SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 ianuarie

Nr. 1—2

1997

La Botezul Domnului — 1997

Orice fel de sărbătoare ne mai scoate din monotonia grijilor de fiecare zi a vieţii noastre pământeşti. Pentru că acesta este înţelesul obişnuit şi rostul oricărei „sărbători".

Sărbătorile dumnezeieşti însă, cele pe care Biserica le-a păstrat cu atâta grijă peste milenii, încă de la întemeierea sa, sunt cu totul deosebite. Nu mai este vorba despre sărbătorirea vreunui om singuratic, a unei familii, a unei instituţii sau chiar a unui popor întreg. Ci este vorba despre sărbători ale tuturor oamenilor vieţuitori pe acest pământ, de acum şi din totdeauna. Ele ne privesc pe fiecare dintre noi şi pe toţi laolaltă, pentru că este vorba despre legătura noastră, a tuturor, cu Însuşi Făcătorul şi cu Purtătorul de grijă a toţi şi a toate, adică cu Însuşi Dumnezeu.

Iar la sărbătoarea Bobotezei, la Botezul Domnului, în mod cu totul deosebit, Dumnezeirea **se descoperă, luminându-ne** totodată pe noi, ca să pricepem şi să avem folos de mântuire din această descoperire.

Noi oamenii, mai ales cei de astăzi, suntem obişnuiţi cu tot felul de descoperiri şi dezvăluiri, care pot să ne ocupe mintea într-un fel sau altul: descoperiri ale călătorilor în ţinuturi îndepărtate (chiar pe alte planete), descoperiri ale savanţilor, descoperiri ale poliţiei sau dezvăluiri de-ale ziariştilor, ca şi multe altele.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Vasile Grăjdian

Făptura cea nouă în Hristos

Epoca noastră, epoca marilor descoperiri, a cuceririi spaţiului interplanetar, a savanţilor şi a electronicii, are nevoie, poate mai mult decât oricare alta, de oameni noi.

De oameni, care să aibe curajul şi tăria să lepede de la ei tot ceea ce este vechi şi nefolositor, necurat şi păcătos.

De oameni care cu noi puteri şi noi voinţe, cu noi speranţe şi desigur cu noi orientări, să pună în practică ceea ce Sf. Ap. Pavel le scrie corintenilor în cea de a doua epistolă adresată lor „cele vechi au trecut, iată toate au devenit noi" (II Cor. 5, 17). Adică să devină fiecare om „o făptură nouă" pentru el însuşi, pentru cei din jurul său şi pentru întreaga umanitate. Vreme de aproape 50 de ani am fost îndoctrinaţi până la saturaţie cu acel surogat de „om nou", fără ideal şi fără Dumnezeu. S-a văzut clar unde s-a ajuns!

Oamenii noi sunt oameni ai dragostei, ai bunătăţii şi ai virtuţilor. Sunt aceia care-l au ca ţel „pe Iisus cel răstignit" (I Cor. 1,23) şi ca simbol al vieţii lor Crucea Domnului cea dătătoare de viaţă şi de mântuire, ca simbol al jertfei, al iubirii şi al sfinţeniei.

Oamenii noi sunt aceia care au a se lăuda numai în crucea Domnului (Gal. 6,14), şi sunt în acelaşi timp promotori ai unei vieţi noi, a unei vieţi a păcii, a frăţietăţii, a dreptăţii, a sinceităţii, a bucuriei şi a fericirii. A unei vieţi în care să înflorească mereu alesele flori ale virtuţilor creştine, a unei vieţi încălzite de razele binefăcătoare ale Sf. Duh şi care viaţă devine astfel o veşnică primăvară.

Cine dintre noi n-a dorit şi nu doreşte oare ca lumea de astăzi să fie cu adevărat un paradis, o lume fără războaie, fără vărsări de sânge, fără nedreptăţi şi minciună, fără ură şi fără toate celelalte lucruri rele?

Dar ca să devină realitate aşa ceva trebuie ca fiecare dintre noi să conştientizăm ceea ce în aceeaşi epistolă către Corinteni subliniază acelaşi apostol al neamurilor: „căci în Hristos Iisus dacă

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Clerici români în diplomaţie

CÂTEVA EXEMPLE

Clericii în diplomaţie nu intră în rândul diplomaţilor de profesie. Misiunile diplomatice ale unora din ei, de-a lungul istoriei celor trei ţări româneşti, s-au datorat aproape întotdeauna relaţiilor speciale pe care le aveau cu domnitorii, în calitatea lor fie de mitropoliţi primaţi şi preşedinţi ai divanurilor, deci aşezaţi în ierarhia statală imediat după domnitori, fie când erau în ierarhia superioară, ca personalităţi de seamă în stat şi în Biserică. Mulţi dintre aceştia, şi dintr-o categorie şi din cealaltă, au dovedit că aveau însuşiri diplomatice deosebite şi, era firesc să fie folosiţi de domnitori, fie în problemele de relaţii bisericeşti cu alte ţări, fie chiar în probleme de stat. Aceste două domenii în care întâlnim clerici în istoria diplomaţiei la noi şi, evident, nu numai la noi, în istoria vremurilor trecute făceau un tot, pentru că domnitorul era interesat în egală măsură în amândouă. Mitropoliţii care erau preşedinţi de Divanuri, erau virtual şi locţiitori de domni, în cazuri de vacanţe, cum s-a şi întâmplat în câteva scurte perioade cu Veniamin Costachi şi cu Antim Ivireanul.

Când se întâmpla să se implice prea mult în politică, şi mai ales în rânduirea domnilor, clericii aveau parte de sfârşituri tragice, cum s-a întâmplat cu Antim Ivireanul în septembrie 1716, omorât din porunca primului domn fanariot, Nicolae Mavrocordat (domn din dec. 1715), prin înecare în râul Mariţa sau într-un afluent al acestuia, Tungea, dincolo de Adrianopol. Antim, împreună cu alţi boieri, după fuga lui Nicolae Mavrocordat de teama austriecilor, despre care se zvonea că ar cobori pe valea Oltului îndreptându-se spre Bucureşti, a organizat alegerea unui alt domnitor, pământean, Pătraşcu Brezoianu. Informaţia cu venirea austriecilor s-a dovedit a fi falsă. Nicolae Mavrocordat s-a reîntors cu ajutor turcesc şi, a urmat cunoscuta dramă a lui Antim Ivireanul şi uciderea lui Pătraşcu Brezoianu.[1]

Iată mai departe câteva exemple de clerici care au îndeplinit unele misiuni diplomatice.

*

În istoria strămoşilor noştri daci sunt cunoscuţi în apropierea regilor Burebista şi Decebal, marii preoţi Zamolxis şi Deceneu. La romani împăratul însuşi era şi Pontifex Maximus. Ţările române erau prin urmare, în această privinţă a rolului Marelui Preot în viaţa Ţării, pe linia unei continuităţi istorice bine ancorate în tradiţie.

Mitropolitul Ţării era prim sfetnic al domnitorului. În această calitate era nu numai martor ci, adesea, la măsura lui, şi factor de decizie, alături de domnitor. Şi uneori trimis al acestuia în misiuni diplomatice, cam în felul ambasadorilor itineranţi din vremea noastră. Sunt mult mai mulţi decât vom avea noi timpul să-i numim într-o scurtă prezentare ca aceasta, la un Simpozion.

Episcopul Isaia (1566—1579), fost egumen la Mânăstirea Slatina zidită de Alexandru Lăpuşneanu, şi apoi episcop de Rădăuţi (din 1566), a fost **„omul de încredere"** al domnitorului Moldovei Ioan Vodă Armeanul. **Om de încredere** înseamnă om de taină, om de sfat, dar şi diplomat. Domnitorul l-a trimis în misiuni secrete în Ardeal, unde se afla la 11 februarie 1573.[2] Nu mult după aceasta domnitorul îl trimise în Polonia ca să încheie cu polonezii un tratat de pace.[3] Era vorba de a ajuta pe Ivan Vasilievici Groznâi, Ţarul Moscovei, să ajungă şi rege al Poloniei.

În anul 1573 episcopul Isaia se afla la Moscova, trimis tot de Ioan Vodă Armeanul, spre a-l întâlni pe acelaşi ţar în vederea întăririi legăturilor religioase dintre Moscova şi Rusia. De altfel la Moscova se aflau şi doamna Maria, soţia lui Ioan Vodă, şi fiul său Petru. Pe aceştia nu i-a mai găsit în viaţă, fiind morţi de ciumă.

Nicolae Iorga scrie că şi în anul următor, 1574, Isaia se afla încă, sau din nou, în solie.[4] A fost om învăţat. Iorga identifică în el pe autorul unei cronici scrise înainte de 1561: **Povestire pe scurt despre domnii moldoveneşti** (pe când era la Slatina), apoi un **Zbornic** slavon (culegere de texte), un **Cronograf** şi altele.[5]

*

Adesea episcopii subscriau împreună cu domnitorii acte de cancelarie. Episcopul Amfilohie contrasemnează la 25 martie 1598 un document al lui Ieremia Movilă Vodă. Episcopul Gheorghe al **Rădăuţilor** la 6 ianuarie 1583 subscrie alături de Petru Vodă un uric prin care se dădea Mânăstirii **Sucevi**ţa satul Sucevi**ţ**a, cu morile şi slatina **lo**cului. Tot el a semnat alături de domn şi alte **de**crete.[6] Acelaşi episcop Gheorghe, devenit mai **apoi** mitropolit al Moldovei, a fost în relaţii cu **Roma**, scriind Papei Grigorie al XIII-lea.[7]

*
* *

Episcopul Luca al Buzăului (ales 1583) a venit în Ţara Românească din Cipru, după ce insula Cipru a fost cucerită de turci în 1571. Din familia **sa** (prin nepotul Lorinţ) se va naşte după 200 de **ani** poetul Vasile Cârlova (1809—1831). Om foarte cultivat, episcopul Luca a primit încredinţări de misiuni diplomatice deosebite din partea lui Mihai Viteazul, precum cea din 1595 din Transilvania. Împreună cu el, în acea misiune diplomatică la Alba Iulia au fost şi mitropolitul Eftimie şi episcopul Teofil al Râmnicului, şi unii boieri care s-au dovedit mai puţin diplomaţi.

În 1597 Mihai Viteazul i-a încredinţat episcopului Luca o misiune diplomatică în Rusia la Ţarul Teodor Ivanovici şi l-a numit şef al misiunii ca să nu se repete ceea ce se întâmplase la Alba Iulia. Misiunea delegaţiei era să obţină un ajutor pentru apărarea Ţării Româneşti, iar pentru publicitate, scopul misiunii era de a obţine ajutoare pentru Biserică. Discuţiile cu Ţarul s-au purtat în secret. Luca s-a întors la Mihai Viteazul cu o scrisoare de la Ţar şi cu promisiunea întregului sprijin, ba chiar şi cu bani pentru plata oastei. Mihai Viteazul avea nevoie de astfel de asigurări dinspre Răsărit, pentru a-şi putea pregăti campania din Transilvania şi Moldova pentru Unirea Ţărilor Române.

Luca a devenit mitropolit al Ţării Româneşti în anul 1603. A fost în bune relaţii cu mitropoliţii Transilvaniei şi Moldovei şi a avut „îndrăzneala" să refuze contribuţia pe care Mitropolia Ţării Româneşti o plătea Patriarhului de Constantinopol. Ca şi Antim Ivireanul, a fost caterisit de Constantinopol, dar Ţara n-a ţinut seamă de aceasta. Era o manifestare de îndreptăţită independenţă. El a funcţionat totuşi ca mitropolit până în anul 1629, când a murit şi a fost îngropat la ctitoria sa, Mânăstirea Izvoranu.[8]

Ştim că Sinodul Constantinopolitan l-a dezlegat pe Antim Ivireanul de caterisire, prin Patriarhul Atenagora I, înainte de a fi canonizat, în anul 1992. Cred că Sfântul Sinod ar trebui să facă demersuri şi pentru ridicarea caterisirii lui Luca din Cypru **(caterisit la 15 septembrie 1615 pentru „insubordonare").**[9]

Misiuni în Rusia a avut şi arhimandritul Varlaam, în 1628, din partea domnitorului Miron Barnovschi. A fost la Petru Movilă la Kiev şi la Ţarul Mihail Feodorovici la Moscova. În delegaţie mai avea şi alţi clerici, monahii Teodosie şi Teofan, şi ierodiaconul Pavel. Erau şi doi demnitari, me-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop şi Mitropolit al Transilvaniei

1 V. I.D. Lăudat, **Antim Ivireanul: activitatea culturală, oratorul, patriotul,** în rev. „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", LII, nr. 5—6, 1976, p. 365.
2 Hurmuzaki — Iorga, **Documente** XI, p. 809 şi Analele Academiei Române, XIX, p. 49.
3 V. Haşdeu, **Ioan Vodă cel Cumplit,** 1865, p. 24, cf. D. Dan, **idem,** ibidem.
4 **Istoria Bisericii Române.** I, p. 179.
5 Iorga, **Istoria literaturii române,** vol. II, p. 544 şi **Istoria Bisericii Româneşti,** vol. I, p. 160—161, cf. D. Dan, **op. cit.,** p. 50.
6 D. Dan, **op. cit.,** p. 52.
7 **Idem,** p. 53.
8 După Gheorghe Cront, **Episcopul Luca al Buzăului,** sol diplomatic al voievodului Mihai Viteazul, în „Mitropolia Olteniei", nr 5—6, 1975, p. 357.
9 Amănunte mai multe la Gabriel Cocora, **Luca al Ciprului,** în rev. „Glasul Bisericii", XXIII, nr. 9—10, 1964, p. 897 şi urm.

Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, la 70 de ani

Ca fiu al Basarabiei tresalt de bucurie la vestea, că Mitropolitul Ardealului a împlinit frumoasa vârstă de 70 de ani.

I. P. S. Antonie Plămădeală, fiul cântăreţului Vasile Plămădeală din Stolnicenii Lăpuşnii este mândria Basarabiei şi a ţării întregi. L-am cunoscut pe Vasile Plămădeală, când eram preşedinte al cântăreţilor din Basarabia. Avea şase copii şi conducea cel mai mare cor de pe meleagurile noastre. Era un om vrednic şi devotat bisericii şi familiei. L-am avut în comitetul de conducere a Asociaţiei cântăreţilor bisericeşti. Îl avusese ca profesor de muzică la şcoala de cântăreţi pe vestitul dirijor şi compozitor Mihail Berezovschi. De la el moştenise arta dirijării. Vasile iubea muzica, biserica şi familia. Soţia sa era sufletul corului. Toţi copiii lui au studii superioare. Când a fost transferat, datorită preotului paroh într-o parohie vecină toţi coriştii din Stolniceni l-au urmat, încât preotul a fost nevoit să ceară revenirea lui în parohie.

Actualul Mitropolit al Ardealului a urmat seminarul teologic din Chişinău şi datorită refugiului a continuat la Seminarul şi Facultatea de Teologie din Bucureşti, fiind unul dintre cei mai sârguincioşi elevi.

Din cauza teroarei comuniste a cunoscut închisorile staliniste. Aici a cunoscut un fost diplomat român, de la care a învăţat limba engleză, graţie căreia a putut continua studiile în străinătate, unde şi-a susţinut doctoratul. Peste tot s-a impus ca un element studios şi de valoare.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române l-a susţinut şi i-a înlesnit intrarea în monahism. Ajunge ca vicar al Patriarhiei şi Rector al Facultăţii de Teologie din Bucureşti. Este ales Episcop al Buzăului, iar din 1982 ca Mitropolit al Ardealului.

Are o activitate publicistică cum n-a avut nici unul dintre ierarhii noştri. Astfel vom enumera:

- **Hans Küng şi declaraţia „MYSTERIUM ECLESIAE", 67 pagini;**
- **DASCĂLI DE CUGET ŞI SIMŢIRE ROMÂNEASCĂ, 545 pagini;**
- **TRADIŢIE ŞI LIBERTATE ÎN SPIRITUALITATEA ORTODOXĂ, 407 pagini;**
- **PAGINI DINTR-O ARHIVĂ INEDITĂ, 435 pagini;**
- **CUVINTE LA ZILE MARI, 358 pagini;**
- **VOCAŢIE ŞI MISIUNE CREŞTINĂ ÎN VREMEA NOASTRĂ, 455 pagini;**
- **LAZĂR-LEON ASACHI ÎN CULTURA ROMÂNĂ, 524 pagini;**
- **CONTRIBUŢII ISTORICE PRIVIND PERIOADA 1918—1939, 455 pagini;**
- **BISERICA SLUJITOARE, 311 pagini;**
- **ALTE FILE DE CALENDAR DE INIMĂ ROMÂNEASCĂ, 374 pagini;**
- **ROMANITATE - CONTINUITATE - UNITATE, 301 pagini;**
- **TĂLCURI NOI LA TEXTE VECHI, 473 pagini.**

Acestea sunt numai unele dintre lucrările ce au văzut lumina tiparului. Mai are şi alte lucrări în manuscris. Are apoi o sumedenie de articole, cu caracter teologic-bisericesc publicate în „Telegraful Român" şi alte reviste centrale.

La vârsta mea de aproape 90 de ani, citindu-i opera îmi dau seama că toată viaţa a activat, a scris şi dirijat.

Cărţile Mitropolitului PLĂMĂDEALĂ sunt o podoabă pentru literatura noastră teologică şi laică. Ori de câte ori l-am văzut în biroul său l-am văzut scriind, activând. A reuşit să rezolve o mulţime de probleme, privind interesele ortodoxiei noastre, atât peste munţi, cât şi în ţară. A contribuit la ajutorarea bisericii din Basarabia. L-am vizitat la reşedinţa Sibiană cu un grup de scriitori şi intelectuali basarabeni. Vederile sale asupra problemelor generale sunt largi şi pătrunzătoare. Dragostea pentru biserică şi Basarabia sunt fără margine. Pentru valoarea sa de intelectual, ierarh şi scriitor a fost ales ca membru al Academiei Române.

Sunt mândru că Basarabia a dat un asemenea element pentru Biserică şi ţară. Nu ştiu dacă Mitropolitul ANTONIE al nostru are ore de odihnă.

Mânăstirea Sâmbăta de Sus, pe care a refăcut-o şi a reuşit să realizeze cea mai impunătoare mânăstire din ortodoxie, vizitând-o rămâi încântat. Ani în şir s-a străduit să realizeze acest sfânt lăcaş, pildă vie pentru întreaga biserică ortodoxă.

Problema ortodoxiei ardelene este una vie. A pus frâu catolicismului care secole de-a rândul ne-a atacat şi a căutat să umilească şi desfiinţeze ortodoxia noastră.

A înfiinţat eparhii şi parohii noi.

A susţinut formarea de ierarhi tineri, entuziaşti pentru susţinerea Bisericii. Şi asta în timpul când se dărâmau şi se închideau biserici. A urmat şi a depăşit activitatea marelui Andrei Şaguna. A făcut unirea spirituală a Bisericii basarabene cu cea ardeleană. Ca admirator al personalităţii Mitropolitului Ardealului aşteptăm noi realizări dorindu-i MULŢI ANI CU SĂNĂTATE!

Preot Vasile ŢEPORDEI

54345

*Colind**

de Radu GYR

A venit şi-aici Crăciunul
Să ne mângâie surghiunul.
Cade alba nea
Peste viaţa mea.
Peste suflet ninge.
Cade alba nea
Peste viaţa mea
Care-aici se stinge.

Tremura albastre stele
Peste lacrimile mele.
Dumnezeu de sus
În inimi ne-a pus
Numai lacrimi grele.
Dumnezeu de sus
În inimi ne-a pus
Pâlpâiri de stele...

Numai casa mea posacă
A'mpie'rit sub promoroacă
Stăm în beznă grea,
Pentru noi nu-i stea,
Cerul nu s-aprinde.
Pentru sgribuliţi
Îngerii grăbiţi
Nu aduc colinde.

O Iisuse împărate,
Iartă greşeli şi păcate.
Vin de-nchizi uşor
Rănile ce dor,
Visul ni-l descuie.
Noi Te-om aştepta,
Căci pe crucea Ta
Stăm bătuţi în cuie.

Maica Domnului Curată,
Ad'o veste minunată,
Înfloreasc-n prag
Zâmbetul Tău drag
Ca o zi cu soare.
Zâmbetul Tău drag
L-aşteptăm în prag,
Noi din închisoare.

Peste fericiri apuse,
Tinde mila Ta Iisuse
Cei din închisori
Te aşteap'ă-n zori,
Pieptul lor suspină.
Cei din închisori
Te aşteaptă-n zori
Să le-aduci lumină.

* Se cântă melodia de la „O, ce veste minunată".

Aprind o candelă

în Biserica Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel

Nu am ştiut cum să mă rog
Nu am ştiut ce să spun
Nu am avut mult timp.

Lumina pe care am oferit-o
Puţin din ceea ce am
Puţin din timpul meu
Puţin din mine însumi

Am lăsat-o înaintea
Domnului
Înaintea Sfintei Fecioare
Înaintea tuturor sfinţilor

Flacăra ei înseamnă
Rugăciunea mea
De care nu mă despart
Niciodată.

Pr. TEODOR DAMIAN

VOCAŢIA ŞI MISIUNEA SF. IOAN BOTEZĂTORUL

În terminologia liturgică, Sf. Ioan — fiul lui Zaharia şi al Elisabetei, este numit: Prooroc, Înaintemergător şi Botezător. El, ca instrument al lucrării lui Dumnezeu în lume, a răspuns prezent, prin cuvânt şi faptă, la cele 3 „chemări" ale sale.

Sf. Ioan întruneşte toate însuşirile prooroculuí adevărat. A fost trimis de către Dumnezeu „ca să mărturisească despre Lumină, ca toţi să creadă prin el" (I. 1,7). În ierarhia umană Însuşi Iisus Hristos este Cel ce-l aşează pe un loc aparte. El zice: „Nu s-a ridicat între cei născuţi din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul" (Mt. 11,11).

Este o personalitate de excepţie, un suflet de elită, având o voinţă de fier. Fără prihană, generos, gata pentru jertfă şi cu duhul proorociei, el se detaşează de toţi ceilalţi. Însuşirile acestea îl definesc pe autenticul prooroc. Autenticitatea sa este dovedită şi prin credibilitatea pe care şi-o câştigase printre contemporanii săi.

Ca un adevărate profet Sf. Ioan excelează prin smerenie, aducând ca dovadă faptul că el însuşi îşi fixează rolul în raport cu Iisus, recunoscându-şi inferioritatea şi limita atribuţiilor sale. „Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine... Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Mt. 3,11).

La întrebarea contemporanilor, cine este, el răspunde că nu este Hristos ci trimisul Lui. Recunoaşte în Iisus Hristos pe „Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii" (I. 1,29). Se consideră a fi „prietenul Mirelui, cel care stă şi ascultă de Mire" (I. 3,29). El recunoaşte cu satisfacţie: „Acela (Hristos) trebuie să crească, iar eu să mă micşorez" (I. 3,30).

Sf. Ioan are mulţumirea că lui i s-a hărăzit soarta de a fi înaintemergătorul Mântuitorului, cel ce a pregătit venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ „pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire". El, Ioan, are bucuria de a mărturisi pe Iisus ca pe Cel făgăduit de prooroci: „Şi eu am văzut şi am mărturisit că Acela este Fiul lui Dumnezeu" (I. 1,34).

Ca Botezător, el este cel ce în apele Iordanului este „împlinitor al dreptăţii" (Mt. 3,15). Dreptatea înseamnă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, iar „drept" era cel ce împlinise aceste porunci (Lc. 1,6 s.u.). Ioan L-a botezat pe Iisus pentru ca nici această orânduire de la Dumnezeu — de a se boteza — să nu rămână neîndeplinită de El, singurul care împlineşte, la dimensiunea absolută, toată dreptatea.

Cu ocazia Botezului, Ioan devine martor al prezenţei autentice a Sf. Treimi (Lc. 3,22). Glasul lui Dumnezeu — Iată aduce la cunoştinţă identitatea Celui ce este botezat. Participarea auzită a Divinului Tată este dovada cea mai elocventă a faptului că Ioan prin botezul său îşi arăta misiunea sa ca pe o încredinţare de sus. Duhul în chip de porumbel nu era prezent doar pentru a întregi Treimea ci pentru a peceţlui cu autoritatea sa actul din repejunile Iordanului.

De acum mulţimile nu aveau să mai pună la îndoială cele mărturisite de Ioan. Acum Iisus s-a făcut cunoscut, căci înainte nici chiar Ioan nu-L cunoscuse (I. 1,31), pentru că deşi îi era rudenie (Lc. 1,36), el îşi petrecuse viaţa în pustie, propovăduind şi botezând, Dumnezeu întocmind astfel lucrurile, pentru ca lumea să nu-l poată învinui pe Ioan că L-ar propovădui pe Iisus pentru legăturile de rudenie şi de prietenie ce le are cu El.

Prin acţiunea sa de la râul Iordanului, Ioan anticipează Botezul ca taină (Mt. 3,11). Botezul „cu apă şi cu Duh" va veni mai târziu şi va fi împărtăşit spre iertarea păcatelor. De ce s-a botezat Iisus cu botezul lui Ioan? Sf. Ioan Gură de Aur cu autoritatea sa generată de spiritul de profunzime al gândirii sale dă răspunsul „La botezul din apele Iordanului Ioan Botezătorul cerea tuturor pocăinţă. Însuşi botezul era numit „al pocăinţei". Cu toate acestea lui Iisus nu I-a cerut pocăinţă. Dimpotrivă, în faţa Lui s-a simţit umilit, zicând că el însuşi ar avea nevoie să fie botezat de Iisus şi nu invers (Mt. 3,14). Nici nu-I putea cere, deoarece Iisus nu avea păcate, era „zămislit de la Duhul Sfânt", iar nu din trup bărbătesc (I. 1,13). Dar El nu avea nici păcate personale (I. 8,16), după cum El nu avea trebuinţă nici de o mai mare revărsare a Duhului Sfânt asupra Sa, pe care, de altfel, botezul lui Ioan nu I-o putea oferi. Iisus s-a botezat pentru ca Ioan să-L facă cunoscut oamenilor, arătându-L lor: „Iată Mielul lui Dumnezeu" (I. 1,29). Ioan Il mărturiseşte oamenilor, iar acum I-l şi arată pentru ca mărturisirea lui, despre „Cel ce vine" după el (Lc. 3,16); I. 1,27) să nu rămână îndoielnică.

Sf. Ioan Botezătorul a simţit deosebit de vie şi de activă chemarea de a face cunoscută oamenilor pocăinţa (Mt. 3,2). Era un propovăduitor asiduu al instaurării unui climat de pocăinţă, de părere de rău, de dorinţa de îndreptare. Răul era adânc înrădăcinat. Consecinţele lui erau vizibile la fiecare pas. Venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ era o realitate. Lucrarea lui trebuia să înceapă de la o bază. Iată rolul de pregătitor, de înaintemergător cu care a fost însărcinat Ioan, simţindu-se deosebit de onorat de acesta.

Sf. Ioan este conştient că misiunea sa nu poate fi dusă la bun sfârşit fără curaj. Îl vedem înfăcărându-se în discuţiile avute cu fariseii şi cu saducheii (Mt, 3,7—12). Chemarea curajului este cea care defineşte cu un argument în plus uimitoarea personalitate a sa. Smerit şi atent, bun cunoscător al celor specifice timpului său, Ioan nu pregetă a adăuga şi asprimea când e vorba de netezirea drumului ce duce la împlinirea misiunii sale.

Trebuie amintit de asemenea şi curajul său atunci când mustră pe Irod pentru nelegiuirea sa. (Mt. 14,4). Această calitate a sa, această chemare „a curajului" nu-l părăseşte până la moarte. Curajul său era al unui „bărbat drept şi sfânt" (Mc. 6,20).

Printre sfinţi, Sf. Ioan Botezătorul este sfântul cel mai aproape de tronul lui Dumnezeu. Iar iconografic, aceasta se exprimă prin reprezentarea lui Iisus aşezat pe tron, alături de care stau — de-a dreapta Fecioara Maria iar de-a stânga Sf. Ioan. Sf. Prooroc şi Înaintemergător Ioan este aşezat mai sus decât lumea îngerilor, fiind reprezentat uneori cu aripi de înger.

Aflându-se aproape de Hristos, creştinii invocă darul lui de a mijloci, pentru trebuinţele lor, la tronul ceresc. Ca „Sfeşnic al Luminii" şi „Rază a Soarelui Dreptăţii", credincioşii îşi îndreaptă gândul către el, cu smerită cerere, să roage pe Hristos Mântuitorul să dăruiască pace lumii şi sufletelor lor mare milă.

Pr. MIHAI IOSU

RECENZIE

Ion Popescu: ORTODOXIA ÎN FAŢA EREZIILOR CONTEMPORANE, Ed. Diogene, 1996, 116 p.

În confuzia de idei mai mult sau mai puţin religioase, cartea Părintelui Ion Popescu de la Facultatea de Teologie din Piteşti vine să reafirme nişte coordonate ce definesc poziţia Bisericii Ortodoxe. Intitulată de altfel semnificativ, „Ortodoxia în faţa ereziilor contemporane", lucrarea aceasta era mai mult decât necesară. Într-o expunere clară, sintetică, bine argumentată, cartea, care abia depăşeşte o sută de pagini, îşi va ocupa degrabă locul său între lucrările de referinţă în domeniu. Dar, mai presus decât atât, va fi un îndreptar util oricărui credincios ortodox.

Lucrarea, apărută cu binecuvântarea P.S. Calinic, Episcopul Argeşului şi Muscelului, e prefaţată, cu largi aprecieri, de Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, care relevă nu numai valoarea şi utilitatea ei, ci şi unul dintre meritele esenţiale: acela de a identifica rădăcinile pre-creştine ale fenomenelor religioase şi para-religioase abordate de autorul cărţii.

După un scurt „Argument", autorul deschide lucrarea cu o „Introducere", care, în scurte pagini relevă prezenţa ereziilor în istoria Bisericii Creştine. De aceea, era firesc ca primul capitol să fie dedicat „Cauzelor care au determinat apariţia învăţăturilor greşite".

Pagini interesante sunt dedicate „Mişcării advente moderne", cu mulţimea de forme sub care se prezintă.

De o relevanţă particulară e capitolul: „Mişcarea religioasă sincretistă de origine orientală". Autorul arată cauzele multiple ce au dus la răspândirea unor concepţii religioase panteiste, provenite din Extremul Orient, în Occidentul care, cu teologia sa deficitară, nu mai putea răspunde marilor întrebări ale omului. Aşa au luat naştere mişcările: spiritistă, teozofică şi antropozofică. Autorul uzează de o foarte serioasă bibliografie de specialitate. De ajuns să mă refer la „Trilogia mistică" a lui Lodâjenski, lucrare care, deşi se tipărea la începutul secolului nostru, este încă nedepăşită.

O foarte bine-venită punere la punct a yogăi, în raport cu creştinismul („Yoga şi Creştinismul") răspunde la o mulţime de întrebări şi tentaţii ce agresează azi pe mulţi tineri convinşi de o posibilă compatibilitate între cele două doctrine.

Tot mişcări sincretiste sunt şi „Baha'i şi New Age", cărora se subsumează „un amalgam de practici şi doctrine" neo-păgâne.

Magistrale sunt ultimele două capitole ale cărţii. Unul, „Morala creştină şi patima desfrânării", se ocupă de o problematică vastă a vieţii omului contemporan. Dintr-o perspectivă antropologică ortodoxă, autorul răspunde fără ezitări poziţiei neo-păgâne a filosofului „creştin" N. Berdiaev. Şi, spre surprinderea şi satisfacţia noastră, face largi referinţe la neo-darwinismul ce se instaurează azi în domeniul ştiinţelor. De notat că lucrarea citată („Un râu pornit din Eden", a lui Richard Dawkins), de dată recentă, e o piesă dintr-o suită de lucrări, toate de aceeaşi orientare evoluţionist-materialistă, şi apare într-o coloană de ştiinţă în numeroase state din lume, făcând parte, probabil, dintr-un plan de anvergură. Autorul nostru e dintre primii care iau poziţie în faţa acestei re-orientări a unei părţi a oamenilor de ştiinţă încă neeliberaţi de anumite prejudecăţi.

Era, deci, firesc ca al doilea capitol să răspundă ateismului de sorginte psihanalitică: „Teologie, psihologie şi para-psihologie". Cu argumente din întreaga cultură a umanităţii, autorul răspunde celor ce cred în diverse „lumi paralele" şi care fac din însuşirile deosebite ale unor persoane argumente „ştiinţifice" pentru doctrine para-religioase.

În „Concluzii", autorul adresează credincioşilor Bisericii noastre chemarea de a rămâne fideli revelaţiei Mântuitorului Iisus Hristos, exprimată în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie.

Cartea Părintelui Ion Popescu, bine argumentată scripturistic şi patristic, va răspunde cu succes cerinţelor multiple create de relativismul doctrinar şi liberalismul moral ce asaltează societatea românească. Un răspuns concis, serios şi la îndemâna oricui.

Ierom. Iuvenalie Ionaşcu

Parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian" din Roma

La Botezul Domnului — 1997

(Urmare din pag. 1)

Dar setea noastră de descoperire nu ne este nici pe departe astâmpărată; altfel am închide fără probleme televizorul şi nu l-am mai deschide. Ba cel mai adesea „descoperirile" cotidiene încă mai mult ne stârnesc dorinţa după altele şi altele, tot mai noi.

Chipul nesfârşirii dumnezeieşti din noi nu se poate sătura cu „bucăţile" unei lumi mereu cu limite — în oricâte milioane sau miliarde de kilometri, de tone, de bani sau altceva s-ar măsura acestea.

Lăcomia de mai mult în orice domeniu, care ne îndeamnă uneori la acte de eroism la fel cum alteori este pricina a tot felul de păcate, apare astfel ca o pervertire a curatei rădăcini dumnezeieşti a nevoii de nemărginire a omului.

Acum, la Botezul Domnului, în sfârşit, setea noastră de descoperire fără margini poate fi satisfăcută de o Descoperire a unei Nemărginiri care este unicul Izvor al tuturor celorlalte descoperiri şi mărginiri. Acum se săvârşeşte, după înţelepciunea şi lucrarea tainică a Iconomiei dumnezeieşti, Însăşi Descoperirea Dumnezeirii.

Şi mai departe, mai ales tâlcuirile inspiraţilor şi Sfinţilor Părinţi teologi, păstrate în cântările Bisericii, ne pot ajuta să înţelegem câte ceva din această Taină nemăsurată.

„Cel ce Se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină, pentru noi a binevoit a Se face ca şi noi. Şi Se îmbracă astăzi cu repejunile Iordanului, nu El având de trebuinţă de aceasta spre curăţire, ci lucrându-ne nouă în Iordan cea de a doua naştere. O, minune: Hristos, Dumnezeul şi Mântuitorul sufletelor noastre, fără de foc topeşte şi zideşte din nou fără de sfărâmare şi mântuieşte pe cei ce se luminează întru Dânsul...

Se botează Hristos, şi iese din apă, ridicând împreună cu Sine lumea. Şi se văd deschizându-se cerurile, pe care Adam şi le-a închis sieşi şi celor împreună cu dânsul. Şi Duhul mărturiseşte Dumnezeirea, că vine peste Cel ce este asemenea cu Dânsul şi glas din cer s-a auzit. Că de acolo este Cel mărturisit...

Astăzi făptura se luminează; astăzi se veselesc toate cele cereşti, împreună cu cele pământeşti. Îngerii şi oamenii se amestecă laolaltă. Că unde este faţă Împăratul este şi buna rânduială. Deci să alergăm la Iordan, să vedem cu toţii pe Ioan cum botează creştetul cel nefăcut de mână şi fără de păcat...

Cerul deschizându-se, prin prea luminatele sale adâncuri, cele mai ascunse, proorocul a zărit pe Duhul, Cel trimis de la Tatăl, pogorându-se ca un porumb în chip negrăit. Şi rămânând peste Cuvântul cel preacurat, S-a arătat popoarelor, venind la Stăpânul...

Precum în cer tot aşa şi la Iordan, puterile îngereşti au stat de faţă, cu cutremur şi cu mirare, privind la smerenia cea mare a lui Dumnezeu: cum Cel ce ţine aşezarea apelor celor mai de deasupra a stat în ape, purtător de trup, Dumnezeul părinţilor noştri...

Stim că cele ce s-au arătat lui Moise în rug, aici prin uimitoare aşezăminte s-au lucrat. Că precum Fecioara, care a purtat în sine foc, născând pe Purtătorul de lumină, a fost păzită de Binefăcătorul nevătămată, aşa au fost păzite şi repejunile Iordanului, primindu-L pe El...

Lumina cea adevărată s-a arătat şi luminare tuturor se dăruieşte. Se botează cu noi Hristos, Cel ce este mai presus de toată curăţia. Pune sfinţenie în apă şi curăţire sufletelor se face aceasta. Pământesc lucru este ceea ce se vede şi mai presus de ceruri, ceea ce se înţelege. Prin baie este mântuirea, prin apă Duhul şi prin afundare se face suirea noastră la Dumnezeu. Minunate sunt lucrurile Tale, Doamne...".

De aceea „veniţi credincioşii să vedem unde s-a botezat Hristos. Să mergem la râul Iordanului... şi să vedem pe Făcătorul lui Adam... (cum) stropeşte cu apă înnoitoare pe cei ce se apropie de Dânsul cu credinţă, şi botează cu Duh spre viaţa cea neîmbătrânitoare... aşa şi nouă această dumnezeiască prăznuire ne va fi baie de a doua naştere; din care vom vedea şi Lumina cea neapusă a Treimii".

Făptura cea nouă în Hristos

(Urmare din pag. 1)

este cineva este făptură nouă". (II Cor. 5,17).

Numai dacă vom avea ca temelie a vieţii noastre pe Hristos, numai dacă vom avea înscrisă în sufletul nostru Evanghelia Lui, numai dacă vom deveni membrii ai Bisericii Lui prin participarea noastră la Tainele acesteia şi mai ales prin împărtăşirea cât mai deasă cu Trupul şi Sângele lui Hristos atunci „făptura cea nouă" va deveni realitate şi vom lua parte activi la crearea unei noi comuniuni de viaţă şi iubire între toţi cei care-L mărturisesc pe Hristos ca Domn şi Mântuitor.

Este necesar ca mereu să dăm ceea ce avem mai bun şi mai frumos în noi, pentru ca acest îndemn de a deveni „făptură nouă", să devină realitate pentru fiecare dintre noi.

Cu simţăminte de încredere, de dragoste şi de nădejde în Dumnezeu şi cu iubire faţă de toţi semenii noştri, suntem chemaţi toţi, clerici şi mireni, la această luptă duhovnicească căreia trebuie să-i răspundem cu „prezent" şi cu toată dăruirea noastră.

Să punem deci început bun vieţii noastre întru a deveni „făptură nouă" începând din prima zi a acestui an în care ne-a învrednicit Dumnezeu să intrăm, pentru ca să dobândim o viaţă creştină autentică.

Clerici români în diplomaţie

(Urmare din pag. 1)

delnicerul Petru al lui Ştefan Ureche şi cămărăşul Hristofor Larionov, şi trei boieri. În astfel de călătorii mai erau căruţaşi, cai, căruţe etc.

Arhimandritul Varlaam Moţoc nu este altul decât viitorul mitropolit al Moldovei Varlaam de la care ne-au rămas **Cartea românească de învăţătură**, aşa-numita **Cazanie** a lui Varlaam (1643), apoi **Cele Şapte Taine** (1645), şi **Răspunsul împotriva catehismului calvinesc** (1645).

Revenind la călătoria la Moscova, trebuie să spunem că Varlaam ducea cu el la Ţarul Mihail şi către ierarhia superioară bisericească, scrisori de la domnitorul Miron Barnovschi, de la Anastasie Crimca, Mitropolitul Moldovei, şi de la Petru Movilă la care se opriseră la Kiev, unde Movilă era stareţ la Lavra Pecerska.

Varlaam a stat la Moscova aproape un an. Când s-a întors în Moldova, nu mai existau nici Miron Barnovschi domnitor, nici Anastasie Crimca mitropolit.

În 1632 Varlaam este ales mitropolit, iar domnitor devine Vasile Lupu, cu alură de bazileu bizantin. Varlaam a avut un rol important împreună cu domnitorul Vasile Lupu pentru scoaterea dintr-un mare impas în care se afla în Transilvania Mitropolitul Ilie Iorest, prigonit de calvini. Vasile Lupu i-a dat lui Ilie Iorest paşaport moldovenesc, ca să ajungă la Moscova cu speranţa că va fi ajutat de Ţar să răscumpere 24 de chezaşi puşi la popreală de autorităţi până ce Mitropolitul va plăti o sumă imensă de bani.

Chiar dacă misiunile externe ale lui Varlaam n-au avut la vedere scopuri politice, ele erau menite să întărească bunele relaţii între ţări şi prin înalte contacte personale.[10]

Între 1769—1774, după un război între Rusia şi Turcia, Ţările Române s-au aflat sub administraţie militară rusească.

În anul 1752 Inochentie a fost ales episcop al Huşilor. Generarul rus Elem, biruitor al tătarilor şi al turcilor în Moldova, cere ambelor Ţări Româneşti să trimită la Petersburg, la împărăteasa Ecaterina a II-a (1762—1796), câte o delegaţie şi **„un obraz din clirosul Sfintei Biserici"**, după cum ne informează Vartolomeu Măzăreanu.[11]

Din Muntenia a plecat Mitropolitul Grigorie, arhimandritul Chesarie, viitor episcop de Râmnic, arhimandritul Filaret, şi el viitor episcop de Râmnic, şi apoi Mitropolit, vistiernicul Mihai Cantacuzino şi logofătul Nicolae Brâncoveanu, iar din Moldova episcopul Inochentie de la Huşi cu suita lui. Ambele delegaţii erau alese de Divanurile domneşti. Ierarhii erau însoţiţi de clerici şi boieri demnitari laici. Printre clericii moldoveni erau stareţul Vartolomeu Măzăreanul de la Solca, şi Benedict de la Moldoviţa.

Inochentie şi ai lui au plecat în decembrie 1769, cu săniile, spre Petersburg. Aveau scrisori către împărăteasă, referitoare la unele interese ale Moldovei. Cereau ca mitropoliţii şi boierii să aibă putere judecătorească, cereau curţii să oprească abuzurile armatei de ocupaţie[12], etc.

Moldovenii mai cereau sprijinul împărătesei pentru readucerea în ţară a moaştelor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, luate de polonezi în 1686 şi aflate la Zolkiev.

Descrierea călătoriei, cu nenumărate peripeţii, a fost descrisă de stareţul de la Moldoviţa, Benedict: **Mergerea drumului nostru de la Moldova la Petersburg, leat 1769.** Au trecut prin Kiev şi au ajuns la Moscova, şi apoi la Petersburg, după trei luni de călătorie. Au fost primiţi de împărăteasă în Duminica Floriilor, cu mare fast şi cu cuvântări, moldoveanul Inochentie vorbind cel dintâi. Abia în iulie Inochentie a plecat înapoi spre Moldova, după ce a făcut o vizită şi mareşalului Rumianţov.

La întoarcere a raportat domnitorului şi mitropolitului rezultatul misiunii, şi a predat scrisorile pe care le primise de la autorităţile din capitala Rusiei[13].

Mitropolitul Grigorie al II-lea al Ţării Româneşti, în 1772 a fost trimis într-o misiune diplomatică la Focşani, pentru a trata cu contele Orlof, reprezentantul Rusiei, probleme ale Ţării Româneşti. Mitropolitul Grigorie II se bucura de mare prestigiu. În anul 1776 Patriarhul Ecumenic Sofronie al II-lea (1774—1780). la cererea domnitorului Alexandru Ipsilanti (1774—1782), i-a conferit lui Grigorie II titlul onorific de **„Locţiitor al scaunului Cezareei Capadociei"**, ceea ce îl plasa pe locul II în ierarhia Constantinopolitană, după Patriarhul Ecumenic. Titlul n-a fost abolit până astăzi. Dar de la Patriarhul Justin el nu se mai foloseşte, deoarece ar limita autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.

Ne oprim aici. Un studiu mai larg şi mai sistematic despre **„ierarhi români, soli diplomatici în veacurile XVI—XVIII"**, a scris Ilie Georgescu.[14]

La cei pe care i-am pomenit, şi la cei pe care i-am trecut cu vederea, ar fi trebuit să-l pomenim neapărat şi pe Ilarion al Argeşului, sfetnicul lui Tudor Vladimirescu, şi pe Mitropolitul Teofil al Ţării Româneşti care l-a însoţit pe Matei Basarab la Constantinopol în 1632, iar mai apoi, în 1640, a făcut parte dintr-o solie la Gheorghe Racoţi în Ardeal.[15]

Din secolul al XVI-lea trebuie amintit mitropolitul Ungrovlahiei Maxim Brancovici (cca 1506—1509), care a fost trimis de domnitorul Radu cel Mare să facă pace cu Bogdan cel Orb al Moldovei. Se ştie că argumentul lui a fost acela că e păcat ca doi domnitori din aceeaşi seminţie să se bată între ei, afirmare timpurie, oficială, a identităţii de neam a locuitorilor celor două Ţări Româneşti. Maxim era de neam domnesc, urmaş al despoţilor sârbi, venit în Ţara Românească şi hirotonit episcop de Râmnic de Nifon al II-lea, Patriarhul Constantinopolului. A devenit apoi Mitropolit. Tot el a condus o misiune diplomatică în Transilvania, trimis de domnitorul Mihnea cel Rău (1509), dar nu s-a mai întors în Ţara Românească ci a mers la Mânăstirea Cruşedol. Va reveni în ţară doar în 1512, invitat de Neagoe Basarab, care se căsătorise cu o nepoată a sa, dar nu va mai reocupa scaunul Ungrovlahiei.

Ar mai fi trebuit reamintit şi Mitropolitul Ignatie (Sârbul), (1653—1655, 1659), prieten cu Matei Basarab şi apoi cu Constantin Şerban. Acesta îndeplineşte două misiuni diplomatice ca sol în Transilvania. Ghedeon al Moldovei (cca 1653—1659) conduce în 1656 o solie la Moscova, cu care încheie un tratat de alianţă în numele domnitorului Gheorghe Ştefan. Se cerea Ţarului să ajute la eliberarea Moldovei de turci şi de tătari şi se mai cerea înapoierea către Moldova a cetăţilor Hotin, Tighina, şi Cetatea Albă, devenite raiale turceşti.

Şi Mitropolitul Dosoftei (1671—1673; 1676—1686) a fost folosit ca sol diplomatic în 1684, trimis de domnitorul Ştefan Petriceicu.[16]

Trebuie să adăugăm la aceştia mai vechi, şi pe preotul Vasile Lucaciu, trimis de guvernul român în 1917 cu misiuni importante în Statele Unite, Franţa, Elveţia şi Italia, pentru a prezenta Guvernelor ţărilor respective şi opiniei publice mondiale, revendicările românilor transilvăneni. Tot în 1917, alături de Vasile Lucaciu, a fost trimis în Statele Unite (prin Siberia şi Japonia) preotul Ioan Moţa (născut 15 dec. 1868 — + 1940) şi tot el, în 1918, a lucrat în redacţia Ziarului „Cuvânt moldovenesc" din Chişinău, militând pentru Unirea Basarabiei cu Ţara, precum a făcut, tot acolo, şi un alt preot, Onisifor Ghibu din Săliştea Sibiului. Şi să ne amintim că, aşa cum arhiepiscopul Papandreu a fost la un moment dat prim-ministru al Greciei, şi arhiepiscopul Macarios preşedinte al Ciprului, şi la noi Patriarhul Miron Cristea a fost regent în prima domnie a Regelui Mihai (20 iulie 1927—8 iunie 1930), iar mai apoi prim-ministru (10 februarie 1938 — 6 martie 1939).

Şi mai aproape de noi un număr însemnat de clerici au îndeplinit şi misiuni diplomatice pe lângă guverne, preşedinţi de state, regi şi papi. Aceştia rămân pe seama istoriei pe care o va scrie viitorul.

---

10 Despre Varlaam există o literatură imensă. Despre misiunea în Rusia: Pr. Constantin Nonea, **Legăturile mitropolitului Varlaam cu Bisericile Ortodoxe din Kiev şi Moscova**, în rev. „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", XXXIII, nr. 10—12, 1957 p. 807 şi urm. În acelaşi număr şi alte studii despre Varlaam.

11 V. A. Urechia, **Vartolomeu Măzăreanul**, Buc., 1889, p. 190.

12 Vezi „Arhiva românească", I, 1841 p. 276—281.

13 Vezi Pr. Anton I. Popescu, **Inochentie, episcopul Huşilor**, în rev. „Mitropolia Moldovei şi Sucevei", anul XLIII, nr. 3—4, 1967, p. 275 şi urm.

14 În rev. „Studii Teologice", IX, 1967, nr. 3—4.

15 Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, **Istoria Bisericii Ortodoxe Române**, vol. 2, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1994, p. 49.

16 Idem, p. 104.

Cateheză la Sfânta Taină a Botezului

I. Pregătirea aperceptivă

Ce ne spune articolul al X-lea din Simbolul de credinţă? („Mărturisesc un botez întru iertarea păcatelor". Aceasta înseamnă că aşa cum prin păcat a intrat moartea în lume, prin jertfa răscumpărătoare a Domnului primim harul divin mântuitor". Care sunt formele de transmitere a harului divin? (Sfintele Taine).

II. Anunţarea temei

Prima din cele şapte Sfinte Taine este cea a Botezului, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Taina Botezului a fost instituită de Mântuitorul, când, despărţindu-se de Sfinţii Apostoli, le-a dat poruncă zicând: „Drept aceea, mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh" (Matei 28,19). Taina Botezului este, deci, săvârşită în numele Sfintei Treimi. Botezul a avut loc pentru prima dată la Cincizecime, adică la Pogorârea Sfântului Duh, când s-a constituit prima comunitate creştină.

Sfântul Apostol Pavel arată că „oricâţi ne-am botezat în Iisus Hristos, în moartea Lui ne-am botezat. Ne-am îngropat prin botez împreună cu El în moarte, pentru că aşa cum Hristos s-a ridicat din morţi prin mărirea Tatălui, aşa să umblăm şi noi întru înnoirea vieţii" (Romani 6,3—5).

Taina Botezului aparţine operei de mântuire; este act al milei, al îndurării şi iertării ce ne-a acordat-o Iisus Hristos pentru înnoirea firii păcătoase de altădată, pentru redobândirea chipului lui Dumnezeu, cel dinainte de căderea primului om în păcat. Accentuând aspectul nevăzut al tainei, Sfântul Apostol Pavel confirmă împlinirea făgăduinţei pe care Domnul i-a făcut-o lui Nicodim: „... după mila Lui ne-a mântuit prin baia naşterii din nou şi prin înnoirea Duhului Sfânt care l-a vărsat peste noi din belşug prin Iisus Hristos Mântuitorul nostru" (Tit 3,5—7). Făcând aceste precizări, putem face distincţie între botezul creştin ca taină şi botezul spre pocăinţă săvârşit de Sfântul Ioan Botezătorul, după însăşi cuvintele sale: „Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar cel ce vine după mine este mai mare decât mine... El vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Matei 3,11). Botezul lui Ioan are un caracter simbolic, de a confirma mărturisirea unui act de căinţă ce venea din partea celor care îl primeau, pe când botezul creştin efectuează prin Duhul Sfânt o înnoire sau renaştere duhovnicească, ştergerea păcatului strămoşesc şi a celorlalte păcate personale. De aceea el „este cu Duh Sfânt şi cu foc", adică arde şi spală în „baia naşterii din nou" orice întinăciune a sufletului.

Pentru a înţelege mai bine această naştere duhovnicească, vom face comparaţia firii noastre născută în păcat cu un pom sălbatic. Dacă acestuia i se aplică altoiul, îşi schimbă complet rodirea. Tot aşa şi firea, este schimbată prin harul Botezului. Cel botezat se îmbracă în Hristos, spre rodirea harului în viaţa lui duhovnicească (Galateni 3,27), devenind membru al Bisericii şi fiu al lui Dumnezeu.

Partea văzută constă în afundarea de trei ori în numele Sfintei Treimi, zicând formula: „Botează-se robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui. Amin. Şi al Fiului. Amin. Şi al Sfântului Duh, Amin. Acum şi pururea şi în veci vecilor". Apa în care se săvârşeşte Sfânta Taină trebuie să fie curată şi sfinţită. Botezul se face prin afundare, deoarece însuşi numele de „botez", derivat din limba greacă, „se tălmăceşte prin „cufundare în apă".

Botezul face parte dintre acele Sfinte Taine care nu se mai repetă. Sfântul Apostol Pavel spune: „Un Domn, o credinţă, un botez" (Efeseni 4,5). La fel precizează şi Simbolul de credinţă: „mărturisesc un botez pentru iertarea păcatelor..." Aceasta este regula generală şi se bazează pe faptul că aşa cum cineva se naşte o singură dată trupeşte, el renaşte duhovniceşte tot o singură dată.

Săvârşitorul Tainei este episcopul sau preotul, deoarece ei sunt succesorii legitimi ai Sfinţilor Apostoli. Dacă însă vreun copil este în situaţia de a muri, orice credincios ortodox poate să-l boteze, în numele Sfintei Treimi, ceea ce se numeşte „botez din necesitate", dar trebuie urmat de rugăciunile rostite în biserică de episcop sau preot.

Primitorii botezului sunt toţi aceia care doresc să devină mădularele Trupului tainic al Domnului, fii ai lui Dumnezeu, deoarece toţi oamenii sunt chemaţi la mântuire. Se pune problema: pot fi botezaţi şi copiii? Unii spun că botezul copiilor nu ar fi necesar, deoarece ei sunt curaţi şi nu au păcate. Pentru a-şi întări afirmaţia, aduc exemplul binecuvântării copiilor de Iisus, invocând cuvintele Domnului: „lăsaţi copiii şi nu-i opriţi să vină la Mine, că unora ca acestora este împărăţia cerului" (Matei 19,14). Cercetând dacă este valabil sau nu botezul copiilor, reţinem că Biblia arată că păcatul moştenit de la primul om are un caracter universal, adică se transmite la toţi oamenii după cum ne spune atât de clar Sfântul Apostol Pavel: „Aşa cum printr-un om a intrat păcatul în lume şi prin păcat moartea, aşa moartea a trecut la toţi oamenii prin cel în care toţi au păcătuit" (Romani 5,12). Deci nici copiii nu sunt scutiţi de moarte şi nici de păcat, având păcatul în firea lor, cum spune psalmistul „că întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea" (Psalmul 50,6; Iov 14,4; Evrei 2,14; I Corinteni 5,22), Mântuitorul îi dă pe copii ca pildă de urmat pentru viaţa lor curată, ei sunt doar „termeni de comparaţie şi nimic mai mult", adică sunt arătate calităţile de nevinovăţie pe care trebuie să le împlinească „moştenitorii împărăţiei cerurilor". Dacă ei erau mântuiţi, atunci nu mai aveau nevoie de binecuvântarea Domnului.

Sfântul Grigore de Nazianz, tânăr fiind şi neprimind încă botezul, se afla odată pe marea învolburată care îl ameninţa cu pieirea. Teama sa era că va trece încărcat de păcate în viaţa veşnică. De aici concluzia lui: „E mai bine atunci să fii sfinţit fără să o ştii, adică să primeşti botezul, decât să mori fără pecetea iniţierii creştine". Cât priveşte importanţa credinţei şi a pocăinţei, acestea se referă la cei maturi. Sfântul Apostol Petru la Cincizecime s-a referit la oameni maturi, care aveau diferite concepţii, diferite obiceiuri, nu toate bune, la care trebuiau să renunţe, iar cei botezaţi erau instruiţi în cunoaşterea credinţei după ce au primit botezul (Faptele Apostolilor 2,41—43). De altfel, credinţa copiilor este mărturisită de naşi, ca garanţi spirituali ai celui botezat. Sfânta Scriptură ne oferă numeroase situaţii când mărturisirea credinţei cuiva are efectul dorit pentru un altul. Aşa avem vindecarea slăbănogului prin credinţa altora, a slujitorului sutaşului (Matei 8,5—13), a învierii fiicei lui Iair, a învierii fiului văduvei din Nain, a fiicei femeii cananeence, etc.

Botezul copiilor nu este o noutate. El s-a practicat încă din perioada apostolică, chiar de Sfinţii Apostoli. Astfel, la Rusalii, printre cele 3000 persoane se aflau şi copii, care îi însoţeau pe părinţii lor. În Noul Testament găsim informaţii că Sfinţii Apostoli au botezat casa sutaşului Corneliu (Fapte 10,2), a Lidiei (Fapte 10,15), a temnicerului din Filipi (Fapte 16,31—33), a lui Ştefanas (I Corinteni 1,16), a lui Crispus (Faptele Apostolilor 18,8). Prin „casă", se înţelegea atunci toată „familia naturală": soţ, soţie, copii, personalul auxiliar, sclavii şi chiar cei legaţi de ea prin alte interese. „Casa" nu putea fi înţeleasă fără copii (Luca 19,9; Ioan 4,53; I Timotei 3,2—4; II Timotei 4,19). Treptat s-a generalizat aproape numai botezul copiilor, deoarece părinţii lor erau deja creştini.

IV. Recapitularea — Aprecierea

De cine a fost instituită Taina Botezului? (De însuşi Mântuitorul când a poruncit să se propovăduiască Evanghelia la toată făptura, botezându-i... (Matei 28,19). Ce rezultă de aici? (Că Botezul este universal, adică toţi oamenii sunt chemaţi la mântuire). Din textul Sfintei Evanghelii, ce vedem, în numele cui se face Botezul? (În numele Sfintei Treimi). Ce deosebire este între botezul lui Ioan şi cel creştin? (Botezul lui Ioan era un simbol, pe când botezul creştin în numele Sfintei Treimi este o realitate care are drept efect iertarea păcatului strămoşesc şi a păcatelor personale, primirea calităţii de fiu al lui Dumnezeu şi membru al Bisericii). Cine poate săvârşi Botezul? (Episcopul şi preotul ca urmaşi ai Sfinţilor Apostoli. Mai poate săvârşi şi credinciosul ortodox, în cazuri excepţionale). Botezul copiilor este valabil? (Da este valabil). Ce se impune însă după ce copiii sunt botezaţi? (Ca să fie instruiţi în cunoaşterea credinţei Bisericii şi trăirea vieţii creştineşti).

V. Asocierea

După Botez, copilul se învredniceşte de primirea harului mântuitor prin încă două Sfinte Taine ale Bisericii: Taina Sfântului Mir şi cea a Euharistiei. Care este explicaţia acestei rânduieli bisericeşti? Explica-

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Cei săraci cu duhul

În firea omului, dintru început, este sădită năzuinţa după fericire. Adânc cunoscător al sufletului omenesc, Domnul Iisus Hristos a ştiut că la baza tuturor străduinţelor omeneşti stă dorul nestins după fericire. Acesta a fost îmboldul care a determinat mulţimile să-l urmeze pe „Muntele fericirilor". În predica sa de pe acest munte, Domnul Hristos a arătat omenirii din toate timpurile calea fericirii adevărate, precum şi mijloacele de care să se servească în acest scop. S-a desprins atunci de pe buzele lui Iisus, în ce condiţii omul poate să fie cu adevărat fericit.[1] Din ansamblul celor nouă sentinţe, numite „fericiri", date de Iisus, iată care este fericirea întâia: „fericiţi cei săraci cu duhul, că a lor este împărăţia cerurilor" (Matei 5, 3).

Adevărata fericire, de care omul se poate bucura, se află numai în legătură cu împărăţia cerurilor, pe care Iisus, Fiul lui Dumnezeu, venind în lume, a înfiinţat-o între oameni. Spre a fi părtaş al împărăţiei cerurilor, i se cere omului să renunţe la plăcerile acestei lumi şi să fie mereu gata să săvârşească faptele bine plăcute lui Dumnezeu, potrivit voii lui preasfinte. În sărăcia lui, celui sărman îi este mai lesne să renunţe la plăcerile acestei lumi, decât bogatului, care având bunuri din belşug, este mereu tentat să abuzeze de ele. În convorbirea cu dregătorul bogat din Evanghelie, Iisus a arătat cât de greu le este celor cu averi mari să intre în împărăţia lui Dumnezeu. „Mai lesne este pentru funia corabiei să treacă prin urechile acului, decât pentru bogat să intre în împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 18, 18—25). Sf. evang. Luca enunţă prima sentinţă astfel: „Fericiţi (voi) cei săraci, că a voastră este împărăţia lui Dumnezeu" (Luca 6, 20). Numai sărăcia, fără împlinirea voii divine, nu este de-ajuns spre a intra în împărăţia cerurilor. Împăcat cu situaţia sa sărmană, i se cere şi săracului să renunţe la aviditatea după bunuri pământeşti şi să-şi agonisească bunuri cereşti. Despre bogat nu se poate spune, că i-ar fi cu desăvârşire imposibil să intre şi să fie părtaş al împărăţiei lui Dumnezeu. Prisosindu-i bunurile pământeşti, i se cere să se simtă în sufletul său ca şi când n-ar dispune de ele. Să le folosească însă spre agonisirea de bunuri înalte, cereşti şi astfel el nu va fi exclus de la adevărata fericire.

În desluşirea înţelesului acestei prime fericiri, mulţi sfinţi părinţi bisericeşti au redat cuvintele „săraci cu duhul", prin „cei umiliţi". Este umilit omul care deşi este conştient de propria sa valoare, nu caută să şi-o evidenţieze mai presus de valoarea semenilor săi. Înţelesurile celor două expresii nu sunt întru totul identice, totuşi sunt sensibil apropiate, căci, privitor la bunurile pământeşti, aceeaşi atitudine o ia şi cel smerit şi cel „sărac cu duhul", recunoscând — deopotrivă — faţă de acestea, superioritatea bunurilor cereşti.[2]

Îndemnând la sfinţenie, Sf. Ap. Pavel arată necesitatea de a distinge „care este voia lui Dumnezeu, ce este bun, plăcut, desăvârşit", şi cere fiecăruia „să nu năzuiască mai sus decât i se cuvine a năzui" (Romani 12, 2—3). Desăvârşită pildă de smerenie ne-a lăsat Iisus, căci „El n-a ţinut ca la o pradă la egalitatea sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe sine, chip de rob luând" (Filipeni 2, 6—7). Împărat al măririi fiind, fărădelegile noastre le-a purtat. Cel ce a dezlegat lumea de păcate, legat a fost dus. Cel căruia Tatăl i-a dat toată judecata ca să judece lumea judecat a fost de cei fărădelege.[3] Ne întrebăm, dacă pentru mântuirea noastră proprie avem vreun merit? Hristos a pătimit pentru noi, lăsându-ne pildă, să mergem pe urmele lui (I Petru 2, 21) şi iarăşi: „după mila lui (Dumnezeu), prin învierea lui Iisus Hristos din morţi, ne-a născut pe noi din nou" (I Petru 1, 3). „El ne-a mântuit şi ne-a chemat cu chemare sfântă — zice Ap. Pavel — nu după faptele noastre ci după a sa găsire cu cale şi după darul ce ne-a fost dat în Hrsitos" (II Timotei 1, 9). În micile noastre strădanii, pentru conlucrarea de bună voie cu comoara darului ce ni s-a dat, să nu ne supraevaluăm; dimpotrivă, să ascultăm de glasul care ne zice: „Smeriţi-vă sub mâna tare a lui Dumnezeu, ca să vă înalţe la timpul cuvenit" (I Petru 5, 6).

„Sărac cu duhul" este omul care oricât de virtuos ar fi, nu se socoate a fi realizat de ajuns şi nu se apreciază a fi desăvârşit. Oricât s-ar fi adâncit în cunoaşterea cuvântului dumnezeiesc, se ştie încă a fi neştiutor şi — ca urmare — cu mai multă râvnă se străduieşte a se lumina pe calea adevărului. În înţelesul evanghelic, „sărac cu duhul este şi cel ce dispune de bunuri pământeşti — chiar bogat fiind — dacă inima lui este liberă, de afecţiunea faţă de aceste bunuri, sufletul lui fiind desfăcut de ele.[4] Într-un astfel de caz, obârşia fericirii o constituie punerea bunurilor pământeşti în folosul celor lipsiţi de cele necesare traiului. Astfel, inima omului va fi liberă de preocupările şi de dorinţele ce le stârnesc bogăţiile, în năzuinţa după fericire. Despre un astfel de om se poate spune, că posedă bunuri materiale, dar aceste bunuri nu-l posedă pe el.[5]

Este greşit a se înţelege, că prin „săraci cu duhul" Hristos s-ar fi referit la cei lipsiţi de inteligenţa necesară, adică la cei proşti. Cel lipsit de inteligenţă nu poate fi fericit, nefiind conştient de starea sa în care se află şi nici de calea pe care umblă. A-i fi fericit pe aceştia, ar fi fost o desconsiderare a mulţimilor care l-au urmat, cu osteneală, uitând de foame şi de sete, spre a dobândi sfat şi mângâiere, în dorul lor după adevărata fericire.[6]

Consideraţii greşite, ca mai sus, conţine Post-scriptum-ul la articolul cu tema: „Aproximaţii despre prostie" al lui M.N. din gazeta „Dilema", nr. 205, din 13-19-XII, 1996 p. 9 şi anume: „Împărăţia cerurilor este promisă, din chiar primul cuvânt al predicii (de pe munte a lui Iisus), celor „săraci cu duhul". Identificarea acestora cu proştii este la îndemână. Sensul actual al expresiei o dovedeşte. Sensul originar trebuie să fi fost însă acela de inocenţi. Iisus vorbea celor mulţi ai acestei lumi, naivilor, pe care voia să-i câştige. Apela la inima, nu la mintea lor... Ucenicilor, El le-a cerut să lase totul... să se golească. Această golire se referă la minte, la gândire... Vreme de secole, religia şi ştiinţa au fost surori vitrege şi certăreţe..."

Cu verbul său tăios, G. Papini arată, că de fapt unii din zilele noastre — zice el — şi de rea credinţă, au înţeles, că prin „săraci cu duhul" s-ar înţelege „cei proşti, idioţi, cretini". De fapt, niciodată Iisus n-a dat dovadă, că s-ar fi închinat în faţa deşteptăciunii, care e numai deşteptăciune a gândului rece şi putere de aducere aminte. În ochii lui avea căutare înţelepciunea aducătoare de lumină, care pune stăpânire pe adevăr, cu biruinţa întregului suflet. În mai multe rânduri s-a plâns în sine, că cei ce îl ascultau, până chiar şi ucenicii, erau prea puţin înzestraţi cu acea înţelepciune. Ca urmare, Iisus nu-i putea chema pe cei slabi de minte să se bucure de împărăţia lui Dumnezeu.[7]

Între cei care l-au cercetat pe Iisus a fost şi Nicodim, din tagma fariseilor, fruntaş între evrei. Venind noaptea la Iisus, a recunoscut, în faptele lui, puterea lui Dumnezeu. În templu, la sărbătoarea corturilor, împreună cu cei ce erau cu el,, şi Nicodim a apreciat — privitor la Iisus — că „niciodată n-a vorbit vreun om, cum vorbeşte omul acesta" (Ioan 7, 46).

Fariseul Gamaliel, învăţător al legii, cu mare vază în tot norodul, a vorbit în sinedriu, în sprijinul apostolilor închişi pentru propovăduirea Evangheliei, spunând că „... dacă acest lucru (al apostolilor) este de la Dumnezeu, nu veţi putea să-l nimiciţi; nu cumva să vă aflaţi în luptă cu Dumnezeu" (Fapte 5, 38—39).

Între bărbaţii elini din Areopagul Atenei, care i s-au alăturat Ap. Pavel şi au crezut, era şi Dionisie Areopagitul, mai marele acestui înalt aşezământ de cultură.

Aceste exemple, ca şi multele mărturii ale marilor oameni de ştiinţă din epoca modernă şi contemporană, confirmă afirmaţia filozofului englez Bacon de Verulam (1561—1626) că „puţina ştiinţă îndepărtează de Dumnezeu, iar multa ştiinţă apropie de El. V. Stanciu, prof. univ. de şt. nat., a afirmat, că adevărata ştiinţă nu este niciodată în contrazicere cu religia adevărată. Naturalistul analizează ceea ce permit simţurile şi logica ideilor experimentale. La rândul său credinţa are împărăţia dincolo de simţuri, în lumea ideilor transcenden-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. Petru Dumitreasă

1 Gheorghiu V., Sf. Evanghelie după Matei, cu comentar, Cernăuţi, 1925, p. 195—196.
2 Ibidem, p. 192—198.
3 Cabasila N., Despre viaţa în Hristos, trad. de T. Bodogae, Sibiu, 1946, p. 151—152.
4 Beleuţă I., Învăţăturile sociale ale Evangheliei, trad. din l. franceză, Făgăraş, 1912, p. 1.
5 Ibidem, p. 2.
6 Gheorghiu V., op. cit., p. 199.
7 Papini G., Viaţa lui Iisus, trad. de Al. Marcu, ed. a II-a, Bucureşti, 1941, p. 119—120.

Academia Română, Institutul de Arheologie Vasile Pârvan, Academia de Ştiinţe a Republicii Moldova, Institutul de Arheologie veche. Ministerul Culturii al Republicii Moldova. Direcţia Principală a Patrimoniului Cultural, Arte Plastice. Universitatea Liberă Internaţională din Moldova.

Gheorghe Postică — Nicolae Constantinescu, **Căpriana. Repere istorico-arheologice,** Chişinău, Ştiinţa, 1996, 111 p.

Cel mai însemnat aşezământ monahal, ansamblu monumental, din partea răsăriteană a Moldovei feudale, Mânăstirea Căpriana, se bucură astăzi de punerea în lumina istoriei naţionale, ca urmare a şantierului arheologic organizat aici în anul 1993, de la 3 mai până la 27 august şi condus de doi reputaţi arheologi, Gheorghe Postică, vicerector al Universităţii Libere Internaţionale din Moldova (din 1995), şi Nicolae Constantinescu, cercetător ştiinţific principal în cadrul Institutului de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române din Bucureşti, timp de peste 42 de ani, absolvent al fostului Seminar Central din Bucureşti şi Dr. al Facultăţii de Istorie a Universităţii din Bucureşti (1970), fiu de preot, originar din Năpădeni, Bălţi (azi r. Ungheni), autor a numeroase lucrări arheologice, ca: **Cetatea Şcheia,** Bucureşti, 1963, (coautor Gh. Diaconu); **Curtea domnească din Târgovişte,** Bucureşti, 1963 (coautor C. Moisescu); **Mânăstirea Putna,** Bucureşti, 1965; ed. II, 1967; **Coconi, un sat din Câmpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrân,** Bucureşti, 1972; **Vladislav I (1364—1377)** Bucureşti, 1979; **Mircea cel Bătrân,** Bucureşti, 1981; **Curtea de Argeş (1200—1400). Asupra începuturilor Târii Româneşti,** Bucureşti, 1984, fără să mai menţionăm contribuţia istorico-arheologică din diferite reviste de specialitate, printre care şi teologice.

Investigaţiile arheologice de la Mânăstirea Căpriana s-au datorat colaborării dintre Ministerul Culturii şi Cultelor al Republicii Moldova, care şi-a asumat sarcina de a suporta cheltuielile financiare de teren, Institutul de Arheologie şi Istorie Veche al Academiei de Ştiinţe a Republicii Moldova (IAIV) şi Institutul de Arheologie Vasile Pârvan al Academiei Române, conform unui Protocol semnat la 12 februarie 1993.

Ca aşezare, Mânăstirea Căpriana se află pe malul apei Vişnevăţ, în masivul silvic de pe dreapta Bâcului, denumit de obicei **Codrii,** cunoscut din vechime prin apelative de felul **Codrii Bâcului, Codrii Lăpuşnei** şi chiar **Codrii Căprianei,** la o distanţă cam de 35 de km NV de Chişinău. Cadrul teritorial-administrativ din care a făcut parte în Evul Mediu a fost ţinutul Lăpuşna, mai târziu a devenit judeţul omonim (cu o denumire intermediară în perioada interbelică — judeţul Chişinău).

Prima menţiune documentară a aşezământului de la Căpriana este de la Alexandru cel Bun, care întăreşte soţiei sale, Marina, la 10 februarie 1429 „... mânăstirea de la Vişnăvăţ, unde este egumen Chiprian", cu toate folosinţele, apoi câteva sate şi 5 sălaşe de ţigani (DRH, A. Moldova, I p. 124—127). O mutaţie pe plan toponomastic, un caz de paronimie: Chiprian Căprian, nume de persoană Chiprian din lat. Cyprianus, om din insula Cypru, de unde avem în limbă actual antroponimul Ciprian, şi în Evul Mediu femininul **Căpriana,** de unde şi numele mânăstirii cu acest nume. Egumenul Chiprian „a avut un rost, anume în edificarea locaşului mânăstiresc din poiana sa", obţinută prin defrişarea de pădure. Mânăstirea de pe Işnovăţ, cândva cu egumenul Chiprian, cu moşia sa, a intrat sub ascultarea Mânăstirii Neamţ, zidită de Ştefan cel Mare în 1497, având-l ca egumen pe Siluan (sau Silvan). Denumirea de **Mânăstirea Căpriana** este cunoscută din deceniul al patrulea al secolului XVI şi sub această formă este menţionată în inscripţia slavonă de pe scoarţa Evangheliarului dăruit în octombrie 1545 de Petru Rareş. Mânăstirea renaşte o dată cu domnia lui Petru Rareş, cum spune Grigore Ureche, „de la Căpriana mânăstirea au lucrat" (în **Letopiseţul Ţării Moldovei,** ed. P. P. Panaitescu, Bucureşti, 1958, p. 165—166). Alexandru Lăpuşneanu, care ia domnia Moldovei cu sprijin polonez şi-l ucide la Tutova, la 30 septembrie 1552, pe Ştefan Rareş şi se căsătoreşte cu sora ucisului, Ruxandra Doamna, face din Mânăstirea Căpriana „unul dintre marii stăpânitori feudali, prin domeniul de sate întărit în anii 1559—1560". În tabloul votiv de la Mânăstirea Zografu, de la muntele Athos, alături de Ştefan cel Mare şi Sfânt se află şi chipul lui Alexandru Lăpuşneanu, cu inscripţia în slavonă: „Alexandru, Voievodul Moldovei, înnoitorul Căprianei". Va trece un timp până când, în 1698, Constantin Antioh Cantemir va închina Mânăstirea Căpriana celei de la Zografu. După drama din 1812, mitropolitul-exarh Gavriil Bănulescu-Bodoni, în 1818, propune Sinodului rus transformarea aşezământului în reşedinţă episcopală şi, tot atunci, încep ample lucrări de reconstrucţie la Căpriana: refacerea radicală a vechii biserici — Uspenia, construirea paraclisului alăturat, cu hramul Sfântul Gheorghe (paraclis de iarnă, rebotezat mai târziu în biserica Sfântul Nicolae), lucrări care nu s-au încheiat la moartea lui Gavriil Bănulescu-Bodoni (30 martie 1821), ci abia în 1840 sub egumenul Ilarion, noul stareţ şi o dată cu reintrarea Căprianei sub ascultarea Mânăstirii Zografu. Adaosurile din 1862, când arhimandritul Cosma ridică impunătoarea Casă a stăreţiei, la est; iar apoi, sub arhimandritul Teofilact, ridicarea şi mai impunătoarei biserici Sfântul Gheorghe (1903) la sud-est, cu inevitabilele amenajări de teren aferente, au modificat substanţial aspectul întregului ansamblu arhitectural. Multiseculara încărcătură istorică ascunsă în vatra mânăstirească de pe Işnovăţ, **Căpriana,** a fost scoasă la lumină prin înfăţişarea şi prezentarea investigaţiilor arheologice din 1993, publicate în lucrarea de faţă, cu acribia ştiinţifică, cu numeroase planşe şi reveleuri în culori şi în alb-negru, într-o prezentare distinsă grafică pe o hârtie velină superioară.

Cum se menţionează, edificiul principal al bisericii de la Mânăstirea Căpriana cu hramul Adormirii (Uspenia), a fost construit, potrivit cercetărilor întreprinse, pe timpul lui Petru Rareş, în anii 1541—1545, şi refăcut de către mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni, în anii 1819—1821.

Tipul originar al locaşului reprezintă o biserică moldovenească din secolele 15—16, de plan triconc dezvoltat cu pridvor, pronaos, gropniţă, naos, altar şi turlă peste cupola naosului. Se înrudeşte cu mânăstirea Probota şi mânăstirea Bistriţa. Chiar modificată radical în urma refacerilor lui Gavriil Bănulescu-Bodoni, biserica principală de la Căpriana mai conservă câteva din trăsăturile definitorii, tipo-stilistice, ale grupei de monumente religioase mânăstireşti, moldoveneşti, căreia îi aparţine, respectiv tipului de biserici de plan triconc, cu turlă deasupra cupolei naosului. Biserica actuală ca înfăţişare generală iese din tipic, datorită, în primul rând, clopotniţei înalte adăugate la vest, în 1819—1821, peste 20 m înălţime, iar în al doilea rând, masivităţii turlei ridicate peste naos, iniţial (c. 1541—1545), element de coronament al edificiului graţios. Obişnuitele ocniţe (un şir-două prezente la Probota) au dispărut, ca şi cornişa de sub acoperiş. Tendinţa de a considera că monumentul actual este în totalitate, adică din fundaţii, opera ctitoricească a mitropolitului Gavriil Bănulescu din 1819—1821 nu se justifică. În contur planimetric, biserica Uspenia, ctitorită de Petru Rareş, c. 1541—1545, stă încă în picioare, de la jumătatea tindei spre Est, inclusiv o parte din elevaţie. Conceptional, precum şi din considerente metodologice, se poate opera deja cu cel puţin două monumente distincte cronologic: Căpriana I (Biserica — I), c. 1420—1429 şi Căpriana II (Biserica — I), c. 1541—1545, refăcută la 1819.

Mânăstirea Căpriana, spun autorii în încheiere „nu a fost decât unul dintre multele locaşuri româneşti de închinăciune care şi-au purtat crucea, cu vrednicie sau în silnicie, adesea pe o treaptă de neînchipuit a decăderii (p. 101).

Ansamblul de arhitectură religioasă medievală şi modernă, **Căpriana,** cuprinde o filă din istoria poporului român zbuciumată, care se cere cunoscută şi cinstită de noile generaţii ce-şi întind mâinile peste Prut.

Pr. I. IONESCU

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **DUMINICĂ, 1 decembrie 1996,** — A participat la festivităţile ocazionate de sărbătorirea Zilei Naţionale a României, sărbătoare aniversată la Alba Iulia.
- **LUNI, 2 decembrie 1996,** — A prezidat, la Reşedinţa Mitropolitană lucrările Permanenţei, unde s-au rezolvat probleme curente ale vieţii bisericeşti din Eparhie.
  — În după-masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea Predeal.
- **MARŢI, 3 decembrie 1996,** la invitaţia Ligii Tineretului Ortodox Român Bucureşti, a susţinut, la Muzeul Ţăranului Român din Bucureşti o Conferinţă cu tema „Rugul Aprins".
- **VINERI, 6 decembrie 1996,** — „Sf. Nicolae", a slujit Sf. Liturghie la Biserica Ortodoxă din localitatea Dârlos, protopopiatul Mediaş, unde a hirotonit întru preot pe seama acestei parohii pe tânărul diacon Gheorghe Nariţa. Cu acest prilej a şi instalat pe noul preot în parohie şi a rostit un cuvânt de învăţătură.
  — Tot în cursul acestei Sf. Liturghii a hirotonit întru diacon pe licenţiatul în teologie Fogoroş Mihail.
- **SÂMBĂTĂ, 7 decembrie,** a participat în oraşul Sf. Gheorghe la sărbătorirea „Zilelor Nicolae Colan", fiind invitat de episcopul Ioan al Harghitei şi Covasnei, de Prefectura Judeţului Covasna, Secretariatul de Stat pentru Culte şi Liga „Andrei Şaguna", organizatorii acestor manifestaţii. Cu acest prilej Î.P.S. Mitropolit împreună cu P.S. Ioan de Covasna au săvârşit un parastas în memoria marelui Mitropolit Nicolae Colan şi au participat la dezvelirea unui bust al Mitropolitului Nicolae Colan în curtea liceului care-i poartă numele.
- **MIERCURI, 11 decembrie 1996,** a publicat în ziarul „Românul" Pastorala Crăciunului.
  — A publicat în Revista Academiei Române, „Academica", articolul „Noi date privitoare la Mitropolitul Petru Movilă".
- **VINERI, 13 decembrie,** a prezidat, la Reşedinţa mitropolitană lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial.
- **DUMINICĂ, 15 decembrie,** a slujit Sf. Liturghie la Catedrala mitropolitană şi a hirotonit întru diacon pe tânărul licenţiat în teologie Oancea Constantin şi întru preot, pe seama parohiei Voivodenii Mari, prot. Făgăraş pe diaconul Fogoroş Mihail.
- **LUNI, 16 decembrie 1996,** a publicat Pastorala de Crăciun în ziarul „Poliţia Sibiană", ziarul local al Ministerului de Interne.
- **MARŢI, 17 decembrie 1996,** a acordat un interviu Televiziunii „Holding" din Braşov pe tema sărbătoririi Crăciunului.
- **MIERCURI, 18 decembrie 1996,** a acordat un intreviu telefonic d-lui Ioan Ion Diaconu, redactor la Emisiunea „Viaţa Spirituală" cu titlul „Ultima Ediţie a Învăţăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie", editura „Roza Vânturilor", Bucureşti.
  În după-masa aceleiaşi zile a participat în Capela Mitropolitană la un parastas în memoria D-lui Prof. Univ. Dr. Gheorghe Iliescu, fost membru al Adunării Eparhiale Sibiu şi donator al Mitropoliei Sibiu.
- **JOI, 19 decembrie 1996,** a acordat un interviu pentru Televiziunea Română, „Viaţa Spirituală", cu ocazia sărbătorilor Crăciunului.
  — În după-masa aceleiaşi zile în cadrul vecerniei în Catedrală, a participat la Concertul de Colinde susţinut de corul studenţilor teologi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, dirijat de lector Drd. Vasile Grăjdian şi preparator Sorin Dobre.
- **Duminică, 22 decembrie 1996,** a participat la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană din Sibiu. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date cu această ocazie de corul Facultăţii de Medicină din Craiova, dirijat de Conf. Dr. Valentin Cârlig.
  În după-masa aceleiaşi zile a primit la Reşedinţa Mitropolitană Corul Bisericii „Sf. Nicolae" din Agnita, dirijat de profesorul Doru Niţescu, care a susţinut un concert de colinde. Î.P.S. Mitropolit a mulţumit corului pentru fericita ocazie de a fi împreună în aceste momente de sărbătoare.
- **LUNI, 23 decembrie 1996,** a primit la Reşedinţa Mitropolitană Corala „Ilarion Cocişiu" din Oraşul Agnita, dirijată de Prof. Terbea, care a susţinut un concert de colinde.
  În după-masa aceleiaşi zile a participat în Catedrala Mitropolitană la Concertul de colinde susţinut de „Reuniunea de cântări" a căminului cultural din Sălişte.
- **MARŢI, 24 decembrie 1996,** „Ajunul Crăciunului", a participat în Piaţa Revoluţiei, la Pomul de Crăciun, cu ocazia deschiderii Sărbătorilor Crăciunului pentru copiii şi tinerii sibieni.
  În după-masa aceleiaşi zile a primit la reşedinţa Mitropolitană grupurile de colindători.
- **MIERCURI, 25 decembrie 1996,** înconjurat de un mare sobor de preoţi şi diaconi, cu ocazia sărbătoririi Crăciunului a slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană.
  Cu această ocazie a hirotonit întru preot pe tânărul diacon Oancea Constantin, pe seama Capelei Spital a Căminului de Bătrâni situat pe strada George Coşbuc din Sibiu.
  Tot cu acest prilej a hirotonit întru diacon pe absolventul Dragotă Vasile. A citit tuturor celor prezenţi Pastorala de Crăciun adresată credincioşilor din eparhie.
  După Sf. Liturghie a oferit o Recepţie preoţilor slujitori ai Catedralei cu care s-a întreţinut.
- **JOI 26 decembrie 1996,** a slujit Sf. Liturghie la Catedrala din Mediaş, hirotonind cu această ocazie pe diaconul Ovidiu Găban ca preot misionar pe seama Prot. Mediaş. A rostit un cuvânt de învăţătură legat de sărbătorirea Naşterii Mântuitorului Iisus Hristos.
  În după-masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea „Brâncoveanu", de la Sâmbăta de Sus.
- **VINERI, 27 decembrie 1996,** — „Sf. Ştefan", a slujit Sf. Liturghie la Mânăstirea Brâncoveanu, hirotonind întru diacon pe monahul Peicu Nicolae şi întru preot misionar pe seama Prot. Sibiu pe diaconul Rădulet Teodor. A rostit un cuvânt de învăţătură.
  — Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de corul bisericesc din Or. Victoria, dirijat de Prof. Ioan Timofte care la sfârşitul Sf. Liturghii a susţinut şi un concert de colinde.
  În după-masa aceleiaşi zile a primit la reşedinţa de la Mânăstirea „Brâncoveanu" un grup de elevi ai Seminarului Liceal Făgăraş, conduşi de Preotul Ioan Urs care a susţinut un concert de colinde.
  Tot în după-masa aceleiaşi zile a primit pe Pr. Andrei Sicoe şi Pr. Vitan Lucian, preoţi din Predeal în legătură cu rezolvarea unor probleme legate de administrarea parohiilor respective.
- **SÂMBĂTĂ, 28 decembrie 1996,** a avut o şedinţă de lucru cu Consiliul duhovnicesc al Mânăstirii Brâncoveanu, cu această ocazie rezolvându-se probleme curente ale activităţii din Mânăstire.

Pr. Valentin SICOE
— secretar eparhial —

ÎN PUŢINE CUVINTE DESPRE:

RUGĂCIUNEA INIMII

Determinaţi de apariţia falşilor instructori în practica isihasmului (rugăciunea inimii), care sunt influenţaţi de religiile orientale: budiste, hinduiste, cu practicile yoghine, venim cu o prezentare pe scurt a dreptei învăţături, despre isihasmul, ce aparţine exclusiv Tradiţiei creştine ortodoxe (Vezi mai pe larg Filoc. VII, Bucureşti 1977: Sf. Grigore Palama, Cuvinte pentru cei ce se liniştesc cu evlacie; Despre Rugăciunea lui Iisus, Kallistos Ware, Buc. 1992).

De la început dorim să precizăm că nu practicile yoghine, ci Soarele Hristos ne mântuieşte. Veniţi deci la Hristos prin rugăciunea inimii. Practica rugăciunii isihaste ne cere să ne golim pe noi înşine, pentru un moment, de grijile şi preocupările cotidiene şi să ne expunem la Soarele Hristos-Dumnezeu, pentru ca să ne vindece şi să ne purifice de patimi şi de zgura păcatului, pentru că purtăm în noi încă putreziciunea păcatului. Să trecem la practica isihastă — Rugăciunea Inimii — pentru însănătoşirea noastră sufletească. Fiţi siguri, că va fi mai uşoară această practică, decât practicile yoghine. Iar rezultatul binefăcător va fi mântuirea sufletului şi unirea cu Hristos-Dumnezeu.

Iată practic şi pe scurt câteva îndrumări pentru începători. Prima condiţie: „Împacă-te cu aproapele tău, ..." (Mat. 5,23—25). Cu privire la locul unde urmează să practici această rugăciune: biserica şi cămara ta, „Tu, când te rogi, intră în cămara ta şi, închizând uşa, roagă-te Tatălui tău, care este în ascuns..." (Mat. 6,6). Acolo în linişte totală, în singurătate roagă-te. Se înţelege şi interiorizarea în rugăciune, care să-şi găsească trăire în suflet cu sârguinţă, în minte cu înţelegere, şi în inimă cu simţire afectivă. Cum zice Domnul: „Împărăţia Lui Dumnezeu este înlăuntru vostru" (Luc. 17,21).

Dar cum să ne rugăm? Domnul Iisus ne învaţă: „Aşa să vă rugaţi: Tatăl nostru"... (Mat. 6,9). Deci, zicem la început rugăciunea „Tatăl nostru...", după îndemnul Sf. Apostol Pavel: „Rugaţi-vă neîncetat" (1. Tes. V, 17).

Urmează partea tehnică. Luăm poziţia în genunchi sau pe un scăunel (înălţ. ca la 30 cm.) şi începem să rostim rugăciunea Lui Iisus (rugăciunea pustnicului), cu mintea coborând în inimă, zisă rar, în ritmul inimii, astfel: Doamne, Iisuse, Hristoase-Fiul Lui Dumnezeu — mântuieşte-mă pe mine păcătosul —. Zisă cu insistenţă, cu căinţă şi smerenie (căci păcătoşi suntem), concentraţi numai la aceste cuvinte ce le zicem cu înţelegere, şi nu gândim la nimic altceva (nici bune, cu atât mai mult cele rele). Nu căuta senzaţionalul. Fereşte-te de orice vedenii şi vise care vin de la diavolul. În timpul rugăciunii, încetează orice mişcare. Durata exerciţiului, pentru începători: 10—15 minute.

— Efectul: Ne cultivă voinţa. Ne dă tărie sufletească. Ne încinge cu putere de sus. Se face simţită lucrarea Harului dumnezeesc.

Lucru principal: în primul stadiu ne despătimim, adică ne izbăvim de vicii, de ură, vrajbă, mânie, invidie, nerăbdare, răzbunare, desfrâu, beţie, lăcomie, zgârcenie, clevetire, vorbire în deşert etc.

În al doilea stadiu se realizează despătimirea de imaginea păcatelor, care persistă încă în minte şi în simţuri. Ne putem curăţi, stăruind în rugăciune.

În al treilea stadiu, vine starea de iluminare, în care Harul Lui Dumnezeu se face simţit cu putere şi rămâne în noi, curăţindu-ne de zgura păcatelor, cum zice Sf. Apostol Pavel: „... şi Duhul vine în ajutorul slăbiciunii noastre, căci nu ştim să ne rugăm cum trebuie, ci însuşi Duhul se roagă pentru noi, cu suspine negrăite" (Rom. 8,26). Astfel se realizează acea pace (isihie) în întreagă fiinţa noastră. După exerciţiul de rugăciune zilnică, în cursul zilei, ori de câte ori ne vom aduce aminte vom rosti rugăciunea: „Doamne Iisuse..." Iar când ne vom ruga, citind rugăciuni sau psalmi, vom căpăta deprinderea să ne coborâm cu jertfa buzelor noastre în inimă, ca şi inima să se roage. Iar Domnul prin Duhul Său zice: „Iată, Eu stau la uşă şi bat; de-mi va auzi cineva glasul şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine" (Apoc. 3,20; Ioan 14,23). Astfel, cel mort cu duhul înviază, cel întinat cu păcate se curăţeşte, cel pierdut se mântuieşte, (Acat. Sf. Treimi).

Această practică a Rugăciunii lui Iisus, e recomandată fiecărui creştin de vrea să-şi mântuiască sufletul său. Nimeni să nu zică: Nu încep, pentru că nu voi putea realiza sută la sută. Dumnezeu te va primi cu o realizare de şaizeci la sută şi chiar cu treizeci la sută. Exemplu: Pilda talanţilor; Pilda Semănătorului.

Arhim. MINA DOBZEU

Mânăstirea Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel — Huşi

Cateheză la Sfânta Taină a Botezului

(Urmare din pag. a 3-a)

ţia o găsim în însăşi firea lucrurilor. Cel botezat este născut duhovniceşte, iar pentru a creşte şi a se întări, are nevoie de putere; iar această putere o primeşte prin darurile Duhului Sfânt, care se transmit prin Taina Mirului. Şi fiindcă se cuvine să crească aşa cum spune Apostolul „până la statura bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos" (Efeseni 4,13), cel botezat, născut la o viaţă nouă este împărtăşit cu însuşi Trupul şi Sângele Domnului. Prin aceasta, celui botezat i se întăreşte şi calitatea de membru al Bisericii dat fiind faptul că toţi cei ce sunt membri ai Bisericii alcătuiesc Trupul tainic al Domnului.

VI. **Generalizarea**

Taina Sfântului Botez este, aşadar, prima din cele şapte Taine ale Bisericii, care prin întreita afundare în apă în numele Sfintei Treimi, acordă celui botezat harul Sfântului Duh, al iertării păcatului strămoşesc şi a celorlalte păcate, precum şi renaşterea la o viaţă nouă, calitatea de fiu al lui Dumnezeu şi membru al Bisericii.

VII. **Aplicarea**

Fiecare copil primeşte un nume cu prilejul oficierii Tainei Botezului. Cade-se ca acest nume să fie al unui Sfânt, pe care să-l aibe mijlocitor către Dumnezeu şi ocrotitor şi pildă de urmat în viaţă. O importanţă deosebită o au şi naşii, care sunt, ca părinţi spirituali ai pruncului botezat, răspunzători în faţa lui Dumnezeu de credinţa pe care au mărturisit-o pentru cel ce le-a devenit fin şi pentru evoluţia lui duhovnicească, pentru ca acesta să rămână ataşat Bisericii noastre ortodoxe care l-a împreunat şi îmbrăcat în Hristos.

(La sfârşit se poate cânta în comun cu credincioşii: „Câţi în Hristos v-aţi botezat, în Hristos v-aţi şi-mbrăcat. Aliluia").

Cei săraci cu duhul

(Urmare din pag. a 3-a)

tale. Credinţa începe acolo unde încetează experienţa şi deci căile lor nu se încrucişează.[8]

Aceste mărturii certifică netemeinicia afirmaţiilor acelora care au văzut între cei ce au alergat la Iisus, doar pe naivi, în caz mai fericit pe inocenţi, ba chiar pe proşti, spre a le promite fericirea, în împărăţia lui Dumnezeu. Aceeaşi netemeinicie şi privitor la raporturile vitrege care ar fi existat, timp de secole, între religie şi ştiinţă. Cei săraci cu duhul, cărora Mântuitorul le promite fericirea în împărăţia cerurilor, sunt cei care în viaţă sunt stăpâniţi de creştineasca virtute a smereniei. După cele spuse de un Sf. Părinte: privirile îndreptate spre pământ, înalţă inimile la cer.

8 Stanciu V., „Cât de minunate sunt lucrurile tale", în Anuarul lic. ort. rom., A. Şaguna din Braşov, 1925, p. 124.

Semnalăm... Semnalăm...

● La alt nivel decât *Jurnalul fericirii* părintelui Nicolae de la Rohia, un alt preot, Dimitrie Bejan, scrie o carte: *Bucuriile suferinţei, evocări din trecut* (ed. Cartea Moldovei, Chişinău, 1996, vol. II, 198 p.). Cartea e alcătuită dintr-un dialog pe cele mai diverse teme teologice şi bisericeşti, cu un interlocutor real sau imaginar, căci nu-i dă numele, iar mai spre sfârşit reproduce o seamă de scrisori ale autorului, către diferite persoane, şi o serie de aprecieri despre autor, ale celor care l-au cunoscut. Dincolo de aceste amănunte, care aduc mai mult a document de familie, cartea scrisă de preotul Dimitrie Bejan e o mărturie despre unele întâmplări din viaţa sa, despre suferinţele din închisoarea Oranki (fostă mânăstire) din Rusia, unde a fost prizonier şi despre închisorile din România comunistă.

Ca document de epocă şi spiritualitate populară e o carte interesantă.

* *

● Continuă să apară în Statele Unite „Buletinul Casa Română" în Hayward — California, editat de un Comitet de redacţie al cărui editor-adjunct este preotul Gheorghe Naghi, plecat cu ani în urmă din Timişoara. Conţinutul revistei (nr. 2, iunie 1996), ca în toate revistele româneşti ale comunităţilor româneşti de peste hotare, este variat, abordând teme istorice, amintiri din ţară şi despre mari personalităţi din ţară, versuri şi studii şi meditaţii creştine.

Astfel de publicaţii ţin trează conştiinţa românească a celor care, departe de ţară, poartă ţara cu ei.

Revista se editează la adresa: *Casa română şi capela*, P.O. Box 16178, OAKLAND, Ca. 94610—6174, U.S.A.

* *

● Cred că am mai spus-o şi altădată că, există undeva un preot care face misiune creştină într-o parohie de ţară, mai altfel şi mai eficient decât mulţi alţii. E vorba de pr. Al. Stănciulescu-Bârda, Bârda fiind numele satului. Publică tot felul de broşuri de popularizare creştină, dar şi material paremiologic, proverbe, ziceri cărora le caută explicaţia şi tâlcul. Sunt lucrări meritorii care ar trebui să atragă atenţia oamenilor de cultură. Poate că Părintele Stănciulescu se va gândi să-şi adune toate aceste lucrări într-un volum care să atragă atenţia şi a acelora care trec cu uşurinţă peste broşurelele unui „preot de ţară".

Părintele a iniţiat şi mai multe colecţii. Într-una din ele, „Credo", ajunsă la nr. 41, publică o carte a pr. dr. Gheorghe Paschia, intitulată BUNA-CUVIINŢĂ CREŞTINĂ (Malovăţ, Editura parohiei Malovăţ, 1996, 105 p.). Autorul, pr. Gh. Paschia, trecut mai de mult la Domnul, a fost la vremea sa un preot apreciat, autor al mai multor cărţi, poate chiar un model pentru editorul de azi.

Buna-cuviinţă creştină e o carte plină de tâlcuiri şi de recomandări cu privire la buna purtare în societate, un fel de Cod al manierelor creştine. Cum să vorbim în diferite împrejurări, cum să ne salutăm, cum se mănâncă şi se bea creştineşte, despre punctualitate, despre buna-cuviinţă la înmormântare, despre glume, despre rânduiala cu privire la naşi, iată numai câteva titluri care, mai ales în lumea creştinilor de rând, de la oraşe şi sate, este de mare trebuinţă.

O prezentăm cu bune recomandări.

*

● Pe episcopul Kallistos Ware l-am cunoscut la Oxford, pe când eram amândoi ieromonahi şi slujeam împreună la capela de pe Canterbury Road, 1, la sfârşitul anilor şaizeci (1968—1970). Era convertit de la anglicanism (1958) şi interesat mai ales de Mistica şi Ascetica ortodoxă. Mai târziu a ajuns şi el episcop, sub jurisdicţia Patriarhiei de Constantinopol, titular de Diocleia, o eparhie dispărută. Ocupaţia sa a fost şi este de profesor de Teologie ortodoxă. În această calitate a scris numeroase cărţi. Bune. În special pe teme de spiritualitate.

De curând i-a apărut la editura **Christiana** (Bucureşti, 1996, 109 p.), volumul ÎMPĂRĂŢIA LĂUNTRICĂ, introducere de Maxime Egger, traducere din franceză de Ana Eugenia Vlad.

Maxime Egger face cărţii o frumoasă introducere numind-o **„O călăuză pentru vremea noastră".** În afară de câteva date biografice, introducerea trimite la Filocalie, la Nicodim Aghioritul, la Filotei Sinaitul, la Paisie de la Neamţu, ceea ce ne indică dintr-o dată că avem în faţă o carte isihastă. Deşi au fost şi mai sunt câţiva (Olivier Clément, Lev Gillet) occidentali convertiţi la ortodoxie, numărul lor — al celor mai luminaţi — e totuşi destul de mic. Printre aceştia şi pe linia lor, Kallistos Ware e un excelent occidental care a înţeles Ortodoxia **ca un ortodox.** Scrierile lui sunt de mare valoare.

Şi această carte, isihastă, este alcătuită din capitole precum: Despre moarte şi înviere, Taina persoanei, Calea pocăinţei, Rolul părintelui duhovnicesc, Isihia şi tăcerea în rugăciune. Se ocupă aşadar, de ceea ce e mai subtil şi mai valoros în tradiţia răsăriteană.

Iată cum, în timp ce unii teologi ortodocşi se lasă atraşi de raţionalism, de unele teme protestante (mai ales grecii moderni), un convertit, ortodox apusean, se îndreaptă cu perseverenţă şi pricepere spre teme ortodoxe dintre cele mai importante şi mai specifice ortodoxiei.

Cartea aceasta va ajuta şi spiritualitatea românească să se regăsească pe înălţimile pe care au încercat s-o urce un Nichifor Crainic, un Dumitru Stăniloae, un I. Gh. Savin, un Nicolae Mladin, autori de cursuri de teologie Mistică şi Ascetică.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ȘAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 ianuarie
Nr. 3—4
1997

Câteva date mai noi în legătură cu mitropolitul Petru Movilă

Mulți români și-au făcut de timpuriu nume și renume nu numai între granițele Țărilor românești, ci și în afara lor. Aceștia din urmă, mai ales, au contribuit la lărgirea renumelui Țării și la intrarea noastră, prin aceasta, în universalitate. Hotarele României culturale au cu totul altă configurație decât cea pe care ne-o arată harta. Ele cuprind Europa până în Spania, America de Nord și America de Sud, Australia și Insulele Fiji, Ucraina, Rusia și Siberia. Ar fi interesant să se ocupe cineva exhaustiv de adunarea sub cupola unui Panthéon românesc a acestor nume care cuprind scriitori și poeți, profesori cunoscuți mai mult în alte țări decât la noi, oameni de știință, mari descoperitori, generali de renume, actori, pictori și chiar un președinte de stat sau prim-ministru, undeva într-un continent îndepărtat. Dar, mai mult despre acestea, poate altă dată.

De data aceasta aș vrea să mă opresc la un moment aniversar, la un român intrat în Istoria Bisericii Ortodoxe Universale, și a culturii europene, os domnesc dintr-o familie domnitoare atât în Moldova cât și în Țara Românească, fiu și frate de domni, ajuns și prinț al Bisericii pe scaunul Kievului, Mitropolitul Petru Movilă (n. 1596).

Deși economia de timp m-ar îndemna să trec direct la temă, cred necesar să întârzii un moment ca să-l așez pe Petru Movilă alături de un alt mare prelat înaintaș, român, care a strălucit pe scaune ierarhice apusene extinzându-se și prin el, de timpuriu (sec. XV), granițele culturale și spre Vest. Acesta a fost Nicolaus Olahus, n. în 1493 la Sibiu, arhiepiscop și mitropolit primat de Stringoniu, regent, os domnesc și el, trăgându-se din Vlad Țepeș, și fiind rudă și cu Corvinii din Transilvania, prieten al lui Erasmus de Rotterdam, amândoi din familia marilor umaniști ai vremii.[1]

Să revenim acum la Petru Movilă.

Celebru mai ales prin **Mărturisirea Ortodoxă** care îi poartă numele, una din cele câteva cărți simbolice de căpătâi ale Ortodoxiei, aprobată de Sinodul de la Iași din 1642, Petru Movilă are o operă mult mai largă, despre care s-a scris mult. Despre unele date mai noi în legătură cu dânsul am mai scris și eu, dar aceasta s-a întâmplat în vremea când istoria Bisericii și a culturii creștine era obligată să se ascundă doar în reviste bisericești, cu tiraj redus și cu circulație numai între clerici, așa că reluarea unor teme menite să clarifice unele elemente biografice din viața marelui mitropolit, acum la lumina zilei și într-un cadru mai larg, mi se pare necesară, mai ales într-un an comemorativ (400 de ani de la naștere, 1596—1996).

Informațiile ajunse până la noi, au trecut prin câteva mâini cărora trebuie să le plătim tributul cuvenit. E vorba de informații primare. Descoperirile de acum câțiva ani de la Kiev, în subteranele catedralei Uspenia, s-au datorat prof. univ. Oles Bilodid și arhitectului arheolog dr. Victor Harlamov. Pe acestea le-a preluat, mergând la fața locului, regretatul cercetător istoric, mare iubitor de documente vechi, preotul dr. Paul Mihail de la care le-am preluat la vremea aceea, prezentându-le și comentându-le în revista „Mitropolia Ardealului",[2] și apoi într-un capitol dintr-o carte.[3] Tot în același număr al revistei noastre au mai scris cu prilejul acelei comemorări și prof. univ. dr. Ștefan Ștefănescu, prof. univ. dr. I. C. Chițimia, poetul Ioan Alexandru, pr. prof. D. Stăniloae și pr. dr. Paul Mihail.

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

1 A se vedea Ștefan Bezdechi, **Nicolaus Olahus, primul umanist de origine română** ed. „Ram", Aninoasa, Gorj. 1939, cf. Antonie Plămădeală, **Un român în Europa secolului al XVI-lea: Nicolaus Olahus**, „Telegraful român" nr. 37—40, 1939, p. 3, col. 2.

2 Nr. 6, 1987 și nr. 1, 1988.

3 **Calendar de inimă românească**, Sibiu, 1988, p. 163 și urm. **Pr. Dr. Paul Mihail scrie: Î. P. S. Dr. Antonie Plămădeală a luat inițiativa de a comemora împlinirea a 340 de ani de la moartea Mitropolitului Petru Movilă în rev. Mitropolia Ardealului"**, cf. M.A. 6, 1987, p. 36.

Dimindarea parintească*

Părinteasca dimindare
Na sprigiura cu foc mare,
Frat di muma si di-un tata,
Noi, Armani d eta toata.

Din sum plocii di murminti
Striga-a nosti buni parinti:
„Blastem mari s-aiba-n, casa
Cari di limba-a lui si-alasa.

Care-si lasa limba lui
S'-lu-arda pira focului,
Si s-dirina viu pri loc,
Si-l'i si friga limba-n foc.

El in vatra-l'i parinteasca
Fumeal'ia s-nu-si hariseasca;
Di fumel'i curuni s-nu base,
Nat in leagan si nu-nfase.

Care fudze de-a lui muma
Si di parinteasca-l'i numa,
Fuga-l'i doara Domnului
Si dulteama somnului!"

Poezia a fost scrisă de către Costa Belimace, un reprezentant de seamă al macedo-românilor, în anul 1873 și a devenit un adevărat imn național al acestora. Am preluat-o din „ECHOES" — St. Michael's Newslleter, nr. 9 din oct. 1996 (Buletinul Parohiei macedo-române din Southbridge, M.A. din America), ca un omagiu adus mitropolitului Andrei Șaguna, întemeietorul „Telegrafului Român", având și el aceeași origine macedo-română și care, după binecuvântate împliniri în viața românilor transilvăneni, și-a sfârșit viața exact în anul în care a fost scrisă poezia.

De reținut că macedo-românii sau aromânii sunt o populație de origine română, din sudul Dunării, care în secolele IX—X au migrat de la Dunăre, din imediata vecinătate a Daciei, înspre interiorul Peninsulei Balcanice, așezându-se în regiunile muntoase din Macedonia, Tesalia, Acarania, Epir și Albania, ocupându-se mai ales cu creșterea vitelor. Ei au întemeiat și orașe precum Moscopole, Gramostea, Metovo, Sracu și s-au bucurat în timpul Imperiului bizantin și al celui otoman de-o largă autonomie. În evul mediu, mulți dintre ei au devenit negustori, circulând în tot spațiul sud-est european.

În perioada de destrămare a feudalismului, ei au avut un rol însemnat în dezvoltarea economiei din sud-estul Europei, din Ungaria și Austria. De numele câtorva negustori macedo-români (Gojdu, Sina) se leagă fondarea unor însemnate instituții culturale românești din Transilvania.

Datorită condițiilor politice și economice vitrege, mulți macedo-români, ca de altfel și mulți frați ai lor — românii din nordul Dunării, au pribegit departe, până în America și Canada.

Între aceștia se numără și strămoșii credincioșilor macedo-români din Southbridge, care nu-și uită obârșia și de aceea este impresionant să vezi sfântul altar al bisericii lor flancat de două drapele: cel românesc și cel american.

Pentru că unii totuși au cam uitat aromâna, vorbind numai engleză, păstorul lor sufletesc, părintele Eugen Pentiuc, a ținut să le aducă aminte de „Dimindarea părintească" de a nu lepăda comoara care îi definește ca neam și care este limba lăsată din străbuni.

Pr. prof. dr. Dumitru Abrudan

Cateheză la Sfânta Taină a Mirungerii

I. Pregătirea aperceptivă

Așa cum un copil nou născut are nevoie de hrană trupească pentru a se putea dezvolta spre maturitate, tot astfel și după ce ne-am născut duhovnicește „în Hristos" prin Botez, avem nevoie de hrană duhovnicească ca să creștem „până la statura bărbatului desăvârșit", cum spune Sfântul Apostol Pavel (Efeseni 4,13).

II. Anunțarea temei

Această hrană duhovnicească o primim ca dar al Sfântului Duh prin Taina Mirului, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Sfânta Taină a Mirului a fost instituită de Mântuitorul, înainte de înălțarea Sa la cer, când le-a promis Sfinților Apostoli trimiterea Sfântului Duh, aducător de putere care îi va îmbrăca cu daruri speciale (Luca 24,49). Această misiune s-a împlinit la Cincizecime, când, odată cu Pogorârea Sfântului Duh, s-au revărsat peste Sfinții Apostoli daruri duhovnicești deosebite. De aceea, Sfinții Apostoli, după ce săvârșeau Taina Sfântului Botez, puneau mâinile peste cei botezați, pentru a le împărtăși hrana duhovnicească de creștere în Hristos a celor ce s-au „îmbrăcat în Hristos" prin Botez, după cum ne este mărturisit acest fapt, arătându-se că „Apostolii cei din Ierusalim, auzind că a primit Samaria cuvântul lui Dumnezeu, au trimis către ei pe Petru și pe Ioan, care coborându-se, s-au rugat pentru ei, ca să primească Duhul Sfânt. Căci încă nu se pogorâse peste nici unul dintre ei, ci numai botezați erau în numele Domnului Iisus. Atunci puneau mâinile peste ei și luau Duhul Sfânt" (Faptele Apostolilor 8,14—17). La fel, credincioșii din Efes, botezați inițial numai cu botezul lui Ioan, au fost din nou botezați cu Botezul Sfintei Treimi „și punându-și Pavel mâinile peste ei, a venit Duhul Sfânt peste ei..." (Faptele Apostolilor 19,1—7). Pe lângă punerea mâinilor, Sfinții Apostoli împărtășeau celor botezați darurile Sfântului Duh și prin ungerea cu Sfântul Mir, după cum putem citi în Sfânta Carte: „Iar cel ce ne întărește pe noi împreună cu voi în Hristos și ne-a uns pe noi, este Dumnezeu. Care ne-a și pecetluit pe noi și a dat arvuna Duhului în inimile noastre" (II Corinteni 1,21—22). (Același lucru îl redau și textele din Efeseni 4,30 și I Ioan 2,20 și versetul 27). Dintre cele două forme, ungerea cu Sfântul Mir s-a generalizat și a rămas definitivă în viața Bisericii, datorită faptului că înmulțindu-se numărul credincioșilor Sfinții Apostoli nu se mai puteau deplasa mereu în toate localitățile, iar ungerea cu Sfântul Mir se putea generaliza mai ușor, efectul duhovnicesc fiind același. De la Sfinții Apostoli, Biserica creștină primară a practicat Taina Mirungerii celor botezați, după cum ne confirmă canonul 7 al Sinodului II ecumenic (381) sau scrierile Sfinților Părinți. Așa, spre exemplu, Sfântul Chiril al Ierusalimului spune foarte clar: „vouă, după ce ați ieșit din cristelnița Sfintei Ape, vi s-a dat ungerea, preînchipuirea aceleia cu care a fost uns Hristos; iar aceasta este Sfântul Duh". Urmând acestei practici dintotdeauna a Bisericii, Taina Mirului se aplică și astăzi imediat după Botez prin ungerea cu Sfântul Mir la ochi, nări, gură, urechi și la frunte, pentru sfințirea organelor de simț. Ungerea la piept și la spate se face pentru sfințirea voinței, iar la mâini și la picioare, pentru sfințirea faptelor. Darurile Duhului Sfânt sunt împărtășite odată cu mirungerea și rostirea formulei rămase din practica apostolică: „Pecetea darului Duhului Sfânt" (II Corinteni 1,2).

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Sfântul Antonie cel Mare

(17 ianuarie)

Toți biografii creștini sunt unanimi în a recunoaște faptul că Sfântul Antonie cel Mare, prăznuit de Biserica Creștină în fiecare an la 17 ianuarie, este cel mai ilustru dintre personalitățile monahale ale creștinismului ca unul care a intrat pentru totdeauna în conștiința Bisericii lui Hristos ca un mare ascet, mare predicator și povățuitor de conștiințe.

Despre el ni s-a păstrat unul dintre cele mai frumoase modele de biografie a unui Sfânt. Este vorba despre **„Viața Sfântului Antonie"** scrisă de cel care i-a fost prieten și ucenic zelos, Sf. Atanasie cel Mare, ajuns apoi patriarh al Alexandriei. În ea este redată cu amănunte întreaga viață și activitate a celui ce a fost supranumit **„Părintele monahismului creștin"** și **„Patriarhul Călugărilor singuratici"**.

Sf. Antonie cel Mare s-a născut în anul 251, în Egipt în localitatea Komo, undeva în centrul țării considerată pe drept cuvânt „un dar al Nilului", într-o familie de creștini evlavioși, care de mic copil i-au insuflat dragostea față de Dumnezeu și față de oameni. Avea o sete nestăvilită în a citi dumnezeiescile Scripturi și în special Cartea Psalmilor proorocului și împăratului David.

La vârsta de 20 de ani aproximativ renunță la cele lumești și se retrage în meditație și rugăciune într-un ținut pustiu și neprimitor, printre vechile morminte ale egiptenilor antici, iar mai apoi într-un loc de lângă Marea Roșie unde a petrecut 80 de ani în asceză și nevoință.

Experiența **„vieții în pustiu"** în sens real sau figurat devine pentru el un fapt existent, o metodă de viață și un mod de trăire.

Prin viața sa, prin exemplul său personal, Sf. Antonie, fără a lăsa vreo regulă în viața monahală, fără a-i îndemna pe alții să-l urmeze în pustiu, a exercitat o puternică influență asupra contemporanilor săi și apoi asupra Bisericii întregi.

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Drd. Visarion Bălțat

La aniversarea nașterii lui Eminescu

DOUĂ MĂRTURII DOCUMENTARE

Un episod din copilăria lui Mihai Eminescu, care a stârnit interesul biografilor săi, este cel legat de momentul retragerii lui în anul 1863, de la gimnaziul din Cernăuți. Scriitorul G. Călinescu, cel mai temeinic cercetător al vieții și operei poetului, motivează cu „lipsa de mijloace de a plăti costul „întreținerii în școală, întreruperea studiilor de către poet, cu puțin înainte de terminarea clasei a II-a. Din această cauză, tânărul Mihai, revine acasă și solicită o bursă de la Ministerul Instrucțiunii, fără să primească un răspuns favorabil. În această vreme, bătrânul Eminovici îl lăsase pe Mihai să se descurce singur (pregătindu-se în particular pentru examenele școlare), dar ținându-l totuși lângă el, și căutându-i o slujbă, un post de practicant la tribunalul din Botoșani, unde va rămâne din octombrie 1864 până în luna martie din anul următor, când fratele mai mare, Șerban, venit acasă de la studii, intervine pe lângă părinți ca Mihai să-și vadă mai departe de carte.

Se pare, așa cum ne dovedesc rândurile unei scrisori de revendicare a unei datorii mai vechi de la Constantin Balș, că Gh. Eminovici era destul de strâmtorat și nu avea atunci destui bani pentru a face față sporitelor nevoi de întreținere a copiilor trimiși la studii în străinătate, încât se simte nevoit să pretindă — de la Constantin Hurmuzachi, epitropul bunurilor răposatului C. Balș — achitarea unei datorii de peste o sută de galbeni, pentru care avea „mai multe scrieri" din timpul când a fost administrator pe moșia acestuia din Dumbrăveni-Siret.

Urmărind viața și activitatea lui Mihai din perioada 1863—1868 constatăm că avem puține mărturii din acel timp, deși s-au publicat în decurs de un secol de la moartea poetului, numeroase documente literare și biografice. Se știe doar, că în această perioadă, pe lângă debutul literar din 1866, care a produs o surpriză plăcută în cercurile literare românești și preocupările de studii la gimnaziile din Cernăuți, Blaj și se pare și de la Sibiu, M. Eminescu a fost captivat de reprezentațiile teatrale ale trupei Tardini-Vlădicescu, pe care o însoțește și la Cernăuți.

Atracția față de teatru, îl determină, la 18 ani, să se angajeze ca sufleur la societatea teatrală bucureșteană condusă de Mihail Pascali (1831—1882), care era pregătită să întreprindă un lung turneu, în 1868, la Brașov, Sibiu, Lugoj, Timișoara, Arad și Oradea.

Turneul întreprins de această renumită trupă teatrală, cu repertoriu românesc și străin, cu actori ai primei scene din București a stârnit între românii din Transilvania și Banat un mare interes, a constituit un eveniment unic cultural-artistic, care a produs în sălile de teatru arhipline, emoție și bucurie, fiindcă pentru prima dată, spectatorii orășeni și țărani, au ascultat teatru în grai ul lor național. La Sibiu, reprezentațiile teatrale au avut loc în sala teatrului local, unde au fost prezentate, între 20 iunie și 1 iulie piesele: „Este nebună", „Nevasta trebuie să-și urmeze bărbatul", „Strengarul de Paris", „Femeile care plâng", „Gărgăuni sau credința bărbaților", „Voinicosul și fricosul", „Mihai Viteazul", „Doi procopsiți", „Poetul romantic" și „Sărmanul muzicant". Presa românească și săsească relevă în multe cronici dedicate acestui eveniment că actorii societății teatrale bucureștene au desfătat publicul din sală cu reprezentațiile sale. Desigur la reușita spectacolelor de pe scena sibiană un rol a avut și tânărul poet M. Eminescu. Trebuie să menționăm că la toate reprezentațiile teatrale, „primite de public cu aplauze repetate" au fost prezenți numeroși țărani din comunele sibiene, (Rășinari, Boița, Sălișteetc.), precum și spectatori sași și maghiari.

Cei doi redactori de la ziarele sibiene „Telegraful Român" și „Hermannstadter Zeitung vereinigt mit dem Sibenburger Boten" care au fost prezenți la toate reprezentațiile trupei Pascali și au descris elogios, în cronicile lor piesele prezentate, jocul actorilor, au urat la despărțirea de actorii bucureșteni, mult succes mai departe pe drumurile artei și revenirea din nou la Sibiu în anul următor.

Cele două mărturii documentare pe care le reproducem, scrisoarea lui Gheorghe Eminovici și rezoluția de aprobare a reprezentațiilor trupei M. Pascali de către autoritățile sibiene, completează cu noi date biografia poetului.

Prof. MIRCEA STOIA

Bottoșianii 864 Decem(brie), 14
dille
K. K.' Constantine!

Mai ântâiu de tote m-așiu crede fericitu, assigurându-me despre perfecțiunea preciosei Domniei-vostre sănetăți, rugendu-Ve să me ertați dacă sorta nu mi-a permissu fericirea de a ve visita în persoană, ceea ce m-a întristatu cu atâtu mai multu, pentru că e unu tempu destull de îndelungatu de cându n-amu avutu onorea de a ve videa.

Credu că nu ve va prinde mirare derâ, decâ înpinsu de sincerile sentimente de devotamentu și respectu ce ve conservu, mi-amu luatu libertatea de a cerceta cum v-ați afla. Si fiindu că simtu marea dorință de a avea astu-felu de relațiuni, derâ neertîndu-mă interessele melle particolare de a căta să le acceptezu în persoană, ve rogu encâ uă dată să mi le dați și să me ertați, decâ voiu atinge uă questiune, care reclamă din partea Domniei-vostre uă mică adducere a minte, care credu că veți bine-voi a i-o accorda.

Servîndu mai mulți anni casa răpas(atului) consilieru de Curte Constantin Balș mi remasse uă mică pretențiune de una sută cinci galbeni și cinci-zeci și șepte merție, trei dimerlii orzu seu ovăsu și dreptu dovadă că amu servitu casa amu mai multe scrieri semnate de Dnia-vostră, din care cellu din urmă vi-lu alăturezu aicea în copie.

Așiu fi putut pre bine de a reclama aceasta de la casa D-lui Balș, dară trista posițiune a ei a fostu de siguru un motivu destull de valabilu de a mă adressa cu ea către D-nia vostră, mai allessu unde attuncea ați fostu epitropu casei, după cum se vede din subsemnăturile D-niei vostre, ceea ce-mi dă credința că cu plăcere, veți bine-voi a-mi liquida aquitarea acestei pretențiuni.

Mi place a crede, că veți ținea demnă lettera mea de orecare răspunsu, făcîndu-mi onorea de a-mi da relațiuni atâtu asupra stărei sanitare a D-niei vostre cât și asupra micei questiuni ce-mi amu luatu libertatea de a o attinge și rugendu-ve ca să bine-voiți a primi assigurarea profundului meu respectu remânu allu Domniei vostre

suppusu și devotatu servu
G. EMINOVICI
Comisar „chesaro-crăiesc (regal).

II Asociația teatrală românească din București, sub direcțiunea D-lui M. Pascali roagă să-i se acorde aprobarea pentru a dà 6—8 reprezentații la Sibiu, în clădirea teatrului orășenesc.

Domnului petiționar i se permite să dea reprezentații în teatrul local cu condiția respectării stricte a dispozițiilor regulamentului teatral din 25 noiembrie 1850...

În schimbul acestei aprobări petiționarul este dator să dea o reprezentare în favoarea săracilor din oraș și să plătească chiria de 1 florin și 5 creițari, 1 florin și 50 creițari pentru înștiințare și o taxă de 50 creițari, având și alte obligații, de cedare a unei loji pentru reprezentantul poliției.

Sibiu, 18 iunie 1868

Împotriva răului, dar nu împotriva omului

Religia creştină este prin excelenţă religia vieţii, a afirmării ei sub toate aspectele sale pozitive, şi că aşa este, stau mărturie nenumăratele tămăduiri săvârşite de Mântuitorul Hristos în timpul petrecerii Sale pământeşti, El fiind numit chiar în acest fel — Domnul vieţii, Cel care a venit să aducă lumii „viaţă din belşug" (In. 10,10). Întreaga Sa activitate pământească n-a fost altceva decât o necurmată, neostenită şi fără preget luptă împotriva bolilor şi suferinţelor. Peste tot pe unde a trecut a alinat necazurile, a mângâiat pe cei obidiţi, a tămăduit bolile cele mai felurite, dar atunci când a socotit că era necesar, a înviat pe câţiva din morţi, însă cu un scop bine întemeiat, arătându-Şi astfel suveranitatea şi atotputernicia Sa dumnezeiască.

În perspectiva celor afirmate mai sus, textul de la **Mt. 5,29—30** (şi locurile paralele de la Mt. 18,8—9 şi Mc. 43—47) „şi dacă ochiul tău îţi devine piatră de poticnire, **scoate-l** şi aruncă-l de la tine, că mai bine îţi este **să piară** unul din mădularele tale, iar nu tot trupul să-ţi fie aruncat în gheenă. Şi dacă mâna ta cea dreaptă îţi devine piatră de poticnire, **taie-o** şi arunc-o de la tine, că mai bine îţi este **să piară** unul din mădularele tale, iar nu tot trupul să-ţi fie aruncat în gheenă", ne apare cu totul străin de duhul învăţăturii creştine, tocmai prin neobişnuitul său. Există chiar o anumită brutalitate în felul de a se referi la cei care, într-un fel sau altul, sunt ispitiţi să cedeze, sau chiar au cedat în faţa păcatului, iar cuvinte cum sunt: ucide, taie, scoate, orb, ciung, etc., sunt tot ce poate fi mai nepotrivit şi mai împotriva credinţei creştine.

Dacă ar fi să privim acest text doar sub aspectul său strict literal, va trebui să ne înfricoşăm cu adevărat, pentru că, de ce să nu o recunoaştem cu sinceritate, nu mulţi dintre noi sunt cei care pot susţine că n-au cedat, măcar o dată în viaţă, în faţa păcatului („Dacă zicem că noi nu avem păcat, pe noi înşine ne amăgim şi adevărul nu este întru noi" (1 In. 1,18). Şi în fond, ce este viaţa noastră, dacă nu o permanentă luptă împotriva **răului, o zbatere** dureroasă de a ne emancipa de sub influenţa lui. Nimeni n-a surprins cu mai multă acuitate, această realitate dramatică a vieţii umane, sfâşierea ei lăuntrică în urcuşul său spre Divinitate ca Sf. Ap. Pavel, care scrie: „nu binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârşesc. Iar dacă fac ceea ce nu vreau eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuieşte în mine" (Rm. 7,19—20).

Spuneam că dacă ar trebui să considerăm textul de mai sus, doar în litera lui, atunci lumea aceasta ne va apare cu siguranţă, ca un foarte trist şi extrem de grotesc spectacol, populat doar cu fiinţe ciopârţite şi din cale afară de hidoase: ciungi, orbi, ologi, etc. (cf. textului).

Altundeva, însă, trebuie căutată cheia înţelegerii acestui text, şi de bunăseamă, cu totul altul este mesajul său. Latinii aveau un principiu sănătos, şi întru totul valabil, care spunea că o cauză, odată înlăturată, atrage după sine încetarea efectelor sale — sublata causa, tollitur effectus. Transpunându-ne în sfera religiosului, conform aceluiaşi principiu, vom deduce că odată suprimată cauza răului, a păcatului, vor înceta şi efectele sale. Deci nu poate fi vorba, în nici un caz, de mutilarea sau schingiuirea trupului, cum am fi tentaţi să credem la o citire superficială a textului respectiv, o astfel de concepţie fiind întru totul străină învăţăturii evanghelice („Că nimeni vreodată nu şi-a urât trupul; dimpotrivă, fiecare îl hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Hristos Biserica" — Ef. 5, 29), ci e vorba, doar, de înlăturarea cauzei care naşte păcatul, de „uciderea" poftirilor josnice, sub imperiul cărora trupul nostru zace, şi adeseori acţionează. Nu mutilarea şi ciopârţirea trupului vrea Dumnezeu cel atotmilostiv de la noi, ci „uciderea" relelor care se lucrează prin trupul nostru („Prin urmare, ucideţi mădularele voastre cele pământeşti: desfrânarea, necurăţia, patima, pofta cea rea şi lăcomia — care este închinare la idoli" — Col. 3,5).

Trupul nu este considerat, în învăţătura creştină, o unealtă a răului, sau o stavilă care se interpune între noi şi Dumnezeu, dimpotrivă, el a fost creat spre a deveni „templu al Duhului Sfânt" (1 Cor. 6,19), pentru ca şi prin trup să se preamărească Dumnezeu („Trupul nu este însă pentru desfrânare, ci pentru Domnul, şi Domnul este pentru trup" 1 Cor. 6,13). Mântuirea ne-o câştigăm aici pe pământ, în trup şi prin trup, care este destinat să devină părtaş, împreună cu sufletul, la sfinţire şi îndumnezeire „Comuniunea cu harul divin nu ucide forţele pasionale ale sufletului, ci le transfigurează şi le sfinţeşte" — L. Uspenski, Teologia icoanei, p. 156). Învierea înţeleasă ca împlinirea noastră **dincolo,** nu exclude partea trupească, ci ea se va realiza **în** trup, dar un trup spiritualizat. „Creştinismul nu cunoaşte o înviere „spirituală", în afara trupului; mântuirea se realizează prin trup" (idem., p. 199).

Acesta cred că este mesajul pe care a vrut să ni-l transmită Mântuitorul: să „ucidem" răul, cauza izvorâtoare a păcatelor. „Dacă vieţuiţi după trup, veţi muri; dar dacă prin Duhul **ucideţi faptele trupului,** veţi trăi" (Rm. 8,13). Să-i redăm, adică, adevărata sa identitate şi să-l aşezăm în rostul său firesc, pentru care a fost creat, de a fi un ajutor în urcuşul nostru spre Dumnezeu, „aşa încât **trupul păcatului să fie nimicit** pentru ca noi să nu mai fim înrobiţi păcatului" (Rm. 6,6).

Pr. N. STOIA

Mamei mele

Îţi văd, îţi pot vedea numai în ramă,
Ovalul chip, un chip cu alb lunar,
Suav potir din alb de nenufar,
Şi fruntea dăltuită ca-n aramă.

Aşa îmbrobodită cu maramă,
În jur un negru văd, surâs amar.
Dar ce lumini din marii ochi apar,
De-a pururi nimb, de-a pururi vie Mamă!

Răsad sătesc, tulpina o statuie.
Priviri şi gând spre tine mi se suie,
Şi, sus acolo vor rămâne, sus.

Te-nchide-n el, sub greu zăvor te ţine
Un fiu al tău pe drum departe dus.
Cu tine-n drum departe dus. Cu tine.

Bucureşti, decembrie, 1993,

PETRE PASCU

Câteva date mai noi în legătură cu mitropolitul Petru Movilă

(Urmare din pag. 1)

Raportul cercetătorilor Oles Belodid şi Victor Harlamov[4] n-a putut fi publicat în Uniunea Sovietică din vremea aceea. A fost meritul savantului Pr. Paul Mihail că a putut aduce o copie după acest raport autograf, la Bucureşti, unde a fost tradus din limba ucraineană de Zamfira Mihail şi Dinu Ursu.[5]

Două probleme ne vor reţine atenţia: câteva informaţii asupra săpăturilor arheologice care au dus la descoperirea recentă a mormântului lui Petru Movilă şi în al doilea rând, vom încerca un scurt comentariu la tot recent descoperitul **Necrolog** rostit la înmormântarea mitropolitului.

1. Multă vreme s-a ştiut că sicriul cu rămăşiţele pământeşti ale mitropolitului a fost îngropat în catedrala Sf. Sofia din Kiev. Ortodocşii au vrut ca prin înmormântarea lui în catedrala Sf. Sofia, să apere catedrala de amenţinţarea de a fi ocupată de uniţi. Era tocmai perioada în care la Kiev se ducea o luptă grea între cele două confesiuni. Şi catedrala a fost într-adevăr apărată. Autoritatea mitropolitului a rămas tot atât de puternică şi după moarte, ca şi în viaţă.[6] Dar mai târziu, când pericolul va fi trecut, sicriul a fost mutat. O indicaţie asupra reînhumării exista în **Letopiseţul de la Mezighirsk** (1608—1700): **„În anul 1647, în noaptea de 1 ianuarie s-a stins mitropolitul Kievului, Galiţiei şi al întregii Rusii, Petru Movilă, şi i-a fost dus trupul de la Mânăstirea Pecerska la Sf. Sofia, biserica mitropoliei din Kiev, la sfatul panului Kisel, castelan şi voievod Kievean, ca măsură de apărare împotriva noilor eretici adică a pseudo-creştinilor, a ticăloşilor uniaţi, astfel ca ei să nu pună stăpânire pe biserica Sf. Sofia şi a rămas trupul lui la Sf. Sofia, nu puţin timp, pentru ca episcopii, arhimandriţii şi egumenii, ca şi alţi clerici, să se adune pentru acea înmormântare. Şi a fost înmormântarea lui în ziua celor 40 de mucenici, 9 martie, în a doua săptămână a postului mare, într-o marţi, când i-a fost dus trupul de la Sf. Sofia la mânăstirea Pecerska pentru slujba lui Dumnezeu cu un mare sobor de popor creştin şi făcând ceremonia rânduită, i-au depus trupul în biserica mare Uspenia a Maicii Domnului, în criptă".**[7]

I se împlinea astfel, cu puţină întârziere, dorinţa de a fi îngropat în catedrala Uspenia.

Atât numai că mormântul era de negăsit. Dar ideea de a-l căuta totuşi în Catedrala Uspenia s-a dovedit fericită. Aşa au început săpăturile arheologice în Catedrala Uspenia. Adânc, în peretele subsolului catedralei, deşi bombardată în 1941, prin moloz s-au descoperit la adâncime de aproape 3 m urmele sigure ale sarcofagului în care a fost înmormântat Petru Movilă, identitatea fiindu-i confirmată de două plăci metalice pe care se aflau însemnele heraldice ale stemei domneşti a Movileştilor. S-a identificat şi numele autorului gravurilor, şi anume **Ilia,** vestit artist-gravor în epocă, lucrător la Lavra Pecerska. S-a mai putut constata că sarcofagul a fost înmormântat într-o criptă zidită.

Pe o placă de argint, cu litere cursive şi cuvinte prescurtate, Belodid şi Harlamov au putut descifra următorul text: „**În acest mormânt a fost aşezat trupul marelui şi slăvitului bărbat Petru Movilă, fiul prea puternicului voievod al Moldovlahiei, Simeon Movilă, născut în anul de la naşterea lui Hristos... (despre anul naşterii lui Petru Movilă vom vorbi mai jos** — nota aut.). **Acesta şi-a petrecut anii tinereţii în slujba militară a Luminăţiei Sale Regele Poloniei şi al Întregii Pospolite, Jighimont al treilea, punându-se pe sine şi pe oştenii săi cu curaj la Hotin împotriva turcului. Apoi în anul (1628) la rugămintea şi prin vrerea fraţilor întru Hristos ai marii şi făcătoarei de minuni Lavre a Mânăstirii Pecerska din Kiev a devenit Arhimandrit al acesteia.**

La anul (1633) la rugămintea întregului corp duhovnicesc, a cnejilor Slahtei Polone Pravoslavnice şi a întregului popor rusesc a devenit Arhiepiscop, Mitropolit Pravoslavnic al Kievului, Galiţiei şi Întregii Rusii, de asemenea Exarhul Sfântului Tron Apostolic al Constantinopolului. Pe acest scaun stând, a suferit multe necazuri din partea vrăjmaşilor Bisericii Pravoslavnice pe care i-a înfrânt cu slavă, a înfrumuseţat şi renovat pe dinlăuntru şi dinafară bisericile Rusiei şi îndeosebi Biserica din Capitală, Sfânta Sofia din Kiev, a ridicat şcoli la Kiev pe lângă Biserica Frăţimii a Sfintei Epifanii cu învăţători pravoslavnici care cinsteau pravilele Sfântului Marele Vasilii.

Pe acest Arhiereu, Judecătorule al celor vii şi morţi, veşnic odihneşte-l împreună şi în faţa Arhiereilor celor bine plăcuţi Tie. Iar tu, cititor al acestei plăci, să te rogi ca Arhiereul ce aici odihneşte să se bucure de milostenia Domnului, ca Păstor atât de necesar Bisericii Lui Sfinte, să-L dăruiască cu darurile Lui. S-a pristăvit în a(nul) (1647) la (1) ianuarie la (3) ceasuri din noapte".[8] E vorba de epitaful mitropolitului Petru Movilă.

Sunt foarte importante aceste descoperiri prezentate pentru prima oară, tipărite, în revista „Mitropolia Ardealului" în 1987. La sfârşitul studiului lor, Belodid şi Harlamov încearcă să completeze ceea ce nu e clar din epitaf: data naşterii lui Petru Movilă. Ei cred că data naşterii (la Suceava) ar fi anul 1574, adică mai devreme cu 22 de ani decât s-a ştiut până acum (adică 1596). Bazându-se pe această „descoperire", îl fac pe Petru Movilă profesor în Franţa, la colegiul **La Flèche** coleg cu Veron, care a fost profesorul lui Rene Descartes!

Am făcut şi eu unele socoteli în legătură cu aceasta. Nu insist acum. Ipoteza nu se poate susţine, şi nici nu e exhaustiv lămurită. Dacă ar fi fost născut în anul 1574 ar însemna că în timpul Sinodului de la Iaşi avea 68 de ani şi a fost ales mitropolit la Kiev la vârsta de 59 de ani, şi nu la 37 de ani, şi că a intrat în monahism la 50 de ani, şi nu la 29 de ani.

De asemenea, ar însemna că la moartea tatălui său avea 33 de ani, şi nu 11, şi că s-a dus la Studii în Occident la 43 de ani, şi nu la 21. Tot greu s-ar explica şi faptul că atunci când a luat parte la bătălia de la Ţutova avea 46 de ani, iar la bătălia de la Hotin avea 47 de ani. În epitaful de la Kiev se spune însă că a fost militar **„în tinereţe".** La 47 de ani nu mai era tânăr![9]

2. În aceeaşi vreme cu descoperirea mormântului lui Petru Movilă, Părintele Paul Mihail a descoperit la Kiev şi textul — poate în exemplar unic — al unui **panegiric** alcătuit la moartea mitropolitului şi citit la slujba de înmormântare. Autorul panegiricului, scris în limba poloneză, este călugărul Iosif Kalimon, student în acea vreme la „Colegiul Movilean" de la Kiev. Părintele Stăniloae l-a numit **„un poem elegiac".** Pe acea vreme Ucraina era sub dominaţia Poloniei. Poate aşa se explică folosirea limbii poloneze la alcătuirea poemului, **„de o uimitoare calitate poetică"** (Stăniloae), sau autorul va fi fost polonez.

Părintele Stăniloae şi prof. I. C. Chiţimia credeau că poemul-panegiric a putut avea mai mulţi autori, pe lângă Iosif Kalimon care, ar fi strâns laolaltă mai multe texte. Unitatea stilistică a panegiricului — foarte bogat în metafore de mare poezie — ar putea totuşi să indice un singur autor, deşi nu sunt excluşi şi unii colaboratori.[10]

Panegiricul poartă titlul **Jale reînoită,** scris în 1647 şi tipărit în tipografia Lavrei Pecerska. E dedicat cu iubire marelui mitropolit de neam domnesc, se face aminitire de familia lui, de herbul familiei şi semnificaţiile lui, se fac analogii valorice: **„Movilă - movilă",** adică nume cu semnificaţie de înălţime. Panegiric elegiac fiind, se întâlnesc des cuvinte **ca jale, plângere, tristeţe, lacrimi** şi **bocete** şi, desigur, având în vedere cărţile pe care le-a scris şi instituţiile pe care le-a ctitorit, e numit **Întemeietorul.** Peste ani, în secolul al XIX-lea va fi numit, **„începătorul a toate"** un alt mare român, în Transilvania. E uşor să ne dăm seama că e vorba de Mitropolitul Andrei Şaguna, şi el autor de cărţi, organizator de tipografie, întemeietor de şcoli şi de instituţii fundamentale care îl înscriu în familia culturală a lui Petru Movilă.

Mormântul de curând descoperit, cu epitaful scris pe argint, ca şi **Panegiricul,** tot de curând descoperit, readuc în conştiinţa noastră a celor de azi, o personalitate bisericească şi culturală de mari dimensiuni, realizată în afara graniţelor noastre, dar rămasă prin origine, limbă şi iubire, în spaţiul spiritualităţii şi al culturii româneşti.

---

4 **Oles Iv. Bilodid,** născut în 1934, licenţiat al Facultăţii de Filologie din Kiev. Doctor în ştiinţe filosofice, şeful Catedrei de limba ucraineană a Facultăţii de Filologie, Universitatea din Kiev. Autor a peste 100 de lucrări în domeniul lingvisticii est-slave, al istoriei şi al arheologiei din care amintim: **„Kievul în istoria lingvisticii"** (1982). **Victor Al. Harlamov,** născut în 1946, diplomat al Facultăţii de Arhitectură din Kiev. Arhitect-arheolog al Institutului de Arheologie al Academiei de Ştiinţe Ucrainiene. Şeful şantierului arheologie-arhitectură al Lavrei Pecerska din Kiev. Este autorul reconstrucţiei grafice a Catedralei Uspenia din Kiev (sec. XI), a bisericii Sf. Teodor din Kiev (sec. XII) etc.

5 Rev. **„Mitropolia Ardealului"**, 6, 1987, p. 59—71.

6 Cf. Belodid şi Harlamov, **op. cit.,** p. 61.

7 **Idem, Ibidem.**

8 M. A., nr. 6, p. 67.

9 Amănunte în: Antonie Plămădeală, **Petru Movilă, câteva descoperiri recente care îi întregesc biografia, dar i-o şi încurcă,** în rev. **„Mitropolia Ardealului"**, nr. 6, 1987, p. 55—57.

10 **Panegiricul a fost publicat în traducere în „Mitropolia Ardealului"** nr. 1, 1988, p. 7—28.

Cateheză la Sfânta Taină a Mirungerii

(Urmare din pag. 1)

Sfântul Mir este format din untdelemn, vin şi 38 diferite aromate, sfinţit în Joia Sfintelor Patimi de către episcopi şi distribuit fiecărui preot pentru săvârşirea Tainei. Mirungerea împarte darurile Sfântului Duh, asemenea darurilor primite de Sfinţii Apostoli la Cincizecime. Mirul fiind o ungere, reprezintă un semn, sau o „pecete" cum spune Sfântul Apostol Pavel. Este „pecetea lui Hristos", fiindcă numele de „Hristos" înseamnă, tradus în limba noastră: „Unsul", „Cel uns", adică Mesia. Chiar şi în legea veche ,ungerea avea mare importanţă, după cum o atestă ungerea regelui David cu mir din cornul lui Samuel şi astfel „a odihnit Duhul Domnului asupra lui" (I Regi 16,13). Fiind socotit izvor de sfinţenie, Sfântul Mir este folosit şi la sfinţirea antimiselor pe care se săvârşeşte sfânta liturghie, precum şi la sfinţirea bisericilor.

Această Taină este săvârşită de episcop, sau de preot celui de curând botezat, dar mai poate fi aplicată şi celor ce se întorc la Biserica Ortodoxă, botezaţi fiind cu Botezul Sfintei Treimi. Aplicându-se odată cu taina Sfântului Botez, ea nu se mai repetă.

Nu toţi creştinii acceptă Sfânta Taină a Mirului. Unii o socotesc ca nefiind necesară, deoarece noi prin Taina Sfântului Botez, ne-am născut la o viaţă nouă, duhovnicească (Ioan 3,6) şi ne-am „spălat, sfinţit, îndreptăţit în numele Domnului Iisus şi în Duhul Dumnezeului nostru" (I Corinteni 6,11). Dar Taina Sfântului Mir ne împărtăşeşte şi alte daruri. Ştim, de pildă, că mai multe Sfinte Taine împărtăşesc iertarea păcatelor. Aşa este Taina Botezului, a Pocăinţei şi a Euharistiei. Şi cu toate că cel botezat a primit iertarea păcatelor prin Taina Botezului, la aceasta se adaugă imediat şi împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului, pentru a înmulţi darurile Sfântului Duh. La fel şi Taina Mirului nu repetă aceleaşi daruri ale Sfântului Duh, primite la Botez, ci adaugă şi altele care să dea putere spre creşterea şi dezvoltarea duhovnicească (vezi Isaia 11,2; I Ioan 2,20—27; Efeseni 1,14; 4,30).

În practică, Biserica romano-catolică şi cea protestantă aplică această Sfântă Taină copiilor între 7—12 ani, fiind numită „confirmare" şi fiind săvârşită numai de episcop. Am văzut însă că la Botezul Domnului a fost prezent şi Sfântul Duh, iar la Cincizecime odată cu pogorârea Sfântului Duh s-au împărtăşit şi darurile Sale.

IV. Recapitularea — Aprecierea

Cine a instituit Sfânta taină a Mirului? (Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos). Cine a aplicat această Sfântă Taină şi în ce formă? (Sfinţii Apostoli după pogorârea Sfântului Duh, sub două forme: a punerii mâinilor şi mirungerii). Care dintre aceste două forme s-a generalizat şi a rămas şi azi stabilă în Biserică? (Sub forma mirungerii). Când se săvârşeşte această Sfântă Taină şi ce efecte are? (Se săvârşeşte după Sfântul Botez, în cadrul aceleiaşi slujbe pentru a transmite darurile Duhului Sfânt de întărire duhovnicească, tuturor celor născuţi prin Botez la o viaţă nouă, spirituală). Cum se numesc cei ce primesc taina Botezului şi Mirului? (Se numesc „creştini" de la „Hristos" care înseamnă „Unsul" lui Dumnezeu). Care este formula rostită de preot prin care ni se oferă darurile Duhului Sfânt? (Pecetea darului Duhului Sfânt). De unde este luată această formulă? (Din Sfânta Scriptură, ca reprezentând cuvintele Sfântului Apostol Pavel din II Corinteni 1,21—22).

V. Asocierea

Privind numirile tainei, am văzut că ea se numeşte „punerea mâinilor" (Faptele Apostolilor 8,15—18), precum şi „ungere" (I Ioan 2,20); şi „pecetluire" (I Corinteni 1,21—22). În primul caz, nu trebuie să facem confuzie între „punerea mâinilor" care este Taina Mirului şi „punerea mâinilor preoţim i" (I Timotei 4,14), care este o altă Sfântă Taină, cea a Preoţiei, sau Hirotoniei. Untdelemnul „bucuriei", sau al „mântuirii" cum i se mai spune, este untdelemnul binecuvântat, care se toarnă în apa Botezului şi este un simbol al darului Duhului Sfânt care s-a coborât odată cu sfinţirea apei Botezului. Spre deosebire de untdelemnul simbolic, Sfântul Mir ne transmite în mod real roadele Duhului Sfânt. La fel nu trebuie confundat nici cu untdelemnul de la Taina Maslului.

VI. Generalizarea

Din cele tratate până aici vedem că Taina Sfântului Mir este acea Sfântă Taină care prin „pecetea darului Duhului Sfânt" sub forma văzută a Sfântului Mir, ne împărtăşeşte harul şi darul sfinţitor spre întărirea, creşterea şi dezvoltarea noastră, după ce ne-am „îmbrăcat în Hristos" prin Taina Botezului.

VII. Aplicarea

Primind darurile Duhului Sfânt pentru întărirea noastră, asemenea mirului binemirositor, trebuie să se depună toată străduinţa de a face aceste daruri roditoare prin aroma faptelor noastre bune. Noi am primit în mod real darurile Sfântului Duh spre întărirea duhovnicească. Dar această întărire sau putere nu trebuie lăsată în amorţire. Aşa cum, de pildă, puterea unui muşchi, de la mână, sau de la picior, care fiind neexersat oricâtă putere ar primi prin hrana ce o acumulează din organism, îşi pierde de la un timp dinamismul şi rodnicia..., tot astfel şi „harul care este în noi" (I Timotei 4,14) face vie „roada Duhului", adică dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credinţa, blândeţea, cumpătarea" (Galateni 5,22), prin străduinţa noastră de zi cu zi.

Sfântul Antonie cel Mare

(Urmare din pag. 1)

Faima vieţii sale, a sfinţeniei şi a înţelepciunii sale s-a răspândit cu repeziciune în tot Orientul, şi din toate colţurile au început să alerge la el, episcopi, preoţi, demnitari şi simpli credincioşi care aveau nevoie să primească de la el sfat şi întărire duhovnicească şi mai ales mângâiere în necazurile şi încercările vieţii.

Biograful său ne relatează că a fost vizitat chiar şi de către împăratul Constantin cel Mare, care a rămas profund impresionat de smerenia şi buna-cuviinţă a pustnicului sfânt.

A stat în pustiu, Sf. Antonie, dar atunci când situaţia a cerut-o a părăsit sihăstria şi s-a dus în Alexandria de două ori: prima dată pentru a-i încuraja pe creştini în mijlocul cruntei persecuţii dezlănţuită împotriva lor de împăratul Maximian Daia, iar a doua oară răspunzând chemării Sf. Atanasie — ucenicul său — spre a-i îndemna pe creştini să păzească cu sfinţenie cele stabilite de Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325). Sunt arhicunoscute, din viaţa marelui eremit egiptean, luptele sale cu demonii, ispitele numeroase la care a fost supus de către aceştia prefăcuţi de multe ori în îngeri, femei, copii sau diferite animale. Numeroşi pictori celebri au imortalizat în tablourile lor scene din „luptele" Sf. Antonie cel Mare cu cel rău, între aceştia: Domenico Moreli, Giotto, Rubens, Guido Reni, Mathias Grünewold, ş.a.

În Biserica Apuseană, Sf. Antonie cel Mare este considerat patron al animalelor domestice un rol ce-l face şi mai iubit şi, şi mai popular în rândul credincioşilor.

A trecut la cele veşnice în anul 356, la o vârstă de peste 100 de ani, încărcat de bunătăţi şi vrednicii, fiind canonizat la scurtă vreme şi cinstit deopotrivă de întreaga creştinătate şi prăznuit ca protector al monahismului creştin.

De la Sf. Antonie cel Mare ne-au rămas numeroase sfaturi şi sentinţe duhovniceşti unele dintre ele cuprinse în Patericul Egiptean.

Numele de Antonie provine din lb. greacă, de la cuvântul **„anthos"** care înseamnă **„floare".** El exprimă pentru fiecare credincios şi mai ales pentru cei ce-l poartă şi-l au ca patron gândul şi credinţa că omul este o floare a creaţiei divine chemat la fel ca şi Sf. Antonie şi ca toţi sfinţii să devină o floare a paradisului ceresc.

Să-l invocăm şi noi, mai ales cei care suntem călugări, pe Sf. Antonie cel Mare în rugăciunile noastre zicându-i împreună cu Biserica „Părinte al părinţilor Antonie preafericite, de nesăţioasa dragoste şi de iubirea lui Hristos sufletul tău fiind mişcat în pustietăţi L-ai căutat pe El, şi depărtându-te de toate tulburările vieţii; şi numai cu Acela singur vorbind şi cu mintea unindu-te cu El, de lumină te-ai umplut, cu care luminează şi sufletele noastre, ale celor ce te lăudăm pe tine". Amin.

SFÂNTUL VASILE CEL MARE

model de implicare creştină în problematica vieţii sociale

În panteonul marilor ierarhi, teologi şi sfinţi ai Bisericii creştine, Sfântul Vasile ocupă unul din locurile de cinste. Încă din timpul vieţii, Sfântul Vasile şi-a dobândit supranumele de „cel Mare" şi de atunci, aşa îl pomeneşte întreaga creştinătate: într-adevăr el a fost „mare" prin efortul său inegalabil pentru propovăduirea şi apărarea dreptei credinţe; a fost „mare" prin modul cum a reuşit să întrupeze autenticul de viaţă creştin; a fost „mare" — după cum se spune într-o veche carte bisericească — ca „tată al orfanilor şi ocrotitor al văduvelor, bogăţie pentru săraci şi toiag de bătrâneţe, învăţătură pentru tineri şi... dreptar al faptei bune"; a fost „mare", deoarece tot ceea ce a făptuit, — de la subtilităţile cele mai complicate ale minţii, menite să clarifice tainele lui Dumnezeu, până la lucrurile mărunte şi simple ale vieţii de toate zilele, menite să pună ordine morală în viaţa lumii —, a făcut cu mărime de suflet, de minte şi de inimă.

El a întrupat — după cum pe bună dreptate s-a spus —, faptele tuturor sfinţilor şi anume „blândeţea lui Moise, râvna lui Ilie, mărturisirea lui Petru şi teologia lui Ioan", dar mai presus de orice, Sfântul Vasile şi-a închinat viaţa ajutorării celor în nevoi.

Este în afara oricărei îndoieli că Sfântul Vasile cel Mare — ca orice mare personalitate —, aparţine spiritului vremii sale, pe care desigur îl şi reflectă în viaţa şi creaţia sa. Prin modul însă în care a soluţionat problemele cu care a fost confruntat, el este **actual** şi **contemporan** cu noi, în sensul că viaţa şi activitatea sa constituie şi va constitui o veritabilă sursă de inspiraţie pentru găsirea soluţiilor celor mai potrivite în rezolvarea problemelor care confruntă Biserica astăzi, mai ales pe latura practică a vieţii sociale.

Sfântul Vasile cel Mare s-a situat cu pasiune, cu perseverenţă, faţă de toate aspectele vieţii contemporane: faţă de religiile vremii, faţă de filosofia vremii, faţă de autorităţi şi autoritate în general, faţă de săraci şi sărăcie, faţă de bogaţi şi bogăţie, etc. Faţă de toate acestea s-a situat în calitatea sa de creştin. Nu s-a izolat, nu s-a retras din lume, n-a considerat că e bine să tacă, nici să mintă, nici să se ascundă de indiferenţă.

Lumea modernă invită adesea Biserica şi pe creştini în general să se situeze faţă de problemele, de gândire şi de principiile ei, iar noi suntem datori să răspundem deoarece orice sustragere n-ar fi decât o ipocrizie. Nu putem fi nici atemporali, nici asociali. Cu toţii folosim bunuri create de epoca noastră şi de semenii noştri, bunuri de relaţie, rodul muncii sociale.

Considerăm că nu e lipsit de importanţă să ştim cum s-a situat Sfântul Vasile cel Mare faţă de societatea vremii sale. În măsura în care problemele faţă de care s-a situat el, atunci, mai sunt şi problemele noastre, de azi, vom putea găsi în el un model, o autoritate.

Se ştie că el n-a scris o lucrare sau un tratat special în ce priveşte raportul dintre creştinism şi lume, dintre Biserică şi societate. Asupra acestei teme el n-a teoretizat decât incidental, în confruntarea cu viaţa de toate zilele, în predici ocazionale, în confruntarea cu unele situaţii particulare sau comentând unele texte biblice cu implicaţii sau tangenţe sociale. Toate acestea ne arată cât de sensibil era la tot ceea ce se petrecea în jurul său şi cât de mult îl preocupa viaţa socială pe care, nu numai că o observa cu simţ critic, dar se şi implica în ea, intervenind cu simţ critic, intervenind în desfăşurarea ei, încercând să aprecieze unele bucurii sau îndemnând la soluţii care i se păreau drepte şi echitabile.

Cea mai importantă latură a vieţii sociale pe care a notat-o cu amărăciune şi despre care a scris şi a vorbit cu timp şi fără timp, denunţând-o ca pe o calamitate nedemnă de societatea creştină, a fost împărţirea acestei societăţi în bogaţi şi săraci, inegalitatea celor destinaţi să fie egali şi fraţi, bucurându-se deopotrivă de bunurile pământeşti.

Sfântul Vasile cel Mare îşi îndreaptă cu o deosebită vehemenţă critica împotriva bogaţilor. Prima acuză pe care o aduce bogaţilor e că aceştia sunt nerecunoscători faţă de Dumnezeu pentru situaţia privilegiată în care se află şi anume aceea de a nu fi obligaţi să ceară de la alţii. În loc să fie darnici, ei sunt neîndurători cu cei în nevoie, ba mai mult, se plâng mereu că nu au îndeajuns, că sunt ei înşişi săraci. Pe aceştia, Sfântul Vasile îi ironizează zicând: „Săraci într-adevăr, săraci şi lipsiţi. Săraci de omenie, săraci de credinţa în Dumnezeu, săraci de speranţă în viaţa veşnică".[1]

Săracii sunt „victimele" bogaţilor şi ei vor fi acuzatorii acestora în faţa scaunului judecăţii lui Hristos. Lipsa de omenie a bogaţilor e considerată „crimă", deoarece prin avariţia, prin egoismul lor, aceştia provoacă „lacrimile orfanilor şi suspinele văduvelor".[2] Bogaţii nemilostivi sunt condamnaţi cu asprime, fiind număraţi printre „animalele sălbatice, printre criminali şi asasini"..., declarând că, „cel care, putând aduce îndreptarea unui rău, n-o face cu bună ştiinţă şi din avariţie, merită să fie condamnat ca şi ucigătorii de oameni. De aceea, la judecata din urmă, când judecătorul îi va chema pe cei drepţi, în primul rând îi va aşeza pe cei ce au fost caritabili. Dimpotrivă egoiştii şi avarii vor fi trimişi în foc înaintea altor păcătoşi."[3]

Paginile contra bogaţilor, contra avariţiei, contra lipsei de omenie abundă în opera Sfântului Vasile. El era ferm convins că normalizarea situaţiei putea veni din milostenia şi mărinimia lor faţă de săraci: „Ai dat celui flămând: ceea ce ai dat redevine bunul tău; îţi revine crescut. Ca şi grâul care, aruncat în pământ, e un câştig pentru cel care l-a semănat, tot aşa şi pâinea pe care o dai în mâinile celui flămând îţi aduce nenumărate servicii".[4]

Deseori el se referă la primii creştini „care aveau totul în comun: viaţa, sufletul, inima, masa; era o fraternitate indivizibilă, o caritate sinceră care din mai multe trupuri nu făcea decât un singur tot, care grupa suflete diferite într-o unitate de perfectă armonie".[5] Totuşi el nu se ridică până la a gândi la o soluţie radicală, care să facă posibilă — pe plan general, — reeditarea acestui mod originar de comuniune eclesială. De fapt, — fără să-i căutăm circumstanţe atenuante —, nici nu avea „modele" pentru o astfel de soluţie şi credea că doar întoarcerea inimii bogaţilor spre milostenie nelimitată poate, — dacă nu să rezolve situaţia —, în orice caz să-i scape pe bogaţi de ac zăţiile ce li se aduceau şi care făceau din ei o categorie de agresori şi de damnaţi pentru veşnicie.

Soluţia pe care Sfântul Vasile o socotea eficientă în acest caz era înspăimântarea lor, condamnarea lor la iadul veşnic. Cu toate insuficienţele ei pe plan imediat, era şi aceasta o judecată de valoare socială. „Nu ai avut milă: — zice Sf. Vasile — nimeni nu va avea milă de tine; nu ai dat pâine celui flămând: nu vei câştiga viaţa veşnică".[6]

Putem considera că faptul de a critica atât de hotărât pe bogaţii nemilostivi, era pentru vremea aceea o condamnare limpede a împărţirii societăţii în clase privilegiate şi clase lipsite de minimum necesar. Sfântul Vasile n-a făcut o analiză aprofundată a cauzelor şi nici n-a preconizat o rezolvare prin eradicarea cauzelor, dar a văzut bine că e vorba de o „anomalie" care provoacă suferinţe, care nu e conformă cu voinţa lui Dumnezeu şi cu învăţătura Scripturii. Această „anomalie socială" el a căutat să o rezolve în spiritul celor arătate mai sus.

Dintre păcatele capitale care întreţin această „anomalie socială", Sf. Vasile enumeră **lăcomia**. Subliniem că prin lăcomie, Sf. Vasile nu înţelege numai dorinţa după mâncare şi băutură, cât mai ales **pofta şi dorinţa după avuţii şi alipirea sufletului de ele**. Sf. Vasile condamnă lăcomia după averi nu numai în cunoscuta **Omilie împotriva bogaţilor**,[7] ci şi în **Omilia despre lăcomie**,[8] în **Învăţături morale**[9] şi incidental şi în alte locuri.

Peste tot Sf. Vasile înfierează păcatul bogaţilor nemilostivi care îşi sporesc bogăţiile din exploatarea lipsei în care se găsesc cei săraci: prin acapararea pământurilor datornicilor, prin cămătărie, prin cumpărarea de copii de la cei săraci, prin neplata lucrătorilor şi prin alte nedreptăţi.

După Sf. Vasile, nici un bogat nu poate spune că a ajuns bogat din întâmplare sau datorită iscusinţei lui, ci trebuie să recunoască că dacă a ajuns astfel, aceasta nu s-a întâmplat fără voia Domnului. De aceea, bogaţii nu trebuie să fie lacomi şi zgârciţi, lăsând în lipsă pe cei săraci, căci fiecare trebuie să socotească numai un administrator al bunurilor lăsate de Dumnezeu spre chivernisirea lui.

Lacom este cel ce **nu se mulţumeşte** cu cele necesare; răpitor, cel ce ia cele ale altuia... Cel care dezbracă pe cel îmbrăcat se numeşte borfaş; atunci cum poate fi numit cel ce nu îmbracă pe cel gol, cu toate că o poate face? Sf. Vasile spune: „Pâinea pe care o deţii (sau pe care o arunci de la masa ta n.n.), este a celui flămând, haina pe care o ţii în dulap este a celui gol, încălţămintea ce putrezeşte la tine este a celui descult, argintul pe care-l ţii îngropat este a celui nevoiaş. Atâţia, prin urmare, nedreptăţeşti câţi sunt cei cărora puteai să le dai".[10]

După Sf. Vasile, lăcomia e izvorul nenumăratelor rele: războaie, învrăjbiri, piraterii, omucideri, viclenii etc. Cel ce se lasă stăpânit de lăcomie face două feluri de păcate: ale lui şi ale copiilor ce-i moştenesc.[11] În consecinţă, el face apel la cei bogaţi să nu stea la îndoială a da săracilor din bogăţiile lor, că ceea ce dau e şi dar şi **împrumut** în acelaşi timp: este dar, dacă nu mai nădăjduiesc să primească înapoi şi este împrumut, din cauza darului celui mare, a Stăpânului Care le va întoarce în schimb pentru acest lucru mic, mari binefaceri, căci cel ce pe sărac ajută, împrumută pe Dumnezeu (Pilde 19, 17).[12]

Sfântul Vasile a fost nu numai teoreticianul sau analistul milosteniei, ci şi practicantul ei prin excelenţă. Transpunându-şi în practică ideile şi concepţia sa socială, Sf. Vasile a organizat asistenţa înfometaţilor din oraşul său în vreme de secetă şi apoi a întemeiat **Vasiliada**, o instituţie complexă de asistenţă socială în care erau adăpostiţi bolnavii, săracii, orfanii, văduvele şi călătorii. Aceste aşezăminte ale sale au fost modele şi pentru alte Biserici locale şi pentru alte epoci. Implicarea în viaţa socială a comunităţii trebuie să fie una din raţiunile principale ale activităţii Bisericii, care, poate găsi în activitatea pe care Sf. Vasile a desfăşurat-o pe tărâm social, un permanent exemplu şi o perpetuă sursă de inspiraţie.

Prin tot ceea ce a făcut, a scris şi a gândit, Sf. Vasile a rămas până astăzi, pentru întreaga creştinătate un model, o sursă de inspiraţie, un criteriu de interpretare şi trăire a învăţăturii creştine. Toate acestea, l-au făcut pe un renumit cercetător apusean al vieţii şi operelor Sfinţilor Părinţi, să remarce cu obiectivitate: „Biserica a avut puţini oameni atât de completi ca pregătire şi atât de bine echilibraţi ca manifestare, ca Sfântul Vasile cel Mare".[13]

Pr. Lect. IOAN MIRCEA IELCIU

1 P.G., t. 31, col. 273—276.
2 **P.G.**, t. 31, col. 296 B.C.
3 **Homil. dicta** tempore **famis...**, 7, în **P.G.**, t. 31, col. 321.
4 **Ibidem**, col. 265 C.
5 **Ibidem**, col. 325 A.B.
6 **Ibidem**, col. 292 B.
7 **Ibidem**, col. 281—304.
8 **Ibidem**, col. 261—277.
9 **Ibidem**, col. 768—769.
10 **Omilie împotriva lăcomiei**, în vol. **„Două omilii ale Sf. Vasile cel Mare"**. Trad. de T.M. Popescu, Bucureşti, 1936, p. 10.
11 **Omilie împotriva celor bogaţi**, în **P.G.**, t. 31, col. 300.
12 **Comentar la Psalmi**, Trad. care de Pr. Olimp Căciulă, ed. II, Bucureşti, 1943, p. 108.
13 Cf. J. Taxeront, **Précis de Patrologie**, ed. VII, Paris, 1927, p. 222.

VASILE BĂNCILĂ,

Iniţierea religioasă a copilului

Editura Anastasia, 1996, p. 137
(Recenzie)

Pentru iubitorul de carte nu mai este o noutate faptul că „Fundaţia Anastasia" scoate din vreme în vreme din „cuptorul" culturii naţionale şi universale lucrări de maximă audienţă, aşteptate de consumatorii de valori precum pâinea caldă.

Printre aceste lucrări se numără şi studiul de filosofie a pedagogiei religioase, apărut anul acesta cu titlul „Iniţierea religioasă a copilului". El a fost conceput de Vasile Băncilă, unul dintre gânditorii de elită ai perioadei interbelice, în perioada anilor 1936—1939, cu titlul iniţial „Religia în şcoala primară" şi a apărut în revista clujeană „Satul şi şcoala".

Studiul său a fost cu totul inedit la data apariţiei, deoarece el acorda o atenţie sporită educatorului, spre deosebire de precursori şi contemporani, în preocupările cărora locul primordial îl ocupă copilul.

Compoziţional, lucrarea cuprinde 7 capitole complementare, în care autorul abordează 4 elemente vitale educaţiei religioase: religia, educatorul, elementul de educat şi metoda utilizată.

Descriind rolul religiei în viaţa copilului, V. Băncilă realizează una dintre cele mai relevante definiţii ale acesteia: „Religia este o educaţie foarte oportună, fiind o elocventă aplicare a principiului psihologic în educaţie: ea afirmă sufletul copilăresc şi, în acelaşi timp îl înalţă". (p. 26). De aceea, religia este cea mai bună pârghie de educaţie, ea este însăşi educatoarea speciei umane, constituind principala formă „a plenitudinii omeniei" (p. 57), e forma coborârii spiritului în om şi a înălţării omului către spirit. Ea implică înaltul şi adâncul ,valorificând într-o actualizare unică sufletul întreg. De aceea, „nu religia, ci lipsa de religie este o viaţă artificială pentru copil" (p. 24).

În ceea ce priveşte educatorul, acesta trebuie să aibă inima cuprinsă de 2 sentimente: iubirea de copii şi dorinţa de a le fi util. Şi astfel, „fără să ştie, el se va valorifica şi se va înălţa prin ei". (p. 133). Pentru el ora de religie trebuie să constituie „o schimbare la faţă" (p. 68) a fiinţei sale, deoarece la catedra taborică a învăţământului religios el este în locul lui Hristos. Aşa cum sfinţii au avut momente de extaz, aşa şi educatorul trebuie să aibă, din când în când, momente de reală transfigurare. Aceasta deoarece, de fapt, el dă examen şi „cea dintâi fişă individuală a fost făcută de elevi iar nu de profesor, şi anume, fişa profesorului lor" (p. 75).

La porunca Decalogului „să nu minţi", educatorul trebuie să adauge „să nu te minţi", adică să nu predea ceea ce el nu crede, sau dacă există această situaţie, să încerce să şi-o formeze şi cu ajutorul acestui „aliat spiritual" (p. 75) care e copilul, el va ajunge să creadă sau îşi va înmulţi surprinzător credinţa. Educatorul să nu uite că în educaţie opiniile personale şi cele profesionale trebuie să formeze o unitate. El trebuie să fie o fiinţă care purifică prin simpla lui prezenţă, întărind şi înălţând sufletele. Pentru a putea realiza adevărata educaţie, el trebuie să facă o continuă autoeducaţie, asigurând în propriul său suflet o sărbătoare pe care o va putea comunica şi altora.

V. Băncilă reuşeşte să ne ofere explicaţia receptivităţii quasitotale a copilului, în faţa fenomenului religios. Ca formă psihologică, copilul este mai apropiat de mirajul şi grandoarea religiei, de realismul ei nevăzut. Lui i se deschid mai uşor uşile ferecate, care de obicei ne despart de perspectivele celuilalt tărâm, sufletul său e mai accesibil dialecticii de sublimare şi mântuire pe care o reprezintă religia. Acolo unde adulţii cei mai iniţiaţi în ştiinţe religioase şi cei mai însetaţi de elanuri mistice abia izbutesc să pătrundă după trudnice încercări, copiii pot intra uşor, ca într-o graţie, ca într-o livadă a lor" (p. 24). Explicaţia o găsim în idealismul metafizic al copilului, pe care adultul îl pierde. El are „nostalgia înălţimilor şi a posibilităţilor necotidiene" (p. 38). Chiar şi în sens fizic, copilul îşi doreşte înălţimile, îi place să urce pe casă, în copaci, pe munţi, deoarece pentru el cerul este ideea de bază în reprezentarea lumii. Această pasiune a înălţimii este „sublimată şi mai mult în religia copilului" (p. 38). De aceea, vârsta copilăriei este cea mai indicată pentru formarea religioasă a omului. Dacă nu se ţine cont de acest adevăr „omul va risca să nu cunoască niciodată farmecul şi binefacerea religiei" (p. 21).

Aproape pe tot parcursul lucrării sale, V. Băncilă revine stăruitor asupra metodei utilizate de educator pentru ca orele de educaţie religioasă să fie pentru copil momente de sărbătoare, de „o înaltă şi frumoasă încordare" (p. 45), în care dificultăţile spirituale să nu fie ocolite, deoarece, copilul le aşteaptă cu bucurie anticipată. Într-o astfel de combustie de sentiment creată prin metoda afectivă, „toiagul metodic trebuie să lovească în muntele masiv al credinţei şi să facă să izvorească apa vie a sentimentului de care sufletele copiilor sunt însetate" (p. 58).

Educatorul trebuie să-şi asigure virtutea unei totale sinceriţăţi. Aceasta este cea dintâi condiţie a metodicii. „El trebuie să intre în lecţie, să se dăruiască. Ştiinţa metodei vine în al doilea rând" (p. 70). Pretenţia unei astfel de metode este justificată de valoarea educaţiei religioase care este „consolidarea botezului, e ca un fel de botez prelungit. Iar educatorii vor izbuti numai dacă nu vor fi «neam fără credinţă şi stricat»". (p. 69).

Pentru V. Băncilă treptele formale sunt uneori un mod de a răstigni lecţia, dacă ele nu cad în inconştientul propunătorului" (p. 122). Educatorul nu trebuie să confunde schela cu clădirea; el trebuie să aibă mult fond şi totodată să-şi cultive simţul inéditului pentru a apărea mereu nou lui însuşi şi copiilor. Altfel „regulile ajung să ucidă viaţa, iar «treptele» devin vămi, prin care lecţia trece ca pe un drum de înmormântare" (p. 122). Regulile şi treptele pedagogice trebuiesc păstrate, cu condiţia de a deveni trepte spre cer, mijloace de ascensiune spirituală.

Citată cu mintea şi analizată cu inima, cartea lui Vasile Băncilă constituie un ghid pedagogic pentru profesori, educatori şi părinţi în nobila muncă de şlefuire a sufletelor, într-o lume în care se simte mai mult ca oricând nevoia orientării noastre spre o altă lume, descoperită ca raţiunea noastră ultimă de a exista.

Pr. lector MIRON ERDEI

Din poezia religioasă ortodoxă a lui D. Ciurezu*

Dimitrie Ion Ion Ciurezu (Plenița, 7 noiembrie 1897 — Sibiu, 5 ianuarie 1978) a fost un poet adânc ancorat în tradiția religioasă creștină ortodoxă română, scriind numeroase poezii religioase, rugăciuni și colinde și lăsând un volum postum de poezie religioasă: **Carte de rugare**, care cuprinde 24 de rugăciuni, formate din câte două decime, prima, în metru lung și fiind un lamento; iar a doua, în metru scurt și fiind o laudă adusă Divinității.

Manuscrisul acestui volum a fost realizat în septembrie 1944 și rescris și ornat cu frumoase vignete, în spiritul tradiției manuscriselor și cărților noastre religioase vechi. Menționăm că din acest ciclu am mai publicat în **Telegraful Român, Familia, Minerva** sau în ziarele sibiene **Radical** și **Opinia Publică**.

Am dorit astfel, să se bucure mai întâi, sibienii de frumusețea poetică a acestor texte și de mesajul lor religios.

Totodată, punem în evidență, în felul acesta, și o latură mai puțin cunoscută a poeziei lui D. Ciurezu, care, acum, se odihnește, cum i-a fost voia și cu ajutorul mitropolitului Firmilian al Olteniei fost colaborator al său, cât a condus revista **Albina** (1933—1948), în apropiere de bolnița Mânăstirii Cozia.

G

Grele-au fost, Doamne, încercările Tale, și-amare piedici ne-ai pus.
Dar trupul tulpinelor noastre-n credință mai trainic s-a strâns;
Când greu ne-ai lovit în mânie, mereu către Tine-am privit
Și-n urma loviturilor Tale, altar de-nchinări ți-am zidit;
De sus de la Tisa, la mare cu rugile Tale sunt pline
Criptele părinților noștri, în rânduri căzuți pentru Cruce.
Sunt umbrele Tale și Dunărea-n valuri le duce;
Dar piatra-ncercărilor grele, mereu s-abate, Doamne,-n spre noi
Și-n bolta smeririlor Tale, noi suntem un strop de noroi.

Gătește-te-n profiră și cânt
Neam credincios și cer înstelat și pământ;
Gătește-te în inul ales
Că-n viile vieții am rodit și am cules;
Gătește-te în zările albastre
Că voile Tale sunt vrerile noastre;
Gătește-te-n aur și purpură
Că-n țarina lumii ochii se bucură;
Gătește-te în munți și-n mărire
Că tu ești lăcaș de-nchinări și iubire:
— Gătește-te-n munți și-n mărire!

Ț

Țărmul luminelor Tale îndepărtatu-s-a, Doamne, de noi
Și-n țărâna mândriilor noastre trimis-ai strâmtori și nevoi;
Că noi ne-am gătit ca trufașii și uitat-am, Doamne, de Tine
De criptele părinților noștri și marea lor de suspine;
Uitat-am că Tu ne-ai sculat și pusu-ne-ai bețele pe frunte
Că suntem un cuib de furnici, iar tu străfulger și munte;
Uitat-am altarele Tale și semeți am umblat în păcat
Iar Tu întorsu-ți-ai fața mâhnit și-n mâna pierzării ne-ai dat;
Ne-ai despuiat de podoabă și din grădină afară ne-ai scos
Iar chivăra trufiilor noastre svârlitu-o-ai, Doamne, pe jos...

Ție, Doamne-n, roabă plecare
Gând fără valuri și smerită-nchinare;
Ție, Doamne, imn de mărire
Necurmată credință și val de iubire;
Ție, Doamne, aprinsă chemare
Și neostenită spre ceriuri strigare;
Ție, Doamne, cuvântul ales
Din scriptura luminilor Tale cules;
Ție, Doamne, prinos și-nălțare
Că Tu singur ești suprema-ntrupare;
— Ție, Doamne, prinos și-nălțare!

D. CIUREZU

Manuscrise în pastă verde. Arhivele Statului din Sibiu. Fondul D. Ciurezu. Dosar nr. 37, f. 9 și 23.

* Prezentarea personalității lui D. Ciurezu și transcrierea textului poeziilor redate în continuare aparțin regretatului nostru colaborator Dr. G. Nițor. Precum se observă, poeziile n-au titlu, ci sunt notate cu litera cu care începe fiecare strofă.

ELOGIUL „MIORIŢEI"

Pe cât de frumoasă, pe atât de neadevărată, **Mioriţa** în versiunea lui V. Alecsandri rămâne totuşi capodopera poeziei noastre păstoreşti. De-a lungul timpului, literaţi, oameni de ştiinţă şi filozofi, români şi străini, (Georg W. F. Hegel, Jules Michelet, Dora d'Istria (născută Ghica), Gustav Weigand, Mario Roques, Ramiro Ortiz, Leo Spitzer etc.), sunt unanim de acord că balada păstorească, **Mioriţa**, e briliantul cel mai strălucit al poeziei noastre populare.

E cel mai bogat motiv folcloric din spaţiul carpatic şi cuprinde în monografia lui A. Fochi din 1964 — 930 de variante, iar azi se semnalează cca. 1200, poate şi mai multe.

Ovid Densuşianu afirma, la vremea lui, că nici una din variantele **Mioriţei** nu pot concura, sub raportul artei, cu versiunea lui V. Alecsandri. Această baladă a atras şi stimulat în jurul ei numeroase cercetări şi judecăţi de valoare. Din mulţimea nenumărată a acestora am ales câteva spre a le reîmprospăta şi supune din nou atenţiei.

A. Russo, descoperitorul fericit al ei, scria: **„Păstoriul câmpiilor şi al munţilor noştri (...) a produs cea mai frumoasă epopee păstorească din lume: MIORIŢA. Însuşi Virgil şi Ovid s-ar fi mândrit cu drept cuvânt, dacă ar fi compus această minune poetică".** Iar V. Alecsandri, care a publicat-o, punând-o astfel în circulaţie livrescă, îi scria lui A. Hurmuzachi: **„Îţi trimit acum întreaga baladă a MIOAREI. Oricare român o va ceti în gazeta ta, va avea dreptul de a se făli de geniul neamului său!"** Iar mai târziu unui cunoscut: **„Să fii convins că dacă natura binevoitoare m-ar fi înzestrat cu un geniu poetic atât de mare pentru a compune MIORIŢA, mi-ar fi făcut onoare şi aş fi fost destul de egoist să n-o public decât sub numele meu".**

În 1862 D. Bolintineanu, concurentul la regalitatea literară a poetului de la Mirceşti, aprecia balada astfel: **„tânăra şi graţioasa poemă MIOARA"; „următoarele câteva versuri din MIOARA închid în sânul lor toate frumuseţile poeziei deodată"** (citând versurile de la **„Oiţă bârsană"**, în continuare).

Cezar Bolliac (în 1867) arăta că **Mioriţa** aduce un sentiment nobil, o formă încântătoare, imagini admirabile: **„Este un val de lumină ce te înundă, este un gemet, dară un gemet dulce; este mai frumos decât toate cântecile poporane străine, este ceva ce este din ţara românească. Forma cercetată şi comparată, noi ghicim că a trebuit să cază pre dânsa o picătură de ambrozie din buza muzei poetului Moldovei. Aceste picături le mai găsim aruncate şi pre alte cântice poporane".**

Într-o recenzie de circumstanţă (1879), M. Eminescu sublinia: **„... iată MIORIŢA, acea inspiraţiune fără seamăn, acel suspin al brazilor şi al izvoarelor de pe Carpaţi; acea doină măiastră care s-a publicat în capul frumoasei culegeri a lui Alexandri. Ce se află totuşi în acest cântec? NIMIC şi TOT. NIMIC, căci cugetările nu sunt decât cugetările simple ce le poate avea un adevărat cioban. TOT, fiindcă aceste cugetări simple şi primitive sunt îmbrăcate în mantia regală a poeziei ..."**

Alecsandri a adăugat baladei ultimele două nuclee: alegoria moarte-nuntă şi motivul măicuţei bătrâne, care face portretul metaforic al ciobanului, şi cu strălucirea talentului său i-a dat unitate şi a înfrumuseţat-o, dându-ne nu o versiune adevărată, existentă obiectiv în folclor, ci una prea frumoasă, vrând să atingă un ideal faţă de poporul român. Era chemarea epocii! Căci miezul de foc al baladei este impactul omului cu moartea, exprimat în primele trei nuclee: conflictul dintre ciobani, oaia năzdrăvană şi culminând cu testamentul ciobanului, prezent în aproape toate variantele baladei.

„Păstori au fost şi sunt încă mulţi pe faţa pământului, — afirma Ş. Mehedinţi — **începând din stepele Asiei până în colţul de miazăzi al Africii şi în pampele Americii, dar o MIORIŢA şi o DOINA n-a produs nimeni afară de poporul român".**

Despre **Mioriţa** au scris cuvinte de mare laudă şi G. Ibrăileanu şi Sextil Puşcariu; şi L. Blaga şi Dan Botta; şi G. Călinescu şi Al. Dima; şi Mircea Eliade şi Const. Brăiloiu; şi esteticianul clujean Liviu Rusu şi Oct. Buhociu; şi Ion Diaconu şi Gh. Vrabie; şi Al. I. Amzulescu şi Nicolae Brânda, precum şi mulţi alţii. Mai menţionăm câteva texte: **„Frumuseţea MIORIŢEI nu stă în povestire, ci în elementul liric, sentimental al plângerii ciobanului tânăr ce va muri** — sublinia N. Iorga — **şi în chemarea întregii naturi spre a-i întovărăşi dulce sfârşitul".**

Despre această baladă Oct. Goga spunea: **„Vă aduceţi aminte de balada MIORIŢEI, acest strălucit moment de sensibilitate populară, în care sufletul ţăranului nostru se împleteşte cu intimităţile naturei, pierzându-se parcă într-un mister de nemărginită îmbrăţişare cosmică?..."**. Iar M. Sadoveanu a scris în mai multe rânduri despre ea: **Mioriţa** (1921); **Poezia populară,** discursul de recepţie la Academia Română (1923); **Ochiul care râde** (1937) şi **Mioriţa** (1944): **„În toată structura ei, această baladă unică [MIORIŢA] este aşa de artistică, plină de o simţire aşa de înaltă pentru natura eternă, încât eu o socotesc drept cea mai nobilă manifestare poetică a neamului nostru".**

„Însemnătatea MIORIŢEI — susţinea D. Caracostea — **din punctul acesta de vedere al legăturilor cu ideile şi datinile poporane stă în aceea că ea ne pune în contact cu una din laturile fundamentale ale vieţii sufleteşti poporane, şi totodată cu un izvor principal al oricărei poezii: reprezentările şi credinţele poporului cu privire la moarte".**

Poeţii, criticii şi folcloriştii şi-au exprimat în cuvinte alese gândurile despre această impresionantă baladă populară. Ion Pillat scria: **„Singur geniul poporului român a fost în stare să născocească mitul poetic al MIORIŢEI". — „Căci, deşi patent populară,** — insista Perpessicius — **MIORIŢA din versiunea Alecsandri este o poemă întru totul personală, extract din filonul cel mai adânc poporan, dar trecut prin laminorul de aur al unui mare inspirat...".** T. Arghezi menţiona şi el pe bună dreptate: **„... poezia cultă n-a putut ajunge la înălţimea MIORIŢEI, decât, poate, cu LUCEAFĂRUL marelui Eminescu".**

Adrian Fochi, cercetătorul cel mai avizat al baladei, scria: **„MIORIŢA e şi poezie şi cântec şi ca orice creaţie artistică transfigurează viaţa şi datele realităţii sui generis". — „În plan universal, balada MIORIŢEI,** (...) — scria Zoe Dumitrescu-Buşulenga — **justifică spiritual, etic şi estetic poporul român cu aceeaşi putere şi cu acelaşi adevăr al expresiei cu care epopeile antice justifică în desfăşurarea culturii umane pe înzi ori pe greci".**

În tratatul lor de folclor literar românesc, Mihai Pop şi Pavel Ruxăndoiu scriau: **„Poemul mioritic reprezintă deci epicizarea unui mit, ale cărui vechi valori sacre au fost depăşite de evoluţia conştiinţei umane, dar care şi-a conservat şi sublimat valorile estetice". — „MIORIŢA este o creaţie specific naţională a poporului român, fără egal la alte popoare, o creaţie de o originalitate unică".** (Iordan Datcu).

Motive mioritice întâlnim în cultura noastră populară, cu reflexe şi în literatura cultă, dar şi cu rezonanţe în cultura întregii umanităţi. Mesajul baladei întruchipează filosofic însuşi sufletul românesc, comuniunea omului cu natura, într-o sublimă seninătate în faţa morţii. Ca şi în basmul **Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte,** ciobanul mioritic ştie că nu se poate sustrage actului morţii, de aceea nu reacţionează, neputând deroga de la statutul lui de muritor. Această atitudine, plină de forţă lirică, de o mare simplitate, în exprimarea ultimei dorinţe, formează nucleul de aur al poeziei: testamentul ciobanului — adevărat crez şi imn sacru.

Semnificaţiile simbolice ale baladei sunt multiple, întrucât **Mioriţa** este expresia integrală a fondului nostru tradiţional, iar testamentul dezvăluie o atitudine demnă în faţa morţii, acceptată ca orice sfârşit ineluctabil. Alegoria moarte — nuntă surprinde în imaginea ei lumea telurică şi cea cosmică într-o viziune ce semnifică dorinţa de trăire şi după moarte. Ciobanul mioritic, fiinţă mărginită în durata timpului, are viziunea nemărginitului. De aici adâncimea de mit a baladei, adevărat poem alegoric.

Aşadar, cu **Mioriţa** poezia populară îşi atinge apogeul ei de frumuseţe. În retrospectiva trecutului şi în perspectiva viitorului, **Mioriţa** în versiunea lui V. Alecsandri rămâne pe cât de neadevărată, pe atât de frumoasă.

GRAŢIAN JUCAN

Parteniu Cosma (1837–1997)

Credinciosule, când vei intra în Catedrala ortodoxă din Sibiu să te închini şi să asculţi sfânta liturghie, zăboveşte puţin şi aruncă-ţi privirea pe placa de marmură neagră ce străjuieşte în partea dreaptă a intrării. Aici, vei întâlni un nume: PARTENIU COSMA: director al Institutului de credit şi economii Banca „ALBINA". Cine a fost acest bărbat şi ce merite a avut de a fost încrustat în marmură spre veşnică aducere aminte?

S-a născut la 12 februarie 1837 în casa unui vrednic cojocar din oraşelul Beiuş. Aici va urma şcoala primară şi cea secundară, după absolvire înscriindu-se la Seminarul teologic din Arad, unde va urma numai trei trimestre după care se va retrage, vocaţia lui ca spirit militant, fiind alta. Se înscrie la Facultatea de Drept din Budapesta. Nu a uitat însă seminarul. Profund credincios, îl vom regăsi în calitatea de cântăreţ la biserica românească din Budapesta şi corespondent la „Telegraful Român" organul Mitropoliei ortodoxe din Sibiu. La terminarea studiilor, se întoarce la Beiuş, deschizând un birou avocaţial, în scurt timp făcându-se cunoscut ca un bun jurist. Chemat de Mitropolitul Miron Romanul, Parteniu Cosma se mută la Sibiu, centrul vieţii bisericeşti şi culturale (prin ASTRA) din acea vreme. Aici va participa intens la viaţa economică, culturală şi nu în ultimul rând la viaţa bisericească.

Pe tărâm economic, în anul 1877 este cooptat în Consiliul de administraţie al Băncii „ALBINA", iar la moartea lui Visarion Roman, cel care a fost ctitorul acestei bănci, Parteniu Cosma va fi numit director, păstorind banca timp de 30 de ani. Mari au fost meritele lui în această calitate. Amintim aici sprijinul material acordat permanent bisericii. A contribuit cu sume importante pentru construirea Catedralei ortodoxe din Sibiu, a Facultăţii de teologie (Academia Andreiană cum era scris pe frontispiciu) şi pentru construirea a numeroase biserici din Transilvania, Banat, Crişana, Maramureş. O vastă activitate o va desfăşura Parteniu Cosma şi în rândurile Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român şi aici, Banca ALBINA contribuind cu bani pentru ridicarea Muzeului asociaţiunii, frumoasa clădire care adăposteşte azi Biblioteca ASTRA.

Deosebit de prodigioasă a fost activitatea lui Parteniu Cosma pe tărâm bisericesc. În anul 1868, îl vom regăsi ca delegat la primul Congres naţional bisericesc ţinut la Sibiu, unde a făcut parte din comisia care a redactat Statutul Organic. Ca semn de preţuire, a primit de la Mitropolitul Andrei Şaguna, un frumos inel de aur, pe care l-a preţuit toată viaţa. După moartea lui Şaguna, Parteniu Cosma va participa activ la redactarea „Normativelor, regulamentelor şi instrucţiunilor privitoare la organizarea şi guvernarea bisericii „care au fost puse în aplicare de Mitropolitul Miron Romanul. Până la sfârşitul vieţii Parteniu Cosma a făcut parte din toate corporaţiile bisericeşti: comitete parohiale, Sinoade parohiale, Congresele naţional-bisericeşti etc., pe drept cuvânt fiind denumit şi Mitropolitul laic al Bisericii Ortodoxe Române.

Parteniu Cosma a desfăşurat şi o vie activitate politică în rândurile Partidului Naţional Român, al cărui preşedinte a şi fost între anii 1881—1884. Ca deputat timp de 9 ani în parlamentul de la Budapesta a fost un vajnic apărător şi susţinător al intereselor politice, spirituale, culturale şi economice a populaţiei româneşti, răspunzând demn dar cu fermitate atunci când sentimentele naţionale erau jignite de la tribuna parlamentului de către unii magnaţi maghiari.

Intrarea României în război în anul 1916, îl găseşte pe Parteniu Cosma, retras la vila sa din Călimăneşti. Va peregrina apoi la Bucureşti şi Iaşi. Prin Rusia, Suedia, Norvegia, Franţa, va ajunge la Geneva, fiind ales ca membru al Consiliului Naţional pentru unitatea Românilor în Paris. În anul 1919 se reîntoarce în ţară cu bucuria înfăptuirii Marii Uniri. A fost ales ca senator al Beiuşului în senatul României Mari.

Se stinge din viaţă la 22 septembrie 1923, la Călimăneşti iar în data de 27 septembrie 1923 va fi înhumat cu onorurile cuvenite la Sibiu.

Marea personalitate a lui Parteniu Cosma a fost larg evocată cu ocazia manifestărilor prilejuite de împlinirea în 1937 a 100 de ani de la naştere. Astfel de manifestări au avut loc în data de 12 februarie la Bucureşti, Cluj şi Beiuş, şi în data de 9 mai la Sibiu, cu participarea Î. P. S. Sale Mitropolitul Nicolae Bălan şi a numeroase alte personalităţi. Cu acest prilej, cuvinte emoţionante de apreciere şi recunoştinţă au fost rostite de către Dr. T. P. Păcescu, Inspector general în Ministerul Cultelor, Ion I. Lapedatu, administrator-delegat al Băncii Naţionale, Dr. Ilie Beu, preşedintele Consiliului de administraţie al Băncii „ALBINA". Primul cuvânt a fost rostit însă de către Î. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Bălan, care a avut calde cuvinte de apreciere, scoţând în evidenţă în primul rând „omul" care a fost Parteniu Cosma în strânsa lui legătură cu biserica strămoşească. Redăm un citat din cuvântul său: Între bărbaţii aleşi pe care i-a ridicat Dumnezeu în mijlocul neamului nostru în jumătatea a doua a veacului trecut, parcă anume pentru a-i pregăti pentru ziua Unirii celei Mari ce se apropia cu paşi repezi, Parteniu Cosma ni se înfăţişează ca o personalitate bine precizată în originalitatea şi în însuşirile ei destinată să îndeplinească o operă în care nu ştiu dacă ar fi putut fi înlocuit de cineva".

Parteniu Cosma a fost o mare personalitate a neamului nostru, a cărui activitate începe acum să fie mai bine cunoscută, noi cei de astăzi având datoria să-i perpetuăm memoria, dar mai ales să-i urmăm exemplul. La 160 de ani de la naşterea celui care a fost Parteniu Cosma, în oraşul nostru vor avea loc unele manifestări comemorative printre care şi dezvelirea unei plăci ce se va fixa pe casa în care a locuit de pe Bulevardul Victoriei, ocazie cu care, după câte ştim, va participa şi **Î. P. S. Sa Mitropolitul Ardealului Dr. Antonie Plămădeală.**

Acum, încheiem cu cuvintele rostite în urmă cu 60 de ani de către Î. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Bălan: „Dumnezeu să-şi revrese peste sufletul aceluia care a fost Parteniu Cosma toată binecuvântarea Sa cerească răsplătindu-i însutit dragostea şi munca lui în slujba Bisericii şi a Neamului nostru".

Gheorghe Forsea Nicolae Dădârlat

† Preotul MIHAI CERGHIZAN

De la fraţii noştri din „diaspora" americană ne-a parvenit o veste cutremurătoare: trecerea la cele veşnice (25 ianuarie 1997) a părintelui Mihai Cerghizan din parohia Saint Paul-Minnesota, unul din cei mai activi preoţi din eparhia „de la Vatra Românească".

S-a născut în Luduş — jud. Mureş, cu 55 de ani în urmă, la 11 noiembrie 1941, în familia unui muncitor ceferist, stabilit ulterior în Sibiu. Şi-a făcut studiile la Seminarul din Cluj (1956—1960), apoi la Institutele Teologice din Sibiu şi Bucureşti (1960—1964). Ca elev şi student a fost angajat ca şi cântăreţ bisericesc în Cluj şi Sibiu, apoi a slujit ca diacon la Cluj şi ca preot într-o parohie rurală din judeţul Sălaj, apoi la Zalău, în eparhia Oradiei. În urmă cu peste zece ani a plecat în Statele Unite, cu întreaga familie (soţia, profesoară de Matematică, originară din Turnu Roşu — Sibiu şi trei fiice) pentru îngrijirea sănătăţii. Dumnezeu i-a prelungit astfel viaţa cu câţiva ani, slujind în bisericile româneşti din Palm Spring-California şi Saint Paul-Minnesota. Prin slujbele sale, dar mai cu seamă prin serbările culturale-folclorice pe care le organiza în cele două parohii, a ţinut trează conştiinţa naţională în sufletele credincioşilor săi şi le-a întărit dragostea faţă de valorile spirituale şi culturale româneşti. S-a numărat printre iniţiatorii „Asociaţiei foştilor absolvenţi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu care activează în Statele Unite şi Canada". Înzestrat de Dumnezeu cu o voce foarte plăcută, bun liturghisitor, comunicativ, apropiat de credincioşi, preotul Mihai Cerghizan a lăsat pretutindeni amintiri frumoase. Şi-a revăzut pentru ultima oară ţara în vara anului 1996, parcă presimţindu-se sfârşitul.

A fost prohodit de un impunător sobor de preoţi români din „diaspora" americană, în frunte cu P.S. Episcop Nathanail Popp, în ziua de 1 februarie 1997, fiind înmormântat în cimitirul de la „Vatra Românească", de lângă oraşul Jackson-Michigan.

Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească cu aleşii Săi.

Semnalăm... Semnalăm...

● DOGMATICA ORTODOXĂ (ed. Episcopiei de Alba Iulia, 1996, 311 p., plus bibliografia) este un manual pentru seminariile teologice de pr. lector George Remete. Ca în orice manual, nu sunt folosite note ci, după fiecare capitol, se indică o bibliografie. Tematica e cea clasică a manualelor de dogmatică, iar lecţiile sunt bine documentate cu surse biblice şi patristice.

Este un manual care depăşeşte schematismul uşor şi limitat al vechilor manuale seminariale de Dogmatică. Trecuţi prin acest **Manual,** seminariştii vor şti Dogmatică. Şi dacă vor şti Dogmatică, se vor orienta bine în toate disciplinele teologice. Şi ce nu vor învăţa la Studiul biblic sau la Istoria creştinismului, vor găsi aici şi vor corobora obligatoriu apelul la toate disciplinele teologice pentru a învăţa şi a pricepe problemele Dogmaticii.

Dincolo de schema de manual şi înainte de introducerea propriu-zisă, un capitol intitulat **Spiritualitatea Teologiei Dogmatice** ne familiarizează cu, şi ne lămureşte despre metoda Teologiei dogmatice, despre sursele ei şi, cum arată şi titlul, despre multilateralitatea disciplinei, cu accente deosebite pe spiritualitate. Manualul acesta, mare, bine organizat şi, cum spuneam mai sus, superior altor manuale mai vechi, la nivel seminarial vor trebui să fie folosite de elevi sub îndrumarea şi cu explicaţiile unor profesori de mare competenţă.

*

● Precum toţi oamenii, şi Marin Sorescu — trecut acum Dincolo — şi-a trăit moartea cu anticipaţie. Cu groază (în poezia **Spectator).** Şi cum s-o fi trăit altfel! Şi sfinţii, chiar dacă din alte motive, şi-o acceptă dramatic. Parcă ar dori să mai rămână pe pământ. Pe pământul acesta adesea neprietenos, cu Sahare şi pustietăţi, cu foame şi sete. Se zice despre un sfânt din Pateric, pe care veniseră să-l ia îngerii în Rai, că se ruga duios de dânşii: **Mai lăsaţi-mă. Daţi-mi puţin timp de pocăinţă!**

Marin Sorescu, poetul care a ştiut să râdă sănătos de toate şi de toţi, şi de sine, n-a putut râde de moarte. Şi-a refuzat măştile morţii — **„vreo şapte-opt" — „Acesta nu sunt eu (Nici mort)** — (în poezia **„Măştile") „Strivit între logica misterioasă a vieţii, şi logica maiestoasă a morţii, sunt terenul de luptă. Au rămas din mine doar ochii, să vadă şi să se îngrozească".**

Citesc cu emoţie aceste mărturisiri. Sunt ale unui alt Sorescu. Unul care a uitat să râdă. N-a putut lua moartea în zeflemea el, care era maestru în aşa ceva.

Când a constatat că trupul va fi foarte greu pentru pânza de păianjen care i-a fost coborâtă de sus, a avut în cea din urmă licărire de credinţă în nemurire, o putere uriaşă de decizie:

„Suflete, ia-o tu înainte. Pâş! Pâş!"

Cineva îi dedică un necrolog nedrept, chiar dacă îl citează pe Eminescu: **„Peste toate o lopată de ţărână se depune!"** (Opinia naţională, 16 dec. 1996). Nu peste toate. Sufletul zburase. Cam şovăielnic — pâş! pâş! — dar apucase să zboare înaintea brutalităţii lopeţii.

*

● Dintre oamenii de ştiinţă care pogoară din turnul formulelor accesibile doar câtorva specialişti, îi citesc cu interes pe cei care vorbesc şi scriu pe înţelesul tuturor, măcar când ies din laborator şi povestesc familiei ce minuni au mai descoperit. Uneori familia aceasta se lărgeşte până la cetitorul de ştiri din gazete care, sigur, face parte din aceia care nu înţeleg nici o boabă dintr-o carte plină cu formule.

Reflecţiile scurte, dar consistente, ale acad. Ştefan Milcu, mă atrag întotdeauna (în ziarul **Opinia naţională,** în cazul prezent în nr. din 23 dec. 1996).

Am citit de curând: **Pledoarie pentru înţelegerea evoluţiei omului.** M-a interesat pentru că eu înţeleg o anumită evoluţie a **omului,** ca om, dar nu a omului evoluat din moluscă sau chiar din maimuţă. Cred că savanţii ar trebui să fie mai exigenţi cu presupunerile. Pot fi descoperite humanoide, cum există azi şi maimuţele, dar nu cred că e vorba de evoluţie. E vorba de specii rămase întotdeauna în cadrul speciei lor, oricât de apropiate ar fi fost de om. Încă nu mi-a căzut în mână vreun tratat cu dovezi exhaustive. Cu presupuneri, deducţii etc. da, dar nu sunt convingătoare. Omul a fost creat om. Ca şi celelalte vietăţi. Maimuţe există şi azi. A observat cineva o maimuţă devenită om? De ce s-ar fi produs cândva procesul transformării, iar mai apoi a încetat? Maimuţa se rânjeşte la noi ca şi acum cinci mii de ani, sau zece mii de ani şi atât. Mai imită câte ceva, dar şi boii şi pisicile trag seara acasă, fără ca această manifestare socială să ne convingă că ne sunt strămoşi.

Că au existat stadii în dezvoltarea omului, că Adam şi Eva n-au ieşit din mâinile Domnului, ingineri sau arhitecţi e cu totul altceva. Aici o evoluţie e firească. Şi acum evoluăm.

Dar să mă întorc la eseul scris cu bunăvoinţă, ca pentru mine, de profesorul Ştefan Milcu. Iată cum îşi termină eseul: **„Problema adusă în discuţie poate da naştere şi la controverse religioase întrucât, aşa cum spune Biblia, Dumnezeu a creat omul. Probabil că a creat forma primitivă de om, căruia, dându-i drumul în univers, i-a spus: cucereşte-l şi eliberează-l, perfecţionându-te necontenit".**

Smerit, cu teza aceasta sunt de acord.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 februarie

Nr. 5—6

1997

COPIII — moştenirea Domnului

Sărbătoarea din 2 februarie, a aducerii Pruncului Iisus la templul din Ierusalim aminteşte de o convingere pe care o împărtăşeau vechii evrei cum că prunciii sunt darul lui Dumnezeu sau moştenirea Domnului, motiv pentru care, la naşterea lor, părinţii se simţeau datori să-i aducă ofrandă Domnului şi să-i mulţumească pentru darul primit. Cei mai avuţi aduceau la locaşul sfânt un miel sau un ied, iar cei săraci doi pui de porumbel sau două turturele.

Naşterea de prunci mai era privită de vechii evrei şi ca o îndatorire ce decurge din imperativul divin rostit la obârşia neamului omenesc: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul" (Fac. 1,28).

Dar nu numai evreii sunt părtaşi ai unor astfel de convingeri ci oamenii, în general, indiferent cărei rase i-ar aparţine sunt însufleţiţi de dorinţa de a avea urmaşi şi de a-şi aduce astfel, aportul la perpetuarea propriului neam.

Ca instituţie fundamentată pe voia divină, familia participă, prin naşterea de prunci, la acţiunea creatoare a lui Dumnezeu. Concret, părinţii care nasc urmaşi favorizează înmulţirea şi răspândirea chipului lui Dumnezeu în lume, ceea ce este în consonanţă cu voia cerului.

Copiii sunt podoaba căminului conjugal şi un liant care menţine unitatea şi armonia dintre soţi, ajutându-i să învingă toate dificultăţile şi obstacolele inerente ale vieţii.

Pe copii se sprijină nu numai viitorul familiei ci şi al societăţii. Acest viitor trebuie garantat de fiecare familie în parte.

De aceea, denatalitatea, avortul şi abandonul copiilor se înscriu ca păcate de neiertat înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor.

Facem referire la aceste aspecte negative întrucât ele se manifestă cu acuitate şi în vremea noastră, sau mai precis în vremea noastră au devenit mai frecvente ca altădată. Niciodată n-au atins cazurile de avort cifre de milioane aşa cum s-a întâmplat în România, după revoluţie.

Dar, în ce-i priveşte pe copii nu există numai îndatorirea de a-i aduce pe lume, ci şi aceea a bunei lor creşteri, spre a deveni oameni drepţi şi cinstiţi în societate.

Încă înainte de naşterea copiilor, părinţii trebuie să poarte grijă de sănătatea şi viitorul lor. După naştere, evident că îndatoririle lor se amplifică. Ei trebuie să le pregătească copiilor condiţii bune de viaţă. Pentru aceasta însă, trebuie să fie favorizaţi şi de condiţiile sociale existente. Factorii sociali responsabili trebuie să promoveze o politică de sprijinire a familiei. Din păcate, în această privinţă, mereu şi mereu s-au făcut doar declaraţii şi promisiuni fără acoperire. Aşa cum afirma în urmă cu ani poetul Ioan Alexandru, suntem un popor cu mulţi copii, dar care nu suntem în stare să le asigurăm nici măcar alimentul esenţial, care este laptele.

Grija pentru asigurarea unei creşteri trupeşti sănătoase trebuie îngemănată cu grijă pentru formarea spirituală a copiilor. Se recunoaşte că familia este prima şcoală a vieţii. Din familie începe plămădirea şi formarea caracterului. De aceea Scriptura recomandă: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie să o aibă şi atunci chiar când va fi bătrân nu se va abate de la ea" (Prov. 22, 6; 29, 17). Instruirea primită în tinereţe produce o impresie durabilă, asupra celui ce o primeşte. Fără să le dea o educaţie corespunzătoare cu aptitudinile lor, părinţii nu pot avea bucurii însemnate de pe urma copiilor. Împărtăşindu-le copiilor învăţătura şi oferindu-le exemplul bun al propriei vieţi, părinţii le dăruiesc ceea ce este mai important. Lipsindu-i de acestea e ca şi cum nu le-ar fi lăsat nici o moştenire. Societatea progresează în funcţie de educaţia şi instruirea care li se dă membrilor ei. Nu este suficientă doar instruirea teoretică, ci părinţii şi şcoala trebuie să-i ajute pe copii să deprindă şi munca, fără de care nu e posibilă o viaţă cinstită şi demnă.

Educaţia religios-morală este o componentă de prim rang în formarea personalităţii umane. După ani îndelungaţi de absenţă din procesul instructiv-educativ această formă de educaţie a fost reintrodusă şi în şcoala românească. Ea trebuie susţinută şi extinsă. Roadele ei vor fi resimţite cu siguranţă.

Din nefericire, în prezent, carenţele educaţionale se văd la tot pasul. Strada ne oferă un spectacol care trebuie să ne îndemne la o profundă reflecţie. Ea îşi are victimele ei, şi vai, aceştia sunt copii. Copiii străzii. Copii abandonaţi. Copii delicvenţi, copii manipulaţi şi exploataţi de oameni maturi certaţi cu moralitatea.

Familia, şcoala, Biserica trebuie să se implice mai mult în salvarea făpturilor nevinovate care sunt copiii.

În instituţiile de învăţământ teologic, respectiv în facultăţile de teologie şi-a făcut apariţia o specializare care ar putea trezi speranţe: Asistenţa socială. Deşi sunt deja licenţiaţi ai acestei specializări, ei nu şi-au găsit încă locul şi rostul în soluţionarea problemelor cu caracter social şi educaţional ale societăţii zilelor noastre. Există încă o dezorientare în privinţa posibilităţii utilizării lor. Mulţi s-au orientat spre activitatea didactică, ceea ce nu e rău, dar ar fi încă domenii unde cu siguranţă că prezenţa lor ar fi mai necesară.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Aspecte actuale şi de perspectivă ale cercetării ştiinţifice interdisciplinare privind sud-estul Transilvaniei

Câteva gânduri introductive

Ne aflăm astăzi aici invitaţi de **Liga cultural-creştină „Andrei Şaguna"** şi de **Centrul eclesiastic „Nicolae Colan"** din oraşul „Sfântul Gheorghe" spre a comemora aceste două mari personalităţi transilvănene, dar şi pentru a lua parte la vernisajul unei expoziţii dedicate lui Veniamin Nistor, fost episcop al Caransebeşului, originar din aceste locuri, ca şi Nicolae Colan, mitropolitul Ardealului, fost mai întâi episcop al Vadului, Feleacului şi Clujului.

Prezenţa numelui lui Andrei Şaguna în denumirea **Ligii cultural-creştine** e menită să reamintească unitatea Transilvaniei, pământ românesc şi ortodox din cea mai adâncă vechime. Chiar dacă din primul mileniu au rămas să ne vorbească în Transilvania pietrele, inscripţiile creştine pe piatră, medalioane ca cel de la Biertan şi unele biserici — în sudul României avem şi nume de martiri şi de episcopi, din primele veacuri ale mileniului. Transilvania a avut o istorie mai zbuciumată, multe nume s-au şters — timpul macină şi pietre şi amintiri, şi nume şi evenimente — avem totuşi din secolul al XIV-lea, de la sfârşitul lui, un prim nume de mitropolit, descoperit într-o inscripţie de la mânăstirea Râmeţi. E vorba de Ghelasie.

De la Ghelasie de la Râmeţi încoace mulţi ierarhi transilvăneni s-au înfipt în pământul Transilvaniei ca nişte jaloane care i-au orientat istoria. Să ne amintim de Ioan de la Prislop, contemporanul lui Mihai Viteazul, de Simion Ştefan, traducătorul Noului Testament de la Bălgrad, de Ilie Iorest şi de Sava Brancovici, şi-apoi să trecem, după o istorie chinuită între 1700—1761, la perioada sârbilor, până la Vasile Moga, după care va urma redeşteptarea şaguniană. Capii Bisericii Ortodoxe transilvănene de după Şaguna vor înmulţi eparhiile şi vor fi din ce în ce mai implicaţi în Biserica, în istoria şi în cultura Transilvaniei. Şi mai presus de toate în cultivarea limbii, în menţinerea credinţei în popor, şi în păstrarea identităţii româneşti a locuitorilor Transilvaniei supuşi mereu fie deznaţionalizării, fie ruperii de credinţa strămoşilor şi siliţi să treacă la alte confesiuni, promiţându-li-se în schimb privilegii, scutiri de dijme în bunuri şi zile de muncă. A fost un fel de a li se cumpăra credinţa şi naţionalitatea pe drepturi care li se cuveneau de fapt şi nu în schimbul a ceva. După ce li se cumpăra credinţa, dându-le-o în loc fie pe cea calvină, fie pe cea catolică, urma pierderea limbii şi, de la sine deznaţionalizarea.

Acestea nu sunt presupuneri sau aproximaţii istorice. E vorba de o istorie care nu poate fi nici contrazisă, nici ştearsă. Şi chiar dacă, în timp, vom ajunge la noi relaţii cu urmaşii celor care ne-au tratat precum se ştie — şi e de dorit să ajungem la aşa ceva — istoria n-o vom putea desfiinţa. Cât ar trebui să ne iubim unii pe alţii, cât ar trebui să schimbăm vrajba în prietenie, ca să ne întoarcem în istorie **sine ira et studio**, s-o scriem împreună aşa cum a fost, fără să ne jenăm, ca să nu mai rămână în subsolurile conştiinţei noastre istorice nici un temei de întreţinere, de izbucnire, de continuare, de reluare a duşmăniei care pare a ne fi fatală şi unora şi altora. Am auzit cândva de o astfel de propunere: să scriem istoria împreună, românii, maghiarii, saşii, şvabii şi secuii. Aceasta ar fi o adevărată **Istorie a Transilvaniei,** nu cea apărută la Budapesta, nu cu mulţi ani în urmă. Oare se va putea face vreodată aşa ceva? Eu cred că e imperios necesar să se facă pentru că numai aşa se vor transforma resentimentele în sentimente de prietenie şi cercetarea istorică într-o ştiinţă obiectivă.

Istoria Transilvaniei de la mijlocul secolului al XX-lea a fost încă una de durere, nedreptate şi ură. Nu ne mai întoarcem înainte de 1918, la legile de maghiarizare a numelor de botez ,de familie, de munţi, de râuri. Dar ororile care au urmat Diktatului de la Viena sunt aproape de noi, în civilizatul secol XX. Pot fi negate? Pot fi explicate? Negate nu. Explicate, într-o oarecare măsură, s-a încercat, dându-se vina pe entuziasmul de moment al armatelor maghiare care ocupau Transilvania în 1940. Ce mai entuziasm! Până şi autorităţile maghiare instalate în Transilvania au deschis procese celor ce au comis crime şi unii au şi fost pedepsiţi cu ...2—3 ani de închisoare!

Suntem aici în sud-estul Transilvaniei. Aici, poate mai mult decât în alte părţi, „cercetarea ştiinţifică" a istoriei se impune cu necesitate. Aici s-au petrecut procese de deznaţionalizare masivă, siste-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Antonie Plămădeală
Mitropolitul Transilvaniei

SF. ISIDOR PELUSIOTUL

— Epistolograf — 360 - 449

Acest renumit epistolograf şi mare ascet, al monahismului primar s-a născut în Egipt, pe la anul 360. S-a format teologic în Şcoala Catehetică din Antiohia, dar cunoştea şi alte ştiinţe ale vremii sale.

De tânăr însă, a lăsat toate şi s-a dus într-o mânăstire din părţile Pelusiei, din Delta Nilului, unde s-a făcut monah iscusit. Aici s-a dedat la nevoinţe aspre, înfrângându-şi trupul şi sporind în cele duhovniceşti, s-a făcut ca un stâlp viu şi însufleţit al vieţii monahiceşti. Biruindu-şi firea, s-a ridicat pe culmile desăvârşirii de înger pământesc, făcându-se chip şi pildă tuturor.

Pentru petrecerea ascetică deosebită şi viaţa sa de o înaltă ţinută duhovnicească, a fost hirotonit preot. Acum povăţuia nu numai pe monahi ci şi tot felul de oameni, cu diverse concepţii şi ocupaţii.

Sever de Antiohia scrie despre marele ascet, ca fiind: „Un preot corect în credinţă, plin de înţelepciune divină şi de ştiinţă bisericească". Din corespondenţa sa, desfăşurată pe o perioadă de 40 ani (393—433), ce formează peste 2000 de epistole, adresate unor oameni de cultură, filosofi, gramatici, ritori, clerici, creştini, ofiţeri, etc., rezultă că Sfântul Isidor era o personalitate cu o remarcabilă formaţie clasică şi teologică, „mânuind toiagul dreptăţii ,în cel mai curat sens biblic".

Renumitele sale cunoştinţe în cultură greacă şi creştină, splendida formaţie filosofică, alimentarea continuă cu fondul biblic şi experienţa zilnică, întinsele sale relaţii cu oameni de toate nivelurile şi valorile, onestitatea şi curajul său, l-au făcut cunoscut, apreciat şi respectat. Epistolele sale se citesc uşor, cu plăcere şi mare folos. Limba şi stilul sunt de o rară bogăţie, suplete şi claritate. (Patrologie Vol. III, pag. 468).

Pentru toţi creştinii, dar mai ales pentru clerici şi în special monahi, elaborează şi recomandă sfaturi ieşite dintr-o frumoasă înţelepciune, datorită formării sale teologice, profane şi unei adânci experienţe duhovniceşti proprii, împletite cu texte biblice şi date sub formă de scurte mesaje. Epistolele cuprind referinţe la numeroase probleme ale mediului, ale timpului şi preocupărilor sale spirituale, morală, asceză, desăvârşire, probleme bisericeşti, dogme. Previne şi sfătuieşte după caz, ca un om de curaj şi fără prejudecăţi. Intervine la curtea imperială în favoarea Pelusiei. Se ridică împotriva folosirii forţei, iar pe împăratul Teodosie II (408—450) îl îndeamnă la generozitate.

Redăm mai jos câteva extrase din învăţătura marelui epistolograf ascet, spre edificare, exprimate cu claritate, de o mare putere duhovnicească, ce mişcă inima din amorţire şi înalţă sufletul, încurajându-l spre cele bune!

„Vrednicia preoţească nu trebuie să îngâmfe pe primitorii acestei taine... Nu trebuie să se ridice, prin ea, contra altora, ci să o considere ca o podoabă, înţelegând preoţia ca pe o blândeţe unită cu inteligenţa, deoarece ea este superioară oricărei cinstiri şi vrednicii omeneşti. De aceea noi preţuim mult preoţia şi deplângem, pe cei ce o exercită în mod nedemn".

„Postul numai de mâncări nu are nici un folos, dacă nu postim cu toate simţurile".

Voturile monahale sunt recunoscute în epistolele sale şi le apreciază, ca fiind de o mare valoare sufletească, pentru confraţii săi. Fecioria, al cărei păzitor era, o laudă mai mult decât alte fapte bune. La fel neagoniseala şi ascultarea, peste oricare virtute recomandă cu căldură „smerita cugetare".

„De este în cineva gând smerit, faptele aceluia se fac mai luminoase. Iar de nu este în el gând smerit, apoi şi faptele bune, cele luminoase se întunecă şi cele mari se micşorează". Apoi adaugă: „Se cade ca omul îmbunătăţit, să nu se biruie de mândrie, pentru lucrurile cele bune, ci gând smerit să aibă, despre sine", zicând: „Cel ce lucrează faptele bune, are cununa luminată. Iar cel ce săvârşeşte multe fapte bune, însă i se pare că puţin bine a făcut, acela, prin această smerită părere despre sine, mai luminoasă cunună va avea".

„Viaţa fără de cuvânt, mai mult foloseşte decât cuvântul fără viaţă. Căci viaţa şi tăcând foloseşte, iar cuvântul şi strigând supără. Dar dacă şi cuvântul şi viaţa se vor întâlni, fac o icoană a toată filosofia". Iarăşi: „Mulţi din oameni poftesc cu adevărat fapta bună, dar pe calea care duce spre dânsa, pregetă să umble. Iar alţii nici faptă bună nu socotesc că este. Trebuie dar pe aceia să-i plecăm să lepede pregetarea, iar pe aceştia să-i învăţăm, căci cu adevărat fapta bună este faptă bună". În fine: „Răutatea şi de la Dumnezeu pe oameni i-a depărtat şi pe unii de alţii i-a dezbinat. Deci, de aceasta cu toată osârdia trebuie să fugim şi să alergăm după fapta cea bună, care şi la Dumnezeu ne aduce şi pe unii cu alţii ne uneşte". (Pateric, pag. 107).

Ajuns la bătrâneţe, plin de fapte bune, ca o corabie încărcată până la refuz, a trecut la cele veşnice, în anul 449, având vârsta de 89 de ani. Se face pomenirea sa ca sfânt, în ziua de 4 februarie.

Ierod. TEOFILACT CIOBĂCĂ
Mânăstirea Putna-Suceava

Catehează despre sfaturile evanghelice

I. Pregătirea aperceptivă

Din întâlnirea Mântuitorului cu tânărul bogat, dornic să moştenească viaţa veşnică, reiese îndemnul că pe lângă păzirea poruncilor care aduc mântuirea, la desăvârşirea vieţii se ajunge prin urmarea a încă unui sfat; şi anume acela de a-şi împărţi averile săracilor şi a urma lui Iisus...

II. Anunţarea temei

Acest sfat al sărăciei de bună voie, alături de cel al fecioriei şi al ascultării sunt cunoscute sub numele de sfaturi evanghelice. Le vom vedea pe rând.

III. Tratarea

1. Sărăcia de bună voie o vedem aplicată în viaţa Mântuitorului, sub un dublu aspect: În primul rând, aspectul numit „kenotic", al deşertării. Ca unul care a fost Dumnezeu adevărat şi neîncetând să rămână Dumnezeu, s-a deşertat pe sine, luând chip de rob, a sărăcit ca să ne îmbogăţească pe noi: „Căci cunoaşteţi harul Domnului Iisus Hristos, că a sărăcit pentru voi, bogat fiind, ca să vă îmbogăţiţi voi cu sărăcia Lui" (II Corinteni 8,9). În al doilea rând, sărăcia de bună voie a Fiului Omului se referă la condiţia Sa umană de smerenie: „Vulpile au vizuini şi păsările cerului cuiburi, dar Fiul Omului nu are unde să-şi plece capul" (Luca 9, 58). De aici vedem că Iisus a avut ca plan al misiunii Sale îmbogăţirea altora prin lepădarea de sine. Îmbogăţirea altora nu cu comorile pieritoare ale pământului, vremelnice ca viaţa de aici şi de acum, ci cu comorile nevestejite ale împărăţiei veşnice a lui Dumnezeu. Dar nu numai că i-a învăţat pe oameni că „mai bine este a da, decât a lua" din bunurile pieritoare ale acestei vieţi, ci s-a dat pe Sine până la jertfă pentru a câştiga bunurile nepieritoare pentru toţi cei ce-l urmează Lui, indiferent de neam, sau de starea lor socială. Sfinţii Apostoli, ca următori ai vieţii Lui, au putut pune la un moment dat problema: „Iată, noi am lăsat toate şi ţi-am urmat ţie. Şi el le-a zis: Amin grăiesc vouă că nimeni nu este care a lăsat casă, sau părinţi, sau fraţi, sau femeie, sau copii pentru împărăţia lui Dumnezeu şi să nu ia cu mult mai mult în vremea aceasta, iar în veacul viitor viaţă veşnică" (Luca 18,28—30). Şirul celor care de bună voie au sărăcit pentru a da altora şi a dobândi bunurile nepieritoare a continuat mereu şi nu s-a mai sfârşit... Sunt nume cunoscute, ori necunoscute de oameni, ci numai de Dumnezeu; sunt nume încrustate în calendarul sfinţeniei creştine sau uitate de generaţiile care au urmat, dar nu şi de Dumnezeu...

Această sărăcie nu este un act forţat, venit din afară. Ea este de bună voie. E un act liber. Cei ce au practicat sărăcia de bună voie, au făcut-o cu mare bucurie, fiindcă lepădând egoismul, lăcomia şi neînfrânarea din viaţa lor, au găsit în schimb „comoara ascunsă" a împărăţiei lui Dumnezeu, care le-a adus adevărata pace şi bucurie sfântă în sufletele lor, încât au dat totul pentru ea (Matei 13,44—45). Ei şi-au „adunat comori în cer, unde nici moliile, nici rugina nu le strică, şi unde furii nu le sapă, nici le fură" (Matei 6,20), fiindcă inima lor se schimbase, se transformase după modelul vieţii lui Iisus Hristos. Ei l-au aflat pe El şi au vrut să-I urmeze Lui până la capăt, uşuraţi de orice povară care i-ar fi împiedecat sau reţinut. S-au dăruit integral lui Hristos şi vroiau să-I aparţină total.

2. Fecioria, sau castitatea se bazează tot pe cuvintele Mântuitorului şi tot pilda vieţii Lui stă înaintea celor ce I-au urmat. El vorbeşte astfel de aceia „care s-au făcut fameni pentru împărăţia cerurilor". (Matei 19, 12). Şi dacă nu a fost înţeles de toţi, va veni Apostolul cu explicaţia cuvenită, arătând că „cel ce se căsătoreşte face bine, dar cel ce nu se căsătoreşte, face şi mai bine" (1 Corinteni 7, 28), fiindcă „cel necăsătorit se îngrijeşte de ale Domnului, cum să placă Domnului; iar cel căsătorit se îngrijeşte de ale lumii, cum să placă femeii. Se deosebesc de asemenea femeia şi fecioara: cea nemăritată se îngrijeşte de ale Domnului, cum să placă Domnului, ca să fie sfântă şi cu trupul şi cu sufletul; iar cea măritată se îngrijeşte de ale lumii, cum să placă bărbatului" (1 Corinteni 7,32—34). Din acest sfat nu deducem că în sine căsătoria nu poartă pecetea binecuvântării divine. O poartă încă de la creaţie şi se menţine cu un scop bine determinat, de a perpetua neamul omenesc. De aceea, Apostolul dă „un sfat" şi nu „o poruncă" (1 Corinteni 7,25). Porunca este un imperativ, cu obligaţie generală, pe când sfatul e un în-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot profesor SORIN COSMA

Grijă, dar nu îngrijorare

Una dintre acuzele, printre celelalte multe câte i se impută religiei creştine de către detractorii săi, este şi aceea că ar propune o perspectivă răsturnată asupra omului în relaţia sa cu lumea înconjurătoare, din care încearcă să-l rupă prin faptul că propovăduieşte indiferenţa în faţa vieţii de zi cu zi, eşuând finalmente într-un soi de atitudine nerealistă. Pentru a-şi face cât mai credibilă afirmaţia, încearcă să aducă şi argumente, şi nu de orice fel, ci chiar din Biblie. Unul dintre aceste argumente ar fi şi îndemnul Mântuitorului „nu duceţi grijă spunând: ce vom mânca, sau ce vom bea, sau cu ce ne vom îmbrăca?". (Mt. 6,31) care — susţin ei —, este o dovadă mai mult decât elocventă a faptului că religia creştină se vădeşte a fi cu totul nerealis ă, nefiind la urma urmei decât un mod de a te absolvi de răspundere şi de a dezerta din faţa vieţii.

Este însă cu adevărat religia creştină împotriva unor astfel de lucruri? Refuză ea să privească şi să-şi asume realitatea, îndemnându-ne să ne izolăm şi să ne rupem din contextul în care ne este dat să trăim? Chiar şi o minimă cunoaştere a Evangheliei ne va ajuta să vedem cât de netemeinice şi de străine de mesajul ei sunt astfel de acuze.

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot NICOLAE STOIA

Aspecte actuale şi de perspectivă ale cercetării ştiinţifice interdisciplinare privind sud-estul Transilvaniei

(Urmare din pag. 1)

matică. În multe sate românii nu mai ştiu româneşte, iar cei care mai ştiu sunt foarte puţini! Nu e oare drept ca românii să-şi vorbească limba lor? E drept şi pentru alte naţionalităţi să-şi vorbească limba lor, cu atât mai mult au dreptul la aceasta băştinaşii.

E nevoie de multă onestitate ştiinţifică pentru analiza acestor realităţi. Ignorarea lor nu va putea duce la „rezolvarea" problemei.

Numai luminarea ei ar putea duce la instalarea unei înţelegeri, dar şi la stoparea proceselor de deznaţionalizare.

În zona aceasta sud-est transilvăneană mărturiile despre cele petrecute şi care au dus la schimbarea proporţiilor între naţionalităţi sunt încă evidente. Şi e vorba nu de argumente teoretice, oricând uşor de contraargumentat cu o logică şchioapă şi cu apeluri la exemple de importanţă cu totul secundară. Aici e vorba de argumente materiale, grăitoare oricui.

Mă refer la numărul mare de biserici ortodoxe, mari, acum ruinate, pustiite. Inventarul lor umple de jale pe oricine le vede. Nimeni nu se mai roagă în ele. Nimeni nu mai are interes să le repare. Credincioşii lor de odinioară au fost trecuţi în perioada Diktatului de la Viena fie la protestantism, fie la catolicism. Şi urmaşii lor sunt acum protestanţi sau catolici. Şi vorbitori de limbă maghiară.

Dacă bisericile sunt atât de mari, unele, înseamnă că au avut credincioşi mulţi. În unele locuri tot satul. Aceste realităţi sunt vizibile, cum se zice, cu ochiul liber.

Dacă simpozionul de azi a dorit să pună în discuţie **„cercetarea ştiinţifică"**, atunci primul lucru pe care trebuie să-l punem la cale este o adevărată cercetare ştiinţifică a zonei, din toate punctele de vedere: istoric, geografic, religios, etnic etc. Cuvântul ştiinţific trimite la argumente, la probe materiale şi la concluzii logice. Acest cuvânt ar trebui să împace pe toată lumea, toate etniile. Să nu supere pe nimeni. Să nu se mai recurgă la acuzaţii de **şovinism,** sau unele asemenea, spre a bloca cercetarea.

Acolo unde trecerea cu sila la alte confesiuni a reuşit, preotul fie că a fugit, ca să scape cu viaţă, fie că a fost alungat. Se cunosc toate numele. În acele locuri de unde preotul a fost izgonit, slujbele au încetat, autorităţile au introdus limba în cancelarii şi limba în şcoli numai maghiară. Aşa că, încetul cu încetul copiii au trebuit să înveţe altă limbă şi să şi-o uite pe a lor. În multe sate şi astăzi situaţia moştenită de atunci face ca să nu mai existe deloc clase româneşti. Nu mai sunt copii vorbitori de limba română, deşi sunt români. Până şi pe crucile din cimitirele vechi ortodoxe, numele sunt maghiarizate.

Se ştie că unul din mijloacele la care românii au apelat ca să evite obligativitatea maghiarizării numelor a fost acela de a da copiilor nume latineşti. De aceea în Transilvania, mult mai mult decât peste munţi, întâlnim nume ca: Traian, Coriolan, Ovidiu, Marius, Liviu, Livia, Iuliu, Corneliu, Cornelia, etc. etc. Acestea oricât ar fi fost de maghiarizate, li se recunoştea originea latină.

Cercetarea ştiinţifică ar trebui să fie riguros obiectivă şi cât se poate de multilaterală. Aceasta şi pentru a fixa adevărul în memoria istoriei, şi, bineînţeles, pentru a stopa procesul de deznaţionalizare, acolo unde el mai există. Ospitalieri am fost întotdeauna, dar Transilvania e pământ românesc. Decebal aici şi-a avut capitala. Glad şi Menumorut aici au fost domni şi, când alţii au voit să se aşeze pe pământul stăpânit de ei, le-au răspuns cu cuvinte memorabile, notate chiar de cronicarii maghiari. Ospitalitate da, dar numai atât. Noi am mai păţit-o însă cu astfel de Ivani şi în alte părţi ale ţării. Cine nu ştie vorba din bătrâni, ieşită din păţanii: tu îi dai degetul şi el îţi ia toată mâna!

Socot că iniţiativa **Ligii Cultural-creştine Andrei Şaguna** şi a altor organizaţii locale de a provoca, nu iniţierea, că ele au fost de mult iniţiate, ci, mai degrabă reluarea şi continuarea cercetării ştiinţifice interdisciplinare privind sud-estul Transilvaniei trebuie salutată şi încurajată, în speranţa că ea, ca cercetare obiectivă, ştiinţifică, va fi în folosul tuturor şi se va bucura de contribuţia tuturor cei în măsură a o oferi.

Evident, într-o astfel de lucrare, e nevoie de multă maturitate ştiinţifică, civică, morală şi culturală, în aşa fel încât să se înţeleagă că o astfel de cercetare nu se doreşte împotriva nimănui, ci doar în slujba adevărului istoric.

7 dec. 1996
Sf. Gheorghe

Grijă, dar nu îngrijorare

(Urmare din pag. 1)

Există un principiu, vechi cât creştinismul, mai mult decât relevant în privinţa acestor lucruri „cine nu vrea să muncească, acela să nu mănânce" (2 Tes. 3,10), care vine să înfirme tocmai astfel de acuze. Însă texte de felul acestuia sunt mult mai multe în paginile Sf. Scripturi, toate indicând cu claritate că creştinismul nu îndeamnă nicidecum la demobilizare în faţa concretului vieţii sau la fuga de realitate, ci dimpotrivă, a militat şi militează constant pentru asumarea lor în deplină responsabilitate.

Dacă vom mai aminti şi acel principiu **„roagă-te şi munceşte"**, după care s-au condus monahii de-a lungul istoriei, la fel de valabil însă şi pentru ceilalţi membri ai Bisericii, ei fiind doar cei mai vulnerabili şi mai expuşi la o adică în faţa unor astfel de acuze —, avem cât se poate de sintetic prezentată atitudinea creştină în faţa vieţii, a realităţii.

În acest fel însă, suntem puşi într-o dilemă, aparent insolvabilă, căci pe de o parte avem porunca biblică referitoare la muncă şi câştigarea celor necesare traiului de zi cu zi, şi care e clar că nu lasă nici o umbră de îndoială în această privinţă, iar pe de altă parte suntem îndemnaţi să nu strângem averi, să nu ne îngrijim de ce vom mânca sau cu ce ne vom îmbrăca.

Vom înţelege sensul adevărat al acestor cuvinte şi vom putea ieşi astfel din pârelnica dilemă, doar dacă ne vom privi din perspectiva universului în care ne este hărăzit să trăim, pentru că nu ne putem privi doar într-un mod izolat sau să ne rupem din contextul căruia îi aparţinem. Existăm nu într-un univers haotic, ci într-un univers care-şi vădeşte raţiunea de a fi doar în măsura în care este privit din perspectiva omului. Fără existenţa omului universul s-ar dovedi lipsit de sens, el neputând fi conceput doar ca un scop în sine. Toate componentele sale, toate legile după care se conduce, sunt de aşa manieră alcătuite încât să nu-şi poată afla justificarea decât în măsura în care se raportează la om, la existenţa acestuia.

Cosmosul în care ne este rânduit să trăim, este de aşa manieră alcătuit încât să poată constitui cadrul adecvat pentru a face posibilă existenţa omului. Toate converg finalmente spre aceasta, ele aflându-se într-o înlănţuire cauzală şi într-o unitate internă, având-şi fiecare scopul său specific „pe toate le-a făcut Domnul fiecare cu scopul său" (Pilde 16,4), indicând toate că ele au fost create cu un scop anume, scop care nu ni se dezvăluie decât atunci când se raportează la existenţa umană. Privite în afara existenţei umane, toate acestea s-ar dovedi lipsite de sens şi finalitate, deci absurde. Nimic nu există la voia întâmplării, fiecare lucru, fiecare fiinţă îşi află raţiunea de a fi doar în măsura în care se raportează la om. Soarele, spre exemplu, există ca să lumineze şi să încălzească, fără el viaţa dovedindu-se de neconceput. Ploaia cade spre a creşte hrana animalelor; plantele şi animalele există la rândul lor spre a asigura hrana omului. Legea gravitaţiei există spre a ne ţine, într-un mod misterios şi greu explicabil pentru noi, lipiţi de pământ, iar fără existenţa acestei gravitaţii am fi pulverizaţi în vidul cosmic. Mergând mai departe în preajma noastră, există miile şi sutele de mii de stele, de galaxii şi metagalaxii, care şi ele la rândul lor au legi după care se conduc, asigurându-le o anumită ordine interioară care le împiedică să intre în coliziune, fapt care ar declanşa un adevărat dezastru cosmic, este aşa-numita lege a armoniei universale, cum inspirat a numit-o un astronom celebru.

Toate aceste lucruri şi legile după care ele se conduc, precum şi nenumăratele conexiuni dintre ele, nu numai că indică dar şi evidenţiază cu pregnanţă valoarea persoanei umane, pentru care Dumnezeu a creat cosmosul ca un cadru perfect adecvat în care existenţa ei să fie posibilă. În acest context, omul îşi are şi el rostul lui foarte bine definit şi anume ca prin el toate aceste lucruri şi legi să-şi afle justificare şi sens, să le conducă cu alte cuvinte spre un scop final „omul e deschis unor sensuri superioare lumii şi, prin el, şi lumea" (Pr. D. Stăniloae, TDO, vol. 1, p. 16).

Atunci când Mântuitorul ne spune „să nu ne îngrijim de ce vom mânca, sau ce vom bea, sau cu ce ne vom îmbrăca" — deşi mult mai corectă este traducerea **„să nu ne îngrijorăm"**, care este de altfel mult mai conformă cu mesajul evanghelic, dovadă că multe ediţii ale Sf. Scripturi optează pentru această formă —, nu ne cere să stăm pasivi, aşteptând să ne vină totul de-a gata, sau să ne lăsăm în voia sorţii, ci dimpotrivă, ne îndeamnă să ne respectăm rostul, menirea pentru care am fost de fapt creaţi, şi anume aceea de **„a munci şi stăpâni pământul"** (Fac. 1,26), de a ne păstra permanent în acest sens al existenţei noastre. Nu ne cere nicidecum să nu ne preocupăm sau să nu ne îngrijim de viaţa noastră şi de cele ce ne sunt necesare pentru a putea trăi, să nu mai muncim pentru a ne procura hrana şi îmbrăcămintea, căci este evident că ignorarea acestor lucruri ar echivala cu o autocondamnare la dispariţie. Îngrijirea de propria persoană, de ceea ce ne este indispensabil pentru trai, este o îndatorire mai mult decât elementară „căci nimeni, niciodată nu şi-a urât trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi-l încălzeşte, precum şi Hristos Biserica" (Efes. 5,29). Este taina, şi în acelaşi timp drama vieţii noastre: aparţinem lumii materiale prin aspectul nostru trupesc, şi în acelaşi timp o transcendem prin faptul că nu-i aparţinem în totalitate, mai mult, ne vom simţi mereu stingheri şi neîmpăcaţi atâta timp cât ne vom restrânge şi ne vom rezuma doar la aspectul său strict material.

Spunându-ne **„să nu ne îngrijorăm"**, Mântuitorul nu ne îndeamnă nici la indiferenţă în faţa vieţii, nici la nemuncă, ci cu totul altceva ne cere, şi anume să nu ne lăsăm copleşiţi de teama că nu vom putea exista, că nu ne vom putea asigura hrana cea de toate zilele. Este ca şi cum ne-ar fi spus să nu fim îngrijoraţi că soarele nu-şi va mai da căldura şi lumina care ne sunt atât de necesare, şi care pentru noi au fost create. Nu vă temeţi că ploaia va înceta să mai cadă, sau că hrana care vă este atât de necesară nu va mai creşte din pământ, pentru că toate acestea sunt rânduite de Dumnezeu tocmai pentru ca voi să puteţi exista „ştie Tatăl vostru cel ceresc că aveţi trebuinţă de ele". Voi faceţi ceea ce vă este rânduit să faceţi, iar la lucrarea voastră Dumnezeu va adăuga ceea ce trebuie, El va împlini lucrarea voastră „lăsaţi-i lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi" (1 Ptr. 5,7). Aţi fost creaţi de Dumnezeu din dragoste şi nu va exista nici o clipă în care El să înceteze să vă mai poarte de grijă „dacă omul n-ar fi fost creat n-ar fi fost nimic. Dar să-l fi creat şi apoi să nu-i mai poarte de grijă, aceasta ar fi fost cea mai mare cruzime" spunea despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu Sf. Ambrozie al Milanului (De. off. ministr. 1,13).

Atunci când Mântuitorul ne recomandă să fim aşijderea păsărilor cerului sau florilor câmpului nu vrea altceva decât să ne îndemne să fim cu luare aminte asupra modului în care acestea îşi urmează fiecare calea, rostul pentru care au fost create de Dumnezeu. Le-a rânduit Dumnezeu păsărilor să-şi caute hrana din aer, şi ele, urmându-şi rostul pentru care au fost create nu pot să dispară pentru că El are grijă să-şi afle ce le este necesar spre a putea exista. Florilor, Dumnezeu le poartă de grijă prin faptul că le dă căldura soarelui, le dă ploaia ca să poată crească. Omului i-a rânduit să-şi procure hrana din pământ prin osteneala braţelor sau prin efortul inteligenţei, şi atâta timp cât el va respecta această normă a existenţei sale, nici el n-are de ce să se teamă. Nu vă temeţi că Dumnezeu nu vă va mai da ploaia la bună vreme, sau că soarele nu-şi va mai da căldura sa binecuvântată, căci toate acestea sunt lăsate de Dumnezeu tocmai pentru a exista hrana care vă este atât de necesară. Voi faceţi doar ceea ce trebuie să faceţi şi fiţi încrezători că El, ca un părinte bun, va avea grijă de celelalte. La partea voastră Dumnezeu va adăuga ceea ce este de trebuinţă.

Este clar pentru oricine că textul amintit mai sus nu este nicidecum un îndemn la nemuncă sau indiferenţă în faţa vieţii, iar grija de propria-ne persoană este finalmente o datorie elementară, dar a face din această grijă o obsesie, a trăi tot timpul în tensiune, crezând că nu-ţi vei mai putea asigura existenţa, prin aceasta nu vei face altceva decât să te îndepărtezi de sensul pentru care ai fost creat, pervertindu-l.

Nu activitatea este reprobată, ci apăsarea sufletească care de multe ori ajunge să ne stăpânească: „să nu se îngreuneze inimile voastre cu grijile vieţii" (Lc. 21,34). Aceasta ni se cere: să nu cădem în greşala de a crede că reuşita lucrărilor noastre depinde în exclusivitate de noi, ci să ne păstrăm mereu în legătură cu Dumnezeu, să fim totdeauna în conlucrare cu El, să fim mereu încrezători că la osteneala noastră El va adăuga ceea ce trebuie. Este datoria noastră să muncim pământul, dar îi aparţine lui Dumnezeu modul miraculos în care răsare din el hrana noastră.

Numai atunci când ai ieşit de sub oblăduirea lui Dumnezeu poţi să cazi în deznădejde. Atâta timp însă, cât te vei păstra şi vei fi încrezător în purtarea Sa de grijă vei avea liniştea şi siguranţa existenţei. Aceasta ni se şi cere de fapt. Nu crisparea sau spaima, ci dobândirea acelei stări de detaşare sufletească numită de Sf. Ioan Scărarul **„îngrijirea neîngrijită de sine"** (Scara, în Filoc. vol. VIII, p. 136), stare în care centrul de greutate al activităţii tale nu trebuie să se afle în tine, ci în Dumnezeu. În El trebuie să credem, căci toate există doar prin El. Nouă ni se cere să fim activi în lucrările noastre, însă într-un mod degajat, aidoma unei păsări în zborul ei lin. „Cei care se folosesc de lumea aceasta să fie ca şi cum nu s-ar folosi de ea deplin. Căci faţa acestei lumi trece" (1 Cor. 7,29).

Nu grija pentru procurarea celor trebuincioase vieţii noastre este condamnată, ci acea grijă egoistă, îngrijorarea, încrâncenarea care ajunge ca pe mulţi dintre noi să ne stăpânească şi să ne acapareze în aşa măsură încât să ne desfigureze moral.

Speranţe de ameliorare a vieţii copiilor în programele U.N.I.C.E.F.

Înfiinţat în anul 1946 ca organism O.N.U., F.I.S.E., devenit U.N.I.C.E.F. — Fondul Naţiunilor Unite pentru Copii — a avut ca scop susţinerea politicii de protecţie specială a copiilor victime ale războiului. După ce şi-a permanentizat activitatea, din anul 1953, U.N.I.C.E.F. a propus de-a lungul anilor, prin experţi, programe pentru salvarea copiilor din situaţii limită de sărăcie şi conflict armat, programe pentru ameliorarea stării de sănătate, pentru educaţie.

Programele recente au ca principale obiective: eradicarea malnutriţiei şi a subnutriţiei, prevenirea şi vindecarea bolilor — cauze ale mortalităţii, protecţia mediului, protecţia victimelor din zonele afectate de calamităţi naturale şi sociale, apărarea în faţa violenţei fizice, psihice şi sexuale, protecţia specială a copiilor cu handicap fizic şi mental, a celor lipsiţi sau neglijaţi de familie, şcolarizarea copiilor, educaţia adulţilor prin alfabetizare, şcolarizare, profesionalizare.

Documentul juridic fundamental pe care îşi întemeiază U.N.I.C.E.F. activitatea este **Convenţia privitoare la drepturile copilului,** adoptată în anul 1989 şi intrată în vigoare în anul 1990. Spre deosebire de documentele juridice internaţionale anterioare: „Declaraţia de la Geneva", adoptată în 1924, „Declaraţia drepturilor copilului" adoptată în anul 1959, **Convenţia,** ratificată de 185 de ţări printre care şi România, exprimă o concepţie juridică avansată, considerând copilul în primul rând un subiect al legii, fiinţă dotată cu drepturi civile, culturale, economice, sociale proprii.

Sistemul drepturilor copilului constituie temelia strategiei politicilor naţionale de protecţie şi ocrotire a copilului. Sunt stipulate drepturile: la viaţă şi dezvoltare, de a avea un nume şi şi de a aparţine unei naţiuni, de a fi liber în gândire, conştiinţă şi credinţă religioasă; drepturile de a fi protejat de brutalităţi, abandon şi neglijenţă, de a primi protecţie specială (adopţiune, plasament), de a fi ocrotit în caz de catastrofă şi refugiu; drepturile de a beneficia de servicii medicale şi de reeducare, de condiţii de joc şi loisir, de a participa la viaţa culturală a comunităţii; drepturile de a fi protejat contra exploatării economice, contra violenţei, traficului de droguri, vânzării, răpirii, exploatării şi maltratării sexuale.

După cincizeci de ani de la înfiinţare, bilanţul realizărilor politicii U.N.I.C.E.F., după cum reiese din rapoartele publicate, confirmă însemnate progrese pe planul ameliorării situaţiei copiilor în diferite ţări ale lumii, mai puţin sau deloc în ţările Africii subsahariene.

Deşi nu s-au eliminat sărăcia, ignoranţa şi violenţa, principalele cauze ale suferinţei copiilor, deşi nu s-a atins nivelul de prosperitate promis, s-au obţinut unele rezultate de ameliorare a condiţiilor de viaţă a acestora: — scăderea ratei mortalităţii infantile; — atenuarea efectelor subnutriţiei şi ale malnutriţiei; — eliminarea suferinţelor copiilor victime ale conflictelor militare din ţări ca: Ruanda, Burundi, Afganistan, Armenia, Azerbaidjan, Haiti, Irak, Bosnia-Herţegovina, Croaţia etc.

S-au desfăşurat numeroase acţiuni pentru reducerea mortalităţii materne, acţiuni în favoarea copiilor neglijaţi şi maltrataţi, a copiilor exploataţi economic, a copiilor străzii, a fetelor maltratate sexual. **Congresul mondial contra exploatării sexuale a copiilor** ce a avut loc în august 1995 la Stockholm a dezbătut unele dintre cele mai oribile forme de violenţă împotriva copiilor: prostituţia şi maltratarea genitală. În ţări ca Sudan, Somalia, Etiopia, Mali, Egipt ş.a., ritualurile inumane de mutilare genitală a fetelor duc şi astăzi la traumatisme fizice şi psihice grave.

Nivelul aşteptărilor faţă de politica de protecţie şi ocrotire a copiilor puse în practică de guverne, de organizaţii internaţionale şi naţionale, de asociaţii guvernamentale şi nonguvernamentale este pe măsura gravităţii şi urgenţei problemelor. Se speră în soluţii eficiente pentru respectarea cu adevărat a drepturilor copilului.

Mai mult de 12 milioane de copii sunt victime ale violării drepturilor lor. 143 de milioane de copii nu sunt şcolarizaţi. Milioane de copii lucrează în condiţii inumane, trăiesc în zone calamitate, afectate de conflicte armate, trăiesc în închisori şi pe străzi, sunt folosiţi în războaie (copii-soldaţi), milioane de copii sunt victime ale agresării fizice, sexuale, morale. Discriminările la care sunt supuse fetele încă de la naştere au o nepermisă frecvenţă şi gravitate. Femeile, „majoritatea absentă" sunt excluse de a duce o viaţă socială pe temeiul ignorantei, neşcolarizării şi prejudecăţilor sociale şi religioase.

Sub deviza „Copiii înainte de toate" se aşteaptă din partea factorilor de decizie politică, economică, administrativă, educaţională şi religioasă soluţii eficiente pentru o reală ameliorare a condiţiilor de viaţă ale copiilor, pentru apărarea lor de violenţă, pentru protecţia celor infestaţi cu HIV şi bolnavi de SIDA, pentru reducerea ignoranţei prin şcolarizare şi alfabetizare. Copiii reprezintă viitorul social al omenirii. De calitatea vieţii lor depinde sănătatea fizică, mentală şi morală a comunităţii adulte de mâine. Solidarizarea ţărilor dezvoltate cu cele slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare trebuie să depăşească faza filantropică pentru a se asigura pacea şi armonia socială.

Conf. univ. dr.

ELENA MACAVEI

Cateheză despre sfaturile evanghelice

(Urmare din pag. 1)

demn oarecum particular, care vizează o vocaţie specială, îndreptată spre un ideal, sau spre un scop superior. Şi nu puţini au fost cei care au urmat sfatul Apostolului pentru a duce o viaţă dedicată lui Dumnezeu. Biserica a sprijinit, a protejat şi a cinstit în mod deosebit dintru început această instituţie a „fecioriei", care cuprindea chiar şi pe femeile rămase văduve. Şi acestea, urmând îndemnul, sau sfatul Apostolului (1 Corinteni 7, 40) chiar tinere fiind, preferau să trăiască pentru Domnul, renunţând la recăsătorirea pe care Biserica le-ar fi admis-o, motiv pentru care în Biserica apostolică unora ca acestora li se spunea tot fecioare.

3. Sfatul ascultării ni-l oferă ca model tot pe Mântuitorul, care „s-a făcut ascultător până la moarte şi încă moarte pe cruce" (Fil peni 2,8). Şi aceasta, fiindcă El nu a venit să facă voia Sa, ci voia Tatălui. Dacă prin păcatul neascultării primul om a rupt comuniunea cu Dumnezeu, Fiul Omului prin ascultare până la jertfă, împlineşte voia Tatălui, restabilind dreptatea lui Dumnezeu şi răscumpărând neamul omenesc din păcat. Tot cel ce se leapădă de sine (Marcu 8,34), de eul păcatului, devine următor sau imitator al vieţii lui Hristos, făcându-se ascultător Lui, pentru a se împărtăşi din duhul lui Hristos şi a deveni asemenea Lui. El rămâne astfel în iubirea lui Hristos, asemenea „mlădiţei în viţă" (Ioan 15,5) şi face această dovadă împlinind, sau făcându-se ascultător cuvintelor Lui (Ioan 14,23—24; I Ioan 5,3).

După cum putem vedea, cele trei sfaturi evanghelice reprezentând urmarea şi dăruirea lui Hristos, eliberează fiinţa noastră de cele trei patimi: „pofta ochilor", prin sărăcia de bună voie; „pofta trupului", prin feciorie, sau castitate; şi „trufia vieţii", prin ascultare (vezi: I Ioan 2,16).

Odată cu biruinţa creştinismului au pătruns în sânul Bisericii, în secolul IV, mase păgâne, încreştinate numai formal, încât odată cu slăbirea evlaviei, cei dornici de desăvârşire s-au retras din „vuietul lumii" în pustiu şi astfel s-a întemeiat monahismul. Începutul l-a făcut Sfântul Antonie cel Mare (+336), de la care s-a răspândit în toată lumea. Organizarea monahismului chinovial (de obşte) l-a făcut Sfântul Pahomie, ucenicul Sfântului Antonie, iar Sfântul Vasile cel Mare (+379) a definitivat viaţa mănăstirească. Întreaga viaţă monahală se temeluieşte pe cele trei sfaturi evanghelice, numite „voturi monahale", sărăcia de bună voie, castitatea sau fecioaria şi ascultarea de superiori (cu condiţia ca aceştia să nu poruncească ceva împotriva credinţei şi a moralei Bisericii).

IV. Recapitularea-Aprecierea

De cine au fost instituite sfaturile evanghelice? (De către Mântuitorul nostru Iisus Hristos). Cine le-a practicat mai întâi? (El şi Sfinţii Apostoli). Care este atunci semnificaţia lor pentru credincioşi? (Ele reprezintă o urmare a vieţii Mântuitorului). Ce vizează sfaturile evanghelice? (Desăvârşirea duhovnicească a celor ce renunţă la bunuri îngăduite, pentru a se putea dărui total slujirii lui Hristos şi semenilor). De aici vedem că sfaturile evanghelice au un aspect negativ şi unul pozitiv. Cel negativ se referă la renunţarea sau eliberarea voluntară de anumite bunuri îngăduite ale vieţii, iar cel pozitiv înseamnă o totală dăruire lui Hristos.

V. Asocierea

În felul acesta apare mai bine diferenţa dintre sfat şi poruncă. Dacă porunca ne obligă să săvârşim anumite fapte pentru a obţine mântuirea sufletului, sfatul evanghelic (sau moral) reprezintă o renunţare de bună voie la anumite bunuri îngăduite, în scopul desăvârşirii religios-morale. Aşadar, sfatul evanghelic reprezintă o desăvârşire a poruncii. Dacă toate poruncile se împlinesc în iubire, sfaturile evanghelice desăvârşesc iubirea faţă de Dumnezeu, faţă de semeni şi faţă de întreaga creaţie, eliberând-o de piedicile care i-ar putea frâna continua ei ascensiune.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că sfaturile evanghelice au fost instituite şi practicate de Mântuitorul, iar credincioşii pe măsură ce tind spre desăvârşire, urmează pilda vieţii Lui.

VII. Aplicarea

Chiar dacă sfaturile evanghelice s-au fixat mai mult în viaţa monahală, sub numele de „voturi monahale", la împlinirea lor sunt chemaţi să aspire toţi credincioşii, fiindcă tuturor li se adresează îndemnul de a fi desăvârşiţi asemenea lui Dumnezeu, adică asemenea vieţii duhovniceşti a Mântuitorului.

ATITUDINI. REACȚII. PUNCTE DE VEDERE

Atitudinea Ortodoxiei în fața provocărilor civilizației occidentale

În data de 1 septembrie 1996, cu prilejul celebrării anului nou bisericesc, la sediul Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol a avut loc o reuniune a tuturor ierarhilor aparținând de acest scaun patriarhal. Tema reuniunii este formulată în titlul acestui text informativ.

Deschizând lucrările, Sanctitatea Sa Bartolomeu, patriarhul ecumenic a spus, între altele:

„Este un fapt recunoscut că ortodocșii fac parte astăzi din spațiul unificat al Occidentului, așa cum apare acesta modelat prin dezvoltarea tehnologică. Ca urmare, ortodocșii înșiși sunt influențați de această dezvoltare și implicit de criteriile occidentale de morală și raționalitate. Tentația este mare și pentru ca să putem rezista la aceste provocări avem nevoie de teologia noastră ortodoxă nu numai pentru a nu ne înstrăina noi înșine, dar și pentru a-i ajuta pe frații noștri eterodocși. În alți termeni, trebuie să revigorăm mărturia Ortodoxiei în lumea occidentală și, mai ales, aceea a primului său scaun: Biserica Constantinopolului; o lume care, saturată de propriul său materialism, aspiră la Ortodoxie ca la speranța secolului XXI, iată o perspectivă care s-ar putea într-adevăr concretiza, Ortodoxia având posibilitatea de a consola și salva omul contemporan pentru că ea este singura Biserică mai aproape de om, care respectă și onorează prin excelență persoana umană ca și chip al lui Dumnezeu și care, în consecință a dezvoltat o veritabilă antropologie creștină. Omul occidental descoperă în teologia și gândirea ortodoxă tot ceea ce lipsește azi în viața sa: spiritualitate, autenticitate, raport personal cu lumea sau — pentru a mă exprima altfel — uzajul euharistic — liturgic, al lumii, fără ca aceasta să însemne că noi înșine, ortodocșii, apreciem în chip plenar și trăim în chip conștient și în fiecare clipă tezaurele pe care le posedăm prin credința și tradiția noastră".

În cadrul amintitei reuniuni au fost prezentate mai multe referate. Unul dintre acestea a avut drept temă: „Trăsăturile caracteristice ale civilizației occidentale" și a fost alcătuit de către Înalt Prea Sfințitul mitropolit Ioan de Pergam. Înalt Prea Sfința Sa a fost prezent și în cursul lunii iulie la al IV-lea Congres al profesorilor de teologie ortodoxă, ce a avut loc la Facultatea de Teologie a Universității din București. Cu acel prilej a vorbit despre „Receptarea părinților Bisericii astăzi". Înalt Prea Sfinția Sa făcea recomandarea ca și noi cei de azi să avem aceeași atitudine față de cultura occidentală, care a devenit cultura reprezentativă a vremii noastre și cu care suntem cu toții confruntați, precum au avut Sfinții Părinți față de cultura păgână greco-romană, încreștinând-o. Așa și noi să imprimăm tentă creștină în cultura și civilizația occidentului.

(Informație preluată după „Episkepsis", nr. 535/30 septembrie 1996).

Probleme cu care se confruntă Ortodoxia astăzi

Popoarele ortodoxe din Europa de Est, după ce s-au eliberat de tirania regimurilor comuniste totalitare, sunt în prezent confruntate cu simptome dăunătoare, mult timp refulate, din partea uniatismului romano-catolic și a Misionarismului protestant, care suscită conflicte confesionale violente în Europa orientală, dar și o confuzie în rândul conducătorilor spirituali și politici din Occident, care se manifestă printr-o ostilitate inexplicabilă și nu întâmplătoare contra Ortodoxiei. Conducători de Biserici și Confesiuni creștine din Occident tolerează în chip ipocrit, dacă nu chiar încurajează deschis două principale provocări lansate față de Ortodoxie prin mass-media Occidentului și anume: că Islamul se află mai aproape de Creștinătatea occidentală decât Ortodoxia; că civilizația popoarelor ortodoxe e străină culturii lumii creștine a Occidentului și mai aproape de Islamism. Astfel de păreri preconcepute, adeseori contradictorii, își au rădăcinile în vechi antagonisme confesionale și sunt scoase la suprafață pentru a servi drept scopuri de natură politică, economică, socială, etc., în detrimentul popoarelor ortodoxe aflate actualmente într-o situație precară. Creștinul occidental nu este în măsură să reacționeze corect față de propaganda răuvoitoare contra Ortodoxiei și a popoarelor ortodoxe, care sunt lăsate fără apărare în fața multiplelor manifestații de ostilitate a Occidentului.

Există, prin urmare, o problemă serioasă pentru Ortodoxie și pentru popoarele ortodoxe în raport cu opinia publică o Occidentului, problemă devenită cu atât mai periculoasă cu cât s-a produs un dezechilibru în noua ordine mondială, instaurată după căderea cortinei de fier. De aici datoria presantă a Bisericii-Mame ca și a altor Biserici ortodoxe locale de a calma această agresiune a lumii occidentale; o agresiune pentru care singura manieră eficace de a reacționa în condițiile actuale, este de a căuta să angajezi un dialog deschis cu creștinătatea occidentală asupra tuturor problemelor și la toate nivelele, pentru a frâna aceste prejudecăți maladive a unui trecut istoric încă foarte viu".

(Extras din comunicarea Î. P. S. Damaskinos al Elveției, prezentată la aceeași întrunire a ierarhilor Tronului Patriarhal, din Constantinopol, ținută în data de 1 septembrie 1996. Comunicarea a apărut în „Episkepsis", nr. 535 din 30 septembrie 1996, pp. 11—12).

În Biserica Angliei — reacții negative la adresa sacerdoțiului feminin

Precum se cunoaște, Biserica anglicană, urmând celei protestante, a acceptat și a pus în practică hirotonia femeilor.

S-a constatat însă că tot mai mult sporește numărul membrilor acestei Biserici, clerici și mireni, care nu socotesc de bun augur încălcarea tradiției de veacuri a sacerdoțiului masculin.

Așa se face că, mai recent, a luat ființă în Anglia o asociație numită „Forward in Faith" („Înainte, în credință"), în cadrul căreia protestatarii își conjugă eforturile în vederea determinării magisteriului acelei Biserici de a reveni la tradiția apostolică a hirotoniei numai a bărbaților.

În vederea sensibilizării opiniei publice, unii dintre membrii acestei asociații au recurs la modalitatea de a-și exprima protestul, fixându-și pe propriile mașini un claxon cu următoarea inscripție: „În caz de accident sau orice altă situație urgentă sunteți rugați a apela numai la un preot de sex masculin". Ei declară de asemenea că și în cazul decesului nu pot concepe să fie înmormântați decât de un bărbat hirotonit. Președintele acestei asociații a și făcut, în acest sens, o declarație, spunând: „Deoarece, după conștiința mea, nu pot accepta sacerdoțiul femeilor, acum cât sunt în viață, evident că nu îl voi putea accepta nici după moartea mea și ca atare nu doresc să fiu înmormântat de o femeie hirotonită preot".

(După „Episkepsis" nr. 535/30 septembrie 1996, p. 5).

Învățământul și morala religioasă

După cum se știe, marea majoritate a locuitorilor României sunt creștini. Reintroducerea studiului religiei în școli a reprezentat un mare câștig pentru viitorul generației care se formează acum. „Liber-cugetătorii", care protestează așa-zisei constrângeri a tinerilor de a studia religia aduc argumente evident rău voitoare și de inspirație marxist-leninistă: „nimeni nu este obligat să creadă în Dumnezeu". Dar opțiunea trebuie făcută în cunoștință de cauză, adică după studierea fundamentelor religiei creștine. Evident, elevii aparținând minorităților religioase au dreptul să-și studieze propria lor religie.

Introducerea religiei ca disciplină facultativă în învățământul superior ar da posibilitatea tinerilor mai apropiați de vârsta maturității să cunoască mai în profunzime învățătura lui Iisus, ceea ce, la o vârstă când ei sunt supuși multor tentații și influențe negative, ar contribui la consolidarea lor spirituală și morală.

(Extras din „Reforma învățământului în România — schiță de proiect", material semnat de prof. univ. dr. Gheorghe Boldur Lățescu, și publicat în „România liberă" din 15 ianuarie 1997.

Pr. prof. D. ABRUDAN

LA ÎMPLINIREA A CINCISPREZECE ANI DE SLUJIRE ARHIEREASCĂ LA SIBIU

În ziua de 7 februarie 1997 s-au împlinit 15 ani de la instalarea I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală ca Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al românilor ortodocși din Ardeal, Crișana și Maramureș.

Pentru Biserica Ortodoxă din Transilvania, momentul acesta aniversar se înscrie ca un eveniment deosebit și cu profunde rezonanțe în sufletul și inima tuturor celor ce simt și trăiesc românește pe aceste binecuvântate plaiuri.

Înalt Prea Sfinția Sa s-a născut la 17 noiembrie 1926 în comuna Stolniceni, jud. Lăpușna (Basarabia) din părinții Vasile și Elisabeta, tatăl fiind cântăreț bisericesc.

După școala primară, urmează Seminarul teologic „Gavriil Bănulescu-Bodoni" din Chișinău unde va urma șase clase, iar ultimele două la Seminarul „Nifon" din București. Între 1945—1948 a urmat cursurile Facultății de Teologie a Universității din București, iar în anul universitar 1948—1949 cursurile Institutului Teologic Universitar din Cluj unde și-a susținut și examenul de licență în Teologie cu teza „Importanța antropologiei careliene pentru o pedagogie creștină".

În anul 1949 a intrat în monahism la Mânăstirea Prislop de lângă Hațeg unde a și fost hirotonit diacon de episcopul Andrei Magieru al Aradului. În același an, călugăr fiind, este condamnat, în lipsă, la 7 ani temniță grea pentru activitate anticomunistă, astfel că între 1949—1954 pribegește ca fugar prin diferite părți ale țării.

În anul 1954 este arestat la Iași, transferat la închisoarea Jilava, anchetat de securitate și judecat de Tribunalul Militar din București și condamnat la 4 ani temniță grea. În urma unui decret de amnistiere este eliberat din închisoare și se întoarce la mânăstirea Slatina unde se așezase între timp, înscriindu-se și la cursurile de doctorat de pe lângă Institutul Teologic Universitar din București.

În 1959, este dat afară din mânăstire, din cler, era ieromonah, hirotonit fiind de episcopul Partenie Ciopron, și de la studii pentru motivul că suferise o condamnare, astfel că între anii 1959—1961, s-a aflat șomer și muncitor sezonier la diferite întreprinderi din București. Între 1961—1968 funcționează ca muncitor necalificat și alte funcții în producție la Fabrica de mase plastice „București".

În urma „dezghețului de la Praga" din 1968, se poate reîntoarce la Institutul Teologic din București și în același an beneficiind de o bursă este trimis de patriarhul Justinian în Anglia, unde își va desăvârși studiile și își va întocmi teza de doctorat. Aici în Anglia va frecventa până în 1970 cursurile superioare de Teologie și filosofie de la cele două facultăți de la „Heythrop College" de lângă Oxford, colegiu care apoi s-a mutat în cadrul Universității din Londra. Aici a obținut titlul de doctor în Teologie cu teza „Biserica slujitoare în gândirea occidentală din punct de vedere ortodox", cu calificativul „Magna cum laudae".

La 15 decembrie 1970, a fost ales, pe când se mai afla la studii în străinătate, ca episcop vicar patriarhal și hirotonit la 27 decembrie în același an, încredințându-i-se sectorul Relații Externe Bisericești. La 1 septembrie 1971 a fost numit Rector al Institutului Teologic Universitar din București. În anul 1972 a obținut titlul de doctor în Teologie și la Institutul Teologic Universitar din București cu teza: „Biserica slujitoare în Sf. Scriptură, Sf. Tradiție și în Teologia Contemporană".

La 13 ianuarie 1980 a fost ales episcop de Buzău, unde deși a stat doar doi ani a realizat „multele în puțini timpi jertfiri", după cuvântul episcopului Chesarie al Buzăului. În 10 ianuarie 1982, episcopul Buzăului Antonie a fost ales de organele bisericești, iar în 7 februarie 1982 a fost instalat în scaunul de Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al românilor ortodocși din Ardeal, Crișana și Maramureș.

„Vin aici să slujesc, să lucrăm și să ne rugăm împreună să ne ajute Dumnezeu să fim o Biserică slujitoare" — spunea Î. P. S. Sa în 7 februarie 1982 în catedrala din Sibiu, cuvinte care s-au concretizat în cei 15 ani de mitropolit al Ardealului, au prins viață cum nu se poate mai vădit, împliniri care, oricât ne-am strădui, nu le vom putea reda într-un material ca cel de față.

În ce privește propovăduirea Evangheliei, una dintre îndatoririle de căpătâi ale oricărui slujitor al Bisericii și a arhiereului în special, I. P. S. Sa și-a făcut un adevărat crez din propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu „cu timp și fără timp", fiind recunoscut ca un ilustru predicator, cultivând cu predilecție predica apologetică. Stau mărturie în acest sens cele două volume de predici ale I. P. S. Sale „Tâlcuri noi la texte vechi" și „Cuvinte la zile mari", apărute la Centrul Eparhial în 1989, care cuprind predici ținute la Catedrala din Sibiu în răstimpul arhipăstoririi sale, până la Revoluția de 1989.

Pe tărâm pastoral, grija de căpetenie a Î. P. S. Sale a fost îndreptată în primul rând spre parohii și spre nevoile sufletești ale credincioșilor, nevoi ce se cer împlinite în modul cel mai ziditor posibil. „Voi avea grijă — spunea Î. P. S. Sa — ca în predicarea cuvântului dumnezeiesc și în toată lucrarea la care mă îndatorează slujba de părinte sufletesc să fiu cu deschidere spre toate nevoile sufletești ale credincioșilor și cu înțelegere pentru viața lor de toate zilele, pentru munca lor, pentru năzuințele lor".

Cine nu cunoaște eforturile deosebite ale Î. P. S. Antonie pentru a ține cât mai vie și mai trează la păstorii de suflete conștiința preoțească și a-i determina pe toți preoții să se implice cât mai deplin și într-un chip cât mai ziditor și eficace în lucrarea lor pastoral-misionară.

Tot în acest scop, de a forma în sufletele celor ce se pregătesc pentru preoție conștiința unor „oameni luminați și echilibrați sufletește — după expresia Î. P. S. Sale, care să înțeleagă și să trăiască în chip drept învățătura Bisericii", Î. P. S. Sa s-a îngrijit și se îngrijește în-

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

După 15 ani de slujitoare Arhipăstorie

Î. P. S. Mitropolit,
Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ,
P. C. Părinți,
„Et. - in Arcadia ego ..."

Ca printr-un tunel al timpului, evocând momente deosebit de emoționale, înălțătoare-duhovnicești ca acelea legate de cei 15 ani de când sunteți cu noi Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului, doresc ca, în calitatea mea de vechi membru al Consiliului Eparhial și al Adunării Naționale Bisericești, **Să vă regăsim** - în împlinirea celor spuse cu atâția ani în urmă, și să rugăm pe Bunul Dumnezeu **să vă dea sănătate, aceeași putere de muncă** - spre binele credincioșilor Bisericii noastre strămoșești-ortodoxe.

Iată: ... 10.I.1982, orele 14,30 — P. F. Patriarh (de veșnică pomenire) Iustin Moisescu și Președinte al Colegiului Electoral, proclamă ales ca Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Ardealului, cu o majoritate covârșitoare de voturi (75 la număr), pe P.S. Episcop al Buzăului **Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** (ales și de voturile mirenilor în totalitate nemembri de partid ...).

7.02.1982 orele 12,07 — **Î. P. S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ** din scaunul de Mitropolit al Ardealului (și în Sfintele odăjdii ale Marelui Mitropolit Șaguna) dă cea dintâi **Binecuvântare** Arhipăstorească. Corul cântă: „Pe stăpânul și Mitropolitul nostru ...",

Spicuind din cuvântul **Î. P. S. Voastre** de atunci si punctând doar unele din multiplele realizări ce s-au înscris pe făgașul acestora, **Vă** vom regăsi în spusele: „Atâta vreme cât trăim, faptele noastre nu sunt întotdeauna împlinite, ele sunt în curs de împlinire".

Astfel citez din nou „Mitropolia Ardealului are tradițiile ei; una e aceea că cel ce vine aci trebuie să știe să vorbească — că intru aici într-o anumită tradiție; răspunderea ce o am față de înaintașii mei — amintind de testamentul Șaguna — de un **Model Șaguna ...**

„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule. Vin aici să slujesc, să lucrăm și să ne rugăm împreună. Să ne ajute Dumnezeu să fim o Biserică slujitoare". Răspunzându-i Pr. prot. D. Luca, ce a vorbit în numele protopopiatului și a preoților, ați spus: „Să fie încredințați toți că voi cultiva cele mai bune relații. Voi prețui râvna, cinstea, împlinirea misiunii creștine. Duceți preoților dorința mea de a-i avea plini de elan și de entuziasm în lucrarea lor de slujire".

Adresându-Vă membrilor Adunării Eparhiale a Arhiepiscopeiei Sibiului, membri ai Colegiului Electoral, ați spus, printre altele: „Pășesc întru întâmpinarea votului Dvs. cu încrederea că voi fi ajutat, că vom lucra împreună, că voi găsi la Sibiu colaboratori devotați Bisericii strămoșești și Patriei".

Venind de pe meleagurile cetăților de răsărit ale lui Ștefan cel Mare și Sfânt (intrat în monahism în 1949 la Mânăstirea Prislop de lângă Hațeg) și activând apoi pe meleagurile Buzăului, ați adus cu Dvs. la Sibiu o bibliotecă personală de peste 30 000 volume — tratate, lucrări de mare valoare teologică, istorică și socială — și o bogată experiență în toate domeniile bisericești și celelalte activități obștești. Toate drepturile materiale ce Vă reveneau ca autor al atâtor lucrări, le-ați donat Bisericii; la reședința Mitropoliei ați ridicat o mare, frumoasă și utilă construcție; ați reparat complet casa Eminescu, cu 3 săli de expoziție; ați lărgit spațiul tipografic — dotându-l cu mașini tipografice de mare tehnicitate (cele existente prezentau o jalnică degradare). V-ați îngrijit de împlinirea dorinței marelui filozof C. Noica — de a fi înmormântat la schitul din Păltiniș (cu o semnificație deosebită și în timp ...); Ați acordat o grijă permanentă consolidării și construirii de Biserici (V-am auzit nu o dată spunând, printre altele, preoților: „Dacă simțiți că vreo Biserică se clatină, puneți repede umărul și apoi primul pe care să-l chemați spre a o sprijini să nu se dărâme să fiu eu"). Ați cumpărat la Sibiu, într-o perioadă deloc ușoară, un local ce a fost adaptat ca și locaș de închinăciune (Biserica de pe Koralov). Ați rostit cuvinte de aleasă învățătură pentru clerici și mireni. Medici, magistrați, avocați, intelectuali din diverse sfere de activitate se interesau și veneau să Vă asculte în Sf. noastră Catedrală ... O încununare a activității gospodărești a Î. P. S. Voastre, o reprezintă refacerea din temelii a măreței Mânăstiri de la Sâmbăta de Sus. Îmi voi permite să spun că atât inițiativa obținerii autorizațiilor — în acea perioadă — cât și unele soluții tehnice ce au dat posibilitatea transformării ulterioare a unui corp al construcției, într-o autentică Biserică (după '89) îi aparțin Î. P. S. nostru Mitropolit. Dar dincolo de acestea, de eforturile financiare teama că „cineva" va descoperi că aci se înalță o Mânăstire și nu un complex muzeal (cu consecințe imprevizibile pentru măreața construcție) a fost sigur și „prompt" înregistrată și pe sensibilul „seismograf — **Inima — Î. P. S. Voastre.**

Și într-o perioadă când se vorbea prioritar de reforme materiale, Î. P. S. nostru Mitropolit scria și ne vorbea de o ... **Reformă morală...** Prezent mereu la sfințirea de Biserici, în mijlocul tineretului, a celor mai puțin favorizați de soartă, a multor Asociații, a veteranilor de război, cu ocazia diferitelor aniversări de mare conținut național-patriotic românesc, ați adus cuvinte de mare îmbărbătare, de o mare încărcătură morală și patriotică.

Și voi încheia — deși, ar mai fi atâtea de spus —, ... cu cele rostite, printre altele, atunci, în 1982, de P. C. Arhid. Dr. Constantin Voicu „Prin venirea Î. P. S. Voastre se continuă o frumoasă și îndelungată tradiție de a avea în fruntea Mitropoliei Ardealului cărturari de înalt prestigiu teologic și dascăli de vocație, care și-au legat cele mai înalte preocupări ale lor de viața institutului nostru teologic".

Av. Ioan MORARIU

Eveniment istoric: locaș de închinare în clădirea cazărmii Academiei Trupelor de Uscat Sibiu

În 16 ianuarie 1997, Înalt Prea Sfințitul mitropolit al Ardealului Dr. Antonie Plămădeală, însoțit de un sobor de preoți și un inimos cor de studenți teologi, a oficiat slujba sfințirii capelei din clădirea cazărmii Academiei militare din garnizoana Sibiu. Locașul sfânt a fost amenajat prin sârguința și munca depusă de confesorul garnizoanei preot militar Valentin Bețiu, sprijinit de D-l general de brigadă Stoina Neculai, precum și de cadrele Academiei Militare.

La această manifestare creștinească au participat comandanți de unități militare din garnizoana Sibiu și Organe ale puterii locale, în frunte cu D-nul prefect T. Costăchescu.

După slujba de sfințire participanții au fost invitați în cazinoul unității unde s-a servit o mică gustare. Aici s-au purtat discuții între participanți arătându-se că Armata Română a fost și este creștină, după cum poporul, ai cărui fii sunt chemați anual la datoria de onoare de a-și îndeplini serviciul militar, este creștin.

Dacă răsfoim filele istoriei noastre nu prea îndepărtate, vom constata, spre surprinderea generațiilor de azi, că în armata română, până în preajma celui de al doilea război mondial, în fiecare garnizoană militară exista în cadrele active din armată și câte un preot militar, având gradul de căpitan. Această realitate din armata noastră a fost pecetluită prin înființarea unui Episcopat militar în Alba Iulia — orașul reîntregirii țării prin Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 — iar ca episcop militar a fost ales protopopul Ioan Stroia de la Episcopia din Sibiu.

(Continuare în pag. a 4-a)

IOAN CRISTEA,
veteran de război din Est și Vest

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **MIERCURI, 1 ianuarie 1997,** — A slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. A hirotonit întru preot pe diacon Dragotă Vasile pe seama Parohiei Presaca, Protopopiatul Sibiu, şi întru diacon pe tânărul licenţiat Gălăţeanu Manoil-Petruş. La sfârşitul Sf. Liturghii a hirotesit întru iconom-stavrofor, cu dreptul de a purta brâu roşu şi cruce, pe secretarul Mitropoliei pr. Valentin-Mihail Sicoe.
La sfârşitul Sf. Liturghii a ţinut un scurt cuvânt de învăţătură.
După terminarea Sf. Liturghii a oferit o recepţie la Reşedinţa Mitropolitană unde au participat toţi preoţii slujitori de la Catedrală, Permanenţa Consiliului Eparhial şi Corul Catedralei.

● **SÂMBĂTA, 4 ianuarie 1997,** — A acordat un interviu domnului Thomas Roth de la ziarul local „Jurnalul de Sibiu".

● **LUNI, 6 ianuarie 1997,** — „Boboteaza" — A slujit Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. A hirotonit întru preot pe diaconul Gălăţeanu Manoil-Petruş pe seama Parohiei Haşag, Protopopiatul Sibiu şi întru diacon pe licenţiatul Dr. Mihail Săsăujan, onorific, pe seama Parohiei „Pogorârea Sf. Duh" — Valea Aurie Sibiu.
A oficiat slujba de Sfinţire a apei în Catedrala Mitropolitană. În după-amiaza aceleiaşi zile a acordat un interviu pentru postul local de Radio-Televiziune Sibiu.

● **MARŢI, 7 ianuarie 1997,** — „Sf. Ioan" — A slujit Sf. Liturghie în Biserica cu hramul „Sf. Ioan Botezătorul" din Parohia Sălişte-Grui, Protopopiatul Sălişte. În cadrul Sf. Liturghii a rostit, tuturor celor prezenţi, un bogat cuvânt de învăţătură.

● **MARŢI, 14 ianuarie 1997,** — A efectuat o vizită de lucru la Protopopiatul Sibiu, reşedinţa episcopală şi la Casa de Presă şi Editură „Tribuna", la invitaţia domnului director Emil David, cu care a avut o lungă discuţie privind colaborarea între cele două instituţii.

● **MIERCURI, 15 ianuarie 1997,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul prefect Tiberiu Costăchescu însoţit de domnul consilier Nicolae Scutea.

● **JOI, 16 ianuarie 1997,** — În cadrul unei mari festivităţi a sfinţit Capela militară amenajată în cadrul „Academiei Trupelor de Uscat" din Sibiu. În cadrul Sf. Liturghii a hirotesit pe pr. Beţiu Valentin, slujitorul acestei Capele, întru iconom, cu dreptul de a purta brâu roşu. La sfârşitul Sf. Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură referitor la episcopii şi clerul militar, mulţumind totodată domnului general-maior Neculai Stoina, comandantul Academiei, precum şi colaboratorilor domniei sale, tuturor celor care şi-au adus aportul la realizarea acestei Capele.
A participat la recepţia oferită de conducerea Academiei cu această ocazie.

● **VINERI, 17 ianuarie 1997,** — „Sf. Antonie" — Ziua onomastică a I. P. S. Sale. Cu această ocazie a oferit o recepţie la care au participat Decanul şi corpul profesoral al Facultăţii de Teologie, angajaţii Centrului Eparhial, preoţi din Sibiu, reprezentanţi ai Oastei Domnului, alte persoane, cu care s-a întreţinut cordial.

● **DUMINICĂ, 19 ianuarie 1997,** — A cercetat Mânăstirea „Sâmbăta" în legătură cu mersul lucrărilor Academiei de la „Sâmbăta" şi a picturii Bisericii.

● **MIERCURI, 22 ianuarie 1997,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană o delegaţie mixtă franco-belgiană de „isihaşti" condusă de preot-lector Vasile Grăjdian, de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **JOI, 23 ianuarie 1997,** — A prezidat la reşedinţa episcopală din Alba-Iulia lucrările Sinodului Mitropolitan, la care au participat I. P. S. Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, P. S. Ioan al Oradiei, P. S. Iustinian al Maramureşului şi Sătmarului, P. S. Andrei al Alba-Iuliei şi P. S. Ioan al Covasnei şi Harghitei. A participat, de asemenea, şi Arhid. prof. dr. Ioan Floca — profesor de drept canonic şi consilier juridic al Arhiepiscopiei Sibiului.

● **VINERI, 24 ianuarie 1997,** — A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul profesor Sorin Dumitrescu, directorul Fundaţiei „Anastasia" — Bucureşti, cu care s-a întreţinut şi căruia i-a acordat un interviu.
În după-masa aceleiaşi zile a cercetat Mânăstirea „Sâmbăta" unde s-a întreţinut cu domnul Dragoş Şeuleanu, secretarul general al Radiodifuziunii Române.

● **LUNI, 27 ianuarie 1997,** — A acordat un interviu domnului Răzvan Bucuroiu, redactor la ziarul „Ziua" din Bucureşti, apărut în acelaşi ziar la data de 1 februarie 1997.

● **JOI, 30 ianuarie 1997,** — Cu ocazia sărbătoririi Sfinţilor Vasile, Grigorie şi Ioan, hramul Facultăţii de Teologie din Sibiu, participă la Sf. Liturghie în Catedrala Mitropolitană. La terminarea Sf. Liturghii hiroteseşte întru iconom, cu dreptul de a purta brâul roşu pe preot-lector drd. Ielciu Mircea şi pe pr.-lector Iosu Mihai.
Participă la recepţia oferită de P. C. Decan pr. prof. dr. Mircea Păcurariu în cinstea acestei sărbătoriri.
În după-amiaza aceleiaşi zile participă, la Casa Armatei, la invitaţia domnului general de brigadă Neculai Stoina, rectorul Academiei Trupelor de Uscat, la întâlnirea cu membrii Comisiei de Acreditare a acestei Academii, condusă de domnul Academician Radu Voinea.
A cercetat Mânăstirea „Sâmbăta".

Secretar eparhial,
pr. VALENTIN SICOE

La împlinirea a 15 ani de slujire arhierească la Sibiu

(Urmare din pag. a 3-a)

deaproape de buna desfăşurare a procesului de instruire şi educare la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, luând parte activă la consiliile profesorale, precum şi la întâlniri cu studenţii pe teme de interes duhovnicesc, pastoral şi social. Totodată grija permanentă a I. P. S. Sale se îndreaptă în aceeaşi măsură şi faţă de cele două Seminarii teologice liceale ale Eparhiei Sibiului, înfiinţate în ultimul timp: cel din Braşov şi cel din Făgăraş.

Dacă Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, acum integrată în Universitatea sibiană, se mândreşte cu dreptul de a conferi şi titlul de doctor în teologie este meritul personal al I. P. S. mitropolit Antonie.

Izvorâtă din grija pentru satisfacerea nevoilor sufleteşti ale credincioşilor este şi preocuparea I. P. S. Sale, ca, acolo unde se impune, să se înfiinţeze noi unităţi parohiale cu lăcaşuri de cult cum a fost cazul în Sibiu-Hipodrom, Sibiu-Valea Aurie, Braşov-Valea Cetăţii, Mediaş-Cimitir, la care se adaugă cele aproape 30 de noi parohii înfiinţate după Revoluţia din Decembrie 1989, multe temeluite prin binecuvântarea pietrei fundamentale de către I. P. S. Sa. Prin iniţiativa I. P. S. Sale, în Tipografia Eparhială din Sibiu s-a tipărit acum câtiva ani o carte mare în ajutorul surdo-muţilor (fotografii, gesturi şi semnificaţia lor) care a fost oferită în dar Asociaţiei Surdo-muţilor.

I. P. S. Mitropolit Antonie s-a dovedit a fi şi un bun gospodar şi chivernisitor al bunurilor bisericeşti. Alături de realizările de la Buzău, mâna gospodărească a I. P. S. Sale s-a simţit şi se simte pe deplin şi în Arhiepiscopia Sibiului şi în primul rând la Centrul mitropolitan din Sibiu, care şi-a schimbat cu adevărat faţa. Este vorba despre noua reşedinţă mitropolitană şi de modernizarea celei vechi, de restaurarea Casei Eminescu, unde a fost deschisă o expoziţie permanentă de icoane şi obiecte de cult, de reînnoirea fabricii de lumânări şi a Tipografiei mărite de patru ori, la fel s-a restaurat Schitul Păltiniş, bisericuţa şi casele de acolo, s-au reconstruit aproape din temelie toate casele istorice de la biserica „Sf. Nicolae" din Şchei Braşov, precum şi aşezământul monahal de la Predeal.

Pe plan gospodăresc însă, un loc special îl ocupă restaurarea incintei ctitoriei voievodale de la Mânăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, distruse de tunurile vrăjmaşe ale habsburgilor catolici de la Viena. S-au ridicat aici două corpuri masive de clădiri, în una din ele şi o frumoasă biserică sfinţită la 15 august 1993 de către S.S. Patriarhul ecumenic Bartolomeu.

Rectitorirea mânăstirii lui Brâncoveanu, cu monumentalele construcţii de astăzi, reprezintă nu numai un omagiu adus voievodului martir Constantin Brâncoveanu „boier vechi şi domn creştin", ci şi o subliniere a legăturilor frăţeşti care au existat totdeauna între românii de pe ambele versante ale Carpaţilor. De remarcat şi faptul că aici la Mânăstirea Brâncoveanu „Sâmbăta de Sus" a fost inaugurată în vara anului trecut, cu prilejul festivităţilor legate de împlinirea a 300 de ani de la zidirea mânăstirii, o bogată şi interesantă colecţie de patrimoniu ce-i poartă numele donatorului ei, mitropolitul Antonie. Să amintim de asemenea şi punerea pietrei de temelie la viitoarea Academie de la Sâmbăta, ce va face ca numele acestei mânăstiri să intre în circuitul internaţional prin conferinţele ce se vor desfăşura aici.

Să adăugăm la acestea şi restaurarea a peste 45 de biserici şi construcţia a peste 20 de lăcaşuri noi de cult în Arhiepiscopie. La fel sunt de amintit şi cele aproape 16 schituri noi ce se reconstruiesc în Eparhie prin grija şi străduinţa I. P. S. Mitropolit Antonie. Un capitol de seamă din activitatea I. P. S. Sale îl constituie desigur cel cărturăresc.

Roadele acestei munci asidue sunt dovedite de cele peste 29 de cărţi scrise de I. P. S. Sa, lucrări abordând teme pe cât de variate, pe atât de interesante şi de actuale. O temă predilectă a scrisului I. P. S. Sale o constituie istoria zbuciumată a poporului român din Transilvania, „această Transilvanie a cărei istorie e mai degrabă un martirologiu" — spunea I. P. S. Sa.

În anul 1970 a publicat un roman alegoric asupra dictaturii şi a nenorocirilor aduse spiritului uman de totalitarism intitulat „Trei ceasuri în iad", tradus şi în limba bulgară în acelaşi an.

Pe lângă cele peste 29 de cărţi, se cuvin amintite şi sutele de articole şi studii apărute în diferite reviste şi cotidiene din ţară şi de peste hotare, care împreună au însemnat în anii propagandei ateiste, adevărate raze de lumină şi căldură pentru sufletele preoţilor şi credincioşilor care le aşteptau şi le citeau cu nesaţ. În Telegraful Român a întemeiat şi susţinut rubrici ca „Semnalăm", foarte apreciată de intelectuali, apoi „Cuvinte duhovniceşti" şi „Calendar de inimă", promovând spiritualitatea ortodoxă românească şi oamenii de valoare din istoria culturii româneşti.

O bogată şi merituoasă activitate a desfăşurat şi desfăşoară I. P. S. Sa şi pe plan extern, legată de Mişcarea ecumenică şi de strădania de refacere a unităţii creştine aşa cum a fost ea în perioada Sinoadelor ecumenice.

În acest sens prezenţa I. P. S. s-a făcut simţită în organele de conducere ale organizaţiilor ecumenice regionale şi internaţionale încă din 1971, fiind unul din preşedinţii Conferinţei Bisericilor Europene; membru în Comitetul Executiv şi Comitetul Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor; Preşedintele Unităţii I a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, membru în Comisia internaţională mixtă de dialog dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică; preşedintele delegaţiei Bisericii Ortodoxe Române la Comisia de pregătire a Sf. şi Marelui Sinod al Ortodoxiei; membru de onoare al Asociaţiei „Pro Oriente" din Viena; membru de onoare al „Society of Antiquariea" din Edinburgh (Anglia) ş.a.

Înalt Prea Sfinţia Sa a fost decorat şi cu:
— Ordinul „Sf. Petru şi Pavel" acordat de Patriarhia Antiohiei;
— Ordinul „Sf. Mormânt" acordat de Patriarhia Ierusalimului;
— Crucea de aur a Sf. Rombault, acordată de Primatul Belgiei;
— Crucea papală acordată de Papa Paul VI;
— Ordinul „Sf. Metodiu şi Chiril" acordat de Patriarhia Bulgară;
— Ordinul „Sf. Serghie de Radonej" acordat de Patriarhia Moscovei;,
— Medalia „Martin Luther" acordată de Bisericile protestante din R.F.G., ca şi alte medalii primite din partea unor Biserici din lumea întreagă.

Încheind aceste gânduri de cinstire, la un astfel de moment aniversar, putem afirma că I. P. S. Sa Dr. Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului şi-a împlinit aşa cum se cuvine slujirea la care a fost chemat acum 15 ani.

Acum, la acest popas aniversar rugăm pe Dumnezeu să-i rânduiască zile bune, cu pace şi sănătate, cu noi şi binecuvântate împliniri spre a conduce ca şi până acum Biserica din Transilvania şi pe credincioşii ei „printre necazurile lumii şi mângâierile lui Dumnezeu" — cum zice Fer. Augustin (De civitate Dei 18; 51—2), spre limanurile fericirii din veacul de acum şi cel ce va să vină.

Întru mulţi şi fericiţi ani Înalt Prea Sfinţite Părinte Mitropolit Antonie!

Eveniment istoric:...

(Urmare din pag. a 3-a)

Religiozitatea Armatei române s-a confirmat şi prin participarea cu companii de onoare date la bisericile din garnizoanele respective la slujbele religioase ce se făceau la Anul Nou, Bobotează şi Sfintele Paşti. Mai mult, chiar în Vinerea Paştilor se instalau gărzi de onoare în biserici la catafalcul Sfântului Epitaf, gărzi care se ridicau odată cu terminarea slujbei Învierii.

Regimul comunist, instalat după 6 martie 1945, a făcut totul ca această manifestare creştinească în armată să fie oprită şi apoi desfiinţată. Această măsură abuzivă contra credinţei creştine se pare că la suprafaţă ar fi reuşit, dar în realitate şi în intimitate religiozitatea a continuat cu tot riscul unor sancţiuni, la care se expuneau cadrele militare, care nu o respectau. Au fost frecvente când cadrele active ale armatei, după celebrarea căsătoriei civile, la Oficiul de stare civilă, sub masca unor excursionişti de ocazie, plecau la Mânăstirile de la Sâmbăta sau de la Cozia, sau alte schituri şi mânăstiri, unde în mare taină — săvârşeau cătoria religioasă.

Spiritul creştin ortodox a îndemnat poporul nostru să ridice cruci în diferite răspântii, pe întreg cuprinsul ţării, în cinstea unor evenimente istorice, sau la locurile de odihnă şi meditaţii ale călătorilor. Tot legea creştină a rânduit punerea unei cruci la mormântul unui decedat pentru a i se cinsti memoria, dar şi pentru a i se confirma calitatea de creştin. Acelaşi lucru îl confirmă crucile şi troiţele puse la mormintele eroilor noştri din cele două războaie mondiale, morminte la care se fac pelerinaje, la anumite zile din an, pentru a se depune coroane de flori şi a se cinsti memoria lor, pentru suprema jertfă facută pentru existenţa şi viitorul acestui neam. Numai că dictatura comunistă, pentru a lovi şi din acest punct de vedere în vocaţia creştină a poporului, a luat măsura abuzivă că sub pretextul amenajării cimitirului eroilor, crucile să fie înlocuite cu borne de beton. Aşa s-a întâmplat şi în cimitirul din Dumbrava Sibiului.

După Revoluţie, această măsură a fost îndreptată. În cimitirul eroilor din Sibiu, prin iniţiativa unui grup de veterani de război şi cu sprijinul Mitropoliei Sibiu şi a Centrului Militar s-a înălţat o cruce mare şi impunătoare ca să preamărească pe camarazii noştri care zac sub glie şi să confirme creştineasca lor credinţă.

Despre rolul preoţilor în oştirea noastră avem o dovadă elocventă încă din anul 1848, când se publică la Braşov, în ziua de 25 iunie, poezia lui Andrei Mureşanu „Un răsunet", în care, în strofa a unsprezecea se confirma: „... preoţi, cu cruce-n frunte, căci oastea e creştină"...

După cum poporul nostru este creştin, aşa şi oastea lui a fost, este şi va fi creştină, pentru că şi poetul Ştefan O. Iosif a spus în versurile sale:

... Dar până vor mai sta
Carpaţii scut,
Acel ce ne va şterge de pe
lume
Să ştie toţi că încă nu-i
născut..."

Iar pe vârful Carpaţilor este undeva semnul creştinătăţii „Crucea de pe Caraiman".

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Gnosis" publică o carte de interes public: „MARILE RELIGII ALE LUMII" (Bucureşti 1996, 139 p.), de americanul Marcus Bach, în traducerea şi prelucrarea conf. dr. Alexandru I. Stan. Un *Cuvânt înainte* este semnat de Dr. Ion Popescu, directorul general al Centrului Internaţional Ecumenic pentru Dialog Spiritual. Urmează un *Cuvânt al traducătorului* şi *Prefaţa* autorului. Autorul îşi numeşte lucrarea *„carte de popularizare"* şi nu din modestie. Chiar aşa şi este.

De altfel, în afara unor scurte *glosare*, înaintea prezentării fiecărei religii, nu apelează deloc la autorităţi în materie, nu aduce citate din savanţi, într-un cuvânt: nu are nici o bibliografie. E o carte de informare, ca într-o convorbire cu cineva căruia vrea să-i dea noţiunile generale despre fiecare din marile religii: hinduismul, zoroastrismul, buddhismul, iudaismul, confucianismul şi taoismul, şintoismul, islamismul şi, la sfârşit, creştinismul. Autorul e metodist, deci creştin.

E un creştin cu o viziune religioasă largă. Arată multă înţelegere tuturor religiilor dar, în ceea ce îl priveşte, e convins că creştinismul, prin Iisus Hristos, e marea descoperire a căii celei drepte, chiar dacă împărtăşind o părere a lui Arnold Toynbee, spune că îşi dă seama *„că există şi alte căi pentru oamenii crescuţi în alte tradiţii"* (p. 17).

Motivând necesitatea întoarcerii oamenilor la religie, pentru salvarea lumii, autorul aminteşte că Einstein, când şi-a dat seama că materia poate fi convertită în energie, *„a rămas trăsnit"*. Ar trebui să ne întrebăm de ce? Probabil din două motive: întâi pentru că aceasta însemna că *„la început a fost Cuvântul"*, deci Spiritul, nu materia, iar în al doilea rând, pentru că reducerea din nou a materiei la spirit, e acum în mâinile oamenilor! (bomba atomică etc.).

Capitolul despre creştinism — cea mai sublimă religie — e mai degrabă o predică sau o *laudatio*. Descopere elementele esenţiale ale creştinismului şi, îndeosebi, cele comune tuturor confesiunilor şi, important pentru teologia ortodoxă este accentul pe care îl pune pe *„a face"*, pe *practicarea virtuţilor creştine* (p. 138).

Cartea se citeşte uşor şi poate deschide dorinţa cititorului de a şti şi mai multe lucruri despre religie şi, desigur, despre religia noastră.

* * *

● Semnalăm o bună monografie a satului Tălmăcel: CARTEA SATULUI TĂLMĂCEL de Lt. col. Gabriel Stroilă (ed. „Naţional", 1996, 471 p.). Satul nu e departe de Sibiu. Istoria mare şi amănunţită a unui popor s-ar putea face definitiv şi exhaustiv, alcătuindu-se din astfel de monografii care merg la detalii şi compun părţi ale unui tot care e neamul, naţiunea.

Autorului nu-i scapă nimic. Dă nume, evenimente, explică şi caută surse de informaţie în aşa fel încât să nu rămână nimic uitat.

E un exemplu şi pentru alţii!

* * *

● Cetind amintirile, memoriile altora, parcă ne-am ceti propria biografie. Descoperim peste câte lucruri interesante am trecut şi trecem uşor şi în viaţa noastră.

Cetind amintirile altora, îţi vine să ţi le scrii şi pe ale tale.

Când o carte de AMINTIRI, VISE, REFLECŢII (consemnate şi editate de Aniela Jaffé) poartă semnătura lui C.G. Jung, acesta e un eveniment.

Pe drept cuvânt a fost numită *„una dintre cele mai tulburătoare piese memorialistice ale secolului"*.

Îl găsim aici pe Jung care îşi povesteşte viaţa lăuntrică, gândurile despre religie, experienţa spirituală conştientă şi inconştientă.

Cartea editată de *Humanitas* (Buc. 1996, 415 p.), n-a fost destinată de Jung publicării. Norocul alcătuirii ei se datorează colaboratoarei şi secretarei sale Aniela Jaffé.

Se citeşte cu interes de către omul de ştiinţă — e un fel de carte a izvoarelor ştiinţei despre om — dar şi de intelectualul de rând care se vrea la curent cu problemele culturii. Cartea e o bogăţie de referiri la marii oameni ai omenirii — ex. Freud — la problemele ştiinţei şi ale religiei, la procesele interioare ale formării omului şi ale operei de artă şi nu lipsesc din ea nici anumite viziuni din domeniul filosofiei şi al religiei care, ieşite din experienţa unuia ca Jung, valorează cât multe tratate (p. 294—301). Capitolul *„Despre viaţa de dincolo de moarte"* (p. 302 şi urm.), merită o atenţie specială.

Cartea aceasta ar trebui citată toată? De citit n-ar trebui să fie ocolită de nimeni. Dimpotrivă, să fie căutată. Mă gândesc îndeosebi la studenţi, dar şi la ceilalţi oameni de cultură.

La studenţii teologi în primul rând.

„Epoca noastră — scrie Jung — *a pus întregul accent pe omul „de aici", ducând astfel la o demonizare a omului şi a lumii lui"* (p. 327).

Am dat doar o mostră!

* * *

● Ce frumoasă carte a scris D. Elena Solunca Moise: *„Cuviinţa Tainei"!* (ed. Crater, 159 p.). S-a bucurat de o substanţială prefaţă a Părintelui Stăniloae (1993), ceea ce e o mărturie de mare valoare în recomandarea cărţii.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

15 februarie

Nr. 7—8

1997

Îngerii cântă pururea cântecul creştin de laudă adusă lui Dumnezeu

Se spune în cărţile bisericeşti că îngerii cântă pururea cântecul creştin de laudă adusă lui Dumnezeu. Despre diavoli nu se spune că ar cânta şi ei. Iată însă că, mai nou, au început şi ei să-i imite pe cei care la început cântau doar ei laude lui Dumnezeu. Şi diavolii au început să cânte! Sunt însă doar imitatori. Şi sunt nereuşiţi. Şi-apoi ei se laudă pe ei înşişi. Muzica lor e nebunitoare. E zgomot, nu cântec. E ţipăt şi strigăt. E o alcătuire de istericale şi bâţâieli epileptice. E o concurenţă de zgomote. Parcă ar veni de prin jungla africană. Dacă acestea sunt cultură, n-am nimic de obiectat. Pot să rămână! Dacă sunt cultură! Dacă sunt anticultură, zăpăceală şi instigare la dezlănţuirea instinctelor primare, atunci noi trebuie să ne întoarcem şi să ne promovăm cântecele noastre tradiţionale sau altele noi, dar cuminţi, în limitele bunului simţ, cântece care să cultive în noi sentimente frumoase şi nu patimi urâte, perverse. Am văzut la televiziune un „arare" cântăreţ a cărui dambla este să cânte cu mâna pe partea de ruşine a corpului, înnebunind şi pervertind fetiţele abia ieşite din pubertate şi pe tinerii fără educaţie solidă care se lasă uşor ademeniţi de astfel de spectacole cărora societatea modernă le dă acces la public în ciuda moralei sănătoase şi a îndatoririlor pe care societatea le are de a asigura educaţia tinerilor aşa cum trebuie.

Ce frumoasă e muzica noastră! Să o cultivăm şi să ne lăsăm pătrunşi de mesajul şi farmecul ei. Nu avem naivitatea să cerem doar muzică religioasă. Avem însă îndreptăţirea să respingem tot ceea ce e antimuzică, zgomot. Trebuie să reactivăm posibilităţile poporului sănătos de a se exprima. Spre a nu cădea, în cazul muzicii de pildă, în contramuzică. Trebuie să ne apărăm frumuseţile originare ale geniului creator românesc.

Mie personal îmi plac foarte mult şi corurile. Corurile în general, dar şi corurile bisericeşti. Eu pe acestea, mai ales, le am în vedere şi mă bucur când constat că în alcătuirea lor sunt şi celebrităţi ale cântecului şi artei interpretative româneşti.

De altfel în Bucureşti mulţi cântăreţi de operă, nu numai la scară naţională, ci şi la scară internaţională s-au format, şi au fost membri, şi au rămas până la sfârşitul vieţii lor membri în corale bisericeşti. Cred că e de ajuns să îi amintesc pe Valentin Teodorian şi pe Mircea Buciu, amândoi trecuţi la cele veşnice. Ei au fost permanent membri ai *Coralei Patriarhale* şi importanţi solişti ai acestui cor. Ar fi de asemenea de ajuns să pomenesc şi o cântăreaţă mai nouă, tot de operă, cu o voce extraordinară care-şi face loc acum în întreaga lume: Angela Burlacu, multă vreme membră şi ea a coralei patriarhale.

Suntem datori, prin urmare, a relua şi a promova în continuare cultura, literatura, simţirea poporului român. Precum spune o veche zicală, românul s-a născut poet. Artist. Trebuie să-i dăm românului prilejul să-şi manifeste aceste frumoase însuşiri, toate aceste talente.

† **Dr. Antonie Plămădeală,**
Mitropolitul Ardealului

- CUM SĂ NE RUGĂM -

Este un lucru arhicunoscut şi bine experimentat că omul care crede în Dumnezeu simte nevoia fierbinte şi constantă de a se ruga. Şi cu cât este mai puternică credinţa omului cu atât mai mare este şi setea şi dorinţa lui nestăvilită spre rugăciune.

Rugăciunea cuprinde întreaga lui viaţă şi existenţă, îl hrăneşte şi îl reînnoieşte spiritual ori de câte ori intră în legătură cu Dumnezeu prin rugăciune.

Astăzi mai mult ca oricând nevoia omului de rugăciune este mult mai mare; în epoca pe care o trăim omul simte nevoia de a se ruga mai mult decât în trecut şi aceasta şi pentru faptul că şi primejdiile şi încercările la care este expus astăzi sunt mai mari şi mai numeroase. Prin rugăciune — în primul rând — el iese din izolare şi din singurătate şi se apropie de un Dumnezeu personal căruia îi vorbeşte şi căruia îi arată neliniştea şi singurătatea sufletului său.

Trebuie însă să mărturisim deschis că, majoritatea oamenilor nu se mai roagă aproape deloc sau se roagă din când în când şi aceasta în situaţii doar de criză sau în mari încercări şi necazuri. Criza credinţei în lumea modernă aduce firesc după sine şi o criză a rugăciunii. Dar mulţi dintre noi, de ce să nu recunoaştem, deşi ne considerăm credincioşi, nu ne rugăm nici constant, şi nici corect.

Felul corect al rugăciunii noastre către Dumnezeu ni l-a arătat Mântuitorul Hristos în parabola vameşului şi a fariseului. Rugăciunea adevărată şi corectă a fost întruchipată de rugăciunea vameşului care cu umilinţă se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului" (Luca 18, 13).

Parabola pe lângă alte aspecte ne indică şi starea sufletească cerută în timpul rugăciunii pentru ca aceasta să fie bine primită la Dumnezeu, o stare sufletească privind dispoziţia pe care trebuie să o avem în vremea adresării noastre către Dumnezeu prin rugăciune. La rugăciune participă

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhid. VISARION BĂLŢAT

APELUL SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU APĂRAREA DREPTULUI LA VIAŢĂ AL COPILULUI NENĂSCUT

„COPIII SUNT BINECUVÂNTAREA LUI DUMNEZEU"

„... copiii sunt un dar de la Dumnezeu ... (Ps. 126, 3) — **bogăţie şi belşug ...** (Ps. 111, 1)".

IUBIŢII NOŞTRI FII ŞI FIICE SUFLETEŞTI,

Cu sufletul fremătând de bucurie, participăm adesea la cununia copiilor sau prietenilor noştri. Participăm şi ne bucurăm, ca oarecând Domnul nostru Iisus Hristos însoţit de sfinţii Săi ucenici şi mama Sa, Sfânta Fecioară Maria la nunta cea din Cana Galileii.

Nunta, ca taină a iubirii este un act sfânt, de origine dumnezeiască ce uneşte doi tineri, parte bărbătească şi femeiască, devenind soţ şi soţie.

Cea mai veche din toate aşezămintele omeneşti este familia. Nici o instituţie nu are un rol atât de hotărâtor pentru om şi societate, ca instituţia familiei, de familie atârnând prosperitatea sau ruina naţiunilor şi a lumii.

Dumnezeu, în bunătatea Sa, a revărsat asupra primei perechi de oameni binecuvântarea Sa (Fac. 1, 28) după care a poruncit şi le-a zis: „Creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul" (Fac. 1, 28). Lumea e bogată, e întinsă şi frumoasă, dar se cer oameni care să o populeze, s-o cultive şi să se bucure de bunătăţile ei, deci trebuie împlinit mesajul divin „... creşteţi şi vă înmulţiţi şi stăpâniţi pământul ...".

Atotputernicul Stăpân a binevoit să împrumute făpturii ceva din puterea Sa dătătoare de viaţă, a rânduit să-l asocieze pe om la actul Său creator. De aceea El a poruncit ca oamenii să se înmulţească prin unirea întemeiată pe dragoste, iar scopul acestei uniri este rodirea vieţii noi, naşterea de copii. A avea copii înseamnă a primi binecuvântarea în casa ta. O familie fără copii cu anevoie este cuprinsă de acea mulţumire, acel echilibru sufletesc, bucurie pentru mai târziu a părinţilor.

Copiii sunt o izbăvire pentru părinţii lor, un toiag bătrâneţelor. Sfânta Scriptură arată cele mai frumoase asemănări în această privinţă: „Fiii sunt moştenirea Domnului, răsplata rodului pântecelui. Precum sunt săgeţile în mâna celui viteaz, aşa sunt copiii părinţilor tineri. Fericit este omul care-şi va umple casa de copii" (Ps. 126, 3—5). Ei reprezintă aurora dimineţii unui popor, viitorul lui.

IUBIŢI CREDINCIOŞI,

Din păcate, în lumea aceasta nu toţi oamenii pot îndeplini mesajul divin de a creşte şi a se înmulţi în familie.

În primul rând, faţă de această obligaţie oamenii pot întâmpina o piedică în afară de voia lor, adică nerodirea firească. De multe ori nerodirea aceasta este izvor de durere şi lacrimi.

Ne vin în minte femeile biblice Sarra, Rahila, Ana ... care nu puteau să aibă copii, dar n-au pierdut încrederea în Dumnezeu, au postit, s-au rugat neîncetat cu lacrimi Ziditorului a toate ca să ridice ruşinea lor dintre oameni, adică aceea de a nu avea copii. Aşa au făcut şi Zaharia şi Elisabeta, Ioachim şi Ana, soţi întristaţi care numai datorită arzătoarelor rugăciuni au conceput şi au născut pe Sfântul Ioan Botezătorul şi pe preacurata Fecioara Maria.

Întristarea celor ce nu pot avea copii poate fi înlăturată prin înfierea de copii orfani, prin faptele îndurării creştine faţă de cei lipsiţi şi părăsiţi. Ei pot săvârşi un bine nemărginit în jurul lor, devenind ceea ce era Iov pentru săracii zilelor lui „... orbului îi era ochi, şchiopului picior, celor nenorociţi — tată..." (Iov 29, 15).

Durerea cea mai mare este că sunt nenumărate cazuri când soţii nu voiesc să fie părinţi, adică tată şi mamă, sau voiesc să aibă numai un copil sau cel mult doi. Ei gustă plăcerea unirii trupeşti, dar se feresc de îndatorirea naşterii de copii, care cere sacrificii. Egoismul dus până la limită, uneori întemeiat pe argumentul sărăciei materiale, îi face pe unii oameni să nu-şi dorească prunci.

Sfinţii Părinţi văd în aceasta o faptă sorâ cu desfrâul. Sfântul Ioan Gură de Aur îi numeşte „tâlharii propriilor bunuri" — pe cei ce caută numai plăcerea trupului, fără urmarea ei firească, copilul, iar Fericitul Augustin îi numeşte adulteri.

Dacă totuşi copiii se zămislesc în pântece, unele mame recurg la cea mai oribilă crimă: AVORTUL.

Pentru Biserica Ortodoxă, avortul nu este un act oarecare nepermis, ci este: omor; omor mai grav şi mai dezastruos decât altele pentru că ia dreptul la viaţă unei fiinţe omeneşti înainte de a fi gustat din aceasta. Responsabilitatea acestui mare păcat revine atât soţiei şi soţului care s-au învoit cu uciderea, precum şi medicului care a îndeplinit acest act şi tuturor celor care au contribuit la săvârşirea lui.

IUBIŢI FII ŞI FIICE DUHOVNICEŞTI,

N-am dorit să intrăm cu brutalitate în cea mai intimă taină a iubirii: comuniunea dintre soţ şi soţie manifestată în unirea trupească. Dar ne-am văzut siliţi, în calitate de părinţi sufleteşti să vă împărtăşim aceste gânduri, această preocupare a noastră pentru că, deşi suntem un popor creştin şi evlavios, suntem trist renumiţi în lume prin numărul mare al întreruperilor de sarcină, iar divorţurile se înmulţesc pe măsură.

Starea aceasta ar trebui s-o observe şi forurile legislative şi să-i preocupe.

Se vorbeşte atât de des despre drepturile omului, printre care dreptul la viaţă este cel mai bine subliniat. Nu înţelegem însă de ce se face o aşa mare diferenţă între pruncul născut sau adultul pentru a căror ucidere făptaşul este aspru pedepsit şi pruncul încă nenăscut a cărui ucidere se legiferează în bună formă. Este, credem, cel mai evident semn al crizei de valori, cea mai clară mărturie a anormalităţii spre care se îndreaptă o societate fără credinţa în Dumnezeu.

Noi am fost un neam sănătos şi viguros. În câţiva ani însă, dacă vom continua aşa, vom deveni o ţară îmbătrânită, lipsită de vlagă şi de perspectivă. Pentru o societate sănătoasă, trebuie să avem copii sănătoşi. Pentru a salva societatea, trebuie întărită familia. Ne place să ne lăudăm cu înaintaşii noştri, şi nu e rău, dar ei aveau o altă mentalitate. Oricât de greu le-ar fi fost, ei aduceau copii pe lume şi-i creşteau în frică de Dumnezeu.

Faceţi şi voi asemenea.

Dacă familia este chemată să fie izvor de viaţă, marea şcoală a omului desăvârşit, împliniţi porunca „creşteţi şi vă înmulţiţi".

Preţuiţi naşterea de copii ca o binecuvântare cerească şi faceţi-vă din educarea micilor odrasle, o preocupare sfântă, aşa cum a făcut şi prea buna Emilia, mama Sfântului Vasile cel Mare, Nona, mama Sfântului Grigorie de Nazianz şi Antuza, mama Sfântului Ioan Gură de Aur.

Raza de soare nu-i aşa de dulce ca surâsul unui copil.

Nădăjduim că aceste frământări ale noastre vor ajunge la inimile voastre şi că vom medita serios asupra perspectivei noastre veşnice şi vremelnice, atât ca Biserică, dar şi ca neam.

Vă împărtăşim părinteştile binecuvântări ale membrilor Sfântului Sinod, dorindu-vă şi urându-vă să vă creşteţi pruncii frumoşi şi sănătoşi, ca o rază de soare întru binecuvântare dumnezeiască asupra familiilor voastre.

ORIGINEA BISERICII GRECO – CATOLICE

Se susţine („Adev. de Cluj", 25—26 ian. 1997) că Biserica Greco-Catolică ar fi de „origine latină", căutându-se inducerea în eroare a cititorilor, prin confuzia vinovată — care poate prinde la românii-latini, între limbă (mijloc de comunicare umană) şi Biserică (comunitate de credincioşi). Se face aceasta pentru câştig confesional, confecţionându-se o origine meritorie, căci adevărata origine nu se poate să nu se ştie.

Dacă în mod uzual termenul de **latin** înseamnă în primul rând un vorbitor al limbii latine (şi beneficiar al culturii respective), o proveniență din poporul roman care folosea această limbă, cu referire la domeniul bisericesc termenul „latin" indică confesiunea romano-catolică, care îşi are o doctrină proprie bine conturată şi care foloseşte latina ca limbă de cult, la fel cum termenul „grec" înseamnă ortodox (Biserica grecească, chiar Biserica Greco-Catolică, adică având cult ortodox).

Ce vrea să însemne „originea latină" (obârşia, proveniența, punctul de plecare) a Bisericii Greco-Catolice? Că se trage din Biserica Romano-Catolică, al cărei rit este cel latin şi care îşi are centrul în teritoriul foştilor romani? Fals, atât istoric cât şi doctrinar! Că limba în care au primit strămoşii noştri noţiunile de bază ale credinţei a fost latina? Ce are limba unei Biserici cu doctrina (învăţătura) ei, ştiut fiind că nu limba determină (sau caracterizează) o Biserică, ci doctrina acesteia?! Polonezii — slavi pot fi catolici, românii — latini pot fi ortodocşi! Ce sens, decât de a crea confuzie, poate avea formularea că Biserica Greco-Catolică „se revendică de la limba latină"? De la o limbă ar putea să „se revendice" o altă limbă, nu o entitate total diferită.

Trebuie accentuat că doctrina (învăţătura) în care s-au încreştinat strămoşii noştri a fost cea unitară, a întregii Biserici nu una latin-catolică, chiar dacă limba a fost latină, căci în epoca încreştinării noastre de bază (până în sec. IV) Biserica era una, nedespărţită.

Proveniența, deci originea Bisericii Greco-Catolice este prozaică, chiar dureroasă şi n-are nimbul unei latinităţi deosebite faţă de a Bisericii Române în general, adică de cea a limbii.

Biserica Greco-Catolică îşi are originea în Biserica Ortodoxă Română, fiind o sciziune (N. Iorga zice o „sfâşiere"), o desprindere din aceasta a unui număr restrâns de credincioşi, iniţial doar clerici, făcută în jurul anului 1700, nu din nevoi sufleteşti, ci din interese materiale, social-politice. Ea a început ca o alianţă politico-bisericească, fără cedări doctrinare, recunoscându-se doar primatul onorific al Papei şi are la bază actul sinodal din 7 oct. 1698, al celor 38 de protopopi, nesemnat însă şi de Mitropolitul Atanasie. Iezuiţii catolici au făcut o traducere falsă a acestui act, adăugând că se primeşte întreaga doctrină catolică, în special cele 4 puncte deosebitoare, încât istoricul unit N. Densuşianu, care l-a descoperit, spunea că s-a făcut „o traducţiune din cele mai mişeleşti şi criminale, falsificarea unui document public... pentru a supune poporul român catolicilor".

Sciziunea, dezbinarea, „unirea" cum e cunoscută mai poleit, a continuat, s-a adâncit şi consfinţit prin declaraţia („reversaliile") Mitropolitului Atanasie, făcută la Viena, în aprilie 1701, prin care, sub ameninţarea unui proces, accepta întreaga doctrină catolică, precum şi coborârea la rangul de episcop şi subordonarea faţă de arhiepiscopul romano-catolic de Strigoniu, făcând ceea ce N. Iorga numeşte „cel mai înjositor act public săvârşit până atunci de un vlădică românesc".

Aşadar, Biserica Greco-Catolică nu-i de origine latină, ci provine din Biserica Ortodoxă Română din care s-a desprins. Ea nu mai este „ortodoxă", pentru că şi-a schimbat doctrina primind învăţături catolice, dar pentru faptul că păstrează încă cultul ortodox, mai menţine acel „greco" în titulatură. Ea s-a catolicizat parţial şi se catolicizează în continuare, „unirile" (uniaţiile) fiind o formă mascată de prozelitism din partea Bisericii Romano-Catolice.

În încheiere facem o precizare. Aducând-o la dimensiunea reală, reliefăm că latinitatea (romanizarea) noastră (şi în general) constă în mod esenţial în însuşirea limbii latine (şi-a culturii latine, o dată cu ea şi prin ea) şi în extrem de puţin aport biologic italic. Deci fraţi de limbă, nu fraţi de sânge! De altfel, cum coloniştii erau „ex toto orbe romano", am fi fraţi cu multă lume! ...

Spre a nu fi bănuit de părtinire, aduc mărturia a doi catolici. Unul mic, A. Prundaş care în cartea *Catolicism*, p. 15, zice: „Strămoşii noştri au fost acei la care romanitatea s-a impus prin limbă"; altul mare şi „infailibil", Papa Ioan Paul II, care îl numeşte pe Ieremia Valahul „un fiu al României, al nobilei naţiuni care poartă în limbă şi în nume amprenta Romei" („Adev. de Cluj", 1 feb. 1995). Dixit Papa!

S. BUZAN

PETRU ŞPAN - profesor şi pedagog

(1860—1911)

Un sfat apostolic ne îndeamnă ca în comunitatea Bisericii creştine să păstrăm vie amintirea înaintaşilor noştri. „Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; priviţi cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi le urmaţi credinţa" (Evrei 13,7). Iar la încheierea slujbei prohodirii unui răposat, preotul rosteşte: „Pomenirea lui din neam în neam, în veci pomenirea lui".

Acestui îndemn creştinesc încercăm să-i dăm împlinire prin aceste rânduri, când facem pomenirea fostului profesor de pedagogie de la Şcoala Teologică din Sibiu „Academia Andreiană" la împlinirea a 86 de ani de la trecerea sa în împărăţia cerească. Rememorarea acestui eminent profesor este justificată şi de strădunța Bisericii noastre de a-şi împlini misiunea divină de educatoare şi povăţuitoare a tineretului pe calea permanentei lui comuniuni cu Hristos. Iar vrednicul de pomenire, profesorul Petru Şpan, ca slujitor al Bisericii şi-a adus o remarcabilă contribuţie.

Născut în localitatea Lupşa din Ţara Moţilor (jud. Alba), străbătută de Valea Arieşului, la 4 iunie 1860, şi-a petrecut prima copilărie în satul natal, crescut mai mult de bunicii săi, cu vorbe dulci şi blânde — ca ale tuturor bunicilor — dar în respect faţă de „porunca părintească". Părinţii şi bunicii i-au fost primii dascăli. Şcoala primară a urmat-o în satul natal, învăţând Bucoavna, Ceaslovul, gramatica şi aritmetica, după care a urmat şcoala ungurească din Trascău şi apoi Gimnaziul din Blaj. Aici, evidenţiindu-se ca elev eminent, a fost numit, după practica pedagogică a vremii, monitor, de care era foarte mândru şi pentru faptul că-i aducea o remuneraţie.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. prof. dr. SEBASTIAN ŞEBU

Mărturii despre Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA într-un manuscris al preotului Ioan Bârsan (1851 – 1911) din Sâncraiu de Mureş, jud. Mureş

Activitatea mitropolitului Andrei Şaguna a fost bogată, complexă şi vastă pe plan bisericesc. Nu ne propunem o prezentare în amănunt a ilustrului mitropolit, ci vom reliefa un aspect al activităţii sale, aşa cum l-am găsit într-o mărturie scrisă a unui preot ortodox, contemporan cu marele ierarh: ataşamentul faţă de tradiţiile româneşti, grija pentru educarea poporului român şi influenţa pe care a avut-o asupra mulţimii. Este vorba de mărturia scrisă a preotului Ioan Bârsan (1851—1911), fost paroh în parohia ortodoxă Sâncraiu de Mureş (numită atunci Egerseg — Cornăţel), pe care o reproducem în întregime, pentru frumuseţea şi ineditul ei.

I. „MOMENTE DIN VIAŢA MARELUI ŞAGUNA"

Ca fiu de fierar, când am mers la Sibiiu, mă purtam în haine româneşti. După ce am absolvat pedagogia, atât eu, cât şi părinţii mei, doreau să urmez şi teologia, ceia ce era şi dorinţia consetenilor mei, cari ziceau, că ar fi păcat să nu mă fac preot, fiind eu bun cântăreţiu.

Deodată cu — fie iertatul — Georgiu Palagiu din Petea de Câmpie, am suplicat pentru a fi primiţi la teologie. Pe atunci primirea o făcea însuşi marele arhiereu, iar suplicantul trebuia (să) se înfăcişeze în persona înaintea sa, ca se'lu vaza în persona.

Ne'am prezentat şi noi doi, dar spre marea noastră întristarea ne'a spus, că deocamdată are mai mare lipsă de învaţiatori decât de preoţi, deci nu ne primesce.

Necăjiţi eram noi, dar mai necăjiţi erau părinţii noştri, cari pentru noi au trebuit să-şi bată caii până la Sibiiu, ne fiind pe atunci linie ferată către Sibiiu.

Tatăl meu s'au întors acasă, iară eu am rămas ca să concurez undeva ca învaţiatoriu în parţile Sibiiului, căci acasă i'mi era ruşine să ma ducu acum, când toţi ştiiau, ca m-am dus să mă înscriu la teologie. În după ameadia aceleiaş zile stam cu colegul meu înaintea seminarului, când vedem pe Marele Şaguna, cu feciorul de casă, Simon, în urma lui, venind către seminariu. Toţi câţi treceu pe cale se dedeau la oparte, plecându'se înaintea lui, căci atâta era de impunător, încât chiar şi cei ce nu şciiau cine e el, stăteau în locu uimiţi, părându'li'se că văd ceva supranatural. Trecând pe lângă noi am făcut trei paşi înapoi şi l'am salutatu. Portul nostru românesc şi uniforma i'au atras atenţiunea asupra noastră şi după ce trecuse deia de noi, privind înapoi, l-a întrebat pe feciorul de casă: „Simone, cine sunt aceşti tineri?" Simon i'au respuns, că: „aceştea sunt pedagogi de asta dimineaţia pe care Ecselenţia Ta nu i'ai primit în teologie."

Dimineaţia cealaltă la 7 ore a trimis (arhiereul) Şaguna pe Simon în biserică, ca să ne cheme la el — norocul nostru au fost, că ne-a aflat în biserică.

Spre mirarea şi bucuria nostra, ne-au spus apoi: „Veţi fi primiţi în teologie, feţii mei", iară noi, sărutându'i dreapta, i'am mulţămit.

Bucuria mea şi a tatălui meu nu au fost mică, când dorinţia au fost împlinită, dara eu şi azi cred, că numai de dragul portului nostru românescu, şi mulţiamita faptului că Simon ne'au aflat în biserică, ne'au primit marele Şaguna în teologie.

Ca archiereu, de şi om în etate şi cam greoi, era cu totul devotat bisericei. In paresem la tote deniile era în biserică, şi nu pregeta şi aici a se interesa de isteţimea clericilor, punându-le diferite întrebări. Dacă se întâmpla, ca unul să nu scie respunde la întrebare, îlu apostrofa, daca însa era mulţiamit cu respunsul'l, lauda. Greşala unuia sau altuia nu o trecea nice când cu vederea şi nu o ierta nice când. Aşa într'o Vinere din paresem au servit liturgia înainte Sfinţita un profesor tînaru şi greşind pomenirile, cand au eşit cu sfintele daruri, au fost dojenit în faţia întregei biserici.

Se interesa mult de viaţia ţiaranului nostru. Vorbind cu teologul Popescu Simion, se mira că calendariul şi orologiul n'a pătruns încă, decât în puţine locuri în casa ţiaranului.

Simion Popescu iau spus ca întrebând el pe un ţiaran dece nu'şi ţine orologiu în casă, ţiaranul iar îi respunsu: „Nu vreau Domnule să im masuru viaţia cu orologiul, căci pentru mine şi ziua e prea scurtă". La acesta au zîmbit marele Archiereu şi a zis: „Vez fătul meu, câtă filozofie e în capul ţiaranului nostru?"

Cu atâta respect şi frică ne portam cu toţii faţia de el, ca şi faţia de un sfant al bisericei şi al neamului nostru. După parerea mea, Moise nu au putut fi mai mare pentru poporul Izrailtean, decât marele Şaguna pentru biserica şi neamul nostru.

Mai dane Domne astfeliu de omeni!

II. ULTIMELE MOMENTE DIN VIAŢA MARELUI ANDREI BARON DE ŞAGUNA

Eram cleric în anul al III-lea când în ziua repausarei sale a venit rândul la mine şi la colegul, Petru Roşca, ca să stăm lângă bolnavul Archiereu.

Pe la orele 4 dupa ameaz simţind că nu mai are mult de trăit marele archiereu a chiemat lânga sine pe Petru Roşca şi i-a zis: „Mergi fătul meu la parintele Boiu şi'lu chiama să vină la mine". P. Roşca s'a şi dus momentan să împlinească ordinul dat şi curând a venit înapoi şi a spus Ecselentiei Sale: „L'am întâlnit tocmai când mergea la biserică şi a zis, că vine, cât va găta cu biserica". Greu i-au căzut acest răspuns bolnavului şi a zis fórte necăjit: „Eu sunt întâiu, apoi Vecernea, căci o putea el face şi mai târziu! Du-te fătul meu pe trepte, aştéptă-l acolo până vine şi nu-l lăsa să intre".

După acesta a zis către mine, care ieram lângă pat: „Vino, fătul meu şi me du la fereasta de la strada". După ce am dus lângă fereastă o măsuţia şi un scaun, i-am ajutat se se scóle, şi vazând eu ca e de tot slab, am crezut se chiem înca pe cineva, ca se'l putem duce, dara nu me'a permis, ci me'a zis se'lu duc singur. M-au apucat pe după cap, căci eu numai pana (la) supsuori îi ajungeam, cu toate că nice eu nu eram mic de statură, şi cu atata putere l'am prins peste mijloc încât tóta mâna mi s-au înfundat în corpul seu, care era tot umflat.

L-am dus apoi la masa şi l-am aşezat pe scaun, dara au trebuit se-i prind capul în mâni, căci atât era de slăbit, încât nu avea putere se şi-l ţină sus.

Im era atât de greu, încât tot am asudat, dara peste un patrariu de ora au venit feciorul de casă care cu mirare şi cu ocara me-a zis, cum de am cutezat a-l ridica din pat, şi catra Ecselenţia a zis, ca nu ar fi trebuit se se dea jos din pat.

Eu i-am făcut semnu că sunt obosit şi luându-l amândoi l-am pus iaras în pat. Acuma au început a-i fi mai reu şi eu văzându-i durerile nu me potém retinea se nu lacramez. Simon, feciorul de casa, s-a dus de a chemat de la trepte pe P. Roşca. Deschizându-ş atunci marele Archiereu ochii şi vazându-ne în jurul seu, a trimis pe P. Roşca se chieme pe vicariul Nicolae Popea, care la moment a si venit şi vazându-ne pe toţi cu lacramile în ochii a întrebat pe Ecselentia, ca se simte mai reu?

Ca respunsu au mai deschis odată ochii şi vazându-l ca lacrameaza i-a zis: „Nu ve temeţi Nicolaiel numai nu ve sfădiţi!"

Mai mult nu au putut vorbii, i-am pus lumina în mana şi i-am ţinut-o pana ce a murit. Au murit cât se póte de liniştit, fara a se arata pe fatia lui vre o urmă de durere. Îndată au fost chemaţi asesorii consistoriali, numai parintele Boi nu au cutezat se vina în sala, ci a stat în o sala laterala, plangand amaru mórtea celui mai mare binefacatoriu al neamului roman, dar pote şi pentru greşala ce o facuse, ne ascultându-i cuvantul din urma. Nice decum nu mi-am pututu impaca curiositatea, ca ore ce dorintia a avut Ecselentia Sa, sau ce a voit de l-a chiemat pe parintele Boi la sine în momentele din urma a vieţii Sale? Eu sunt de parerea, ca se-i fi luminat Dumnezeu mintea asesorului Boiu, se vie atunci la moment cand înca potea vorbi, iar fi descoperit ceva, ce pentru biserica nostră şi pentru istorie ar fi fost de mult preţiu, şi de atunci ţin eu, ca dacă eşti chiemat la un muribund, să îţi laşi tóte afacerile, şi să îi împlineşti dorinţia!

Subscrisul mĕ sirat fericit, că ajutoriul cel din urma, eu i l'am dat marelui Archiepiscop şi Metropolit Andrei Baron de Saguna. Egerseg la patruzeci de sfinţi 1908. Ioan Bărsanulu, paroch."

Pr. Horea Septimiu Bordean
parohia Sîncraiu de Mureş

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● La începutul lunii decembrie a anului trecut s-au desfăşurat la Atena, lucrările Simpozionului internaţional având ca temă „Ortodoxia şi Educaţia", Simpozion prilejuit de împlinirea a 160 de ani de activitate a şcolii Arsakion din Atena.

La lucrările acestuia au luat parte reprezentanţi ai Bisericilor Ortodoxe din Balcani, ai Universităţilor din diferite ţări, oameni de cultură, profesori, ziarişti.

P. C. pr. dr. Ilie Frăcea, din Atena, a prezentat în plen referatul: „Probleme contemporane ale educaţiei în Europa de Răsărit" cu accent pe evoluţia şi situaţia actuală a învăţământului în general şi a celui teologic în special în România.

*

● Guvernul chinez a reacţionat energic împotriva declaraţiilor oficiale ale Vaticanului care a anunţat că şi după trecerea provinciei Hong-Kong în administrarea Chinei prevăzută pentru 1 iulie a.c., Sf. Scaun va tutela în continuare Biserica Romano-Catolică de aici. Această jurisdicţie a Vaticanului este văzută la Beijing ca o imixtiune în treburile interne ale statului chinez.

Cu toate acestea guvernul comunist chinez a acordat recent autorizaţie unor călugări benedictini din Germania pentru a construi şi a întreţine un spital la Meihekon, aproximativ 800 de km, de capitala ţării.

*

● Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Greceşti a dat publicităţii o pastorală adresată clerului şi credincioşilor greci în legătură cu problemele demografice ale ţării.

Sf. Sinod atrage atenţia asupra natalităţii scăzute a populaţiei şi face apel la familii şi la tineret în special să dea dovadă, la fel ca şi înaintaşii lor, de dragostea faţă de Biserică şi faţă de instituţia sacră a familiei.

„Am devenit un popor cu o populaţie mică. Un popor îmbătrânit. Un popor cu o scădere a natalităţii alarmantă. Satele se răresc neverosimil, insulele sunt goale. Locul plânge după oameni. Bunicii şi bunicile, care sunt mulţi, plâng pentru nepoţii lor, — se arată în pastorala Sinodului Bisericii greceşti.

*

● Episcopul anglican John Klyberg, al diecezei de Fulham, a cerut să fie hirotonit preot romano-catolic în semn de protest faţă de decizia Sinodului Bisericii Anglicane de a admite hirotonia femeilor. În ultima vreme, după această decizie a Sinodului Anglican, aproximativ 320 de preoţi anglicani au părăsit Biserica oficială, mulţi dintre ei trecând la Biserica Romano-Catolică sau la alte Biserici.

*

● S. S. Karekin I., Catolicosul Bisericii Armene a efectuat o vizită la Vatican, prilej cu care s-a întâlnit cu S.S. Ioan Paul al II-lea. Capii celor două Biserici au semnat împreună o „Declaraţie Comună" care pune capăt astfel divergenţelor hristologice dintre cele două Biserici, începute de la Sinodul IV Ecumenic din Calcedon (451), sinod nerecunoscut de Biserica Armeană.

*

● Cardinalul polonez Iosef Glemp, primatul Poloniei a anunţat recent că procesul de beatificare (prima treaptă în canonizarea unui sfânt) a preotului Jerzy Popieluszko, asasinat în octombrie 1984 de către securitatea poloneză va începe în curând.

Cunoscut lider al Solidarităţii, iubit de polonezi pentru predicile sale împotriva regimului totalitar din Polonia, Popieluszko a fost ridicat de către securitate, maltratat şi ucis în cele din urmă prin înnecare în râul Vistula.

Mormântul său a devenit din 1894 loc de pelerinaj pentru credincioşii catolici din lumea întreagă. Şi tot la capitolul canonizări, Vaticanul a semnat decretul de beatificare a ţiganului spaniol Ceferino Jimenez Malla supranumit „el Pele" asasinat în timpul Războiului civil din Spania de către comunişti pentru că a sărit în apărarea unui preot. El va fi astfel primul ţigan din istorie trecut în rândul sfinţilor.

*

● Potrivit unor statistici oficiale, sute de emigranţi creştini, veniţi din ţări din Europa şi din America în Emiratele Arabe, se convertesc anual la religia islamică şi aceasta numai din cauza sărăciei şi a presiunilor la care sunt supuşi de către autorităţile islamiste.

Între 1980—1995 au trecut la islamism numai în Abu-Dhabi un număr de peste 10 000 de persoane provenite în marea lor majoritate dintre creştini. Mai multe centre speciale de studiere a Coranului se ocupă îndeaproape de noii convertiţi care sunt şi ajutaţi financiar până la găsirea unui loc de muncă. Pe de altă parte convertirile de la islamism la creştinism sunt aspru pedepsite. Recent tânărul Mohamed Wagdi din oraşul Tanta — Egipt, convertit la creştinism a fost supus unor torturi groaznice vreme de câteva săptămâni de către organele de represiune.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Petru Şpan - profesor şi pedagog

(Urmare din pag. I)

În anul 1881 s-a înscris la Institutul pedagogic-teologic din Sibiu. Şcoală de nivel superior, de care s-a îngrijit în mod special mitropolitul Andrei Şaguna şi pe care a înzestrat-o cu profesori eminenţi, recrutaţi dintre foştii cursanţi ai acestei şcoli între care se va număra şi Petru Şpan.

Din toamna anului 1884 Petru Şpan devine studentul Universităţii din Viena, audiind cursuri de filosofie, istorie şi pedagogie. În anul 1886 s-a înscris la Universitatea din Jena unde, sub conducerea profesorului Wilhelm Rein, a obţinut titlul de doctoret în Pedagogie, cu lucrarea „Dezvoltarea pedagogiei lui Herbart de către Ziller", susţinută la 20 noiembrie 1887.

Reîntors de la studii, a ocupat, aproape de cinci ani, postul de profesor la Şcoala de fete a Asociaţiunii (ASTRA) din Sibiu, la care a predat limba germană, istoria, geografia, igiena, geometria şi contabilitatea. Abia la 1 martie 1892 a fost numit profesor suplinitor la Institutul Teologic-pedagogic, în locul regretatului profesor Ioan Popescu, fostul lui mentor. În anul 1893 a fost numit profesor titular, iar doi ani mai târziu profesor definitiv. În această calitate, el a predat la secţia pedagogică Pedagogia, Didactica, Limba română, Caligrafia şi gimnastica, iar la secţia teologică a propus câţiva ani Dogmatica şi Dreptul canonic.

Din mărturiile pline de recunoştinţă ale unor mari personalităţi rezultă că învăţătorii şi profesorii de vocaţie au stat, în cinstirea lor alături de părinţii trupeşti, dacă nu chiar mai mult, pentru că aceştia i-au născut şi format pentru lumea culturală şi spirituală. De o asemenea preţuire s-a bucurat şi profesorul Petru Şpan. Cursurile sale ţinute, fie la secţia teologică, fie la secţia pedagogică, au lăsat impresii adânci în sufletele cursanţilor. În acest sens, considerăm că merită să amintim mărturia unui eminent român şi ilustru pedagog, Onisifor Ghibu, care l-a cunoscut îndeaproape în calitate de student. El scrie: „La prima oră de curs m-a uimit felul de predare. Avea fraza scurtă şi precisă, însoţită de un permanent zâmbet. Era în dosul acelui zâmbet ceva sacerdotal, ce biruie pe om. Expunerea era atât de clară şi simplă, încât câştigai convingerea că acest om ar fi putut preda cu succes orice ştiinţă, chiar şi copiilor din cursul primar. Tonul şi limbajul necăutat, precum şi expunerea presărată cu amintiri din Ţara Moţilor, din luptele naţionale şi din Germania, te făcea să crezi că eşti în toiul unei conversaţii familiale. Ne simţeam copiii lui şi el părintele nostru al tuturor, bun şi îngăduitor". Iar un alt discipol al său are următoarele cuvinte de preţuire pentru dascălul său: „Îmi aduc aminte cu câtă dragoste era aşteptat în clasă şi ce dispoziţie sufletească ştia să creeze în sufletul elevilor săi, la fiecare lecţie şi la toate ocaziile când ţi se da norocul, să fii în apropierea sa, cum ştie să picure în sufletul fiecăruia dragostea şi încrederea faţă de neamul său".

Pe lângă cunoştinţe profesionale, Profesorul Petru Şpan a cultivat în sufletul elevilor şi studenţilor săi sentimente patriotice, le-a dat încredere în posibilităţile creatoare ale poporului nostru şi în capacitatea lui de a-şi făuri un viitor demn de înaintaşii săi. În amintirile sale, un alt elev, Nicolae Regman, spune: „Lovea fără milă în sfătoşii care se cred că se pricep la toate şi se amestecă chiar şi în treburile şcolare... Inimă deschisă ... care te câştiga de la prima întâlnire, Petru Şpan n-a căutat niciodată să câştige protecţia celor mari... pe calea linguşirilor. Era modest, muncitor, harnic, sincer cu el însuşi şi cu toţi colegii lui".

Dragostea elevilor faţă de dascălul lor se evidenţiază şi din faptul că timp de şapte ani a fost ales preşedinte de onoare al Societăţii de lectură a elevilor ambelor secţiuni ale Şcolii teologice sibiene. În 1894 s-a îngrijit chiar şi de tipărirea primului Almanah al acestei societăţi, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de existenţă, iar în anul 1907 a sprijinit pe elevii săi de la Secţiunea pedagogică să-şi întemeieze propria lor societate de lectură, fiind şi primul ei preşedinte de onoare. Strădaniile sale în direcţia promovării şi întăririi conştiinţei naţionale a poporului său prin cultură şi educaţie în limba română ar putea fi înţelese numai de acela care s-ar putea transpune în situaţia politică din vremea aceea din Transilvania când limba română a fost interzisă în şcolile de stat de către autoritatea de stat austro-ungară, ea fiind îngăduită numai în şcolile bisericeşti.

Deşi multilateral ca pregătire, Petru Şpan s-a evidenţiat în primul rând ca pedagog. Chemarea sa lăuntrică a corespuns idealului ce-l vizase marele ierarh Andrei Şaguna de a ridica poporul român din starea de înapoiere economică şi culturală prin instrucţie şi educaţie. Spiritul şagunian a animat conducerea bisericească de la Sibiu şi după trecerea la cele veşnice a marelui mitropolit, şi pleiada de dascăli, ce au ilustrat învăţământul superior românesc, din acea vreme, s-a orientat după acest ideal, insuflat şi elevilor lor să-l realizeze în şcolile parohiale.

Pentru reuşita unei educaţii şi instrucţii sănătoase este nevoie şi de un sistem pedagogic adecvat. În lumea apuseană, începând cu secolul al 18-lea are loc un curent filosofic, cunoscut sub numele de „secolul luminilor" şi a cărui caracteristică era ca tot procesul cultural-educativ să fie expus aprecierii raţiunii. Raţiunea nu poate accepta transcedentul pentru că nu-l poate experimenta. Şi această orientare filosofică a sărăcit viaţa religioasă, silind-o să se refugieze într-o sferă de culturalizare, laică mai mult, spre nemulţumirea sentimentului religios.

Spiritul ateist din „veacul luminilor" şi-a găsit şi replici. Şi una din acestea o constituie şi sistemul pedagogic elaborat de către J. Fr. Herbart (1776—1841). Concepţia lui pedagogică este următoarea: Etica (morala filosofică) este una dintre ştiinţele pe care se bazează pedagogia, fiindcă ea este chemată să fixeze scopul educaţiei. Iar a doua ştiinţă este psihologia fiindcă aceasta indică şi explică metodele şi mijloacele atingerii acestui scop. Potrivit concepţiei sale, procesul educaţiei constă în trei acte distincte: instrucţia copiilor, guvernarea sau conducerea lor şi educaţia morală. Educaţia nu-i posibilă fără instrucţie, deoarece caracterul şi voinţa sunt rezultatul reprezentărilor şi ideilor asimilate. De aici concluzia: educatorul are să dea şcolarilor idei, anume selecţionate, cu ajutorul cărora să influenţeze formarea caracterului. Ideile sunt „combustibilul vieţii sufleteşti". Un bun proces de învăţământ — susţine Herbart — cunoaşte două etape: a) scufundarea elevului într-o masă de cunoştinţe noi; b) ridicarea lui la starea de a reflecta asupra lor. Cu alte cuvinte, el pretinde ca mai întâi elevul să acumuleze, să memorizeze, un mare volum de noi cunoştinţe când memoria elevului funcţionează optim, şi apoi să fie deprins să cugete la cele învăţate, ca astfel să ajungă la cunoştinţe abstracte, idei, teorii.

Pedagogul Herbart a fixat idealul educaţiei pe principii etice, nu le-a numit biblice, fiindcă societatea nu poate exista fără principii morale, iar caracterul moral este o garanţie a bunelor relaţii dintre cetăţeni.

Petru Şpan a socotit că pentru ridicarea culturală a poporului român, sistemul pedagogic herbartian este foarte potrivit, dar nu a fost pe deplin tributar sistemului de gândire a lui Herbart, chiar cu corecturile aduse de ucenicii săi Ziller sau Rein, ci a acceptat numai ceea ce a socotit că este folositor neamului românesc. Adică, a acceptat forma dar nu fondul, pentru că morala românilor era cea biblică. Iată ce scrie Petru Şpan în acest sens: „În cercetările noastre ne-am orientat după pedagogia ştiinţifică herbartiană, fiindcă aceasta are un sistem bine închegat şi corespunde idealurilor noastre... Popor tânăr fiind, să nu ne avântăm în chestia educaţiei tineretului, în experimentări, căci păcătuim contra unei propăşiri temeinice şi în loc de a produce adevărate caractere, ne pomenim cu nişte fiinţe bastarde... Noi să primim ceea ce odată e bine stabilit în ştiinţa altor popoare, mai înaintate, dar împrumutul acesta să-l ştim preface cu toţii după firea etnică a neamului nostru. Nu tot ce produce o literatură străină e potrivit şi pentru noi. Drept aceea nu orice noutate are dreptul a fi primită şi introdusă în lucrarea noastră culturală. La aceasta să fim cu destulă băgare de seamă ca nu cumva să periclităm zidirea noastră culturală".

Principiile şi metodele de învăţământ şi educaţie le-a predat şi aplicat profesorul Petru Şpan nu numai teoretic ci şi practic, elevii săi făceau practică pedagogică în cadrul şcolilor parohiale din Sibiu — Cetate şi Iosefini (din Groapă).

Dintre lucrările sale, cu mare interes pentru istoria pedagogiei româneşti amintim: 1. **Întrebări de educaţiune şi instrucţiune,** Sibiu, 1891; 2. **Treptele formale ale învăţământului,** Sibiu, 1903; 3. **Lecţii de didactică,** Sibiu, 1906; 4. **Idei pregătitoare în Pedagogie,** Sibiu, 1902; 5. **Lecţii de pedagogie,** Sibiu, 1908, ş.a.

Petru Şpan a publicat şi manuale şcolare necesare pentru şcolile elementare (poporale) ale elevilor români.

Merită să amintim şi activitatea lui Petru Şpan ca îndrumător al ţărănimii din Munţii Apuseni, unde a văzut lumina zilei. A cerut şi a stăruit să se înfiinţeze şcoli de agricultură, silvicultură, comerţ, industrie casnică etc.

A fost deputat în Sinodul Arhidiecezan Sibiu, începând cu anul 1891.

Ceea ce a accentuat cu toate ocaziile au fost reafirmarea virtuţilor poporului român, dintre care **omenia** este ridicată la cel mai înalt rang: „Om de omenie vreau să fie copilul meu", urmează apoi cumînţenia, trezvia, hărnicia, puterea de asimilare, conservatorismul, dragostea pentru bine, adevăr şi frumos, setea de învăţătură şi dragostea de carte.

Ideile pedagogice ale acestui ilustru pedagog român sunt actuale şi astăzi pentru că educaţia nu cunoaşte limite sau epoci. Numai prin educaţie omul devine om. Şi această devenire depinde de idealul pe care fiecare generaţie l-a stabilit. Există totuşi un ideal permanent pe care va trebui să-l recunoască, în cele din urmă, fiecare om, ideal formulat de un părinte al Bisericii, Fer. Augustin: „Ne-ai făcut pentru tine, Doamne..."

De acest ideal creştin a fost animat şi pedagogul Petru Şpan pe care Mântuitorul Iisus Hristos l-a chemat în împărăţia cerească la 1/14 martie 1911.

Un biograf al său (Teodor Gal) apreciază astfel activitatea acestui pedagog ardelean: „Deşi gândirea sa pedagogică nu a alcătuit un sistem propriu-zis, ea ni se impune ca o totalitate de elemente, a căror trăsătură de unire o constituie două elemente fundamentale: a) luarea în considerare a naturii copilului, în toate împrejurările activităţii comune a învăţătorului cu elevii, pentru a realiza la nivel optim... cultivarea inimii prin cultivarea minţii; b) subordonarea întregii culturi pedagogice şi a întregii culturi intereselor obşteşti: propăşirea culturală şi economică a naţiunii române, înălţarea demnităţii poporului român".

Amintirea lui să rămână veşnică în memoria poporului român!

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

I

Poporul român nu a apărut pe scena istoriei prin secolele X sau XIII, aşa cum afirmă unii istorici străini ale căror preocupări nu constau în stabilirea şi evidenţierea adevărului istoric, procesul de etnogeneză începând în secolul II d. Hr, odată cu cucerirea Daciei de către Imperiul roman, poporul român fiind continuatorul direct a două mari civilizaţii antice, este rezultatul simbiozei daco-romane.

Etnogeneza poporului român — a cărui limbă este romanică, având elementele limbii latine, morfologia şi sintaxa acesteia —, nu poate fi pusă la îndoială şi numeroşi istorici străini, începând cu cei antici, confirmă descendenţa lui din daci şi romani în scrierile lor. Nu există domeniu de manifestare a românului, atât în viaţa social-politică şi economică, cât şi în cea spirituală, care să nu-şi găsească „expresia" prin limba latină. În afară de limbă, poporul român a moştenit de la romani şi numele, pe care l-a păstrat nealterat, în pofida tuturor vitregiilor.

În dezvoltarea poporului român se conturează unele particularităţi apărute în condiţiile istorice impuse de populaţiile migratoare: desfăşurarea vieţii zilnice în mediul sătesc cu precădere, ceea ce explică vitalitatea lui. Spre deosebire de celelalte popoare romanice, care s-au format în cadrul unor regate barbare, poporul român a cunoscut forme specifice de organizare: obşti săteşti, romanii populare, cnezate, voievodate (ducate). Aşezările rurale şi semiurbane, cimitirele, tezaurele, obiecte diverse, cele peste 3 000 de inscripţii în limba latină descoperite pe întreg teritoriul vechii Dacii, toate demonstrează permanenţa şi continuitatea românilor în vatra lor de formare. Circa 1 500 de aşezări, cetăţi şi cimitire ale populaţiei daco-romane şi româneşti din secolele IV—XI au fost descoperite peste tot în spaţiul carpato-danubiano-pontic, dintre care mai bine de 600 numai în Transilvania, dovezi sigure pentru „istoricii" certaţi cu adevărul şi obiectivitatea, născocitori de teorii pseudoştiinţifice cu privire la aria şi timpul de formare a poporului român.

Migratorii trecuţi pe aici, aflaţi pe o treaptă inferioară de dezvoltare, au stăpânit vremelnic, dar n-au putut întrerupe procesul etnogenezei româneşti, n-au reuşit să „gotizeze", să „hunizeze" sau să „gepizeze" nici una din zonele în care şi-au instituit temporar autoritatea. Tot astfel au fost asimilate de către români şi grupurile slave rămase la nordul Dunării, tocmai datorită civilizaţiei superioare a masei compacte şi dense a populaţiei băştinaşe. Astfel că înrâurirea inversă, exercitată de slavi asupra băştinaşilor s-a dovedit prea slabă pentru a mai putea modifica substanţa etnică şi lingvistică rezultată din simbioza daco-romană. Cuvintele slave existente în limba română au pătruns treptat, în decursul secolelor de convieţuire cu popoarele slave din jur.

Populaţia daco-romană şi apoi poporul român nu s-a retras vreodată din locurile străvechi şi nici nu a emigrat sau imigrat cândva din altă parte, ci a continuat să trăiască în obşti săteşti, proprii pe teritoriul vechii Dacii, ele însele dovadă elocventă a continuităţii neîntrerupte moştenită de la daco-geţi la daco-romani şi de la aceştia la români, să practice îndeletnicirile străbuneşti: agricultura, creşterea vitelor, păstoritul, mineritul şi meşteşugurile, să-şi dezvolte spiritualitatea neîntrecută în sensibilitate şi frumuseţe.

Începând din secolele VIII—IX, în zorii Evului mediu, evoluţia societăţii româneşti permite cristalizarea formaţiunilor statale de tip feudal, cnezatele şi voievodatele.

Arhid. prof. dr. CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

ACTIVITATEA RELIGIOASĂ DIN PENITENCIARE

În ţara noastră funcţionează în prezent 30 de penitenciare şi 4 Centre de reeducare pentru minori.

După evenimentele din decembrie 1989 prima instituţie care a apelat la sprijin din partea Bisericii Ortodoxe Române a fost Direcţia Generală a Penitenciarelor, conducătorii acestei instituţii înţelegând că Biserica poate ajuta la îndreptarea celor ce au greşit faţă de lege şi faţă de semenii lor.

În acest sens, conducerea Direcţiei Generale a Penitenciarelor în deplin acord cu Patriarhia Română a dat ordin conducătorilor de unităţi din teritoriu să solicite centrelor eparhiale şi protopopiatelor, preoţi care să asigure asistenţă religioasă pentru deţinuţi şi în acelaşi timp să găsească soluţii pentru amenajarea în fiecare unitate a unui loc de desfăşurare a slujbelor religioase, iar unde este posibil să se construiască chiar o biserică.

Protocolul semnat între Patriarhia Română şi Ministerul Justiţiei, din data de 20.10. 1993, a însemnat concretizarea eforturilor celor două părţi de a crea un cadru legal de desfăşurare a asistenţei religioase în penitenciare. De altfel semnarea acestui protocol nu a făcut altceva decât să reînnoade o tradiţie care a existat dintotdeauna în societatea românească, aceea a colaborării dintre Stat şi Biserică în vederea recuperării celor care s-au abătut şi au încălcat legile divine şi cele omeneşti. Acest protocol nu a făcut decât să se repare o nedreptate istorică, ca cea din 1948 când Biserica a fost alungată în mod abuziv din şcoli, spitale, armată şi penitenciare.

Pe baza recomandărilor Centrelor eparhiale Direcţia Generală a Penitenciarelor a fost prima instituţie din ţară care a angajat preoţi pe care îi salarizează potrivit studiilor şi vechimii în activitate a acestora.

În prezent funcţionează în penitenciare 30 de preoţi, iar patru unităţi nu au preoţi angajaţi, Centrele eparhiale nefăcând recomandările necesare.

Prin eforturile Direcţiei Generale a Penitenciarelor şi a unităţilor teritoriale s-au amenajat 22 de capele, majoritatea fiind împodobite cu pictură, iar prin grija episcopiilor locale au fost dotate cu obiecte necesare cultului şi chiriarhii locului au sfinţit aceste locaşuri de rugăciune.

La Penitenciarul Gherla, s-a reamenajat fosta capelă din unitate, care este o adevărată biserică. Folosită ca magazie în timpul regimului comunist, în anul 1990 s-a trecut la curăţirea şi igienizarea ei. S-a executat pictură în tehnica frescă de către pictorul Bumbu Constantin. S-a reconstruit vechiul turn de pe absida altarului, dar fără clopot. Iconostasul din lemn de stejar a fost sculptat de către deţinuţi. A fost amenajată curtea bisericii şi s-a realizat o clopotniţă metalică cu 2 clopote având în total 500 de kg. Pereţii curţii b sericii au fost pictaţi în frescă de pictorul Gâtu Spiridon, reprezentând 14 scene din istoria Ardealului şi a Bisericii Ortodoxe Române.

Acest locaş de rugăciune, cu hramul Sf. Mare Mucenic Gheorghe, a fost sfinţit la data de 21 aprilie 1996 de către Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului.

Cu acest prilej din partea Prea Fericitului Părinte Teoctist Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române s-a acordat CRUCEA PATRIARHALĂ PENTRU MIRENI şefului Direcţiei Generale a Penitenciarelor şi comandantului Penitenciarului Gherla. Î. P. S. Bartolomeu a acordat distincţii şi grate preotului şi unor cadre ale unităţii.

La Penitenciarul Baia Mare, în perioada aprilie-august 1996, s-a construit o biserică din lemn care păstrează tradiţia şi proporţiile specifice bisericilor maramureşene.

În ziua de 8 septembrie 1996 Prea Sfinţitul Justinian Chira, Episcopul Maramureşului şi Sătmarului, a târnosit această biserică.

Prima biserică de zid într-un penitenciar din Europa s-a realizat la Penitenciarul Aiud. Este construită din cărămidă, în formă de cruce, are dimensiunile 26/13/20, este acoperită cu solzi de tablă de aluminiu şi împodobită cu pictură bizantină. Catapeteasma şi stranele au fost executate în penitenciar.

În ziua de 20 octombrie 1996 trei înalţi ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, Prea Sfinţitul Teodosie Snagoveanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureştilor şi episcopul locului P. S. Andrei al Alba-Iuliei au sfinţit această biserică.

Înalt Prea Sfinţitul Bartolomeu, care în timpul regimului comunist a fost o perioadă deţinut politic în acest penitenciar, spunea în cuvântul său: „Acum, prin această biserică Penitenciarul Aiud s-a transformat din anticameră a morţii, cum a fost în regimul de tristă amintire, în anticameră a Raiului".

Prea Sfinţitul Teodosie, delegat al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, a acordat comandantului unităţii CRUCEA PATRIARHALĂ PENTRU MIRENI, iar Prea Sfinţitul Andrei al Alba-Iuliei a acordat distincţii şi gramate preotului şi unor cadre ale unităţii.

La această sărbătoare au participat conducerea Direcţiei Generale a Penitenciarelor, comandanţii penitenciarelor, multe personalităţi ale vieţii politice şi culturale din ţară, Preşedintele României trimiţând un mesaj cu acest prilej. Au fost prezenţi de asemenea, reprezentanţii celorlalte culte creştine precum şi aproximativ 2000 de credincioşi.

Fondurile pentru realizarea acestor biserici au provenit de la Direcţia Generală a Penitenciarelor, Patriarhia Română, episcopiile locale, diferite societăţi comerciale precum şi de la cadrele unităţilor.

Sunt aproape terminate capelele de la Penitenciarele Botoşani, Tulcea şi Bistriţa ce urmează a fi sfinţite în acest an.

La Penitenciarul Rahova se află într-o stare avansată de construcţie o altă biserică din sistemul penitenciar, cheltuielile fiind suportate până acum în întregime de Direcţia Generală a Penitenciarelor.

Sperăm ca în acest an să demareze lucrările pentru amenajarea de capele sau chiar de construcţie a unor biserici la penitenciarele: Bacău, Vaslui, Colibaşi, Timişoara şi Arad, unde slujbele se oficiază în cluburile unităţilor alternativ cu alte activităţi cultural-educative.

Cu prilejul sărbătoririi Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, ocrotitorii sistemului penitenciar din România, începând cu anul 1994 pe lângă alte manifestări deosebite evenimentul a fost marcat şi prin tipărirea de către Direcţia Generală a Penitenciarelor a unei cărţi de rugăciune (1994), o revistă de prezentare a asistenţei religioase în penitenciare (1995), ambele fiind prefaţate cu un cuvânt al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

În anul 1996 s-a tipărit o broşură ce cuprinde comunicările susţinute în cadrul unei sesiuni organizată de Direcţia Generală a Penitenciarelor — Serviciul Cultural-Educativ cu ocazia sărbătoririi Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel.

În spiritul tradiţiei creştin-ortodoxe, conducerea Direcţiei Generale a Penitenciarelor pentru a marca marile praznice ale creştinătăţii, Învierea şi Naşterea Domnului, în fiecare an a învoit, pentru a petrece aceste sărbători în mijlocul familiilor lor, un număr de aproximativ 200 de deţinuţi şi minori.

Programul de asistenţă religioasă desfăşurat de preoţii de penitenciare este de 40 de ore săptămânal şi se desfăşoară conform Protocolului dintre Patriarhia Română şi Ministerul Justiţiei. În linii generale el cuprinde:

— oficierea sfintei liturghii şi a altor slujbe religioase, marcarea marilor praznice şi sărbători religioase, precum şi a celor naţionale;

— asigurarea şi realizarea programului de educaţie religioasă şi morală prin predică, lectură şi studiu biblic, activităţi cultural-religioase;

— asigurarea şi exercitarea pastoraţiei individuale prin: spovedanii, convorbiri duhovniceşti, vizitarea deţinuţilor în celule, sprijinirea şi implicarea în activităţi sociale şi de caritate care privesc penitenciarele.

Din rapoartele primite de la unităţi reiese că toţi preoţii şi-au îndeplinit aceste îndatoriri.

La fiecare penitenciar se editează câte o revistă cu conţinut moral-religios.

În general, preoţii se bucură de aprecierea comandantului şi cadrelor penitenciarului, el fiind, de drept, dar şi de fapt, sfătuitorul şi consultantul comandantului penitenciarului în legătură cu problemele moral-religioase.

La cerere, preoţii au acordat asistenţă religioasă personalului angajat în unitatea de penitenciar sau centrul de reeducare unde funcţionează.

Întrucât în unele penitenciare sunt deţinuţi de alte confesiuni, preoţii şi administraţia penitenciarului, i-au sprijinit pe aceştia să primească asistenţă religioasă din partea cultului căruia aparţin.

Referitor la cele de mai sus voi cita pe unul din ofiţerii Direcţiei Generale a Penitenciarelor, din lucrarea susţinută cu prilejul sărbătorii Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel la 29 iunie 1996:

„În practica muncii noastre, avem în vedere că sensibilizarea individului pentru întoarcerea sa cu faţa către divinitate, către Mântuitorul Iisus Hristos, este operă deosebită, de mare amploare, de mare disponibilitate sufletească.

Influenţarea educativă poate avea izbândă în primul rând prin munca individuală de la om la om, ori, la acest capitol forţele implicate sunt încă insuficiente. Un preot la 1000—3000 deţinuţi este prea puţin, oricâtă bunăvoinţă şi oricât efort ar depune. Acelaşi lucru se poate spune şi în privinţa educatorilor.

Se simte nevoia concertării eforturilor cât mai multor voluntari care să-i înveţe pe deţinuţi principiile şi adevărurile moralei creştine.

În această idee, credem că Biserica Ortodoxă poate face mai mult, înfiinţând organizaţii proprii de voluntari care să acţioneze moralizator în toate locurile de deţinere".

Ar trebui să ţinem seama de acest îndemn care vine de la un simplu credincios.

Conducerea Bisericii Ortodoxe Române ar trebui să se gândească mai mult la ce face pentru fiii ei pierduţi, aflaţi în închisoare. Ei sunt nişte oi pierdute din turma Bisericii. Să nu uităm că Mântuitorul a lăsat cele 99 de oi şi a mers după cea pierdută. Preoţii ar trebui să nu uite că una din condiţiile necesare dobândirii mântuirii este „cercetarea celor din temniţă". Nu un om cere acest lucru ci Însuşi Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Dar, dacă am face o cercetare am vedea că un număr nesemnificativ de preoţi ortodocşi au cercetat un penitenciar ca să nu mai vorbim de simplii creştini ortodocşi.

Se pare că a venit momentul în care Biserica Ortodoxă Română trebuie să facă mai mult pentru cei din temniţă cu care Mântuitorul s-a identificat.

Întrucât în curând urmează Duminica Lăsatului Sec de carne în care se citeşte Evanghelia care cere şi „cercetarea celor din închisori", considerăm că în această duminică preoţii ar trebui, la îndemnul episcopilor lor, să îndemne pe creştinii ortodocşi să împlinească acest concept evanghelic.

În acest sens am face două propuneri concrete:

1. Studenţii de la Facultatea de Teologie secţia Asistenţă Socială să facă practică şi în penitenciar. Studenţii de la celelalte secţii de teologie ar putea şi ei desfăşura activităţi în locurile de deţinere. Acestea pot consta în cateheze şi discuţii individuale sau colective. Se pot organiza studii biblice cu deţinuţii. Învăţarea de cântări religioase este o bucurie pentru deţinuţi. Mulţi dintre aceştia aud de Dumnezeu pentru prima dată aici.

Mulţi oameni se tem de deţinuţi, dar acest lucru îl putem considera o ispită de la cel rău. Cine a fost într-un penitenciar s-a convins de setea pe care o au cei de aici după cuvântul Evangheliei. Apoi, administraţia penitenciarului asigură securitate absolută pentru vizitatori.

2. Preoţii de la parohie trebuie să susţină activitatea fraţilor lor slujitori în penitenciare. Un preot care are la mai puţin de 100 km, un penitenciar şi nu a fost o singură dată acolo nu ştim cum se va mântui. Oare niciodată când a citit Evanghelia din Duminica Lăsatului Sec de carne nu s-a gândit că ar trebui să împlinească întru-totul cuvântul Mântuitorului?

Creştinii ortodocşi trebuie să facă ceva pentru cei din închisoare în care, potrivit Scripturii, ar trebui să-l vadă pe Mântuitorul. Creştinii ar face dacă ar fi îndemnaţi de preoţi. Într-o parohie, la îndemnul preotului, anul trecut de Crăciun s-au dus în penitenciarul din localitate pachete cu alimente la aproximativ 200 de deţinuţi. Credincioşii au fost mulţumiţi că au putut face această faptă creştinească şi au spus preotului că vor merge şi de Paşti.

(Continuare în pag. a 4-a)

IOAN CHIŞ
ŞEFUL DIRECŢIEI GENERALE

Preot
VASILE-ADRIAN MÂRGINEAN
INSPECTOR BISERICESC

Fenomenul Satanismului în societatea contemporană

Sub acest titlu a apărut în „L'Osservatore Romano", nr. 5 (2455), din 4 februarie 1997, p. 9, un extins material dedicat acestui fenomen potrivnic creştinismului, care cunoaşte astăzi o proliferare neaşteptată.

De la început se face precizarea că se vorbeşte de satanism cu referire la persoane, grupe sau mişcări care, într-o manieră izolată ori mai mult sau mai puţin structurată şi organizată, practică o formă de cult (spre exemplu adorarea, venerarea, evocarea) închinată acelei *entităţi* care este desemnată în Biblie sub numele de *demon, diavol* sau *Satana.*

Cât priveşte înţelegerea *acelei entităţi,* se arată că sataniştii o percep fie ca pe o fiinţă sau forţă metafizică, fie ca pe un element misterios, fie, în sfârşit, ca pe o energie naturală necunoscută, pe care o invocă sub diferite nume proprii (de exemplu — Lucifer) şi prin practici rituale speciale.

Se arată apoi că grupele şi mişcările satanice sunt extrem de diverse. Unele menţin legături între ele, iar altele nu. Câteva au avut o existenţă efemeră, iar altele deşi şi-au încetat la un anumit moment activitatea şi-au reluat-o ulterior, însă într-o formă ascunsă. Câteva lucrează la lumina zilei, altele în secret. Toate însă suferă schisme „în cascade", în sensul că o grupare se separă în două sau mai multe ramuri, pentru ca şi acestea, la rândul lor să cunoască acelaşi fenomen al fracţionării.

Ţara în care se află cel mai mare număr de grupări satanice este S.U.A. Aici poate fi cercetată şi cea mai completă bibliografie asupra acestui fenomen. Într-adevăr, în librării şi biblioteci există standuri întregi cu cărţi despre satanism sau aparţinând acestei mişcări.

Printre grupările sataniste, cunoscute ca născute în S.U.A. şi care sunt încă în activitate, menţionăm: „Biserica lui Satan", „Ordinul Berbecului negru", „Templul lui Set", „Biserica Mondială a Eliberării satanice", „Biserica Războiului".

Printre cele care par a-şi fi încetat activitatea, se pot cita: „Biserica Frăţiei Satanice", „Frăţia Berbecului", „Biserica Ortodoxă Satanică a Ritului Nethilum", „Biserica Satanică".

În plus, există organizaţii despre care se poate stabili cu dificultate dacă şi-au încetat sau nu activitatea. Aşa este spre exemplu cea cunoscută sub denumirea de „Ordo Templi Satanis", ale cărei scrieri au fost difuzate prin Internet.

O altă grupare satanistă, care a avut o oarecare notorietate este „Biserica Procesului Judecăţii Finale", apărută în 1965, în Anglia, prezentă însă şi în alte ţări precum S.U.A., care s-a divizat în două grupe, iar azi se pare că s-ar fi stins.

Tot în Anglia s-a semnalat prezenţa a altor două organizaţii satanice: „Ordinul celor Nouă Îngeri" şi „Crinul negru".

În timp ce în Noua Zeelandă operează gruparea „Ordo Sinistra Vivendi", care înainte se chema „Ordinul Căii de Stânga", în Italia, printre sectele satanice despre care se ştie ceva pot fi citate: „Bambini di Satana", „Chiesa di Satana di Filippo Scerba", „Chiesa Luciferiana di Efrem del Gatto", „Impero Satanico della Luce degli Inferi" sau „Seguaci del Maestro Lointan".

Există de asemenea grupări care nu recunosc a aparţine mişcării satanice, ci pretind că practică rituri păgâne cu intenţia de a intra în armonie cu forţele ascunse ale naturii, dar care, în fapt, prezintă aspecte ce permit a le integra în interiorul lumii multiforme a satanismului.

Riturile practicate de către sectele satanice sunt oficiate mai ales noaptea şi pe cât posibil în vecinătatea cimitirelor şi a bisericilor creştine părăsite (în care nu se mai oficiază slujbe).

S-a constatat că pe parcursul acestor ritualuri, unele dintre aceste grupări se dedau la acte de profanare a cadavrelor, de violenţă fizică comisă mai ales asupra minorilor şi chiar la omucideri rituale.

Gruparea din al cărui cult se inspiră cele mai multe dintre sectele satanice mai recente este „Biserica Satanei", fondată în 1966, în S.U.A. de către Anton Szandor La Vey. Simbolul acestei secte este ceea ce se cheamă „Pecetea lui Baphomet", redată sub forma capului unui ţap înscris în interiorul unui pentaclu (stea cu cinci colţuri), care pentaclu, la rândul său se află înscris într-un cerc. La extremitatea fiecărui colţ a pentaclului se află câte o literă ebraică. Totul se află apoi cuprins în al doilea cerc.

La Vey este autorul câtorva cărţi la care se face referire în lumea satanică. Dintre acestea amintim: „Biblia satanică" şi „Ritualuri satanice". Aceasta din urmă cuprinde diferite ritualuri în latină, engleză, franceză, germană.

Ritualul principal al aproape tuturor grupărilor satanice este *„liturghia neagră"*, descrisă de către La Vey atât în „Biblia satanică", cât şi în „Ritualurile satanice".

Acest ritual imită mai mult sau mai puţin misa catolică şi este alcătuit din rugăciuni recitate în latină, engleză şi franceză. În locul numelui lui Dumnezeu, peste tot este numele altor demoni. Se recită şi „Tatăl nostru", dar în sens contrar şi negativ (ex.: „Tatăl nostru care eşti în infern"). Se lansează invective şi blasfemii la adresa Mântuitorului Hristos. Ostia sfinţită pe care şi-o procură fraudulos este profanată în toate felurile şi este sfărâmată cu ură.

Ritualul este prezidat de către un celebrant, de către un diacon şi un secund al acestuia din urmă. Se folosesc lumânări, un pentaclu, un potir cu vin sau altă băutură alcoolică, un clopoţel, o sabie, un pământuf, un crucifix întors. Drept altar folosesc o femeie goală.

Participanţii poartă veşminte negre, ca glugă (capişon).

Principalul scop al satanismului este să-l „elibereze" pe adept de condiţionările religioase, morale şi culturale ale mediului din care provine. Cu alte cuvinte, să-l înstrăineze de sine însuşi şi de propria sa tradiţie.

Potrivit principiilor doctrinare împărtăşite de acaestă mişcare, satanismul este o religie a trupului, a cărnii. Fericirea pentru satanişti trebuie găsită aici şi acum. Nu există cer unde să se poată merge după moarte, nici infern cu foc pentru pedepsirea celor păcătoşi.

Ceea ce mai caracterizează satanismul este opoziţia plină de ură faţă de Evanghelie, Biserică, Liturghie sau Sacrificiul Euharistic.

Satan, Prinţul tenebrelor este adorat şi invocat, ca unul de la care se pot obţine favoruri de toate felurile, prin intermediul ritualurilor magice.

Motivaţiile care-i determină pe unii să adere la aceste secte sataniste sunt dintre cele mai diverse. Astfel amintim credinţa unora că ar putea obţine pe căi şi prin mijloace oculte avantaje materiale şi puteri suprafireşti. Apoi este pornirea unora de a contesta de o manieră excentrică şi excesivă ordinea morală şi societatea. Nu mai puţin se numără aici atracţia morbidă spre ceea ce este oribil şi înfricoşător. Unele traumatisme din copilărie, care au tulburat echilibrul sufletului şi de asemenea deviaţii de natură sexuală îi pot face pe unii vulnerabili în faţa asaltului acestui fenomen.

Diverse probleme ale lumii contemporane pot favoriza proliferarea unor astfel de mişcări sataniste. Se poate cita astfel însingurarea sau izolarea individului în mijlocul unei societăţi de consum, dezagregarea familială şi abandonul copiilor, slăbirea şi pierderea credinţei în Dumnezeu, şocul şi deruta la care sunt supuse firile slabe care ajung în contact cu persoane şi grupuri care, ridiculizează, denigrează creştinismul, atracţia idolatră care se manifestă vis-à-vis de anumiţi cântăreţi şi grupuri rock, cărora li se permite ca prin mesajul cântecelor lor să blasfemieze, să incite la sinucidere, la crimă, la violenţă, la folosirea drogurilor, la perversiuni sexuale, la necrofilie etc.

Logica sănătoasă, bunul simţ, legile morale, dreptul natural şi divin, tot ce reprezintă valoare morală în lumea aceasta condamnă şi se opun unor astfel de manifestări şi grupări periculoase. Este un lucru dintre cele mai grave ca omul să se abandoneze de bună voie puterii nefaste a lui Satan atâta vreme cât se ştie că acesta este cel mai mare duşman al omului şi al lui Dumnezeu deopotrivă.

A accepta gândirea şi practicile sataniste înseamnă de fapt a consimţi la răsturnarea valorilor, adică a considera că ceea ce în mod obiectiv este greşit, eronat, rău şi moralmente dezordonat să fie acceptat ca valabil şi obligatoriu pentru individ şi societate.

Pr. Prof. Dumitru Abrudan

— Cum să ne rugăm —

(Urmare din pag. 1)

omul întreg atât cu trupul cât şi cu sufletul. Vameşul din parabolă, ne spune Mântuitorul, stătea **deoparte**, adică **departe** de jertfelnic, stătea smerit şi cu frică de Dumnezeu şi de cele sfinte. O stare cucernică şi smerită în timpul rugăciunii, atât a trupului cât şi a sufletului, poate să ajute omul să se adreseze, prin rugăciune, mai bine lui Dumnezeu, poate să facă ca rugăciunea lui să fie ascultată de către acesta. Starea vameşului în Templu ne face şi pe noi să fim cu luare aminte la faptul că în Biserică ne aflăm într-un loc sacru, un loc de adorare a lui Dumnezeu, un loc unde coboară toate darurile sale pe pământ: „În Biserica Măririi Tale stând în cer ni se pare a fi...", ne reamintesc imnele liturgice ale Bisericii noastre. În al doilea rând observăm că **privirea** vameşului era o **privire a smereniei**. Când ne aflăm în ceasul rugăciunii şi suntem smeriţi, atunci ne recunoaştem starea noastră de păcătoşenie în faţa lui Dumnezeu, încât la fel ca şi vameşul „nu îndrăznim să ne ridicăm ochii noştri către cer", (Luca 18, 13).

Fără smerenie şi fără umilinţă este cu neputinţă să ne rugăm. Dumnezeu, ne spune psalmistul: „Ia aminte la rugăciunea celor smeriţi" (Psalmul 101,18).

Ne rugăm noi cu smerenie şi cu umilinţă? Dacă da, atunci atragem astfel dragostea şi mila lui Dumnezeu asupra noastră! Când dimpotrivă ne rugăm cu aroganţă, la fel ca şi fariseul, îndepărtăm urechea lui Dumnezeu de la cererile noastre, iar rugăciunea noastră rămâne fără rezultat.

Recunoaşterea stării de păcătoşenie aduce, vedem tot în parabolă, **umilinţa şi pocăinţa** pe care vameşul le exteriorizează prin **bătaia pieptului său.** Rugăciunea noastră cere inimă înfrântă şi smerită şi pocăinţă sinceră, cum zice psalmistul David, iar sinceritatea pocăinţei ne-o exprimăm de multe ori prin lovirea pieptului nostru în semn de penitenţă. Rugăciunea pe care o îndrepta spre Dumnezeu vameşul este aceasta: **„Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului"** şi ea ne arată profunzimea gândirii acestuia, recunoaşterea stării de păcat în care se afla, motiv pentru care nici nu cere altceva de la Dumnezeu decât **îndurarea şi iertarea.** Şi rugăciunea noastră trebuie să fie străbătută de sentimentul păcătoşeniei noastre şi a neputinţei noastre în a face bine. „E de ajuns să cerem mila lui Dumnezeu, — spunea un sfânt părinte — pentru că cerându-i mila de fapt noi i le cerem pe toate pe care le avem de trebuinţă. Şi când Dumnezeu ne dă mila Lui El ne dă totul. Tot binele, toate binecuvântările şi toate darurile sale".

Pe cât de nobil lucru este rugăciunea pe atât de mari sunt şi cerinţele ei. Ca să ne rugăm ne trebuie luptă, ca să facem o rugăciune adevărată trebuie să fim cu sinceritate şi cu luare aminte.

Vameşul din Evanghelie ne pune în faţa ochilor noştri sufleteşti un minunat exemplu de rugăciune, o rugăciune adevărată şi bineplăcută lui Dumnezeu.

Cerându-i mereu Stăpânului Ceresc la fel ca şi Sf. Apostoli: „Doamne, învaţă-ne să ne rugăm" să rostim şi noi de-a pururi rugăciunea vameşului care deschide porţile cerului doar prin puţinele ei cuvinte: **„Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului!"**

Activitatea religioasă din penitenciare

(Urmare din pag. a 3-a)

În unele parohii s-ar putea înfiinţa asociaţii religioase de susţinere a activităţii din penitenciare. Credincioşi mai luminaţi ar putea desfăşura activitate moral-religioasă în penitenciar.

Poate încă mulţi preoţi, ca să nu mai vorbim de credincioşi nu ştiu că acum porţile penitenciarelor sunt deschise pentru toţi cei ce doresc să contribuie pentru îndreptarea celor ce au greşit.

Gestul de a oferi ceva unui deţinut sau cuvântul de mângâiere ori învăţătură creştinească al unui creştin ortodox adresat celui din închisoare poate constitui moment decisiv în întoarcerea deţinutului pe calea mântuirii.

Am arătat acestea mişcat de cuvintele cu care a încheiat ofiţerul citat, şi anume: „Biserica Ortodoxă poate face mai mult înfiinţând organizaţii proprii de voluntari care să acţioneze moralizator în toate locurile de deţinere".

De altfel şi preoţii de penitenciar, în rapoartele lor, la capitolul propuneri pentru îmbunătăţirea activităţii pastoral-misionare ce sunt de competenţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, cer aproape toţi implicarea într-o măsură mai mare a Bisericii în sprijinirea activităţii religioase din penitenciare.

Altă cerinţă a preoţilor de penitenciar este de a procura cărţile de cult necesare slujbelor şi care lipsesc din aproape toate penitenciarele, după cum trebuie căutată o soluţie privitoare la cântăreţul bisericesc. O soluţie ar fi angajarea unui cântăreţ care să fie trecut pe statul de plată al Protopopiatului locului cu buget de la Secretariatul de Stat pentru Culte.

Centrele de reeducare pentru minori solicită cărţi de religie.

Deşi Patriarhia Română, prin sectorul Diaconia, a sprijinit într-o oarecare măsură, activitatea religioasă din penitenciare prin repartizarea unor obiecte de colportaj şi cărţi religioase ca şi a unor sume de bani, este necesar ca acolo unde nu sunt obiectele de cult necesare Centrul eparhial trebuie să doteze capelele cu acestea, deoarece Protocolul dintre Patriarhia Română şi Ministerul Justiţiei prevede: „Patriarhia Română şi Centrele eparhiale vor asigura dotarea capelelor sau a lăcaşurilor de cult, cu obiectele, veşmintele şi cărţile de cult necesare; vor organiza biblioteci cu caracter religios şi vor acorda materiale necesare trebuinţelor duhovniceşti ale deţinuţilor (icoane, cruciuliţe, calendare bisericeşti etc.).

IN MEMORIAM

Cântăreţul bisericesc IOAN VISCREAN

A trecut la cele veşnice, în ziua de 6 ianuarie 1997, Ioan Viscrean, unul din bunii şi vechii noştri cântăreţi bisericeşti. A făcut parte în ultima vreme, din Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiu, având bucuria de a fi fost cunoscut şi apreciat de chiar I.P.S. Mitropolit Antonie.

De câte ori îi auzeam glasul, simţeam că în omul acela sălăşluia o forţă uriaşă, că în pieptul acela se concentrase puterea credinţei şi evlavia atâtor slujitori devotaţi ai stranei. Şi cât de pătrunzător şi emoţionant suna sub bolta bisericii acea preciasnă pe care el o iubea atât şi pe care noi toţi o iubeam atât: „Ochiul inimii mele îl ridic către tine, Stăpână..."

Îl ştiam la strană dintotdeauna şi el se ştia acolo din fragedă tinereţe, căci tatăl său, tot cântăreţ bisericesc, îl luase să-i fie alături de timpuriu. S-a născut în Bunești, judeţul Braşov, la 4 iulie 1921 şi a slujit aceeaşi strană timp de aproape 60 de ani. S-au perindat prin bjserica străbună mulţi, preoţi şi credincioşi, el era mereu acolo, statornic ca şi lăcaşul sfânt. Era, de altfel, prezent peste tot în viaţa satului. Era întrebat, i se cereau sfaturi.

Anul acesta fiecare casă de bunesţean aştepta, ca în atâţia ani, să audă glasul ferm şi cucernic care amintea că Hristos se botezase în Iordan şi lumea începuse să primească lumină. Dar cântăreţul nostru se pregătea să intre în marea lumină chiar de Bobotează. L-am plâns cu toţii de ziua marelui Prooroc şi Botezător Ioan, al cărui nume l-a purtat şi l-am condus apoi pe ultimul său drum pământesc în ziua de 8 ianuarie. Era acolo, în jurul mormântului, o mare de credincioşi şi toţi aveam în minte priceasna aceea minunată:

„Ochiul inimii mele îl ridic către tine, Stăpână...
... Şi-n ceasul când va judeca Fiul tău lumea
Fii mie acoperământ şi izbăvitoare!"
Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească în pace!

Pr. GHEORGHE LUP

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, STR. MITROPOLIEI Nr. 24

CIRCULARĂ

Prea Cucernice Părinte,

Cu frăţească dragoste Vă facem cunoscut că în şedinţa Sa de lucru din 1 februarie a.c., Consiliul Eparhial Sibiu, luând în discuţie problema referitoare la buna îngrijire a locaşurilor de cult şi a cimitirelor, în urma discuţiilor, pe baza informaţiilor primite de pe teren, a dispus trimiterea unei circulare către toţi C. preoţi din Arhiepiscopia Sibiului prin care sunt îndrumaţi să manifeste o grijă deosebită faţă de sfântul locaş, faţă de buna lui înfrumuseţare şi îngrijire încât să fie cu adevărat „cerul pe pământ".

În acest sens, bisericile vor fi îngrijite şi împodobite potrivit tradiţiei noastre ortodoxe, evitând orice lucru străin de ortodoxie care denaturează spiritul acesteia.

Sfântul Altar va fi îngrijit aşa cum se cuvine în el nefiind permis să existe decât lucrurile strict necesare. La fel Sf. Masă, inima euharistică a Bisericii, cum o numesc Sf. Părinţi, va fi de o curăţenie şi ordine exemplară!

Fiecare Sf. Masă va avea o faţă de masă de altar, iar pe ea nu vor fi aşezate decât: Sf. Antimis, Sf. Evanghelie, o cruce de binecuvântare, chivotul şi două sfeşnice. Nu este permis a se afla pe Sf. Masă lucruri străine în afara cărţilor de cult.

De asemenea, se vor elimina ziarele, muşamalele etc.

La fel în Biserică totul va fi aranjat cu gust şi simetrie (icoane, prosoape, tetrapoade, covoare), în aşa fel încât să dea impresia oricui intră în ea că se află într-un loc sacru, un loc al întâlnirii sale cu cerul, un loc în care tronează ordinea şi armonia.

Curtea Bisericii, precum şi cimitirele vor fi şi ele îngrijite şi puse în rânduială.

De asemenea, cucernicii preoţi sunt îndrumaţi ca acolo unde descoperă obiecte de cult, cărţi sau alte lucruri vechi care fac parte din Patrimoniul naţional să se ocupe de păstrarea şi de restaurarea lor sau, dacă nu este posibil aceasta, să se adreseze centrului nostru Arhiepiscopesc unde aceste lucruri pot fi păstrate cu grijă şi expuse în locuri special amenajate.

Cucernicii preoţi sunt îndrumaţi să se conformeze acestor îndrumări ale Consiliului Arhiepiscopesc, iar P.C. protopopi, precum şi Preoţii consilieri vor inspecta cât mai des aceste lucruri şi vor raporta Centrului Eparhial.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Arhiepiscop şi Mitropolit

Cons. cultural,
Arhid. Visarion Bălţat

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
SIBIU, Str. MITROPOLIEI Nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

Protopopiatul Făgăraş

Parohia: Sâmbăta de Sus

Protopopiatul Rupea

Parohia: Crihalma

Protopopiatul Sălişte

Parohia: Dobârca

Termen de concurs: 1.III. — 1.IV. 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE,
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc
Pr. Săsăujan Simion

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Anastasia" a publicat o carte a unui mare teolog apusean, mort de curând la New York: *Jean Meyendorf: Biserica Ortodoxă azi* (trad. de Cătălin Lazurca, 236 p.).

Pe P. Meyendorf l-am ascultat la Seminarul *St. Vladimir* din New York şi l-am avut coleg în Comitetul de conducere a Consiliului Mondial al Bisericilor de la Geneva.

A fost un teolog de talia Bulgakov, Berdiaev, Stăniloae, Losski. A lăsat o operă mare şi valoroasă.

* * *

● Despre credinţă, despre vise şi false vedenii, diferite convorbiri cu sectari iehovişti, penticostali, despre Maica Domnului şi despre Sfânta Cruce, despre spovedanie şi despre multe altele, „NE VORBEŞTE PĂRINTELE CLEOPA", într-o carte îngrijită de P.C. Ioanichie Bălan de la Mânăstirea Sihăstria — Neamţ. (ed. Episcopiei Romanului, 1996, 145 p.).

E o carte pe înţelesul tuturor. Probabil adună în ea predicile părintelui Cleopa, un duhovnic vestit în vremea noastră ca nimeni altul. E într-adevăr un „om cu dar", dăruit de Dumnezeu cu o memorie poate unică de la Iorga încoace. De altfel predicile şi cuvintele sale care acum alcătuiesc mai multe cărţi, sunt discursuri orale înregistrate prin grija celor din jurul său. Nu şi le scrie. Le meditează şi când se adresează credincioşilor e greu de oprit.

Crede puternic şi vorbeşte convingător. Mulţimile îl caută în valuri-valuri. Pe toţi îi primeşte, îi spovedeşte, îi îndrumează, le vorbeşte şi toţi pleacă de la dânsul luminaţi şi întăriţi sufleteşte. Este inima unui curent duhovnicesc în Moldova care, în mod sigur, va intra în istoria spiritualităţii româneşti, precum Paisie de la Neamţu, Vasile de la Poiana Mărului, Calinic de la Cernica, Daniil Tudor şi Arsenie Boca.

Ce bine ar fi să conteze în faţa lui Dumnezeu că vreme de câţiva ani — în anii cincizeci — l-am avut stareţ şi duhovnic!

* * *

● *Religiile lumii*, o carte masivă (735 p.), a fost publicată recent (1996), de editura *Humanitas*. Drept autor este trecut Jean Delumeau, dar în interior se precizează că „sub conducerea lui Jean Delumeau" pentru că, de fapt, cartea are cel puţin 21 de autori. Un capitol mare despre religia ortodoxă e semnat de Olivier Clement, a cărui autoritate teologică în Apus este de mult bine stabilită. E profesor la Institutul Saint Serge de la Paris, fiind ortodox convertit, după spusa sa, cam de la ateism.

Toate marile religii ale lumii sunt prezentate pe larg şi cu bună documentaţie bibliografică. Departe de a fi un tratat cu informaţii seci, exacte dar reci, cartea e scrisă cu pasiune, îmbinând bine doctrinele cu tradiţiile, ceea ce o face uşor de cetit şi atrăgătoare.

Greu de caracterizat sau de sugerat măcar o analiză a acestei cărţi ale cărei dimensiuni l-ar putea speria pe cetitorul modern, grăbit şi sintetic.

Un lucru global se poate totuşi reţine din ea: *Toată lumea, de când e ea, crede în Dumnezeu!* Abia după aceea începe diversitatea formelor, cu motivaţiile ei geografice, culturale locale, spiritului neamurilor sau al unor grupuri de neamuri în general vecine, diversitate care a definit anumite forme de religii şi în interiorul fiecărei religii mari a confesiunilor. Esenţialul şi lecţia acestei ISTORII A RELIGIILOR, ca şi a tuturor tratatelor asemănătoare este afirmarea de către toţi şi întotdeauna a existenţei lui Dumnezeu.

Nu este puţin lucru!

* * *

● Mircea Eliade s-a născut în Bucureşti în 1907 şi a murit la Chicago în 1986. Editura *„Humanitas"* şi-a asumat o răspundere care, în contextul re-europenizării şi al re-culturalizării României, după stupiditatea epocii comuniste şi din acest punct de vedere al „epurării" a tot ce era important şi valoros în cultură, face ea însăşi, editura, o operă culturală de umplere a unui gol şi de restabilire a comunicării Românei cu lumea.

În 1996 opera lui Mircea Eliade în româneşte s-a mai completat cu un titlu: FĂURARI ŞI ALCHIMIŞTI, tradusă de Maria şi Cezar Ivănescu, (Buc. 222 p.).

Cartea se înscrie, bine înţeles, în pasiunea şi cercetarea istoriei religiilor. O spune chiar Eliade: *„ceea ce îi apropie pe topitor, făurar şi alchimist, este faptul că toţi trei revendică o experienţă magico-religioasă specifică în raport cu substanţa; această experienţă este monopolul lor, iar secretul se transmite prin rituri de iniţiere ale meseriilor; toţi trei lucrează asupra unei materii pe care o consideră vie şi sacră..."*

Câte ţări n-ar fi fost mândre să aibe un Mircea Eliade!

Nu am în faţă ediţia franceză a cărţii. M-ar fi interesat cum apare în limba franceză cuvântul „făurar". Mi se pare atât de specific românesc, venind dintr-o zonă adâncă de folclor şi de poveste din Carpaţi, de la Nistru şi de la Dunăre!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 martie
Nr. 9—10
1997

ECUMENISMUL LA SFÂRŞIT DE VEAC ŞI DE MILENIU

Ecumenismul, ca idee, în formele în care a apărut în secolul XX, va rămâne una din marile idei şi descoperiri ale acestui secol. Secolul va rămâne însă în istorie şi cu câteva „realizări" care, mai bine n-ar fi apărut, cum ar fi bomba atomică şi alte unelte făcătoare de rău.

După ce mileniul al II-lea a fost al despărţirilor confesionale creştine (catolicismul, protestantismul sub toate formele lui şi neoprotestantismul — sectele —), la mijlocul secolului **al XX-lea a apărut ecumenismul** ca încercare de refacere a unităţii creştine. Am putea marca acest început în anul 1948 când, la Amsterdam, s-a organizat prima Adunare Generală a **Consiliului Mondial al Bisericilor.**

Lucrarea de refacere a unităţii creştine împlineşte în curând **jumătate de veac. E păcat că, totuşi,** nu vom intra în mileniul III cu unitatea regăsită.

Poate, totuşi, că nu ar fi nici potrivit, nici exact să încheiem un bilanţ negativ, odată cu încheierea secolului ultimului mileniu. De altfel, mişcarea ecumenică nici n-a început fixându-şi vreun termen de încheiere, aşa că dacă ne aflăm întâmplător la o mare împlinire cronologică rotundă (anul 2000), nu înseamnă că încheiem odată cu aceasta şi toate socotelile. Eforturile vor continua în toate domeniile şi, desigur, şi în domeniul ecumenic. Faptul că în jumătate de veac (1948—2000), nu s-a putut realiza idealul propus, unitatea, înseamnă că despărţirile (începând cu anul 1054), au provocat prăpăstii adânci şi reparaţiile sunt grele.

Important e că drumul spre unitate s-a deschis. O nouă mentalitate, conducătoare spre reîntâlnire, se instalează de la **o zi la alta. E adevărat că nu s-au realizat** progrese strălucitoare, dar ceva tot trebuie menţionat şi la capitolul realizări. În primul rând Bisericile stau acum la aceeaşi masă şi dezbat problemele care le despart. Stau şi în faţa aceloraşi altare şi se roagă împreună, chiar dacă nu au ajuns încă la intercomuniune.

În afara Consiliului Ecumenic (Mondial) al Bisericilor **s-au pus la cale mai multe dialoguri bilaterale** (catolici-ortodocşi, ortodocşi-luterani, ortodocşi-anglicani, ortodocşi-vechi orientali ş.a.), dintre care unele progresează frumos şi, aş cita mai ales dialogurile cu romano-catolicii, cu Bisericile vechi orientale, cu Biserica vechi catolică şi cu Biserica anglicană. Mai greu e **cu denominaţiunile neoprotestante** (sectele), care au **programe şi orientări sau fundamentaliste,** sau simpliste şi incoerente. În cele din urmă, se speră, se va putea deschide un dialog şi cu aceste Biserici sau denominaţiuni.

Părintele prof. dr. Petru I. David — căruia, dacă îmi aduc bine aminte, i-am prezidat examenul şi susţinerea tezei de doctorat — are sub tipar o carte cu un capitol intitulat: **Ecumenismul — vocaţia viitorului.** Într-adevăr, aşa este şi aşa trebuie să fie. E proorocie şi poruncă a Mântuitorului: **„ca toţi să fie una".**

Printre formele organizate de adunare la un loc a confesiunilor, forma cea mai „la temă" este **Consiliul Ecumenic (Mondial) al Bisericilor.**

Conferinţa Bisericilor Europene îşi propune mai ales implicarea Bisericilor în acţiuni comune şi, mai puţin în tratarea şi în dezbaterea problemelor doctrinare care despart Bisericile. Dar şi lucrarea ei este tot ecumenică. Adunându-se şi lucrând împreună, chiar dacă nu abordează probleme de doctrină şi nu încearcă să găsească soluţii de unitate, totuşi, lucrând împreună, Bisericile lucrează indirect în unitate şi spre unitate.

Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu **Conferinţa creştină pentru pace** care a existat multă vreme cu sediul la Praga. Se pare că în ultima vreme aceasta, ori şi-a încetat activitatea, ori şi-a diminuat-o substanţial. De altfel, a fost socotită mai ales o instituţie sub tutela Moscovei. Ţelurile ei n-au fost întotdeauna foarte clare.

Pe plan intern, românesc, au funcţionat mulţi ani **Conferinţele interconfesionale,** organizate pe rând la Bucureşti, Sibiu şi Cluj-Napoca. Au păstrat, prin comunicări şi discuţii, o atmosferă bună între confesiunile din România, într-o vreme în care acestea trebuiau să se prezinte în unitate, să se apere reciproc şi, în felul acesta, să facă un front comun împotriva comunismului ateu şi în faţa intenţiilor acestuia de a slăbi Bisericile şi a le dezmembra.

O privire asupra **Mileniului III** va trebui să aibă în vedere unele precizări asupra **coordonatelor ecumenismului din punct de vedere ortodox,** asupra deschiderii ecumenice a Vaticanului şi asupra eforturilor Ortodoxiei de a organiza un **Sfânt şi Mare Sinod** ortodox, care să trateze ortodoxia în contextul problemelor, al gândirii, al vieţii religioase a Ortodoxiei de pretutindeni, cu bătaie lungă asupra viitorului ortodoxiei în Mileniul III.

Eforturile ultimei jumătăţi de veac al XX-lea înspre unitate, ale tuturor Bisericilor creştine, sunt eforturi care, iată, încep să devină istorie. Dar şi premize pentru ceea ce mai rămâne de făcut.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

SĂ BĂTĂTORIM CALEA POSTULUI

„Căci nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu cuvântul lui Dumnezeu" (Lc. 4,4) sunt cuvintele Mântuitorului care au răsunat în plină pustietate... Şi aceste cuvinte nu numai că au descoperit o nouă trăire, un nou plan de existenţă, dar sunt şi cuvintele care au dat viaţă pustiului Qarantaniei. Pentru creştini Qarantania nu mai este un pustiu. El înverzeşte, înfloreşte şi rodeşte continuu în orice suflet care-l caută pe Dumnezeu. El este adevăratul pământ în care sămânţa Evangheliei aduce rod însutit şi tot el este pământul în care curge lapte şi miere. Afirmaţiile sunt paradoxale, şi totuşi nu! Căci Qarantania este locul care ne aduce aminte de cele 40 de zile petrecute de Mântuitorul în post, şi ni-l reamintim de fiecare dată în Postul cel Mare dinaintea luminatului praznic al Învierii Domnului. Postul — acesta este cheia înţelesului şi calea marilor transformări interioare. La prima vedere el pare să fie o simplă abstinenţă alimentară, sau o reţinere de la anumite fapte ce contravin unei morale severe, deci o autoclaustrare, sau o adevărată „carantină". Biserica însă, înţelege altfel postul, pentru că l-a trăit şi îl trăieşte aşa cum l-a trăit Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Pentru că prin post ne-a descoperit viaţa spirituală care duce cu adevărat la viaţa veşnică. Nu întâmplător unii sfinţi s-au retras în pustiu, într-unul asemănător cu cel al Qarantaniei. Acolo, petrecând în post şi rugăciune, consumau doar câte unul sau doi pesmeţi pe zi, care în mod sigur, după un anumit număr de zile, le-ar fi adus inaniţia. Dar n-a fost aşa, ci dimpotrivă, ei au fost piatra Bisericii. Dar ca să fi avut puterea unei pietre şi să fi strălucit faţa lor, le trebuiseră multe calorii, multă energie. Şi această energie nu venea numai din pesmeţi, ci şi din „cuvântul lui Dumnezeu", din substanţa postului lui Hristos, care era, bineînţeles, hrana lor principală. Aceasta era puterea postului. Şi în acest sens a vorbit şi Sf. Grigore Palama de energiile divine necreate. Aceste energii adăugate postului sunt energiile vieţii spirituale care deschid ochiul credinţei a cărui vedere pătrunde mult dincolo de aceste realităţi. Având originea în nevoinţele Domnului, postul porneşte şi din iniţiativă şi jertfă proprie şi sfârşeşte în darul lui Dumnezeu care transformă sufletul nostru, făcându-l capabil de o viaţă proprie superioară. El este şi medicamentul sufletului, căci cu puterea lui reface puterile sufleteşti distruse de păcate.

Postul pune astfel, faţă în faţă, două lumi: cea materială şi cea spirituală, aşa încât cea din urmă să primeze dând sens şi putere celeilalte. De aceea Mântuitorul a ales Qarantania, ca acolo unde viaţa materială pare imposibilă, să izvorască viaţa în Dumnezeu. Postul, aşadar, nu este o reţinere, ci este o deschidere, el nu este o claustrare, ci o beneficiere. Postul nu este o foame, ci o îndestulare în Dumnezeu. Postul nu e un drum spre moarte, ci e un drum spre înviere.

Dar ca orice jertfă, postul presupune o luptă, o luptă cu pustiul vieţii fără sens, iar biruinţa aduce cununa harului. În acest înţeles pustiul înverzeşte, înfloreşte şi rodeşte, căci în nisipurile lui se nasc cele mai preţioase roade: cele duhovniceşti. În pustiu se duce lupta pentru adevărata existenţă, în pustiu se găseşte calea Domnului (Mc. 1, 3—4).

Lupta însă poate avea şi eşecul ei, şi acesta vine atunci când lupta îşi caută scopul în sine. Astfel postul poate fi uşor transformat într-un regim medical, golindu-se de toată puterea. Iar Dumnezeu rămâne undeva departe. Sau, impus din exterior, poate face din cel „înfometat" un anemic pasibil de „extaze". Nu. Nu acesta este postul nostru, ci el este o luptă cu ispita, o luptă cu plăcerea de a trăi numai mâncând.

Numai aşa postul ni se descoperă ca adevărata cale a vieţii. El este o lucrare teandrică, iar primul părtaş al nostru este Hristos. Dar orice împărtăşire cu Hristos este întreită după cum ne mărturiseşte: „Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa" (In 14, 6). De aceea postul este o împărtăşire cu Hristos — Calea, cu Acela care a postit pentru prima dată şi posteşte cu fiecare din noi. Împărtăşirea cu Hristos — Adevărul se face prin credinţa în El şi în cuvintele Lui „veţi cunoaşte adevărul şi el vă va face liberi" (In 8, 32). Iar consumarea Sfintei Euharistii, trăind bucuria Învierii, este împărtăşirea cu Hristos — Viaţa (In 6, 54). Iată deci, că postul trebuie să preceadă Euharistia, precum Qarantania a precedat Învierea, iar vrednicia împărtăşirii cu ea este dată celor care au ţinut calea postului în credinţa cea adevărată.

Postul cel Mare este o experienţă mereu nouă şi unică, este o nouă cărămidă în zidul casei de pe stâncă, el nu este postul din anul trecut, nici cel de acum doi ani, căci creştinul îşi trăieşte viaţa în sens unic şi într-o ascensiune verticală. El este deci, o cale care nu cunoaşte întoarcere şi nici repetare, şi o primă împărtăşire cu Hristos căci „cu noi este Dumnezeu, înţelegeţi neamuri şi vă plecaţi".

Pr. Lector IRIMIE MARGA

Iisus Hristos - Idealul Vesnic

Îl iubim pentru Sfânta Lui Omenie,
— Răsplătită cu coroana cea de spini. —
Silim spre Cerească Lui Împărăţie,
Unde toţi spinii răsar flori de lumini!...

Îl mai iubim, pentru că a fost sărman
Şi-a îndurat povara umilinţei;
— Slujind, paşnic, Supremul Ideal Uman —
A înfăptuit minunea biruinţei!...

Dar, Îl iubim, pentru că este Iisus:
A iertat pe tâlhar, şi pe păcătoasa, —
Ne-a descoperit Lumina Lui de sus, —
Şi Cerul ni L-a arătat, — şi coasa!...

Îl iubim, că mai întâi, El ne-a iubit:
Ne hrănim din Jertfa Lui nevinovată;
— S-a jertfit să facă pe altul fericit —
Cum n-a făcut-o nimeni, — niciodată!...

Prin harul Crucii, trăim sfinte bucurii;
— Cântând imn de slavă Soarelui Iubirii, —
Printre surâsuri dragi, — ne simţim iar copii,
Ca pe Meleagurile Neprihănirii!...

*

De aceea Îl iubim că este Dumnezeu!...
— Fiind rugat de Maica Sa Preacurată —
Ne scapă cu bine din mâna celui rău
Şi ne cuprinde în dragostea Lui toată!...

Preot LĂUDATU VASILESCU

Poetul de sus al graiului nostru, Alexe Mateeviei

Pomenim de mărţişor,
Un poet renăscător,
Un profet basarabean,
Al iubirii-n grai şi neam.

S-a născut să toarcă versul,
Într-un fir cu Eminescu.
Ursitoarele i-au dat
Harul stihului curat
Şi cazania deschisă,
Cu-aromiri de slove scrisă,
Ca şi tatăl, să-mplinească
Slujba-n limba strămoşească.

Luat cu dorul a trecut
Până dincolo de Prut
Şi-a cules în sfântul grai
Doina de pe-ntregul plai,
Iar din zare, cât se-ntinde,
Basme, cântece, colinde.
Vorbele-n şirag — mărgele —
Le schimba-n cununi de stele,
Plin de tâlc şi fantezie,
Creator în poezie.

Ca ostaş într-o credinţă
Purta crucea-n biruinţă,
Cu îndemn către oştire
Pentru sfânta întregire.

Da pe-acasă uneori,
Trimitea mereu scrisori,
Profeţind sub bolta-albastră
Buciumul din limba noastră,
Un nou imn al deşteptării
Întru mântuirea Ţării,
Calea dreaptă care duce,
Sau fântână la răscruce,
Aripă de curcubeu
Între el şi Dumnezeu...

L-au primit în Ţara-mamă
Cărturari, cei mai de seamă:
Unul, tot copil de sat,
Îndelung l-a-mbrăţişat
Şi-l poiti p-un lăicer,
În Ţara lui Lerui-Ler!
Altu-i zugrăvi din pană
Chipul sfânt ca de icoană
Şi-n ziar făcu s-apară
Limba noastră, piatră rară,
Simbol de desăvârşire,
Drumul lui în nemurire.
... Dar, cel ce-a scăldat-o-n vise
În acelaşi an, se stinse!

În cununi de ghiocei
L-au luat îngerii cu ei
Şi-a rămas acolo, Sus,
Iconarul lui Iisus!

VASILE DIMA

Suna în deal de Liturghie

Bunică, îmi aduc aminte,
Când răscolesc al vetrei scrum,
De-o primăvară nestricată
De-un scurt popas pe-al vieţii drum.

Suna în deal de Liturghie
Chemarea clopotelor sfinte;
Treceau spre hram în haine albe
Bătrâni şi juni cu pas cuminte.

Din strat de flori în grădiniţă
Rupeam şi izmă şi muşcată
Şi la biserică de mână
Plecam cu inima-mpăcată.

Când ajungeam la casa sfântă,
Intram stios într-o minune
De cântece şi de lumină,
De frunţi plecate-n rugăciune.

Tu te opreai pe la icoane
Şi cruci făcând le sărutai;
Să le sărut şi eu, cu grijă
De subsuori tu mă săltai.

Şi flori culese din grădină
Lăsai pios la o icoană;
Apoi şoptind rosteai molitve
În vechea ta umilă strană.

Un moş cu barba ca argintul
Slujea-n odăjdii de-mpărat,
Prin fum subţire de tămâie
Şi de lumini înconjurat.

Din cadrul zidurilor, sfinţii
Priveau în lume milostiv;
Alunecau raze domoale
Pe chipul lor cel uscăţiv.

Înfiorat priveam în juru-mi
Şi mă credeam că sunt în rai;
Şi-atât de cuviosă-n strană,
Ttât de blândă tu erai.

ATHANASIE BUCUR

La Duminica Înfricoşătoarei Judecăţi

Cateheză despre judecata din urmă (universală)

I. Pregătirea aperceptivă

În articolul al VII-lea al Simbolului de credinţă mărturisim că Fiul lui Dumnezeu înălţat de-a dreapta Tatălui „iarăşi va să vie cu mărire, să judece vii şi morţii a căruia împărăţie nu va avea sfârşit".

Pe ce se întemeiază această mărturisire de credinţă cu privire la realitatea celei de a doua veniri a Mântuitorului, ca Judecător al lumii, sau a judecăţii universale, sau din urmă?

II. Anunţarea temei

Pe însăşi cuvântarea Sa rostită înaintea Sfintelor Sale Patimi, cu care prilej ne prezintă magnificul tablou al judecăţii de apoi, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Iată textul pericopei: „Iar când va veni Fiul Omului întru slava Sa şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale; şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi-i va despărţi pe unii de alţii, precum desparte păstorul oile de capre, şi va pune oile de-a dreapta Sa şi caprele de-a stânga. Atunci va zice împăratul celor de-a dreapta Lui: veniţi, binecuvântaţii Părintelui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci am flămânzit şi Mi-aţi dat de am mâncat, am însetat şi Mi-aţi dat de băut, străin am fost şi M-aţi primit, gol şi M-aţi îmbrăcat, bolnav am fost şi M-aţi cercetat, în temniţă am fost şi aţi venit la Mine. Atunci vor răspunde Lui drepţii, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând şi Te-am hrănit? Sau însetat şi Ţi-am dat să bei? Când Te-am văzut străin şi Te-am primit? Sau gol şi Te-am îmbrăcat? Şi când Te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la Tine? Şi răspunzând Împăratul va zice lor: Amin grăiesc vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut. Atunci va zice şi celor de-a stânga: duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este pregătit diavolului şi îngerilor lui. Căci am flămânzit şi nu Mi-aţi dat să mănânc, am însetat şi nu Mi-aţi dat să beau, străin am fost şi nu M-aţi primit, gol şi nu M-aţi îmbrăcat, bolnav şi în temniţă şi nu M-aţi cercetat. Atunci vor răspunde ei zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniţă şi nu Ţi-am slujit? Atunci le va răspunde, zicând: Amin grăiesc vouă, întrucât nu aţi făcut unuia dintr-aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-aţi făcut. Şi vor merge aceştia la osânda veşnică, iar drepţii la viaţa veşnică" (Matei 25, 31-46).

După cum vedem din relatarea pericopei, Fiul Omului nu se va afla în starea de umilinţă, de „Miel al lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii", ci de Împărat-Judecător. El nu va mai învăţa calea vieţii şi a dreptăţii, ci va constata modul în care ea a fost îndeplinită. Nu se va prezenta singur ca Judecător, ci împreună cu îngerii pentru a da judecăţii întreaga ei amploare şi însemnătate. Nimeni nu va putea fi scutit de la această judecată. Fiecare, fără nici o deosebire, va trebui să dea socoteală

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. SORIN COSMA

În prag de primăvară despre: **Sentimentul „dorului"**

Cuvântul **dor** provine din limba latină: **dolus** din **dolere**, care înseamnă **a durea**, a avea o **dorință puternică**, o nostalgie, un **alean**, o **stare sufletească** cu fond afectiv complex, în care sunt prezente o **tristețe** și o **durere discretă**, exprimând o **aspirație nedefinită**, o **dorință împletită cu așteptări**, o **tensiune sufletească**.

Așa se explică faptul că **dorul** e un motiv permanent al creației folclorice, o componentă specifică a acestuia, exprimată spontan, direct din inimă.

Sentimentul **dorului**, intraductibil în alte limbi, e răscolitor și mistuitor; el arde și creează o stare sufletească de infinite nuanțe fiindcă sufletul nostru, al românului, e foarte complex, de aceea dăinuiește în timp. Există un **dor** de **casă**, de **părinți**, de **iubită**, de **locul natal**, de **prieteni**, un **dor de ducă**, **de-a reveni** ș.a.m.d.

Omniprezent în doinele populare, **dorul** e o stare a existenței noastre românești. Pentru noi, românii, existența e **dor**, trăim într-o **stare de dor**.

Dorul este un focar viu al ființei poporului român; este nucleul autohton al facturii psihice, ce formează ligamentul unității noastre naționale, căci să nu uităm: **„românul rabdă, dar nu renunță"** (M. Eminescu).

Limba română e **„doina dorurilor noastre"** — spunea un poet —, **doina** specifică numai poporului nostru, fiindcă în **doină** se tălmăcește inima românului, din **doină** se degajă: **tristețe** și **frământare**, **neliniște** și **dor**. Așa cum viața și moartea sunt un dat al firii de a fi, tot așa sentimentul **dorului** e o stare sufletească complexă, pe care numai noi, românii, o simțim.

„Țăranul român — spunea G. Enescu — **poartă muzica în sinea sa (...); îl ajută să-și redea** dorul, **acea nostalgie inexprimabilă care-i mistuie sufletul (...)"**.

Dorul formează substanța lirică a poeziei noastre populare, motiv bogat înflorit, un element al firii românești de a fi, fiind cântat și pentru el însuși: **dorul — dor** devenind obiect liric, încât ipostazele lui sunt multiple.

Dăm câteva exemple din creațiile poplare pe care le-am culeș de pe plaiurile Rarăului, de unde sunt originar: **„În alte locuri** — scria Geo Bogza — **sunt alți munți sau pot fi fluvii puternice. marea sau oceanul; aici Rarăul reprezintă dimensiunea fundamentală a lumii, latura cosmică a vieții și a istoriei"**:

Lung e drumul la Rarău,
Dar mai lung e dorul meu;
Drumul suie și coboară,
Al dorului **mă omoară...**

*

. . . . . .

Dorul **unde se lasă**
Face lacrimilor casă
Și dorul **unde se pune**
Face inima cărbune.

*

Frunză verde de mohor
Du-te dor **pe cel izvor**
Și despică molidul
Nu-mi despica sufletul;
Și despică cetina,
Nu-mi despica inima.

*

Dorule, **mânca-te-ar focul,**
Mi-ai făcut fața ca socul;
Dorule, mânca-te-ar para,
Mi-ai făcut fața ca ceara...

. . . . . .

Dorule, **dacă n-ai fi**
Eu n-aș mai îmbătrâni
Ca o floare-aș înflori...

*

De-ar fi dorul ca o floare,
Aș întineri sub soare!

... în acest context de poezie populară, îmi vine în minte culegerea antologică, alcătuită de poetul Ion Pilat: **Cartea dorului**, publicată în 1936.

Dorul i-a fascinat și pe M. Eminescu și L. Blaga, de exemplu, care nu sunt numai poeți, ci exponenți spirituali, prin care vorbește însuși poporul în momentele lui de expansiune spirituală.

Ceea ce leagă așa de strâns pe M. Eminescu și L. Blaga e sentimentul **dorului** din creațiile lor artistice, parte integrantă a personalității lor creatoare, care ne face și pe noi, cititorii, să ne simțim solidari și să ne regăsim în propriile noastre stări, frământări și idei, căci cum spunea poetul **Poemelor luminii**:

Nesfârșit e dorul - dor
Bate-n valea tuturor.

Grațian Jucan

Catehează despre judecata din urmă

(Urmare din pag. 1)

de faptele săvârșite în această viață și să primească sentința dreaptă potrivită lor. Nu vor fi judecați după lege, ci după atitudinea pe care au avut-o față de semenii lor, în care au văzut sau nu pe Iisus. În felul acesta, Judecătorul raportează la Sine toate faptele noastre: „Mie Mi-ați făcut!..."

În funcție de aceasta, cei drepți vor fi despărțiți de cei nelegiuiți. Despărțirea lor este asemenea celei dintre oi și capre. Oaia reprezintă ființa blândă și ascultătoare; capra este mai îndărătnică și mai greu de supravegheat. Cei binecuvântați sunt repartizați la dreapta, asemenea oilor, ca unii care au ascultat de glasul stăpânului lor; iar „cei blestemați", sau osândiți vor fi repartizați la stânga, ca unii care s-au depărtat de comuniunea lui Iisus cel aflat în nevoi și în suferință... Interesant că atât cei repartizați la dreapta, cât și cei repartizați la stânga vor rămâne nedumeriți fiindcă în drumul vieții lor nu-și amintesc să-L fi întâlnit vreodată pe Iisus. Dacă L-ar fi întâlnit, apreciază ei, poate ar fi adoptat o altă atitudine. (Cei repartizați la stânga). Judecătorul le va descoperi atunci taina că El s-a aflat în toți oropsiții, marginalizații și nenorociții lumii... El se identifică cu ei. **Toți aceștia sunt „frații" Lui.** După cum remarcă un comentator, „în așteptarea arătării Sale în slavă, Fiul Omului cunoaște un mod de existență și de prezență, de un fel foarte particular, secret și misterios. El va fi fost în mod tainic prezent în cei în suferință, în frații înfometați, goi, bolnavi, izolați. La a doua venire, Judecătorul transcendent, Fiul Omului din cartea lui Daniel și din cartea lui Enoh, va descoperi tuturor neamurilor, adunate și strânse de-a dreapta și de-a stânga Sa, o taină de dimensiune cosmică. Ei vor constata că acest Judecător, pe care au crezut că îl vor vedea pentru prima oară, l-au întâlnit de mult și mereu, de-a lungul vieții lor pământești. Dar această taină ei nu o vor cunoaște, decât atunci când va fi prea târziu, când ei vor fi deja judecați și repartizați la dreapta sau la stânga" (Th. Preiss).

De aici vedem că judecata universală va fi făcută o singură dată de Judecătorul Împărat, ca instanță supremă, de aceea sentința rostită de El va fi definitivă, veșnică și fără drept de apel...

IV. Recapitularea-Aprecierea

Despre ce judecată ne vorbește Mântuitorul în pericopa amintită? (Despre judecata din urmă, sau de apoi). Ce caracter are această judecată? (Universal). Ce înseamnă aceasta? (Că vor fi judecați toți oamenii, toate neamurile pământului, fără nici o deosebire). Cine va face această judecată? (Ea va fi făcută de Fiul Omului, aflat în toată mărirea Sa, ca Împărat al slavei, înconjurat de sfinții Săi îngeri). Care vor fi martorii și apărătorii celor judecați? (Faptele lor. Istoria se va deschide ca o carte în care fiecare a scris fapta sa cu consecințe asupra vieții semenilor lor). Care sunt caracteristicile acestei judecăți? (Ea va fi una singură, universală, definitivă și fără drept de apel).

Cercetând mai îndeaproape textul pericopei putem aprecia faptul că celor condamnați nu li se va pronunța sentința asupra faptelor rele săvârșite, ci asupra a ceea ce au omis să săvârșească din ceea ce trebuia sau aveau obligația să făptuiască. Astfel, judecata reprezintă o luare de poziție față de cei care au ascuns, sau față de cei ce au înmulțit talantul cu care au fost înzestrați de Dumnezeu... Apoi, judecata nu face o expunere dramatică asupra tuturor răutăților săvârșite peste veacuri, ci pune în lumină faptele bune, care rămân biruitoare ca singurii martori și singurul criteriu de rostire a unei sentințe drepte și definitive din partea lui Dumnezeu-Judecătorul...

Vorbind însă despre judecata din urmă, Domnul nu a voit nici să amenințe, nici să sperie, ci să îndemne și să încurajeze spre săvârșirea faptelor bune, trezind tuturor încrederea în biruința lor definitivă și deplină, precum și optimismul de a nu înceta să crești și să te desăvârșești în săvârșirea lor, știind că odată și odată ele își vor primi adevărata și binemeritata lor răsplată. Altfel spus, El vrea să continue prin noi, prin fiecare din noi, până la sfârșitul veacurilor, opera Sa de samarinean milostiv. El vrea ca „împărăția lui Dumnezeu sădită înlăuntru nostru" (Luca 17, 21—22), să nu rămână ascunsă, ci să constituie o continuă a irmare a faptei lui Iisus către toți cei aflați în suferință, în nevoi și în tot felul de neputințe...

V. Asocierea

Pe lângă judecata universală, veșnică și definitivă, există și judecata particulară, la care este supus sufletul fiecărui om, când trece pe tărâmul veșniciei. Această judecată nu este de inițiativă, de aceea, rugăciunea Bisericii, din care ei continuă să facă parte până la sfârșitul veacurilor, adică până la judecata universală, le poate veni în ajutor.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că judecata din urmă va fi făcută de Dumnezeu-Judecătorul aflat în mărire veșnică; ea fiind universală, dreaptă și definitivă.

VII. Aplicarea

1. Pericopa judecății de apoi fixează faptele milei trupești pe care creștinii trebuie necontenit să le arate față de semenii lor. Acestea sunt: a sătura pe cel flămând, a adăpa pe cel însetat, a primi pe cel străin, a îmbrăca pe cel gol, a cerceta pe cei bolnavi, pe cei aflați în temniță, în necazuri și în nevoi. La acestea putem adăuga și faptele milei sufletești, care sunt: a îndrepta pe cel păcătos, a învăța calea Domnului pe cel neștiutor și nepriceput, a da sfat celui ce are trebuință de el, a ierta pe cei ce ne-au greșit, a mângâia pe cel întristat, a ne ruga pentru aproapele nostru.

2. Fixată de Biserică înainte de începerea postului Sfintelor Paști, pericopa „judecății din urmă" are menirea de a ne pregăti sufletele spre revizuirea conștiinței, spre cercetarea faptelor proprii și spre îndreptarea privirii spre iubirea Părintelui ceresc arătată prin Jertfa Domnului, de unde ne vine iertarea și puterea de înnoire a vieții duhovnicești.

Vernisaje cu ocazia aniversării U.N.I.C.E.F.

La inițiativa Secțiunii Pedagogice și de Asistență Socială a ASTREI, în colaborare cu Despărțământul Central Sibiu al ASTREI, cu prilejul aniversării a cinci decenii de la înființarea U.N.I.C.E.F. s-au organizat două **concursuri de creație plastică**. Primul a avut ca temă: **Un viitor mai bun pentru fiecare copil**. Cele 120 de desene expuse la Biblioteca ASTRA Sibiu ne-au oferit prilejul să ne apropiem de universul gândirii și simțirii copiilor, neașteptat de bogat și, uneori, neașteptat de matur.

Micii artiști ne-au adus pe planșele de desen, cu candoare și exuberanță, lumea gândirii și simțirii lor. Ei s-au transpus în viitor cu o naivitate cuceritoare, cu spontaneitatea nevoii de exprimare, cu sinceritate, cu debordantă dăruire. Au împodobit imaginea viitorului cu gânduri de BINE, FRUMOS și FERICIRE, cu simțiri incandescente, cu speranțe și neliniști.

Imaginile de joc care predomină în desene ne plasează în lumea esențială a copilăriei cu problematica ei. Evadăm din cotidianul prozaic și ne pierdem imaginativ în hora lor, ne lăsăm învăluiți de sinceritatea mesajelor transmise prin linii și culori. Din desene ne fixează ochii lacomi, lacomi de cunoaștere. Mesajul expoziției a fost: „Să nu ne pierdem sufletul de copil". „Să fim răspunzători de viitorul lor".

A doua expoziție s-a organizat cu ocazia unui **concurs de desene și icoane pe sticlă** pe tema **Nașterii Domnului Iisus Hristos**. Cu profundă simțire și gândire imaginativă, copii de 5—6 ani, elevi din clasele I—X au creat imaginea lumii noi răscumpărate de păcat, a lumii creștine.

Marele praznic al Creștinătății — Nașterea Domnului Iisus Hristos, capătă, în desenele și icoanele copiilor, dimensiunea speranței mântuirii prin credință. Minunea de la Bethleem, darul suprem al lui Dumnezeu oferit nouă prin Fiul Său, este reprezentată cu subtilă profunzime, cu finețea sentimentului religios trăit de copii.

Întreaga expoziție, ce exprimă prin linii și culori binecuvântarea izbăvirii, ca împlinire a profețiilor privitoare la venirea lui Mesia ca eliberator spiritual ne-a oferit o ambianță spirituală elevată pe măsura măreției sărbătorii creștine. Sperăm ca de Sfintele Paști să organizăm un alt concurs și o altă expoziție pe tema Învierii Domnului Iisus Hristos.

Premiile au fost acordate datorită generozității sponsorilor: Mitropolia Ardealului prin I.P.S. dr. Antonie Plămădeală, Fundația „Omenia", ziarul „Tribuna" și câteva întreprinderi din Sibiu și din județ. S-au împărțit daruri, cu ocazia sărbătorii Crăciunului copiilor din familii și celor spitalizați bolnavi de SIDA.

Pe viitor, având ca model exemplar activitatea filantropică caritativă a ASTREI istorice, dorim să ne constituim un mod constant de a acționa filantropic-caritativ, să aducem bucuria recunoașterii meritelor învățării și creației, să aducem puțină mângâiere celor necăjiți.

Conf. univ. dr.
ELENA MACAVEI
Președinta Secțiunii Pedagogice și de Asistență a ASTREI

Chipuri din galeria învățătorimii și a clerului militar

Dr. Andrei Gâlea (1883 - 1975)

primul revizor școlar român al județului Solnoc — Dobâca

În **„Raportul general asupra învățământului din județul Solnoc-Dobâca"**, pe anul școlar 1922/23, și publicat în ziarul „Someșul" din Dej (An. I, nr. 11 din 8 martie 1924) se spune că **„Dr. Andrei Gâlea a lucrat mult pentru organizarea și românizarea școlilor și a învățământului din acest județ, a luptat cu greutățile începutului și a condus corpul didactic cu tact, blândețe și demnitate..."** El n-a știut ce-i odihna sau comoditatea. A fost un caracter echilibrat, comprehensiv, o personalitate de o rară noblețe sufletească, iradiind încredere, bunătate și manifestând, în permanență, solicitudine față de interesele școlii și ale slujitorilor acesteia. Avea o mare autoritate în rândurile cadrelor didactice. Cuvântul lui era respectat și urmat cu sfințenie — **„Așa a spus Gâlea așa facem"**, spuneau învățătorii.

Andrei Gâlea s-a născut în comuna Porcești (azi Turnu Roșu) din județul Sibiu, la 23 noiembrie 1883, ca unicul copil al părinților săi. Porceștiul era o comună mare, românească, de graniță, ce impresiona pe vizitator **„prin mulțimea și verdeața nucilor împrăștiați pe străzi și grădini"**, prin biserica ctitorită, în 1653 de Matei Basarab, precum și prin bunăstarea ei materială. Când **N. Iorga** a vizitat comuna, înainte de primul război mondial, a găsit în casa bisericii 30 000 de florini.

Fiul primarului Andrei Gâlea și al boldășiței Maria — femeie isteață și cu știință de carte — a terminat, cu distincție, școala primară din sat, între anii 1889—1895, având ca învățător pe Teodor Olea. Apoi, în anul școlar 1895/96 repetă clasa a IV-a la Școala primară de stat din Sibiu, pentru a-și însuși limba maghiară, fără de care nu putea frecventa liceul de stat pe care-l absolvă în anul școlar 1903/1904, când și-a luat și bacalaureatul. În anul școlar următor, 1904/1905 este student ordinar la **Secțiunea teologică** a Seminarului „Andreian", iar în ziua de 9 iunie 1907 obține **Absolutoriul** cu calificativul **„foarte bine"**. A funcționat ca învățător-director în comuna Porcești până în anul 1916. Menționăm că în vara anului 1908 a participat la primele cursuri de vară pe care le-a organizat N. Iorga la Vălenii de Munte, cursuri cunoscute mai târziu sub denumirea **„Universitatea populară N. Iorga"**. Aici, împreună cu Simion Mândrescu, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, Gh. Tulbure, Ion Clopoțel, Al. Bogdan și alți ardeleni, puțini la număr, tânărul Andrei Gâlea ascultă cu admirație și nereținut entuziasm cuvântul înflăcărat al lui N. Iorga, Vasile Boghea și alții.

Entuziasmat de cele văzute și auzite la Vălenii de Munte și îndemnat, probabil, și de mentorii săi sibieni, Andrei Gâlea se hotărăște să-și continue studiile, paralel cu activitatea didactică. Așa că, în toamna anului 1910, se înscrie ca student particular la Facultatea de Drept a Universității din Cluj. Tot în același an se căsătorește cu Valeria Dragomir, învățătoare, punând bazele unei familii trainice, cu cinci copii, cărora, cu excepția unuia mort prematur, le-a dat o educație aleasă și le-a înlesnit o pregătire intelectuală superioară. După intrarea României în război, în 1916, Gâlea trece munții în **țară**. Ajunge în Moldova, înrolându-se ca preot voluntar în armata română. Participând la luptele pentru alungarea dușmanului din țară și pentru eliberarea Transilvaniei, căpitanului-confesor Andrei Gâlea i s-a acordat **„Medalia luptătorilor în războiul anilor 1916—1919"** **„Medalia Ferdinand cu spade și panglică"**, precum și înalta decorație **„Coroana României"** cu spade în gradul de ofițer, prin decretul regal Nr. 553 din 1919.

Andrei Gâlea a fost și un bun publicist, dublat de un istoric cultural-bisericesc de talent. A colaborat la revistele **„Vatra școlară"** și **„Mitropolia Ardealului"** și la alte publicații sibiene. Dintre studiile sale, — după cum ne-a informat distinsul cărturar **Ioan N. Ciolan**, unul din fruntașii învățătorimii ardelene și de la care deținem și unele date strict biografice asupra lui Gâlea, amintim: **„O ctitorie a lui Matei Basarab în Ardeal, biserica din comuna Porcești"**, **„Conscrierea preoților și frământările românilor trăitori în anii 1720—1723, în scaunele Sălișteː Tălmaciu, Sibiu"**, **„Plângerea preoților uniți din Boița contra protopopului Ioan Piuariu Molnar"** **„Preoți români din satele scaunelor Sălișteː Sibiu și Tălmaciu în anii 1753, 1766, 1788"**, **„Pomelnicul ctitorilor bisericii din Porcești, scris în anul 1780"** și **„Zece documente inedite despre fosta mânăstire de lângă Săcădate"**. În manuscris: **„Monografia bisericii Porcești"**, precum și **„Acte și documente privitoare la o monografie a comunei Porcești"**, documente în limbile latină, germană și maghiară, aflate la **Arhivele statului** și la **Biblioteca Brukenthal** din Sibiu.

După demobilizare și după luarea doctoratului în Drept la Universitatea din Cluj, a funcționat ca primul revizor școlar român al județului Solnoc-Dobâca, fiind numit, în această funcție, prin decretul Consiliului Dirigent din Sibiu, nr. 2893, din 16 aprilie 1919. Noul revizor școlar se prezintă la post pe ziua de 1 mai 1919. Acum îi cunoaște pe **dr. Teodor Mihali**, prefectul județului, fost erou memorandist, și pe subprefectul **dr. G. Șerban**, renumit cărturar și compozitor. Aceștia l-au primit cu afecțiune și i-au dat tot concursul. Gâlea a fost numit revizor școlar în afara oricăror criterii politice, de partid, și și-a dovedit cu prisosință calitățile de bun organizator și îndrumător al învățământului primar din județ. În cei aproape cinci ani cât a stat în fruntea treburilor școlare și culturale din județ, — 1.V.1919—31.VIII.1923 — și-a câștigat nu numai prețuirea și dragostea învățătorilor și-a profesorilor, ci și a întregii opinii publice din oraș și județ. Deși a condus școala someșeană sub **domnia** a șase prefecți, de culori politice diferite, cu concepții adeseori contradictorii și cu moravuri, uneori de un savuros bizantinism, Dr. Andrei Gâlea a știut totuși, cu tactul și discernământul ce-l caracterizau, să conducă cu inteligență treburile Revizoratului școlar și ale învățământului someșean și să obțină de la fiecare prefect importante ajutoare și concesii în favorul școlii și al slujitorilor ei. Demn cu unii, stăruitor cu alții, îndrăzneț, dar fără a depăși anumite limite cu majoritatea intelectualilor cu funcții de răspundere în administrație și în conducerea județului, Gâlea a știut să se facă util școlii și culturii din această străbună vatră de viață și vrere românească.

Un preț deosebit a pus, apoi, revizorul școlar, pe intensificarea muncii culturale în județ, pe lichidarea neștiinței de carte. Să nu uităm că județul deținea recordul pe țară, după Maramureș, în ceea ce privește numărul analfabeților.

Învățământul someșean era în plin progres când, la 31 august 1923, dr. Andrei Gâlea demisionează. Părăsește Revizoratul școlar. Plecarea lui a constituit o mare pierdere pentru școala și cultura românească din județ. Învățământul a fost văduvit de unul dintre prețioșii lui îndrumători. Gâlea a fost un pedagog de excepție, un patriot luminat, străin de orice urmă de șovinism în sufletul său, un perfect om de societate și un revizor școlar exemplar. Episcopul Ivan al Clujului, Vadului și Feleacului, pentru grija pe care a purtat-o școlii confesionale ortodoxe, precum și pentru raporturile de înaltă urbanitate pe care le-a avut cu reprezentanții acesteia, prin ord. Nr. 3500 din 1921, l-a distins cu dreptul de-a purta brâu roșu închis, iar guvernul țării, la propunerea Ministerului Instrucțiunii Publice, pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor de serviciu, i-a acordat, la 9 noiembrie 1922, Ordinul **„Coroana României"** în gradul de ofițer.

După părăsirea postului de revizor școlar s-a stabilit la Sibiu, unde înaltele foruri bisericești l-au făcut **Consilier referent**, apoi, începând cu 1943, **iconom stavrofor**. S-a pensionat la 1 septembrie 1956, după ce timp de aproape 50 de ani a servit cu zel biserica, școala și cultura românească. Mai menționăm faptul că începând cu anul 1934 a deținut un timp și funcția de ajutor de primar al orașului Sibiu.

Memoria și personalitatea vrednicului revizor școlar, consilier și iconom stavrofor dr. Andrei Gâlea, care s-a stins din viață în ziua de 25 decembrie 1975, acum deci, 20 de ani, la patriarhala vârstă de 92 de ani, vor rămâne mereu vii în inimile celor ce l-au cunoscut, iar numele său va fi trecut cu litere de aur în istoria culturii și-a învățământului primar românesc someșean.

Iosif Bâtiu

Unele afirmaţii eronate lingvistico – istorice despre vechimea creştinismului ortodox la români

Despre vechimea creştinismului ortodox la poporul român s-au făcut unele afirmaţii eronate de către unii istorici şi lingvişti români şi care sunt aduse în discuţii ca justificari documentare, însă de pe poziţii confesional-subiective.

Istoricul P. P. Panaitescu, de exemplu, afirma: „cuvântul **episcopus** n-a dat un derivat în limba romana, pentru că în general poporul român a trăit un creştinism primitiv, fără episcopat, într-o ţară unde nu erau oraşe şi deci nu puteau fi episcopi".[1] La rândul său, Al. Rosetti susţinea: „terminologia creştină, în afară de termenii latini care denumesc noţiunile fundamentale ale cultului **(biserică, botez, câşlegi, creştin, cumineca, Dumnezeu, înger, Paşti păgân, sân „sfânt"** etc.) este sud-slavă: termenii slavi arată că organizarea cultului s-a făcut în perioada de după secolul al IX-lea".[2]

Ne vom opri, de moment, asupra acestor afirmaţii venite din partea celor doi învăţaţi români, ca să nu mai amintim şi de alţii, ca în secolul trecut de istoricul Alexandru Xenopol, care impune reluarea cercetărilor despre vechimea creştinismului ortodox la poporul român.

Aprecierea din partea istoricului P. P. Panaitescu a unui „creştinism primitiv" trăit de poporul român în epoca paleocreştină, daco-romană, este dezminţită de urmele unor bazilici descoperite până acum, îndeosebi în Dobrogea, vechea Scythia Minor, în număr de peste 33 din sec. IV—VII,[3] ca cele şase bazilici din Tomis, cele cinci din Tropaeum Traiani, şapte din Histria, sau din restul ţării, de la Porolissum (Moigrad), de la Cenad (Morisena, jud. Arad), de la Slăveni (com. Gostavăţ, jud. Olt) din sec. IV, care rivalizează în epocă cu bazilicile din Imperiul Roman.

Aspectul lingvistic al cuvântului **episcopus** în limba română, „n-a dat un derivat", de unde concluzia că n-am fi avut episcopi şi episcopate în perioada paleocreştină, daco-romană, şi cuvântul ne-ar fi venit din limba slavă, **jepiskop, jepiskup,** argumentaţia nu poate fi susţinută. Din grecesul **episkopos,** prin filiera latină, **episcopus,** în limba română avem două derivate: **piscop (piscup)** şi **piscupie.** Cuvântul se întâlneşte şi în onomastică şi în toponimie: **Piscupeşti, Piscupescu, Piscupeasca**[4] etc. Cuvântul **piscup (piscup)** îl întâlnim **în Cazania a II-a** a lui Coresi (1581) şi în **Palia de la Orăştie** (1581—1582). În **Cronica lui Radu Greceanu** se menţionează: „Iar domnul (= Constantin Brâncoveanu, n.n.) mergând la Buzău, la ghenarie în 6 zile, au făcut Boboteaza acolo, şi cu toată orânduiala ei făcând slujba la piscupie . . .".[5] Termenii folosiţi până în secolul al XVIII-lea erau **piscupie** şi **piscup,** şi nu **episcopie** şi **episcop,** care sunt neologisme venite cu influenţa bizantino-fanariotă, după Constantin Brâncoveanu, şi nu ne-au venit prin slava bisericească, începând din secolele IX—X, cum se afirmă şi se fac aprecieri. (Din slava bisericească ne-au venit cuvintele bisericeşti **popă** (sl. **popú**) şi **vlădică** (sl. **vladika**). În Italia meridională se întâlneşte forma **piskopo** cuvânt aflat şi în greaca bizantină: **piskopos.**[6] În portugheză avem **bispo** în alb. **pespek** şi în maghiară **püspök.** Evoluţia în limba română din latinul **episcopus** în **piscop (piscup)** şi **piscupie** a avut loc pe teren romanic, de vreme ce în Italia meridională avem **piskopo** şi în portugheză **bispo.** Realităţile istorice dovedesc la rândul lor prezenţa episcopilor în perioada daco-romană. În Scythia Minor — Dobrogea — a existat o înfloritoare viaţă cultural-spirituală creştină gravitând în jurul episcopiei din Tomis, atestată încă din sec. III prin episcopul **Evangelicos,** cunoscut din actul martiric din jurul anului 290 al sfinţilor **Epictet** şi **Astion.** care au suferit martirajul în cetatea Halmyris de la gurile Dunării, după cum cunoaştem din acelaşi act martiric şi numele primului preot creştin din Dobrogea, **Bonosus,**[7] poate un autohton geto-dac. Dintre cei nouă episcopi atestaţi la Tomis, ajunsă mitropolie în sec. VI cu mitropolitul Paternus (518—520), având 14 scaune episcopale sufragane, patru dintre ei purtau nume romane: Bretanio, Terentius, Paternus şi Valentinianus. Întreagă această situaţie eclesiastică din Scythia Minor face dovada „existenţei unei vieţi religioase organizate în forme creştine încă din secolul III d.Hr.".[8] O viaţă religioasă creştină organizată cu biserici, cu preoţi şi cu episcopi avem în secolul al IV-lea şi în Gothia romană, ţinuturile de astăzi ale Munteniei şi sudul Moldovei şi Basarabiei. Comunităţile creştine din Gothia romană erau organizate într-o Biserică ortodoxă, numită **„Biserica lui Dumnezeu din Gothia",** cum rezultă din **Actul martiric al Sfântului Sava „Gotul"** (373—374), cu episcopi, cum a fost episcopul Theofil, care a participat la sinodul I ecumenic de la Niceea (325), Ulfila, ucenicul său, care a predicat creştinismul în limbile gotă, greacă, şi latină, Goddas, got de neam, cu preoţi, ca autohtonul Sansala, dintr-un sat de autohtoni şi gotul Gutticas dintr-un oraş, poate Pietroasele (jud. Buzău), unde se crede că a fost şi centrul puterii lui Athanaric. Cu un regim asemănător celor din Gothia romană, este de considerat că vor fi fost şi comunităţile creştine din celelalte provincii, ca Transilvania, unde cercetările arheologice din 1968 şi 1980 de la Apahida au dus la concluzia că aici a fost un important centru administrativ, militar şi religios din sec. V, unde a fost identificat şi mormântul unui episcop, iar tezaurul de la Cluj — Someşeni din imediata apropiere ar aparţine mai degrabă unei biserici, decât unei principese ostrogote sau gepide, cum s-a presupus.[9] Dacă se are în vedere şi toate antichităţile creştine descoperite până acum pe tot teritoriul ţării noastre, din sec. IV—VII, se constată un creştinism organizat cu locaşuri de cult şi cu o ierarhie bisericească slujitoare, şi nu justifică cu nimic afirmaţiile istoricului P. P. Panaitescu.

Referindu-ne la afirmaţiile lui Al. Rosetti, trebuie precizat, mai întâi, componenţa cultului creştin, care are două părţi.

O primă componentă o formează partea individuală sau privată a cultului, care se referă la nevoile individuale sau private ale credincioşilor. A doua componentă o formează partea generală sau colectivă şi se referă la sărbători, care privesc întreaga colectivitate creştină. Cultul individual sau privat dovedeşte că daco-romanii **creştini (= christianus)** se **rugau (= rogare),** se **închinau (= inclinare)** erau **botezaţi (= battizare — baptizare),** se **cuminecau (= comminecare — communicare),** erau **cununaţi (= coronare),** erau **înmormântaţi (= in + monumentum),** pentru care se făceau **priveghiuri** şi **privegheri (= pervigilare), comănduri (= commandare — commendare –** îndeplinirea ritualului prescris pentru morţi), **pausuri (= repausare — pausare,** contaminat cu slavul **pomană (= pomenú).** La **capetele (= capitare)** rituale de 3, de 9, de 40 de zile, de un an şi în continuare **(sâmbetele morţilor — sambatha mortuus)** se aduceau **căpeţele (= capitelum),** contaminat cu slavul **colaci (= Kolaci)** şi **grâu (= granum), fiert (= fervere)** contaminat cu sl. **Kolivo (= colivă).** Cum se constată, toate cuvintele care denumesc momentele din viaţa creştină individuală sau privată daco-romană sunt moştenite din limba latină vorbită.

Cultul creştin ortodox colectiv sau general, care se referă la **sărbători (=servatoria),** pe lângă **duminică (= dominica dies).** sărbătoare care a înlocuit oficial pe **Dies Solis** „în ultimii ani ai secolului al IV-lea",[10] toate marile sărbători creştine vin din epoca daco-romană, începând cu **Paşti (= pascha, - ae).** Legat de **Paşti** avem sărbătoarea **Florii (= Floralia — Florilia)** pentru **Intrarea în Ierusalim a lui Iisus Hristos** apoi **Înălţarea (= inaltiare),** la 40 de zile după **Înviere (in+ vivus)** după **Paşti,** şi la 50 de zile avem **Duminica Pogorârii Duhului Sfânt** sau **Duminica Cincizecimii (Penticosti-is,** fr. **Penticôte).** la romani **Rosalia,** sărbătoarea pomenirii morţilor în timpul înfloririi trandafirilor. Cuvântul **Rosalia,** care dovedeşte proveniența creştinismului românesc din latura populară, îl păstrăm prin filiera slavă de mai târziu (v. sl. bg. **rusalija), Rusalii** care a acoperit cuvântul din daco-romană **rusaie, rusai,** cum se mai aude şi astăzi izolat în unele regiuni ale ţării noastre, ca în Zarand şi Munţii Apuseni, unde se foloseşte şi forma veche **Flurii** şi numele de botez **Flurie.**[11] A doua mare sărbătoare a anului bisericesc după **Paşti** este **Crăciun** cu data fixă la 25 decembrie, devenită prima mare sărbătoare bisericească a anului în sec. IV, ea fiind **Anul Nou** la creştini. În popor **Crăciunul** a fost socotit adevăratul **Anul Nou,** „având unele caractere ce amintesc în chipul cel mai evident de „Kalendae Januariae",[12] care au ajuns la români **cărinde — corinde,** prin contaminarea slavă, **colinde.** Caracterul vechilor **calendae** romane, la populaţia romanică nord-dunăreană devenită în masă, începând din timpul lui Constantin cel Mare (306—337) creştină, era acum creştin, în sensul că se vestea marea sărbătoare a **Naşterii Domnului (= Nascere Domini).** Marea sărbătoare creştină a însemnat pentru daco-romanii creştini şi prima lor **chemare** sărbătorească în **biserici (= basilica)** la începutul anului bisericesc ,anunţată prin **corinde** cu **Ierui Doamne, Ierui, Ier (= Alleluia Domine).** Prima **chemare** sărbătorească în biserici la începutul anului bisericesc, **calatio, -onem,** a ajuns în limba română **Căracţiune** prin contracţie: **Crăciun** (ar. **cârciun, crâciun,** megl. **cârciun**)[13] La Crăciun se anunţau în biserici creştinilor daco-romani din partea **preoţilor (= presbiterum)** data **Paştilor.** sărbătoare cu dată schimbătoare, fixată la sinodul I ecumenic din 325 de la Niceea. O dată cu anunţarea datei **Paştilor** se anunţau şi sărbătorile cu date schimbătoare legate de Paşti, precum şi momentele legate de viaţa cultică dintre **Craciun şi Paşti: cârnelegi (= carnem ligat),** când se lăsa **săc** (sau **sec) (= siccus)** de **carne (= carnis)** şi când se lăsa **săc (sec)** de lactate şi ouă, folosite în **săptămâna albă** sau **câşlegi (= caseus ligat)** după care urmau **păresimile (= quadragesima — quaresima)** cuvânt devenit în limba română **păresimi,** prin trecerea lui **qu-** în **p-** (ca în **aqua, -ae = apă).** Perioada dintre **Craciun** şi **Paşti** este marcată de specificul ortodox al termenilor: **cârnelegi** şi **câşlegi.** Cum se ştie Biserica apuseană nu are **câşlegi,** fiindcă acolo se folosesc în post lactate şi ouă. Alături de marile sâbători creştine **Paşti** şi **Crăciun** păstrăm în limba română din perioada paleocreştină, daco-romană, şi celelalte sărbători creştine cu dată fixă, cu nume greceşti sau semite, compuse cu latinul **sanctus sânt, sân,** cum avem: **Sântămăria (Mare,** la 15 august, şi **Mică** la 8 septembrie); **Sânmedru — Sâmedru (Sanctus Demetrius — Aghios Dimitrios)** — nume de sărbătoare care aparţine Bisericii Ortodoxe, şi care „a pătruns de timpuriu, şi anume înainte de pronunţarea vocalei eta, ca i"[14]; **Sângeorz** ar. **Sămgorgu,** meg. **Sămgorzu (Sanctus Georgius)** de asemenea sărbătoare specifică Bisericii Ortodoxe; **Sâmpietru (Sanctus Petrus); Sânnicoară (Sanctus Nicolas); Sântoader (Sanctus Theodorus); Sânvăsâi (Sanctus Vasilios); Sânziene (Sanctus dies Johannes); Sânt Indrei (Sanctus Andréas)** etc. Sărbătorile creştine cu numele lor din latina populară sunt păstrate până astăzi în limba română din epoca daco-romană. Dacă în cărţile de ritual şi în vorbire avem astăzi pentru aceşti termeni populari creştini reversurile lor din slava bisericească, limba de cult oficială în cancelariile domneşti şi în Biserica ortodoxă română secole întregi, după cum în apus a fost limba latină, aceasta nu dovedeşte decât o contaminare lingvistică sau înlocuirea termenilor vechi daco-romani cu alţii veniţi prin filiera slavă, cum avem: **Sâmpietru** cu **Sfântul Petru, Sânnicoară** cu **Sfântul Nicolae** etc.

Prezenţa unui cult creştin ortodox organizat din perioada daco-romană dovedeşte o Biserică ortodoxă organizată, în cadrul căreia se exercita cultul creştin ortodox, atât cel individual, privat, cât şi cel general sau colectiv în limba latină vorbită, de către o ierarhie organizată cu biserici, cu preoţi şi episcopi şi personal ajutător monahal şi cu mânăstiri, cum a fost descoperit nu de mult şi complexul mânăstiresc de la Slava Rusă din sec. IV—V.[15]

O biserică organizată a însemnat şi o societate organizată sociopolitic, cu tradiţiile şi cu felul ei propriu de viaţă, cu obştile săteşti agrare în cadrul romaniilor populare ajunse voievodate independente şi apoi cu organizare statală. Biserica creştină ortodoxă se dovedeşte istoric a fi făcut parte integrantă din viaţa însăşi a poporului român cu are s-a identificat de la începutul său ca popor daco-roman.

În faţa acestei realităţi expuse, se mai pot justifica afirmaţiile lui Al. Roseti şi ale altora care l-au secundat şi-l secundează?

Centrul cultului creştin este Sfânta Liturghie, cu săvârşirea minunii transformării pâinii şi a vinului euharistic în însuşi Trupul şi în însuşi Sângele Domnului Iisus Hristos, **Taina Sfintei Cuminecări** sau **Sfintei Împărtăşanii.** Liturghia ortodoxă a Sfântului Ioan Gură de Aur este o prescurtare a Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare, iar aceasta este o prescurtare a Liturghiei Sfântului Apostol Iacob, de prin secolele II sau III, de la primii ucenici ai Apostolilor, care, la rândul ei, este perpetuarea **Sfintei Cine de Taină,** săvârşită de Mântuitorul în seara de miercuri spre joi, 13 spre 14 nisan (martie), cu pâine dospită, înainte de mântuitoarele Sale Sfinte Patimi, şi a poruncit ca **„aceasta să faceţi spre pomenirea Mea"** (Lc. 22, 19).

Stăm, de la începutul creştinismului nostru ortodox daco-roman, ascultând numai această sfântă poruncă, împreună cu părinţii şi cu toţi înaintaşii noştri, la **Sfânta Cină de Taină** în bisericile noastre ortodoxe, laolaltă cu Sfinţii Apostoli, având-L în mijlocul lor pe Domnul Iisus Hristos. Ne împărtăşim dintru început cu Sfântul Trup, cu pâinea dospită sfinţită, şi cu Sfântul Sânge, cu vinul sfinţit, ambele elemente ale Sfintei Euharistii, după cum o dovedeşte în limba noastră vorbită însuşi cuvântul **cuminecare,** din perioada daco-romană (sec. II—VI, VII), din limba latină populară — vorbită: **communicare - comminecare.** La poporul român, popor dintru începuturile fiinţei sale ca popor daco-roman ortodox, s-a săvârşit numai Sfânta Liturghie ortodoxă, în cadrul căreia ne-am împărtăşit cu întreg trupul Domnului Iisus Hristos, cu pâinea dospită sfinţită şi cu vinul sfinţit. Şi cât vom fi sub soarele vieţii şi sub cerul ocrotirii lui Dumnezeu, porunca lui dreaptă vom împlini: **Aceasta să faceţi spre pomenirea Mea** (Luca 22, 19).

Pr. I. Ionescu

1. P. P. Panaitescu, **Introducere la istoria culturii româneşti** Bucureşti, 1969, p. 104.
2. Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** Bucureşti, 1986, p. 286.
3. † Epifanie Norocel, **Pagini din istoria veche a creştinismului la români,** 1986, p. 94; Adrian Rădulescu, **Bazilici şi monumente creştine în contextul etnogenezei româneşti din secolele III—VII în Dobrogea,** în vol. „Monumente istorice şi izvoare creştine", Galaţi, 1987, p. 9—77.
4. Iorgu Iordan, **Toponomia românească,** Bucureşti, 1963, p. 360; Idem, **Dicţionar al numelor de familie româneşti,** Bucureşti, 1983, p. 367.
5. **Cronicari munteni,** Bucureşti, 1961, vol. II, p. 30—31.
6. H. Mihăescu, **Influenţa grecească asupra limbii române până în secolul al XV-lea,** Bucureşti, 1966, p. 186.
7. **Vieţi de sfinţi români şi apărători ai legii strămoşeşti,** Bucureşti, 1987, p. 151—159.
8. Ion Barnea, **Din istoria Dobrogei,** II, Bucureşti, 1968, p. 465.
9. Mircea Russu, **Paleocreştinismul nord-dunărean şi etnogeneza românilor,** în „Anuarul Institutului de istorie şi arheologie „Cluj-Napoca", XXVI, 1983—1984, p. 42.
10. Vasile Pârvan, **Contribuţii epigrafice la istoria creştinismului daco-roman,** Bucureşti, 1911, p. 107.
11. Cuvinte auzite de noi în com. Blăjeni, jud. Hunedoara, şi în comunele din jur, în cursul anilor 1943—1946.
12. Petru Caraman, **Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români şi slavi,** Iaşi, 1931, p. 63.
13. Prezenţa cuvântului în megl. **cârciun,** în ar. **cârciun — crâciun,** în dr. **crăciun** dovedeşte etimologia din **calatio -onem.** cu rotacizarea lui **-l-** intervocalic şi prin asibilare, cu trecerea lui **t + i + vocală** la **— ci —,**ca în **fecior = fetiolus, tăciune = titionem, picior = petiolus.** Rădăcina cuvântului este **căr- (căraciune-calationem),** şi nu **cre- (creationem),** prin slavă **Kra** — susţinută de Al. Rosetti.
14. H. Mihăescu, **op. cit.,** p. 58.
15. Andrei Opaiţ, Cristiana Opaiţ, Teodor Bănică, **Complexul monastic paleocreştin de la Slava Rusă,** în „Revista monumentelor istorice", LIX, 1990, 1, p. 18—28.

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

II.

Un element deosebit de important, prin care se dovedeşte procesul de formare a poporului român, ca urmare a simbiozei daco-romane, precum şi continuitatea sa în vatra vechii Dacii îl constituie fără îndoială faptul că românii, ca popor, s-au născut creştini.

Creştinismul s-a răspândit la strămoşii noştri de la locurile de origine ale creştinismului însuşi. Ca şi limba, tot aşa şi credinţa creştină a românilor îşi are începuturile în sinteza daco-romană, în Dacia traiană primii creştini venind, foarte probabil, odată cu armata romană şi cu coloniştii. Apostolul creştin al goţilor, Ulfila, nu-şi putea duce la bun sfârşit întreprinderea decât în mediul creştin străroman. Sunt sigure, totodată, urmele arheologice, obiecte şi lăcaşuri de cult, morminte şi sarcofage, inscripţii, opaiţe şi vase cu semnul crucii, ca cele descoperite la Cluj-Napoca, Zlatna-Ampellum, Biertan etc., iar obiectele de podoabă cu simboluri creştine, de factură locală sau de import, nu puteau aparţine decât daco-romanilor creştini. În Dobrogea, la Tomis, a existat în secolele IV—VI o episcopie bine organizată. Ierarhia bisericească de genul celei de aici nu putea exista în afara unei organizări politice străromâne. Este de asemenea indiscutabilă prezenţa multor preoţi de rând care aveau să secondeze în acele „romanii populare", în numeroasele „ţări româneşti" căpeteniile politice. O continuitate neîntreruptă de factură latină a cunoscut şi a transmis peste veacuri cuvintele şi noţiunile latine cele mai importante referitoare la viaţa religioasă: creştin- -cristianus, cruce - crux, Dumnezeu - Dominus Deus, înger - angelus, biserică - basilica.

Aceleaşi realităţi istorice le constatăm pe teritoriul Banatului, unde au fost descoperite numeroase obiecte paleocreştine: inelul de aur cu gemă la Băile Herculane, opaiţul roman de bronz în formă de peşte de la Lipova, două cruci de metal la Dubovăţ şi alte urme ale creştinismului timpuriu la Morisena, Bersobis, Orşova, Tibiscum. În Banat, vecinătatea comunităţilor creştine de la Singidunum şi Sirmium ne îndreptăţeşte să presupunem existenţa unor creştini izolaţi încă înainte de prigoana dezlănţuită de împăraţii Diocleţian şi Liciniu. Prigoanele anti-creştine din dreapta Dunării au intensificat răspândirea creştinismului în Dacia, pentru că mulţi creştini din zonele amintite s-au refugiat în stânga Dunării, adică în Banat, unde-şi puteau practica credinţa fără teamă, întrucât teritoriul nord-dunărean nu mai făcea parte din Imperiul roman. Iustinian I (527—565), restabilind autoritatea Imperiului roman de răsărit la Dunăre, reorganizează administrativ Biserica în Jugoslavia, în apropierea Dunării, sub a cărei jurisdicţie se aflau şi creştinii din Banat.

La români creştinismul a fost propovăduit şi s-a răspândit aşa cum era el la Ierusalim, Alexandria, Antiohia, Salonic etc. Populaţia de la nord de Dunăre a intrat sub influenţa puternică a Constantinopolului, care a răspândit în răsărit credinţa, sfintele slujbe şi rânduielile Bisericii Răsăritene. Imperiul roman de apus prăbuşindu-se la 476 d. Hr., poporul român, care avea strânse legături cu sudul Dunării şi cu Constantinopolul, a intrat în sfera Bisericii Răsăritene şi a Culturii bizantine, devenind el însuşi un apărător al Ortodoxiei.

Creştinarea slavilor, precum şi activitatea fraţilor misionari Ciril şi Metodiu, creatorii scrierii slave şi primii traducători ai cărţilor bisericeşti din greceşte în slavoneşte, au avut urmări importante şi asupra vieţii bisericeşti a strămoşilor noştri. Încurajaţi în secolele VII—X numai de slavi, eram ca o insulă latină în mijlocul unei mări slave, şi în acest fel s-a adoptat slavona de către Biserică şi clasa cnezială românească, apoi ea fiind introdusă şi în cancelariile domnitorilor Moldovei şi ai Ţării Româneşti. În ce priveşte noţiunile fundamentale de credinţă, acestea sunt de origine latină, dovadă certă a faptului că românii erau creştinaţi cu mult înainte de venirea slavo-bulgarilor, de la ei luând numai anumite forme privind organizarea bisericească şi cultul. Poporul român, în totalitatea sa, a continuat să vorbească românește şi, de altfel, în Evul mediu târziu limba română s-a impus şi în Biserică.

Arhid Prof. Dr. CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

„Împodobirea unei biserici cu picturi e un act responsabil"*

■ **Rep.** — Stimate d-le Radu Jitariu, deşi încă tânăr, aveţi o carieră impresionantă. Aţi pictat deja 10 biserici, printre care trei mânăstiri. Puteţi să ne dezvăluiţi pentru cititorii noştri, în câteva cuvinte metamorfoza naşterii unei fresce?

R. J. — Într-o frescă se deosebesc două părţi distincte: partea pur tehnică, care se referă la realizarea efectivă a mortarelor-suport, aplicarea lor, alegerea momentului optim pentru începerea picturii etc., parte mai puţin relevantă pentru cititori şi actul creaţiei propriuzise care începe cu mult înainte. Pentru că se apropie sărbătoarea Învierii Domnului, luăm ca exemplu scena Învierii. Încep prin a reciti textul din Sf. Scriptură, încercând să ajung la o cât mai profundă înţelegere din punct de vedere dogmatic a momentului. Apoi încerc să retrăiesc acel moment, implicarea fiind şi de ordin artistic. Pe tot acest parcurs, tensiunea interioară înregistrează o curbă ascendentă, până atinge o cotă maximă. Acesta este momentul optim pentru transferul emoţiei pe perete, prin mijloace artistice: linie, culoare etc.

■ **Rep.** — Ce rămâne din dvs. acolo sus, pe perete?

R. J. — Ideal ar fi ca noi să prindem acea cotă emoţională maximă. Dar, ca orice alt om, şi artistul are zile mai luminoase sau mai puţin luminoase.

■ **Rep.** — Aici în atelierul dvs. şi al soţiei Alexandrina Jitariu cu care alcătuiţi o echipă extraordinară există multe icoane. Pentru fiecare din noi, ca şi creştini, icoana are o anumită semnificaţie. Ce înseamnă „icoana" din punctul de vedere al artistului?

R. J. — Fiind creştini şi credincioşi, pentru noi icoana are în primul rând semnificaţia pe care o are pentru oricare alt creştin. Din punct de vedere artistic, demersul este acelaşi cu cel de la pictura murală.

■ **Rep.** — Ce particularităţi implică tehnica pictării icoanelor pe lemn?

R. J. — Trebuie să precizez că, în general, un bun muralist este un mai puţin bun iconar sau pictor de şevalet şi invers. Aici intervine acea calitate pe care artistul o are sau nu nativ. Indiferent de ce tehnică vorbim, satisfacţiile de moment sunt importante. Privind în urmă însă, apare un sentiment de insatisfacţie şi dorinţa de a relua totul.

■ **Rep.** — Am menţionat rezultatele şi satisfacţiile. Dar cu ce greutăţi vă confruntaţi?

R. J. — Din nefericire, pictura murală nu este numai vocaţie, ci şi profesie. Deci, greutăţile sunt, în special, materiale. Gândindu-ne că trebuie să trăim din ceea ce pictăm, găsim motivaţia faptului că avem şi zile întunecate din punct de vedere artistic.

■ **Rep.** — Cum colaboraţi cu Biserica?

R. J. — Putem spune că avem relaţii foarte bune şi de aceea suntem deschişi la orice solicitare de colaborare.

■ **Rep.** — Care este orientarea actuală în pictura bisericească ortodoxă?

R. J. — Biserica cere respectarea tradiţiei atât dogmatic cât şi sub aspectul formei. În practică, situaţia e puţin diferită. Din nefericire alegerea picturilor de către parohii, se face. în majoritatea cazurilor, pe criterii financiare. Deci cel care lucrează cel mai ieftin, lucrează cel mai mult. În consecinţă se ajunge la promovarea kiciului, a nonvalorii, la deformarea tradiţiei bizantine spre un manierism deplasat. Nu trebuie să uităm că împodobirea unei biserici cu pictură trebuie să fie un act responsabil, care respinge din start compromisul de orice natură. În ce priveşte pictorul, importantă rămâne calitatea lucrărilor nu numărul lor.

■ **Rep.** — Vă mulţumesc.

Stud. Camelia Sălăjan Chifor

* Dialog cu pictorul Radu Jitariu.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **SÂMBĂTĂ, 1 februarie 1997** — a prezidat lucrările Consiliului Eparhial la reşedinţa mitropolitană.
- **DUMINICĂ, 2 februarie 1997,** — a prezidat lucrările Adunării Eparhiale, ţinute în sala de şedinţe a Facultăţii de teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
- **LUNI, 3 februarie a.c.,** — a trimis un mesaj revistei teologice „Călăuza Ortodoxiei", revistă a Episcopiei Dunării de Jos, cu ocazia aniversării numărului 100 al revistei.
- **MIERCURI, 5 februarie 1997,** — a primit la Reşedinţa mitropolitană într-o vizită de lucru pe domnul Emil David, directorul „Casei de presă şi editură Tribuna Sibiului".
- **VINERI, 7 februarie a.c.,** — cu ocazia împlinirii a 15 ani de arhierie la Sibiu a oferit o recepţie, la Reşedinţa mitropolitană, angajaţilor Arhiepiscopiei şi profesorilor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.
- **SAMBATA 8 februarie a.c.,** — a cercetat mânăstirea Predeal.
- **LUNI, 10 februarie a.c.,** — a participat la Bucureşti la lucrările şedinţei Adunării Naţionale Bisericeşti.
- **MIERCURI, 12 februarie a.c.,** — a participat la lucrările şedinţei Consiliului Naţional Bisericesc.
- **JOI, 13 februarie a.c.,** — a participat la lucrările şedinţei Sinodului Bisericii Ortodoxe Române, lucrări desfăşurate la sediul Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române din Bucureşti.
- **VINERI, 14 februarie 1997,** — a plecat în Italia la invitaţia episcopului de Anezzo pentru a participa la o sărbătoare aniversară a episcopiei. Cu acest prilej I. P. S. Sa s-a întâlnit şi cu alţi episcopi din zonă şi cu cardinalul din Florenţa.

  La Florenţa a participat la Sf. Liturghie la parohia română ortodoxă din Florenţa, păstorită de preotul Petre Coman.

  Ultimele trei zile le-a petrecut la Roma la invitaţia Secretariatului Pontifical pentru Unitatea Creştină. A avut convorbiri cu privire la reluarea dialogului internaţional dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica romano-catolică. S-a întâlnit cu cardinalii Edward Cassidy şi Willebrands, cu episcopul Pierre Duprey, cu Mgr. Eleuterie Fortino şi cu Mgr. Tauran de la Secretariatul de Stat (Externe) al Vaticanului. Sunt speranţe pentru reluarea dialogului dintre cele două Biserici. În acest sens se va întruni la Roma Comitetul de coordonare a dialogului, în cursul lunii aprilie 1997.
- **LUNI, 24 februarie 1997** — a primit la reşedinţa mitropolitană pe scriitorul şi publicistul Mircea Tomuş.
- **VINERI, 28 februarie 1997,** — a participat la Facultatea de Teologie din Sibiu la şedinţa Consiliului profesoral al Facultăţii.

Secretar Eparhial,
Pr. VALENTIN SICOE

Sesiunea Ordinară Anuală a organelor de conducere ale Patriarhiei Române

În ziua de 10—11 februarie a.c., la sediul Palatului Patriarhal s-a întrunit Consiliul Naţional Bisericesc în vederea prezentării şi discutării dărilor de seamă ale serviciilor Administraţiei Patriarhale şi întocmirea Raportului General Anual al C.N.B. ce s-a supus Adunării Naţionale Bisericeşti. Lucrările au început cu un Te-Deum sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist.

Consilierii de resort şi-au prezentat rapoartele privind Cancelaria Sfântului Sinod, Organelor Centrale Bisericeşti, viaţa bisericească, activitatea misionară şi pastorală, asistenţa socială-caritativă şi filantropică, viaţa monahală, relaţiile externe, situaţia comunităţilor din diasporă, situaţia învăţământului teologic şi religios din şcolile de stat, activitatea economic-financiară: Fondul Central Misionar, Institutul Biblic şi de Misiune, activitatea Tipografiei, Editurii, Ateliere, execuţia bugetară, bilanţul pe anul 1996.

S-a prezentat proiectul de buget pe anul 1997.

La 12 februarie 1997 a avut loc şedinţa de lucru a Adunării Naţionale Bisericeşti care s-a ţinut în Sala Parlamentului revenită Patriarhiei.

După slujba Te-Deum-ului din Catedrala Patriarhală, în Sala Parlamentului, sub preşedinţia Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist s-au repartizat lucrările la comisiile permanente: organizatorică, bisericească, culturală, economico-financiară, validări şi bugetare.

S-au reluat lucrările în plen prezentându-se rapoartele de activitate pe secţii, care au fost supuse discuţiei plenului şi aprobate în unanimitate. Pe marginea problemelor prezentate membrii Adunării Naţionale Bisericeşti au luat cuvântul lămurind multe din problemele puse.

În zilele de 13—14 februarie a.c. a avut loc şedinţa Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. După săvârşirea Te-Deum-ului în Catedrala Patriarhală, s-au desfăşurat lucrările Sfântului Sinod în Palatul Patriarhal.

Prea Fericitul Părinte Patriarh a repartizat lucrările pe comisii: Doctrină, viaţă monahală şi misiune socială; Canonică, juridică şi pentru disciplină; învăţământ teologic şi relaţii externe. Lucrările au fost apoi dezbătute în plenul Sfântului Sinod, luându-se hotărârile adecvate care se vor publica în Buletinul Oficial al Patriarhiei Române.

În cadrul şedinţei Sfântului Sinod s-a dat şi o recepţie la care a participat Preşedintele României şi s-au discutat problemele vitale ale Bisericii în noile condiţii politice. Dintre problemele de interes general au fost dezbătute problemele de relaţii externe ale Sfintei Patriarhii cu Diaspora românească, de faţă fiind mitropolitul pentru Europa Centrală şi Mitropolitul Basarabiei, ca şi probleme de interes intern privind învăţământul religios, patrimoniul Bisericii, monumentele istorice bisericeşti, salarizarea clerului, şi interesul comun al stabilirii unui climat de pace şi bune relaţii inter-religioase. S-a pus şi problema elaborării Legii Cultelor ca şi a amendării Statutului de organizare şi funcţionare a Bisericii Ortodoxe Române. În acest sens se va lansa şi un apel către clerul şi credincioşii Bisericii noastre.

Arhid. prof. dr. Ioan N. Floca

Semnalăm... Semnalăm...

● În unica şi marea colecţie de literatură teologică veche **Migne** — o enciclopedie neîntrecută până astăzi — (221, vol. **Patrologia Latină** şi 161, vol. **Patrologia Greacă,** cu traducere latină) Evagrie Ponticul ocupă un loc important. Aşa se şi explică faptul că a fost preluat în colecţiile mai mici de lucrări de spiritualitate, ca şi diferitele **Filocalii.** Şi în **Filocalia** românească în 12 volume traduse de Părintele Stăniloae, Evagrie se găsesşte la loc de frunte. Au rămas de la dânsul două tratate, **Tratatul practic** şi **Gnosticul.**

De curând Evagrie a atras atenţia unui nou traducător, Cristian Bădiliţă, care publică ambele tratate într-un volum la editura Polirom (Iaşi, 1997, 161 p.).

Un valoros **studiu introductiv** precede tratatele (p. 7 - 25). Evagrie s-a născut în anul 345 şi a murit în anul 399. A fost contemporan şi prieten cu sfinţii capadocieni Vasile cel Mare şi Grigorie de Nazianz cu care a întocmit prima **Filocalie**, adică selecţiuni din Opera lui Origen. Evagrie e important şi pentru noi românii, pentru că l-a avut discipol pe Ioan Cassian, originar din Dobrogea.

Bănuit că a fost origenist, Evagrie nu se află printre sfinţi, dar Biserica armeană îl sărbătoreşte la 11 februarie. Tratatele lui, **Tratatul practic** şi **Gnosticul** (cel care cunoaşte) sunt ortodoxe şi se bucură de mare trecere printre creştinii ostenitori spre desăvârşire, monahi, clerici şi laici deopotrivă.

Comentariile lui Cristian Bădiliţă sunt lucrare de savant. Remarcăm şi bibliografia. Ar fi fost bine să nu lipsească din ea Părintele Stăniloae, primul traducător al Filocaliei în româneşte (Evagrie, vol. I, 1947, ed. II, p. 35—93). E menţionat însă Iustin Moisescu (patriarh) cu teza sa de doctorat: **Evagrie Ponticul. Viaţa, Scrierile, Învăţătura,** Atena, 1937 (în lb. greacă).

Mai importante decât orice altceva sunt Textele propriuzise ale lui Evagrie. Sunt prilej de meditaţie şi drum spre înţelepciune.

*

● Scris în formă de dialog, tratatul DE CE S-A FĂCUT DUMNEZEU OM al lui Anselm de Canterbury e unul dintre cele mai cunoscute şi faimoase tratate de la începutul mileniului II. Anselm s-a născut la Aosta în anul 1033 sau 1034 şi a murit în anul 1109. Acest tratat a apărut, aşadar, îndată după schisma din 1054 care a despărţit Apusul de Răsărit.

Etienne Gilson, teolog catolic, reduce întregul conţinut al cărţii la expunerea şi susţinerea argumentului ontologic. (Dacă ceva există, există Dumnezeu. „Eu sunt cel ce sunt").

În acest tratat, deşi foarte timpuriu în literatura catolică, de după schismă, există şi elemente ale dogmei catolice **Imaculata Conceptio,** insuficient şi paradoxal prezentată de către Anselm. Observând o anumită contradicţie logică, interlocutorul lui Anselm, numit desigur convenţional Boso, nu mai vrea să continue discuţia: **„Destul despre aceasta",** zice el, şi trece la altă temă.

Teologilor n-ar trebui să le scape această carte.

*

● Porfirie Uspenski, episcop şi teolog rus, dintr-o generaţie mai veche spune despre cartea: GRĂDINA DE FLORI DUHOVNICEŞTI: **„Este o carte populară şi mântuitoare de suflet".** Cartea a apărut acum în editura „Bunavestire" din Bacău 1997. Are subtitlul: **„Cugetări povăţuitoare şi sfaturi bune culese din operele bărbaţilor înţelepţi şi sfinţi".** Sunt adunate citate, pe diferite teme religioase, morale, pe parcursul a 324 p., format mare, din sfinţi, teologi şi filosofi (mai mult de 36 de nume).

E destinată — ca tot ce publică acestă editură — folosului sufletesc şi, ca orice antologie, selectează şi scuteşte pe cititori de multă osteneală, care ar însemna citirea tuturor autorilor din care citează.

Editura aceasta însă, nu cunoaşte câteva reguli simple care trebuie respectate la publicarea unei cărţi, printre ele şi arătarea autorului şi a traducătorului. Fără acestea, cartea nu are autoritate şi credibilitate. În cazul de faţă d. p. cine garantează exactitatea citatelor culese din atâţia autori?

Aceeaşi editură publică **„PSALTIREA, PARACLISUL şi PROHODUL MAICII DOMNULUI"** (Ed. Bunavestire, 1996, Bacău, str. Iaşilor 12), o carte de 127 de pagini, fără autor, fără traducător (eventual) şi fără binecuvântarea nici unui ierarh. Dacă ascunderea acestor lucruri e din smerenie, smerenia nu justifică încălcarea unor reguli elementare care dau autoritate cărţilor şi, în cazul acesta şi altele similare, nu creează nimănui nici o răspundere.

Dar răspunderea e şi a editurii.

*

● A apărut în limba engleză una din cele mai importante cărţi din istoriografia românească: AN ENIGMA AND A MIRACLE OF HISTORY: THE ROMANIAN PEOPLE de G. I. Brătianu (ed. Enciclopedică, 1996, 184 p.). De fapt titlul e luat de G. I. Brătianu dintr-o carte a istoricului francez Ferdinand Lot, specialist în istorie medievală. Publicată în engleză cartea autorului român e destinată străinilor. Este, poate, una din cele mai importante cărţi asupra originii, dezvoltării şi organizării poporului român în această parte a Europei.

G. I. Brătianu dezleagă enigma şi explică miracolul. În actualele şi mai vechile noastre dispute cu unii din vecinii noştri, această carte e de o importanţă capitală.

ANTONIE P.

Prin Biserică: Prima Cronică universală în limba română

Lucrarea la care ne referim este **Cronica** ieromonahului Mihail Moxa din Mânăstirea Bistriţa, act înscris în fenomenul cultural desfăşurat aici secole de-a rândul de călugării bistriţeni.

Se ştie că de la începutul Mânăstirii, între zidurile ei a funcţionat o şcoală de limbă slavonă, bine organizată, unde s-au format numeroase personalităţi ale vieţii bisericeşti, culturale şi sociale. Cei mai cunoscuţi sunt descendenţii boierilor Craioveşti, ajunşi pe tronul ţării, sau mari bani ai Craiovei; alţi absolvenţi au activat în domeniul cultural, sau în cancelariile domneşti, ca **Iacob monahul, „mult păcătosul Stepan"**, probabil tot monah, Stan logofătul, Dragomir şi Dienis grămăticii.

Dintre dascăli, se cunosc: „nastavnicul" Macarie ieromonahul, menţionat în anul 1494; ieromonahul Andrei care a „tâlcuit pe slavonie" din greceşte **Viaţa Sfântului Grigorie Decapolitul,** „cu porunca şi osârdia" banului Barbu; şi „nastavnicul" Moise ieromonahul, egumen în 1506. Ultimul reprezentant al curentului slavon este cunoscut ierodiaconul Teofil, care copiază în 1531 o **Psaltire cu noţiuni tipiconale.**

Atacată de unguri, Mânăstirea Bistriţa este devastată, iar călugării ucişi; printre ei cad victime şi caligrafii, încât, pentru terminarea unui **Tetraevanghel,** egumenul Misail este nevoit să apeleze la monahul Mardarie din sfântul Munte Athos.

Ctitorie boierească, neînchinată locurilor sfinte din afara ţării, Mânăstirea Bistriţa devine centrul elementului monahal autohton, unde cultura românească ia un puternic avânt. Aşa se face că, la mijlocul secolului al XVI-lea, călugării bistriţeni erau capabili să transpună în scris limba deprinsă în familie. Dacă ne referim la primul document redactat în limba română la Bistriţa, cunoscut sub numele de **Zapisul lui Eftimie din 1573,** înseamnă că începutul învăţământului românesc la Bistriţa poate fi stabilit în jurul anilor 1530—1540. Din această şcoală, s-au ridicat mitropoliţii Teofil şi Ştefan, promotori şi susţinători ai pătrunderii limbii naţionale în cultul bisericesc.

Un strălucit reprezentant al curentului românesc de la Bistriţa este şi ieromonahul Mihail Moxa. Născut spre sfârşitul secolului al XVI-lea în părţile Olteniei, primeşte la botez numele Vasile. Intră în Mânăstirea Bistriţa, unde găseşte un puternic centru de spiritualitate ortodoxă şi cultură românească. Uceniceşte în preajma egumenului Teofil, sub îndrumarea căruia dobândeşte o vastă cultură teologică, istorică şi juridică, precum şi câteva limbi străine.

Călugărit sub numele de Mihail, desfăşoară în Mânăstire o bogată activitate cărturărească, din care se cunosc până în prezent trei lucrări: **Cronica, Liturghierul** şi **Pravila.**

Liturghierul, tradus în jurul anilor 1620, a fost semnalat în 1897 de I. G. Sbiera, care îl descoperă în Biblioteca episcopului Ghenadie al Râmnicului; astăzi se află în Muzeul Britanic din Londra.

Pravila, tipărită la **Mânăstirea Govora** în 1640 cu binecuvântarea mitropolitului Teofil, potrivit apostilei: „Dat-am blagoslovenie la acest izvod să se tipărească"; originalul se păstrează în fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române.

Cronica, terminată în anul 1620, ne-a parvenit prin intermediul a trei manuscrise, dovadă că a cunoscut o anumită circulaţie. Cel mai vechi, **Manuscrisul Mânăstirii Bistriţa** (1620), descoperit în 1845 de filologul rus V. I. Grigorovici, se află acum în Biblioteca de Stat din Moscova; **Manuscrisul de la Muzeul judeţean Dolj** (1714—1725), copiat de preotul Stanciu de la Mânăstirea Antim din Bucureşti, a fost descoperit în localitatea Coţofenii din Faţă (Dolj); şi **Manuscrisul Bibliotecii Centrale Universitare „M. Eminescu" din Iaşi,** copiat în 1728 de Petru logofătul, a fost achiziţionat în 1874 de Mihai Eminescu pentru Biblioteca din Iaşi, unde este identificat în 1971 de cercetătorul german Klaus-Henning Schroeder.

Tipărită parţial în ultimele două secole, **Cronica** ieromonahului Mihail Moxa cunoaşte în prezent o ediţie critică, însoţită de izvoare, cu studiu introductiv, note şi indici, realizate de academicianul dr. G. Mihăilă; ea a apărut în anul 1989 sub titlul **Cronica Universală.**

Pentru realizarea operei sale, ieromonahul Mihail Moxa recurge la cele mai autorizate izvoare scrise ale timpului, aflate în limbile de circulaţie. Principala sursă o constituie **Cronica universală** a lui Constantin Manasses, apoi **Vechiul Testament, Cronica pe scurt** a patriarhului Nichifor, **Cronica anilor 1296—1413** a lui Ioan Chortasménos, **Letopiseţele sârbeşti noi (1355—1489), Panegiricul Sfântului Constantin cel Mare** de patriarhul Eftimie al Târnovei, **Războiul iudaic** de Josef Flavius, **Cronica** logofătului Simeon Magistrul, **Rezumatul de istorii** al lui Ioan Zonaras şi **Letopiseţul de la Putna.**

Operă monumentală, autorul o sistematizează în două părţi distincte, de proporţii inegale; prima cuprinde 92 de capitole, în care tratează istoria de la facerea lumii până la împăratul Mihai Duca, mort în 1282; urmează Epilogul, apoi partea a doua formată din 7 capitole care prezintă ultima perioadă a Imperiului bizantin şi căderea Constantinopolului sub turci.

Deşi operă de pionierat în istoriografia românească, ieromonahul Mihail Moxa depăşeşte stadiul unei simple compilaţii. El aduce o contribuţie remarcabilă, care constă în: descoperirea izvoarelor, intervenţia în textele originale, sistematizarea cronologică a materialului, rezumarea unor pasaje mai extinse, introducerea unor constatări personale, încercări etimologice, formularea de concluzii, compunerea Epilogului şi redactarea materialului.

Un spaţiu destul de larg acordă ieromonahul Mihail Moxa poporului român în **Cronica** sa. În primul rând identifică peste tot pe romani cu românii. Scriind despre originea românilor, zice: „Să începem a scrie acum ţăria şi puterea românilor"; iar despre cetatea Romei: „Câţi es de acolo, ei se cheamă români". Războiul dintre Mircea cel Bătrân şi Baiazid este redat prin cuvintele: „Se ridică Baiazid cu turcii spre români de se loviră cu Mircea voievod. Şi fu război mare, cât se întunecă de nu se vedea văzduhul de mulţimea săgeţilor, şi mai pierdu Baiazid oastea lui cu totul, iar paşii şi voievozii perîră toţi. Aşa se vărsă sânge mult cât era văile crunte; deci se spăre Baiazid şi fugi de trecu Dunărea". Menţionează luptele lui Iancu de Hunedoara cu turcii. „În anii 1442 ucise Iancu voievod pe Mezitbag... Iar al doilea an s-a lovit Iancu voievod cu turcii... şi-i birui, şi periră atunci turci mulţi, fără număr". În 1455 „purcese Mahomed la Belgrad ca să-l dobândească, şi se lovi cu Iancu, şi birui Iancu pe Mahomed, cu cristoşii" (cruciaţii). De asemenea, relatează despre luptele lui Ştefan cel Mare cu turcii; în anul 1475 „periră turci mulţi, fără număr", dar în 1476 „se sculă însuşi Mahomed cu oşti mari spre Moldova şi se loviră de faţă la Valea Albă, şi biruiră atunci turcii, deci făcură rău mare moldovenilor".

De-a lungul **Cronicii** se observă spiritul obiectiv şi patriotismul istoricului Mihail Moxa. Deşi ţările române erau tributare turcilor, autorul subliniază mereu victoriile oştirilor române asupra celor ale Imperiului otoman. Chiar în finalul lucrării, unde relatează despre marele cutremur din Constantinopol, în fraza de încheiere care îi aparţine, scrie: „Şi pământul se cutremură, cât împăratul încă se spăre că va muri atunci", voind să arate slăbiciunea sultanului şi să prevestească prăbuşirea ulterioară a Imperiului şi eliberarea popoarelor subjugate.

Deosebit de interesant este **Epilogul;** pentru frumuseţea şi valoarea lui documentară, redăm un fragment: „Cum nu poţi ajunge naltul ceriului, nici adâncul pământului, nici marginea lumii, şi cum nu se pot număra stelele ceriului, nici nisipul mării, aşa nu se poate afla adâncul scripturilor. Că unii din cei sfinţi părinţi, letopiseţ au scris de unele, alţii de altele... alţii au scris mai scurt, iar aici s-au adunat ca în scurt şi ca în de tot. Şi iaste ziua Sfinţiei Tale, o, preînţelepte părinte, chir Teofil, episcopul de Râmnic. Iată şi eu robul Sfinţiei Tale... călugărul Moxa Mihail, cât mi-a fost ştiinţa şi m-am priceput, eu am nevoit de-am scris. Deci să punem şi noi odihnă condeiului, ca un trăgătoriu vâsla... Când au făcut pescarii vad de odihnă furtunaţilor, au fost ani 47, iar când am sosit eu la acest vad, a fost numărul anilor 1620, în luna lui septembrie".

În concluzie se poate spune că, renumita **Cronică** a ieromonahului Mihail Moxa constituie un rezultat superior al şcolii româneşti de la Mânăstirea Bistriţa, realizat la începutul secolului al XVII-lea; unicat al epocii respective din ţara noastră. Călugării bistriţeni nu se vor opri la acest nivel, ci vor continua o intensă activitate culturală până în secolul al XIX-lea, îmbogăţind tezaurul spiritualităţii româneşti cu opere de mare valoare culturală, teologică, istorică şi artistică, apreciate şi astăzi de specialiştii în domeniul patrimoniului naţional şi bisericesc.

Arhim. VENIAMIN MICLE

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 martie
Nr. 11—12
1997

SIBIU

MAICA PURUREA FECIOARĂ

Creştinismul este prin excelenţă religia formulărilor contradictorii, a enunţurilor aparent paradoxale şi de neconciliat, dar care se dovedesc în realitate a fi cele mai inspirate şi mai riguros exacte expresii pentru a reda modul în care realitatea divină se întrepătrunde cu cea umană, a felului în care spiritualul se îmbină cu materialul.

Iisus Hristos este în acelaşi timp Fiul lui Dumnezeu dar şi Fiul omului, totul subzistând într-o unică şi irepetabilă Persoană în care divinul s-a înveşmântat desăvârşit în umanitate, s-a înomenit, după o formulă consacrată în teologia ortodoxă, fără a-şi şterbi însă în vreun fel măreţia sau demnitatea divină, şi în care omenescul a fost îndumnezeit la maxim, fără a-l împieta sau dizloca din marginile sale.

După fericita expresie a Bisericii Ortodoxe, Fecioara Maria este „mireasă cu totul fără de prihană" sau cum o cinsteşte evlavia populară, sintetizând întreaga teologie despre persoana şi rolul ei în iconomia mântuirii neamului omenesc „Maică pururea-fecioară".

Fecioria şi maternitatea sunt cele două stări prin care se defineşte femeia în tot ceea ce are ea mai specific, şi prin care se apropie cel mai mult de Dumnezeu.

Prin feciorie, femeia reflectă ceva din sfinţenia divină, atât prin neprihana trupului, cât mai ales prin curăţia sufletească. Aceste calităţi le găsim întrupate în chip desăvârşit în persoana Sf. Fecioare Maria. Ea reprezintă gradul cel mai înalt de sfinţenie până la care a putut ajunge vreodată o fiinţă omenească, aceasta făcând-o întru totul vrednică de alegerea divină „Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei!" (Lc. 1,28).

Fecioara Maria a fost aleasă din veşnicie de Dumnezeu spre a-i fi mireasă de taină: „Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vom chema numele lui Emanuel, ceea ce se tâlcuieşte „Cu noi este Dumnezeu" (Is. 7, 14). De mică, ea a fost hărăzită lui Dumnezeu, crescută sub obăduirea Templului Sfânt, fără să fi cunoscut păcatul personal. Ea avea să fie poarta prin care Fiul lui Dumnezeu va intra în lume şi în istorie „prin Maria, Logosul a atins materialitatea acestei lumi şi a făcut posibilă îndumnezeirea întregii fiinţe umane, adică a trupului şi a sufletului" (Sf. Chiril al Alexandriei), poartă care va rămâne în veci nedeschisă şi neştirbită, pentru că însuşi focul Duhului Sfânt a zămislit în ea: „Poarta aceasta va rămâne închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israel a intrat pe ea. De aceea va fi închisă" (Iez. 44, 2).

Pururea-fecioria Maicii Domnului a constituit una din preocupările majore ale tuturor Sf. Părinţi, fiecare în stilul său specific, argumentând că aceasta a fost o stare reală, evidenţiind importanţa pe care o are acest fapt pentru însăşi mântuirea noastră „naşterea feciorelnică este simbolul renaşterii noastre duhovniceşti şi condiţia dumnezeirii Mântuitorului. Această naştere feciorelnică nu anulează întru nimic maternitatea umană a Mariei" (Tertulian), şi tot acelaşi apologet al creştinătăţii timpurii, demonstra cu argumente ţinând de sfera celei mai simple logici, deci cu atât mai evidente şi mai convingătoare, că pururea-fecioria Maicii Domnului este legată de însăşi persoana Mântuitorului „Hristos se numeşte pe sine Fiul omului; Hristos nu putea să mintă dacă nu era cu adevărat Fiul Omului, şi nu era Fiu al omului dacă nu se năştea dintr-un om, tată sau mamă. Dacă El are pe Dumnezeu drept Tată, nu poate să aibă (venind printre oameni) un om drept tată; prin urmare, El s-a născut dintr-o Fecioară". Pentru Proclu, patriarh al Constantinopolului (+446), pururea-fecioria a fost posibilă datorită faptului că Cel născut din Fecioara Maria n-a fost un simplu om, deci născut după legile fireşti, ci Dumnezeu întrupat „Emanuel, ca om, trebuia să deschidă porţile firii, dar, ca Dumnezeu, El nu s-a atins de feciorie" (citat de Pr. I. G. Coman, „Şi Cuvântul trup s-a făcut", Ed. Mitr. Banatului, Timişoara, 1993, pag. 366).

Referindu-se la pururea-fecioria Maicii Domnului, Fericitul Augustin relevă faptul că a fost o stare de perpetuitate, el redând aceasta printr-o expresie specifică „virgo perpetua" „Sf. Maria a fost şi a rămas Fecioară de la zămislire până la maternitate, şi după aceea, continuu" (op. cit. pag. 137).

De asemenea, Sf. Gherman, patr. Constantinopolului, vorbind într-o predică la Bunavestire despre pururea-fecioria Maicii Domnului arăta că e o feciorie nu numai fizică, ci şi duhovnicească, o feciorie sau o puritate integrală, a întregii sale fiinţe psiho-fizice, depăşind-o pe aceea a îngerilor. Această puritate fiind generată de contactul direct cu Dumnezeu, care se întrupează din sângiuirile sale, El fiind puritatea absolută. sfinţenia absolută. (Citat de Pr. D. Fecioru, Un nou gen de predică, Buc., 1946, pag. 14), iar unul dintre cei mai înzestraţi imnografi ai Ortodoxiei o numea „chip nescris al feciorieî" (Andrei Criteanul).

Dacă în persoana Fecioarei Maria s-a întrupat chipul suprem al feciorieî prin tot ceea ce a e ea mai frumos: curăţia sufletească, neprihana trupului, credincioşia în Dumnezeu şi ascultarea desăvârşită faţă de El, ea este în acelaşi timp şi modelul desăvârşit al Mamei, căci nici o altă femeie nu s-a făcut pe sine pildă de credinţă şi de dragoste faţă de Fiul său, aşa cum s-a făcut ea. Sf. Evanghelii o numesc pe Fecioara Maria „Mama lui Iisus Hristos" (Mt. 1,18), „Maica Domnului" (Lc, 1, 43), „Mama lui Iisus" (In, 2, 1). Domnul Iisus însuşi este numit „Fiul Mariei" (Mc. 6, 3), prin toate acestea confirmându-se faptul că ea a fost cu adevărat Mama după trup a Mântuitorului nostru Iisus

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. N. GANE

Aduceri aminte...

Patriarhul Justinian Marina

— la 20 de ani de la trecerea sa la cele veşnice —

Se împlinesc în acest an, mai precis la 26 martie, 20 de ani de când, încărcat de ani şi de vrednicii sufleteşti, a trecut dincolo în zările veşniciei, după o viaţă întreagă închinată slujirii Bisericii lui Hristos şi poporului celui binecredincios cel ce a fost cel de al treilea patriarh al României, patriarhul de pioasă amintire Justinian Marina.

Au trecut de atunci 20 de ani şi cu cât timpul ce trece face să se aştearnă colbul uitării peste cele trecute, cu atât mai mult chipul luminat al patriarhului Justinian revine în actualitate şi se impune ca o piatră de hotar în istoria Bisericii noastre din acest sfârşit de secol prin strădaniile sale în slujirea lui Hristos cât şi prin viaţa sa pilduitoare pentru clerul şi poporul său, ceea ce face din el cu adevărat un „patriarh al neamului", o făclie luminoasă într-un trecut zbuciumat pentru Biserică şi pentru neam, şi o pildă vrednică de urmat pentru noi cei de astăzi.

Pomenindu-i numele „iară şi iară" ca într-o ectenie lină, nu facem altceva decât să rememorăm câteva aspecte din viaţa şi activitatea Sa şi să creionăm câteva jaloane care au caracterizat marea personalitate a patriarhului ce-şi doarme somnul de veci în biserica rectitorită de el de la Seminarul Teologic „Radu Vodă" din Bucureşti.

Cel de-al treilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române s-a născut la 22 februarie 1901 în satul Suieşti din Jud. Vâlcea, într-o familie de ţărani care i-au sădit în suflet, după cum mărturisea el „duhul unui creştinism autentic întemeiat pe faptele iubirii de Dumnezeu şi de aproapele".

Strămoşii săi dinspre mamă slujesc ca preoţi de peste trei veacuri, altarului străbun, unii dintre ei fiind luptători pentru dreptatea poporului ca de pildă preotul Dumitraşcu din Dejoi, spânzurat într-o zi de Paşti în faţa bisericii sale de către ienicerii turci, pentru că îndemnase păstoriţii săi la răscoală împotriva turcilor cotropitori.

Viitorul patriarh, tânărul Ioan Marina, cum se numea din botez, a urmat şcoala primară în satul natal, apoi în 1914 se înscrie la Seminarul Teologic Sf. Nicolae din Râmnicu Vâlcea, unde s-a remarcat ca un elev eminent, însuşindu-şi o bogată şi serioasă pregătire teologică şi bisericească.

Obţinând la terminarea seminarului şi diploma de învăţător la numai 22 de ani şi-a început lucrarea de dascăl în mijlocul sătenilor săi ca învăţător mai întâi în satul Olteanca (jud. Vâlcea) şi apoi după un an la şcoala din Băbeni, acelaşi judeţ.

La 14 octombrie 1924, de praznicul Cuv. Paraschiva, a fost hirotonit preot pe seama bisericii din Băbeni, unde va păstori ca paroh vreme de 8 ani.

A urmat apoi cursurile Facultăţii de Teologie din Bucureşti, iar în 1932 a fost detaşat ca preot la Catedrala Episcopală din Rm. Vâlcea fiind numit şi profesor şi director al Seminarului Sf. Nicolae, al cărui elev fusese cu ani în urmă.

Un an mai târziu în 1933 a fost transferat la biserica Sf. Gheorghe din acelaşi oraş unde a ostenit „cu timp şi fără timp" vreme de 12 ani.

A fost ales preşedinte al Asociaţiei preoţilor din Oltenia remarcându-se apoi în anii viitori ca un element activ în activitatea pastoral-misionară în ciuda greutăţilor prin care trecea ţara în acele vremuri. Între timp rămâne văduv prin decesul soţiei sale Lucreţia. Dar Dumnezeu rânduieşte celor ce-l iubesc pe el toate cele spre folos şi spre mântuire.

În martie 1945 a fost ales vicar ad-tiv, la Mitropolia din Iaşi, pentru ca peste câteva luni la propunerea mitropolitului cărturar Irineu Mihălcescu să fie ridicat la treapta de arhiereu cu titlul de „Vasluianul". La 11 august 1945 a fost tuns în monahism la Mânăstirea Cetăţuia de lângă Iaşi primind numele de Iustinian iar a doua zi 12 august a fost hirotonit întru arhiereu în Catedrala Mitropolitană din Iaşi.

S-a remarcat printr-o susţinută activitate filantropică mai ales că erau anii grei de după încheierea celui de al doilea război mondial iar ţara în general şi Moldova în special trecea prin situaţii dramatice. A ajutat orfanii, văduve de război, oamenii fără de adăpost, aşa încât s-a făcut un adevărat părinte al săracilor, cum îl numea un contemporan al său.

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Drd. VISARION BALŢAT

SFANTUL GRIGORIE PALAMA

— „Părintele teologiei moderne" —

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă a rânduit ca în duminica a doua din sfântul şi marele post al Paştilor, să se facă pomenirea unuia dintre cei mai iluştri bărbaţi ai săi, de al cărui nume se leagă începuturile teologiei moderne. Mulţi dintre marii teologi ai sec. XX, atât din spaţiul răsăritean, cât şi din cel apusean, îi sunt tributari acestui mare teolog şi sfânt al Răsăritului ortodox.

Sf. Grigore Palama s-a născut în anul 1296 la Constantinopol, într-o familie de nobili, puternic impregnată de spiritualitatea ortodoxă. Se spune despre tatăl său că era un practicant asiduu al Rugăciunii lui Iisus şi că, fiind membru al senatului, la un moment dat este interpelat de către împărat în timpul unei şedinţe, dar din cauza cufundării sale în rugăciune, nu aude nimic. Împăratul, dându-şi seama cât de prins era cu rugăciunea, l-a lăsat în pace. Într-o astfel de atmosferă spirituală s-a născut şi a fost educat viitorul teolog şi sfânt. Îşi va face studiile, pro'ane mai întâi, la curtea împăratului Andronic al II-lea Paleologul, iniţiindu-se temeinic în opera lui Aristotel. Nu va reuşi să-şi afle nici liniştea, şi nici mulţumirea sufletească în opera Stagiritului, şi nici nu va reuşi să găsească răspuns la întrebările care îl bântuiau. După ce, o perioadă îi va frecventa pe câţiva dintre monahii din Constantinopol, va opta definitiv pentru calea monahismului. Se va iniţia, cu aceeaşi temeinic e care-l caracteriza, în practica Rugăciunii lui Iisus, sub ascultarea şi îndrumarea duhovnicească a viitorului mitropolit al Filadelfiei, Teolipt. Pentru că dorea să sporească în desăvârşire, dorind mult mai mult decât îi putea oferi zgomotoasa metropolă bizantină, decide să se retragă în singurătate, astfel că în 1316 pleacă la Athos, împreună cu trei fraţi ai săi, unde va petrece mai mulţi ani, după care se va muta la sfintele aşezăminte din Sinai. În 1326, când împlinea 30 de ani, este hirotonit preot la Tesalonic. În 1331, îl aflăm din nou la Athos, la mânăstirea Sf. Sava, unde va aprofunda temeinic teolog'a, devenind totodată şi un practicant fervent al Rugăciunii lui Iisus.

În 1330 soseşte la Constantinopol un grec originar din Calabria (Italia). Acesta, fire iscoditoare, incitat în parte şi de călugării care se îndeletniceau cu practicarea Rugăciun i lui Iisus, doreşte să-i cunoască mai îndeaproape, astfel că se decide să petreacă o vreme alături de ei, întâi la Tesalonic, apoi la Constantinopol, în sihăstriile isihaste. Aici va descoperi Rugăciunea inimii, prin care monahii pretindeau că pot ajunge la trăirea nemijlocită a lui Dumnezeu, ceea ce contravenea şi contrasta profund cu informaţiile şi convingerile sale de filosof format în spiritul umanist şi ateizant al Renaşterii, care tocmai înmugurise în Occident.

În ce consta de fapt Rugăciunea lui Iisus? Printr-o concentrare interioară maximă şi „adunarea minţii în inimă", se repeta neîncetat rugăciunea **„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!"**, până când se ajungea la dobândirea **isihiei** (liniştea, pacea interioară), stare în care, cel care reuşea să o dobândească, putea să „vadă" slava lui Dumnezeu.

Contrariat de susţinerile isihaştilor, şi nereuşind să-şi depăşească nicidecum prejudecăţile sale raţionaliste, Varlaam va sfârşi prin a-i acuza pe isihaşti de mesalianism, cu alte cuvinte, pretind că văd esenţa dumnezeiască cu ochii trupeşti, văd deci, pe Dumnezeu însuşi, ceea ce, din punctul lui de vedere, era o imposibilitate. Aceste grave acuze la adresa isihaştilor, care porneau dintr-o falsă percepere, nu pot fi explicate decât datorită faptului că Varlaam nu-şi putea depăşi nicidecum formaţia sa intelectualistă profană, şi prin urmare îl vor transforma într-unul dintre cei mai redutabili acuzatori ai părinţilor isihaşti, găsindu-şi chiar şi susţinători, mai ales din rândul membrilor aristocraţiei imperiale bizantine, stârnind un adevărat curent antiisihast. Învăţătura lui Varlaam, sau mai degrabă susţinerile sale, căci nici ne departe acestea nu erau fundamentate teologic, pot fi cuprinse în două propoziţii:

1. Nelăcând nici cea mai mică distincţie între cunoaşterea pozitivistă, bazată exclusiv pe simţuri, şi cunoaşterea lui Dumnezeu, care trece dincolo de simţuri, el confunda de fapt planurile şi noţiunile, considerând că orice cunoaştere, deci inclusiv cunoaşterea divină, nu se poate baza decât pe ceea ce ne parvine prin intermediul simţurilor;

2. Mai susţinea, în conformitate cu formaţia sa umanistă, că Dumnezeu fiind dincolo de orice experienţă sensibilă, este incognoscibil, şi prin urmare, orice cunoaştere a Sa nu poate să-i parvină omului decât într-un mod direct şi mijlocit, aceasta realizându-se doar prin intermediul simţurilor.

Replica părinţilor isihaşti nu va pregeta să întârzie. Ea va veni prin cuvântul şi pana celui

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Cateheză despre dumnezeiasca Euharistie

I. Pregătirea aperceptivă

Ce ne îndeamnă porunca întâia bisericească? (Să participăm cu regularitate la Sfânta Liturghie). Ce este Sfânta Liturghie? (Este slujba bisericească în cadrul căreia cinstitele daruri de pâine şi vin aduse de credincioşi, se prefac în Trupul şi Sângele Domnului, spre împărtăşirea lor).

II. Anunţarea temei

Aceasta se întâmplă prin jertfa şi taina dumnezeieştii Euharistii, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Prima liturghie a săvârşit-o Mântuitorul la Cina cea de Taină, în Joia Sfintelor Paţimi, când a instituit Sfânta Euharistie, ca o jertfă de mulţumire adusă lui Dumnezeu Tatăl prin prefacerea pâinii şi vinului în Cinstitul Trup şi Sânge al Său, împărtăşind-o Sfinţilor Apostoli ca un nou legământ, spre iertarea păcatelor, spre împăcarea cu Dumnezeu şi spre comuniunea dintre ei (Matei 26, 26—28). Şi a lăsat Domnul cu poruncă Sfinţilor Apostoli să repete până la sfârşitul veacurilor, prefacerea pâinii şi vinului în Sfântul Trup şi Sânge, întru amintirea Sa (Luca 22, 19).

Desigur această prefacere este o taină adâncă şi plină de strălucire întrecând puterea noastră de înţelegere. O putem simţi doar prin credinţă şi o putem face vie şi lucrătoare în viaţa noastră prin împărtăşirea cu Sfântul Trup şi Sânge al Domnului, când intrăm în comuniune cu El, asemenea viţei cu mlădiţa, după însăşi cuvintele Sale (Ioan 15, 1—9). De fapt, încă din timpul activităţii Sale, Domnul a anticipat această Sfântă Taină, spunându-le şi atunci tot aşa de deslusit: „Amin, amin grăiesc vouă: de nu veţi mânca Trupul Fiului Omului şi nu veţi bea Sângele Lui, nu veţi avea viaţă în voi..." (Ioan 6, 53—58). Şi neînţelegând adâncul tainei, mulţi s-au smintit chiar şi L-au părăsit (Ioan 6, 66). Le era prea greu să înţeleagă ceea ce mintea nu putea să pătrundă, iar credinţa nu le era luminată suficient... Nu le-a mai rămas decât să se întrebe cu mirare: „greu este cuvântul acesta. Cine poate să-l asculte?" (Ioan 6, 60). De aceea, înţelegerea acestei Sfinte Taine şi Jertfe este rezervată exclusiv credinţei; ea este mereu minune descoperită de Dumnezeu şi ofe-

(Continuare în pag. a 2-a)

Preot prof. SORIN COSMA

Lasă lacrimile mele

Lasă lacrimile mele, lasă-le să curgă Doamnă,
Pentru toţi aceia care, Sfânt Numele Tău nu-l cheamă
Lasă ochii mei să ardă, lasă mâna să se frângă
Pentru toţi aceia care, nu Te vor pe Tine Mamă.

Lasă-mi sufletul să-mi fie stors de orişice mireasmă
Veştejit să cadă, Maică, spre icoana Ta cea Sfântă,
Pentru toţi aceia, care risipesc prea mult din daruri
Şi izvorul Tău cu Haruri, Doamnă, nu'l binecuvântă.

Lasă rana să'nflorească în genunchii mei Stăpână
Să stropesc cu sânge proaspăt lespezile casei Tale
Pentru toţi aceia care nu se pleacă Sfintei Slave
Şi'ntorcându-şi faţa aspră, trec alăturea de cale.

Lasă-mă să-mi torn iubirea peste faţa Ta cea Sfântă
Să Te'mpodobesc cu Slavă şi cu rugă ne'ncetată,
Pentru toţi aceia care pângăresc cu vorbe amare
Şi lovesc cu sfichiu de hulă peste chipul Tău curată.

Lasă-mă să ard în taină, ca o tainică făclie
Şi să mă topesc în focul rugăciunii către Tine
Pentru toţi aceia care Te îneacă'n val de ură
Şi de grijile vieţii au uitat să se'nchine.

Lasă-mă să-mi dau viaţa, să ţi-o pun în palme Ţie
Şi să mi se scurgă Doamnă, vlaga ceas de ceas din vine
Pentru toţi aceia care rătăciţi de vraja vieţii
Nu mai caută, Prea Curată, să se'ntoarcă către Tine.

Dacă viaţa mea săracă, încă nu s'ajunge Sfântă
Lipsa lor a multor inimi, — cu iubirea s'o 'mplinească
Tu trimite-mi Har din ceruri şi cu mila Ta cea multă
Fă, ca biata mea iubire, golul lor să-l covârşească.

Monahia TEODOSIA ZORICA LAŢCU

Aduceri aminte...

Patriarhul Justinian Marina

(Urmare din pag. 1)

În urma retragerii mitropolitului Irineu, din motive de sănătate, a fost numit de către Patriarhul Nicodim ca locţiitor de mitropolit tânărul arhiereu vicar Justinian Vasluianul.

La 19 noiembrie 1947, a fost ales de către Colegiul Electoral Bisericesc ca mitropolit al Moldovei şi Sucevei, fiind înscăunat la 28 decembrie acelaşi an în Catedrala din Iaşi.

Dar la numai două luni, în 27 februarie 1948, octogenarul patriarh Nicodim trece la cele veşnice, astfel că mitropolitul Iustinian Marina devine locţiitor de patriarh.

La 24 mai 1948, marele Colegiu Electoral Bisericesc l-a ales pe mitropolitul Iustinian în scaunul vacant de arhiepiscop al Bucureştilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei şi Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind instalat la 6 iunie 1948.

A devenit astfel cel de al treilea patriarh al României, după patriarhii Miron şi Nicodim şi a căutat în acele vremuri tulburi, când regimul totalitar comunist instalat la conducerea ţării căuta cu tot dinadinsul să împileze Biserica şi activitatea ei, să o scoată în afara societăţii, a căutat deci cele mai bune soluţii pentru ca Biserica, clerul şi credincioşii ei să-şi poată desfăşura activitatea potrivit tradiţiei ei milenare, canoanelor şi normelor stabilite de sfinţii părinţi.

Într-o epocă de cruntă teroare, când „ciuma roşie" ajunsese la apogeu în fosta Uniune Sovietică, când în toate ţările aşa-zise „de democraţie popolară", mii de biserici erau închise, altele dărâmate, mii de preoţi, călugări, ierarhi şi credincioşi erau arestaţi şi maltrataţi, patriarhul Justinian, prin tenacitatea şi robusteţea sa sufletească, a reuşit să facă în aşa fel încât să găsească un „modus vivendi" dintre biserică şi noul stat comunist, în care Biserica e drept cu multe privaţiuni, să-şi poată face datoria.

Aşa se face că în ţara noastră prin strădania Patriarhului Justinian, şi a altor ierarhi legaţi de Biserica neamului lor, n-a fost închisă nici o biserică ,decât cele existente în instituţii de stat, capele militare, capele din spitale sau din penitenciare etc., unde educaţia ateistă devenise obligatorie iar activitatea Bisericii fusese interzisă.

Din marile realizări ale patriarhului Iustinian, amintim doar câteva: — în octombrie 1948, în primul an de activitate ca Patriarh al României, a fost săvârşit actul de Reîntregire a Bisericii româneşti din Transilvania, reparându-se pentru totdeauna samavolnicul act din 1698 — 1701, când o parte a românilor transilvăneni au fost rupţi de la sânul Bisericii Mame.

În acelaşi an, vrednicul de amintire patriarhul Iustinian a trecut la o nouă organizare şi legislaţie bisericească, care a corespuns pe deplin învăţăturilor dogmatice şi canonice ale Bisericii Ortodoxe în general şi ale Bisericii Ortodoxe Române în special.

Sub atenta sa îndrumare a fost întocmit Statutul pentru organizarea şi funcţionarea Bisericii Ortodoxe Române, statut rămas în vigoare până astăzi, şi care a avut la bază statutul şagunian.

Acest statut, precum şi celelalte statute privitoare la învăţământul teologic, la viaţa monahală etc., au fost semnate şi aprobate la insistenţele patriarhului Iustinian şi de către Conducerea Statului de atunci, în aşa fel încât atunci când organele statului totalitarist din acea vreme vroiau să ia unele măsuri împotriva Bisericii, patriarhul le arăta întotdeauna Statutele, arătându-le faptul că şi ei — adică puterea — le-au semnat.

A acordat o grijă deosebită învăţământului teologic, care a revenit sub directa îndrumare a Bisericii. Într-o epocă în care în U.R.S.S: — erau doar două Academii teologice şi două seminarii, iar în alte ţări comuniste învăţământul teologic era aproape inexistent, Biserica noastră avea două Institute Teologice recunoscute prin prestigiul profesorilor săi şi şase seminarii teologice.

Mii de preoţi au absolvit cursurile seminariilor şi ale celor două institute, aproape toţi dintre ei ca bursieri ai Bisericii care într-o vreme atât de cruntă a avut grijă deosebită pentru formarea slujitorilor săi.

O grijă deosebită a fost arătată monumentelor istorice bisericeşti, care au fost în întregime restaurate, apoi tot sub îndrumarea directă a Patriarhului Iustinian au fost restaurate sute de mânăstiri şi biserici de pe tot cuprinsul Patriarhiei Române în timpul păstoririi sale s-au zidit din nou aproape o sută de Biserici în toată ţara.

Nu putem uita apoi grija Patriarhului Iustinian pentru preoţimea Bisericii noastre, grijă concretizată prin strădania sa de a-i crea acesteia condiţii satisfăcătoare de viaţă, prin înfiinţarea Casei de Pensii şi ajutoare a clerului, prin înfiinţarea de case de odihnă pentru clerici şi familiile acestora, precum şi pentru clericii şi călugării pensionari şi bolnavi.

Literatura teologică şi presa bisericească, cu toate obstrucţiile defunctului regim, a cunoscut o adevărată renaştere. S-au publicat numeroase cărţi de teologie, manuale didactice, studii de specialitate, cărţi de cult iar două dintre cele opt reviste teologice din vremea patriarhului Iustinian şi anume „Ortodoxia" şi „Studii Teologice" au apărut la iniţiativa lui.

Numeroşi tineri teologi au fost trimişi la studii de specializare în alte ţări prin grija patriarhului Justinian care s-a preocupat îndeaproape de formarea viitoarelor cadre ale Bisericii. Din rândul lor s-au recrutat mulţi ierarhi şi profesori de teologie care fac cinste astăzi Bisericii noastre.

O realizare deosebită a patriarhului Iustinian a fost cu siguranţă şi canonizarea solemnă a unor sfinţi de neam român şi generalizarea cultului unor sfinţi ale căror moaşte se găsesc în ţara noastră, actul acesta din 1955 constituindu-se ca act de adâncă pietate ortodoxă ce a sporit prestigiul bisericii noastre în ţară şi peste hotarele ei.

Să amintim aici şi noile relaţii în duh de credinţă şi dragoste dintre cultele din ţara noastră, „Ecumenismul local", promovat tot la iniţiativa patriarhului Iustinian, precum şi amplificarea şi diversificarea relaţiilor frăţeşti dintre Biserica Ortodoxă Română şi alte biserici creştine din lumea întreagă.

Din toate cele arătate până acum, reiese clar că patriarhul Iustinian Marina în cei peste cincizeci de ani de slujire a Bisericii strămoşeşti ca preot, arhiereu, şi ca patriarh a dat dovadă permanentă de o râvnă cu adevărat apostolică în slujirea lui Dumnezeu şi a Bisericii Sale. Personalitatea sa a dominat şi domină încă întreaga viaţă a Bisericii noastre, iar numele său s-a înscris pentru totdeauna în lungul şir al „dascălilor de cuget şi simţire românească" şi va fi pomenit cu pioşenie de generaţiile de azi şi cele viitoare ale slujitorilor Bisericii Ortodoxe Române.

De la înălţimea celor 20 de ani de la trecerea sa în Biserica triumfătoare, chipul patriarhului neamului Iustinian Marina apare majestuos şi impunător călăuzind Biserica şi pe credincioşii ei în chip nevăzut spre cărările împărăţiei lui Dumnezeu.

În veci pomenirea lui!

Cateheză despre dumnezeiasca Euharistie

(Urmare din pag. 1)

rită tuturor spre împărtăşirea într-o comuniune de dragoste, de pace şi de unitate. Şi tocmai pentru că mintea omului nu poate să o pătrundă, Apostolul se întreabă numai, fără a răspunde: „Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm nu este oare împărtăşirea cu Sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărtăşirea cu Trupul lui Hristos? Căci o pâine, un trup suntem cei mulţi; căci toţi ne împărtăşim dintr-o pâine" (I Corinteni 10, 16—17). Iar pentru a împlini porunca Domnului, primii Lui închinători „în toate zilele, aşteptând cu un cuget în templu şi frângând prin case pâinea, primeau hrană cu bucurie şi cu bunătatea inimii, lăudând pe Dumnezeu şi având har la tot poporul" (Faptele Apostolilor 2, 46—47).

Fiind vorba de Trupul care se frânge şi de Sângele Legii celei Noi care se varsă spre iertarea păcatelor, Taina Euharistiei este în acelaşi timp şi Jertfa „Mielului lui Dumnezeu". În ea este prezent Trupul şi Sângele de pe Crucea Golgotei, dar într-o formă nesângeroasă, repetându-se însă „pentru mulţi", pentru toţi cei ce doresc să se împărtăşească de roadele iertării lui Dumnezeu prin jertfa de iubire a Fiului Său.

De aici vedem că materia Tainei o constituie Cinstitele Daruri care se vor preface în Trupul şi Sângele Domnului; adică pâinea dospită din grâu curat şi vinul din struguri, aşa cum acestea au fost la Cina cea de Taină.

Partea văzută a tainei o constituie pâinea dospită şi vinul, iar partea nevăzută, transformarea sau prefacerea acestora în Sfântul Trup al Domnului. Prefacerea are loc în cadrul Sfintei Liturghii, când, după cuvintele preotului: „Ale Tale dintru ale Tale...", credincioşii îngenunchează în semn de evlavie şi cântă: „Pe tine Te lăudăm...", în care timp preotul rosteşte rugăciunea de chemare, a Sfântului Duh, numită „Epicleză", prin care cere, invocă prezenţa Sfântului Duh pentru prefacerea pâinii şi vinului în Trupul şi Sângele Domnului.

Săvârşitorii acestei Sfinte Taine sunt episcopii şi preoţii. Am văzut că prima liturghie sau prefacere a fost săvârşită de Mântuitorul la Cina cea de Taină. El a poruncit apoi Sfinţilor Apostoli şi nu altora, să facă aceasta întru pomenirea Sa până la sfârşitul veacurilor (Luca 22, 19).

Sfinţii Apostoli ca „slujitori şi iconomi ai tainelor lui Dumnezeu" (I Corinteni 4, 1), au lăsat la rândul lor pe anumiţi urmaşi ca să le continue această misiune. Aceştia sunt episcopii şi preoţii sfinţiţi de ei. Săvârşitorii Tainei sunt mijlocitori care aduc darurile spre sfinţire şi prefacere. Mântuitorul însuşi — aşa cum sună rugăciunea dinainte de ieşirea cu Darurile — este: „Cel ce aduce şi Cel ce se aduce, Cel ce primeşte şi cel ce împarte". Misiunea preotului este totuşi în aceste momente — cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur — mai mare decât a îngerilor, fiindcă îngerii stau numai în jurul Tronului lui Dumnezeu, pe când la cuvintele preotului, Domnul însuşi coboară spre a se jertfi din nou în mod tainic spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci a credincioşilor.

Primitorii tainei sunt toţi credincioşii Bisericii: copii, tineri, bărbaţi sau femei, păcătoşi sau mai puţin păcătoşi, toţi care simt nevoia comunicării cu Dumnezeu, a curăţiei de păcat, a împăcării cu semenii, a îndreptării vieţii, a însănătoşirii sufleteşti şi trupeşti.

Din cele tratate mai sus vedem că efectele sau roadele Tainei Euharistiei sunt atât în viaţa credincioşilor cât şi în viaţa Bisericii. În primul rând, unirea cu Hristos în Sfânta Taină a Euharistiei lucrează în viaţa credincioşilor o înnoire, după modelul vieţii Domnului. În al doilea rând, roadele Cuminecăturii se referă şi la viaţa Bisericii „că o pâne, un trup suntem mulţi; căci toţi ne împărtăşim dintr-o pâine" (I Corinteni 10, 17), spune Sfântul Apostol Pavel. Sfântul Ioan Damaschinul arată că „Euharistia" se numeşte „Împărtăşanie", căci prin ea ne împărtăşim cu dumnezeirea lui Hristos. Se numeşte şi Cuminecătură... pentru că prin ea ne cuminecăm cu Hristos şi... prin ea ne cuminecăm şi ne unim unii cu alţii, pentru că ne împărtăşim dintr-o singură pâine şi devenim toţi un trup (I Corinteni 10, 16—17; Romani 12, 5) şi un sânge al lui Hristos şi mădulare unii altora, ajungând toţi „împreună trup al lui Hristos" (I Corinteni 12, 27).

IV. Recapitularea — Aprecierea

Care este deosebirea Sfintei Taine a Euharistiei faţă de celelalte Sfinte Taine? (Dacă prin celelalte Taine ale Bisericii se transmite harul necreat şi mântuitor al Sfintei Treimi, prin Taina Euharistiei ni se transmite însuşi Trupul şi Sângele Domnului spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci). Când a fost instituită această Sfântă Taină? (Ea a fost instituită de însuşi Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos la Cina cea de Taină, când a preacut pâinea şi vinul în Trupul şi Sângele Său, lăsând poruncă să facem aceasta „întru pomenirea Sa"). Vedem de aici că Taina Euharistiei se mai deosebeşte de celelalte Sfinte Taine şi prin aceea că ea este şi o jertfă ce ni se oferă spre iertarea păcatelor, spre împăcarea cu Dumnezeu şi spre comuniunea de iubire a celor ce se împărtăşesc din ea. Când se prefac Cinstitele Daruri în Trupul şi Sângele Domnului? (În timpul rugăciunii de invocare a Sfântului Duh, numită şi „Epicleză", rostită de preot în Altar, când credincioşii îngenunchează cântă împreună cu strana: „Pe Tine Te lăudăm..."). Cum explicăm noi această prefacere? (Noi nu ne putem explica această transformare, fiindcă ea depăşeşte puterea noastră de înţelegere. O primim în viaţa noastră pe calea credinţă). Dacă Euharistia este Taina comuniunii şi unităţii Bisericii, este clar oricui că dezbinarea dintre închinătorii Domnului este un păcat. De aceea Biserica se roagă totdeauna pentru unitatea celor ce cred şi-L mărturisesc pe Hristos ca Mântuitor al lor.

V. Asocierea

Viaţa duhovnicească este asemănată în dezvoltarea ei cu viaţa fizică, biologică. Aşa cum viaţa apare prin naştere, primeşte putere şi se dezvoltă prin hrană în condiţii de sănătate, tot astfel şi la viaţa duhovnicească ne naştem odată cu primirea Tainei Sfântului Botez, primim putere prin darurile Sfântului Duh, odată cu harul Tainei Mirului, iar apoi sfânta Biserică ne oferă spre dezvoltare şi creştere o hrană duhovnicească cu totul deosebită, şi anume, împărtăşirea cu însuşi Trupul şi Sângele Domnului. Pe de altă parte, Taina Euharistiei este strâns legată şi precedată de Taina Sfintei Pocăinţe, după îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „să se cerceteze însă omul pe sine, şi aşa să mănânce din pâine şi să bea din pahar. Căci cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie îşi mănâncă şi îşi bea osândă, nesocotind Trupul Domnului" (I Corinteni 11, 28—29). Ne explicăm mai bine necesitatea acestei pregătiri, dacă ne gândim la faptul că ori de câte ori primind în casa noastră un oaspete mai deosebit ne punem lucrurile în bună rânduială. Tot astfel, primind pe însuşi Dumnezeu în sufletul nostru, în viaţa noastră, ne punem întreaga fiinţă în rânduială, pentru a ne face vrednici de primirea Lui.

VI. Generalizarea

Vedem din cele de mai sus că Sfânta Euharistie este Taina şi Jertfa nesângeroasă care ne împărtăşeşte sub forma pâinii şi vinului Însuşi Sfântul Trup şi Sânge al Domnului spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci.

VII. Aplicarea

Poruncile bisericeşti ne îndeamnă cu stăruinţă să participăm cu regularitate la sfânta liturghie şi să ne împărtăşim după necesitate, sau cel puţin în cele patru posturi, sau chiar şi numai în Postul Paştelui, pentru a întâmpina Sfintele Patimi şi mărita Înviere a Domnului, împărtăşindu-ne din roadele iertării Sale.

Înainte de primirea Sfintei Taine, credinciosul trebuie să se pregătească în mod deosebit, dată fiind importanţa şi atenţia ce se cuvine a i se acorda. Sub aspect duhovnicesc ne pregătim pentru primirea Euharistiei prin Taina Spovedaniei, iar sub aspect trupesc se recomandă pe cât posibil să postim câteva zile înainte, sau cel puţin înainte de-a ne împărtăşi să nu mâncăm nimic. Se impune apoi, să citim „canonul" rânduit de Sfânta Biserică, a lat în cărţile de rugăciuni; iar în timpul cuminecării să avem în mână lumânarea şi să ne apropiem cu zdrobire de inimă şi cu bucurie duhovnicească de Împărtăşanie. După Împărtăşanie se cuvine să rostim rugăciunea de mulţumire, să nu sărutăm icoanele, să nu scuipăm, să nu clevetim, ci să arătăm în vieţuirea noastră de zi cu zi chipul Domnului cu care ne-am împărtăşit.

SF. GRIGORIE PALAMA

(Urmare din pag. 1)

mai iscusit dintre ei — Sf. Grigore Palama. El va deveni purtătorul de cuvânt şi apărătorul acestora, şi implicit glasul autorizat al Bisericii Ortodoxe, care în acest fel se va pronunţa de fapt şi împotriva Occidentului copleşit deja de raţionalismul ateizant al Renaşterii, şi tot mai înstrăinat de sensul genuin al creştinismului, incapabil şi neînstare să înţeleagă sensul trăirii isihaste care presupunea efort şi jertfă de sine.

În sihăstria de la mânăstirea Sf. Sava (Athos), apoi la Tesalonic, unde îl vor mâna înalte interese bisericeşti (avea să fie numit arhiepiscop), Sf. Grigore Palama va redacta celebrele sale **Triade întru apărarea sfinţilor isihaşti,** care constituie prima sinteză a spiritualităţii isihaste răsăritene. Tot lui îi va reveni sarcina de a redacta răspunsul oficial al Bisericii Ortodoxe cuprins în **Tomosul aghioritic.**

Întrucât controversa s-a extins, găsindu-şi susţinători şi de o parte, dar şi de cealaltă, Biserica este obligată să se pronunţe oficial şi să ia atitudine. O va face convocând două sinoade, amândouă în anul 1341, unul în luna iunie, iar al doilea în luna august, în care Varlaam, şi învăţătura profesată de el, sunt condamnaţi. În anul 1347, Palama va fi ales arhiepiscop al Tesalonicului, de unde va continua lupta împotriva discipolilor lui Varlaam, Nichifor Gregoras şi Achindin, care şi ei, la rândul lor, vor fi condamnaţi de sinodul din anul 1351. Sf. Grigore Palama se va stinge din viaţă la Tesalonic, unde a păstorit ca arhiereu până în ultima clipă, în 13 noiembrie 1359. În 3 august 1368, în urma hotărârii sinodului convocat şi patronat de unul dintre cei mai fideli ucenici şi biograf al său — Filotei, devenit între timp patriarh—, va fi proclamat sfânt.

Sf. Grigore Palama constituie pentru Biserica Ortodoxă o culme greu de egalat, căci el a sintetizat în opera sa, toată teologia părinţilor care l-au precedat: Evagrie Ponticul, Marcu Ascetul, Sf. Ioan Scărarul, Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie de Nisa, Sf. Maxim Mărturisitorul. Toţi aceştia şi alţii încă, se regăsesc în opera sa, lui revenindu-i meritul de a fi prezentat pentru prima dată doctrina isihastă într-o formă bine închegată. Învăţătura lui este întru totul conformă cu a Părinţilor Bisericii de dinaintea lui şi bine întemeiată pe Sf. Scriptură. Ea poate fi rezumată în câteva principii generale:

Există o cunoaştere a lui Dumnezeu independentă şi mai presus de orice experienţă sensibilă, iar această cunoaştere i-a fost acordată omului prin Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat. Cunoaşterea realităţilor divine, i s-a acordat omului în integritatea fiinţei sale: trup şi suflet, el putând accede încă de aici de pe pământ la îndumnezeire şi la vederea lui Dumnezeu, dar nu prin capacităţile sau puterile sale naturale, ci prin bunăvoinţa lui Dumnezeu.

Dumnezeu este mai presus de toate în noi înşine, şi nu în afara noastră, deci înlăuntrul fiinţei noastre vom putea descoperi lumina slavei dumnezeieşti. Ceea ce se împărtăşeşte sfinţilor în rugăciune este identic cu lumina care li s-a arătat apostolilor pe Tabor în momentul schimbării la faţă al Mântuitorului.

Trebuie să facem distincţia între esenţa divină şi harul divin, care este o energie necreată izvorâtă din fiinţa lui Dumnezeu, dar care nu se confundă şi nici nu poate fi separată de ea. Atunci când sfinţii afirmă că văd pe Dumnezeu, nu înseamnă că ei văd esenţa dumnezeia că, căci Dumnezeu Cel mai presus de fire, şi de orice esenţă, „supraesenţial", nu poate fi confundat cu nici o noţiune creată.

Dumnezeu este viu, deasupra oricărei creaturi. Chiar şi atunci când El se face cunoscut, rămâne necunoscut în esenţa Lui, căci o descoperire a esenţei divine, L-ar pune pe Dumnezeu în rândul creaturilor, iar din om ar face un „dumnezeu prin natură".

Două lucruri a urmărit să le clarifice prin demersul său teologic Sf. Grigore Palama, şi să le pună în acord, care în aparenţă ne apar de neconciliat. Este mai întâi faptul că revelaţia dumnezeiască prin Iisus este o revelaţie totală, prin intermediul căreia se stabileşte o anume comuniune, şi chiar o anumită unitate între Creator şi creatura sa-omul. În pofida acestei comuniuni realizată prin revelaţie, Dumnezeu ne rămâne totuşi necunoscut în esenţa Sa.

Pentru a ieşi din această situaţie contradictorie, şi a-i găsi o rezolvare corespunzătoare, Palama va pleca de la premiza că existenţa dumnezeiască a devenit accesibilă în trăirea creştină. El stabileşte, între actul divin revelat-energia necreată, şi esenţa incognoscibilă a lui Dumnezeu, deosebirea care nu împarte unitatea fiinţei divine, pentru că Dumnezeu este prezent, concomitent şi integral, atât în esenţă, cât şi în energiile Sale. Chiar dacă există o ininitate a energiilor, aşa cum le percepem noi, această infinitate nu dăunează şi nici nu impietează asupra unităţii fiinţei lui Dumnezeu, căci El depăşeşte şi se găseşte mai presus de noţiunea de întreg şi parte. Deşi se descoperă în întregime în fiecare energie ca un Dumnezeu viu, El rămâne incognoscibil în esenţa Sa „Bunătatea nu este o parte din Dumnezeu, iar Înţelepciunea o altă parte, Măreţia sau Providenţa — altele, ci El, în întregime este Bunătate, Înţelepciune, în întregime Providenţă, în întregime Slavă; fiind Unic, El nu se împarte, ci El posedă în natura Lui pe fiecare dintre aceste energii şi se face cunoscut în întregime prin prezenţa Sa şi prin acţiunea Sa în fiecare în mod unic, simplu şi nedespărţit" (Triada întâia).

Nerupşind să sesizeze diferenţele de nuanţă dintre fiinţa şi energia necreată, ca act al fiinţei, adversarii îl acuzau pe Palama că împarte fiinţa lui Dumnezeu, că de fapt, ar exista doi dumnezei. Răspunsul lui Palama la aceste acuze, de o înaltă fineţe teologică, afirmă că Dumnezeu datorită firii sale simple, se găseşte prezent, în acelaşi timp, şi integral, atât în esenţa cât şi în energiile Sale: „Dumnezeu, în nesfârşita Sa bunătate faţă de noi, fiind transcendent tuturor lucrurilor, de necunoscut şi de neimpărtăşit, consimte să devină participant la inteligenţa noastră şi vizibil în mod invizibil în puterea Sa supraesenţială şi nedespărţită" (Triada întâia).

Prin profunzimea demersului său teologic şi fineţea lui, şi mai ales pentru clarificările pe care le-a adus în privinţa modului în care omul îl poate cunoaşte pe Dumnezeu, şi a felului în care Dumnezeu se coboară la noi, fără să se confunde cu creaturalul, el a avertizat asupra riscului de a cădea în panteism sau, aşa cum s-a întâmplat cu lumea occidentală, care s-a înstrăinat tot mai mult de Dumnezeu, din cauza faptului că nu a reuşit să înţeleagă transcendenţa lui Dumnezeu, exilân u-L în eter şi decretând apoi cu iresponsabilitate fie „moartea lui Dumnezeu", fie eşuând în ateism.

Mesajul teologiei palamite este astăzi mai actual ca nicodată, căci vine să-i reamintească omului din sec. XX asaltat de cele mai diverse şi mai insidioase ispite, şi tot mai înstrăinat de Dumnezeu, sau deformându-I imaginea până la nerecunoaştere, că Dumnezeu nu este doar o simplă noţiune abstractă şi inaccesibilă, ci că El este, mai presus de toate, o Persoană, care ne iubeşte şi vrea să ni se comunice, şi că întâlnirea noastră cu El este posibilă, tocmai prin energiile Sale necreate, prin care El ni se comunică şi ni se împărtăşeşte mereu.

Există destule voci autorizate care îl consideră, pe bună dreptate pe Sf. Grigore Palama, drept „părintele teologiei moderne". În orice caz el constituie un moment de referinţă în istoria teologiei moderne. Nu există astăzi teolog, atât în spaţiul răsăritean, cât şi în cel apusean, care să nu facă referire la opera sa. Îi vom aminti doar pe câţiva dintre cei mai mari, care se revendică şi îi sunt îndatoraţi: Stăniloae, Lossky, Urs von Balthasar, O. Clement, etc.

Rugăciunea lui Iisus, care şi-a găsit în Palama un practicant fervent şi un apărător tenace, a făcut carieră în istorie. Din spaţiul nostru românesc îi amintim pe V. Voiculescu, Sandu Tudor, starеţul Ilie Cleopa, a căror operă, fie ea literară, sau teologică, este puternic marcată de teologia palamită, iar occidentalii, sunt astăzi tot mai încântaţi de descoperirea acestei rugăciuni.

Napoleon Bonaparte despre Hristos şi Evanghelie*

S-a născut şi a crescut în atmosfera asfixiantă a necredinţei secolului XVIII. Înzestrat cu un creier bogat, fiind un geniu minunat, n ciodată nu s-a arătat ateu sau necredincios. Din contra, recunoaşte că religia este cel mai esenţial element al naturii omeneşti şi cel mai sigur sprijin al moralei publice şi vieţii fericite. Citea Scripturile în toate per peţiile sale sbuciumate şi îşi manifesta caracterul său creştinesc întotdeauna.

Exilat fiind în insula Sf. Elena şi întreţinându-se odată cu generalul Bertraud asupra cugetărilor sale teologice şi filozofice, despre Hristos şi Evanghe ie, marele bărbat ne-a lăsat următoarea mărturie despre credinţa sa în Hristos, mărturie într-adevăr demnă de reputaţia şi numele lui Napoleon.

„Este adevărat că Hristos ne înfăţişează o mulţime de mistere şi ne porunceşte cu o autoritate divină să credem în ele, spunându-ne numai următorul cuvânt: Eu sunt Dumnezeu. Desigur, trebuie credinţă ca să admitem acest articol, din care purced toate celelalte articole ale credinţei creştine. Admiţându-se odată dumnezeirea lui Iisus, învăţătura creştină devine hotărâtă şi simplificată ca şi algebra; iar reciprocitatea şi unirea acestei divine ştiinţe, instructive şi mântuitoare, devine înţelea ă de toţi.

Învăţătura creştină, bazată pe Scriptură, explică minunat tradiţiile lumii; şi atât de bine le defineşte şi le luminează, încât celelalte dogme se leagă cu ele, cum se leagă belciugele unui lanţ, unul cu altul.

Mărturisesc că persoana lui Iisus este un mister mare, însă acest mister desleagă toate misterele celorlalte persoane. Tăgăduieşte pe Hristos şi lumea rămâne o enigmă oribilă; admite pe Hristos şi crede într-însul, şi ai minunata explicaţie a istoriei lumii şi a omului. Creştinismul întrece filozofiile şi toate religiile. Creştinii nu se înşală în ceea ce priveşte justa judecată a naturii lucrurilor şi nimeni nu le poate imputa amănuntimea şi şarlatania ideolog ilor şi liberilor cugetătorii, care şi-au închipuit să desleje marea enigmă a creştinismului prin discuţii scolastice şi deşarte.

Creştinismul spune în toată claritatea şi simplicitatea că pe Dumnezeu nu l-a văzut nimeni. Dumnezeu a descoper t oamenilor despre sine, cât a binevoit şi cum a voit.

Descoperirea lui Dumnezeu este un mister pe care cuvântul şi spiritul omenesc nu sunt în stare să-L conceapă, dat iindcă Dumnezeu a vorbit, datorăm credinţa vorbirilor sale. Aceasta cere raţiunea şi cuvântul sănătos.

Evanghelia lui Hristos posedă o putere misterioasă, energică şi caldă, care înviorează m ntea şi farmecă inima. Cine ştie să o cetească, simte entuziasmul acela s ânt, pe care-l inspiră strălucitul şi maiestuosul cer înstelat. Evang elia nu e o carte simplă, ci o fiinţă vie, care subjugă subiectul şi veşnica ei împărăţie.

Hr tos niciodată nu se contrazice, nici nu se îndoieşte sau ezită în învăţătura sa, şi cea mai mică afirmaţie a sa, plină totdeauna de simplitate şi viaţă, stăpâneşte şi formează atât pe incult cât şi pe înţelept, când i se dă cuvenita atenţie şi e lavie. În nici o altă parte ca în Evanghelie nu găsim idei frumoase şi principii de o morală înaltă, care de ilează ca niste batalioane de armată cerească şi inspiră sufletelor noastre sfinţenie şi mântuirea. Citirea Evangheliei stăpâneşte spiritul nostru şi poate să-l sfinţească. Şi odată stăpână pe conştiinţa noastră, ne iubeşte mereu ca un prieten sincer şi credincios. Atunci însuşi Dumnezeu devine prietenul nostru, tatăl nostru şi într-adevăr Dumnezeul nostru. Sufletul fermecat de frumuseţea Evangheliei, nu-şi mai aparţine lui, ci s intei Voinţe a lui Dumnezeu, care guvernează toate cugetările şi părerile lui.

Ce altă dovadă d spre dumnezeirea lui Hristos?: Împărăţia Lui veşnică şi absolută are numai un scop: **frumuseţea mo ală a oamenilor, pacea conştiinţei, împărăţia adevărului şi sfinţenia suf'etului.**

În fine, iată şi ultimul argument al meu: Nu ar exista Dumnezeu în cer, dacă un om simplu a putut să concea ă şi să ducă la bun şi deplin s ârşit planul g gantic, de a fura cultul divin uzurpând numele lui Dumnezeu.

Şi totuşi, Iisus a îndrăznit şi făcut acest lucru. El singur a spus cu claritate şi cu cuviinţa unui Dumnezeu: Eu sunt Dumnezeu.

Deci într-adevăr este Dumnezeu. Istoria omenească nu cunoaşte alt exemplu ca acesta. Mitologia greacă şi romană nu spun nicăieri că Jupiter şi Zeii ceilalţi s-au divinizat singuri. Acest lucru, firesţe, trebuia să fi fost o faptă proastă şi rid.colă: căci oamenii posteriori au divinizat pe oamenii celebri: eroii, regii şi binefăcătorii lor din ant chitate.

Toţi oamenii ne tragem de la o spiţă. Alexandru cel Mare a voit să se numească fiul lui Jupiter, dar toată Grecia a râs şi a blamat cutezanţa regelui arogant; iar divinizarea împăraţilor Romei niciodată n-a fost ceva serios. Mahomed şi Confucius s-au prezentat ca profeţi şi slujitori lui Dumnezeu, iar zeii Brahmani ai Indienilor sunt o inovaţie psihologică. Cum atunci un iudeu, a cărui persoană istorică este confirmată mai bine ca a oricărui alt contemporan, el singur fiu de dulgher, se recomandă ca Dumnezeu şi creator al tuturor? Voeşte şi pretinde cult Dumnezeesc.

Construieşte biserica sa, nu din piatră, ci din sufletele omeneşti. Se minunează lumea de cucer rile lui Alexandru, dar iată un cuceritor atotputernic, care cucereşte prin cuvântul graţiei nu naţii de popoare, ci tot neamul omenesc. Ce minune! Sufletul omenesc devine o anexă a existenţei lui Hristos. Dar cum şi pr n ce mod? Prin minunea care întrece toate minunile!

Da, Hristos vrea şi pretinde iubirea oamenilor, adică cel mai greu lucru din lume pe care zadarnic îl cere înţeleptul de la prietenii săi, tatăl de la copiii săi, soţia de la soţ, fratele de la fraţi; într-un cuvânt, cere inima noastră: o cere ab olut şi fără altceva şi el singur o primeşte. Cugetând, din toate acestea, ajung la divinitatea sa.

Alexandru, Cezar, Hanibal, Ludovic al XIV, cu toată strălucirea şi geniul lor mare, n-au făcut nimic; au cucerit lumea, dar n-au putut să aibă nici un prieten, căci poate sunt numai eu singur care iubesc pe Cezar şi Alexandru. — Ludovic cel Mare, bravul şi puternicul împărat, în toată Franţa şi lumea europ ană nu avea nici un prieten, atât în palat, cât şi în imperiul său.

Este adevărat că iub m copiii noştri, dar pentru ce? Pentru că ascultăm la imboldul firesc al naturii noastre, la legea morală şi la nevoia de care şi animalele o simt şi o îndeplinesc. Dar câţi copii nu rămân indiferenţi şi nesimţitori la mângâierile noastre fierbinţi şi la atenţiunile şi grijile noastre afectuoase? Câ i copii nu sunt ingraţi, nerecunoscători şi nerusinaţi către binefăcătorii lor părinţi? Copiii tăi, Generale, te iubesc oare? Cred că da, dar tu desigur că-i iubeşti fără să fii s gur că ei te iubesc; nici binefacerile tale, nici natura, nu vor putea să le inspire vreodată iubirea pe care o simt creştinii pentru Om l Dumnezeu Iisus. Când vei muri, desigur, copiii tăi îşi vor aduce am nte de tine, cheltuind şi risipind averea ta, dar nepoţii tăi abia îşi vor aminti câteodată de numele tău. Hristos vorbeşte şi porunceşte şi urmaşii oamenilor se supun şi se leagă de el prin legături mai strânse şi mai trainice decât ale sângelui. Aprinde în inima omului flacăra aceea sacră a iubirii care a uimit lumea prin abnegaţie şi înălţat sufletul până la tronul celui atotputernic.

În această minune a puterii lui Dumnezeu, recunosc CUVÂNTUL creator al lumii.

Întemeietorii religiunilor omeneşti de pe pământ, n-au avut nici măcar ideea acestui spiritual amor, care este viaţa creştinismului, sub frumosul şi graţiosul cuvânt al iubirii.

Omul, care din natură este slab, între altele, poartă şi simţul adânc al neputinţei de a convinge pe alţii ca să-l iubească în sinceritate şi la infinit. Astfel cea mai mare minune a lui Hristos este, fără îndoială, împărăţia iubirii. El singur, ca Dumnezeu, a putut ridica inima oamen lor până la invizibil, până la ’ertfa timpului. Singur El, consfinţind jertfa aceasta, a împreunat cerul şi pământul cu o l gătură s ântă şi dulce. Toţi câţi cred cu s’nceritate în Hristos simt cu bucurie şi transformare divină areastă iubire minunată şi supranaturală, foc l sacru care s-a dat pe pământ de către noul Prometeu, for divin, a cărui putere, întindere a hotarelor, nu le poate ataca timpul, acest element mare, groaznic şi distrugător.

„Să nu credeţi că am venit să aduc pace pe pământ, ci sabia“, a spus El. Sabia iubirii şi adoraţiei, sabia care va aj nge până la despărţirea sufletului şi sp ritului, conştiinţei şi inimei.

Eu, Napoleon, am admirat mai ales această sabie, şi am cercetat-o cu evlavie, şi aceasta-mi dovedeşte absolut Dumnezeirea lui Hristos. Eu inspiram mulţimii bărbaţilor eroi care mureau pentru mine; dar departe de a compara entuziasmul soldatului cu iubirea creştinească. Era necesară prezenţa mea pe câmpul de luptă; magnetismul privirii mele, tonul vocii mele şi cuvântul meu aprindeau focul dragostei de glorie în inimile lor. Desigur posed acest mister magic al puterii care înalţă spiritul, dar n-am putut ca să-l redau nimănui. Deci, nici unul din generali nu l-a moştenit; nici n-au putut măcar să-l înţeleagă şi ignorez cu desăvârşire misterul ca să perpetui numele meu în inimile prieten lor mei şi iubirea lor către mine, precum şi să înţăptuesc lucruri m ri şi minunate, fără ajutorul materiei...

Acum când mă găsesc în insula Sf. Elena ..., acum când sunt singur şi pironit pe această stâncă, cine se luptă, sau cine cucereşte regate pentru mine? Unde sunt curtezan i şi prietenii mei, ai nenorocirii mele? Cine se gândeşte la mine? Cine se mişcă pentru mine în Europa? Cine mi-a rămas credincios? Unde-s prietenii mei? Doi sau trei pe ca e îi va face nemuritori devotamentul lor către mine; Voi luaţi parte şi mângâiaţi cruda mea exilare“.

Aici vocea împăratului a luat un ton penibil şi după o scurtă tăcere plină de mâhnire şi melancolie adâncă a urmat:

„Da, viaţa noastră luminează toată strălucirea coroanei şi împărăţiei, şi viaţa ta Betraud, strălucea cum străluceşte bolta aurită din palatul înval zilor la razele soarelui; dar au intervenit nenorociri şi aurul, înc t, încet s-a dus, s-a spălat de ploaie şi ploaia nenorocirii şi înjurături-lor, care mai plouă în fiecare zi, şterge treptat, treptat şi cele mai din urmă urme de aur. Acum suntem plumb şi peste puţin vom fi pământ şi cenuşă. Acesta este sfârşitul oamenilor mari. Astfel s-a sfârşit şi Cezar şi Alexandru. Oamenii te uită: numele împăratului şi cuceritorului devine teza şcoalelor; faptele noastre mari cad sub nuiaua unui şcolastic care ne înjură sau ne laudă.

Ce bogăţie de cugetări despre marele Ludovic.

Abia şi-a dat sufletul marele împărat şi imediat l-au dispreţuit şi au batjocorit trupul său mort. Peste puţin, aceeaşi soartă mă aşteaptă şi pe m ne. M-a ucis oligarhia engleză şi mor de timpuriu, iar corpul meu va fi hrană viermilor. Iată sfârşitul marelui Napoleon. Ce abis mare între nenorocirea mea şi împărăţia veşnică a lui Hristos, care se propovăduieşte, se adoră, se iubeşte şi trăieşte în toată lumea.

Iată moartea lui Iisus. Moartea unui Dumnezeu.

După aceasta împăratul a tăcut: şi pentru că şi generlul Bertraud tăcu, Napoleon a urmat:

„Prin urmare nu înţelegi Generale că Iisus Hr stos este Dumnezeu? Păcat! Am făcut rău că te-am ridicat la rangul de general“!

* Extras din revista CUVÂNT BUN, din septembrie 1928 a Asociaţiei Creştine Ortodoxe „Patriarhul Miron“. (tradus de N. Dimitriu).

Maica pururea fecioară

(Urmare din pag. 1)

Hristos „maternitatea Mariei este ga anţia princ pală a umanităţii lui Iisus... ea f ind dovada istoricităţii persoanei Mân'uitorului. Fără această naştere, Hristos n-a venit în lume şi toate relatările despre viaţa, faptele şi învăţătura Sa se evaporează în aburii inconsist nţi ai mitului şi legendei“ (Pr. I. G. Coman, op. cit., pag. 393), aceasta echivalând cu însăşi anularea actu ui de mântuire al umanităţii: „Tăgăduirea maternităţii Mariei înseamnă tăgăduirea umanităţ i lui Iisus, iar tăgădui ea ace tei umanităţi i impl ică tăgăduirea mântuir i noastre“ (Sf. Ipolit). Aceeaşi idee, precum şi co'secinţ le care decurg din ea, o găsim şi la un alt părinte al Bisericii: „Dacă, deci, naşterea Mân'uitorului din Maria n-a fost reală, atunci nici mântui ea noastră nu e reală“ (Sf. Irineu).

În persoana Sf. Fecioare Maria, Dumnezeu a împlinit una dintre cele mai minunate şi mai a monioase taine din întreaga istorie a mântuirii neamului omenesc, fecioria şi maternitatea contopite într-un singur tot. Dacă din perspectiva legilor omeneşti ace te stări apar de neconciliat, nu acelaşi lucru se poate spune în ceea ce o priveşte pe Fecioara Maria: „Sfânta Fecioară e uimită de contrastul dintre cele două stări ale sale: fecioria şi maternitatea. La oameni aceste stări se exclud: fecioara e fecioară şi nu mamă; mama e mamă şi nu mai e fecioară. Sf. Maria e şi una şi alta în mod desăvârşit. Această s'tuaţie excepţională între femei e datorată Pruncului nounăscut, care este Fiul lui Dumnezeu“ (Roman M lodul citat de Pr. I. G. Coman, op. c't., pag. 3?8). Cele două stări nu sunt ireconciliabile, ci dimpotrivă, în esenţa lor, ele a'cătuiesc cele două feţe ale unuia şi aceluiaşi adevăr „Matern'tatea divină e un sinonim al fec'o iei Maic i Sfinte, căci una se împleteşte cu cealaltă, neputând exista una fără cealaltă. Calitat a de mamă a lui Dumnezeu o are Maria fiindcă a născut pe Fiul lui Dumnezeu, dar ac'astă naştere n-a atins fecioria Născătoarei, făcând-o mamă în înţelesul omenesc al cuvântului; pierderea fecioriei ar fi însemnat că Cel născut nu era Dumnezeu; păstrarea fecioriei înseamnă că Cel născut era Dumnezeu, care nu se putea naşte altfel“ (Pr. I. G. Coman, op. cit., 395), ele confirmându-se una pe cealaltă „fecioria cea mai desăvârşită, pe care Duhul o conferă ca puritate a întregii fiinţe, coincide cu maternitatea divină“ (V. Lossky, Introducere în teologia ortodoxă, pag. 130).

A crede sau a învăţa altfel decât învaţă şi propovăduieşte Biserica, nu înseamnă decât a te exclude singur de la calea mântuirii, a-L refuza, cu alte cuvinte, pe Dumnezeu „Dacă cineva nu acceptă pe Sf. Maria ca Născătoare de Dumnezeu, acela e d spărţit de Dumnezeu“ (Sf. Grigorie de Nazianz, op. cit., pag. 55).

Pentru noi creştinii ortodocşi, Sf. Fecioară Maria reprezintă „forţa minunată a fecioriei şi a maternităţii umane şi divine, care prin d agoste şi puritate asigură un drum nou evlaviei sufletului omenesc“ (idem, pag. 408). Nu cred că greşesc când spun că dintre toate popoare'e ortodoxe, nici unul n-a su prins mai sintetic şi mai adânc teo'ogic, esenţa învăţăturii despre Fecioara Maria, ca poporul român, poate şi datorită faptului că el a e o sensibil'tate aparte, am putea spune chiar un cult al mamei. Credincioşii noştri au multă duioşie pentru Maica Sfântă, denumind-o cu un cuvânt care este specific numai limbii româ e — maică —, care este greu de tălmăcit în alte limbi, şi care se foloseşte mai ales când se face referire la femeile care trăiesc în feciorie, la căuţăriţe. „Atunci când spui Maica Domnului, cuprinzi toate trăsături'e care îi sunt caracteristice: şi mamă dar şi fecioară, în acelaşi timp. Poporul a surprins într-o unire simp'ă amândouă aceste trăsătur': mamă şi fecioară“ (Pă . Petroniu Tănase, Vest'torul Ortodoxiei, nr. 104/1993, pag. 3), şi ca nimeni altul o cântă şi o fericeşte întru veşnicie drept Maica lui Dumnezeu şi pururea Fecioara Maria.

Protoevanghelia în traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi

O dată cu pronunţarea pedepsei ce le-a dat-o Dumnezeu în rai primilor oameni, Adam şi Eva, pentru păcatul mândriei, de a ieşi de bună voie din harul smereniei ascultării cuvântului Său, de a nu mânca din pomul oprit în rai, în milostivirea iubirii Sale, Dumnezeu le-a dăruit primilor oameni şi nădejdea mângâierii trimiterii în lume a unui Răscumpărător sau Mântuitor, ca să-i salveze din urmările păcatului săvârşit de ei. Această nădejde sau făgăduinţă se numeşte **Protoevanghelie,** şi ea se cuprinde în cuvintele lui Dumnezeu de osândire a diavolului întrupat în chipul şarpelui: **Vrăjmăşie voi pune între tine şi între femeie, între sământa ta şi sământa ei; Acela îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcâiul** (Facere 3, 15).

Nădejdea venirii Răscumpărătorului sau a Mântuitorului în lume a fost steaua călăuzitoare a omenirii timp de mii de ani, până la întruparea Domnului Iisus Hristos. Adam şi Eva au crezut că Mântuitorul va veni în curând. Ei au crezut chiar că în persoana primului lor născut au dobândit pe Răscumpărătorul făgăduit şi l-au numit Cain, adică „dobândire, câştig“. Pruncului născut după omorârea lui Abel de către Cain i-au dat numele Set, care înseamnă „o altă sământă“, crezând că el va fi Răscumpărătorul din „sământa ei“, adică a Evei. La fel şi urmaşii primilor oameni au avut nădejdea că Răscumpărătorul va veni îndată. „Lui Set de asemenea i s-a născut un fiu şi i-a pus numele Enos. Atunci au început oamenii a chema numele Domnului Dumnezeu“ (Facere 4, 26). Lameh, fiul lui Matusalem, când a născut pe Noe, a zis: „Acesta ne va mângâia în lucrul nostru şi în munca mâinilor noastre, la lucrarea pământului, pe care l-a blestemat Domnul Dumnezeu“ (Facere 5, 29). Odată cu răspândirea urmaşilor lui Noe pe toată faţa pământului, făgăduinţa **Protoevangheliei** a fost preluată de toţi cei care vorbeau acum limbi diferite, ca o mărturie a aducerii aminte despre originea lor comună. Se întâlneşte aproape la toate popoarele nădejdea în venirea unui Răscumpărător sau Mântuitor, deşi,, de multe ori, învăluită în alegorii greu de înţeles. Duhul lui Dumnezeu a lucrat şi asupra păgânilor spre a-i aduce la mântuire, prin ceea ce se numeşte Ratio seminalis.

Când omenirea se îndepărtă de Dumnezeu şi căzu în idolatrie, Dumnezeu alese pe Avraam din mijlocul poporului haldeu şi-l conduse în Canaan. Făcu cu el legământ şi-i făgădui că urmaşii săi vor forma **„poporul ales“,** din mijlocul căruia avea să vină Mântuitorul aşteptat. Lui Avraam şi urmaşilor săi, Isaac şi Iacob, li se întări de fiecare dată făgăduinţa, prin cuvintele adresate lor. Lui Avraam îi spuse Dumnezeu: „Şi se vor binecuvânta prin neamul tău toate popoarele pământului, pentru că ai ascultat glasul Meu“ (Facere 22, 18). Lui Isac îi făgădui: „Voi înmulţi pe urmaşii tăi ca stelele cerului şi voi da urmaşilor tăi toate ţinuturile acestea; şi se vor binecuvânta întru urmaşii tăi toate popoarele pământului“ (Fac. 26, 4). Pentru credincioşia sa, Dumnezeu îl binecuvintează pe Iacob: „Urmaşii tăi vor fi mulţi ca pulberea pământului şi tu te vei întinde la apus şi la răsărit, la miazănoapte şi la miazăzi, şi se vor binecuvânta întru tine şi întru urmaşii tăi toate neamurile pământului“ (Facere 28, 14). Pe patul său de moarte, prin inspiraţia Duhului Sfânt, Iacob prezise chiar timpul venirii Răscumpărătorului şi tribul din care avea să se nască, atunci când îl binecuvântă pe fiul său Iuda: „Nu va lipsi sceptru din Iuda, nici toiag de cârmuitor din coapsele sale, până ce va veni Împăciuitorul, Căruia se vor supune popoarele“ (Facere 49, 10). Dintre urmaşi, Moise este cel care aminti poporului său făgăduinţa dată de Dumnezeu strămoşilor şi reînnoită patriarhilor, despre trimiterea unui Răscumpărător şi le prooroci: „Prooroc din mijlocul tău şi din fraţii tăi, ca şi mine, îţi va ridica Domnul Dumnezeul tău: pe Acela să-L ascultaţi“ (Deuteronom 18, 15). **Psalmii** cuprind o mulţime de referinţe cu privire la Mântuitorul, cum sunt psalmii mesianici, care au ca obiect descrierea persoanei şi vieţii Mântuitorului, ca şi diferite împrejurări din viaţa sa. Amintim psalmii: 2, 21, 39, 40, 109 şi alţii. Despre timpul venirii Mântuitorului au prezis proorocii Daniil (9, 23—27), Agheu (2, 7—8, 10) Maleahi (3, 1). Despre tribul şi familia din care avea să se nască Mântuitorul a prezis proorocul Natan (II Regi 6, 12—16). Proorocul Isaia a proorocit că se va naşte din Fecioară: „Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte fiu şi vor chema numele lui Emanuel“ (7, 14), „care se tâlcuieşte: Cu noi este Dumnezeu“ (Matei 1, 23).

Locul naşterii în Betleem l-a prezis proorocul Miheia (7, 13). S-a prezis că Mântuitorul va fi prooroc (Isaia 2, 2—4; Miheia 4, 1—3), arhiereu (Psalm 109, 5; Isaia 53) şi împărat (Psalm 2, 5; Zaharia 9, 9), că va fi vândut de unul din ucenicii Săi pentru 30 de arginţi, martori mincinoşi îl vor acuza înaintea Sinedriului, va fi ocărât, lovit cu palme peste obarz, scuipat în faţă, mâinile şi picioarele îi vor fi străpunse de cuie şi coasta de suliţă, că hainele îi vor fi împărţite prin tragere la sorţi, că va fi adăpat cu fiere şi oţet, că la moartea Lui pământul se va cutremura şi soarele se va întuneca şi că după moarte se va coborî în iad, iar a treia zi va învia. Toată Legea veche a pregătit poporul evreu pentru primirea Mântuitorului, cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Astfel Legea ne-a fost călăuză spre Cristos, pentru ca să ne îndreptăm din credinţă“ (Galat. 3, 24). Hristos este **Acela** proorocit de Moise poporului evreu: „Prooroc din mijlocul tău şi din fraţii tăi, ca şi mine, îţi va ridica Domnul Dumnezeul tău: pe **Acela** să-L ascultaţi“ (Deuteronom 18, 15). **Acela,** adică Cristos, este cel promis de Dumnezeu primilor oameni în **Protoevanghelie.**

Acela, El, redat prin pronumele de persoana a III-a masculin (hu), a fost tradus corect în Septuaginta cu pronumele de întărire masculin „avtos“, care serveşte ca pronume personal de persoana a III-a, **el.** În **Vulgata**, pronumele de întărire masculin, „avtos“ a fost tradus eronat cu pronumele demonstrativ feminin **ipsa** (însăşi), în loc de **ipse** (însuşi), masculin. Astfel, traducerile Sfintei Scripturi care au urmat textul Septuagintei au traducerea corectă cu **Acela, El,** pe când traducerile care au urmat Vulgata, au traducerea cu **aceasta ea,** adică o femeie a viitorului, care se subînţelege a fi **Fecioara**, care va naşte pe **Emanuel.**

Textul ebraic: Hu ieşufca roş ve ata teşufenu achev.

Textul Septuagintei: „Avtos su tirisi Kefalin ke si tirisis avtu pternan“.

Textul Vulgatei: ipsa conteret caput tuum et tu insidiaberis calcaneo eius.

Textul slavon (Biblia de la Ostrog, 1581): „Po tebia bliudem glavu i tâ bliudeşi emu pâtu (po=el)“.

Textul ediţiei Şcoalei biblice de la Ierusalim (Paris, 1961): Il t'écrasera la tête et tu l'atteindras au talon.

Traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi, începând cu **Palia de la Orăştie** (1581—1582) şi cu cea de la **Bucureşti** (1688), redau pe „avtos“ cu **El.** Traducerile următoare: **Blaj** (1795), **Sanct-Petersburg** (1819), **Buzău** (1854—1856), **Sibiu** (1856—1858), **Bucureşti** (1914), redau pe „avtos“ cu **Acela.** Ediţiile Societăţii Britanice din 1874 de la Iaşi şi din 1909 de la Bucureşti, au traducerea cu **aceasta.** Începând cu 1936, cu traducerea Sfintei Scripturi de Gala Galaction, Vasile Radu şi fostul patriarh Nicodim, au traducerea cu **Aceasta,** după Vulgata, ca şi în ediţiile româneşti ale Societăţii Britanice, deşi pe foaia de titlu se specifică: **„Sfânta Scriptură,** tradusă după textul grecesc al Septuagintei confruntat cu cel ebraic“. Ediţiile **Sfintei Scripturi** care au urmat după cea din 1936, adică ediţia Gala Galaction şi Vasile Radu, apărută în Fundaţiile Regale în 1938 şi 1939, ediţia din 1944 (Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române), ediţiile din 1968, 1975, 1982, 1987 şi 1988, toate urmează traducerea după ediţia din 1936 cu **Aceasta.**

Palia de la Orăştie: Şi el va zdrobi capul tău şi tu veri mușca şi împunge călcâiul lui.

Biblia de la Bucureşti din 1688: El va păzi ţie capul şi tu vei păzi lui călcâiele.

Blaj, 1795: Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Sanct Petersburg, 1819: Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Buzău, 1854—1856: Acela va zdrobi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Sibiu, 1856—1858: Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

Bucureşti, 1914 (ediţia Sfântului Sinod): Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. I. IONESCU

1. Maria Marinescu-Himu, Felicia Vanţ, **Manual de limba elină** Bucureşti, 1958, p. 203.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului

Potrivit rânduielilor statutare, bisericeşti, **I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**, în calitate de Preşedinte a convocat Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului în sesiune anuală de lucru în ziua de 2 februarie a.c.

La fel ca şi în ceilalţi ani ea a fost precedată de o şedinţă a Consiliului Eparhial care a avut loc la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, sâmbătă, 1 februarie a.c.

Sub preşedinţia **I. P. S. Mitropolit Antonie**, Consiliului i-au fost prezentate **Rapoartele de activitate pe anul 1996** şi anume:

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, întocmit şi susţinut de P.C. **Pr. cons. Simion Săsăujan; Raportul sectorului economic**, întocmit şi susţinut de P. C. **Arhid. cons. Ezechil Oancea; Raportul sectorului cultural**, întocmit şi susţinut de P C. **Arhid. cons. Drd. Visarion Bălţat; Raportul sectorului juridic**, întocmit şi susţinut de P. C. **Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca**, precum şi **Raportul Exarhatului Arhiepiscopiei** susţinut de P. C. **Arhim. Irineu Duvlea.** După prezentarea lor şi în urma discuţiilor purtate, rapoartele au fost promovate la cele 5 comisii ale Adunării Eparhiale pentru a fi prezentate în plenul acesteia a doua zi. Consiliul Eparhial a rezolvat totodată şi alte probleme, cu caracter administrativ, bisericesc şi misionar legate de viaţa bisericească a Arhidiecezei Sibiului.

A doua zi, 2 februarie a.c., praznicul Întâmpinării Domnului, în prezenţa **I. P. S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ**, a fost oficiată Sf. Liturghie în Capela Mitropolitană din Sibiu de către un ales sobor de preoţi şi diaconi, după care a fost săvârşit îndătinatul Te-Deum cu invocarea Sf. Duh, rugăciunea principală fiind rostită de către **I. P. S. Mitropolit ANTONIE.**

S-a trecut apoi în sala de curs a anului I - Aula Facultăţii fiind în proces de restaurare -, unde s-au desfăşurat lucrările Adunării Eparhiale.

După rostirea rugăciunii **„Împărate Ceresc"** se face apelul nominal al membrilor Adunării Eparhiale după care se trece la alegerea secretariatului.

În calitate de preşedinte al Adunării Eparhiale, **I. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului** a deschis lucrările printr-o elocventă cuvântare în care după ce a mulţumit lui Dumnezeu pentru tot ajutorul dat în viaţa şi activitatea Centrului nostru Eparhial, a punctat cele mai importante aspecte ale vieţii bisericeşti din Arhiepiscopia Sibiului în anul 1996.

În acest sens **I. P. S. Sa** a subliniat faptul că în decursul anului trecut, Centrul Eparhial şi întreaga preoţime din Arhiepiscopie a fost la înălţimea chemării Sale şi şi-a adus un aport deosebit la buna desfăşurare a activităţii pastoral-misionare şi filantropice a Arhiepiscopiei Sibiului. **I. P. S. Sa** s-a referit pe larg la activitatea misionară şi filantropică desfăşurată de Centrul nostru Eparhial, la ridicarea de noi locaşuri de cult în cuprinsul Arhiepiscopiei — biserici şi mânăstiri — precum şi la ultimele evoluţii ale relaţiilor cu Biserica Greco-Catolică şi cu alte culte creştine.

I. P. S. Sa a amintit de asemenea activitatea meritorie a şcolilor de învăţământ teologic din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului şi a reliefat exigenţele ce se impun în activitatea de formare a noilor cadre ale Bisericii noastre. În continuare s-a trecut la prezentarea **Rapoartelor** întocmite de către cele cinci comisii menţionate mai sus şi anume:

Raportul sectorului economic, raportor **dl. jud. Gheorghe Vâja**, care după ce a supus aprobării contul de execuţie bugetară pe anul 1996 precum şi bugetul veniturilor şi cheltuielilor pe anul 1997 a evidenţiat sursele de venituri: subvenţii de la stat, contribuţii benevole, etc., oprindu-se apoi asupra activităţii atelierului de lumânări, a librăriei eparhiale, a tipografiei diecezane, a caselor de odihnă ale Centrului, cât şi asupra altor activităţi cu caracter economic etc.

Raportul sectorului canonico-juridic, raportor **dl. av. Ioan Moraru**, care a scos în evidenţă activitatea desfăşurată pe plan juridic şi concretizată în diverse procese susţinute în anul 1996 pe planul redobândirii unor bunuri aparţinând Bisericii noastre, pe planul consultărilor juridice, precum şi pe planul cercetării şi soluţionării unor reclamaţii şi sesizări.

Raportul sectorului ad-tiv bisericesc, raportor P. C. **prot. Gregoriu Cernea** care a subliniat activitatea pastoral-misionară a **I. P. S. Mitropolit ANTONIE**, lucrarea caritativ-socială şi filantropică în spitale, azile, penitenciare, orfelinate, precum şi în armată, colecta anuală a F.C.M., şi a Fondului Filantropic Eparhial, viaţa bisericească şi misionară din Arhiepiscopie.

Raportul sectorului cultural, raportor dl. **Dr. Vasile Iacob**, din care reţinem aspecte legate de învăţământul teologic, unde s-a insistat asupra activităţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi a celor două Seminarii Teologice liceale din Braşov şi Făgăraş, şi a Şcolii de cântăreţi din Făgăraş, a activităţii corpului profesoral şi a studenţilor teologi, apoi la predarea religiei în Şcoli şi activităţii editoriale a Centrului Eparhial, a conferinţelor preoţeşti, precum şi asupra altor activităţi cu caracter cultural-bisericesc.

Pentru prima dată în cadrul Adunării Eparhiale s-a dat citire şi **Raportului Exarhatului Centrului Eparhial Sibiu**, prezentat de P. C. **Exarh Irineu Duvlea** care a reliefat aspecte la zi din viaţa şi activitatea mânăstirilor şi schiturilor Eparhiei Sibiului şi cerinţele ce se impun în buna desfăşurare a vieţii monahale din aceste aşezăminte.

Pe marginea rapoartelor au luat cuvântul: P. C. prot. **Zenovie Moşoiu** — Braşov, **P. C. prot. Gregoriu Cernea** — Agnita, **P. C. pr. dr. Mircea Păcurariu** — decanul Facultăţii de Teologie Sibiu, dl. **inspector şcolar Constantin Catrina, P. C. Arhid. prof. dr. Constantin Voicu P. C. prot. Romul Roşca** — Sălişte, precum şi dl. **Ioan Cristoiu, ministru secretar de Stat la Culte**, participant la lucrări.

Cuvântul de încheiere a fost rostit de către **I. P. S. Mitropolit ANTONIE**, care a mulţumit tuturor ostenitorilor Centrului Eparhial şi de la Centrele protopopeşti pentru munca depusă în anul 1996, tuturor C. preoţi care şi-au înţeles chemarea, deputaţilor eparhiali pentru participarea la lucrări, făcând tuturor cele mai bune urări.

I. P. S. Sa a supus la vot cele 5 referate, care au fost aprobate în unanimitate, după care în acordul imnului arhieresc **I. P. S. Sa** a împărtăşit tuturor arhiereşti binecuvântări, luând astfel sfârşit lucrările Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului pe anul 1997.

Ierod. DUMITRU BĂLŢAT

Întâlnire a stareţilor şi stareţelor din eparhie la Mănăstirea „Brâncoveanu"

În zilele de 6 şi 7 martie a.c. la recomandarea I. P. S. Dr. Antonie, mitropolitul Ardealului, Prea Cuviosul părinte Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus şi Exarh al mânăstirilor, a organizat o întrunire a tuturor stareţilor şi stareţelor din mânăstirile şi schiturile din cuprinsul Arhiepiscopiei, însoţiţi de economii sau secretarii din fiecare mânăstire, întâlnire care a constituit un bun prilej de discuţii şi recunoaştere a problemelor deosebite şi particulare cu care se confruntă fiecare mânăstire sau schit.

În deschiderea lucrărilor, prezidate de I. P. S. Mitropolit Dr. Antonie, P. stareț a rostit un cuvânt de bun venit tuturor celor prezenţi, arătând că Prea Cuv. Sa a vizitat în cursul anului toate mânăstirile şi schiturile din cuprinsul Arhiepiscopiei şi că fiecare unitate are numeroase probleme cu care se confruntă, mai ales lipsa fondurilor, deoarece fiecare are în construcţie zidiri de biserici, chilii, anexe, alte lucrări începute dar neterminate.

La această întâlnire au fost invitaţi P.C. arhid. consilier jur. şi profesor de drept Ioan N. Floca, care a îndrumat, conform Legiurilor B.O.R., activitatea din mânăstiri şi schituri, cu referire precisă la încadrarea în disciplina bisericească, şi P. Cuv. ierom. Teofil Pârâianu de la mânăstirea „Brâncoveanu".

Prea Cuvioşia Sa a arătat că mânăstirile, de-a lungul veacurilor, au fost subordonate ierarhului locului, căruia trebuie să se supună.

Se vor continua tradiţiile spirituale ortodoxe în orice moment, prin desăvârşirea construcţiilor, pictarea bisericilor, construirea de chilii, anexe, dar nu va fi neglijată, în primul rând, viaţa spirituală. Prin toate acestea se va încerca lărgirea preocupărilor duhovniceşti sub îndrumarea ierarhului, a marilor duhovnici, a tuturor celor care, prin activitatea lor vor putea contribui la dezvoltarea vieţii spirituale în mânăstiri.

Referitor la viaţa monahală, a cuvântat P. Cuv. Părinte Teofil Părâianu despre „voturile monahale" şi s-au discutat câteva principii ale vieţii monahale care trebuie cunoscute şi puse în practică de monahi. Astfel, viaţa monahală să se desfăşoare după toate rânduielile aprobate de Sf. Sinod al B.O.R., după învăţătura Mântuitorului, sub ascultarea episcopului locului, deci toţi monahii şi monahiile să intre într-o ordine canonică, să aibă o conducere colegială, să fie organizaţi în comunităţi monahale sub îndrumarea stareţilor sau stareţelor.

Să se introducă prestarea unor activităţi practice şi benefice, aducătoare de venituri pentru mânăstire.

S-a hotărât înfiinţarea Consistoriului monahal mitropolitan care să judece, în primă instanţă, anumite devieri şi fapte mai puţin grave, ale monahilor pentru a se stăvili indisciplina.

Consistoriul monahal Eparhial a fost votat în următoarea componenţă:

1. P. Cuv. Irineu Duvlea, starețul mânăstirii „Brâncoveanu" şi Exarh al mânăstirilor
2. P. Cuv. Teofil Pârâianu
3. P. Cuv. Ilarion Urs, economul mânăstirii „Brâncoveanu"
4. maica Magdalena Bârligea, stareţa mânăstirii Orlat
5. maica Heruvima Petraşcu

Totodată s-a hotărât înfiinţarea unei „Reviste monahale" intitulată „Viaţa monahală", editată de Arhiepiscopia Sibiului, prin mânăstirea „Brâncoveanu".

Alte aspecte discutate au fost lipsa duhovnicilor, cazurile de călugări vagabonzi şi cerşetori, precum şi salarizarea anumitor persoane din clerul monahal. Un alt aspect al vieţii monahale se referă la curăţenia din mânăstiri precum şi a uniformelor fraţilor şi surorilor care vieţuiesc în mânăstiri, precum şi modul civilizat de purtare cu sine însuşi, cât şi cu lumea înconjurătoare.

În încheierea lucrărilor, I. P. S. Mitropolit a adresat un cuvânt de întărire tuturor participanţilor, pentru a se putea încadra în rânduiala monahală, dar şi pentru a putea desăvârşi opera spirituală şi materială la care s-au angajat în fiecare mânăstire sau schit.

A aprobat cu satisfacţie înfiinţarea Revistei monahale, care în concepţia I. P. S. Sale, trebuie să fie un imbold pentru activitatea din mânăstiri, prin ştirile, informaţiile şi prin articolele pe care le va conţine, arătând că literatura creştină poate servi şi monahilor, dar şi marii majorităţi a celor care frecventează mânăstirile.

S-a insistat pentru lărgirea acestor schimburi de idei între monahi şi monahiile din mânăstiri, pentru întărirea şi însănătoşirea vieţii din toate mânăstirile şi schiturile, propunând măcar două întâlniri în decursul unui an, pentru rezolvarea problemelor monahale.

Secretar eparhial
pr. VALENTIN SICOE

Protoevanghelia în traducerile româneşti ale Sfintei Scripturi

(Urmare din pag. a 3-a)

Ediţiile Societăţii Britanice: **Iaşi**, 1874: Aceasta va zdrobi capul tău şi tu vei împunge călcâiul ei, **Bucureşti**, 1909: Aceasta va zdrobi capul tău şi tu vei împunge călcâiul ei.

Ediţia din 1936 Bucureşti, Gala Galaction, Vasile Radu şi Nicodim, apărută în Tipografia Cărţilor bisericeşti: Aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu-i vei înţepa călcâiul.

Ediţia din 1944, Bucureşti (Institutul Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române): Aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu-i vei înţepa călcâiul.

Ediţia Fundaţiilor Regale, 1938 şi 1939, Vasile Radu şi Gala Galaction: Aceasta îţi za zdrobi capul, iar tu îi vei împunge călcâiul.

Ediţiile din 1968, 1975, 1982, 1987 şi 1988, toate au textul după ediţia din 1936: Aceasta îţi va zdrobi capul, iar tu îi vei înţepa călcâiul.

Traducerea cea mai corectă a textului **Septuagintei** ne-o dă ediţia Sfântului Sinod din 1914: **Acela va păzi capul tău şi tu vei păzi călcâiul lui.** Aceeaşi traducere o avem şi-n ediţia de la **Bucureşti**, 1688, în cea de la **Blaj**, 1795, în ediţia de la **Sanct Petersburg** 1919, şi-n ediţia de la **Sibiu** 1856—1858.

Menţionăm că verbul „tireo", aflat în **Septuaginta** (tirisi şi tirisis) înseamnă: **a păzi, a supraveghea a pândi** (avoir la garde de, veiller sur, observer, épier, guetter). În ebraică „iesufica", imperfectul de la „suf" (Şhwph) are înţelesul şi de **a sfărâma a distruge, a zdrobi, a înţepa.**

În Vulgata **contero-terere** = a sfărâma, a strivi; **insidio, -idere** = a pătrunde, a se înfige.

Traducerea greşită a **Protoevangheliei** din **Vulgata** cu **ipsa**, în loc de **ipse**, adică cu „avti" (ea) în loc de „avtos" (el), a dus în Biserica romano-catolică la dogma **Neîntinatei zămisliri a Născătoarei de Dumnezeu (Immaculata Conceptio)** promulgată de papa Pius al IX-lea, prin Bula din 8 decembrie 1854. Dogma aceasta, spune Hr. Andrutsos care se opune cu totul învăţăturii scripturistice despre păcatul universal, în Adam, şi lipsirea de slava lui Dumnezeu (Rom. 3, 23; 5, 10 sq; Ioan 3. 6; Gal. 3 22; Psalm 50, 7) nu are nici un martor sau apărător dintre Sfinţii Părinţi.

Faţă de cele prezentate, se impune din partea Conducerii Bisericii Ortodoxe Române editarea unei noi ediţii a Sfintei Scripturi, cu traducerea corectă, ortodoxă, a **Protoevangheliei**, după textul original ebraic şi al **Septuagintei**, aşa cum am avut de la început în Biserica Ortodoxă Română, începând cu **Palia de la Orăştie** (1581—1582) şi până la ediţia Sfintei Scripturi a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 1914.[2]

2. A se vedea şi articolul nostru, **Palia de la Orăştie (1581—1582), Patru secole de la tipărire**, în „Glasul Bisericii", an. XLI, 1982; nr. 7—8, p. 536—550, cu menţiunile de la p. 546—547.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL MEDIAŞ

Parohia: Buia

Termen de cuncurs: 15.III. — 1.IV.1997:

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot., ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† A N T O N I E
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Semnalăm... Semnalăm...

● Fundaţia Culturală Română publica la Cluj-Napoca (1996, 203 p.) o carte valoroasă, în colecţia „Bibliotheca Rerum Transylvaniae, XII: ETHNIE ET CONFESSION EN TRANSYLVANIE **(du XIII-e au XIX-e siècle).** Autorii sunt: Nicolae Bocşan, Ioan Lumperdean şi Ioan-Aurel Pop.

Citâm pentru a solicita interesul cititorilor: **„Prin confesiunea lor ortodoxă, cnejii apărau individualitatea etnică a poporului lor, se distingeau de alţii, de străini şi se solidarizau cu ţările române independente"** care erau ortodoxe. De altfel se arată că voievozii şi cnejii din Transilvania şi Maramureş, ortodocşi, au întemeiat Ţările române libere.

Cine spune toate acestea? — Istoricul maghiar Stiligyi S., într-o carte tipărită la Pesta în 1866, p. 122 (vezi titlul şi alte amănunte în cartea celor trei autori pe care o semnalăm, la p. 27).

Un capitol întreg e dedicat uniaţiei din anii 1700. Notăm doar câteva idei: unirea cu Roma a însemnat supunerea unei părţi a românilor **„unei ierarhii bisericeşti străine care nu avea nimic a face cu interesele fundamentale ale naţiunii române"** (p. 68). Uniţii au fost supuşi arhiepiscopiei catolice din Esztergom (Ungaria) şi un teolog iezuit străin a fost impus în coasta episcopilor uniţi români. Maramureşenii uniţi au fost supuşi episcopiei de la Munkács şi toţi uniţii au fost împiedicaţi să mai aibă relaţii cu fraţii lor români din Moldova şi Valahia (p. 68).

Cartea ar trebui publicată şi în limba română.

Nouă ni se aduc atâtea acuzaţii nedrepte, încât nişte clarificări istorice obiective vor fi la un moment dat absolut necesare, dacă fraţii din strana cealaltă nu se potolesc. Materialul abundă şi e de o tristeţe şi cruzime care ar putea stârni multe reacţii dacă ofensiva antiortodoxă nu încetează.

De curând Sf. Sinod a făcut un **Apel la reconciliere** (martie 1997). Ar fi bine să aibă un răsunet binevoitor şi din partea unită.

*

● Cu privire la relaţiile româno-maghiare din primele 15 secole scrie o carte bine documentată Ioan-Aurel Pop: ROMANIANS AND HUNGARIANS FROM THE 9th to the 14th CENTURY cu subtitlul: „The genesis of the Transylvanian Medieval State", (Fundaţia culturală Română, Cluj-Napoca, 1996, 256 p.). În traducere: **Românii şi Ungurii din secolul 9 până în secolul 14. Geneza statului medieval transilvan.** Aceasta a apărut şi în românește, în aceeaşi colecţie şi tot la Cluj-Napoca în 1996.

E o carte bine documentată, obiectivă, lămuritoare, absolut necesară.

O recomandăm tuturor celor care au la inimă problema Transilvaniei.

*

● TRANSYLVANIAN REVIEW (vol. V, nr. 1, Primăvara 1996) e o revistă de mare ţinută ştiinţifică, condusă de prof. Liviu Maior şi prof. Ioan-Aurel Pop, cu studii în engleză şi franceză. Remarcăm printre autori: Ovidiu Bârlea, Joby Patterson, Tiberiu Graur, Tudor Sălăgean, Romulus Vuia, Andrei Marga, Alexandru Ghişa, căruia îi mulţumesc pentru trimiterea revistei, apoi Dan Prodan, Aurel Răduţiu, Florin Olteanu, Ioan Aurel Pop ş.a.

Bună revistă!

*

● Un număr masiv, 424 p., special al revistei MANUSCRIPTUM (1—4, 1995) este dedicat lui Nichifor Crainic.

Unii detractori care începuseră să-l vadă doar prin prisma unor nefericiri din închisorile comuniste, îşi vor reconsidera desigur opiniile faţă de acest mare român, teolog, poet, ziarist, eseist, de puţină lume culturală egalat între cele două războaie mondiale.

Volumul cuprinde doar parte din corespondenţa sa cu scriitori, câteva articole, aforisme, opinii ale altora despre el. În orice caz, e o fereastră largă şi necesară, deschisă spre activitatea culturală şi spirituală a acestui om mare.

Are şi un bogat material iconografic.

*

● La Chişinău, în Mitropolia Basarabiei condusă de Î. P. S. Petru continuă să apară vechea revistă bisericească **„Luminătorul"**, publicată de **„Asociaţia culturală şi bisericească „Mitropolitul Varlaam"** şi de Mitropolie sub redacţia p. c. magistru în teologie protoiereu Petru Buburuz.

Printre altele Dr. Gheorghe Cireş, absolvent al Seminarului Teologic din Chişinău (1944), îşi aduce aminte de profesorii Seminarului de altă dată, într-un articol intitulat: CEI CE NE-AU FOST DASCĂLI CÂNDVA . . . (nr. 5, 1996, p. 32—39). L-am citit cu nostalgie. Mulţi au fost şi dascălii mei, precum Serghei Bejan, Nicolae Timuş, Dumitru Luca, Gheorghe Raşcu, Hristea Dăscălescu, Vasile Cojocaru, Dumitru Cărăuş, Victor Mateevici, fratele poetului Alexe Mateevici şi alţii.

Revista mai publică fragmente din memoriile marelui istoric Avva Mihail (Preotul Paul Mihail), în pelerinaj la Muntele Athos prin anii 1930—1931.

Felicităm Mitropolia Basarabiei şi pe Părintele Buburuz care a reaprins şi ţine vie lumina acestei candele basarabene româneşti, care este „Luminătorul".

*

● Suntem în post. E perioadă de înfrânare şi spovedanie. O regulă elementară cere să ne spovedim **numai** pe noi. Nu şi pe alţii. Când îi spovedim pe alţii seamănă a pârâ, a denunţ, a „demascare" ca la Piteşti. Asta fie că ne spovedim la preot, fie că o facem public, în presă, mass-media etc.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 aprilie

Nr. 13—14

1997

BIBLIOTECA „ASTREA" SIBIU

Tăria de neînvins a dreptei credinţe

De când a venit lumina lui Hristos în lume, întunericul a luptat pe multe căi împotriva ei. Una din cele mai primejdioase arme ale întunericului au fost rătăcirile de credinţă. Toate veacurile şi-au avut rătăcirile lor, dar după o viaţă mai lungă sau mai scurtă au pierit, cu urmări nefaste însă pentru sufletele rătăcite de ele. Pieirea lor din istorie este dovada că n-au fost de la Dumnezeu. Ce este de la Dumnezeu nu piere, oricât de mari ar fi piedecile şi oricât de înalţi munţii de ură şi de răutate ce i-ar sta în cale.

În Dumineca Ortodoxiei, întâia din postul Paştilor, Biserica prăznuieşte dreapta credinţă şi înălţarea sfintelor icoane. După ce împăraţi plini de necuviinţă au scos icoanele din biserică, la 19 februarie 843, împărăteasa Teodora, temătoare de Dumnezeu, împreună cu patriarhul Metodie al Constantinopolului au serbat restaurarea cultului icoanelor şi readucerea lor la locul de cinste. Pentru creştinul ortodox icoana este un mijloc sfânt care îl atrage pe credincios la închinare cu evlavie şi la rugăciune smerită către Cel Atotputernic. Icoanele aduc aminte de faptele Domnului Hristos pentru mântuirea neamului omenesc şi de eroicele suferinţe ale sfinţilor pentru mărturisirea şi apărarea adevărului creştin.

În istoria pietăţii creştine ortodoxe întâlnim exemple de aleasă cinstire a sfintelor icoane. În odăile de locuit ale creştinilor evlavioşi atârna într-un colţ o icoană. Străinul care intra în odaie, mai întâi îşi făcea sf. cruce în faţa icoanei şi numai după aceea o saluta pe gazdă. Una dintre icoane i-a fost hotărâtă de părinţi cu prilejul naşterii sale, alta îi aminteşte de însănătoşirea sa proprie sau a celor ai săi, dobândită prin rugăciuni către Dumnezeu. Şi iarăşi, printr-alta vedea binecuvântarea dată de părinţi, odată cu icoana pe patul lor de moarte. În călătorii, creştinul pios lua cu sine icoana la care ţinea mai mult. În caz de primejdie, cu prioritate se gândea la salvarea sfintei icoane. Crucea pusă la gât la botez, nu se lua nici după moarte, iar una dintre icoane îl însoţea pe cel decedat până la mormânt şi apoi era dusă şi aşezată în odaia în care cel răposat şi-a dat sufletul.

Cu acelaşi prilej, Biserica face pomenirea dreptei credinţe, lăsată nouă de Mântuitorul spre a cunoaşte căile slujirii lui şi spre împărtăşirea de darul ce izvorăşte din coasta lui cea străpunsă de suliţă. Biserica dreptmăritoare este chemată să aducă pace, linişte şi înfrăţire în sufletele fiilor săi. Credinţa creştină pătrunde în întreaga viaţă a omului, spre a-l face mai bun şi spre a-l cârmui spre zările luminoase ale nemuririi.

În trecutul istoriei, biserica strămoşească a fost vatra unui naţionalism, nu de vorbe, ci de fapte. A ţinut seama de nevoile, durerile şi năzuinţele neamului nostru, care şi-a clădit fiinţa pe temelia nestricăcioasă a credinţei în Dumnezeu. Românii au crescut pe acest pământ cu datinile, cu portul, cu mândria lor românească, dar mai ales cu legea lor românească dreptmăritoare. În bisericuţele lor de lemn şi-au înălţat cugetele la Dumnezeu şi s-au întărit în virtute. Pentru statornicia în această lege, deopotrivă creştinească şi românească, Dumnezeu a ocrotit poporul român în vremuri de primejdii şi suferinţe şi l-a răsplătit. I-a strâns sfărâmăturile de sub dominaţii de împărăţii străine, într-o singură şi binecuvântată ţară.

Dacă la o răscruce de drum stă o troiţă, dacă s-au înfiinţat şcoli, dacă s-au ridicat spitale, dacă s-a împărţit dreptate în ţara aceasta, să nu se uite că toate au pornit din duhul Evangheliei lui Hristos. Nu putem separa fiinţa naţiunii noastre de ortodoxie.

De aproape 300 de ani, uniţii trăiesc ca o biserică aparte, dar numai în afară străină de noi, căci în fiinţa ei trăieşte ortodoxia. Poporul de rând, trecut la uniaţie, trăieşte şi azi în aceleaşi tradiţii de viaţă religioasă şi bisericească în care a fost crescut până la trecerea lui de la 1700. Poporul nu şi-a călcat credinţa şi nici mormintele părinţilor, care sunt legate de glia pe care s-a desfăşurat istoria poporului nostru.

În secolul al 18-lea, poporul român ortodox din Transilvania a fost mereu hărţuit de stăpânirea habsburgică să treacă la unirea cu biserica Romei. Din ordinul împărătesei Maria Tereza, generalul Bucow a dărâmat cu tunurile mânăstirile ortodoxe ale Transilvaniei. În primele decenii ale acestui secol, mai puteau fi văzute la Sâmbăta de Sus, ruinele mânăstirii zidite de cuviosul domn Constantin Brâncoveanu.

Un fapt petrecut în acelaşi întunecat secol, ilustrează în mod eclatant statornicia în credinţă a românilor ortodocşi din Ardeal.

Într-un sat din ţinutul Hunedoarei s-a prezentat un slujbaş din Sibiu, cu poruncă aspră ca poporul să-şi schimbe legea. Din mulţimea obişnuită cu nedreptatea, s-a desprins un venerabil bătrân, îmbrăcat în frumosul port ţărănesc al acelui ţinut. Dezbrăcându-şi cojocul, ţăranul l-a arătat împuternicitului, zicând: acest cojoc acum este al meu, dar dacă vrea să mi-l ia crăiasa, i-l dau. Cu aceste mâini şi picioare şi cu trupul meu am lucrat zi de zi, ca să pot plăti porţia (adică birul). Dacă a vrea să mi le ia crăiasa, n-aş avea ce face. Am însă un suflet, pe care îl păstrez pentru Dumnezeu din cer şi nu este putere pe lume să mi-l poată îndoi.

Biserica ortodoxă a insuflat curaj vitejesc în sufletul luptătorilor, care şi-au apărat totodată glia şi credinţa, „sărăcia şi nevoile şi neamul". Prin cultul ei, a pus în faţa ochilor sufleteşti ai credincioşilor, faptele de eroism, culese din vieţile sfinţilor mucenici şi martiri, pentru credinţa în Evanghelia lui Hristos. Lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, apărătorul creştinătăţii, credinţa dreptmăritoare i-a dat tăria să declare apusenilor, că vrea mai bine o sută de mii de morţi decât să se supună păgânilor. Ea a înusfleţit pe Mihai Viteazul să intre în luptă contra turcilor, cu oaste puţină, dar sub acoperământul sfintei cruci. Credinţa creştină i-a dat tărie lui Constantin Brâncoveanu să îndure nenorocirea ce a venit asupra lui şi să grăiască asemeni sfinţilor de odinioară: Mare-i Domnul Dumnezeu, creştin bun m-am născut eu, creştin bun a muri vreau!

În veacul al 18-lea, Biserica ortodoxă a picurat curaj şi tărie în sufletele preoţilor şi ţăranilor, dintre care unii din regiunea Sălistei Sibiului au preferat să le putrezească oasele în fioroasa temniţă de la Kufstein, decât să-şi lase dreapta credinţă. Alţii din regiunea Bistriţei, în genunchi în faţa regimentului de sub comanda generalului Bethlen, au strigat cu glas mare, că mai bine să li se taie capetele, decât să fie siliţi a-şi părăsi legea, bine ştiind cuvântul lui Iisus care a zis: „Tot cel ce-şi pierde viaţa pentru mine, o va câştiga" (Matei 10, 39).

Aşa s-a putut păstra unitatea de credinţă şi de neam a poporului român de pe ambele laturi ale Carpaţilor. Este meritul nepieritor al ortodoxiei româneşti pentru legăturile de credinţă şi naţionale, mai presus de graniţele nedrepte, impuse de vitregia vremurilor. Ocrotitoare în zile grele, sfătuitoare spre virtute în toate împrejurările, pe bună dreptate, Luceafărul poeziei noastre a considerat Biserica ortodoxă a fi mama neamului românesc.

Dacă românii din Transilvania nu am fi fost ortodocşi, legaţi de Biserica Răsăritului, nu am fi putut rezista valurilor de propagandă papistaşă a ungurilor. Nobilii români, care de dragul averilor pământene şi-au schimbat credinţa, odată cu aceasta s-au înstrăinat şi de neamul din care au făcut parte.

Prof. PETRU DUMITREASĂ

*Pentru Buna Vestire a Împărătesei noastre neprihănite, a Maicii Domnului şi pururea Fecioarei Maria**

1. Profetul Psalmist, enumerând formele creaţiei şi contemplând înţelepciunea lui Dumnezeu descoperită astfel, cuprins de admiraţie în timp ce scria, a exclamat: „Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne, toate cu înţelepciune le-ai făcut" (Ps. 103, 24). Pentru mine astăzi, ce cuvânt ar putea fi la înălţimea acestei exclamaţii, dacă voi încerca să vorbesc atât cât este posibil, în predica mea, despre arătarea în trup a Cuvântului creator al întregului univers? Şi dacă fiinţele sunt pline de minuni şi trecerea din ne-existenţă la existenţă e un fapt dumnezeiesc şi vrednic de nenumărate laude, atunci, nu e un fapt cu atât mai minunat, şi cu atât mai dumnezeiesc, impunând cu atât mai mult laudele noastre că Dumnezeu devine una din făpturi? Dumnezeu, sau mai bine zis Dumnezeul adevărat, se face natura noastră, fiindcă aceasta nu a putut sau nu a vrut să păstreze condiţiile în care ea a fost adusă la existenţă, fiind în situaţia de a fi aruncată în adâncul pământului. Este mare şi dumnezeiesc, inexprimabil, de neînţeles ca natura noastră să fie îndumnezeită şi ca prin ea să ni se dea, prin har, înălţarea spre mai bine; de aşa manieră, încât şi pentru sfinţii îngeri, şi pentru oameni şi chiar pentru profeţi care totuşi vedeau prin duhul, acest mister rămâne cu adevărat necunoscut, căci este vorba de taina cea din veci ascunsă. Da, şi chiar realizat, acest lucru rămâne un mister: nu atât de mult împlinirea lui, cât modul realizării sale, este obiect al credinţei şi nu al cunoaşterii, este adorat dar inaccesibil unei curiozităţi indiscrete şi obiect al credinţei prin intermediul Sfântului Duh: „Căci nimeni nu poate să spună «Domn este Iisus» — decât în Duhul Sfânt" (I Cor. 12, 3).

2. Că acest mister este de neînţeles nu numai pentru oameni dar şi pentru îngeri şi chiar pentru arhangheli, ne indică în mod clar sărbătoarea pe care o celebrăm azi. Căci arhanghelul anunţă zămislirea Fecioarei, iar aceasta, căutând să înţeleagă în ce mod se va petrece aceasta îi spune:

(Continuare în pag. a 2-a)

Traducere: Drd. CIPRIAN STREZA

* Text grec în PG 151, 165 D - 177 C; trad. frac la Jérôme Cler în „Grégoire Palamas, **Douze Homélies pour les fêtes**", Paris, 1987, p. 85—92.

Postul — vreme de înfrânare, de rugăciune şi de fapte bune

„Strălucit-a harul Tău Doamne,
Strălucit-a luminarea sufletelor noastre.
Iată vremea bineprimită,
iată vremea pocăinţei
Să lepădăm lucrurile întunericului
Şi să ne îmbrăcăm cu hainele luminii.
Ca trecând noianul cel mare al Postului
Să ajungem la Învierea cea de a treia zi
A Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos,
Cel ce mântuieşte sufletele noastre".
(Triod)

În fiecare zi din curgerea vieţii noastre ne aflăm într-una dintre perioadele liturgice ale Bisericii noastre, între două duminici, între două sărbători. Cu toate acestea, rareori luăm aminte la această încadrare care ţese timpul vieţii pe urzeala veşniciei. Rareori ne mai simţim luminaţi dintr-amândouă părţile, rareori ne mai îngrijim să rodim darurile sărbătorii prin care am trecut şi rareori ne mai pregătim să ajungem cu vrednicie la prăznuirea celei care urmează.

Şi totuşi, măcar o dată pe an, ne aducem aminte de lucrurile acestea: în Postul Paştilor. Dar ce este Postul Paştilor? Ca orice post, este vremea de asceză, vreme de înfrânare de la bucate, de rugăciune mai multă, de milostenie; vreme de pocăinţă şi de fapte bune. Dar ca post al Paştilor nu-l putem înţelege decât pornind de la praznicul care îi dă numele. Ce sunt Paştile pentru Biserica lui Hristos?

După tradiţia apostolică consemnată de Fericitul Ieronim, Biserica aşteaptă în acest ceas de taină însăşi Venirea Domnului. În miezul nopţii, la strigarea îngerilor, se pregăteşte să-şi întâmpine Mirele. Nu există dorinţă mai mare a Bisericii: „Duhul şi mireasa zic: Vino! Şi cel ce aude să zică: Vino! Şi cel însetat să vină, cel ce voieşte să ia în dar apa vieţii... Cel ce mărturiseşte acestea zice: Da, vin curând. Amin!" (Apoc. 22, 17, 20). Aşteaptă oare Biserica „soroace neîmplinite" asemenea atâtor pretins creştini doritori de a şti „ziua şi ceasul"? Nu, Biserica nu aşteaptă ceva ce nu are loc. Paştile fiecărui an sunt cu adevărat întâlnire cu Hristos. El vine pentru că a venit şi pentru că pururea se află cu Biserica Sa: „Iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului" (Mt. 28, 20). Deja şi încă. mai cu adevărat.

„Mântuirea se arată, Apostolii se înţelepţesc, Paştile Domnului premerge, vremile se adună; Cuvântul prin care este slăvit Tatăl se uneşte cu lumea şi, învăţând pe sfinţi, se bucură" scrie inspirat autorul Epistolei către Diognet. Aşadar, în fiecare an, Postul Paştilor marchează intrarea în „linia dreaptă" a aşteptării celei de-a doua Veniri. Biserica se pregăteşte. Sluga ce ştie că vine Stăpânul nu doarme; se aprind candelele; se îmbracă hainele cele alese. Căci această Venire este Nunta şi Judecata: „Iată, Mirele vine în miezul nopţii şi fericită este sluga pe care o va afla priveghind; iar nevrednic este iarăşi cel pe care îl va afla lenevindu-se. Vezi dar, suflete al meu, cu somnul să nu te îngreuiezi, ca să nu te dai morţii şi afară de Împărăţie să te încui; ci deşteaptă-te strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Dumnezeule; pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu miluieşte-ne pre noi!" (Triod).

Nu ne întâlnim oricum cu Hristos. Mirele nu ne recunoaşte şi noi nu putem să-l vedem oricum. Condiţia întâlnirii şi recunoaşterii, condiţia intrării la ospăţul bucuriei Stăpânului este sfinţenia: „De este cineva sfânt să vină, de nu este să se pocăiască!" (Didahia). Nu suntem încă pregătiţi? Mai este timp, dar nu pentru zăbovire. E timpul să ne decidem: „Pentru ce lenevindu-te, suflete al meu, slujeşti păcatului? Şi pentru ce bolnav fiind, nu alergi la doctor? Iată vreme bine-primită; iată acum ziua mântuirii cea adevărată. Scoală-te, spală-ţi faţa ta cu lacrimile pocăinţei, şi cu untdelemnul facerii de bine luminează-ţi candela; ca să afli îndurare de la Hristos Dumnezeu şi mare milă." (Triod).

E timpul să aflăm lucrarea poruncilor: „Prea cinstitul Post să-l începem cu bucurie, strălucind noi cu razele sfintelor porunci ale lui Hristos, Dumnezeul nostru, care sunt: strălucirea dragostei, fulgerul rugăciunii, sfinţenia curăţiei, tăria bărbăţiei. Ca să ajungem luminaţi la sfânta Înviere cea de a treia zi, care luminează lumea cu nestricăciunea". (Triod). E timpul să alăm virtuţile: „Sosit-a acum vremea nevoinţelor, intrat-a călătoria Postului; să-l începem toţi cu dragoste, aducând Domnului virtuţi ca nişte daruri". (Triod).

A sosit vremea Postului. Postul este această sosire a Vremii!

SEBASTIAN MOLDOVAN

În amintirea mitropolitului NICOLAE COLAN

Au trecut trei decenii de când ne-a părăsit ierarhul, blând şi luminat, cu chip de Sfânt Nicolae din icoanele româneşti, încărcat de ani şi de vrednicii în slujba neamului şi a culturii româneşti. Pentru cei care l-au cunoscut se cuvine pioasă aducere aminte, iar pentru cei mai tineri, măcar o simplă schiţare a vieţii şi lucrării lui bisericeşti, culturale şi naţionale.

Născut la 28 noiembrie 1893 în Araci, jud. Covasna, face studii la renumitul Liceu „Andrei Şaguna" din Braşov 1906—1914), apoi la Institutul teologic „Andreian" din Sibiu (1914—1917), la Facultatea de Litere a Universităţii din Bucureşti (lic. 1920), cu o specializare la Facultatea de Teologie Protestantă a Universităţii din Berlin (1921—1922).

Îndrumat în teologie de marele mitropolit Nicolae Bălan, a fost un număr de ani profesor de Noul Testament la Academia teologică „Andreiană" din Sibiu (1922—1936) şi rector al acesteia (1928—1936), redactor al „Revistei Teologice" (1923—1936), ctitor şi redactor al revistei „Viaţa ilustrată" (Sibiu-Cluj, 1934—1940), preşedinte al Reuniunii meseriaşilor din Sibiu, membru în Comitetul central al „Astrei", Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului şi în Congresul Naţional Bisericesc din Bucureşti, delegat al Mitropoliei la un Congres ecumenic la Lausanne, în Elveţia, hirotonit diacon şi preot necăsătorit în 1934. Tot în perioada sibiană a publicat comentarii la epistolele Sfântului Pavel către Filimon (1925) şi Efeseni (1929), acestea cu titlul, „Biblia şi intelectualii" (1929), traduce din limba germană cartea lui Fr. W. Foester, Hristos şi viaţa omenească (2 vol. 1925) la care se adaugă articole, sute de articole, recenzii şi note în revistele amintite.

Anul 1936 îi schimbă drumul vieţii, fiind ales episcop al Vadului, Feleacului şi Clujului, în locul unui alt „sibian" Nicolae Ivan (ales în 29 apr., hirotonit la 31 mai şi înscăunat la 29 iunie). În noua slujire s-a interesat îndeaproape mai ales de probleme de ordin cultural în cuprinsul eparhiei ce i s-a încredinţat spre păstorire: înfiinţează o Şcoală de cântăreţi la Nuşeni; îndrumă activitatea Academiei teologice, a foii eparhiale „Renaşterea", pune bazele a două colecţii de lucrări teologice: „Cărţile vieţii" şi „Veniţi de luaţi lumină". În viaţa de stat, deţine demnitatea de ministru al Educaţiei naţionale, al Cultelor şi Artelor (1938).

În anii ocupaţiei hortyste a unei părţi a Transilvaniei, a rămas la datorie, fiind singurul ierarh căruia i s-a permis să rămână în teritoriul cotropit, preluând astfel cârmuirea duhovnicească a tuturor preoţilor şi credincioşilor ajunşi sub stăpânire străină. În acest răstimp, tipăreşte **Noul Testament** de la Cluj (1942, apoi în 1945), este ales membru titular (activ) al Academiei Române (1942, cu discursul de recepţie, în 1945), în locul lui Nicolae Titulescu, demnitate pe care o pierde în timpul regimului comunist (1948).

După mai bine de două decenii, la 21 mai 1957, a fost ales arhiepiscop al Sibiului şi mitropolit al Ardealului. Deşi era acum înaintat în vârstă şi bolnav, a păstorit cu cinste până la moarte. Aici s-a ocupat de pictarea catedralei mitropolitane, de ridicarea unei biserici în satul natal, de bunul mers al Institutului teologic, de presa bisericească de la Sibiu, de bunul mers al vieţii duhovniceşti în eparhie, de promovarea ecumenismului local.

S-a sfârşit din viaţă la 15 aprilie 1967, fiind îngropat în cimitirul bisericii mari de la Răşinari, alături de marele mitropolit Andrei Şaguna († 1873), unul din precursorii săi întru slujirea arhierească. În anii din urmă, rămăşiţele sale pământeşti au fost mutate în mausoleul ierarhilor de la mânăstirea Sâmbăta de Sus, acolo unde vor fi îngropaţi în viitor toţi mitropoliţii Ardealului.

Nicolae Colan rămâne în istoria Bisericii din Ardeal ca un om de mare cultură, predicator desăvârşit, profesor de înaltă ţinută, episcop şi apoi mitropolit timp de peste trei decenii, apărător al drepturilor naţionale ale păstoriţilor săi în vremuri de cumpănă, ca un păstor de suflete blând şi apropiat de semenii săi.

Pr. prof. M. PĂCURARIU

Primăvară de taină

Îţi aminteşti, mereu ţi-am spus şi-ţi spun mereu
Ne vom atinge de veşmântul lui Dumnezeu.

Priveşte prin oglinzişul apelor din cer,
Cum ţese pe fire nevăzute de mister,

În pragul primăverii un măiestrit veşmânt
Fără suveică, — doar c-o urzeală de cuvânt:

Veşmântul Lui aerian şi plin de soare,
Să-mbrace pământul cu el de sărbătoare.

Îl aşterne prin grădini şi prin poiene
(Încet, să nu clipeşti, ca să nu-l sfarmi sub gene).

Că e ţesut ca un patrafir, sau un chilim,
Din pene de Arhanghel şi fulgi de Heruvim!

Cu aripile serii îl bate-n pietre scumpe . . .
(Mi-e teamă că se-agaţă-n ramuri şi se rumpe).

Din stele şi luceferi îi coase cheotori
Să-ncheie veşmântul de mugurii din pomi.

Iată acum, în orice mugur a-nflorit o stea
Vezi cum cresc livezi de cer pe lângă casa mea?!

Pretutindeni pomii aprind muguri de lumină . . .
Pe sub podoaba lor îngenunche şi te-nchină!

Că-n primăvara asta, ţi-am spus şi-ţi spun mereu,
Ne vom atinge de veşmântul lui Dumnezeu.

Pr. LĂUDATU VASILESCU

Pentru Buna Vestire a Împărătesei noastre neprihănite, a Maicii Domnului şi pururea Fecioarei Maria

(Urmare din pag. 1)

„Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat" (Lc. 1, 34) iar arhanghelul neputând a-i explica maniera în care se va petrece, caută refugiu, şi el, în Dumnezeu, răspunzând:

„Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri".

Dacă Sfântul Prooroc Moise ar fi fost întrebat: „Cum a fost făcut omul din pământ?" şi cum, plecând de la lut au fost făcute oasele, nervii, carnea? şi cum organele simţurilor pot să se nască din materia insensibilă? Mai mult chiar: cum s-a născut din coasta lui Adam o nouă fiinţă umană?... dacă de toate acestea ar fi fost întrebat Moise, el nu ar fi avut decât un singur răspuns: Dumnezeu a luat ţărână din pământ şi l-a creat pe Adam, iar mai apoi dintr-o coastă a acestuia a creat-o pe Eva. Cine a fost Creatorul el a precizat, dar modul în care s-au petrecut toate nu l-a spus. În aceeaşi manieră, Sfântul Arhanghel Gavriil spune că Duhul Sfânt şi puterea Celui Preaînalt vor împlini zămislirea cea fără sămânţă. Dar cum, el nu spune, căci amintind apoi de Elisabeta care zămislise şi ea un fiu la bătrâneţe, el nu mai adaugă nimic decât „că la Dumnezeu nimic nu este cu neputinţă" (Lc. 1, 37). Cum ar fi putut spune modul în care ea, Maria Fecioara, va zămisli şi va naşte în feciorie? Totuşi, este precizat ceva în ceea ce îi spune arhanghelul, dar în termeni care învăluie un mister şi mai mare, căci zice: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri". Din ce motiv? Pentru că pruncul nu va fi un profet, nici un simplu om ca Adam, ci se va chema Fiul Celui Preaînalt, Mântuitorul şi Eliberatorul neamului omenesc şi Împăratul veşnic.

Căci în acelaşi mod în care pietrele căzând din vârful unui munte şi neîncetând să se rostogolească până la poalele muntelui întâlnesc în calea lor nenumărate crăpături, aşa şi noi abătându-ne de la ordinea divină dată nouă în rai şi de la viaţa fericită a acelui timp, noi am căzut repede spre iad, aşteptându-ne nenumărate chinuri. Şi există nu numai mărăcini şi spini sensibili pe care îi rodeşte pământul, odată cu blestemul pronunţat protopărintelui (Fac. 3, 9), dar mai ales mulţimea de spini ai patimilor şi de îngrozitori mărăcini ai păcatului care au apărut în noi. Natura umană nu a avut doar această singură suferinţă, pe care prima maică a moştenit-o din blestemul pronunţat împotriva ei, aceea de a naşte în dureri, ci chiar întreaga noastră existenţă a devenit durere şi tristeţe. Totuşi, în dragostea Sa infinită pentru om, Dumnezeu, Care ne-a modelat pe noi prin adâncurile milostivirii Sale, a aplecat cerurile şi a venit între noi şi a asumat dintr-o Fecioară sfântă natura noastră pentru a o înnoi şi a o descoperi, sau, mai bine zis, pentru a o ridica la înălţimile dumnezeieşti şi cereşti. Aceasta, vrând să împlinească, sau mai curând, voind să ducă la bun sfârşit hotărârea luată mai înainte de veacuri, Dumnezeu îl trimite pe Sfântul Arhanghel Gavriil, cum spune Sfântul Evanghelist Luca: „în Nazaret, către o Fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele Fecioarei era Maria" (Lc. 1, 27).

3. Dumnezeu trimite aşadar pe Arhanghelul Gavriil către această Fecioară, care rămânând fecioară, devine Maică a lui Dumnezeu printr-un singur cuvânt. Dacă El s-ar fi născut din sămânţă, nu ar fi fost un om nou, fără păcat şi Mântuitor al celor păcătoşi; căci mişcarea aceasta a trupului spre înmulţire, nefiind supusă raţiunii pe care Dumnezeu a lăsat-o să ne conducă, nu este fără lipsă de păcat şi de aceea Proorocul David a spus: „că iată întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea" (Ps. 50, 7). Astfel, dacă naşterea lui Dumnezeu după trup s-ar fi făcut prin sămânţă, El n-ar fi fost un om nou, nici principiul, izvorul unei vieţi noi, cu totul regenerată... căci în urma căderii şi moştenind urmările ei, El n-ar fi putut purta în El plenitudinea Dumnezeirii întactă şi să facă Trupul Său, izvor nesecat de sfinţenie pentru a curăţi prin abundenţa puterii Sale pata greşelii protopărinţilor noştri şi pentru a umple de sfinţenie pe toţi urmaşii acestora. Astfel nu om, nici înger, ci Domnul Însuşi vine să ne mântuiască, zămislit şi întrupat în pântecele Fecioarei şi rămânând Dumnezeu fără schimbare.

4. Îngerul „a fost trimis la o fecioară logodită cu un bărbat cu numele Iosif". Înţelegeţi bine că amândoi erau din casa şi familia lui David. „Şi numele Fecioarei, se spune, era Maria" ceea ce se traduce prin „Kyria", adică „Doamnă". Acest cuvânt indică demnitatea ei înaltă, perseverenţa ei în feciorie, viaţa ei absolut distinsă, riguroasa ei stăruinţă în toate şi pentru a spune astfel, caracterul ei ireproşabil.

Pe drept cuvânt ea este numită Fecioară, fecioară fiind atât cu trupul cât şi cu sufletul, având puterile sufleteşti şi simţurile trupului lipsite de cea mai mică pată. Aceasta a fost bogăţia ei: o bogăţie atât de unică, atât de fermă, altfel spus, atât de nobilă, nicicând putând fi atinsă, asemeni unei porţi zăvorâte care păzeşte comoara adunată, asemeni unei cărţi pecetluite, care împiedică privirea să ajungă la scrieri. Acest lucru a şi fost spus despre Fecioara: „iată cartea pecetluită şi poarta care va rămâne închisă şi nimeni nu va intra prin ea" (Is. 29, 11 şi Iez. 44, 2).

5. Dar Fecioara este „Doamnă" (Kyria) şi în altă manieră, după demnitatea ei, cinstea, vrednicia ei, căci ea este Împărăteasa întregii lumi, ea cea care a zămislit şi născut, în feciorie [într-un mod dumnezeiesc] pe Stăpânul întregului univers. Iar ea este „Doamnă", încă, nu numai pentru că a fost liberă de orice sclavie (a păcatului) şi părtaşă la slava dumnezeieştii Stăpânii, dar mai ales ca izvor şi rădăcină a libertăţii neamului omenesc datorită naşterii ei negrăite, care izvorăşte tuturor bucurii. Căci o femeie căsătorită cu un bărbat este dominată şi supusă, mai mult decât este „doamnă" şi stăpână, şi aceasta, mai ales, după naşterea dureroasă şi, după blestemul pronunţat contra Evei: „în dureri vei naşte copiii"; „atrasă vei fi către bărbatul tău şi el te va stăpâni" (Fac. 3, 16).

De acest blestem a slobozit Preacurata fecioară neamul omenesc, primind în schimb bucuria şi binecuvântarea îngerului. Căci, se spune, că îngerul a venit şi s-a adresat Fecioarei: „Bucură-te ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine; Binecuvântată eşti tu între femei..." (Lc. 1, 28). Nu viitorul îl anunţă arhanghelul zicând: „Domnul este cu tine", ci el mărturiseşte ceea ce a văzut împlinindu-se în chip nevăzut. *Înţelegând,* că ea era locaş al darurilor dumnezeieşti şi omeneşti şi că ea era împodobită cu toate darurile Duhului Sfânt, pe drept cuvânt o numeşte „plină de har". Realizând, pe de altă parte, că ea l-a primit deja în ea pe Cel care este Izvorul tuturor darurilor şi prevăzând naşterea ei fără dureri, îi spune a se bucura, afirmând cu adevărat că singură ea era binecuvântată între femei. Da, căci din cauza unei slave covârşitoare de care este plină Maica Domnului, nici o femeie oricât ar fi de slăvită nu este atât de plină de slavă cum este ea.

6. Văzând aceasta, Fecioara, şi temându-se ca îngerul să nu fie un ispititor abil în a înşela femei imprudente ca Eva, nu a primit fără precauţie salutul acestuia. Cum ea încă nu avea o cunoaştere exactă a acestei uniri cu Dumnezeu de care îngerul îi vorbea, ea a fost tulburată de cuvântul lui, se spune, şi, bazându-se pe fecioria ei, a întrebat: „ce fel de închinăciune poate fi aceasta?" (Lc. 1, 29). Arhanghelul vrând să alunge pioasa teamă a Fecioarei celei pline de har, îi răspunde: „Nu te teme Marie că ai aflat har înaintea lui Dumnezeu" (Lc. 1, 30). Care har? Acel har care nu era cu putinţă decât Aceluia Care singur poate imposibilul, har care ţi-a fost rezervat ţie, mai înainte de veci. Căci „iată vei lua în pântece şi vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus" (Lc. 1, 31). Auzind de cuvântul „zămislire", spune el, nu te gândi la pierderea fecioriei tale şi nici nu te tulbura. Da, cu adevărat, cu greu a spus arhanghelul: „iată vei lua în pântece" ei, unei Fecioare, indicându-i totodată, descoperindu-i o zămislire care era compatibilă cu fecioria ei: „rămânând aşa cum eşti în prezent, păzindu-ţi fecioria neatinsă, tu vei avea în pântece şi vei naşte pe Fiul Celui Preaînalt". Şi aceasta este ceea ce Isaia a proorocit cu mulţi ani înainte zicând: „iată Fecioara va avea în pântece şi va naşte Fiu" (Is. 7, 14) şi adaugă „Şi atunci m-am apropiat de proorociţă şi a luat în pântece şi a născut un fiu" (Is. 8, 3). Cum proorocul s-a apropiat de proorociţă? Aşa cum s-a apropiat azi Arhanghelul Gavriil de Fecioara Maria. Ceea ce acesta (arhanghelul) a văzut azi, acela (proorocul) a prevestit mai dinainte. În ceea ce priveşte proorociţa, adică fecioara, că a avut darul proorociei o arată limpede cântarea ei adusă lui Dumnezeu din Evanghelie. Isaia spune că: „S-a apropiat de proorociţă" şi aceasta prin puterea Sfântului Duh văzând toate mai dinainte şi adăugă apoi... „şi a luat în pântece şi a născut un Fiu" (Is. 8, 3), iar astăzi arhanghelul spune Mariei: „vei naşte fiu şi vei chema numele lui Iisus" (Lc. 1, 31) căci „Acesta va fi mare". Isaia va spune din nou: „căci prunc ni s-a născut nouă... şi se cheamă numele lui: Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor Domn al păcii, Părinte al veacului ce va să fie" (Is. 9, 5) şi aceasta o cântă azi arhanghelul zicând: „Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt se va chema".

7. Dar din ce cauză n-a spus: El *este* mare şi Fiu al Celui Preaînalt ci spune: „El **va fi"** şi „se va chema"? O face aceasta pentru a centra cuvântul său pe umanitatea lui Hristos şi pentru a descoperi, în acelaşi timp, că va fi cunoscut de toţi oamenii şi vestit astfel de ei aşa cum a putut afirma mai târziu Sfântul Apostol Pavel: „Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume..." (I Tim. 3, 16).

Îngerul însă mai adaugă: „Domnul Dumnezeu îi va da lui tronul lui David, părintele Său şi va împărăţi peste casa lui Iacov în veci şi împărăţia lui nu va avea sfârşit" (Lc. 1, 32—33). Da, Cel Care împărăteşte fiind veşnic, neavând limite, este Dumnezeu însuşi; dar David este numit părintele Său şi pentru acest motiv El este şi om în acelaşi timp; Acest Prunc dumnezeiesc este Dumnezeu şi om, Fiul Omului şi Fiul lui Dumnezeu, primind şi ca om împărăţia fără succesiune, aşa cum a văzut şi a mărturisit Daniel: „Am privit până când au fost aşezate scaune şi S-a aşezat Cel vechi de zile şi iată pe norii cerului venea cineva ca Fiul Omului şi a înaintat până la Cel vechi de zile şi a fost dus în faţa lui... şi lui I s-a dat stăpânirea, slava şi împărăţia... stăpânirea lui este veşnică, stăpânire care nu va trece, iar împărăţia lui nu va fi nimicită niciodată" (Dan. 7, 9 şi 13-14).

8. El va domni pe tronul lui David şi va împărăţi peste casa lui Iacov. Astfel, Iacov este patriarhul tuturor celor care adoră pe Dumnezeu, iar David este primul care a domnit slăvindu-L pe El şi plăcându-I Lui, prevestindu-L pe Hristos, Care uneşte în Sine calităţile de patriarh şi de împărat într-o singură domnie cerească şi veşnică. Iar Fecioara, plină de har, când ea aude cuvintele extraordinare şi dumnezeieşti pe care arhanghelul i le-a adresat, adică: „Domnul este cu tine", „iată vei avea în pântece..." ea răspunde: „Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat" (Lc. 1, 34).

... Căci, zice ea, chiar dacă ai venit să-mi aduci o veste nouă, cu totul de natură spirituală şi cu totul lipsită de orice patimă trupească, tu îmi vorbeşti totuşi de luare în pântece, de zămislire, de naştere şi de toate cele ce urmează... Cum se vor petrece toate? Căci, adaugă ea, eu nu ştiu de bărbat.

Ea nu a spus acestea din lipsă de credinţă, ci pentru că ea a căutat să înţeleagă modul în care aceasta ar putea să se întâmple. De aceea arhanghelul răspunde: „Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; de aceea şi Sfântul care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema". Tu eşti preacurată, zice el, şi plină de har şi ţi-o spun din nou: Duhul Sfânt se pogoară asupra Ta, pentru covârşitoarea ta sfinţenie, pregătind şi rânduind lucrarea lui Dumnezeu în tine; Puterea Celui Preaînalt te va acoperi cu umbra Sa, pentru a te întări, şi, umbrindu-te, prin contact direct cu tine, pentru a-Şi modela umanitatea, ca Cel care se va naşte să fie Sfânt. Fiu al lui Dumnezeu, puterea lui Dumnezeu sub chipul omului. Căci iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit şi ea fiu la bătrâneţea ei, prin voia lui Dumnezeu, la Care nimic nu este cu neputinţă. La aceste cuvinte, ce răspunde Fecioara, cea plină de har, ea, a cărei înţelegere era dumnezeiască şi incomparabilă? Încă o dată ea recurge la Dumnezeu, îşi concentrează toate puterile spre El, în rugăciune, spunând arhanghelului: „Dacă Duhul Sfânt, cum spui tu, trebuie să vină asupra mea pentru a curăţi mai mult natura mea şi să-mi dăruiască puterea a primi Roada mântuirii, dacă puterea Celui Preaînalt trebuie să mă umbrească pentru a forma în mine după umanitate pe Cel după chipul lui Dumnezeu şi a lucra în mine o zămislire fără sămânţă, dacă Pruncul trebuie să fie Sfântul şi Fiul lui Dumnezeu şi Împărat veşnic — căci nimic nu este cu neputinţă la Dumnezeu — atunci „iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!" Şi îngerul a plecat, lăsând în pântecele ei pe Creatorul întregului univers, pe Ziditorul unit cu trup omenesc. Toate acestea Isaia le-a proorocit în mod limpede prin cele văzute de el prin ceea ce a fost învrednicit a pătimi în mod fericit: Căci nu a văzut pe serafim să ia nemijlocit (direct) cărbunele de pe cerescul şi inteligibilul altar de jertfă, ci cu un cleşte l-a luat. Serafimul, atingându-i buzele lui Isaia şi curăţindu-l (Is. 6, 7). Aceeaşi mare viziune ca aceasta a cărbunelui prins în cleşte, a contemplat şi Moise văzând rugul cel ce ardea în foc, dar nu se mistuia (Ieş. 3, 2).

Astfel Maica Fecioară, ea singură este graniţa, limita între firea creată şi cea necreată şi toţi cei care cunosc pe Dumnezeu vor fi ca ea, care a fost locaş Aceluia Care este nemărginit şi toţi cei care o vor lăuda pe ea după Dumnezeu, pe Dumnezeu îl vor lăuda. Ea este mijlocitoarea veşniciei, ea este lauda profeţilor, începătoarea Apostolilor, sprijinul mucenicilor, temelia învăţătorilor. Ea este slava celor pământeşti, bucuria celor cereşti şi podoaba întregii creaţii, ea este principiul, izvorul şi rădăcina nădejdii noastre cereşti. Pe care să o dobândim prin sfintele ei rugăciuni pentru noi, spre slava Celui Care S-a născut mai înainte de veci din Tatăl şi S-a întrupat din Preacurata Fecioara Maria, în timpurile mai de pe urmă Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, Căruia se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Lucruri ce se cuvin a fi ştiute la sfinţirea unei biserici

În cazul unei sfinţiri, primirea ierarhului se face în afara Sfântului lăcaş de către întreg soborul de slujitori, cel dintâi dintre ei având Sfânta Evanghelie şi Sfânta Cruce.

În momentul începerii slujbei de sfinţire biserica trebuie să fie fără credincioşi; ei pot intra în ea abia după momentul propriu-zis al Sfinţirii, fiind singura posibilitate din viaţa unei parohii, atât pentru bărbaţi cât şi pentru femei, de a se închina şi în Sfântul Altar.

Pentru slujba propriu-zisă de Sfinţire sunt necesare următoarele:

— cămaşă lungă, tip halat, confecţionată din atlas alb, cu mânecile înguste şi încinsă cu cordon, pe care o va îmbrăca arhiereul peste Sfintele veşminte.

— 2—3 prosoape tradiţionale româneşti, de preferinţă albe, pentru aşezarea pe grumaz şi pentru încingerea arhiereului.

— Sfântul şi Marele Mir.

— Sfintele Moaşte.

— Icoanele celor patru Evanghelişti.

— Antimis nou (unde este cazul).

De obicei ultimele patru se aduc de către diaconi, de la Catedrala chiriarhală.

— Miruitor făcut dintr-un lemn lung (acesta diferă după înălţimea bisericii) cu care se va sfinţi interiorul şi exteriorul bisericii.

— Ceară curată (circa 1 kg), topită, ţinută la o sursă de foc până în momentul folosirii.

— Apă caldă (3—4 kg) într-un vas nou.

— 4 bucăţi săpun bun.

— 4 bureţi noi pentru spălatul prestolului.

— Nisip, prosoape noi pentru ştergerea prestolului.

— Ceară roşie pentru sigiliu.

— Ştampila parohiei.

— 2 bobine sfoară de in a câte 15 m fiecare.

— Apă de trandafir (colonie), câteva sticluţe.

— Aghiazmă, făcută din vreme, cu un sfeştoc de busuioc.

— Cutiuţă de argint sau inox pentru Sfintele Moaşte.

— Actul de sfinţire întocmit din vreme pe care-l va semna arhiereul şi soborul şi un tub de inox înfiletat pentru păstrarea lui alături de Sfintele Moaşte în piciorul Sfintei Mese.

— Vase noi (gen ibric) pentru turnarea cerii topite şi a apei calde.

— Acoperământ pentru Sfânta Masă (măsăriţa de in), care se va putea pune direct peste piatră şi un alt acoperământ deasupra, împodobit după cuviinţă.

— Făclii de ceară cu prosoape tradiţionale româneşti (de preferinţă albe) care se vor da arhiereului şi întregului sobor de slujitori prezenţi.

Preotul paroh va pregăti câtiva oameni de nădejde dintre consilierii şi credincioşii apropiaţi lui pe care-i va folosi la păstrarea ordinii şi la cele necesare bunei desfăşurări a slujbei de sfinţire.

Preotul paroh va avea pregătit un scurt cuvânt, în care va arăta succint desfăşurarea lucrărilor şi va mulţumi celor care l-au ajutat. Va mulţumi arhiereului şi tuturor celorlalţi slujitori pentru prezenţa la această sărbătoare a parohiei.

Protos. TIMOTEI AIOANEI

Pagini de muzică corală religioasă

Odată cu introducerea muzicii corale în biserici şi catedralele din spaţiul românesc va fi posibilă interpretarea, tot mai frecventă, a unui repertoriu muzical religios încărcat de reverberaţii ale dreptei noastre credinţe strămoşeşti. Ştim, însă, că la începuturile lor corurile din Transilvania, dar şi din Ţara Românească şi Moldova, au abordat în exclusivitate, partituri muzicale religioase aparţinând unor compozitori din centrul şi sud estul Europei. Iată câteva exemple aparţinând secolului al XIX-lea: lugojenii, printre cei dintâi, hotărăsc la 24 septembrie 1840, trimiterea învăţătorului Ghina şi a unui număr de corişti, la Timişoara, „pentru a învăţa, cu germanul Pfeifer, profesor de muzică, liturghia care se cântă în biserica sârbească şi Vârşeţ" (Apud Vancea, Zeno. **Creaţia muzicală românească, sec. XIX—XX**, vol. I, Bucureşti, Editura Muzicală, 1968, p. 35); în aprilie 1846 românii ortodocşi din Şcheii Braşovului vor asculta în biserica lor voievodală, în prezenţa protopopului Ioan Popazu (1808—1889), „un cor alcătuit din copii care [...] a dat răspunsuri, la sfânta Liturghie, după modelul cântărilor de la Viena şi Bucureşti" **(Siebenbürger Wochenblatt,** Braşov, nr. 33, 23 aprilie 1846, p. 130).

Climatul favorabil dezvoltării vieţii corale bisericeşti în deceniile din urmă ale secolului al XIX-lea îşi găseşte apreciere şi într-una din întâlnirile lui George Bariţiu (1812—1893) cu membrii **Astrei** de la Braşov, în anul 1863; cu acest prilej cărturarul român va confirma, cu entuziasmul ce-l caracterizează: „În zilele noastre se începea că alţii a introduce în biserica răsăriteană armonia [...] că în toată viaţa mea n-am auzit, aşa frumos în biserică, precum cântă corul din Bucureşti la biserica Curtea Vechia" **(Călindariu pentru poporul român"** ... 1863. Întocmit de George Bariţiu, p. 1—17).

În spiritul acestor înnoiri, fără a uita că monodia de tradiţie bizantină a constituit, veacuri de-a rândul, singurul mod de exprimare în cultul ortodox, mai toţi dintre compozitorii noştri îşi vor întregi opera lor cu importante lucrări corale de muzică religioasă. De la Gheorghe T. Burada, Alexandru Podoleanu, Nicolae Bănulescu, Teodor Georgescu, Gavriil Musicescu, Andrei şi Eduard Wachmann, Alexandru Flechtenmacher, Eusebie Mandicevschi, Isidor Vorobchievici, Ciprian Porumbescu, Iacob Mureşianu sau George Dima, care are şi meritul de a fi deschis „noi drumuri, pe care se vor îndrepta profesioniştii români în deceniile următoare" (Popovici, Doru. **Muzica corală românească,** Bucureşti, Editura Muzicală, 1966, p. 341) şi până astăzi s-au însumat zeci şi zeci de partituri având ca titlu **Cântările Sfintei Liturghii;** unele dintre aceste creaţii purtând germenul inspiraţiei psaltice iar altele, cum sunt adesea definite, creaţii muzicale originale". Numai şi consultarea lexicoanelor româneşti semnate de Viorel Cosma (197) sau Gh. C. Ionescu (1994) ne va fi extrem de folositoare în demersul nostru cu caracter muzicologic.

Pornind de la o realitate artistică şi interpretativă concretă, mânuind cu profesionalism tehnica scrierii corale pentru patru voci, compozitorii români vor elabora, cu predilecţie, lucrări muzicale pentru trebuinţa corurilor bisericeşti de factură mixtă; adică pentru ansamblul cu voci de sopran, altist, tenor şi bas. Cum însă în lăcaşurile noastre de cult şi-au dovedit o statornică existenţă şi alte categorii de coruri precum cele alcătuite din voci de bărbaţi sau numai din voci de femei se înţelege că muzicienii creatori nu vor întârzia să compună şi lucrări destinate **corurilor de voci egale.** Exemplifică, iată, în ordine alfabetică, cu numele câtorva compozitori ai genului: Augustin Bena — **Liturghia, a doua, pentru patru voci egale,** 1938; Sabin Drăgoi — **Liturghie în mi minor, pentru cor de bărbaţi,** 1926 sau, de acelaşi compozitor, **Liturghia solemnă în Fa major, pentru cor de femei,** 1930; Nicolae Lungu — **Liturghia psaltică pentru trei voci egale,** 1956; Timotei Popovici — **Cântările Sfintei Liturghii pentru 2—3 voci egale,** 1942; Ion Runcu — **Cântările liturgice în stil psaltic pentru cor bărbătesc, cor mixt, cor pe 3 voci egale, cor pe 2 voci,** 1956; Gheorghe Şoima — **Liturghie pentru cor bărbătesc** etc.

Dar, după cum este şi firesc, în peisajul creaţiei muzicale româneşti vom întâlni şi lucrări destinate vocilor de copii: D. G. Kiriac — **Cântările Liturghiei pentru copii şi popor** (1926) sau Cornel Givulescu cu **Liturghia pentru copii** (1940) şi exemplele, desigur, ar putea continua.

Abordând însemnătatea tezaurului **cântărilor liturgice,** adecvate corurilor din bisericile ortodoxe, Dumitru D. Stancu (n. 1915), el însuşi dirijor, psalt, deci şi un „bun cunoscător al ethosului tradiţional al muzicii noastre bisericeşti" — după cum apreciază Titus Moisescu în **Actualitatea muzicală,** Bucureşti, nr. 105, 1994, p. I — a finalizat, cu ceva timp în urmă, lucrarea **Cântările Sfintei Liturghii pentru cor de voci egale,** Bucureşti, Editura Muzicală, 1995, p. 46.

Desigur, se pune, firesc, întrebarea: Care sunt, de fapt, elementele melodico-ritmice şi armonice ce asigură originalitate lucrării semnate de compozitorul D. D. Stancu? În primul rând, primează în lucrarea studiată structura arhitectonică cât şi îmbinarea firească a melodiei cu textul liturgic. Pentru reliefarea coordonatelor specifice discursului muzical compozitorul D. D. Stancu foloseşte, cursiv, tehnica **isonului** („hangul") plasat, mai ales, la vocile inferioare precum în răspunsurile: **Amin** şi **Doamne miluieşte, Aparătoare Doamnă, Heruvicul, Pre Tatăl,** apoi **isonul dublu** în **Iubi-te-voi, Doamne; canonul** şi **câteva elemente eterofonice** în **Răspunsurile mari: Pre Tine..., Axionul, Sfânt, Sfânt..., Unule născut, Chinonic, Tatăl nostru; recitativul** şi **unisonul** în **Antifonul II, Fericirile, Heruvicul, Văzut-am lumina.** Sunt acestea tot atâtea abordări compoziţionale ce dau lucrării **Cântările Sfintei Liturghii** de D. D. Stancu o evidentă notă specifică.

De asemenea, îi mai sunt caracteristice acestei lucrări şi interferenţele stilistice precum **scriitura polifonică,** cu precădere în **Apărătoare Doamnă, Heruvicul (Răspunsurile mari)** sau reliefarea unor elemente morfologice specifice creaţiei muzicale populare (vezi, **cadenţa frigică)** etc.

Prin amplasarea întregului discurs melodic în registrul comod şi expresiv al vocilor lucrarea compozitorului român D. D. Stancu se recomandă, prin sine, convingător, tuturor corurilor de copii care participă, cu cântecul lor, la împodobirea sfintelor slujbe din cadrul bisericii ortodoxe.

Subliniind ideea atât de convingător etalată de George Dima, în 1898, şi anume că: „Unicul loc, în care poporul nostru poate învăţa să cânte este biserica", înţelegem la acest sfârşit de secol, că eforturile pentru reîntinerirea cântării cor le aparţin acestui timp şi exemplului dovedit, mai ales de către compozitorul Gavriil Musicescu, Ciprian Porumbesc, Ion Vidu, D. G. Kiriac, Gheorghe Cucu, Liviu Tempea iar din cercul personalităţilor sibiene de Dimitrie Cunţan, Timotei Popovici, Gheorghe Soima, Ion Gh. Popescu etc.

Cu lucrarea **Cântările Sfintei Liturghii** (pentru cor de copii) de compozitorul D. D. Stancu muzica corală religioasă îşi redefineşte atât conţinutul său artistic cât şi, cu osebire, pe cel moral-religios de esenţă ortodoxă.

CONSTANTIN CATRINA — Braşov

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(III)

După retragerea romanilor din Dacia au continuat să existe, în logica firească a devenirii istorice şi deopotrivă în logica mărturiilor documentare, formaţiuni politico-administrative pe întregul întins al pământului românesc. Consemnarea lor documentară directă în Transilvania şi Banat va fi făcută în secolele IX—X, în strânsă şi nemijlocită legătură cu rezistenţa îndelungată în faţa expansiunii ungare. Potrivit izvoarelor istorice, la invazia ungurilor din Panonia în Transilvania şi Banat, existau în arcul intracarpatic voievodatele (ducatele), lui Menumorut, Glad, Gelu, voievodatul cu centrul la Alba Iulia. Asemenea formaţiuni politice s-au constituit în acea vreme pe întreg pământul locuit de români.

Începând cu secolul al X-lea, după stabilirea lor în Câmpia Panoniei şi după ce expansiunea spre apus le-a fost blocată, cetele regilor unguri încep să se infiltreze în Transilvania, venind din pre vest, de aceea şi numele de Transilvania, pentru ei însemnând „ţara de dincolo de pădure", din latinescul „Ultra-Silvam", care tradus în ungureşte corespunde cu Erdélyi, adică Ardeal. Din cauza rezistenţei pe care au opus-o românii organizaţi în voievodate (ducate) bine închegate, descrise de importantul izvor istoric ungar **Gesta Hungarorum,** a notarului anonim al regelui ungar Bela, pătrunderea invadatorilor unguri în Transilvania s-a desfăşurat în mai multe etape care au durat vreme de trei secole, abia în secolul al XIII-lea reuşind să-şi extindă autoritatea politico-administrativă în acest teritoriu românesc.

Pentru apărarea teritoriilor intrate în stăpânirea lor, întrucât cu numărul restrâns de unguri nu puteau fi protejate, iar românii le erau duşmani, regii unguri au colonizat **secui** — care, deşi vorbesc limba maghiară, au o origine foarte discutată — şi germani, cunoscuţi în Transilvania sub numele de **saşi.**

Documentele vremii, inclusiv ale regilor ungari, datând din acea vreme, pomenesc de „terra Blacorum" (ţări ale românilo) pe întreg teritoriul Transilvaniei. În aceste condiţii, organizarea administrativă a Transilvaniei a trebuit să aibă o structură deosebită de restul Regatului ungar, păstrându-se pentru ea forma autohtonă de organizare — **voievodatul,** comun şi celorlalte două ţări româneşti. Această specificitate românească ce a caracterizat viaţa şi organizarea politică a Transilvaniei a făcut ca voievodatul să aibă, după aprecierea geografului ungur Jenö Kalnoky, „o istorie aparte de cea a Ungariei".

Voievodatul transilvan avea să se menţină până în secolul al XVI lea când, în anul 1541 după dispariţia ca stat a Ungariei medievale (în urma bătăliei de la Mohács din 1526 în care forţele ungare au fost zdrobite de sultanul Soliman Magnificul), Transilvania va primi o situaţie analogă cu a Moldovei şi Ţării Româneşti — principat autonom sub suzeranitatea otomană.

În epoca arpadiană şi un timp şi mai târziu românii s-au menţinut într-o situaţie de „egalitate constituţională" faţă de populaţiile nou venite. În actele vremii nu apar deloc ca popor supus, dimpotrivă ei sunt egali în cele militare, participând cu trupe proprii conduse de adevărate dinastii militare româneşti (Huniazii, Pavel Chinezul, Măcicaş, Bizere) la luptele purtate de regalitate, voievozi, autorităţi locale transilvănene, egali în privinţa fiscalităţii şi a proprietăţii de pământ, iar drepturile politice le sunt dovedite de participarea lor la congregaţiile Transilvaniei.

Începând din secolul al XIV-lea situaţia românilor s-a înrăutăţit. Iobăgia sub dinastia de Anjou devine o instituţie de drept, ori iobăgimea aceasta, cu atâ ea îndatoriri, supusă tuturor asupritorilor, se compunea în majoritatea ei din români, populaţia covârşitoare ca număr în Transilvania.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Alegerea şi instalarea noului Patriarh şi Papă al Alexandriei, S. SA PETRU AL VII-LEA

După trecerea pe neaşteptate la cele veşnice, pe când se afla în insula Amorgos — Grecia, a vrednicului de pomenire Patriarhul Partenie III al Alexandriei, tronul patriarhal a devenit vacant, iar ca patriarh locum-tenens a fost numit mitropolitul Hrisostomos de Iohanesburg.

Potrivit tradiţiei Bisericii Alexandriei, alegerea noului patriarh a avut loc vineri, 21 februarie a.c., în Catedrala Patriarhală Sf. Sava din Alexandria.

Mai întâi colegiul electoral, din care au făcut parte şi laici, au ales trei persoane eligibile. Mitropolitul Petru de Camerun a întrunit 154 de voturi, mitropolitul Timotei al Africii Centrale 114, urmat de mitropolitul de Zimbabwe cu 101 voturi.

În a doua fază, Sf. Sinod al Patriarhiei Alexandriei a desemnat din cei trei candidaţi — tot prin vot — pe unul singur care va deveni astfel noul patriarh.

A fost desemnat cu unanimitate de voturi — mitropolitul Petru de Camerun care a fost proclamat astfel ca papă şi patriarh al Alexandriei şi al întregii Africi, fiind al 115-lea întâistătător al acestei istorice şi venerabile Biserici de la întemeierea ei de către Sf. Ev. Marcu, cel care după o veche tradiţie a devenit şi primul ei episcop.

Festivităţile de instalare ale S.S. Petru al VII-lea, patriarhul Alexandriei au avut loc duminică, 10 martie a.c. şi s-au desfăşurat în biserica Buna-Vestire din Alexandria în prezenţa unui mare număr de ierarhi, clerici şi credincioşi veniţi din întreaga lume ortodoxă.

Sf. Liturghie solemnă a fost oficiată de S. Sa înconjurat de membrii Sf. Sinod al Patriarhiei Alexandriei şi de alţi clerici şi ierarhi ortodocşi.

S. Sa Bartholomeus I, patriarhul ecumenic, a fost reprezentat de către I.P.S. Arhiepiscop Gregorios de Tiatira şi Marea Britanie care a transmis şi mesajul din partea S.S. Patriarh Bartholomeu.

Au fost prezenţi de asemenea P.F. Maxim, patriarhul Bulgariei, reprezentanţi ai altor Biserici Ortodoxe, S.S. Shenuda, patriarhul Bisericii Copte din Egipt, reprezentanţi ai Bisericii Romano-Catolice şi ai celei Anglicane.

A fost prezent de asemenea şi marele Muftiu al Alexandriei.

Festivitatea şi instalarea a fost onorată de prezenţa preşedintelui Republicii Elene — dl. Kosti Stephanophoulos, a preşedintelui Ciprului dl. Glafkos Kleridis şi a numeroase personalităţi politice, culturale şi militare ale Greciei şi ale Ciprului.

În cuvântul său de intronizare, noul Patriarh şi papă al Alexandriei Petru al VII-lea a subliniat câteva din măsurile urgente ce se impun în legătură cu viaţa şi activitatea patriarhiei Alexandriei sub aspect misionar, pastoral şi liturgic având în vedere specificul ei aparte şi anume acela de a cuprinde la sânul său credincioşi de diferite rase şi etnii.

„Deşi am devenit acum patriarh — a spus S. Sa — **voi rămâne pe mai departe, ca şi până acum un misionar"** — aluzie bineînţeles la activitatea meritorie pe care a desfăşurat-o vreme de zeci de ani ca mitropolit în Africa.

*

S.S. Patriarh şi papă al Alexandriei Petru al VII-lea s-a născut la 3 sept. 1949 în satul Sinhari din Ciprul.

La vârsta de 17 ani a intrat ca frate în mânăstirea Mahaira, iar după 6 ani în 1972 a fost hirotonit diacon.

În anul următor a intrat în clerul Patriarhiei Alexandriei.

A urmat cursurile Gimnaziului Averof din Alexandria şi apoi cele ale Facultăţii de Teologie din Atena, pe care le-a absolvit în 1978. În acelaşi an a fost hirotonit întru preot primind tot atunci şi rangul de arhimandrit. A fost numit ca şi conducător al Catedralei Sf. Nicolae din Cairo şi secretar patriarhal.

În iulie 1983 a fost ales ca episcop de Babilon unde a păstorit până în iunie 1990 când a devenit mitropolit de Akkra iar din 1994 a devenit, prin alegere, mitropolit de Camerun şi al Africii de Vest.

A făcut între timp studii de specializare la Facultatea de Teologie din Dublin — Irlanda şi a luat parte la diverse întruniri ecumenice. S-a remarcat ca un teolog de excepţie şi mai ales ca un bun misionar în Africa, unde a păstorit ca mitropolit. S. Sa vorbeşte curent greaca, araba, engleza şi franceza.

EIS POLLÁ ETÍ MAKARIÓTATE!

Ierod. DUMITRU BĂLŢAT

Evocări

1. Un om cu multă experienţă:

PĂRINTELE ARHIMANDRIT IOAN DINU

Părintele Arhimandrit Ioan Dinu a fost cel de al treilea stareţ al Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, după restaurare. El a urmat după Părintele Serafim Popescu şi a avut ascultarea de stareţ vreme de şaisprezece ani, — din mai 1955, până în noiembrie 1971.

La mânăstirea noastră, Părintele Ioan Dinu a venit, ca pensionar, în octombrie 1952. Îşi sfârşise rosturile, pe care i le-a încredinţat Biserica şi a ajuns la anii de pensionare. S-a pensionat la cerere. Ultima ascultare, în cadrul Bisericii, în afara mânăstirii, a avut-o ca vicar al Arhiepiscopiei de Iaşi. Mitropolitul Sebastian, care conducea atunci Mitropolia Moldovei şi Arhiepiscopia de Iaşi, şi cu care Părintele Ioan Dinu se găsea în bune relaţii, ar fi vrut să-l ţină pe mai departe în funcţia de vicar. Părintele Ioan însă a spus: „Postul de vicar, pe care îl ocup eu acum, conferă multă cinste celui ce are această demnitate. Doresc ca această cinste s-o aibă şi altul". După ce s-au împlinit toate cele de trebuinţă, în vederea pensionării, Părintele Ioan Dinu, primind aprobarea şi binecuvântarea Mitropolitului Nicolae Bălan, s-a aşezat la mânăstirea noastră de la Sâmbăta, unde şi-a petrecut ultima parte din viaţă vreme de douăzeci şi şapte de ani, până în decembrie 1979, când a trecut la cele veşnice.

La mânăstire Părintele Ioan Dinu a venit cu experienţa câştigată de-a lungul celor şaizeci şi unu de ani de viaţă, din care o bună parte i-a petrecut în rosturi de conducere, în mai multe eparhii, — cea de la Oradea, cea de la Galaţi, cea de la Constanţa şi cea de la Iaşi. Mitropolitul de atunci, Nicolae Bălan, care este şi ctitor al mânăstirii noastre, având în consideraţie experienţa Părintelui Dinu, l-a numit stareţ al mânăstirii.

Cel dintâi lucru, pe care l-a făcut Părintele Ioan, în calitatea lui de stareţ, a fost acela că a hotărât şi amenajat o cameră, ca să fie cancelaria mânăstirii. Iar grija de căpetenie a Părintelui Stareţ Ioan a fost aceea de a fi totdeauna în legalitate şi de a menţine şi susţine prestigiul instituţiei, pe care o conducea. Ţinea şi la demnitatea personală şi dorea să fie împlinitor al legii şi supus autorităţii bisericeşti şi de stat.

Născut şi crescut în Ardeal, când această provincie românească făcea parte din Imperiul Austriac; trăind apoi în condiţiile noi, aduse de primul război mondial şi cunoscând apoi şi vitregiile celor patru ani de stăpânire străină asupra Ardealului de Nord, — când el se găsea la Oradea, în calitate de conducător al eparhiei, rămase fără episcop, — Părintele Ioan Dinu a ştiut să se afle şi în condiţiile de socialism materialist din ţara noastră, de după cel de al doilea război mondial. De aceea nu i-a fost greu să întâmpine regimul nou şi schimbările aduse de el. Aceasta se vede foarte bine din felul cum şi-a încheiat cuvântul său de învăţătură din ziua de anul nou 1948, în a treia zi de Republică Populară Română. El a zis atunci, adaptând Imnul Regal la noua situaţie: „O, Doamne sfinte, ceresc Părinte, susţine cu a Ta mână Republica Populară Română".

Părintele Ioan şi-a început activitatea publică, ca învăţător, în Cetatea de Baltă, pe lângă Blaj, unde a funcţionat în anul şcolar 1911—1912. Absolvise în anul 1911 seminarul pedagogic, în Sibiu. În următorul an şcolar, 1912—1913, a fost învăţător în satul Drăguş, din apropierea mânăstirii, la care a ajuns stareţ. A urmat apoi şcoala de ofiţeri şi în primele luni de război mondial, ca rănit, a fost luat prizonier. După vindecare a petrecut şapte ani în diferite lagăre de prizonieri, în Rusia. În timpul revoluţiei din 1917, împreună cu alţi prizonieri, ascunşi într-o pivniţă, a ajuns sub dărâmături, căci casa în pivniţa căreia s-a aflat, a fost dărâmată cu tunul. În acea situaţie, a avut de luptat cu şobolanii, care năvăliseră asupra lor. Ca dovadă despre acea luptă ,purta pe corpul său semne de muşcături de şobolani. În urma şocului pe care l-a avut în împrejurarea aceea, şi-a pierdut graiul, pe care şi l-a recăpătat mai târziu, prin multe eforturi pe care le-a depus.

După şapte ani de prizonierat, ani grei de muncă normată, în special pentru facerea cărămizilor, — în ianuarie 1921 Părintele Ioan s-a întors în ţară, unde, pentru câteva luni şi-a reluat activitatea de învăţător, dar în toamna aceluiaşi an, s-a înscris la teologia din Sibiu, devenind absolvent de teologie în 1925, an în care a fost hirotonit diacon, necăsătorit, slujbă pe care a împlinit-o vreme de treisprezece ani. Preot a fost hirotonit la Oradea, de către episcopul Nicolae Popovici, după ce mai întâi a fost tuns în monahism, la mânăstirea Izbuc. În 1943, în 25 martie la sărbătoarea Bunei Vestiri, Părintele Ioan Dinu a primit distincţia de arhimandrit, fiind hirotesit de Mitropolitul Nicolae Colan, pe atunci episcop al Clujului.

Venind la Mânăstirea de la Sâmbăta, Părintele Ioan Dinu aducea cu sine o experienţă de o viaţă, constatări şi concluzii, pe care le-a pus la îndemâna celor ce voiau să le ştie şi să le urmeze. Deşi dascăl de profesie, Părintele Ioan nu ţinea să ne dăscălească. Uneori ne spunea diferite lucruri, mai mult dintr-o necesitate sufletească a lui. Făcea câte o afirmaţie, într-un anumit context de viaţă, pe care îl aducea în atenţie diferite împrejurări „Să fii smerit, înseamnă să-ţi ţii locul", e un cuvânt de ordine, care ne-a rămas de la el. „Dacă tu nu-ţi ţii locul, nici cel de lângă tine nu ştie unde să se aşeze, nu ştie ce are de făcut", spunea mai departe, Părintele Ioan, drept lămurire. „Sănătatea ne-o dă Dumnezeu, prin părinţi", este un alt cuvânt spus de Părintele Ioan. „Ce-i între soţ şi soţie numai ei şi Dumnezeu ştie", afirma Părintele Ioan, când i se ivea vreo ocazie pentru o astfel de afirmaţie. „Tinerii au viitor, pe când bătrânii au trecut". „Tânărul devine. Bătrânul a devenit", sunt ziceri ale Părintelui Ioan, pe care poate le-au zis şi alţii, dar noi de la el le-am auzit.

La anii bătrâneţelor, — căci la bătrâneţe l-am cunoscut, — Părintele Ioan Dinu simţea trebuinţa de a-şi depăna unele amintiri. Aşa se face că ştim că, la sfinţirea catedralei din Sibiu, în 1907, istoricul Nicolae Iorga a rostit doar atât: „Acest popor este vrednic de o dragoste fără hotare"; prin „hotare" vizând munţii, ca hotare nedrepte între provincii româneşti.

Părintele Ioan îşi amintea cu plăcere de orele de limbă română de la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu, unde a urmat gimnaziul; liceul fiind pe atunci cu limbă de predare maghiară, iar profesorul de limba română fiind el însuşi maghiar, dar bun cunoscător al limbii şi literaturii române. Părintele Dinu spunea că orele de limba română erau facultative, însă la ele mergeau toţi elevii români din liceu. Ne mai spunea că, după citirea unui text literar, cum ar fi, de pildă, legenda meşterului Manole, profesorul exclama: „Cât e de frumos!"

Părintele Ioan Dinu era politicos şi protocolar. Ştia cum să întâmpine un demnitar bisericesc şi un demnitar de stat şi se conforma întocmai. Se simţea onorat de prezenţa unui om sus pus şi îşi exprima bucuria unei astfel de împrejurări. Îşi cunoştea competenţa şi căuta, pentru toate situaţiile, cadrul legal. „La locul competent şi în formă reglementară", era o formulă pe care o folosea, când o cerea situaţia.

Când s-au împlinit cincizeci de ani de la absolvirea seminarului pedagogic, Părintele Ioan Dinu l-a adus la mânăstire pe fostul lui profesor, Onisifor Ghibu. A fost o cinste pentru noi toţi, această vizită. Îmi amintesc cu plăcere urarea pe care mi-a făcut-o profesorul Ghibu, la plecare, când mi-a zis: „Părinte Teofil, Dumnezeu să-ţi ţină mintea şi sănătatea".

În anul 1969, când am împlinit patruzeci de ani de viaţă, Părintele Dinu a marcat acest eveniment din viaţa mea aducându-mi un kilogram de portocale. Şi tot în acelaş an, în toamnă, Părintele a ţinut de datoria lui de stareţ, să participe la înmormântarea mamei mele.

Ca om de disciplină şi de legalitate, Părintele Ioan, în vremea stăreţiei lui, a căutat să pună în valoare şi să imprime în noi aceste două calităţi.

Cei şaptesprezece ani, câţi au trecut, de la mutarea lui din această lume, nu l-au şters din conştiinţa noastră. Cei care l-au cunoscut pe Părintele Ioan Dinu, cei care am fost îndrumaţi de el, îl păstrăm pe mai departe în sufletul nostru şi ne rugăm lui Dumnezeu să-l odihnească cu drepţii şi cu sfinţii.

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhimandritul TEOFIL PĂRĂIAN

Ştiri din lumea creştină

● La sfârşitul anului trecut, S. Sa Patriarhul Ecumenic Bartolomeus I, a făcut în fruntea unei delegaţii a tronului ecumenic, o vizită pastorală în Australia.

În cursul acesteia — prima a unui patriarh ecumenic în acest continent — S. Sa a avut întâlniri cu ierarhii ortodocşi de aici în frunte cu Arhiepiscopul Stylianos al Australiei, cu personalităţi ale vieţii politice, sociale şi culturale, precum şi cu numeroase comunităţi ortodoxe greceşti de pe teritoriul Australiei.

Cu acest prilej, S. Sale i-a fost conferit titlul de „doctor honoris causa" al Universităţii Flinder din Adelaide.

*

● În capitala Iranului, Teheran, s-au desfăşurat recent lucrările unei Comisii de dialog teologic, între creştinism şi islamism, la care au luat parte şi reprezentanţi ai Consiliului Ecumenic al Bisericilor.

Tema principală a discuţiilor a fost: „Lucrarea religiilor în lumea contemporană" şi s-au axat pe următoarele probleme: religia şi drepturile omului, probleme morale ale umanităţii, dreptatea şi pacea, respectul faţă de mediul înconjurător, subliniindu-se totodată faptul că actele de fanatism ale grupărilor extremiste islamice împotriva celor de alte credinţe, în special a creştinilor nu fac decât să îngreuneze dialogul sincer dintre cele două religii monoteiste.

*

● Un tribunal regional din Fetih, suburbie a Istanbulului a condamnat recent pe mitropolitul Iacob de Laodiceea la 5 luni închisoare „cu suspendare" pentru faptul că a săvârşit slujba Vecerniei din ziua de Paşti a anului trecut într-o biserică a comunităţii bulgare din Istanbul. (!)

Verdictul tribunalului venit în urma unui denunţ calomnios, a şocat atât Patriarhia Ecumenică cât şi Consiliul Ecumenic al Bisericilor, care a şi trimis o scrisoare de protest Tribunalului Suprem din Ankara în vederea anulării acestui act nedrept şi jignitor la adresa unui ierarh ortodox.

Conform unei înţelegeri anterioare dintre Patriarhia Ecumenică şi Patriarhia Bulgară, bisericile bulgare aflate pe teritoriul Turciei se află sub jurisdicţia Scaunului ecumenic.

*

● Cu prilejul împlinirii a 1 600 de ani de la trecerea la cele veşnice a Sf. Ambrozie de Milan (+397), Arhiepiscopul Milanului a proclamat anul 1997 ca „Anul Sf. Ambrozie" în cuprinsul diocezei sale, chemând clerul şi credincioşii la studiu şi rugăciune în legătură cu viaţa, opera şi activitatea marelui dascăl al Bisericii Creştine, prăznuit deopotrivă atât de Biserica Apuseană cât şi de cea Ortodoxă.

*

● Heidi Hadsell, decan al Facultăţii de Teologie Mc. Kormik din Chicago a fost aleasă ca directoare a Institutului Ecumenic de la Bossey-Elveţia.

Născută în 1949, cu studii la Universitatea din Noua Californie, ea îi succede astfel prof. Jacques Nicole, fost director al Institutului de la Bossey.

● Episcopul catolic Benjamin de Jesus, vicar apostolic al insulei Jolo - Filipine, a fost asasinat în chip barbar cu 5 focuri de armă, în 4 februarie a.c., în timp ce se îndrepta spre Catedrala oraşului, pentru a oficia Sf. Liturghie. Episcopul era originar din zonă, o zonă cu o puternică prezenţă musulmană cu accente puternice de fanatism şi de violenţă, şi s-a remarcat printr-o susţinută activitate misionară şi caritabilă.

*

● Patriarhia Ierusalimului a procedat recent la trecerea în rândul sfinţilor a unui număr de 63 de vieţuitori ai mânăstirii Sf. Ecaterina din Sinai, care au trăit şi au mărturisit pe Hristos în simplitate, dragoste şi adevăr în epoci diferite — mulţi dintre ei pecetluind cu sângele lor credinţa ortodoxă — se arată în documentul oficial al canonizării emis cu acest prilej.

O sfântă Liturghie solemnă, prezidată de S.S. Diodoros — Patriarhul Ierusalimului şi de Arhiepiscopul Damianos al Muntelui Sinai, alături de membri ai Sinodului Patriarhal, a încununat acest act al canonizării noilor sfinţi.

*

● Cardinalul Mikel Koliqi, decanul de vârstă al cardinalilor Bisericii Catolice, şi care a petrecut peste 40 de ani în temniţele comuniste din Albania, a decedat la sfârşitul lunii ianuarie la Tirana.

În vârstă de 94 de ani, cardinalul albanez, după instaurarea regimului comunist în 1946, a fost arestat şi ţinut în diferite închisori şi lagăre de muncă din Albania, până la eliberarea sa din motive de sănătate în 1986.

În anul 1993 l-a primit la Tirana pe Suveranul Pontif aflat în vizită în Albania.

*

● Biserica Sf. Învieri din Ierusalim se află într-un plin proces de restaurare, finanţat de toate confesiunile creştine din oraşul sfânt.

Recent deasupra boltei centrale a Sf. locaş a fost înălţată o cruce nouă în locul celei vechi distruse de trecerea timpului.

Crucea a fost confecţionată dintr-un material special de către un grup de specialişti, material cuprinzând metale preţioase, iar pe deasupra a fost îmbrăcată în aur.

De dimensiuni uriaşe, crucea are incastrată la cele patru extremităţi ale braţelor, precum şi în interiorul ei pietre preţioase de mărimi considerabile şi care pe timpul zilei absorb razele soarelui în aşa fel încât păstrează lumina şi pe timpul nopţii, crucea strălucind şi putând fi vizibilă astfel din orice parte a oraşului.

Înălţarea noii cruci deasupra cupolei Bisericii Sf. Învieri din Ierusalim s-a făcut cu o solemnitate deosebită, la care a participat şi S. S. Diodoros Patriarhul Ierusalimului, care a şi suportat personal toate cheltuielile legate de confecţionarea acesteia.

*

● Preotul Tamás Josef, duhovnic al Institutului Teologic Romano-Catolic din Alba-Iulia şi vicarul Arhiepiscopiei de aici a fost numit de Vatican ca episcop vicar al Arhiepiscopiei Romano-Catolice din Alba Iulia, şi a fost hirotonit întru episcop la Conventul monahal de la Sumuleu - Ciuc (Jud. Harghita) la 1 martie a.c.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

● **SÂMBĂTĂ 1 MARTIE 1997,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul Ministru de Externe, Adrian Severin, însoţit de purtătoarea de cuvânt a Ministerului, doamna Gilda Lazăr şi de domnul Mihnea Constantinescu, şeful de cabinet al Ministrului de Externe, într-o vizită protocolară.

● **DUMINICĂ, 2 MARTIE 1997,**

— A cercetat Schitul Păltiniş.

● **MARŢI, 4 MARTIE,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul prefect Tiberiu Costăchescu.

● **JOI, 6 MARTIE 1997,**

— S-a deplasat la Mânăstirea Sâmbăta, unde a avut o întâlnire cu toţi stareţii şi stareţele din Arhiepiscopie, însoţiţi de economii şi secretarii mânăstirilor.

● **SÂMBĂTĂ, 8 MARTIE 1997,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe domnul Ministru Secretar de Stat al Secretariatului de Stat pentru Culte, prof. Gheorghe F. Anghelescu.

● **DUMINICĂ, 9 MARTIE 1997,**

— A slujit Liturghia arhierească la Biserica din cartierul „Mihai Viteazul" şi a binecuvântat terminarea lucrărilor de la demisolul bisericii unde se va sluji în continuare. A hirotonit întru preot pe diaconul Dăngulea Ovidiu pe seama parohiei Saroşul pe Târnave, protopopiatul Mediaş. La sfârşitul Sfintei Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură.

În după-amiaza aceleiaşi zile a efectuat o vizită de lucru pe şantierul bisericii „Sfântul Antonie" din Sibiu.

● **DUMINICĂ, 16 MARTIE, 1997,**

— **„Duminica Ortodoxiei"**, a slujit Sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană. La sfârşitul Sfintei Liturghii a rostit un cuvânt de învăţătură.

În după-amiaza aceleiaşi zile a cercetat şantierul Academiei de la Mânăstirea „Brâncoveanu" şi a avut o întâlnire cu domnul prefect al Sibiului, Tiberiu Costăchescu.

● **VINERI, 21 MARTIE 1997,**

— A participat la Simpozionul organizat de Biblioteca „ASTRA", închinat aniversării a 160 de ani de la naşterea lui Partenie Cosma. Cu această ocazie a susţinut o conferinţă intitulată „Un om cât un secol", a sfinţit o placă dezvelită în memoria marelui ctitor şi un bust aşezat la Muzeul „Partenie Cosma" deschis în cadrul Curţii de Conturi.

● **SÂMBĂTĂ, 22 MARTIE 1997,**

— A primit la Reşedinţa Mitropolitană pe doamna Maria Crâşmaru din Făgăraş — glob-trotter care a primit binecuvântarea pentru a efectua o excursie în jurul lumii.

● **DUMINICĂ, 30 MARTIE 1997,**

— A participat la Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană, iar la sfârşitul Sfintei Liturghii a rostit o cuvântare despre Sfânta Cruce.

A oficiat un parastas în memoria luptătorilor căzuţi în lupta pentru unirea Basarabiei cu România.

Pr. VALENTIN SICOE

„STRĂIN AM FOST ŞI M-AŢI CERCETAT..."
(Din înfăptuirile pe planul asistenţei sociale)

Căminul de pensionari nr. 2, din strada G. Coşbuc nr. 20 funcţionează sub această denumire din anul 1956. Aşezământul însă este mai vechi, datând din 1912, când Biserica evanghelică a organizat aici un **„Frauenheim"**. Astăzi el se află sub jurisdicţia Ministerului Muncii şi Protecţiei Sociale.

Cei peste o sută de asistaţi sunt vârstnici pensionari, lipsiţi de sprijin material. Peste o sută de suflete peste care exista pericolul să se aştearnă uitarea. Sunt părinţii şi bunicii unei societăţi care îi marginalizează ca să nu se împiedice de ei.

Din pensie ei plătesc o contribuţie de întreţinere, în schimbul asistenţei complete pe care o primesc. De multe ori însă, taxa este prea mică pentru a acoperi în întregime cheltuielile. E nevoie de oameni cu mult suflet, ca d-na directoare Rotaru, precum ceilalţi angajaţi, pentru ca asistaţii să ducă o viaţă decentă.

Dar şi aici, ca de altfel în mai toate aşezămintele de acest fel, se simţea o lipsă: asistenţa religioasă. Preotul — păstorul sufletesc — este o prezenţă indispensabilă în orice comunitate umană. Cu atât mai mult el trebuie să fie acolo unde există un deficit de comuniune, unde este nevoie de mai multă iubire.

Biserica a răspuns apelului făcut de Căminul de Pensionari, prin adresa d-nei directoare Rotaru, în care se cerea un preot pentru cămin. Prin grija **Înalt Prea Sfinţitului Dr. Antonie Plămădeală,** mitropolitul Ardealului, şi străduinţele membrilor Consiliului Eparhial, s-a înfiinţat postul de preot cerut, care a fost ocupat prin concurs de pr. Constantin Oancea.

Care va fi însă misiunea preotului în acest aşezământ? În primul rând, constituirea unei comunităţi creştine. Aspectele legate de slujire, pastoraţie şi duhovnicie au toate în vedere acest scop. În acest mod fiecare dintre cei de aici nu va avea în comun doar domiciliul, ci se va simţi ca într-o familie.

Orice început este greu. Mai ales că în prezent nu există aici un spaţiu dedicat exclusiv cultului. Slujba se ţine în sala de mese. Va trebui amenajată o capelă ceea ce astăzi ridică probleme de ordin financiar.

Noi ne rugăm lui Dumnezeu să deschidă inimile credincioşilor noştri, căci orice dar va fi bine primit. Iar cel ce dă în numele lui Hristos, îşi strânge „comoară în cer".

Liturghia se oficiază în fiecare duminică şi sărbătoare între orele 8,30—11.

Pr. CONSTANTIN OANCEA

*

● De mai bine de 20 de ani, apare la Atena, în condiţii grafice de excepţie, o revistă trimestrială intitulată „Oikogkenia polytekcni" (Familia cu mulţi copii) şi care este împărţită gratuit, în sute de mii de exemplare, la pangarul fiecărei biserici parohiale din Atena şi din întreaga Grecie.

Iniţiată şi patronată de Comitetul Uniunii Panelene a prietenilor celor cu mulţi copii, cu binecuvântarea Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Greceşti, revista, foarte populară în rândurile credincioşilor greci, îşi propune să popularizeze la nivelul maselor, experienţe şi acţiuni de viaţă ale familiilor cu numeroşi copii.

Fiecare număr cuprinde pe scurt biografia însoţită de o fotografie a mai multor familii care au copii mulţi, pagini din literatura patristică sau gândirea teologică actuală privitor la darul naşterii de copii şi împotriva pruncuciderii sau a avortului, recenzii de cărţi privitor la viaţa mamei creştine şi a copiilor, acţiuni concrete de ajutorare a familiilor cu mulţi copii, corespondenţe de la cititori etc. Este o acţiune lăudabilă a acestui Comitet Naţional şi a Bisericii Greceşti, care este foarte activă în viaţa religios-morală dar şi socială a poporului elen.

De câtva timp, acest Comitet trimite trimestrial câteva zeci de exemplare din această revistă şi Arhiepiscopiei Sibiului. În viitor vom încerca să publicăm în Telegraful Român şi câteva articole — în traducere — din această revistă.

V. B.

Evocări

(Urmare din pag. a 3-a)

2. Un Părinte care ar putea vorbi el însuşi despre sine:

PĂRINTELE ARHIMANDRIT VENIAMIN TOHĂNEANU

După Părintele Ioan Dinu, a urmat, ca stareţ al Mânăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, părintele Arhimandrit Veniamin Tohăneanu. Se stabilise la mânăstire îndată după război. Pe atunci era în atenţia oamenilor, Părintele Arsenie Boca. Mulţi doritori de viaţă spirituală mai ales tineri, se simţeau îndemnaţi de exemplul Părintelui Arsenie, să ia calea mânăstirii. Între aceştia a fost şi Părintele Veniamin. Părinţii Părintelui Veniamin au avut opt copii, dintre care, patru au intrat în viaţa monahală. Părintele Veniamin şi Părintele Timotei, fratele lui, s-au încadrat în obştea Mânăstirii Brâncoveanu. Cele două surori ale Părintelui Veniamin, Maica Vasilisa şi Maica Teodosia, au intrat în Mânăstirea Bistriţa, judeţul Vâlcea, unde Maica Vasilisa a trecut de curând la cele veşnice.

Pe Părintele Veniamin l-am cunoscut în anul 1948, la puţină vreme după ce a fost tuns în monahism. Era pe atunci în ascultarea Mitropolitului Nicolae Bălan, în Sibiu, şi îşi făcea pregătirea şcolară, în vederea studiilor teologice, pe care le-a început în anul 1951 şi le-a absolvit în 1955, devenind licenţiat în teologie.

Din 1955, Părintele Veniamin a avut ascultarea de secretar al mânăstirii noastre. Cu calităţile lui administrative, Părintele Veniamin l-a ajutat mult pe Părintele Ioan Dinu la conducerea mânăstirii. În anul 1972, el i-a urmat Părintelui Dinu în ascultarea de stareţ al mânăstirii, fiind al patrulea stareţ de la restaurare.

În ascultarea de stareţ, Părintele Veniamin a slujit lui Dumnezeu şi obştei monahale, pe care a condus-o până în vara anului 1993. Încă din vremea când era secretar al mânăstirii Brâncoveanu şi apoi şi în vremea stăreţiei sale, Părintele Veniamin a lucrat nespus de mult pentru ridicarea mai multor clădiri de pe teritoriul mânăstirii noastre şi mai cu seamă pentru realizarea incintei brâncoveneşti, din jurul bisericii vechi a mânăstirii. Sunt nişte realizări uimitor de mari şi de frumoase, pe care nu ni le putem închipui fără contribuţia Părintelui Veniamin. El s-a interesat pentru aducerea materialelor de construcţie, pentru hrana a sute şi sute de muncitori, care au lucrat la construirea incintei mânăstirii, realizată în vremea stăreţiei lui. Pentru strădaniile lui şi pentru osteneala depusă spre binele mânăstirii şi spre realizarea clădirilor din jurul bisericii brâncoveneşti, care îi pun în uimire pe toţi, Părintele Veniamin a primit, în mod solemn şi în faţa unei mulţimi imense de oameni, — adunată la sfinţirea paraclisului brâncovenesc, Crucea Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol şi Crucea Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române. Acestea i s-au înmânat de către cei doi patriarhi, prezenţi la mânăstire, în ziua de sărbătorire a Adormirii Maicii Domnului, din anul 1993, când s-a afirmat, din partea celor competenţi că este „stareţ onorific pe viaţă".

În cei douăzeci şi unu de ani de stăreţie, Părintele Veniamin a adus multe îmbunătăţiri în standardul de viaţă a obştei monahale, pe care a condus-o. Era foarte priceput în a-şi crea relaţii şi în a găsi soluţii şi mijloace, pentru împlinirea scopurilor urmărite.

Activitatea de stareţ, Părintele Veniamin şi-a desfăşurat-o în condiţii grele, în condiţii de regim materialist şi de concepţie materialistă, când, prin legile de atunci, s-au impus multe îngrădiri vieţii monahale. Cu toate acestea, sub stăreţia Părintelui Veniamin, s-au făcut şi călugării şi hirotonii, în folosul mânăstirii şi spre binele personal al celor care au fost promovaţi şi datorită abilităţii şi iscusinţei Părintelui Veniamin.

Părintele Veniamin, mai întâi ca seretar şi apoi şi ca stareţ, pe parcursul a mai mult de treizeci şi cinci de ani a ştiut să găsească portiţe de scăpare, pentru a ieşi din îngrădirile impuse de regimul ateist şi pentru a salva mânăstirea şi pe oamenii ei, ba chiar şi pentru progresul mânăstirii, în condiţii potrivnice şi vitrege.

În vremea când, practic, Părintele Veniamin a condus mânăstirea, s-a dezvoltat, în cadrul mânăstirii, şi atelierul de pictură pe sticlă, s-au făcut multe expoziţii de pictură, în ţară şi în străinătate, iar picturile ce s-au vândut la doritori, au fost valorificate în folosul mânăstirii.

Nu ne putem gândi la Părintele Veniamin, secretarul şi stareţul mânăstirii noastre, la calităţile sfinţiei sale de administrator, la iscusinţa pe care a vădit-o în rezolvarea problemelor mânăstirii, fără să luăm aminte şi la multele şi feluritele riscuri, pe care şi le-a luat şi la care s-a expus, numai ca să împlinească cele bune, pentru binele vieţuitorilor din mânăstire, pentru progresul lor şi al mânăstirii. Toate acestea ştiindu-le, dorim să-i arătăm recunoştinţă şi să-l asigurăm de respectul ce i-l păstrăm. Dumnezeu să-i primească ostenelile şi să-i facă parte de bucurii vremelnice şi veşnice.

Sărbătoare la Valea Hârtibaciului

Creştinii ortodocşi din Ardeal îşi vor mânăstirile dărâmate de tunurile generalului Bukow, înapoi! Din această dorinţă se naşte jertfa şi fapta creştină. Din salba de mânăstiri ale Arhiepiscopiei Sibiului a căror zidire şi rezidire au început după 1990 face parte şi Schitul „Naşterea Maicii Domnului" din protopopiatul Agnita.

Despre lucrările începute aici Ziarul „Telegraful Român" a relatat la vremea potrivită. Rândurile de faţă vin să aducă la zi cele înfăptuite aici. Anul 1996 a fost un an rodnic pentru mica obşte condusă de maica stareţă **Varvara Eftimie.**

Au fost finalizate lucrările de la cele 2 corpuri de clădire, a fost montat clopotul cel mare, au început lucrările la corpul principal de chilii. Nici lucrările la gospodăria anexă şi pe terenul agricol nu au încetat. Dar lucrul cel mai de preţ este micul paraclis amenajat într-una din încăperi. El este dotat cu toate cele necesare întru slujirea Sfintei Liturghii şi este închinat Bunei Vestiri.

La cele înfăptuite au venit întru ajutor societăţile de construcţii sibiene CONSIB S. A., CONSTRUCŢII S. A., CONCEFA S. A., S. C. „INDEPENDENŢA" Sibiu, credincioşii din parohiile Smig protopopiatul Mediaş, Alţâna, protopopiatul Agnita, Gura Râului şi Orlat, protopopiatul Sălişte, precum şi alte instituţii şi numeroşi credincioşi.

Şi iată a venit 25 Martie 1997! Sunet de toacă şi glas de clopot au chemat pe credincioşi la Sfânta Mânăstire.

Liturghia a fost oficiată de pr. Consilier Simion Săsăujan de la Centrul eparhial, pr. Bot Radu din parohia Orlat şi de către pr. Stancu Ioan din parohia Roşia.

La sfârşitul serviciului divin s-a sfinţit apa, credincioşii prezenţi au fost stropiţi cu apă sfinţită şi miruiţi.

Maica Varvara a dăruit celor prezenţi spre amintire câte o iconiţă. A urmat o agapă cu bucate adecvate zilei. A luat sfârşit astfel o zi însemnată din viaţa renăscutei mânăstiri.

Gândurile obştei şi ale credincioşilor se îndreaptă acum spre 8 septembrie, sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului, hramul cel mare al mânăstirii, când se speră să fie pusă piatra de temelie la construcţia bisericii mânăstirii.

IONEL SORIN ALBU

Semnalăm... Semnalăm...

● Editura „Bunavestire" din Bacău tipăreşte în româneşte o parte din bogata operă predicatorială a celui ce pentru aceasta a fost numit de contemporani **Gură de Aur: Predici la duminici şi sărbători** în vechea traducere a episcopului Melchisedec al Romanului, reproducând şi prefaţa sa din 1883. (Bacău, 1997, 304 p.).

Asemenea izvoare sunt mereu actuale.

*

● Editura „Polirom" (Iaşi, 1996, 349 p.) a publicat cartea profesorului Carlo Ginsburg: ISTORIE NOCTURNĂ cu subtitlul: **O interpretare a sabatului.** Nu e vorba, cum s-ar putea crede la prima vedere, de **sabatul** iudaic, ziua de odihnă a evreilor. E vorba de vechi practici vrăjitoreşti, din trecut, care între timp au dispărut.

E o carte de serioasă informaţie la temă, necesară mai ales cercetătorilor din domeniul Istoriei Religiilor. Şi nu numai acestora.

*

● Un interviu apărut în **Tribuna** Sibiului, semnat Ioan Onuc Nemeş în convorbire cu Mitropolitul Ardealului, a fost preluat de ziarul **„Crişana Plus"** (nr. 22—28 nov. 1996 şi 29 nov. — 5 dec. 1996). Acelaşi text a fost preluat şi de revista **Cultura naţională** din Bucureşti.

Cultura Naţională ocupă două pagini şi cu câteva articole despre Mânăstirea „Brâncoveanu" de la Sâmbăta de Sus, unde este şi o **Cronică** a ctitorului **(Mitropolitul Antonie)** şi o prezentare a colecţiei de artă **„Antonie Mitropolitul"** semnată de dl. Mihail Ioan Gorgoi, specialist din Ministerul Culturii.

Despre M-rea Sâmbăta scrie în **„Crişana Plus"** dl. Nicolae Şandru (10 nov. 1996). Tot în **„Crişana Plus"** reapare un interviu acordat d-lui Ioan Onuc Nemeş (Tribuna nr. 1515/1995) despre Sărbătorile din Patmos cu prilejul aniversării a 1900 de ani de la scrierea Apocalipsului (3 nov. 1996).

*

● Domnul profesor Costică Z. Buştiuc din Medgidia, membru în Adunarea Naţională Bisericească, ne-a trimis patru dactilograme interesante:

1. Ştiinţa în căutarea lui Dumnezeu;
2. Demonologia — premiză a mântuirii;
3. Crearea lumii în gândirea filosofică creştină;
3. Religia — un tainic dialog între om şi Dumnezeu (studii, articole, alocuţiuni).

Le-am dat, toate, pentru referat consilierului nostru cultural. Dacă vor fi găsite interesante pentru publicul românesc de astăzi, consilierul cultural ne va face un referat care va putea avea în vedere fie tipărirea lor în parte, fie adunarea sub un singur titlu. Când vom avea referatul, împreună cu al consilierului nostru economic, vom relua corespondenţa cu autorul.

*

● Anul trecut, la 23 iulie, a trecut la Domnul patriarhul Alexandriei şi al întregii Africi, Parthenios al III-la. După procedee locale, cu participarea clericilor şi a laicilor a fost ales patriarh la 21 februarie 1997, mitropolitul Petru de Accra, din Camerun, sub titlul de Petru al VII-lea (Papapetru), grec, originar din Cipru, născut în 1949. A trecut prin mai multe eparhii (Babilon, Cairo, Accra, Camerun) şi a avut în grija sa pe ortodocşii din Kenya, Uganda şi Tanzania. Vorbeşte greaca, araba, franceza şi engleza şi a fost un apropiat al Patriarhului decedat Parthenios.

Cu patriarhul Parthenios am lucrat împreună cu Comitetul Central al Consiliului Mondial al Bisericilor, mai mulţi ani. Fără să fie în vreun fel un sincretist, era deschis dialogului cu alte religii şi cu Confesiunile creştine. A vizitat şi România, Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus şi a fost prezent împreună cu P. F. Patriarh Teoctist la instalarea primului episcop al nou-înfiinţatei Eparhii a Covasnei şi Harghitei, eparhie întemeiată la stăruinţele şi demersurile **Mitropolitului Antonie** al Transilvaniei.

Patriarhia Alexandriei ocupă, canonic, locul doi în dipticele ortodoxe, după Constantinopol, patriarhul de Alexandria fiind urmaşul Sfântului Apostol Marcu, cel care a creştinat Africa.

Astăzi Patriarhia Alexandriei numără între 200 000—350 000 de credincioşi, cei mai mulţi negri dar şi mulţi greci şi arabi stabiliţi acolo din interese comerciale.

În Egipt există şi o Patriarhie Coptă (cca 6 000 000 de egipteni) în dialog constructiv cu Biserica Ortodoxă cu care unitatea e ca şi realizată în urma întâlnirilor de la Chambesy pentru pregătirea Sfântului şi Marelui Sinod ortodox. Se constată că diferenţele teologice din secolul V, de la şi după Sinodul al IV-lea care s-au datorat doar unor neînţelegeri verbale.

În afară de negri, în Biserica Africii mai există 3 000 de greci, din 300 000 câţi erau în 1950, şi 15 000 de credincioşi arabi.

La Nairobi, în Kenya există şi un Seminar Teologic ortodox. Patriarhia Alexandriei are un singur episcop negru, Ioan de Tanzania, şi 140 de preoţi de culoare.

Personal am participat acum vreo 25 de ani la o slujbă „neagră", undeva lângă Nairobi, în Kenya, într-un sat de colibe şi într-o sală din chirpici, fără uşi, fără ferestre şi fără catapeteasmă.

Dar toată lumea cânta veselă, în ritm de dans, jucând pe loc, şi oamenii păreau fericiţi.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 aprilie
Nr. 15—16
1997

HRISTOS A ÎNVIAT

TOŢI VOM ÎNVIA

HRISTOS A ÎNVIAT!

La această bunăvestire, iată răspundem toţi într-un glas: „Adevărat a înviat". Credinţa în învierea noastră într-un „pământ nou şi într-un cer nou", **(Isaia 65, 22 şi II Petru 3, 13), după moarte, este temeiul de căpetenie al credinţei, al filosofiei, al liniştii minţilor noastre, al sensului eforturilor noastre din viaţa aceasta, pe care le credem** cu rost **şi pe care le împlinim cu sfinţenie, pentru viaţa de aici dar, în aceeaşi măsură, şi pentru viaţa de dincolo, căci** dacă Hristos a înviat, şi noi vom învia, **spune Sfântul Apostol Pavel (II Cor. 4, 14).**

Credem, ştim că vom învia.

Credem, ştim că suntem nemuritori.

Credem, ştim că mormântul pecetluit nu va rămâne aşa pentru veşnicie ci, aşa cum încheie preotul slujba înmormântării: se pecetluieşte mormântul acesta până la înviere. **De aceea noi toţi purtăm de grijă morţilor noştri, le facem pomeni, facem rugăciuni pentru dânşii, cum vor face şi alţii pentru noi, pentru ca la înviere să ne întâlnim împăcaţi, iertaţi, fraţi între noi, regăsiţi cu speranţa împlinită în Ziua Învierii.**

Aş vrea să vă readuc aminte şi să nu mai uitaţi câteva adevăruri esenţiale şi datorii de căpetenie ale vieţii noastre creştine.

Să-i iertăm şi să ne rugăm pentru iertarea celor adormiţi.

Să le facem cuvenitele şi tradiţionalele pomeni, să dăm pomelnice pentru iertarea lor, la Sfânta Liturghie şi în zilele de pomenire ale morţilor.

Cu fiecare rugăciune a noastră se uşurează ceva din povara care apasă asupra sufletelor lor, pentru păcatele lor nepocăite şi neiertate, cât erau în viaţă. Rugăciunea noastră le ajută, căci scris este: Rugaţi-vă unii pentru alţii **(Iacob 5, 16). Morţii, acum, nu-şi mai pot schimba soarta de dincolo, decât prin rugăciunea noastră, prin rugăciunile Bisericii, şi prin milostivirea lui Dumnezeu, care apreciază generozitatea noastră şi solidaritatea noastră cu toţi cei plecaţi dincolo.**

Dar aş vrea să vă mai spun ceva la fel de important: Pentru fiecare rugăciune sau pomenire, făcută pentru morţi, Dumnezeu iartă şi din păcatele noastre, pentru că arătăm că avem inimă bună faţă de alţii. Nu pierdeţi din vedere aceasta.

Şi mai cred că este de datoria mea să vă mai amintesc şi să vă mai sfătuiesc ceva. Ceva de care toţi suntem conştienţi dar, parcă, uneori mai uităm, deşi adevărul este elementar, **e la mintea oricui. Uneori facem fapte rele, ca şi cum nu ne-ar vedea nimeni şi, ca şi cum n-am avea de dat socoteală nimănui şi niciodată pentru ele. La mânie, sau din interese materiale meschine, devenim egoişti şi nu ne mai pasă de cei din jurul nostru.**

Ei bine, pentru toate acestea vom da socoteală. Putem înşela pe oricine, putem scăpa de cel pe care l-am înşelat, putem scăpa de judecată, dar pe Dumnezeu nu-L putem înşela. Ochiul Lui vede tot. Sfântul Pavel avertizează: „Totul este gol şi descoperit înaintea ochilor Lui Dumnezeu" **(Evrei 4, 13).**

Vom învia şi atunci totul va fi dat pe faţă.

Ne vom ruşina de cei pe care i-am nedreptăţit, de cei pe care i-am vorbit de rău, de cei de la care am furat, de cei cărora le-am înşelat buna credinţă, de cei cărora le-am stricat familiile, de cei pe care i-am amărât sau i-am jignit, sau i-am pârât, de cei cărora le-am stricat fie viitorul pe pământ, fie cinstea, onoarea şi proprietatea.

De toate acestea trebuie să ne temem. În mod sigur ne vom întâlni cu faptele noastre, dacă le-am făcut. Cei păgubiţi de noi, cei nedreptăţiţi, ne vor privi acuzatori şi nici nu vor avea atunci puterea să ne ierte, precum nici cererea noastră de iertare, acolo, în lumea de dincolo, nu va mai putea ajunge până la ei.

Şi atunci, mai este ceva de făcut? Putem scăpa de o astfel de situaţie cumplită din care, acuzaţi fiind, să mai putem scăpa de pedeapsă?

Nu. Acolo nu.

Acolo, dincolo, **în viaţa cealaltă, noi nu mai putem face nimic.**

Şi atunci rămânem condamnaţi pentru veşnicie?

Nu.

Ceva se mai poate face. Dar, numai aici, pe pământ, **unde pocăinţa, voinţa şi hotărârea noastră, a celor vii, pot schimba, pot modifica relaţia cu cei morţi cărora în viaţă le-am făcut rău.**

Să le cerem iertare acum. Să-i pomenim în rugăciunile noastre, să dăm de pomană, să facem milostenie în numele lor, dacă nu chiar pe măsura pagubei pe care le-am făcut-o, măcar cât putem. Să ne căim de răul pe care li l-am făcut. Aşa, şi Dumnezeu şi ei ne vor putea ierta şi ne vom putea întâlni cu ei împăcaţi. Altfel starea noastră de vinovăţie, starea noastră de remuşcare, starea noastră de ruşine, va fi iadul nostru. O parte din iadul nostru, dacă nu vom mai avea şi alte păcate nepocăite, grele, care vor apăsa asupra noastră în veci.

Să nu uităm: multe păcate se iartă prin milostenie!

Noi credem în înviere. Învierea Domnului, verificată la vremea ei de mulţime de martori. Înălţarea Lui la cer, de asemenea de faţă cu mulţi martori, trebuie să ne aducă aminte de faptul că vom fi într-o zi faţă în faţă cu Dreptul Judecător, când vom da socoteală de toate cele pe care le-am făcut în

(Continuare în pag. a 2-a)

Al vostru al tuturor, de tot binele voitor şi pururea rugător către Domnul pentru voi,

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Duminica Floriilor

Toată istoria lui Israel n-a fost decât o necontenită împletire a unor scurte perioade de stabilitate politico-economică cu lungi perioade de robie, de umilinţă şi încercări de deznaţionalizare. Cunoscând ca nimeni altul gustul amar al robiei, poporul evreu şi-a creat o adevărată teologie a speranţei într-un trimis al cerului, în Mesia, care îl va elibera odată şi odată de toate tiraniile, şi care-l va conduce triumfător spre biruinţa deplină asupra dusmanilor. Toată istoria Vechiului Testament nu este altceva decât consemnarea în detaliu a timpului şi modului în care se va produce acest extraordinar eveniment. Să nu amintim decât un singur exemplu din proteţiile lui Israel: „Iată vin zile, zice Domnul, când eu voi ridica lui David odraslă dreaptă şi va ajunge rege şi va domni cu înţelepciune; va face judecată şi dreptate pe pământ. În zilele lui, Iuda va fi izbăvit şi Israelul va trăi în linişte; iată numele cu care-l vom numi: „Domnul — dreptatea noastră". De aceea vor veni zile în care nu se va mai zice „Viu este Domnul care a scos pe fiii lui Israel din ţara Egiptului" ci. „Viu este Domnul care a scos şi a adus neamul lui Israel din ţara de miazănoapte şi din toate ţările în care îi risipise" (Ier. 23, 5—8).

Împărţiţi între umilinţă şi înfrigurată aşteptare, iată marea făgăduinţă a lui Dumnezeu s-a împlinit. Izbăvitorul oamenilor, Mesia, trimisul cerului a venit, nu înfricoşător, nu copleşind, nici strivind cu măreţia dumnezeirii sale, ci sub chipul Milei, al Iubirii, al Mângâierii şi al Alinării, cu o inimă atât de largă încât să încapă în ea toată durerea şi toată obida lumii cu un suflet blând, care să asculte şi să înţeleagă necazul fiecăruia.

Pentru mulţi dintre noi, rămâne de neînţeles schimbarea suferită de poporul evreu în ceea ce-l priveşte pe Mântuitorul Hristos în răstimpul celor câteva zile din săptămâna Patimilor, când cu o uşurinţă uimitoare trece de la o extremă la cealaltă: de la adoraţie „Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului! Osana întru cei de sus", la abandonare, renegare şi condamnare irevocabilă la moarte: „Să se răstignească!". Evreii aşteptau de mult timp pe Mesia, izbăvitor al neamului lor de sub stăpânirile străine, un Mesia războinic şi eliberator, care să-i poarte din biruinţă în biruinţă. Pentru ei Blândul Nazarinean, cel care a spălat picioarele ucenicilor, gest de supremă smerire a Creatorului în faţa creaturii, Cel care a primit la Sine cu dragoste şi i-a iertat pe păcătoşi, pe vameşi şi pe desfrânate, Cel care s-a făcut tuturor pildă de adâncă umilire şi slujire, nu putea fi în nici un caz un trimis legitim al lui Dumnezeu, ci cel mult un uzurpator.

Ar fi greşit însă să se înţeleagă că toată drama din Săptămâna Patimilor s-ar datora în exclusivitate refuzului evreilor de a accepta în persoana Mântuitorului Iisus pe Fiul lui Dumnezeu. Îşi au şi ei partea de vină în acest act dramatic, dar mai presus de ura lor, de orbirea şi încăpăţânarea lor, a fost voia adâncă a lui Dumnezeu ca Fiul să se jertfească pentru noi şi pentru a noastră mântuire prin cea mai teribilă moarte. Că este aşa o dovedesc înşeşi evenimentele petrecute de Florii acum aproape 2 000 de ani în Ierusalim. Cunoscând toate cele ce aveau să se întâmple, ca Dumnezeu ce era, Hristos simte intrând în Ierusalim sudoarea rece amestecată cu sânge care-i va roura fruntea, după cum ştie că strigătele de bucurie şi entuziasm cu care este întâmpinat nu peste mult timp se vor preface în strigăte de ură: „Răstigneşte-L"; stâlpările de finic se vor preface în cunună de spini, veşmintele aşternute cu bucurie

(Continuare în pag. a 3-a)

Pr. N. STOIA

Învierea, ţinta noastră supremă

Începând de la marea cădere toate lucrurile au fost întoarse cu faţa spre Învierea lui Hristos.

Hristos a fost promis chiar de la început, promisiunea a fost întreţinută de proroci, evenimentul s-a împlinit. De la Înviere, Hristos stă înălţat ca izvor de mântuire în pustiul lumii acesteia întocmai ca şarpele de aramă făcut de Moisi în pustie, astfel ca orice cădere să aibă posibilitatea unei ridicări, să nu mai existe cădere ireversibilă, întocmai cum se menţionează într-una din frumoasele rugăciuni de la taina Sf. Maslu: „De câte ori vei cădea, scoală-te şi te vei mântui".

Învierea lui Hristos este temelia acestei posibile sculări, deci drumul, pelerinajul se poate continua spre ţinta lui iniţială, Împărăţia lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, Învierea lui Hristos ca temelie a ridicării noastre este în acelaşi timp şi poartă a Împărăţiei.

Aşa cum rugăciunea citită de preot în timpul heruvicului la Sf. Liturghie menţionează că Hristos este cel ce aduce şi cel ce se aduce, aceeaşi concomitenţă de atribute şi acţiuni, chiar dacă paradoxală, se vede şi în Învierea Sa. Ea este totodată piatră de temelie, scară şi destinaţie finală.

Mai precis, Învierea lui Hristos este început şi ţintă deodată. Început pentru că inaugurează un nou mod de a fi, un drum cu totul nou care se desfăşoară între Învierea lui Hristos şi Învierea noastră cea mai de pe urmă, şi ţintă, de două ori: întâi pentru că spre ea au tins toate cele dinaintea ei, cărora ea le este împlinirea, şi apoi, pentru că şi pentru noi, ea reprezintă starea, criteriul, nivelul la care vrem să ajungem.

Totuşi într-un fel s-a mers spre Înviere când nu se cunoştea Învierea, şi altfel mergem spre ea noi cei de acum, care o cunoaştem.

Învierea lui Hristos reprezintă o chemare existenţială. În ea se poate asculta ecoul primei chemări pe care Dumnezeu a adresat-o lucrurilor şi omului când i-a adus de la nefiinţă la fiinţă.

Dacă omul este un eveniment acustic, o fiinţă acustică, cum zice Meister Eckhardt referindu-se tocmai la această aducere întru existenţă a întregii creaţii de către Dumnezeu prin chemarea divină, Învierea lui Hristos, ca act de creaţie divină ea însăşi, implică, deci conţine această chemare. Şi aşa cum la chemarea întru fiinţă nimic din cele create n-a putut spune „nu", tot astfel chemarea pe care Învierea o reprezintă este irezistibilă, irefuzabilă. Un refuz ar însemna o cădere din normal, ar fi antinatural, antiexistenţial.

Aşa este chemarea Învierii, cum a fost chemarea apostolilor la misiune de către Mântuitorul Hristos. El le spunea simplu: „Vino după Mine!", iar ei pe dată lăsau toate şi Îl urmau necondiţionat; fără întrebări; fără ezitări, fără comentarii. La o astfel de chemare a lui Dumnezeu răspunsul nu poate fi decât imediat, total, aşa cum în Vechiul Testament când Dumnezeu se adresa poporului ales prin proroci cerându-i: „Ascultă, Israele!" proorocii, prin ei poporul, ziceau: „Grăieşte Doamne, robul tău ascultă".

Autoritatea Învierii lui Hristos este inchestionabilă. Ea cere urmare şi urmarea este în principiu inevitabilă. E ca o uşă ce se deschide deodată în faţa ta în timp ce mergi şi **volens nolens,** păşeşti pragul ei câtă vreme ea se deschide chiar la picioarele tale. A nu da curs unei astfel de invitaţii, de ocazii speciale denotă ceva nenatural.

Şi chiar dacă ar exista o astfel de ezitare în a intra pe uşa ce ţi se deschide, Învierea îţi lansează insistent apelul la păşirea pragului uşii care este Hristos, prin care se începe călătoria, pelerinajul decisiv spre Împărăţie. Chemarea ei insistentă se adresează direct sufletului insensibil, aşa cum se spune semnificativ într-un tropar din Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul: „Suflete al meu, scoală, pentru ce dormi?"

Cu alte cuvinte, Învierea Domnului este un apel pentru deşteptarea noastră la realitate. Care este realitatea? Ne-o spune psalmistul precum şi unele rugăciuni de la slujba înmormântării: „Viaţa asta este umbră şi vis". Dacă aici e umbră şi vis, deci loc de întuneric, noapte, lumina, deşteptarea, realitatea autentică se află dincolo, iar poarta spre acest dincolo, pragul, uşa, drumul, sunt Învierea Domnului.

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Dr. THEODOR DAMIAN

Sf. mare mucenic GHEORGHE

Timp de aproape trei veacuri, în imperiul roman, Biserica creştină a suferit grele persecuţiuni din partea păgânilor. Împăraţii romani, păgâni şi ei, le-au cerut creştinilor să se lepede de credinţa în Hristos şi să se închine idolilor. Neînfricaţi au fost însă creştinii în faţa chinurilor. Împreună cu ap. Pavel, au afirmat ei zicând: „nici moartea, nici puterile genunei... nu ne va despărţi pe noi de dragostea lui Dumnezeu..." (Romani 8, 38—39). Un astfel de mărturisitor a fost şi sf. Gheorghe, mucenic şi martir al Bisericii.

Sf. Gheorghe s-a născut în anul 280, în Capadocia, dintr-o familie de ofiţer roman. Numele său, în greceşte georgos (plugar) nu sugera, că se trăgea din familie nobilă. Mergând pe urmele tatălui său, sf. Gheorghe a îmbrăţişat cariera armelor; de tânăr a ajuns la rangul de tribun militar. Părinţii săi l-au educat în duhul credinţei şi al dragostei creştine. Sf. Gheorghe a trăit în timpul celei de a X-a persecuţiuni şi cea mai grea, care a avut loc în vremea domniei împăratului Diocleţian. Le începutul domniei sale, Diocleţian a fost favorabil creştinilor. În anul 298 stările de lucruri s-au schimbat. În Nicomedia, chiar la palatul imperial, s-a întâmplat un incendiu. Cezarul Galeriu, cooptat ca ajutător la conducerea imperiului, a aruncat vina pe creştini şi l-a decis pe Diocleţian să dea o hotărâre de persecutare a creştinilor. Li s-a cerut creştinilor să presteze în public lepădarea de credinţă şi să fie readuşi la cultul zeilor păgâni. Convins de Galeriu, care îi era ginere, Diocleţian a hotărât înlăturarea din armată a creştinilor, socotiţi a fi periculoşi pentru Stat. Se cerea folosirea tuturor mijloacelor posibile de a-i face pe creştini să aducă jertfă idolilor. Cei care nu s-au lăsat înduplecaţi au fost omoraţi. Dacă erau dintre nobili, li se retrăgeau drepturile, fiind apoi trecuţi în rândul robilor. Contemporanii atestă că au căzut astfel victime sute de mii de creştini.

Sf. Gheorghe a avut tăria sufletească de a lua atitudine faţă de faptele împăratului şi ale sfetnicului său. Nespus de indignat, Diocleţian a cerut unui demnitar al său să-l convingă pe sf. Gheorghe să se lepede de creştinism. Cu curaj i-a stat sf. Gheorghe împotrivă demnitarului păgân, convins de cele grăite de Iisus apostolilor: oricine care va mărturisi pentru mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi eu pentru el înaintea Tatălui meu celui din ceruri" (Matei 10, 32). Ca urmare a nereuşitei demnitarului, însuşi împăratul a încercat a-l atrage pe sf. Gheorghe, cu cuvinte măgulitoare şi cu promisiunea de daruri, dacă se va lepăda de Hristos. Sf. Gheorghe a rămas însă statornic în credinţa creştină.

Sf. Gheorghe a fost apoi aruncat în temniţă şi a fost supus la chinuri groaznice. I s-a pus o piatră grea pe piept, spre a-l strivi. Adus fiind apoi în faţa împăratului, cu tărie a mărturisit pe Hristos. Legat de o roată ţintuită cu fiare şi pornit pe deal în jos, spre a-i sfâşia trupul, sfântul a rămas în viaţă. Uimiţi de cele întâmplate, mulţi au mărturisit credinţa în Hristos. Din poruncă împărătească, toţi aceştia au fost executaţi. Sfântul a rămas în viaţă şi după ce a fost aruncat în groapa cu var nestins. A suferit chinuri, încălţat fiind cu sandale ţintuite şi alungat cu bicul. Nu i-a fost ridicată viaţa nici prin otrăvire. Dus în templul lui Apollo, să jertfească idolilor, statuile zeilor s-au prăbuşit la pământ. Impresionată de cele întâmplate, însăşi împărăteasa Alexandra a mărturisit credinţa în Hristos. Cutremurat de acestea, împăratul Diocleţian a poruncit ca atât sfântului, cât şi împărătesei să li se taie capul. La Nicomedia, în drum spre locul de osândă, împărăteasa a decedat, iar apoi sfântului Gheorghe i s-a tăiat capul, în zi de 23 aprilie, zi în care an de an Biserica îi prăznuieşte pomenirea.

Cinstirea pe care creştinătatea i-o aduce sfântului Gheorghe, o atestă numeroasele locaşuri de închinare cu hramul acestui sfânt. Biserica mânăstirii Voroneţ, zidită de Vodă-Ştefan cel Mare şi Sfânt, după lupta de la Războieni şi alungarea turcilor din ţara Moldovei, din îndemnul cuviosului sfânt Daniil Sihastru, are de asemeni hramul sfântului Gheorghe. În naosul acestei biserici este înfăţişat chipul sfântului Gheorghe, iar în pronaos, deasupra registrelor cu medalioane, sunt redate chinurile mucenicesti ale acestui sfânt. În cadrul picturii exterioare, pe peretele sudic, într-o înşiruire de portrete, după mitropolitul Grigore Roşca şi cuviosul Daniil Sihastru, este prezentată aleasa compoziţie cu sf. Gheorghe ucigând balaurul.

Pe timpul sfântului domn Ştefan cel Mare, sf. Gheorghe, purtătorul de biruinţă, e a considerat patronul oştirii. Ca mărturie, în mânăstirea Zograful din Sf. Munte Athos, ctitorită de acelaşi domn al Moldovei, se păstrează şi azi un steag al Moldovei, cu chipul sfântului Gheorghe.

Cinstirea adusă sfântului Gheorghe de poporul nostru românesc, este vădită şi de mulţimea icoanelor pe sticlă, dintre care cele mai răspândite îl reprezintă pe sfânt călare pe un cal alb, înarmat cu sulţă purtătoare de cruce. El îi vine într-ajutor fetei de împărat, pe care balaurul, ieşit dintr-un lac, este gata să o înghită. Sf. Gheorghe străpunge balaurul, care simbolizează pe diavolul, gata să ducă la pierzare alese vlăstare. În registrul superior, sunt prezentaţi părinţii fetei, care asistă cu sufletul la gură, la lupta victorioasă dusă de sfântul Gheorghe cu balaurul.

În icoana pe sticlă din prima jumătate a sec. al XIX-lea, lucrată de Toma Poenaru din Laz şi păstrată la Muzeul Brukenthal din Sibiu, împotriva balaurului, alături de sf. Gheorghe luptă şi sf. Teodor Tiron.

Icoana pe sticlă din Arpaşul de Sus, lucrată de Savu Moga, datată, din 1884 şi păstrată în colecţia C. Brăiloiu din Bucureşti, îl reprezintă pe Sf. Gheorghe împreună cu sfinţii: Teodor

(Continuare în pag. a 3-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

TOŢI VOM ÎNVIA

(Urmare din pag. 1)

viaţă. Dacă vom fi găsiţi drepţi, dacă vom fi trecut prin Taina spovedaniei şi a Sfintei Împărtăşanii, dacă ne vom fi împlinit canoanele date de preoţi, întâlnirea cu Domnul Iisus Hristos şi cu ceata tuturor îngerilor şi cu toţi cei dragi ai noştri morţi înaintea noastră, va fi o bucurie de nedescris, va fi bucuria Raiului, de care să ne facă Dumnezeu parte tuturor.

Nici nu e nevoie să mai amintim de cei răi, de cei cu inimile împietrite, de cei legaţi de lucrurile materiale ale vieţii de aici, de cei ce omoară pentru un hotar de o jumătate de metru de ţarină, de cei care cad în patima beţiei, de unde vin apoi toate relele, de desfrânaţi şi ucigaşi nepedepsiţi. Despre aceştia să zicem: vai de soarta lor, şi să-i lăsăm în plata Domnului, rugându-ne să le fie lor milostiv, pre cât se poate.

Un lucru aş vrea să reţinem bine din acest Cuvânt **de amintire a Învierii Domnului:** Toţi vom învia! **(I Cor. 6, 14) şi odată cu acesta să ne fie mereu prezentă în minte şi în conştiinţă şi urmarea Învierii:** Toţi vom da socoteală de faptele noastre. **(Romani 14, 12).**

Dacă vom ţine seamă de aceste două adevăruri, dacă le vom avea prezente permanent în minte, nu vom mai greşi niciodată, iar dacă totuşi vom greşi, ne vom spovedi, vom cere iertare şi vom face bine altora, măcar pe măsura în care le-am făcut rău.

Căci iată şi al treilea adevăr: Pe cel ce cere iertare, se căieşte şi trece de la rău la bine, Dumnezeu îl iartă **(Iez. 18, 21). Nu e aceasta mai mult decât o încurajare şi speranţă? Căinţa deschide porţile raiului şi închide porţile iadului. Mai ales în aceste zile ale Învierii Domnului, să trecem peste supărări şi gânduri negre despre alţii. Să ne îmbrăcăm în haina albă a curăţeniei gândurilor şi, aşa cum am auzit în cântările Paştilor:** „să iertăm toate pentru Înviere".

Învierea Domnului a fost un fapt atât de extraordinar, o biruinţă atât de mare a firii muritoare, o speranţă atât de copleşitoare, o noutate de răscruce în viaţa şi în destinele oamenilor, încât în numele ei trebuie să ne modificăm sufletele, să ne înmuiem inimile şi să iertăm tuturor celor ce cu ştiinţă sau cu neştiinţă ne-au greşit nouă. Şi eu vă spun: credinţa în Învierea Domnului şi în învierea noastră, ne va aduce şi nouă, tuturor, din partea Mântuitorului aceeaşi iertare pe care s-o cerem şi s-o sperăm din toată inima.

Cu această speranţă, cu această credinţă, cu această dragoste ca pe nişte noi-născuţi prin Sărbătoarea atotiertătoare a Învierii, vă fac cele mai bune urări în aceste zile de bucurie şi mă rog celui Înviat, „ca bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15, 11).

Întoarceţi-vă în căminele dumneavoastră cu inimile pline de bucurie. Iertaţi tuturor celor ce v-au greşit şi cereţi-vă iertare pentru ceea ce veţi fi greşit altora. Iată, eu, păstorul vostru, cel dintâi mă rog de iertare, de la Dumnezeu şi de la oameni, pentru tot ce voi fi greşit cuiva sau în faţa lui Dumnezeu, în aşa fel încât să auzim toţi în această zi cel dintâi cuvânt al Domnului înviat, care să ne întărească, să ne mângâie şi să ne dea cununa vieţii şi a fericirii veşnice: „Bucuraţi-vă **(Matei 28, 9).**

Învierea, ţinta noastră

(Urmare din pag. 1)

Cu alte cuvinte, aşa cum atunci când visăm, în vis fiind, credem că ceea ce visăm e realitate, dar nu e, (iar dacă cineva în vis ne-ar spune că nu e, l-am contrazice) la fel viaţa aceasta o considerăm ca ultima realitate, dar nu e, şi de multe ori când alţii ne vorbesc despre iluzia, visul, irealitatea vieţii acesteia, îi contrazicem.

Aşadar Învierea, cu tot caracterul ei paradoxal, miraculos, ne indică genul de realitate ce caracterizează viaţa Împărăţiei.

Răspunsul nostru la chemarea Învierii poate avea trei etape însemnate: 1. credinţa în Înviere; 2. actualizarea credinţei într-o trăire în lumina Învierii, şi ca o încununare şi consecinţă directă a acestei trăiri; 3. mărturisirea, propoveduirea, răspândirea veştii despre Înviere ca-ntr-o misiune apostolică de mare dedicaţie.

O astfel de înţelegere a Învierii duce la o viaţă transfigurată, la o trăire doxologică, liturgică într-un univers şi el deschis cu nerăbdare spre aceeaşi transfigurare aşa cum semnificativ implică unul din imnele de la canonul Sf. Paşti:

„Acum toate s-au umplut de lumină
şi cerul şi pământul, şi cele dedesubt."

În mormânt viaţa...
Meditaţie în Vinerea Mare

Pentru fiecare creştin în general şi pentru creştinul ortodox, în special, ziua de Vinerea Mare sau Vinerea Patimilor are o semnificaţie deosebită.

Sfânta şi Marea zi Vineri — e o zi însemnată în calendarul liturgic, o zi de doliu pentru întreaga Biserică ce comemorează în această zi patimile cele înfricoşătoare, moartea şi îngroparea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Tristă zi are astăzi sfânta noastră Biserică!

Îndurerată şi înlăcrimată este astăzi Mireasa lui Hristos, Biserica, pentru că Mirele ei preaiubit a fost răstignit şi cu cei făr' delege s-a socotit.

Tristă zi are astăzi sfânta noastră Biserică!

Plină de durere este astăzi Fecioara Maria — Maica Domnului pentru că Fiul ei preadulce a fost batjocorit şi umilit şi a fost străpuns cu suliţa în coasta-i cea mântuitoare din care ne-a izvorât nouă viaţă din belşug.

Tristă zi are astăzi sfânta noastră Biserică!, şi la durerea ei, şi la durerea Maicii Preacurate participăm şi noi poporul lui Dumnezeu, noul Israel, cu sufletele smerite dar pline de credinţă că după moarte urmează învierea, după Vinerea Patimilor, ziua cea plină de lumină a Paştilor.

Totul în biserică ne aduce aminte că astăzi prohodim şi nu ne veselim şi că urmăm şi noi în chip tainic cortegiul ce urcă Golgota.

Iconostasul îmbrăcat în negru, altarul în frumuseţea lui cernită şi mormântul din mijlocul Bisericii ne aduc aminte tuturor că într-adevăr Domnul a murit pentru noi.

A murit Domnul vieţii pe Cruce, ca pe noi să ne facă vii şi să ne izbăvească din robia păcatului, a osândei şi a morţii.

A murit Domnul vieţii pe Cruce, ca pe noi să ne facă părtaşi ai slavei sale cele negrăite şi să ne deschidă tuturor porţile Împărăţiei Cerurilor.

A murit Domnul vieţii pe Crucel

Sus pe muntele Golgota se aud astăzi lovituri de ciocan.

Fiul lui Dumnezeu făcut om „pentru noi şi pentru a noastră mântuire" este ţintuit pe lemnul Crucii, lemn ce va deveni semn de binecuvântare, izvorul vieţii şi al biruinţei.

Sus pe muntele Golgota se aud astăzi lovituri de ciocan!

La auzul lor se înfioară pământul şi plâng îngerii din cer. Cu lumânări aprinse în mână, cu paşi mărunţi, cu cugetul smerit urmăm şi noi în tăcere, Sfântul Epitaf în drumul lui împrejurul bisericii, înch puind ultimul drum al Mântuitorului spre mormântul cel pregătit să încapă pe cel neîncăput şi rememorăm împreună cu imnele liturgice ale Bisericii, cererea retorică adresată lui Pilat de către Iosif, sfetnicul cel cu bun chip **„Dă-mi mie pe Străinul acesta, Cel care ca prunc s-a înstrăinat pe Sine în lume; dă-mi mie pe Străinul acesta ca să-l ascund în mormânt, pe Cel care ca străin n-a avut unde să-şi plece capul"** (Triod).

„Dă-mi mie pe **Străinul** acesta...

Mult curaj a avut Iosif, ucenicul de taină al Mântuitorului când s-a prezentat în faţa lui Pilat, cerând trupul lui Iisus, şi pentru acest lucru Sfintele Evanghelii îi amintesc cu respect numele iar Biserica i-a închinat şi o zi de prăznuire Arimateanului, în calendarul liturgic în fiecare an la 31 iulie.

În seara venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu, în ajunul Crăciunului un alt Iosif, logodnicul Mariei, bătea la porţile fiecărei inimi cerând un loc în care să vină mai aproape de om însuşi Dumnezeu. Dar n-a găsit „căci nu mai era loc de găzduire pentru ei" (Luca 2, 7).

În seara plecării din lume a Fiului lui Dumnezeu, în Sfânta şi Marea zi de Vineri a Paştilor un alt Iosif, sfetnicul cel cu bun chip, îi oferă Acestuia un loc de mormânt, „în care nu mai fusese nimeni îngropat" (Ioan 19, 41).

„Dă-mi mie pe **Străinul** acesta..."

Atât Iosif cel drept cât şi Iosif cel cu bun chip, a recunoscut în **Străinul** acesta pe Fiul lui Dumnezeu, izbăvitorul şi Răscumpărătorul lumii.

Şi pentru noi, cei de astăzi, în lumea în care trăim învăluiţi de greutăţi şi ispite, de necazuri şi suferinţe, Hristos rămâne, de multe ori, un **Străin** din pricina necredinţei şi a împietririi inimii noastre, în aşa fel încât ochii noştri sunt ţinuţi să nu-l cunoască, la fel ca cei doi ucenici de pe drumul Emausului.

Când nu putem vedea realitatea, când patimile se năpustesc asupra noastră, când deznădejdea bate la uşa inimii, când ne îngrozeşte moartea, atunci toate acestea se petrec pentru că nu-l avem pe Hristos **în noi şi cu noi** şi că El rămâne pentru noi încă un străin.

Când ne murdăreşte necredinţa, când nu suntem luminaţi de bucuria harului, **când nu gustăm** din dulceaţa paharului mântuirii şi al vieţii — Sf. Împărtăşanie, când nu suntem în stare să ne jertfim pentru adevăr, bine şi frumos atunci înseamnă că nu-l avem încă pe Hristos în noi, şi că El rămâne iară şi iară încă un străin.

Pentru fiecare dintre noi, sfânta zi de Vinere Mare poate deveni cu adevărat un prilej bun de descoperire a **Străinului** venit în lume ca să ne dăruiască mântuire şi să ne conducă spre zările veşnicei împărăţii căreia ne-a făcut pe toţi părtaşi prin învierea Sa cea de a treia zi. Să cerem mereu, astăzi şi în fiecare clipă a vieţii noastre, la fel ca „Iosif cel cu bun chip: **„Dă-mi mie pe Străinul acesta"...** nu ca să-l îngropăm în mormânt de piatră, ci ca să-i dăm un loc unde să-şi plece capul şi anume: inima şi sufletul nostru şi ca să rămână de-a pururi cu noi.

„Dă-mi mie pe Străinul acesta" ...

Dă-ne nouă pe Hristos ca să trăim în veci şi de-a pururi cu Domnul să fim. (I Tes. 4, 17).

AMIN

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Gânduri pentru călugări

Cu prilejul întâlnirii stareţilor şi stareţelor din cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului, organizată la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, în zilele de 6 şi 7 martie, de faţă fiind şi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie, Arhimandritul Teofil Părăian a ţinut un cuvânt, din care am extras, pentru cititorii noştri, următoarele:

Un cuvânt adevărat

„Mulţi dintre cei ce se fac călugări, nu ştiu ce fac, când se fac călugări". Acest adevăr l-a rostit în biserica Mânăstirii Brâncoveanu, Episcopul, vrednic de pomenire, Nicolae Popovici, înainte cu patruzeci de ani. Era o constatare a lui, o concluzie la care a ajuns şi un adevăr, pe care a simţit trebuinţa să ni-l pună înainte, nouă, călugărilor de atunci, ca să ne dea prilej de cercetare şi prilej de meditaţie. În faţa acestei afirmaţii, era firesc să ne întrebăm şi ne-am întrebat de fapt, dacă noi înşine am ştiut ce am făcut, când ne-am făcut călugări sau, cel puţin, dacă după aceea am ajuns să ştim, ceea ce ar fi trebuit să ştim de la bun început. Oricum, luând aminte la adevărul că „mulţi dintre cei ce se fac călugări, nu ştiu ce fac, când se fac călugări", să-i învăţăm pe cei ce sunt în sfera noastră de acţiune, cele ale călugăriei, ca să-şi rânduiască viaţa pe o temelie bună şi nu pe nisipul părerii de sine şi pe întunecarea neştiinţei.

Călugăr şi om de treabă

Cu un prilej oarecare trecând pe la noi, stareţul Mânăstirii Frăsinei, Părintele Neonil Ştefan, ne-a spus că atunci când s-a făcut călugăr, Părintele Simion Combei, stareţul său, i-a zis: „Acum, călugăr te-ai făcut. Să vedem când te vei face om de treabă". În faţa unui astfel de cuvânt, e cazul să ne întrebăm cu toţii şi fiecare dintre noi: „Oare eu, care sunt călugăr, sunt cu adevărat şi om de treabă, om cumsecade? Nu cumva sunt, doar o arătare călugărească, pe un fond care nu poate purta numele de „om de treabă"?

Să înmulţim rugăciunea şi să împuţinăm ispitele

Unii dintre noi ştim că Părintele Sava Parascan, din Mânăstirea Dragomirna, — Dumnezeu să-l odihnească, — când i se prezenta un frate, cu gândul de a rămâne în mânăstire, zicea către el: „Bine, frate, că de-abia se va înmulţi rugăciunea". Iar când acelaş frate sau altul mergea la el, ca să-i spună că s-a hotărât să plece din mânăstire, Părintele Sava îi zicea: „Du-te, frate, că de-abia se vor împuţina ispitele". Luând aminte la astfel de cuvinte, e bine să ne cercetăm, ce se întâmplă cu ceea ce facem noi înşine. Oare noi, înmulţim rugăciunea sau înmulţim ispitele, necazurile şi nemulţumirile? Oare noi aducem pe Dumnezeu în conştiinţa altora sau răscolim cele rele şi, prin aceasta, facem supărare şi tulburare?

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhim. TEOFIL PĂRĂIAN

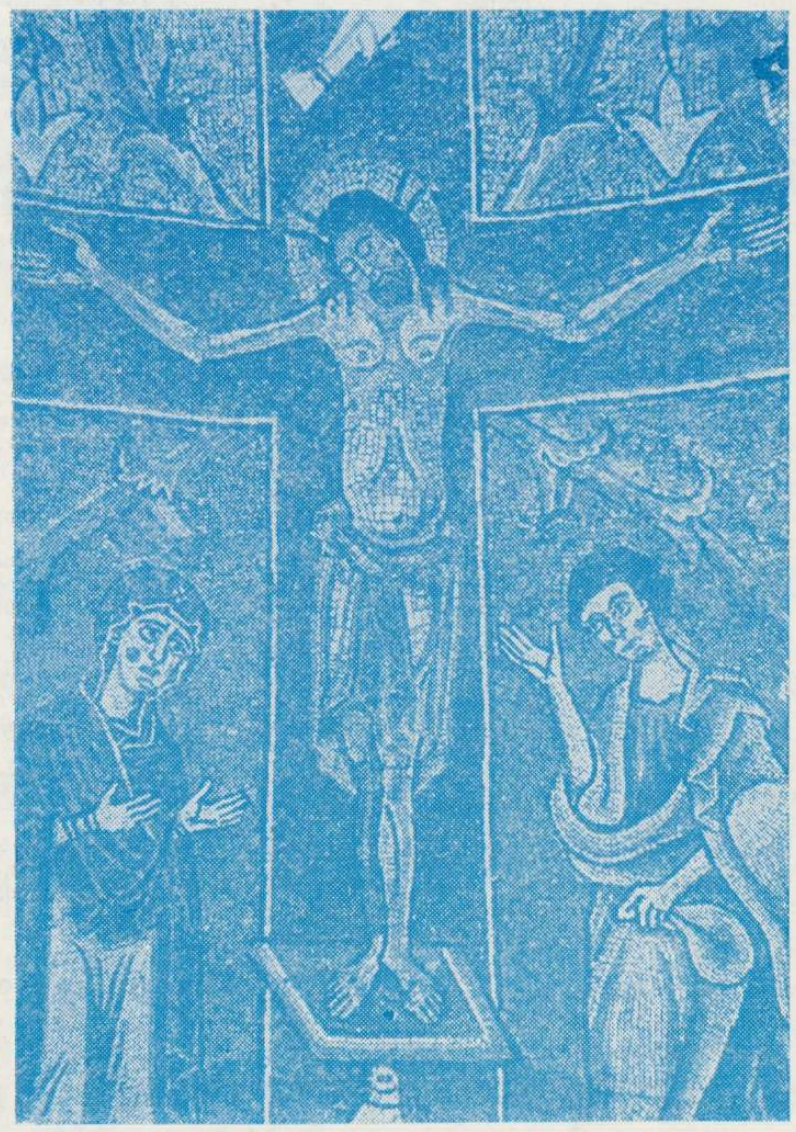

ÎNVIEREA

Învierea Domnului este cea mai mare sărbătoare a creştinătăţii. Ea este totodată Taina nemăsurată din care izvorăşte lumina ce se revarsă asupra întregii vieţi creştine. Într-un fel, toate celelalte evenimente sau sărbători ale Mântuirii converg către Înviere, o pregătesc şi o prefigurează, o explică sau o simbolizează, în acelaşi timp împărtăşindu-se din ea şi descoperindu-şi înţelesurile în lumina ei, fiecare în parte, ca şi toate laolaltă.

Ziua Învierii, Dumin ca, devine prin Înviere Ziua Domnului. Aceasta se petrece pentru că, după cum arată Sfântul Vasile cel Mare (în tratatul său „Despre Sfântul Duh"), Ziua Învierii este ziua **cea una**, ziua veşnică, cea dintru început, a Împărăţiei lui Dumnezeu, ziua cea neînserată care rupe şirul numărat al zilelor şi nopţilor vieţii pământeşti.

Astfel, fiecare zi ce urmează în Săptămâna Luminată este doar o continuare a Duminicii Învierii şi chiar întreaga Săptămână Luminată este tot Duminica Învierii. La fel, până la Pogorârea Duhului Sfânt, zilele şi săptămânile Cincizecimii luate fiecare în parte, ca şi săptămâna de săptămâni de zile (de şapte ori câte şapte zile plus a opta Duminică) a Penticostarului luată la un loc, toate sunt aceeaşi zi neîntreruptă, ziua cea una şi veşnică a Învierii şi Împărăţiei lui Dumnezeu.

Şi iarăşi, Duminicile de peste an sunt şi ele aceeaşi zi de Praznic al Învierii, ce se odovăieşte (se încheie) doar în sâmbăta de la sfârşitul săptămânii, când însă începe iar şi iar acelaşi Praznic Duminical al Învierii. În felul acesta Învierea este prezentă şi luminează întregul an bisericesc. Şi se poate spune că de la Învierea Domnului „ziua cea neînserată" nu a mai cunoscut sfârşit în Biserică, lumina ei, a zilei celei una a Învierii şi Împărăţiei veşnice strălucind şi prefăcând sau transfigurând toate zilele, săptămânile, lunile şi anii, ca şi momentele mai importante ale istoriei pământeşti.

Însă nu este vorba despre un timp calendaristic abstract în care s-a deschis eonul veşniciei, adică despre o realitate perceptibilă doar la nivelul gândului, al ideii. Este vorba, în ultimă instanţă, despre timpul vieţii noastre, despre însăşi **viaţa şi mântuirea noastră**, a fiecărui om viețuitor pe pământ. De aceea, mai mult decât oricare alt eveniment al Mântuirii prăznuit de Biserică, Învierea ne atrage atenţia şi ne afectează, sau chiar ne cutremură pe fiecare în mod cu totul deosebit.

Indiferent de pregătirea culturală sau de condiţia socială, în adâncul sufletului, în locul esenţial al fiinţei noastre, acolo unde cu toţii suntem cu adevărat egali ca şi chipuri ale Dumnezeirii, fiecare simţim că doar Învierea Domnului este rezolvarea problemei fundamentale a existenţei noastre. Iar această problemă, la capătul bolilor şi suferinţelor vieţii pământeşti, este moartea, ce pare să fie sfârşitul implacabil al existenţei. În faţa morţii şi afară de Înviere orice alt răspuns, oricât ar fi de amăgitor — pentru că mai adevărat nu poate fi — nu ne poate mulţumi.

Fie că este vorba de speranţa iluzorie de perpetuare prin procreaţie sau creaţie (culturală), de speculaţiile filozofice schimbătoare — mergând până la cinismul limitării existenţei omeneşti numai la bunăstarea materială, de obicei precară moral, a cel mult câtorva decenii de viaţă istorică — de promisiunile doar longevive şi amăgirile repetate ale „ştiinţelor" omeneşti, sau de alte „soluţii", cel mai adesea de ocolire sau de „uitare a necazului", niciodată nu este satisfăcută nevoia noastră fundamentală de fericire şi de nemurire, necesitate constitutivă şi... absolută.

Doar Învierea Mântuitorului **nostru** Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat **ca om**, este cea care ne risipeşte întunericul şi ne trezeşte, făcând să răspundă coarda cea mai adevărată a sufletului nostru. Calea ce ne-a fost deschisă din iubirea dumnezeiască, aceea de a deveni întru Hristos iarăşi fii ai lui Dumnezeu, rămâne singura nădejde după toate deziluziile rătăcirilor.

Şi **chiar dincolo de moarte**, pentru noi toţi, cei parcă veniţi pe această lume doar pentru a umple până la urmă mormintele, rămâne adevărat că „Hristos a înviat din morţi, cu moartea pe moarte călcând **şi celor din mormânturi viaţă dăruindu-le**".

Pr. VASILE GRĂJDIAN

ÎNĂLŢARE PRIN... COBORÂREA LA IAD

Întotdeauna lumina captează şi captivează. Ne ajută să stabilim o logică, să descoperim unele dimensiuni ale rostului nostru. Încântă, mângâie, dă sens vieţii. Învierea Celui ce s-a definit a fi „Lumina lumii" (I 8, 12) prin lumină s-a produs tocmai ca produsul acestui miracol să capteze şi să captiveze, să dea sens existenţei.

Lumina îşi dezvăluie parametrii ca învingătoare a întunericului lovind şi distrugând esenţa acestuia (I 1, 5). Parametrii Învierii sunt dezvăluiţi şi dezvoltaţi prin puterea Cuvântului Întrupat ca „Lumina adevărată" (I 1, 9) şi care printr-o logică divină (I 12, 24-38) şi pentru utilitate umană (I 10, 10), a biruit întunericul împărăţiei iadului, ca pe ai Săi, „fii ai luminii" să-i facă (I 12, 36).

O etapă fundamentală în misiunea răscumpărătoare a Mântuitorului Iisus Hristos este coborârea în întunericul iadului şi împărtăşirea cu darurile luminii divine a celor ce erau cetăţeni ai acestei împărăţii.

Acest fapt, pe cât de real atât de benefic, este pe larg afirmat în Noul Testament: Fac. 2, 24 şi 31; I Pt. 3, 19; Evr. 2, 14; Ef. 4, 8-9; Mt. 27, 52-53; Apoc. 1, 18.

În legătură cu acest adevăr incontestabil, ortodoxia a păstrat o tradiţie pe care Apusul a scăpat-o din vedere (excepţie făcând arta populară medievală şi unele intuiţii luterane).

Imaginea izbăvirii în Occident este Golgota. În Răsărit este coborârea la iad. Hristos distruge porţile acestei stări de existenţă sau mai curând de inexistenţă, de „viaţă moartă" cum spune Sfântul Grigorie de Nissa, unde domneşte dezbinarea, neliniştea, dezechilibrul. El calcă în picioare pe cel ce dezbină şi dă o mână de ajutor primului Adam ridicându-l din mormânt. imagine reprezentativă, văzută pe unele icoane ale Învierii.

Umanitatea în starea sa decăzută se găseşte, pentru cei vii ca şi pentru cei morţi, înghiţită de iad. Un iad care nu este creaţia lui Dumnezeu ci expresia stării de dezbinare în care supravieţuia omenirea.

Hristos ia asupra Lui moartea şi îngăduie să-şi prindă sufletul de lanţul experienţei de iad. Cu ce scop? Ca lanţurile iadului să dispară la atingerea divinităţii şi astfel comuniunea, viaţa şi lumina în starea de existenţă să facă ordine unde zăceau întunericul, moartea şi singurătatea.

Biserica Ortodoxă a aşezat această certitudine atât de simplă dar de esenţă, în miezul credinţei sale, a mesajului său, a vieţii liturgice şi mistice. Hristos umblând prin împărăţia morţii veşnice, a învins această moarte, a distrus-o şi a înlocuit-o cu viaţa veşnică. De aceea ea sărbătoreşte Paştile cu aşa mare bucurie. E bucuria vieţii, triumful vieţii asupra morţii, raţiune a existenţei umane creştine.

În istoria oamenilor, locul unde porţile iadului rămân pentru totdeauna distruse, locul unde lumina învăluie tot spectrul existenţei, este Biserica. Porţile iadului nu se vor putea prevala de nici un atuu contra ei. Este în fond definiţia Bisericii: realitatea pe care „nici porţile iadului nu o vor putea birui" (Mt. 16, 18). „Trupul" (Ef. 5, 23) lui Hristos, Cel biruitor asupra morţii şi iadului (Apoc. 1, 18).

Ortodoxia nu poate accepta învăţătura condamnării veşnice prin retragerea definitivă a lui Dumnezeu. În Hristos, Dumnezeu dă, pentru totdeauna oamenilor, lumina iubirii, această interioritate reciprocă care este împărăţia Duhului şi care triumfă asupra exteriorităţii iadului. E posibil ca această lumină, cum spune Sfântul Isaac Sirul, să fie resimţită ca un foc al iadului de cei pe care ea îi învăluie dar pe care ei o refuză şi se închid în ei înşişi. Însă este pentru totdeauna focul iubirii. Toată tensiunea eshatologică a Bisericii, al cărui punct de plecare este coborârea victorioasă la iad, se manifestă în rugăciunea şi iubirea activă pentru mântuirea lumii, potenţial realizată în Iisus Hristos.

Deschiderea adusă de acest mesaj ar putea fi enormă pentru civilizaţia noastră care explorează de o manieră totdeauna fie tangenţială fie prea metodică, dimensiunea infernală a existenţei.

Iată, în câteva texte din rânduiala Sâmbetei celei Mari (Triod, ed. VII, 1970), mesajul amintit:

● *„Când Te-ai pogorât la moarte, Cel ce eşti viaţa cea fără de moarte; atunci iadul l-ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii ...".*

● *„Iadul cum va răbda intrarea Ta Doamne, şi cum nu se va zdrobi întunecându-se, orbit de lumina fulgerelor Tale".*

● *„Ca lumina-n sfeşnic, se ascunde acum sub pământ, ca sub obroc, Trupul Domnului şi din iad izgoneşte întunericul".*

În vâltoarea de foc a Dumnezeirii moartea şi iadul dispar ca o efemeră picătură de ură. Separaţia tainic deschisă pe Cruce între Dumnezeu făcut om şi plinatatea Dumnezeirii, separare unde cel ce dezbină (diavolul) şi împărăţia sa se pierd, se descopere ca o rană a iubirii, „Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8). Adevărul de netăgăduit este că „dragostea este mai tare decât moartea" (I Cor. 13).

În această biruinţă asupra iadului Hristos este prezentat ca un războinic învingător, însângerat şi luminos totodată, imagini relevante ale sensibilităţii ortodoxe:

● *„Ca un leu Tu Doamne adormind cu Trupul..."*

● *„Întinzându-Ţi mâinile pe Cruce Tu ai zdrobit puterea vrăjmaşului...".*

● *„Iadul întâmpinându-Te Cuvinte, s-a amărât, văzându-Te om îndumnezeit rănit de bătăi şi Atotputernic".*

● *„Mă acoperă pământul voind Eu, dar se înfricoşează portarii iadului, văzându-Mă Maică, îmbrăcat cu haina însângerată a izbândirii; ca ucigând ca un Dumnezeu pe vrăjmaşi cu Crucea, iarăşi voi învia şi te voi mări".*

Alte două imagini vin să îmbogăţească această temă eroică acestea fiind simboluri incluse de înţelepciunea divină în însăşi firea lucrurilor. Una este cea a soarelui care apune, făcând loc întunericului, ca apoi să răsară, simbolizând Învierea. Se recunoaşte tematica din Psalmul 18 despre „Soarele dreptăţii", tematică preluată în slujba de fiecare zi a laudelor:

● *„Sub pământ Te-ai ascuns ca un soare, acum, şi-ntr-a morţii noapte neagră Te-ai învelit; ci răsari Hristoase al meu, mai strălucit".*

Cealaltă imagine luată din viaţa cosmică este cea a bobului de grâu care moare pentru a renaşte. Imagine cu suport evanghelic, (I 12, 24) şi cu larg ecou în sfera comprehensibilităţii umane, aceasta aduce în spaţiul meditativ ideea atât de accesibilă că procesul de germinaţie al grâului implică o discontinuitate în desfăşurarea sa (discontinuitate = moarte). În mentalitatea omului cu preocupări în acest sens, această aşa-zisă disfuncţionalitate a fluxului germinativ era şi este pusă pe seama unei intervenţii miraculoase, pe seama unei implicări a transcendentului.

● *„Bob cu două firi Dătătorul de viaţă, astăzi în adânc pământ, cu lacrimi se seamănă; răsărind El iar lumea va bucura".*

● *„Ca grăuntele de grâu ce-ncolţeşte-n pământ, Spic aducător de rod nouă Te-ai făcut, înviind pe toţi urmaşii lui Adam".*

Rânduiala din Sâmbăta Mare pregăteşte progresiv pe creştini pentru „Marea Lumină", adusă de Mântuitorul Hristos, această evoluţie prin coborâre nefiind altceva decât actul chenotic ce-l luminează pe om şi-l face să recunoască: „Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu a fost Acesta" (Mt. 27, 54). Această înălţare prin coborâre primeşte consistenţă şi stabilitate pentru că se întemeiază pe implicarea divinului în redefinirea noilor relaţii divino-umane, moartea, duşmanul de moarte al omului, cu moartea fiind călcată, dezmembrată, distrusă de Fiul Omului. Moartea devine astfel din pedeapsă şi ultimă barieră a existenţei, prag spre „marea trecere", spre Paşti (pascha=trecere).

Pr. MIHAI IOSU

Duminica Floriilor

(Urmare din pag. 1)

înaintea Lui, se vor preface în curând într-o hlamidă mohorâtă. Şi tot ca Dumnezeu atoateştiutor, care cunoaşte adâncul cugetului fiecăruia dintre noi, ştie că unul dintre cei doisprezece ucenici ai săi, anume Iuda, iubitorul de arginţi, îl va vinde vrăjmaşilor lui, după cum ştie că şi ceilalţi ucenici, atât de dragi inimii Sale se vor lepăda de El. Acestea toate le ştia Hristos, şi totuşi El îşi urmează neabătut calea înainte. Zilele când le vorbea ucenicilor săi despre toate acestea, iată, au venit. Pe dealul Golgotei se profilează sumbră înfricoşătoarea cruce. Buzele care n-au rostit niciodată altceva decât cuvintele sfinte ale iubirii şi iertării, parcă murmurau acum abia perceptibil cuvinte de supunere în faţa voii Tatălui ceresc „Iată vin să plinesc voia Ta, Dumnezeule!".

Acesta este marele rost, marele înţeles al praznicului de Florii, al intrării Domnului în Ierusalim, ca să împlinească toate cele scrise în Scripturi despre El, după cum, acesta a fost şi sensul vieţii Sale, ca luând asupra Sa păcatele tuturor oamenilor, să le nimicească prin suferinţa şi moartea pe cruce. Prin iubirea, prin ascultarea şi prin jertfa lui, Hristos a ridicat osânda blestemului care era asupra noastră. Neascultarea întâiului om, şi prin el, a noastră, a tuturor urmaşilor lui, a fost anulată prin jertfa Mântuitorului Hristos: „Părinte sfinte, de este cu putinţă, ia să treacă de la Mine paharul acesta, însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voieşti!".

Simon Cirineanul

Crunt m-au mai lovit soldaţii
Când veneam sfârşit spre seară.
Roada plugului meu harnic
Oare nu tot ei mâncară?

A greşit, să-şi ia pedeapsa
Cu ce sunt eu vinovat?
Şi de ce să-l duc eu crucea
Dacă Legea n-am călcat?

Seara, la vatra-i săracă,
Printre nouraşi de fum
I-a şoptit Omul cu crucea:
„— Asta-i partea ta de drum..."

„— Doar acum pricep eu, Doamne
Că, ogorul Tu mi-ai dat
Şi că-ntreaga mea viaţă
Tot în spini am semănat..."

Plânge Simon Cirineanul
Pentru Cel ce suferea:
„Dacă alţii-mi porunciră,
Doamne, care-i plata mea?"

Pr. Mircea Octavian — Balomir

Sf. mare mucenic Gheorghe

(Urmare din pag. 1)

Tiron, Pantelimon, Dimitrie şi Trifon, mucenici şi martiri din aceeaşi persecuţie a împăratului Diocleţian.

Într-o splendidă icoană pe sticlă, tot din Arpaşul de Sus, datând din 1872, în aceeaşi ambianţă, este reprezentat şi un argat al împăratului care urcat pe calul alb, îi oferă sfântului Gheorghe o cană cu apă, spre a-i stâmpăra fierbinţeala şi setea.

Multe mărturii arată cinstirea pe care creştinătatea de pretutindeni i-o aduce sfântului Gheorghe. În anul 1769, ţarevna Rusiei, Ecaterina a II-a, a instituit ordinul militar Crucea sfântului Gheorghe. Sf. Gheorghe este sărbătorit şi în biserica rom. cat. Steagul Angliei are pe el Crucea sfântului Gheorghe. La Praga, într-una din curţile interioare ale palatului de pe Hradsin, la cererea împăratului german, Carol al IV-lea, în anul 1373, a fost ridicat grupul statuar, cu statuia ecvestră în bronz a sfântului Gheorghe, omorând balaurul. Sculptorii-turnători au ost fraţii Martin şi Gheorghe, fiii pictorului Nicolae din Cluj. Copia acestei statui poate fi văzută şi azi în faţa bisericii reformate din str. Kogălniceanu, a municipiului Cluj-Napoca.

În perioada interbelică, în şcolile secundare din ţara noastră, a funcţionat şi Societatea de lectură sf. Gheorghe, în scopul cultivării la elevi a curajului neînfricat de mărturisire a credinţei creştine.

În trecutul său istoric, poporul român cu nădejde a apelat la sf. mare mucenic şi martir Gheorghe, purtătorul de biruinţă, să mijlocească la Părintele ceresc, spre a ocroti sub pavăza sa protectoare strădania muncii anotimpului de primăvară. Potrivit numelui său, cântarea bisericească îl reprezintă pe sf. Gheorghe ca pe un cultivator în ogorul Bisericii, care a dezrădăcinat „slujirea cea cu spini a idolilor" şi a sădit „viţa dreptmăritoarei" credinţe creştine.

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(IV)

La subjugarea elementului românesc trebuie adăugate măsuri de ordin sufletesc, foarte grave. După ce primele creştinări s-au făcut la unguri în rit răsăritean — sub influenţa românilor şi slavilor —, creştinarea oficială a Regatului ungar s-a făcut în ritul latin, Roma papală neputând lăsa o ţară ca Ungaria — aflată la confluenţa lumii apusene cu cea răsăriteană — să intre în sfera creştinismului răsăritean. Regii ungari, începând cu Ştefan cel Sfânt, au primit din partea papei misiuni apostolice şi de cruciadă, adică de a propaga creştinismul în rit apusean la popoarele răsăritene. Regii şi episcopii romano-catolici au început astfel o cruntă persecuţie a „schismaticilor" români şi a conducătorilor lor preoţi, care a fost continuată cu aceeaşi vehemenţă de principii calvini ai Transilvaniei în sec. XVI—XVII şi reluată apoi de împăraţii catolici ai Austriei în sec. XVIII.

După separarea celor două mari Biserici de astăzi, Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică la 1054, în Regatul feudal ungar, confesiunea romano-catolică fiind religie de stat, deci a stăpânilor feudali, oricine ajungea la demnităţi înalte, oricine era înnobilat şi vroia să-şi păstreze privilegiile şi averea trebuia s-o îmbrăţişeze, întrucât în feudalism naţionalitatea se confunda cu confesiunea religioasă. De cealaltă parte era confesiunea ortodoxă, confesiunea iobagilor, a celor ocupaţi de stăpânii feudali, de abaţii de cetăţi, şi a conducătorilor lor locali, cnezii şi voievozii.

Marea masă a românilor care şi-au păstrat credinţa şi legea strămoşească s-a văzut stigmatizată. Agravarea asupririi naţional-religioase declanşează în Transilvania un şir de răscoale, firesc cu participarea majoritară a românilor (răscoala de la Bobâlna din 1437, războiul ţărănesc din 1514 condus de Gheorghe Doja). În urma înfrânerii lor de către armatele nobiliare româniii au fost decăzuţi din drepturi, socotiţi toleraţi în propria lor ţară, instrumentele principale de oprimare a românilor fiind uniunea frăţească **„Unio Trium Nationum"**, încheiată între nobilii maghiari, patriciatul săsesc şi fruntaşii secuilor, **Tripartitul** lui Werbőczy din 1517, **pactul celor patru religii recepte** (recunoscute): catolică, calvină, luterană şi unitariană, legile dietale din sec. XVII, Approbatae şi Compilatae ş.a. Aruncarea românilor în starea de perpetuă iobăgie a diminuat capacitatea militară şi de rezistenţă a Regatului ungar care, în curând, va dispărea pentru secole de pe harta politică a Europei.

În Banat, încercările Bisericii Romane de răspândire a catolicismului printre românii autohtoni le constatăm documentar din anul 1204, cu toate că o episcopie catolică s-a organizat la Cenad în 1030. Însă credinţa ortodoxă era puternică şi organizată, centrul episcopal al Timişului era centru al Bisericii Ortodoxe a românilor bănăţeni încă de pe vremea când împăratul bizantin Vasile al II-lea înfiinţa Mitropolia de Ohrida, iar după 1232 rosturile bisericeşti ale castrului Timiş le preia Mehadia. Documentul papal din 1204 ne spune că la acea dată mânăstirile greco-ortodoxe din Banat erau aşa de vechi încât au început să cadă în ruină. În prigonirea Bisericii Ortodoxe Române din Banat se distinge călugărul minorit Ioan de Capistrano în prima jumătate a sec. XV, urmărind convertirea românilor la catolicism. A reuşit să înfiinţeze comunităţi româneşti de confesiune romano-catolică doar în oraşele Lugoj şi Caransebeş. În pofida măsurilor represive la care a fost supusă populaţia românească de către regalitatea ungară, Biserica Ortodoxă din Banat şi-a continuat existenţa, pentru că era exponenta convingerii iobagilor, care n-o lăsau să dispară.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Gânduri pentru călugări

(Urmare din pag. a 2-a)

Timp pentru pravilă

Între mijloacele de îmbunătăţire sufletească, pe care le folosesc călugării, este şi pravila, adică rânduiala de rugăciune personală din chilie, care se împlineşte zilnic, fiind tot atât de necesară, pe cât este participarea la sfintele slujbe din biserică. Pentru pravila din chilie, ca şi pentru sfintele slujbe din biserică, rânduite pentru fiecare zi, este de trebuinţă să ai timp. Totul se face în timp. E nevoie chiar să-ţi faci timp pentru rugăciune, pentru pravilă. De aceasta îşi dădea bine seama Părintele Dometie Trihenea, de la Sfântul Munte, care, odată, fiind la mânăstirea noastră şi venind vorba despre posibilitatea celor de la Sfântul Munte să aibă peşte, a zis: „îi mai bun peştele decât cartoafele, numai că se pierde prea multă vreme de pravilă, pentru pescuit". Cu alte cuvinte, Părintele Dometie voia să ne spună că pravila e mai presus de orice, e mai presus de toate. Decât să renunţi la pravilă, pentru anumite comodităţi şi înlesniri, mai bine să renunţi la unele ca acelea şi să-ţi împlineşti pravila. Să nu pierzi timpul hotărât pentru pravilă, cu lucruri care sunt mai prejos de pravilă. Pravila este pe locul cel dintâi.

Să te ţii de pravilă

„Să te ţii de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti!" Acest cuvânt de îndemnare şi de avertisment l-a adus tot de la Sfântul Munte, Părintele Serafim Popescu. Părintele Serafim, candidat fiind la călugărie, în mânăstirea de la Sâmbăta, restaurată de Mitropolitul Nicolae Bălan, a fost trimis la Sfântul Munte, unde a stat şase luni, în ascultarea Părintelui Antipa Dinescu, de la schitul Sfântul Ipatie. Când a fost să plece la Atena, la studii teologice, Părintele Antipa i-a spus vorbă hotărâtă: „Să te ţii de pravilă, că dacă nu, te îndrăceşti!" Cuvântul acesta n-a rămas numai pentru folosul Părintelui Serafim, ci este şi pentru folosul nostru. Eu zic că dacă Părintele Serafim numai atât ar fi adus de la Sfântul Munte, n-a fost degeaba acolo.

Călugărul trebuie să fie bun

Cândva, când le-am spus la ai mei de acasă, despre un părinte de aici, de la noi, — cred că despre părintele Serafim, — că este „om bun", ei au replicat: „Bun să şi fie. Şi dacă nu-i bun, n-are treabă să stea acolo". Iată un punct de vedere, care trebuie să ne dea de gândit la toţi. Credincioşii se aşteaptă ca toţi călugării să fie buni. Dacă nu-s buni, nu-s de mânăstire. Orice creştin trebuie să fie bun. Bun trebuie să fie şi orice credincios de rând. Atunci cum să nu fie bun şi orice călugăr?

Florile şi mânăstirile trebuie îngrijite

Parcă îl aud şi acum pe Părintele Ioan Dinu, spunând apăsat: „Nu înmulţiţi florile! Nu înmulţiţi florile, că trebuie îngrijite!" Spunea aceasta, când vedea pe cineva doritor de a mai adăuga şi alte flori, la cele pe care le aveam la mânăstire şi care nu totdeauna puteau fi destul de bine îngrijite. Florile trebuie să fie îngrijite, trebuie plivite, trebuie săpate. Când sădeşti o floare, te obligi s-o îngrijeşti. Dacă n-ai vreme de ea, nu trebuie s-o sădeşti. Aşa-i şi cu mânăstirile. Trăim într-o vreme în care este o tendinţă de a înmulţi mânăstirile. Mânăstirile însă, ca şi florile, trebuie îngrijite. Ca mânăstirile să-şi poată împlini menirea lor, este necesar să fie populate cu personal potrivit. Cu oameni improvizaţi şi cu improvizaţii, mânăstirile, nu numai că nu-şi găsesc justificarea de a exista, dar chiar pot fi spre împiedicarea progresului duhovnicesc şi pentru mireni.

Călugăria trebuie să fie în anonimat

Ascultarea, în viaţa călugărească, are, printre altele, şi rostul de a-l scoate pe călugăr din atenţia oamenilor şi de a-l pune în slujba lui Dumnezeu. Călugăria este „şcoala smereniei", iar smerenia este „virtutea care nu se arată". Călugărul trăind în retragere, e bine să-şi ducă viaţa în anonimat. Se ştie că Avva Pamvvo s-a rugat lui Dumnezeu, vreme de trei ani, zicând: „Doamne, acopere-mă de către cunoştinţa oamenilor". Iar sfântul Ioan Botezătorul, raportându-se la Domnul Hristos, spunea: „Acela trebuie să crească, iar eu să mă micşorez".

Ce este mânăstirea?

Credincioşii noştri, chiar şi cei mai puţin avizaţi, ştiu ce este o mânăstire. Ei fac legătura între călugăr şi mânăstire, conştienţi fiind că mânăstirea este casa călugărilor, locul în care călugării îşi desfăşoară activitatea şi îşi lucrează desăvârşirea religios-morală.

În Regulamentul de organizare a vieţii monahale, mânăstirea este definită ca un „aşezământ de rugăciune, de învăţătură şi de muncă" în care trăiesc călugării. La acestea se mai poate adăuga că „mânăstirea este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului şi locul împlinirilor". Mânăstirea este „locul împlinirilor", pentru toţi aceia dintre vieţuitorii ei, care se ştiu şi se simt în „tinda raiului", în „casa lui Dumnezeu", la „poarta cerului" şi în general, într-un loc binecuvântat de Dumnezeu. Pentru unii ca aceştia, mânăstirea, deşi este în lume, după toate ale ei, este mai presus de lume, iar viaţa din mânăstire este o înainte vieţuire a trăirii din cer; este o anticipare şi o închipuire a cerului, aici pe pământ.

Este bine să se ştie că pentru călugăr nu-i destul să trăiască pe pământ cu gândul la cer, cum trăiesc cei ce nu sunt călugări. Călugărul trebuie să trăiască aici pe pământ, ca şi cum s-ar fi mutat în cer.

Grija celor de astăzi pentru mânăstirile de astăzi şi de mâine

Am afirmat mai înainte, că mânăstirile trebuie să fie îngrijite. Şi când am spus aceasta, nu m-am gândit doar la păstrarea mânăstirilor în făgaşul tradiţiei monahale, ci am avut în vedere şi grija pentru viitorul mânăstirilor. Viitorul mânăstirilor îl pregătesc vieţuitorii din mânăstire, prin seriozitatea cu care urmăresc scopul şi ţinta vieţii monahale, adică, pe de o parte, curăţirea de patimi, iar pe de altă parte, realizarea împărăţiei lui Dumnezeu. S-ar mai putea aduce aici în atenţie, desăvârşirea creştină, mai cu seamă în smerenie şi în iubire, precum şi scopul vieţii creştine, care, după sfântul Serafim de Sarov este „dobândirea Duhului Sfânt". Toţi creştinii sunt candidaţi la înălţarea la cer, deci călugării cu atât mai mult.

Viitorul mânăstirilor îl asigură cei cu răspundere pentru viaţa duhovnicească a celor din mânăstire, mai cu deosebire duhovnicii şi stareţi. Aceştia trebuie să aibă inimă de părinţi, de fraţi şi de prieteni, având totodată şi o dreaptă judecată, care ştie să selecteze pe candidaţii la călugărie şi să-i îndrumeze pe cei deja angajaţi în viaţa monahală. Criteriul pentru încadrarea în mânăstire a celor care cer aceasta, nu trebuie să fie niciodată trebuinţele mânăstirii, ci folosul vremelnic şi veşnic al candidaţilor. Să nu ne jucăm cu viaţa oamenilor şi să nu profităm de calităţile lor. Să ne străduim să-i ajutăm pe cei ce vin la noi şi atunci e sigur că şi ei ne vor ajuta pe noi.

Monahismul este o societate a Bisericii

Mânăstirea, ca instituţie, şi monahii, ca membri ai obştilor monahale, obştile monahale, ca societăţi de monahi, monahismul însuşi, ca societate, fac parte din Biserică, toate fiind ale Bisericii. Deci, călugării, prin rosturile lor, călugării ca „elită a Bisericii", există şi îşi desfăşoară activitatea în Biserică, după rânduiala Bisericii. De aceea călugării trebuie să înveţe, cum învaţă Biserica şi să trăiască după rânduielile date de Biserică, în cadrul Bisericii. Greşesc aceia dintre călugări, care se socotesc îndreptăţiţi să dea sfaturi oamenilor, după bunul lor plac şi după propria lor judecată. Ei n-au dreptul să facă aceasta, ci mai degrabă sunt datori să-i îndrumeze pe credincioşi către duhovnicii lor, ca de la aceia să primească îndrumări adevărate.

Credincioşii aşteaptă de la călugări rugăciune şi mai ales rugăciune. Şi când, pe lângă rugăciune, mai găsesc la călugări şi exemplul cel bun, ei se simt încurajaţi în dorinţele lor de bine şi în năzuinţele lor spre cele înalte.

În concluzie, dacă ne ştim şi ne împlinim datoriile noastre, suntem călugări şi pentru noi şi pentru alţii, şi pentru folosul nostru şi pentru folosul altora. Dumnezeu să ne ajute!

Semnalăm... Semnalăm...

● Primim de la editura parohiei Malovăţ, jud. Mehedinţi o carte de **Predici** semnate de Pr. Ioan Şt. Sfetcu (304 p.). E vorba de 34 de predici. Pe toate le-a rostit în parohia Bârda, jud. Mehedinţi în mai mult de 40 de ani, desigur îmbunătăţite de la an la an. Cartea e introdusă de pr. Al. Stănciulescu-Bârda, cunoscut şi el prin activitatea sa publicistică şi misionară.

Sunt predici accesibile mediului sătesc, pentru care puţini mai ştiu să predice astăzi şi, lucrul acesta, o recomandă de la sine.

Părintelui Al. Stănciulescu-Bârda i se cuvin felicitări şi mulţumiri pentru felul cum pune în valoare opera unui înaintaş.

*

● La Antelias, lângă Beyruth (Liban) a avut loc o întâlnire a Bisericilor Ortodoxe (şi vechi orientale) care, printre altele, au discutat şi problema participării lor ca membre în Consiliul Mondial al Bisericilor. Păcat că Biserica Ortodoxă Română n-a fost reprezentată, ci a trimis doar o scrisoare. A participat şi Konrad Reiser, secretar general al Consiliului Mondial al Bisericilor.

Din S.O.P. (Service Orthodoxe de Presse, martie 1997, p. 10—12) se poate deduce că discuţiile au fost tensionate şi că multe probleme au rămas deschise.

Spre exemplu: Ortodocşii au arătat că Bisericilor lor le este imposibil să accepte introducerea de către unele Biserici protestante a unor învăţături noi contrare Tradiţiei bisericeşti. Au fost menţionate trei astfel de inovaţii:

1. Hirotonirea femeilor în treptele ierarhice bisericeşti.
2. Întrebuinţarea limbajului inclusiv, care urmăreşte înlocuirea tuturor termenilor masculini din Biblie prin termeni neutri sau feminini (Ex: Dumnezeu prin Dumnezee, Iisus prin Iisusa, etc.).
3. Intenţia, protestantă mai ales, de a afirma **relativismul moral,** împotriva normelor creştine. Ex.: admiterea homosexualităţii şi a lesbianismului ca fiind morale, mergând până la căsătoria între indivizi de acelaşi sex.

E de la sine înţeles că Bisericile Ortodoxe au respins — a câta oară? — aceste aberaţii venind din medii laice care n-au nimic comun cu creştinismul. Dar ideea şi intenţia persistă. Pastorul Konrad Raiser a încercat nişte explicaţii naive şi în totală contradicţie cu Statutul iniţial al Consiliului Ecumenic al Bisericilor ca şi cu doctrina Ortodoxă.

El a încercat să iasă din încurcătură arătând că Consiliul Mondial al Bisericilor nu are o doctrină proprie şi că prin urmare acolo se pot expune toate opiniile. A recunoscut totuşi că acestea pun în pericol ideea de reunificare a Bisericilor.

Încă odată, la Antelias s-au condamnat din nou încercările sectelor de prozelitizare în mijlocul ortodocşilor, ceea ce prejudiciază ecumenismul.

Nimic nou sub soare!

Am mai auzit asta de sute de ori. Consiliul Ecumenic al Bisericilor trăieşte din repetiţii la infinit ale aceloraşi probleme şi ale aceloraşi absenţe de concluzii ferme. S-ar zice: ca să se afle în treabă!

Biserica rusă a ameninţat — şi ea, a câta oară? — că se va retrage din acest Consiliu Mondial al Bisericilor. Protestanţii au cerut să nu se ia nici o „decizie unilaterală", sperându-se că unele Biserici Ortodoxe nu vor fi de acord cu retragerea. Nu este adevărat. Fiecare Biserică Ortodoxă a intrat prin propria decizie în Consiliul Mondial al Bisericilor, nu prin decizie pan-ortodoxă.

Rămânând într-un Consiliu cu astfel de **idei** ne vom face desigur de râs.

Iată o temă şi pentru Biserica noastră!

ANTONIE P.

Preotul Prof. Dr. Alexandru Ciurea

Cu o regretabilă întârziere foaia noastră îşi informează cititorii de trecerea la cele veşnice a celui ce a fost preotul şi profesorul dr. Alexandru Ciurea, dascălul multor generaţii de studenţi şi doctoranzi de la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti.

Regretatul dascăl era originar din Moldova (n. 12 noiembrie 1912 în Tătărani, jud. Vaslui), a făcut studii la Seminariile teologice din Huşi şi Iaşi (1924—1932), apoi la Facultatea de Teologie din Chişinău (1932—1936), cu o specializare la Facultăţile de Teologie romano-catolică şi protestantă din Strasbourg (1936—1939), obţinând apoi doctoratul în Istoria Bisericii Române la Cernăuţi (1943). A lucrat ani îndelungaţi în învăţământul teologic, ca asistent la Facultăţile de Teologie din Chişinău (1940/41) şi Cernăuţi-Suceava (1941—1948), o vreme suplinitor al catedrei Istoria Bisericii Române la Suceava (1947—1948), asistent la Institutul teologic din Bucureşti (1948—1950), apoi conferenţiar-spiritual tot acolo (1950—1963), încredinţat să predea şi Istoria artei (din 1956), suplinitor (1963), apoi titular al catedrei de Istoria Bisericii Române la acelaşi Institut în 1971. Hirotonit diacon în 1941, apoi preot în 1951, în 1971 a fost trimis de Patriarhia noastră în Suedia ca să organizeze o parohie românească acolo. Şi-a îndeplinit cu cinste misiunea, organizând parohii la Stokholm, Göteborg şi Malmo, cu mai multe filiale în Suedia, Finlanda, Norvegia şi Danemarca până în 1978.

În această calitate a mai organizat la Stokholm un Institut de studii româneşti, o bibliotecă românească şi a redactat revista „Candela" (1973—1978). Pentru activitatea depusă acolo a fost decorat de regele Suediei cu ordinul „Steaua Polară" clasa I, iar Biserica Finlandeză i-a conferit ordinul „Mielul Sfânt".

A scris valoroase studii istorice, despre mitropoliţii Moldovei Iacob Stamati (1946, teză de doctorat), Leon Ghencă (1942) şi Veniamin Costachi (1946), episcopul Calinic cel Sfânt al Râmnicului (1963), despre Sfântul Ioan Valahul (1962), despre implicarea clerului în răscoala din 1907 (1957) şi în Unirea principatelor (1974), despre legăturile lui Tudor Vladimirescu cu Biserica (1981 şi 1986), despre profilul spiritual şi cultural al lui Ştefan cel Mare (1982); a realizat prima traducere românească a Mărturisirii de credinţă a lui Nicolae Milescu (rev. „Ortodoxia"; 1958, tipărită în latineşte la Paris, în 1669) şi multe altele. A participat la mai multe conferinţe cu caracter istoric şi teologic peste hotare.

Preot bun, dascăl de vocaţie, istoric cu aleasă pregătire, însufleţit patriot, părintele Alexandru Ciurea lasă în urma sa respecte unanime. Prohodirea lui s-a făcut în ziua de 16 noiembrie 1996 în biserica „Sf. Ecaterina" din Bucureşti, în prezenţa Prea Fericitului Patriarh Teoctist, a altor membri ai Sfântului Sinod, a unor foşti studenţi ai săi.

Dumnezeu să-L ierte şi să-l aşeze în rândul aleşilor Săi.

Pr. Prof. Dr.
MIRCEA PĂCURARIU

Cu prilejul luminatului Praznic al Învierii Domnului — Sf. Paşti, redacţia urează tuturor colaboratorilor şi cititorilor ziarului „Telegraful Român" alese urări de sănătate şi fericire dimpreună cu creştineasca urare:

„HRISTOS A ÎNVIAT"

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 mai

Nr. 17—18

1997

SFÂNTUL GRIGORIE PALAMA —

„Despre Înviere şi despre mironosiţe"

P.G. 151, 236 D — 248 C

Învierea Domnului este înnoirea naturii umane şi remodelarea (recrearea) primului Adam absorbit prin moarte în păcat, şi reîntors prin moarte în pământul din care a fost luat; ea este întoarcerea la viaţa veşnică. Nici o fiinţă umană, la început, nu l-a văzut pe Adam a fi creat şi făcut viu (de Creator), căci în acel moment nu existau încă oameni; Dar, după ce a primit suflarea de viaţă, prin insuflare divină, prima fiinţă pe care o vede, a fost o femeie: Eva a fost prima care a urmat după el, între fiinţele umane. În aceeaşi manieră nimeni nu L-a văzut pe al doilea Adam, adică pe Domnul, înviind din morţi şi nici unul dintre cei apropiaţi nu a fost de faţă, iar soldaţii, care păzeau mormântul, cuprinşi de frică erau ca şi morţi. Dar a fost o femeie, care, prima, l-a văzut după Înviere, după cum am auzit citindu-se în Evanghelia de la Marcu (Marcu 16, 1-9): „Şi înviind dimineaţa, în ziua cea dintâi a săptămânii, El S-a arătat întâi Mariei Magdalena..." (Marcu 16, 9). Se pare, că Sfântul Evanghelist afirmă clar că era devreme, dis-de-dimineaţă când Domnul a înviat şi că cea care l-a văzut prima a fost Maria Magdalena şi că aceasta a avut loc chiar la ceasul când El a înviat. Dar nu aceasta o spune Evanghelistul, cum o să vedeţi, dacă aveţi puţină răbdare, căci un pic mai sus Sfântul Marcu spune, în acord cu toţi ceilalţi Evanghelişti, că această Marie a venit cu celelalte femei mironosiţe, mai înainte la mormânt şi au văzut împreună că acesta era gol şi s-au întors la casele lor, dat fiind faptul că înainte de a se face dimineaţă Domnul înviase deja. Pentru a indica acest moment, Sfântul Marcu nu spune doar „dimineaţa", ci „foarte de dimineaţă". Este vorba de momentul când în orizont penumbra precede răsăritul soarelui, aşa cum arată şi Sfântul Evanghelist Ioan când spune că „Maria Magdalena a venit la mormânt dis-de-dimineaţă, fiind încă întuneric şi a văzut piatra ridicată de pe mormânt" (Ioan 20, 1).

2. Dar şi ea ca şi celelalte femei mironosiţe au venit la mormânt şi au plecat fără a-L vedea pe Domnul. A alergat însă a-i găsi pe Petru şi Ioan şi le vesteşte nu că a înviat Domnul ci le spune că Domnul a fost luat din mormânt, neştiind unde era pus, ceea ce demonstrează că ea nu avea cunoştinţă de înviere. Rezultă astfel că nu la prima oră a zilei a apărut Domnul Mariei Magdalena ci în plină zi.

Totuşi, Evangheliile nu afirmă în mod clar, ceea ce doresc să descopăr dragostei voastre; căci prima care a primit vestea cea bună a învierii Domnului între toate fiinţele umane, a fost, după cum se cuvenea, Maica Domnului. Iar ea a primit această veste bună de la Însuşi Stăpânul a toate. Înainte de toţi, ea a ştiut că El a înviat, ea a auzit cuvintele lui dumnezeieşti şi nu a fost oprită a-L vedea cu ochii ei, nici a-L auzi cu urechile ei. Ea singură L-a atins cu mâinile ei preacurate, cu toate că Evangheliştii nu o spun aceasta în mod clar, nevrând să invoce mărturia Maicii Domnului despre Învierea Fiului ei, pentru a nu trezi suspiciuni celor necredincioşi.

3. Mironosiţele au fost, aşadar, femei care au urmat Maicii Domnului şi au rămas cu ea în timpul patimilor mântuitoare şi, care s-au grăbit a îmbălsăma preacuratul Trup al Domnului. Căci, când Iosif şi Nicodim au cerut şi au primit de la Pilat Trupul Stăpânului, pe care l-au pogorât de pe lemnul crucii, l-au înfăşurat într-un giulgi curat de in, impregnat de miresme, şi l-au pus în mormânt nou săpat în stâncă, atunci, alături de preacurata Fecioară au fost de faţă toate femeile mironosiţe, „care veniseră cu El din Galileea... şi care, întorcându-se au pregătit miresme şi mirturi" (Luca 23, 56). Ele pregăteau mirturi pentru Acela, Care este adevărata mireasmă a vieţii pentru cei care se alipesc de El prin credinţă... iar mireasma veşmintelor Sale, adică a Trupului Său, a fost şi este mai presus de orice armată; iar numele Său este mir vărsat pe faţa lumii prin care a umplut pământul oamenilor de parfumuri dumnezeieşti. Totuşi, dacă femeile au pregătit miresme şi mirturi au făcut-o pentru

(Continuare în pag. a 4-a)

Trad. Preparator Drd. CIPRIAN STREZA

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(V)

Dacă în Banat, pentru secolele XIV—XV nu avem decât informaţii imprecise despre o ierarhie bisericească ortodoxă superioară, ne-au rămas în schimb atestări sigure ale existenţei şi organizării ei; o Biserică de sate cu preoţi modeşti şi protopopi, o Biserică oprimată şi nebăgată în seamă era Biserica iobagilor români. Doar aceia care în urma faptelor de arme au fost ridicaţi în ranguri nobiliare şi-au părăsit credinţa străbună ca să-şi păstreze privilegiile şi domeniile. Sunt atestate numeroase biserici româneşti ortodoxe în aceste două secole: la Ilidia, pe domeniul Vaja, la Timişoara, Lipova, Căvăran, după cum cunoaştem şi nume de preoţi de ţară.

Secolul al XVI-lea aduce scindarea Banatului în paşalâcul de Timişoara (1552) şi Banatul de Caransebeş-Lugoj, care va intra în componenţa principatului transilvan. Cu toate distrugerile provocate, turcii au fost destul de toleranţi faţă de Biserica Ortodoxă Română, mai mult, acum se înfiinţează şi organizează Patriarhia de Ipek, a cărei jurisdicţie se întindea şi asupra teritoriilor din Ungaria ocupate de turci începând cu 1541. Biserica din Banat a jucat un rol în pregătirea şi organizarea răscoalei româno-sârbe din vremea lui Mihai Viteazul şi în strânsă legătură cu el. Meritul în pregătirea răscoalei şi în stabilirea contactului diplomatic cu Mihai Viteazul, Sigismund Bathory al Transilvaniei şi împăratul austriac Rudolf al II-lea l-au avut cei doi episcopi ortodocşi din Banat; la răscoală au participat şi preoţi, ucişi cu cruzime de turci.

În cealaltă parte a Banatului, Banatul de Caransebeş-Lugoj, Biserica Românească a fost supusă presiunii prozelitiste a noilor confesiuni reformate, din partea celei calvine mai cu seamă, care după ce devenise religie de stat dominantă, s-a dovedit a fi deosebit de intolerantă — fără a avea însă mari efecte asupra românilor.

Apăsarea naţională, religioasă şi socială i-a întărit pe românii transilvăneni în credinţa lor. Cum numai românii erau ortodocşi, spre deosebire de „naţiunile" colonizate de regii ungari, legea ortodoxă a primit şi numele de „lege românească", şi cum era lege veche la români, i s-a dat şi numele de „lege strămoşească". A fost ocrotitoarea naţionalităţii românilor în vremuri duşmănoase.

Unitatea între poporul român şi legea strămoşească s-a păstrat de-a lungul istoriei zbuciumate a Transilvaniei, explicând faptul că românii împreunau lupta împotriva asupririi sociale şi naţionale cu lupta împotriva asupririi religioase; ei cereau libertatea socială, naţională şi religioasă-bisericească. În răscoalele şi revoluţiile care au zguduit Transilvania, au participat alături de popor şi clerici. Cum preoţii înşişi erau foarte apropiaţi de condiţia iobagilor şi cum episcopii şi mitropoliţii nu o dată au fost întemniţaţi sau expulzaţi, era firesc ca lupta pentru drepturi naţionale, sociale şi bisericeşti ortodoxe să constituie un singur tot. În felul acesta, legea strămoşească a primit numele de „lege românească", sufletul românesc dându-i un anume specific spiritual.

Dar legea strămoşească n-a fost numai un sprijin pentru românii din Transilvania; ea a fost legea tuturor românilor. De aceea ea a constituit şi un factor de unitate între românii din Transilvania, Ţara Românească şi Moldova — unitate de credinţă, limbă şi neam. Mitropolia Transilvaniei era în strânsă legătură cu Mitropolia Ungro-Vlahiei şi cu cea a Moldovei, preoţii şi călugării circulau între cele trei ţări surori, ca şi cartea religioasă şi arta bisericească. Tocmai datorită caracterului său popular şi a strânselor legături cu Biserica de la est şi sud de Carpaţi a putut rezista Biserica Ortodoxă din Transilvania, tolerată şi prigonită de stăpânitorii străini.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

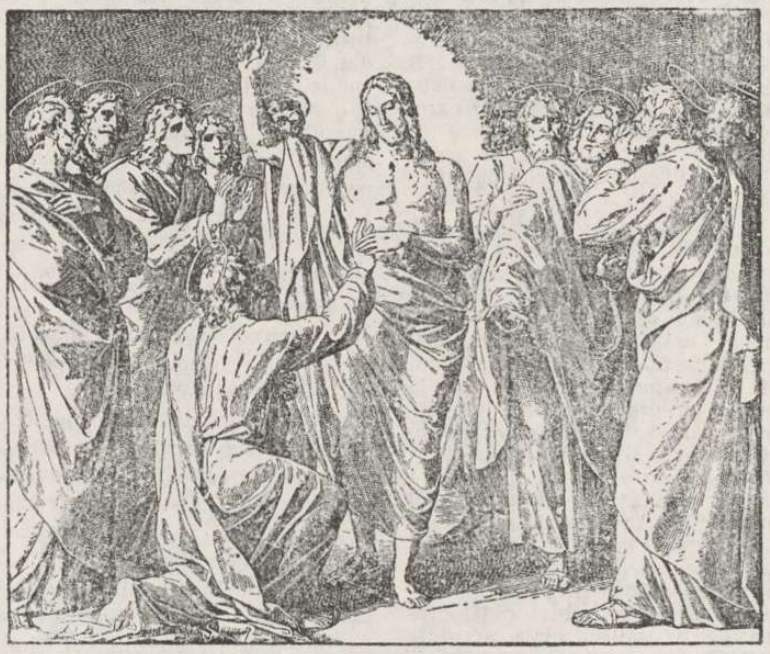

Condac VIII

Doamne Iisuse Hristoase,
Domnul meu blând!
Către Tine mă aplec cu fruntea.
Ca Toma îmi pun mâna la locul cel sfânt.
Strâns şi oprit în mine, fără de cuvânt,
aştept ca orbu, puntea
Luminii din adânc, cea fără înserare
şi care în tot omul, ca un lăuntric soare
ne luminează întreg în încăperea fiinţii.
Cum nu Te văd de noapte, grosimea de păcate,
Te pipăi cu sfială
cu degetul nădejdii, cu degetul credinţei,
cu deget bănuială,
cu deget de dorire şi chiar de îndoială,
şi neajuns aşi pune şi cealaltă mână,
Dar inima străpunsă de fulger, de aroură,
îndurerat şi dulce, cu răsuflarea îngână
Chemarea Ta întreagă şi fără voia mea,
bătaia rugăciunii aleargă spre lumină într-un
ALILUIA.

SANDU TUDOR
Din volumul „Imn-Acatist la Rugul Aprins al Maicii Domnului", Fundacion Cultural Rumana, Madrid, 1987, p. 32.

SCURTĂ NOTĂ BIOGRAFICĂ

Sandu Tudor este pseudonimul literar al lui Alexandru Theodorescu, poet şi călugăr martirizat în închisorile comuniste din România.

S-a născut în anul 1899, în Bucureşti, unde şi-a făcut şi studiile. A fost ofiţer de marină şi profesor de liceu. Înzestrat cu un ales dar poetic, publică în 1925 un volum de poezii. În 1932 a înfiinţat revista „Floarea de Foc", iar în 1933 ziarul „Credinţa". A colaborat la revistele literare „Gândirea", „Contemporanul" şi „Convorbiri Literare".

În tinereţe s-a bucurat de un popas mai îndelungat, împreună cu tatăl său, la muntele Athos. Acest fapt i-a consolidat adânca sa trăire duhovnicească pe care a deprins-o încă din familie. Ortodoxia era pentru el cadrul adevăratei spiritualităţi a poporului român.

Încercările ultimului război mondial, la care a luat parte, i-au cristalizat şi mai mult dorinţa de a se călugări. A făcut pasul acesta la Mânăstirea Antim din Bucureşti, devenind monahul Agaton. Aici s-au adunat între 1945—1953 mulţi intelectuali tineri şi mai în vârstă, atraşi de binecunoscuta mişcare de revigorare duhovnicească „Rugul aprins", la prestigiul căreia Sandu Tudor şi-a adus un excepţional aport, prin predicile înflăcărate pe care le rostea. Între cei care veneau să-l asculte s-au numărat şi nume ilustre ale culturii româneşti, precum V. Voiculescu, Paul Sterian, Ion Barbu, Al. Mironescu, etc.

În 1953 părăseşte Bucureştiul şi se retrage la Schitul Rarău din Moldova, luându-şi numele de sihastrul Daniil. Aici s-a aflat în legătură cu luptătorii din rezistenţa anticomunistă din Munţii Bucovinei, pe care i-a încurajat şi ajutat. Faptul acesta a fost bine-înţeles descoperit de securitate şi a determinat arestarea sa în anul 1958, pe când se afla în vizită la Bucureşti, în casa filozofului Al. Mironescu.

Practic, închisoarea sa a constituit o perioadă a martirajului, pentru că nu numai că a îndurat suferinţe inimaginabile, dar s-a şi sfârşit acolo, fără a se cunoaşte data exactă a morţii sale şi nici locul de îngropare.

Creaţiile lui Sandu Tudor dinaintea războiului sunt răspândite prin numeroase reviste şi gazete literare.

Cele publicate, în volum, la Madrid, în 1987 sunt: „Imn - Acatist la rugul aprins al Maicii Domnului" (p. 13—36); „Acatistul Sfântului Ioan Bugoslavul" (pag. 37—62) şi „Acatistul Prea Sfinţitului Părintelui nostru Calinic Cernicanul" (63—102), toate trei adevărate perle ale literaturii religioase româneşti.

Publicaţia noastră va găzdui, în continuare, din nestematele operei sale poetice.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Un Bucureşti al Bisericilor şi Credinţei

La numai doi paşi de clădirea Ambasadei USA din Bucureşti se află biserica Batiştei. Cine nu o cunoaşte? Mai toţi românii care am trecut prin birourile ambasadei, fie după zile de suferinţe, fie în cele de bucurie, ne-am repezit la Sfânta biserică din vecinătate şi ne-am închinat lui Dumnezeu, i-am mulţumit ori l-am rugat să ne ajute, am aprins o lumânare, două pentru adormiţii noştri în veci sau pentru cei neadormiţi. Multe ar putea povesti zidurile ei, înnegrite de fum şi de vechime, despre întâmplările contemporane la care a asistat, dar şi mai multe despre oamenii şi istoria ei din secolul trecut.

Iată, sunt aproape 200 de ani de când diaconul acestei biserici din „mahalaua Batiştei" i-a aşternut pe hârtie propria istorie — un fel de cronică a evenimentelor petrecute de la întemeierea oraşului şi a Ţării Româneşti — însoţind însemnările sale cu desene sau „zugrăveli colorate". Se numea Ioan Dobrescu şi era un simplu cojocar, dar unul

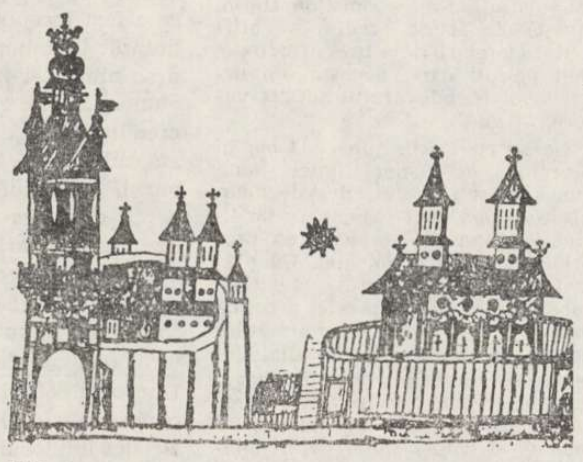

Fig. 1.

Fig. 2.

care îndeplinea funcţie de diacon şi de dascăl al şcolarilor din mahala. A scris cronica sa spre „lauda lui Dumnezeu", spre cunoaşterea Bibliei şi spre învăţătura urmaşilor. Îşi avea locuinţa peste drum de biserică, acolo unde astăzi se află o casă, la fel de mică precum cea din secolul fanariot, răsfăţată de un petec de verdeaţă. Avem aici, în desenul lui Dobrescu (fig. 1), imaginea bisericii aşa cum arăta ea în primele decenii ale anului 1800. Locaşul era înconjurat de un gard format din trunchiuri alipite de buşteni. În comparaţie cu acesta, locuinţa dascălului, un parter cu două ferestre şi un singur horn pe acoperiş, este disproporţionat de mică. Dar, la vremea aceea, singurele clădiri înalte în Bucureşti erau bisericile şi Turnul Colţei, — de asemenea prezent în desenul lui Dobrescu. Înfăţişarea lui este reală, aceea mai arătoasă de dinaintea cutremurului din 1802. Locul lui, se ştie, era în faţa actualei biserici a Colţei, peste drum de Palatul Şuţu, acesta inexistent la acea dată, el fiind foişorul de pază al oraşului şi al mânăstirii pe care o adăpostea după incinta sa de cărămidă, cu cele trei paraclise de pe ziduri şi cu turnuleţele sale medievale, amintind de ctitorii săi occidentali. Deci, meşterul cojocar are grijă să ne sugereze că, din grădina casei sale şi de sub pomul său preferat, el are privirea liberă atât înspre Turnul Colţei şi turlele mânăstirii cu acelaşi nume, cât şi spre ale bisericii Batiştei, în strana căreia el cânta. Între şi peste toate aceste ziduri înalte nu era decât Dumnezeu şi Soarele Lui. „Foarte cu râvnă — zice Dobrescu — şi cu cutremur am scris aceste certări dumnezeeşti asupra noastră pentru păcatele noastre, aflându-mă şi eu întru acest oraş" şi, adăugăm noi, în grădina casei sale din umbra bisericii la care diaconisea. Iată-l acum (fig. 2) odihnindu-se sub copacul din curtea casei, alături de el fiind masa pe care stau aşezate, în bună orânduială, pagina nescrisă încă a cronicii şi uneltele sale de scris. În imaginea următoare (fig. 3), ca într-o viitoare parcă „bandă desenată" — el este trezit brusc de o inspiraţie divină care îl atinge pe umăr, iar mâna Domnului îl binecuvântează de la fereastra cerului pentru încheierea lucrului său cronicăresc. O asemenea „mână a Mântuitorului" regăsim în fresca din San Clemente, Tahull, Catalania, circa 1123, Barcelona, Muzeul de Artă Antică şi într-o miniatură dintr-un

(Continuare în pag. a 4-a)

M.N. RUSU

La fel ca şi în anii trecuţi şi în acest an cu prilejul Sfintelor Sărbători de Paşti, Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Sibiului a venit în sprijinul familiilor nevoiaşe din oraşul Sibiu sau din alte localităţi, acordând în acest sens suma de 6 365 000 lei din Fondul Filantropic Eparhial, sumă ce a fost împărţită celor aflaţi în nevoi.

Adăugăm la aceasta şi faptul că Asociaţia Creştin-Ortodoxă de Ajutor Social din cadrul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu a acordat tot cu sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, familiilor nevoiaşe din Sibiu, ajutoare umanitare constând în alimente, în valoare de aproape 2 000 000 lei, cu prilejul Sf. Paşti.

Sf. SAVA GOTUL

Dacă numai cu câteva zile în urmă, la 11 Aprilie am sărbătorit cu bucurie duhovnicească pe Sf. Ierarh Calinic de la Cernica, iată-ne astăzi, toată suflarea românească, cinstind după datina strămbună, întru cântări de laudă pe Sf. SAVA GOTUL de la Buzău. I se spune „gotul" pentru că acest sfânt şi-a petrecut viaţa în Dacia, stăpânită pe atunci de „goţii migratori", iar scriitorii antici aveau obiceiul ca atunci când vorbeau de băştinaşi, să menţioneze în documentele vremii, nu pe aceştia, cum ar fi fost normal, ci pe cei care deţineau puterea militară, în cazul nostru pe goţi. Aşa se face că şi Dacia apare uneori în scrierile vremii sub numele de „Goţia".

Sf. Sava se naşte în anul 334, într-un sat din apropierea Buzăului, din părinţi creştini şi cinstitori de Dumnezeu. În „Actele martirice" se menţionează faptul că era „drept în credinţă, cucernic, blând, simplu la cuvânt, vorbind tuturor în chip paşnic despre adevăr, purtându-se cum se cuvine celor smeriţi, liniştit şi negrăbit la cuvânt şi foarte râvnitor la tot lucrul bun..." Şi tot în **actul martiric** se precizează că încă din fragedă copilărie s-a ataşat sufleteşte de preotul Sansala care avea legături strânse cu Biserica din Scytia Minor (Dobrogea de azi). Prin grija acestuia tânărul Sava, prin post şi rugăciune, sporeşte mereu în evlavie, blândeţe, smerenie şi statornicie în dreapta credinţă. Şi pornind goţii prigoană aprigă împotriva creştinilor, Tânărul Sava nu se ruşinează a-şi mărturisi convingerile sale religioase, fapt pentru care după mai multe bătăi, împreună cu duhovnicescul său părinte Sansala, sunt legaţi şi scoşi afară din sat, chiar în a III-a zi de Paşti şi aici sunt crunt chinuiţi. Dar spre uimirea chinuitorilor lor, chinurile în loc să-i determine să-şi părăsească credinţa, dimpotrivă i-au întărit şi mai mult şi i-au umplut de dârzenie şi curaj. Au urmat alte cruzimi, torturi şi chinuri, care nici pe departe nu l-au înfricoşat pe Sava, bineştiind că „cei ce ucid trupurile, nu pot ucide şi sufletele". Văzând mai marele goţilor Atharid că toate aceste munci nu l-au clintit întru mărturisirea credinţei, a poruncit să i se lege o greutate de gât şi să fie aruncat în apa râului Buzău. Neînspăimântându-l până nici moartea, aflând de hotărârea celor fără de Dumnezeu, cu faţa senină, precum altădată mucenicii în arenele romane, mulţumea lui Dumnezeu că-l va trimite mai curând la viaţa cea pururea fiitoare. Şi mergând chinuitorii cu el spre apa Buzăului se zice că ar fi intervenit cineva şi-ar fi ajuns cu aceştia la o înţelegere să-l facă pierdut, despre care aflând sfântul s-a opus, cerând cu insistenţă celor ce-l însoţeau: „De ce nu împliniţi ceea ce vi s-a poruncit? Iată, de faţă stau în slavă, cei ce au venit să mă primească şi pe care voi nu-i vedeţi". Acestea zicând, cu greutatea legată de gât a fost aruncat acolo unde era apa mai mare, dându-şi sufletul în mâinile lui Dumnezeu, în zorii zilei de 18 Aprilie a anului 372, în vârstă de numai 38 de ani. Fiind scos din apă de alţi creştini l-au îngropat în jurul Buzăului, de unde nu după mult timp, izvorând din pământ mireasmă binemirositoare, sunt cerute de Sf. Vasile cel Mare şi duse cu multă cinste în Capadocia, confirmând primirea marelui dar în epistola sa nr. 164 din anul 374, doar la doi ani după martirajul său.

De aceea se cade să ne amintim cu pioşenie de înaintaşii noştri, care nu de puţine ori au fost nevoiţi să mărturisească convingerile lor religioase până la sânge, neprecupeţind nimic altceva mai mult decât sufletul. Şi au trecut peste noi valuri de popoare migratoare, oameni fără de Dumnezeu şi care ne-au răscolit, nu de puţine ori până şi cenuşa din vatră, şi care n-au plecat niciodată cu mâna goală. Şi noi ce-am făcut? Ne-am luat de piept cu ei oare? Nicidecum. Poporul român a fost un popor paşnic, harnic şi cuminte, şi iertător cum nu mai e altul pe pământ. Ne-am plecat de fiecare dată fruntea în faţa duşmanului, precum se pleacă trestia în faţa vântului, şi după ce furtuna a trecut, ne-am ridicat iarăşi mândri fruntea spre soare, renăscându-ne uneori, până şi din cenuşă şi dovedind tuturor, că suntem aici dintotdeauna, că n-am venit de nicăieri şi că de când ne ştim români, ne ştim şi creştini. Şi nu orice fel de creştini. Ci creştini ortodocşi, din moşi strămoşi, nu catolici, nu baptişti, nu penticostalişti, nu iehovişti, nici calvini, nici luterani, nici musulmani. Şi deşi am fost atât de des hărţuiţi şi chinuiţi, nu ne-am lepădat credinţa în care au fost botezaţi voievozii noştri, iubitori şi dătători de legi şi datini, apărându-ne credinţa, ca pe lumina ochilor. Aşa se explică, cum binecredinciosul Ştefan cel Mare şi Sfânt a stat ca un zid în faţa semilunei, care se instalase până şi în Sf. Sofia din Constantinopol. El avea convingerea că atunci când îşi va pierde credinţa îşi va pierde şi sufletul, şi patria. De aceea n-a dat înapoi, iubindu-şi, cum va spune mult mai târziu, luceafărul poeziei noastre: „sărăcia, nevoile şi neamul" sau cum spunea marele Iorga, apărându-ne: „credinţa şi pământul ce ni le-a dat Dumnezeu, şi-asupra cărora nimeni n-a avut, nu are şi nu poate să aibă nici-un drept".

Pomenirea sfântului mucenic Sava de la Buzău să fie pentru noi toţi prilej binevenit de a ne aduce aminte de toate acestea, de a-i urma credinţa statornică în mărturisirea şi împlinirea marilor idealuri creştineşti şi româneşti, aducând lui Dumnezeu, mărire, slavă, cinste şi închinăciune şi rugându-l să mijlocească la Părintele luminilor spre a ne face părtaşi cu toţi cei bineplăcuţi Lui, întru Împărăţia Sa cea cerească, unde să auzim „ceea ce urechea încă n-a auzit, să vedem ceea ce încă ochiul n-a văzut şi să simţim ceea ce inimile noastre încă n-au simţit", pentru că unele ca acestea a pregătit Domnul celor ce-L iubesc pe Dânsul.

Arhim. ŞTEFAN GUŞĂ

Eutanasia via computer

Îndepărtata Australie deţine, de la 1 iulie 1996, un record sinistru, care a cutremurat întreaga lume: la această dată, în Teritoriul de Nord, a intrat în vigoare prima lege care autorizează eutanasia la bolnavii terminali. Sau, mai corect: sinucidere, asistată nu neapărat de un medic, ci de un computer.

Spre deosebire de legislaţia Olandei şi a celei a statului Oregon (aceasta din urmă, neintrată în vigoare), care se limitau să depenalizeze eutanasia: cea australiană e prima care legalizează sinuciderea asistată, adică dreptul oricărui bolnav terminal de a se da la moarte, beneficiind de asistenţă medicală. De această lege poate uza orice cetăţean australian care locuieşte sau se află în trecere prin Teritoriul de Nord.

Încă din prima zi, s-au anunţat şase bolnavi, solicitând „beneficiile" acestei legi. Totuşi, aplicarea ei s-a lovit de o furtună de critici, de natură legală, religioasă, etică, politică, din partea bisericilor, a asociaţiilor religioase pro vita, a asociaţiei medicilor. Astfel că medicii, care ar fi fost dispuşi să aplice acest „tratament", se tem încă de imputaţia de omucid. Încă şi normele aplicative ale legii sunt greu de respectat. Cererea de eutanasie trebuie aprobată de un grup de trei medici, dintre care, unul să fie psihiatru, iar altul, un specialist în boala de care suferă bolnavul; aceştia trebuie să declare că bolnavul este incurabil. Cum însă Northern Territory are puţini specialişti şi nici un oncolog, legea e inaplicabilă.

Între metodele propuse, există şi un sistem computerizat. Pacientul e aşezat în faţa unui „videoterminal" anonim, cu care este angajat într-un dialog: „Dacă apeşi butonul Yes, primeşti o injecţie letală şi vei muri în 30 de secunde. Accepţi?" Dacă răspunsul e afirmativ, „doctorul Moarte", prin intermediul unui braţ de fier, injectează o soluţie letală, în două faze: întâi, un barbituric, care adoarme bolnavul, apoi un relaxant muscular, care-l ucide prin asfixie. Iar ultima procedură constă în eliberarea unui certificat de deces, în care, cauza morţii este indicată: eutanasie.

Opinia publică mondială s-a declarat în total dezacord cu această lege. American Medical Association, la închiderea congresului anual, s-a exprimat, prin vot majoritar, împotriva sinuciderii asistate. Associazione Ryder Italia consideră practica eutanatică nu doar criminală, ci şi o ofensă şi contradicţie la profesiunea medicală. Alţii o consideră semnul „celui mai scăzut nivel al orizontului cultural al timpului nostru", datorat unei „concepţii politico-filosofice tot mai difuze: aceea a negării teoriei sacralităţii vieţii".

În ultimii ani, în mediile de gândire utilitaristică, influenţată de cultura anglo-saxonă, se afirmă tot mai mult că viaţa are valoare (deci merită să fie trăită) doar în măsura în care poate fi coordonată în condiţii de autonomie totală, fără limite de nici un fel (inclusiv durerea) care ar condiţiona-o. Pentru o asemenea concepţie asupra vieţii, eutanasia e uşor de acceptat: e, într-un fel, „sfârşitul anticipat şi ne-natural al vieţii, provocat de alţii sau de sine însuşi ,pentru a evita suferinţele în stadii de boală ireversibile şi în faze terminale, sau a pune capăt unei vieţi neproductive din punct de vedere intelectual şi social". Într-o astfel de comprensiune a eutanasiei, între „candidaţii la moarte" sunt aşezaţi şi cei în comă ireversibilă, malformaţii fără speranţa de ameliorare, cei suferinzi de boala Alzheimer în fază avansată, etc.

Unei asemenea provocări, cine trebuie să-i răspundă? Toţi. Creştinii, în primul rând. Dar şi toţi câţi se simt oameni. E vorba de o responsabilitate comună, care angajează. În faţa acestui atentat la adresa vieţii, cu o mască de legalitate şi cu implicaţii multiple, la diverse nivele, competenţa revine bioeticii.

Învăţătura creştină ortodoxă este aceea care oferă suportul axiologic întru apărarea vieţii, fundament pe care nici doctrinele filosofice nu-l au, dar nici alte doctrine religioase, fie ele şi creştine. E îndeobşte cunoscut că, pentru creştini, viaţa este un dat creatural, restaurat şi dăruit de Hristos prin moarte şi înviere. O viaţă omorâtă în imperfecţiunea ei, datorată păcatului, şi înviată spre veşnicie. În aceasta consistă suportul axiologic în apărarea vieţii, ca dar divin, dăruit de Dumnezeu — Singurul care poate dispune de viaţa omului. E drept, viaţa pământească nu-i valoarea supremă, nu-i un scop în sine: prin ea, urmărim să dobândim pe cea veşnică. Dar între viaţa pământească şi cea veşnică există continuitate realizată de harul divin necreat, care face ca cea de-a doua să se reverse peste cea dintâi, sfinţind-o, transfigurând-o. Acest adevăr de credinţă e afirmat cu claritate în ortodoxie, fapt pentru care, aceasta din urmă şi oferă adevăratul suport valoric al vieţii.

Ce să mai zicem de ceea ce, în literatura de specialitate, este cunoscut sub numele de „dezumanizarea medicinii"? Pentru medicină, eutanasia este negarea propriei identităţi şi misiuni. Cu atât mai inumană s-ar arăta medicina care ar acredita această practică oribilă, ce ar oferi muribundului drept ultima mângâiere dialogul nu cu o persoană, ci cu un... computer! Din fericire, cazul prezentat de noi este considerat de medicii înşişi o anomalie, o aberaţie. Şi totuşi, această „excepţie" a primit credit legal din partea unui parlament!

Încercând să releve latura umană a medicinii şi caracterul special al acesteia pentru bolnavii terminali, Dr. Giovanni Creton, preşedintele Asociaţiei Ryder Italia observa: „De mai bine de zece ani, acordăm asistenţă bolnavilor terminali; am urmărit până acum în jur de 1500 de persoane. Şi vă asigur că nici unul, nici unul n-a cerut vreodată să moară... Persoanele în vârstă (şi nu neapărat sărace) doar pentru că sunt singure îşi doresc să moară". Aşadar, unde eutanasia e dorită, acolo lipseşte de mult duhul vieţuirii creştine, prietenia şi orice urmă de umanitate. Iar când ea dobândeşte şi un cadru de legalitate, devine proba nu doar a secularizării conştiinţei, dar şi a dezumanizării acesteia.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
Roma

Sesiunea ecumenică de studii pentru tineret

Strasbourg, ediţia 1997

În perioada 13—20 aprilie, a avut loc sesiunea de studii, care a avut ca temă: RECONCILIEREA, viziunea creştină a unei noi convieţuiri în Europa. Organizatorii au fost: EYCE (Consiliul Ecumenic al Tineretului în Europa), IYCS-IMCS (Consiliul Internaţional al Studenţilor Catolici) MIJARC (Mişcarea Internaţională a Tineretului Catolic Rural şi Agricol), SYNDESMOS (Asociaţia Mondială a Tineretului Ortodox) şi WSCF-EUROPE (Federaţia Mondială a Studenţilor Creştini), cu sprijinul Centrului European de Tineret, care a oferit sejurul, pe baza finanţării Consiliului Europei.

Sesiunea aceasta de studii a reunit tineri din 19 ţări. România a fost reprezentată de: Daniela Rei din partea presei, Simona Corda, reprezentantă a Bisericii Luterane şi studentele Agnes Köber şi Senta Seidner, de la Facultatea Luterană de Teologie din Sibiu, precum şi Veronica Stavilă de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu. Cei 49 de participanţi au fost, în principal, delegaţi şi stewards la EEA 2 (A doua Adunare Ecumenică Europeană), care va avea loc la Graz, Austria, în luna iunie 1997. Unul din scopurile de la Strasbourg a fost pregătirea şi informarea despre lucrările de la Graz, în general, şi despre funcţia fiecăruia, în special. La Graz, reprezentanţii diferitelor Biserici vor discuta tema reconcilierii. Intenţia organizatorilor de la Strasbourg a fost ca şi tinerii să-şi exprime punctele de vedere privind această temă. În cadrul întâlnirii de la Graz, se vor discuta 6 subteme şi anume: unitatea între creştini, dialogul interreligios, dreptatea socială, globalizarea, ecologia, rezolvarea conflictului pe plan mondial. Participanţilor de la Strasbourg, împărţiţi pe şase grupe, li s-au repartizat câte una din aceste subteme. Concluziile discuţiilor fiecărei grupe au fost prezentate în plen, după care au fost asamblate într-un material de sinteză, care a constituit documentul final.

Participanţii au ajuns la concluzia că dialogul interconfesional şi chiar interreligios duce la o privire asupra celorlalţi cât şi la o mai bună cunoaştere a propriei Biserici. Lucrând cu ceilalţi îţi conturezi mai bine propria identitate. În această privinţă s-a arătat că la Sibiu se organizează, o dată pe lună, o vecernie ecumenică, la care participă ortodocşi, romano-catolici şi protestanţi. În privinţa dialogului interreligios, s-a subliniat că primele imagini pe care le asociem în mintea noastră cu alte religii, ca de pildă musulmani şi evrei, sunt negative şi un rol important în această situaţie îl are şi mass-media. În majoritatea cazurilor, dialogul interreligios este subsumat ideii de convertire. În discuţia despre ecologie, s-a accentuat că Biserica are un rol esenţial în refacerea legăturii dintre om şi natură, în cadrul mai larg al raportului dintre Dumnezeu şi creaţie. Concluzia a constat în ideea că orice ecologist sau protector al naturii nu trebuie să fie în mod necesar creştin dar orice creştin trebuie să fie un susţinător al ecologiei. De asemenea, s-a discutat despre cauzele şi încercările de rezolvare a conflictului precum şi despre dreptatea socială şi relaţiile între ţări, pe plan mondial.

Un punct separat l-a constituit prezentarea fiecărei ţări, care s-a desfăşurat în trei etape: 1. expoziţie cu drapel naţional, hărţi, vederi, fotografii, desene etc. specifice ţării, precum şi articole şi alte materiale din ţară privind reconcilierea; 2. feluri de mâncare şi băutură tradiţionale; 3. în seara culturală: cântece, poezii, dansuri etc. specifice ţării. În această ultimă parte am prezentat din partea României, „Ciuleandra", interpretată de Maria Tănase şi, pe acest fond sonor, am invitat toţi participanţii la joc. Tot atunci, două reprezentante ale minorităţii germane din România au prezentat un dans tradiţional. Contribuţia României a fost apreciată în mod deosebit, fapt pentru care i s-a decernat locul I la această probă culturală.

Întâlnirea de la Strasbourg a fost deosebit de interesantă şi a constituit un minunat prilej de apropiere între tineri, prilej pentru care suntem recunoscători organizatorilor.

IULIANA VERONICA STAVILĂ
studentă anul III
Teologie-Engleză
Facultatea de Teologie Sibiu

Egumenul bistriţean MISAIL IEROMONAHUL

— monah cărturar şi gospodar —

Printre personalităţile marcante ale monahismului ortodox român, mai puţin cunoscute, se numără şi ieromonahul Misail, fost egumen al Mânăstirii Bistriţa din Oltenia, în prima jumătate a secolului al XVI-lea.

Deşi nu avem nici o dată referitoare la începuturile vieţii sale, totuşi credem că a făcut parte din obştea Bistriţei, întrucât se înscrie între călugării cu o temeinică formaţie gospodărească şi culturală, caracteristică a numeroşi monahi din epoca respectivă, trăitori în această sfântă Mânăstire.

Se ştie că, spre sfârşitul secolului al XV-lea, la Mânăstirea Bistriţa funcţiona renumita **Şcoală de cultură slavonă,** unde o serie de călugări osteneau în domeniul culturii, realizând lucrări de mare valoare spirituală prin transcrierea unor opere patristice, juridice şi cultice. Format în această atmosferă cărturărească, ieromonahul Misail va sprijini şi promova apariţia altor creaţii spirituale şi artistice în timpul egumeniei sale.

Primele informaţii referitoare la ieromonahul Misail provin din perioada când conducea destinele Mânăstirii Bistriţa. Documentele îl atestă în această funcţie de-a lungul unui deceniu, fapt ce constituie o performanţă pentru epoca respectivă plină de frământări politice şi numeroase schimbări de domni. El este menţionat la 12 mai 1529 într-un hrisov emis de Moise Vodă (1529—1530), care confirmă Mânăstirii Bistriţa şi „părintelui egumen Misail" mai multe proprietăţi funciare din judeţul Romanaţi, ca să fie „slobode şi în pace de toate slujbele şi dajdiile câte se vor afla în ţară; birul să-l plătească şi haraciul ce se cuvine şi în oastea cea mare să meargă, iar de celelalte slujbe să fie scutiţi".

În anul 1530, egumenul Misail va oficia slujba funebră a primilor demnitari ai statului, voievodul Moise şi marele ban Barbu II Craiovescu, înhumaţi la Mânăstirea Bistriţa. Banul Barbu, căsătorit cu sora voievodului, îşi serbase nunta la 13 februarie 1530, când a fost răzbunată uciderea lui Radu de la Afumaţi (1522—1529) şi a fiului său, ocazie potrivită şi pentru a elimina adepţii partidei adverse a boierilor. Totuşi, unii scapă şi fug peste Dunăre de unde revin cu domn impus de turci, în persoana lui Vlad Înecatul (1530—1532). Confruntarea armată de la Viişoara pe Olt produce multe victime între ostaşi, căzând şi comandanţii lor. Aduşi la Bistriţa, pe mormântul voievodului, astăzi dispărut, s-a aşezat o piatră funerară cu inscripţia: **Cu blagocestiv sfârşit a răposat Io Moise voievod, fiul lui Vladislav voievod, care a făcut război la Viişoara, în anul 7038, luna august 29.** Din nefericire, nici mormântul marelui ban Barbu II nu se mai cunoaşte. Atunci este devastată şi Mânăstirea. Oastea lui Moise Vodă era formată şi din numeroşi militari primiţi ca ajutor de la Ştefan Mailath, viitorul voievod al Transilvaniei (1534—1540). Un hrisov al voievodului Vlad Vintilă de la Slatina (1532—1535), emis la 12 februarie 1533, spune că: „Au jefuit ungurii Mânăstirea şi au tăiat şi pe călugări; atunci au pierit şi cărţile".

Deşi Mânăstirea a fost avariată iar o parte dintre călugări ucişi, totuşi vrednicul egumen Misail ieromonahul reface zidurile şi viaţa monahală care se afirmă puternic, atât spiritual cât şi cultural. Chiar în anul 1531, caligraful Teofil ierodiaconul copiază o **Psaltire.** Pe lângă psalmii împăratului David, ea cuprinde **Noţiuni tipiconale** precum şi **Catavasiile** închinate sfinţilor sârbi Simeon şi Sava Nemanja şi Ştefan Uroş Decianski, dovadă că textul folosit de copist provenea din Serbia. Din autograf, aflăm că: „Eu, ierodiaconul Teofil, am scris această carte la Bistriţa..., care se află la poalele muntelui numit Păpuşa unde este truda şi ctitoria banilor, cu binecuvântarea egumenului Misail şi cu porunca ierodiaconului Teodor, eclesiarhul sfintei Mânăstiri, în anul 7039, în zilele lui Vlad voievod, fiul fostului Vlad voievod cel Tânăr".

Probabil, acelaşi ierodiacon Teofil începe scrierea unui **Tetraevanghel;** din cauza trecerii la cele veşnice, nu-l termină. Egumenul Misail apelează la monahul Mardarie din sfântul Munte Athos cu care se vede că Bistriţa avea strânse legături. Monahul athonit îl va termina în anul 1537. Readus la Mânăstire, a fost ornamentat cu miniaturi în aur şi culori, dovadă că aici activau miniaturişti experimentaţi în arta împodobirii artistice a manuscriselor.

Postfaţa Tetraevanghelului cuprinde întreaga istorie a manuscrisului, de o excepţională valoare, motiv pentru care vom prezenta câteva fragmente. Iată ce scrie, printre altele: „Eu, robul lui Dumnezeu, egumenul Misail de la Mânăstirea numită Bistriţa, am găsit de cuviinţă a scrie sfânta Tetraevanghelie şi, fiindcă meşterul cel ce a fost început-o a şi murit, am râvnit de osârdia sufletească şi am hotărât în inima mea să nu fie aşa cu o astfel de faptă bună, adică a se nimici şi în uitare a rămânea şi... am găsit pe un frate de la sfântul Munte Athos, prin dragoste către noi atras; acestuia am încredinţat-o şi am trimis-o ca să o săvârşească; şi acolo s-a scris la sfântul Munte Athos, şi iarăşi s-a adus aici în Mânăstire; am aşezat aurul, şi cu diferite culori am săvârşit-o şi am împodobit-o şi am depus-o în sus-zisa Mânăstire Bistriţa, în sfânta biserică... Vă rog dar, pe toţi părinţii şi fraţii noştri, şi cei tineri şi cei în vârstă şi cei bătrâni de vor citi sau scrie, să ne iertaţi pe noi cei ce cu osârdie la această faptă ne-am silit... S-a scris această sfântă Tetraevanghelie în sfântul Munte Athos din porunca părintelui egumen chir Misail ieromonahul, de la Mânăstirea numită Bistriţa, care este în Ţara Ungrovlahiei, şi se află sub ocrotirea Muntelui Păpuşa, şi unde este osteneala şi ctitoria băniei Craiovei, în zilele prea piosului şi de Hristos iubitorului Io Radu voievod... În anul 7054".

Egumenul Misail s-a afirmat şi ca administrator conştiincios al Mânăstirii, contribuind la întărirea ei economică. Astfel, în anul 1533 cumpără satul Miriliţa, „întărit" de Vlad Vintilă de la Slatina prin hrisovul din 27 decembrie 1533, apoi morile de la Miriliţa pe Olteţ, cum rezultă din „cartea" marelui ban Dumitru al Craiovei.

Fire blândă şi iubitor de pace, egumenul Misail contribuie la stingerea unui conflict mai vechi dintre mânăstirile Tismana şi Bistriţa. În acest sens, într-un document voievodal din 10 ianuarie 1538, Radu Paisie (1535—1545) adevereşte că: „Domnia mea am cercetat şi am judecat cu toţi cinstiţii vlastelini ai domniei mele, împreună cu părintele vlădică Varlaam, şi am aflat adevărul, că are sfânta Mânăstire de la Bistriţa jumătate din Tismana, iar Mânăstirea de la Tismana, cealaltă jumătate. De aceea, au venit egumenii şi fraţii de la amândouă mânăstirile înaintea domniei mele de s-au tocmit şi au schimbat sat pentru sat de a lor bună-voie, şi au dat tismănenii Mânăstirii de la Bistriţa satul Ceaurii pentru jumătate din Tismana, iar bistriţenii au dat Mânăstirii de la Tismana jumătate din Tismana pentru satul Ceaurii".

Din puţinele, dar preţioasele informaţii despre egumenul Misail ieromonahul, oferite de documentele epocii, se desprinde chipul unui călugăr vrednic, care şi-a împlinit chemarea sa, afirmându-se ca o personalitate distinsă din istoria monahismului ortodox român.

Arhim. VENIAMIN MICLE

FIII ÎNVIERII

(Luca 20, 36)

Învățătura despre învierea morților este o dogmă a Bisericii creștine, având temei în Revelația dumnezeiască, adică în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție. Întemeiată pe aceste izvoare de origine și autoritate divină, Biserica și-a formulat doctrina despre existența sufletului ca entitate spirituală deosebită de corp precum și despre nemurirea lui. Acestea sunt temeiurile despre învierea morților.

Prin înviere înțelegem revenirea sau întoarcerea la viața trupească a unei ființe omenești care a trăit cândva pe pământ. Când vorbim despre învierea propriu-zisă înțelegem așadar revenirea trupului omenesc la viața trăită mai înainte, adică unirea lui cu sufletul, după ce aceste două elemente componente ale ființei umane au stat despărțite o vreme ca urmare a morții biologice.

Credința în învierea morților a existat și la iudeii care au trăit înainte de Mântuitorul Hristos precum și la contemporanii Săi. Așa, de pildă, din cuvântul Domnului spus proorocului Iezechiel cu privire la oasele omenești văzute în descoperirea ce i s-a făcut, reiese că acestea vor învia (cap. 37, 5), precum și din cuvintele: morții tăi vor trăi și trupurile lor vor învia (Isaia 26, 19).

Aceeași credință o aveau și iudeii din vremea Mântuitorului Hristos, cum se poate constata din convorbirea Sa cu Marta, sora lui Lazăr, care era mort: Știu că va învia la înviere în ziua cea de apoi (Ioan 11, 24).

Din aceste exemple înțelegem că vor învia trupurile nu și sufletele, deoarece sufletul fiind o substanță spirituală și prin aceasta nemuritoare, având aceste însușiri, el nu poate muri în sensul în care moare trupul omenesc.

Cu toate că sufletul este nemuritor există totuși și o moarte sufletească.

Prin actul creației sufletul omenesc a fost înzestrat cu daruri supranaturale care îl ridică deasupra tuturor făpturilor, căci numai la creația omului Dumnezeu a spus: „să facem om după chipul și asemănarea Noastră" (Fac. 1, 26). El este purtător de viață divină, supranaturală, de har împărtășit de Dumnezeu însuși când a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființă vie" (Fac. 2, 7).

Ceea ce îl definește pe om, noblețea, demnitatea și valoarea sa este spiritul, sufletul care are la origine ca model Arhetipul divin. „Esența omului nu se află în materia din care este creat, ci în Arhetipul după care a fost creat și către care tinde" (P. Nellas).

Din însuși actul creației se vede că nu suntem un produs al naturii limitat la dimensiunile acestei lumi, căci suflarea de viață, duhul, harul divin îi deschide omului un alt orizont, el are altă viziune a vieții, viața lui are alt destin și altă vocație decât celelalte făpturi. Toate acestea sunt urmarea includerii omului în sfera sacrului, a sfințeniei. Ori, sfințenia aparține lui Dumnezeu, și, în acest caz, sacrul este fundamentul primordial al omului, după cum observă adânc și temeinic și Mircea Eliade: „manifestarea sacrului fondează ontologic lumea... este punctul fix, centrul existenței" (Sacrul și profanul, p. 3). Sacrul, spune el, nu este ceva adăugat omului ci aparține de însăși natura sa spirituală.

Păstrarea identității, a vocației sale era dependentă de menținerea sa în starea harică de la început, adică în sfera sacrului. Căderea în păcat a adus cu sine căderea din spirit într-un vid spiritual pentru el și pentru urmașii săi. Adică din ființă vie, din viața trăită în mod plenar în comuniune cu Dumnezeu, oamenii au căzut în simțualitate pervertită, într-un materialism grosier dar și în paralizarea sensibilității spirituale și atrofierea simțului duhovnicesc.

Urmarea acestei stări este exprimată prin cuvintele spuse de Dumnezeu înaintea începerii potopului: Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup (Fac. 6, 3). Aceasta înseamnă că viața oamenilor s-a limitat doar la trebuințele vieții materiale, instinctive sau, ceea ce este mai grav, a decăzut în viața de patimi, fapt care a dus la pervertirea sufletului și la răsturnarea rosturilor așezate de Dumnezeu în ființa omenească. Toate acestea așternu un văl de întuneric peste mintea omenească, îl închid pe om în carapacea egoismului, îi slăbesc puterile morale, sufletești încât acesta ajunge să spună răului bine și binelui rău (Isaia 5, 20).

Starea aceasta de decădere morală și religioasă s-a repetat și s-a accentuat cu trecerea timpului așa încât profeții și alți drepți ai Vechiului Testament au chemat pe oameni la pocăință, la convertire, la asanarea vieții lor morale, sufletești.

„Întoarceți-vă, copii răzvrătiți și Eu voi vindeca neascultarea voastră!", spune Dumnezeu prin glasul proorocului Ieremia (3, 22), iar prin proorocul Iezechiel, Dumnezeu spune: „pocăiți-vă și vă întoarceți de la toate nelegiuirile voastre, ca necredința să nu vă fie piedică. Lepădați de la voi toate păcatele voastre cu care ați greșit și vă faceți o inimă nouă și un duh nou. De ce să muriți voi, casa lui Israil?" (18, 30—32), „că Eu nu voiesc moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu" (33, 11).

„Întoarceți-vă la mine din toată inima voastră, cu postiri, cu plâns și cu tânguire, spune Dumnezeu prin proorocul Ioil, sfâșiați inimile și nu hainele voastre și întoarceți-vă către Domnul Dumnezeul vostru. O, de v-ați întoarce și v-ați pocăi, ar rămâne de pe urma voastră o binecuvântare, un prinos și o jertfă... pentru Domnul Dumnezeul vostru" (Ioil 2, 12—14).

Întreaga lucrare de convertire săvârșită de profeții Vechiului Testament este străbătută de firul roșu al chemării la îndreptare a vieții oamenilor potrivit voinței divine.

Cu toate acestea omenirea fiind lipsită de harul divin iar Legea morală a Vechiului Testament trezea conștiința păcatului dar și neputința omenirii de a depăși limitele vieții trăită fără perspective spirituale, dar trezea și dorința venirii Răscumpărătorului, adică a Mântuitorului Hristos.

Mântuitorul Hristos prin Jertfa Sa ne-a adus harul dumnezeiesc (Ioan 1, 17) și odată cu aceasta și putința îndumnezeirii noastre prin har, a realizării sfințeniei, a desăvârșirii morale.

Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru Cel din Ceruri desăvârșit este, spune Mântuitorul Hristos (Matei 5, 48), iar Sf. Petru spune: „Ci după Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții. Căci scris este: Fiți sfinți, pentru că Eu sfânt sunt" (I Petru 1, 15—16). „Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt" (Ps. 81, 6) și părtași dumnezeiești firi (II Petru 1, 4).

Dacă Mântuitorul Hristos ne-a dat porunca desăvârșirii ne-a dat și posibilitatea realizării acesteia prin harul divin pe care îl primim în Biserică prin Sf. Taine și prin preoți, care sunt iconomii tainelor lui Dumnezeu (I Petru 4, 10).

Prin harul Botezului noi ne naștem de sus, (Ioan 3, 3), este nașterea din apă și din Duh (Ioan 3,5), este baia nașterii celei de a doua făcută prin lucrarea Sf. Duh (Matei 3, 5) și spre iertarea păcatelor (F.A. 2, 38; 22, 16).

Sf. Scriptură numește Botezul „înnoirea vieții" (Rom. 6, 3) și deschiderea cugetului bun către Dumnezeu (I Petru 3, 21). Aceasta înseamnă că Botezul săvârșește renașterea spirituală și transformarea omului vechi în cel nou (II Cor. 5, 17), este o înviere cu Hristos după ce mai înainte am fost îngropați cu El prin Botez (Col. 2, 11).

Viața spirituală începută prin Botez se continuă prin Mirungere, prin care primim harurile Sf. Duh, prin Spovedanie, care este considerată al doilea Botez, și prin Sfânta Împărtășanie prin care ne împărtășim cu trupul și Sângele Domnului.

Dar credinciosul poate să trăiască viața și în afara oricărui principiu sau normă morală, adică poate să devină robul patimilor și al instinctelor minore, să decadă în robia simțurilor pervertite și să-și închidă orizontul vieții la limitele acestui veac.

Aceasta înseamnă căderea din har (Galateni 5, 4), adică ruperea comuniunii cu Dumnezeu, pierderea sensibilității duhovnicești și odată cu aceasta moartea spirituală. Despre existența morții spirituale vorbește Sf. Pavel când scrie efesenilor: iar pe voi v-a făcut vii, cei ce erați morți prin greșalele și păcatele voastre (2, 1) iar în Apocalipsă Mântuitorul Hristos îi spune preotului din Sardes prin glasul Sf. Ioan: Știu faptele tale, că ai nume, că trăiești dar ești mort (3, 1).

Din această moarte spirituală ne ridicăm cu ajutorul Mântuitorului Hristos, când prin convertirea noastră El a devenit sufletul sufletului nostru și inima inimii noastre, când ne-am unit cu El încât am devenit un duh cu El (I Cor. 6, 16); când am înțeles intenția divină, mesajul sau rostul cu care Dumnezeu ne-a trimis în lume și înțelegând și trăind acestea trăim creștinismul autentic.

Iată ce spune un gânditor creștin în acest sens: „A fi creștin înseamnă mai mult decât apartenența ta doctrinară la creștinism. A crede în Iisus înseamnă mai mult decât semnifică vorbele. Iată ce înseamnă: a te strămuta din tine în El; înseamnă a-L face pe El inima ta; înseamnă să ai un moment, o clipă în viața ta în care te-ai întâlnit real cu Iisus, clipă pe care să nu-ți ajungă viața întreagă de a o desfășura între oameni. De altfel acesta și este semnul că ești un convertit a lui Iisus: că te-ai dăruit Lui irevocabil" (A. Boca). Iar aceasta nu este altceva decât învierea ta, zidirea ta duhovnicească pe temelia care este Iisus Hristos.

Despre această înviere în timpul acestei vieți ne vorbește Mântuitorul Hristos când spune: „Adevărat, adevărat zic vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și cei care vor auzi vor învia" (Ioan 5, 25). Aici este vorba despre învierea cea de acum, nu de învierea cea de obște de la sfârșitul lumii și aceasta o dovedește faptul că aici se vorbește la timpul prezent: „vine ceasul și acum este când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu". Cu același prilej Mântuitorul Hristos a vorbit și despre învierea cea de obște: „că vine ceasul în care toți cei din morminte vor auzi glasul Lui și vor ieși cei ce au făcut cele bune spre învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele spre învierea osândirii" (Ioan 5, 28—29).

Despre învierea în timpul acestei vieți a vorbit Mântuitorul Hristos, și când a trimis pe Sf. Apostoli la propovăduirea Evangheliei: „Înviați pe cei morți" (Matei 10, 8).

De atunci până la sfârșitul veacului Biserica și preoții ei cheamă pe oameni la înviere. Aceasta este învierea cea dintâi despre care vorbește Mântuitorul Hristos în Apocalipsă: „Fericit și sfânt este cel ce are parte de învierea cea dintâi. Peste aceștia moartea cea de a doua nu are putere" (Apoc. 20, 6).

Aceștia sunt fiii învierii.

Despre aceștia a vorbit Mântuitorul Hristos când a spus: „Fiii veacului acestuia se însoară și se mărită; Iar cei ce se vor învrednici să dobândească veacul acela și învierea cea din morți, nici nu se însoară, nici nu se mărită. Căci nici să moară nu mai pot, căci sunt la fel cu îngerii și sunt fii ai lui Dumnezeu, fiind fii ai învierii" (Luca 20, 34—36).

La această înviere toți suntem chemați: tineri în sensul propriu al cuvântului dar și cei care sunt la vârsta maturității sau a bătrâneții care vor să trăiască viața cu însuflețirea și în puritatea morală pe care pot să o trăiască tinerii. Iar semnele care dovedesc această înviere sunt faptele izvorâte din har, din viața duhovnicească, harică pe care Sf. Apostol Pavel le numește roada Duhului. „Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția" (Galateni 5, 22—23).

Cei care au primit învățătura Mântuitorului Hristos, care cred în învierea Lui dar se și străduiesc să realizeze învierea cât timp trăiesc în această viață prin însăși această înviere ei s-au întâlnit în mod real cu Iisus. Din acest moment ei știu ce au de făcut.

Pentru aceștia, între care putem fi oricare dintre noi, de aici începe creștinismul.

Arhim. prof. VASILE PRESCURE

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

Ilie Măcelariu — 175 ani de la naștere

Jurist și bărbat politic de seamă, cărturar și publicist, Ilie Măcelariu face parte din generația pașoptistă, care a militat cu abnegație și dăruire, cu forța armelor și forța minții pentru libertatea politică și unitatea națională a poporului nostru.

Născut în Miercurea Sibiului, la 30 aprilie 1822, în famliia lui Marcu Măcelariu, viitorul luptător pentru cauza națională a urmat cursurile școlii primare din localitatea natală, liceul la Sibiu și Facultatea de Drept la Cluj, având-l coleg pe Avram Iancu. De aici se îndreaptă spre Târgu Mureș, unde, încadrat în cercul 38 de canceliști români, făcea practică la Tabla regească.

De tânăr, Ilie Măcelariu s-a încadrat în mișcarea națională, militând pentru emanciparea pe multiple planuri a românilor ardeleni. Declanșarea revoluției de la 1848 îl găsește la Târgu Mureș. Împreună cu ceilalți juriști români din orașul de pe Mureș, pătrunși de „spiritul timpului", el participă la întrunirile cu Avram Iancu și Alexandru Papiu Ilarian, pentru a stabili căile de urmat și acțiunile ce trebuiau săvârșite în vederea organizării luptei politice a românilor. Ia parte activă la mobilizarea satelor românești în scopul participării lor la adunarea de la Blaj.

Revoluționarul Ilie Măcelariu a participat la adunările din 30 aprilie și 3—5/15—17 mai 1848, ce s-au ținut pe Câmpia Libertății de la Blaj. Marea Adunare Națională îl numește membru al delegației trimisă la dieta din Cluj cu programul adoptat de revoluția română, iar Comitetul național român îl folosește pe avocatul Ilie Măcelariu pe lângă delegația trimisă la Viena pentru a obține recunoașterea de către împărat a revendicărilor cerute de români. Așa se face că în ultima decadă a lunii mai 1848, Ilie Măcelariu era la Viena și făcea parte din corpul secretarilor delegației române. Eforturile soliei rămân însă fără rezultat, monarhul, la 10 iunie 1848, sancționează legea uniunii Transilvaniei cu Ungaria.

Tribunul Măcelariu a luat parte la adunarea de la Blaj din 15—25 septembrie 1848 și a contribuit la organizarea luptei armate a românilor ardeleni pentru apărarea ființei naționale și a autonomiei Transilvaniei. Începând din luna octombrie 1848, Ilie Măcelariu, numit tribun militar la Miercurea, în prefectura a III-a cu sediul la Sebeș, recrutează oameni pentru oaste, îi organizează în centurii și decurii, participă la alegerea centurionilor și decurionilor, întocmește evidența armelor, se îngrijește ca cei fără puști să-și facă sau să li se dea lănci, coase, furci, topoare, îmblăcie etc. În această muncă el este ajutat de Tănase Moise, fost coleg de școală și delegat la Marea Adunare de la Blaj, care îndeplinea funcția de vicetribun.

Pe baza dispoziției Comitetului de pacificare, tribunul Ilie Măcelariu participă la luptele de la Aiud și Vințu de Jos. După succesele revoluționarilor români de la sfârșitul lui 1848, oștile maghiare conduse de generalul polonez Iosif Bem obțin o serie de victorii, înstăpânindu-se asupra Transilvaniei, cu excepția Munților Apuseni și a cetății Alba Iulia. Autoritățile maghiare instituite dezlănțuie o cruntă teroare, căreia îi cad victimă prefecți, tribuni, vicetribuni, preoți și o mare mulțime de țărani ardeleni.

În acele împrejurări, tribunul politic și militar Ilie Măcelariu este prins de unguri și judecat de un tribunal militar prezidat de colonelul nobil Gergyl Bethlen, pentru „vina de trădare" față de guvernul maghiar și condamnat la moarte. Printr-o întâmplare însă va scăpa cu viață. El luase prizonier pe medicul-șef al generalului Bem, care fusese rănit. Tribunul român a dispus ca prizonierul să fie bine tratat și îngrijit, iar după vindecare îl eliberează. Bem, dornic să răsplătească generozitatea lui Ilie Măcelariu, îl gratiază și ordonă, la rândul lui, eliberarea tribunului român. Apoi îi dă un bilet de liberă trecere, emis la 15 martie 1849, la Sibiu, menționând că lui Ilie Măcelariu i se permite să circule liber inclusiv în Miercurea, centrul fostului său tribunat.

Documentele vremii atestă devotamentul și dăruirea cu care Ilie Măcelariu și-a îndeplinit îndatoririle sale față de poporul român, căruia îi jurase credință. Judele Gligor din Cărpiniș spunea că în toamna lui 1848, tribunul din Miercurea a ținut „o dulce vorbire către popor", ce a înflăcărat „pe feciorii români" care s-au înrolat voluntar sub arme, fără a mai fi nevoie să se tragă la sorți, după obicei. Țăranii din Apoldu Mare, în frunte cu preotul Ioan Ivan relatau că discursurile patriotice rostite de Măcelariu „au inimat tinerimea", astfel că unii „din cei mai voinici feciori, de-a lor bunăvoie s-au băgat la cătane". Preotul, judele și jurații din Rod mărturiseau că avuseseră de mai multe ori „înțelegere" cu tribunul Măcelariu, care le vizita des satul. Nestor Fleșer, preotul din Miercurea, menționa că Ilie Măcelariu își ținea cuvântările, de regulă, în biserici, unde erau adunați românii. Tot parohul Fleșer vorbește despre activitatea intensă a tribunului de Miercurea desfășurată în primăvara anului 1849, atunci când zona era ocupată de trupele maghiare. „Rămânând în mijlocul nostru — scrie părintele Fleșer — cu pericolul vieții sale (Ilie Măcelariu) nu numai orașul nostru l-a apărat de multe necazuri și primejdii, ci și tot cuprinsul" l-a ferit de multe „asupriri din partea maghiarilor".

În perioada următoare, Ilie Măcelariu și românii din scaunul Miercurea — satele Rod, Cărpiniș, Poiana, Apoldu Mare, Reci, Gârbova, Ludoșu Mare, Topârcea și orașul Miercurea — continuă lupta pentru drepturi și libertăți. La 25 februarie 1849, ei cereau Curții de la Viena ca toți românii din monarhia habsburgică să formeze un corp politic unitar, înzestrat cu autonomie administrativă și legislativă. În cererile din 12 martie, 18 și 30 iulie 1849, ei precizau că teritoriile amintite să fie numite Țara Românească, care să aibă un guvern național cu sediul la Blaj. Ei cer ca în administrarea teritoriilor locuite de români să se numească comisari și dregători din neamul lor, la ministerele centrale să fie și funcționari români și să se alcătuiască un corp de trei reprezentanți naționali care „să stea în raport nemijlocit cu guvernatorul civil și militar și cu comisarul împărătesc".

După revoluție, va continua cu hotărâre și perseverență lupta pentru înfăptuirea programului adoptat pe Câmpul Libertății de la Blaj. Iar funcțiile ce le va deține — judecător în Miercurea, consilier la tribunalul din Sibiu și consilier gubernial la Cluj — le va folosi în interesul cauzei naționale.

Participă activ la lupta politică. Este prezent la Conferința națională de la Sibiu din ianuarie 1861 și la Conferința regnicolară de la Alba Iulia din februarie 1861. Și-a adus o contribuție însemnată la acțiunea românilor ce locuiau pe „pământul crăiesc", pentru a fi reprezentați în toate instituțiile administrative locale proporțional cu numărul lor. Este membru fondator al „Astrei" și a făcut parte din Comitetul Central al acesteia. Ia parte la lucrările dietei sibiene din 1863—1864; protestează împotriva uniunii Transilvaniei cu Ungaria; apără Pronunciamentul de la Blaj din 3/15 mai 1868 și înfierează bazele pactului dualist. Fiind deputat în dieta de la Pesta, la 7 martie 1867 încearcă să-și țină discursul în limba română, la care ungurii reacționează zgomotos și ostil, acuzându-l de daco-românism și invitându-l să nu confunde Pesta cu Bucureștiul. Reluând problema dreptului de a folosi limba maternă, Ilie Măcelariu, în ședința dietei din 17 iulie 1868, declara că deși „acest drept s-a șters pe hârtie, însă din inima națiunii române niciodată. Nu e pre lume putere — continua dânsul — care să mă poată despoia de acea fermă convingere că drepturile națiunii mele sunt pierdute pentru totdeauna, ci că acelea, acuș sau mai târziu, își vor câștiga valoare".

Profund nemulțumite de activitatea națională a lui Ilie Măcelariu, oficialitățile maghiare îl înlătură brutal din funcția de consilier gubernial, pensionându-l în mod forțat, în 1868, la vârsta de numai 46 de ani.

Măsura luată de autorități, firește, îl afectează pe Ilie Măcelariu. De-acum însă, dârzul combatant își va dedica toate forțele luptei pentru libertatea și unitatea poporului român.

Din inițiativa și prin grija sa are loc Conferința națională de la Miercurea, ținută la 7 martie 1869, când a luat ființă Partidul Național Român, al cărui fondator și președinte a fost Ilie Măcelariu. În rezoluția adoptată cu acea ocazie, se spunea: „Conferința inteligenței române din Miercurea s-a convins că românul numai în patria lui și numai ca român poate fi fericit". Neobositul bărbat politic și publicist va protesta public împotriva dispoziției din 18 martie 1869 a ministrului de Interne, prin care se interzicea ființarea Comitetului Central al Partidului Național Român și a comitetelor filiale.

Curajosul bărbat a continuat să activeze în mișcarea națională cu rol de conducere, cu toată dăruirea și pasiunea pentru apărarea drep-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PAUL ABRUDAN

Sf. Ioan Gură de Aur

SĂ FII OM!

Hai și devină om, pentru ca să nu-ți dezminți această cinste.
Înțelegi ce-ți spun?
Pretinzi că ești om? Da, dar tu ești numai cu numele, nu și cu fapta.
Pentru că, atunci când te văd că trăiești necugetat, cum să te numesc om și nu animal!
Când te văd că răpești, cum să te numesc om și nu lup? Când te văd că ești desfrânat, cum să te numesc om și nu porc?
Când te văd viclean, cum să te numesc om și nu șarpe?
Când te văd că ai venin în gura ta, cum să te numesc om și nu aspidă?
Când te văd că ești fără minte, cum să te numesc om și nu catâr?
Când te văd destrăbălat cum să te numesc om și nu armăsar!
Când te văd rece și nesimțitor cum să te numesc om și nu piatră!
Dumnezeu ți-a dăruit măreție, tu de ce ai trădat noblețea firii tale. Ce faci? Spune-mi.
Există oameni care au însușirea să comunice și cu animalele și să le transmită, cât este cu putință, ceva din măreția lor: învață papagalii să imite vocea oamenilor și astfel prin arta lor triumfă peste legile firii.
Îmblânzesc leii, încât să-i ducă în circurile din piețe. Leul o fiară sălbatică, o îmblânzești omule, iar pe tine te transformi într-o fiară mai crudă decât lupul?
Și ce e și mai rău! Fiecare dintre animale are câte o slăbiciune: lupul, răpirea, șarpele, viclenia, aspida, veninul. Nu este același lucru și cu omul cel rău. Acesta nu are numai una, ci mai multe slăbiciuni, devine și răpitor și viclean, și otrăvitor și adună în sufletul său toate răutățile animalelor.
Cum deci să te numesc om pe tine care n-ai nici un semn specific al demnității tale împărătești, nici coroană, nici porfiră.
„SĂ FACEM PE OM DUPĂ CHIPUL ȘI ASEMĂNAREA NOASTRĂ" a zis Dumnezeu.
Gândește deci, după al cui chip ai fost creat și să nu mai cazi în înjosirea dobitoacelor.
Ești om? Arată-mi-o în realitate. Nu pentru că ai suflet, ci pentru că ai rațiune și sentimente umane. Ești superior animalelor și tu devii rob patimilor tale dobitocești.

Elliniki Patrologia vol. 41 - Atena, 1966
Traducere Ierod. VISARION BĂLȚAT

Un Bucureşti al Bisericilor

Fig. 3.

(Urmare din pag. 1)

manuscris păstrat la Muntele Sinai.

Într-adevăr, pagina de manuscris care, o clipă mai înainte era abia începută, aşteptând harul Domnului să se pogoare asupra autorului, de astă dată este complet acoperită cu litere. Şi cronicarul nostru din alte vremi pare să cunoască faptul că lucrarea sa se datorează Dumnezeului său şi milei sale. „Sfârşit şi lui Dumnezeu laudă", sunt cuvintele cu care cojocarul târcovnic Dobrescu îşi încheie cronica presărată cu vignete, desene şi înfloriturі. „Rogu-vă, fraţilor, cu dragoste, ca orice veţi citi şi veţi găsi oareunde vreo greşală, să aveţi dragoste să îndreptaţi şi să mă iertaţi pre mine mult păcătosul, ca Domnul Dumnezeu să vă ierte şi pre voi".

Aşadar ,stimaţi cititori, de câte ori vă veţi afla la ambasada USA din Bucureşti şi treceţi apoi pragul bisericii Batiştei, ori al bisericii Colţei, atât amar de ani închisă, să vă gândiţi o clipă şi la dascălul Ioan Dobrescu, care ne-a lăsat imaginea lor de epocă în acest manuscris, frumos caligrafiat şi desenat de el însuşi.

New York, Februarie 1994

P.S. Alte imagini desenate de Ioan Dobrescu sunt: „Sfinţii Visarion, Ioan Gură de Aur şi Haralambie", invocaţi spre apărarea de ciumă; Cetatea Vavilonului; Radu Negru-Vodă întemeietorul Ţării Româneşti ş.a. Manuscrisul se află în păstrare la Biblioteca Academiei şi — sub aspect religios — abia recent a putut fi pus în circuit public.

Ilie Măcelariu — 175 ani de la naştere

(Urmare din pag. a 3-a)

turilor românilor ardeleni, fiind omniprezent în problemele politice şi deplasându-se mereu când la Braşov şi Cluj, când la Pesta şi Viena. În anii războiului pentru independenţă, Ilie Măcelariu şi soţia sa Iudita se vor situa în fruntea acţiunii de solidaritate cu fraţii de dincolo de Carpaţi. Din iniţiativa Iuditei Măcelariu a luat fiinţă la Sibiu **Comitetul femeilor române pentru ajutorarea soldaţilor răniţi şi a familiilor celor căzuţi în războiul din 1877/1878.** Când acest organ a fost interzis de autorităţile maghiare, Iudita Măcelariu, îndrumată de soţul ei, a protestat public împotriva măsurii adoptate de oficialităţile de la Pesta. Apoi s-a angajat, ca persoană particulară, să colecteze bani şi ofrande materiale pentru răniţii din România. Acţionând cu curaj şi perseverenţă, şi cu ajutorul soţului, de-a lungul a peste unsprezece luni, vrednica româncă a adunat contribuţii băneşti de la aproape 2 000 persoane, în sumă de peste 44 000 lei aur şi însemnate cantităţi de ofrande materiale, pe care le-a trimis Societăţii de Cruce Roşie din România.

Următorii ani, Ilie Măcelariu i-a închinat luptei pentru întărirea mişcării naţionale, înfăptuirea unificării Partidului Naţonal Român în 1881 şi dobândirea de drepturi şi libertăţi politice pentru poporul al cărui fiu era.

Menţionăm contribuţia patriotului Ilie Măcelariu la înfiinţarea, în 1872, a primei bănci româneşti din Transilvania, Banca „Albina" din Sibiu, instituţie care a avut un rol foarte important în dezvoltarea economică şi socială a românilor transilvăneni. El a desfăşurat şi o bogată activitate culturală şi publicistică. În calitate de membru în Comitetul Central al „Astrei", s-a preocupat de bunul mers al şcolii româneşti ardelene, de răspândirea culturii şi literaturii în rândurile maselor, de activitatea ştiinţifică, de legăturile cu românii de dincolo de munţi; a sprijinit material şi financiar o serie de elevi la şcoli de meserii, licee şi institute de învăţământ superior.

Viaţa foarte plină, agitată şi de permanentă tensiune i-a măcinat sănătatea. Inima-i generoasă a încetat să mai bată la 20 februarie 1891. Prietenii, cunoscuţii şi oficialităţile Sibiului l-au condus pe ultimul drum la cimitirul Iosefin, aşezându-l alături de soţia sa. Prin întreaga sa activitate pusă în slujba intereselor naţionale, patriotul Ilie Măcelariu, prieten apropiat şi tovarăş de luptă cu arma în mână al lui Avram Iancu, şi-a înscris numele la loc de frunte în istoria şi conştiinţa poporului român.

Cu prilejul aniversării a 175 de ani de la naşterea lui Ilie Măcelariu, se cuvine să-i aducem un cald şi binemeritat omagiu, pentru faptele sale închinate luptei pentru independenţă şi unitate politică.

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROT. ORT. ROM. FĂGĂRAŞ Parohia — HUREZ —

Termen de concurs: 1 IUNIE — 1 IULIE 1997

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cererea în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copiii, părinţii, locul de muncă al soţiei, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

SF. GRIGORIE PALAMA

(Urmare din pag. 1)

a-L cinsti pe Cel care era adormit acolo, dar şi pentru a acoperi mirosul urât pe care avea să-l degajeze trupul care trebuia să se descompună. Ele gândeau astfel, ca datorită miresmelor, cei care vor dori să se poată apropia de acest trup.

4. După ce au pregătit mirul şi miresmele, sâmbăta s-au odihnit după lege. Prin urmare, ele nu ştiau încă care era adevăratul Sabat, nici nu au cunoscut acest Sabat binecuvântat, dincolo de toate, care ridică natura noastră din regiunile abisale ale iadului spre înălţimile atotluminoase, divine şi cereşti.

„Iar în ziua cea dintâi a săptămânii, foarte de dimineaţă, au venit ele la mormânt, aducând miresmele pe care le pregătiseră" (Luca 24, 1), iar Sfântul Matei spune „după ce a trecut sâmbăta când se lumina de ziua întâi a săptămânii, a venit Maria Magdalena şi cealaltă Marie, ca să vadă mormântul" (Matei 28, 1), iar Sfântul Ioan, el spune: „dis-de-dimineţă, fiind încă întuneric" a venit Maria Magdalena la mormânt (Ioan 20, 1). În fine, Sfântul Marcu afirmă că „dis-de-dimineaţă, în prima zi a săptămânii" au venit trei femei la mormânt (Marcu 16, 1-2).

Prin urmare, toţi Sfinţii Evanghelişti vorbesc de Duminică, prima zi a săptămânii, „după Sabat", „foarte de dimineaţă", „pe când încă era întuneric". Iar aceasta înseamnă că era momentul aproape de dimineaţă când lumina şi întunericul sunt încă amestecate. Este momentul în care răsăritul începe a străluci în orizont. Privind aceasta de departe, se poate avea impresia că cerul se colorează cu licăriri de lumină, în jurul celei de al nouălea ceas al nopţii, iar atunci când mai sunt trei ore până la ivirea desăvârşită a zorilor. Dar Evangheliştii par a fi puţin în dezacord asupra acestui moment şi asupra numărului femeilor. Aşa cum am spus, femeile purtătoare de mir erau numeroase şi ele nu au venit la mormânt doar o singură dată, ci de două sau trei ori, de fiecare dată altele, în cursul aceleiaşi dimineţi. Astfel, nu toate au venit în acelaşi moment: Maria Magdalena, spre deosebire de celelalte a revenit şi a rămas un timp mai îndelungat la mormânt. Dar eu, vrând să fac o sinteză la ceea ce spun Evangheliştii, afirm că Maica Domnului a fost prima care a venit la mormântul Fiului ei şi Dumnezeului ei, precedând-o pe Maria Magdalena. Aceasta ne-o spune în mod special Sfântul Evanghelist Matei: „Căci Maria Magdalena şi cealaltă Marie - adică Maica Domnului - au venit la mormânt şi iată s-a făcut cutremur mare, căci îngerul Domnului, coborând din cer şi venind, a prăvălit piatra şi şedea deasupra ei" (Matei 28, 1-2).

5. Toate celelalte femei au venit însă după acest cutremur şi după fuga paznicilor, găsind mormântul gol şi piatra prăvălită. Preacurata Fecioară a fost de faţă când a avut loc acest seism, când mormântul a fost deschis şi piatra dată la o parte şi la acestea au participat şi cei care păzeau mormântul cuprinşi fiind însă de mare frică ... Dar Maica Domnului, ea, a asistat la toate acestea cu bucurie ... Şi cred că pentru ea, înainte de toate a fost deschis mormântul de viaţă dătător căci bucuria ei tainică acum se adevereşte ... Pentru ea, în primul rând, apoi prin ea, pentru noi, toate lucrurile s-au deschis sus în cer şi aici, jos, pe pământ; pentru ea, îngerul era atât de luminos încât, la acel moment, noapte fiind încă, sub abundenţa de lumină a îngerului, ea a văzut nu numai mormântul gol dar şi giulgiurile singure zăcând. Îngerul vestitor a fost însuşi Gavril, căci văzând-o grăbindu-se spre mormânt - el, care la început I-a spus: „Nu te teme Marie, că ai aflat har înaintea lui Dumnezeu" - el şi acum se pogoară pentru a adresa aceleaşi cuvinte preacuratei Fecioare, vestindu-I, şi adeverindu-I, învierea din morţi a Celui care S-a născut din ea fără sămânţă.

„Iar îngerul răspunzând - spune Sfântul Matei - a zis femeilor: nu vă temeţi că ştiu că pe Iisus cel răstignit Îl căutaţi ... Nu este aici, căci s-a sculat precum a zis, veniţi de vedeţi locul unde a zăcut" (Matei 28, 6-8).

6. Se pare, că însăşi Maria Magdalena păstra în sine o oarecare teamă, ca de altfel şi celelalte femei care veniseră la mormânt. Aceasta se întâmpla pentru că ele n-au cuprins încă adâncimea şi puterea cuvintelor îngerului, neavând nici puterea de a simţi în mod desăvârşit lumina (învierii), de a o vedea şi a o înţelege.

Dar Maica Domnului a simţit în inima ei această mare bucurie despre care vorbeşte Matei, înţelegând cuvintele îngerului şi devenită toată lumină, ea, care a fost eminamente preacurată şi plină de har, ea, care a recunoscut cu certitudine adevărul în toate, a crezut cuvintelor arhanghelului plină fiind de bucurie ...

7. Vedeţi deci, cum înainte de Maria Magdalena, prima, cea care l-a văzut pe Cel care a suferit şi înviat pentru a noastră mântuire, a fost Preacurata Fecioară Maria. Iisus întâmpină femeile pe cale şi le spune: „Bucuraţi-vă!", „Iar ele, apropiindu-se, au cuprins picioarele Lui şi I s-au închinat" (Matei 28, 9). În acelaşi mod, însoţită de Maria Magdalena, Maica Domnului a fost singura care a înţeles vestea cea bună a învierii, prima care a cuprins puterea acestor cuvinte şi umplându-se de o tainică bucurie a venit în întâmpinarea Fiului ei şi Dumnezeului ei. Prima între toţi ea L-a văzut şi L-a recunoscut pe Cel înviat, şi, căzând la picioarele Lui, L-a atins cu dragoste, devenind primul Apostol, mai înainte de toţi Apostolii.

Cât despre faptul că Maria Magdalena nu a fost cu Cea Preacurată când Domnul I-a apărut şi vorbit ei, vorbeşte Sfântul Ioan, care spune că „Maria Magdalena a alergat şi a venit la Simon Petru şi la celălalt ucenic pe care îl iubea Iisus şi le-a zis: 'Au luat pe Domnul din mormânt şi nu ştiu unde l-au pus' " (Ioan 20, 2). Căci dacă ea l-ar fi văzut, şi atins cu mâinile ei, cum ar fi putut spune astfel de cuvinte? Chiar după ce Petru şi Ioan au alergat la mormânt, Maria Magdalena a rămas afară lângă mormânt plângând (Ioan 20, 11).

8. Vedeţi cum, departe de a-L fi văzut, ea nu a fost nici umplută de bucuria de a-L auzi. Iar când îngerii care I-au apărut au întrebat-o: „Femeie pentru ce plângi?" (Ioan 20, 13) din nou, ea nu vorbeşte decât de cel mort în răspunsul ei. Iar când ea s-a întors şi a văzut pe Domnul, totuşi nu l-a recunoscut până când Acesta a strigat-o pe nume şi I s-a descoperit ca viu şi înviat din morţi. Căzând la pământ şi căutând să-i cuprindă preacuratele picioare, Îl aude spunându-i: „nu mă atinge". Prin aceasta vedem că înainte de a fi apărut femeilor purtătoare de mir, El S-a arătat Preacuratei Sale Maici, Care L-a atins şi care I s-a închinat. Sfântul Matei extinde acest fapt şi la celelalte femei, nevrând pentru motiv de afirmat mai înainte să vorbească de rolul pe care l-a jucat Maica Domnului în astfel de circumstanţe ...

Dar ucenicii, în ziua învierii, în care au aflat de la Petru şi Ioan, de la Luca şi Cleopa că Domnul era viu, nu au crezut celor spuse şi de aceea însuşi Domnul îi mustră pentru necredinţa lor, arătându-li-se, când erau toţi adunaţi. După ce s-a arătat lor în câteva rânduri ca viu şi înviat din morţi, toţi au crezut şi au propovăduit vestea cea bună pretutindenea: „în tot pământul a ieşit vestirea lor şi la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. 18, 4) iar ei, plecând, au propovăduit pretutindeni şi Domnul lucra cu ei şi întărea cuvântul prin semnele care urmau" (Mc. 16, 20). Într-adevăr aceste semne erau necesare pentru a confirma adevărul propovăduit, iar minunile pentru a întări şi arăta credinţa cea adevărată celor care primeau cuvântul. Căci credinţa adevărată se arată prin fapte şi, astfel, fraţilor, este fără nici un folos a spune că am credinţa adevărată, dumnezeiască, dacă nu o arăt în fapte. Ce-au folosit acele candele fecioarelor nebune, dacă nu aveau în ele untdelemnul milosteniei şi al dragostei compătimitoare? Şi ce i-a folosit omului care a intrat la cină, răspunzând iniţiativei, dacă nu era îmbrăcat în haine de nuntă? Da, într-adevăr, a fost invitat şi el a venit cu toată credinţa, dar a fost ruşinat şi aruncat în întunericul cel mai dinafară, fiindcă era îmbrăcat cu josnicia faptelor rele. Să ne învrednicească preabunul Dumnezeu ca nici dintre noi, cei chemaţi de Hristos, să nu ajungem la locul de chin veşnic, ci, ducând o viaţă conformă credinţei noastre, să intrăm cu toţii în cămara de nuntă, îmbrăcaţi cu haina faptelor bune, pentru a trăi pe veci, împreună cu toţi sfinţii. Amin.

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Scriitor de limbă română, franceză şi spaniolă, lui Alexandru Ciorănescu (n. 1911), i se publică acum în româneşte un roman **Cuţitul verde,** apărut mai întâi la Paris în 1963, în traducerea Ilenei şi a lui Mihai Cantuniari. A cunoscut şi o traducere germană în 1963. Autorul, autor al multor opere apărute în străinătate, în limbi străine, e acum prea puţin cunoscut în România, deşi a publicat şi aici până în 1945, înainte de a emigra. Oricum, deja avea în România un nume consacrat. Acum e aşezat alături de scriitorii români realizaţi în străinătate, Mircea Eliade, Emil Cioran şi Eugen Ionescu, fiind şi el romancier, poet, eseist, dramaturg, comparatist.

Editura „Fundaţiei Culturale Române" împreună cu editura „Humanitas" (1993), publică acest roman pentru a aduce în atenţia generaţiei prezente un scriitor mare şi, poate, şi pentru a încerca un test de valoare printre contemporanii de după aproape jumătate de secol.

Deşi acum românii se descurcă din nou şi în franceză şi în spaniolă, totuşi traducerile din scriitorii români care au scris în limbi străine vin cu adevărat acasă, şi în limba lor de acasă. Să ne gândim în prezent la Cioran, la Mircea Eliade, la Eugen Ionescu, traduşi acum aproape în întregime. Nu acelaşi lucru se întâmplă cu Principesa Ana, Elisabeta Brâncoveanu, contesă de Noailles, romăncă de origine, dar poetă franceză (+ 1933), membră de onoare a Academiei Române (1925), cu opera necunoscută în româneşte. Tot aşa s-a întâmplat şi cu Iulia Haşdeu (+1888), a cărei operă postumă a apărut în trei volume în franţuzeşte (înainte de 1900). Acestora le-am mai putea adăuga încă mulţi alţii: Ştefan Lupaşcu, Martha Bibescu, premiată de Academia Franceză, Tristan Tzara, unul din întemeietorii dadaismului, în Elveţia şi în Franţa, Elena Văcărescu, membră de onoare a Academiei române ş. a.

Aşteptăm întoarcerea tuturor în limba română!

● În timpul celor aproape cincizeci de ani de comunism la noi, mulţi oameni de cultură s-au autoexilat. Unii s-au realizat, alţii s-au pierdut. Cei din Franţa s-au acomodat mai uşor, Eugen Ionescu, Emil Cioran, Ioan Cuşa, Miron Chiropol, Paul Goma, Paul Barbăneagră şi alţii, unii scriind tot în româneşte, alţii scriind foarte bine în franţuzeşte. Şi în Germania este de remarcat un Paul Miron, un Petru Dumitriu, un George Bălan şi, desigur n-au fost ocolite de români, nici cele două Americi, Petru Popescu, poet în ţară, ajunge dramaturg şi romancier în America, se fac filme după cărţile lui, Ştefan Baciu scrie poezii, prin Honolulu sau prin vecinătate, Dr. Palade ia premiul Nobel pentru medicină, Saul Bellow, căsătorit cu o româncă, ia Premiul Nobel pentru literatură. Mai aproape de noi, un maramureşan, deşi evreu, străluceşte în literatură şi am mai putea adăuga încă mulţi alţii. Nu ştiu dacă s-a făcut, dar dacă nu, un dicţionar al românilor realizaţi peste hotare ar fi de mare utilitate.

Am găsit doi români profesori universitari, autori de cărţi, şi la Buenos Aires, unde trăieşte şi fiica lui A.C. Cuza, doamna Marconi, preocupată de iconografia ortodoxă.

Din lista aceasta, desigur sumară, n-ar trebui să lipsească nici George Alexe, poet remarcabil care trăieşte de mult şi scrie la Detroit. În româneşte. A publicat şi o revistă în limba română, **„Comuniunea Românească"**, iar acum am în faţă o carte de versuri suave şi profunde, cu evident nerv poetic, intitulată „ŢĂRMUL DINSPRE CER" (Moonfall Press, Washington D.C. 1993, 126 p.).

Ce păcat că are o circulaţie atât de redusă în ţară. Altul i-ar fi aci destinul literar dacă ar publica aici.

*

● În colecţia „Maeştri spirituali", editura Humanitas publică o monografie WITTGENSTEIN de A.C. Grayling (1996, 202 p., traducere de Gheorghe Ştefanov).

E un filozof complicat, dar nici un om de cultură nu se poate lipsi de el. Nici teologii. Autorul monografiei ni-l face mai accesibil, căci opera lui propriu-zisă nu e uşor de abordat. E bine să se încerce, după lectura acestei prezentări.

*

● O altă monografie, tot în colecţia „Maeştri spirituali" a editurii Humanitas, e şi un SPINOZA, de Roger Scruton (Buc., 1986, trad. de Diana Arghirescu, 155 p.).

Cine vrea să-l abordeze pe Spinoza, trebuie să treacă prin această monografie.

*

● A apărut încă un Mircea Eliade: OCULTISM, VRĂJITORIE ŞI MODE CULTURALE. ESEURI DE RELIGIE COMPARATĂ (trad. de Elena Bortă, Humanitas, 1997, 190 p.). Nu mai are nevoie de recomandare. Editura însă are nevoie de o caldă apreciere.

*

● Preotul Eugen Drăgoi din Galaţi publică o carte de eseuri intitulată **„Cunoaştere şi libertate în Dumnezeu"** (Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1997, 103 p.). La sfârşit are şi câteva selecţii de „Note de lector", bine alese. Dintre temele abordate în carte, deşi toate sunt interesante, aş prefera **„Anonimat şi sfinţenie"** şi **„Sfinţenia ca stare".** Sunt desigur notaţii scurte, pe care autorul le-ar putea lărgi mult şi cu folos. Dar autorul abia ni se propune, cu modestie. Să continue şi se va şi impune.

*

● Încă o carte despre Transilvania: **Geneza identităţii naţionale la românii ardeleni".**

Atât pot să spun deocamdată, doar la o simplă răsfoire: **merită citită.** Autorul nu ocoleşte nimic din ceea ce s-a spus de bine sau de rău despre ardeleni. Şi dă replica. Trebuie citită rând cu rând.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 mai
şi
1 iunie
Nr. 19—22
1997

ÎNĂLŢAREA DOMNULUI

La 40 de zile de la luminatul praznic al Învierii Domnului sau Sf. Paşti, şi cu 10 zile înainte de sărbătoarea Pogorârii Sf. Duh sau a Rusaliilor, Biserica Creştină prăznuieşte cu aleasă bucurie duhovnicească înălţarea la cer cu trupul, a Mântuitorului Iisus Hristos sau Ispasul. Este una din cele mai vechi sărbători creştine, amintită în Constituţiile Apostolice precum şi în lucrarea „Despre Sărbătoarea Paştilor" a lui Eusebiu de Cezareea.

Sf. Ioan Gură de Aur o numeşte „ziua cea mare, cea cinstită şi cea luminoasă a Celui Răstignit", iar Sf. Antonie al Alexandriei, Sf. Grigorie de Nissa şi Fericitul Augustin i-au închinat cuvântări alese păstrate până astăzi.

În Simbolul Credinţei, mărturisim că Iisus Hristos, cel născut din Tatăl mai înainte de veci ca om, născut la „plinirea vremii" (Gal. 4, 4), din Fecioara Maria, a pătimit, s-a răstignit, a fost îngropat, a înviat a treia zi după Scripturi şi „s-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui".

În iconomia mântuirii neamului omenesc Înălţarea la cer a Domnului ocupă un loc important şi împreună cu Învierea şi cu Pogorârea Sf. Duh formează triada de evenimente care pecetluiesc lucrarea divino-umană a Mântuitorului Hristos.

Evenimentul Înălţării ne este relatat de către Sf. Evanghelii. Sf. Ev. Marcu ne spune pe scurt că „Domnul după ce a vorbit cu ei (cu ucenicii) S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu" (Marcu 16, 19).

Evanghelistul Luca ne relatează şi el minunea Înălţării Domnului: „Şi i-a scos afară până în Betania şi ridicându-şi mâinile i-a binecuvântat. Şi când îi binecuvânta S-a depărtat de la ei şi S-a înălţat la cer. Iar ei închinându-i-se Lui s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare..." (Luca 24, 49—52).

Acelaşi evanghelist Luca, în cea de a doua sa lucrare cuprinsă în canonul Noului Testament, e vorba de cartea Faptele Apostolilor, ne descrie mai pe larg şi cu noi amănunte Înălţarea la cer a Domnului, arătând că Domnul Iisus „până în ziua în care S-a înălţat la cer, după ce a dat porunci apostolilor pe care i-a ales prin Duhul Sfânt, cărora s-a şi înfăţişat viu după patima Sa prin multe semne doveditoare, arătându-li se timp de 40 de zile şi vorbind cele despre împărăţia lui Dumnezeu". (Fapte 1, 2—3), le-a poruncit acestora să nu se depărteze de Ierusalim ci să aştepte făgăduinţa Tatălui — adică revărsarea Duhului Sfânt asupra lor.

Îmbrăcaţi cu putere de sus, ei, apostolii vor deveni martori ai Învierii şi ai Înălţării Lui în Ierusalim şi în Iudeea şi în Samaria şi până la marginile pământului. După ce le-a spus acestea — notează Sf. Luca „s a înălţat la cer, în văzul lor şi un nor L-a luat de la ochii lor, şi căutând ei la cer, când mergea El, iată doi bărbaţi au stătut înaintea lor în veşminte strălucitoare. Care au zis: bărbaţi galileeni, ce staţi căutând

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhidiacon VISARION BĂLŢAT

Întâlnirea Preşedintelui României, Domnul Emil Constantinescu, cu reprezentanţi şi conducători ai Bisericilor şi Comunităţilor religioase din ţară

Sâmbătă, 3 mai 1997, Domnul Preşedinte Emil Constantinescu i-a primit, la Palatul Cotroceni, pe reprezentanţii şi conducătorii Bisericilor şi ai Comunităţilor religioase din România.

Momentul ales a succedat o perioadă de reculegere şi înnoire sufletească, atât pentru creştini, cât şi pentru evrei şi musulmani.

S-a voit ca întâlnirea să fie mai mult decât un dialog convenţional. Scopul ei a fost acela al unei întâlniri cu caracter deosebit în care să se dea expresie convingerii cum că religia reprezintă pentru societate ceea ce reprezintă sufletul pentru trup. S-a subliniat ca atare ideea că atât slujitorii cultelor cât şi credincioşii trebuie să dea mărturie despre credinţa lor şi adevărurile pe care le propovăduiesc printr-o trăire în deplin acord cu acestea, promovând unitatea în diversitate, toleranţa şi respectul reciproc. S-a pus în lumină şi faptul că în urma transformărilor survenite în decembrie 1989, şi mai ales în urma alegerilor din noiembrie 1996, statul român însuşi, nu doar respectă şi recunoaşte marile valori religioase, dar se şi orientează după ele, în politica pe care o promovează.

Nu au fost ocolite problemele şi stările de lucruri care din păcate umbresc şi menţin tensionate relaţiile dintre culte. Acestora trebuie să li se acorde atenţia cuvenită şi soluţionarea lor să se facă pe baza dialogului sincer, deschis, iniţiat cu răbdare şi în spirtul dreptăţii, adevărului şi dragostei.

Momentul istoric pe care îl trăim impune ca o datorie primordială a cultelor participarea lor, nemijlocită la redresarea morală a societăţii româneşti, profund marcată de îndelungata perioadă a dominaţiei atee şi totalitariste.

Atât preşedintele ţării cât şi unii reprezentanţi ai cultelor au luat cuvântul, exprimând idei, preocupări, năzuinţe şi doleanţe care privesc statutul fiecăruia şi problemelor cu care se confruntă.

Redăm în continuare trei dintre aceste cuvântări.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Religia a fost o formă de rezistenţă faţă de totalitarism*

**Prea Fericirea Voastră,
Înalt Prea Sfinţiile Voastre,
Excelenţele Voastre,
Reverenzi Domni,**

Sunt deosebit de emoţionat de faptul că aţi dat curs invitaţiei mele şi că mă aflu, aşa cum doream de mult, împreună cu Dumneavoastră. Poate că niciodată această sală nu a fost mai bine folosită decât în acest moment. Cred că, la mai bine de şapte ani după decembrie '89, suntem cu toţii în măsură, atât Dumneavoastră — ca reprezentanţi şi conducători ai Bisericilor şi comunităţilor religioase din România —, cât şi eu — ca reprezentant al Statului şi în virtutea funcţiei de mediator între Stat şi societate pe care mi-o încredinţează Constituţia — să degajăm problemele de fond pe care aceste relaţii le pun înaintea noastră, a tuturor.

N-aş vrea însă ca întâlnirea de astăzi să fie privită ca un dialog convenţional de tip bilateral, în care două părţi stau faţă în faţă, susţinându-şi fiecare punctul de vedere şi confruntându-şi opiniile. Acum după alegerile din noiembrie anul trecut, când o nouă echipă politică este responsabilă de destinele Statului şi încearcă să-şi asume această responsabilitate potrivit unei noi etici de guvernare, hrănită dintr-o filosofie politică diferită de cea care a marcat prima etapă a post-comunismului, acum putem să ne amintim de adevărul rostit de unul din cele mai vechi texte creştine, Scrisoarea către Diognet, adevăr pe care sper că-l vor împărtăşi deopotrivă prietenii noştri evrei şi musulmani: într-o cetate, comunitatea credincioşilor nu are o adresă anume, ci este asemenea sufletului în trup; comunitatea credincioşilor nu este o parte a ceităţii, în conflict sau în acord cu alte părţi, ci este tocmai ceea ce dă viaţă cetăţii.

Cu alte cuvinte, nici eu şi nici actualul guvern nu vrem să tratăm Bisericile şi comunităţile religioase ca pe nişte instituţii ca oricare altele, instituţii ce promovează interese specifice, interese cu care noi am avea dreptul să fim, sau să nu fim de acord. Nu ne simţim

(Continuare în pag. a II-a)

* Cuvânt rostit de Domnul Emil Constantinescu, Preşedintele României, la întâlnirea cu reprezentanţii şi conducătorii Bisericilor şi Comunităţilor religioase din ţară.

„Responsabilitatea noastră, a slujitorilor Bisericii, la însănătoşirea şi renaşterea societăţii româneşti"*

**Domnule Preşedinte,
Iubiţi Fraţi, Reprezentanţi ai Cultelor,**

Mi se pare că Biserica cum se ştie, „Biserica majoritară" este un termen care nu ne convine nouă, Bisericii Ortodoxe căci această relaţie o dezavantajează. În ordinea teologică şi duhovnicească, ceea ce la oameni pare că-i cantitativ mai mare la Dumnezeu este mai puţin. Dar din respect pentru fraţii prezenţi aici din toate Bisericile şi confesiunile din ţară în faţa dvs. în acelaşi timp, îngăduiţi-mi doar câteva cuvinte.

Noi am venit să vă ascultăm cu toată bucuria. Unii au venit de la distanţe mai mari, dar au venit şi ei cu aceeaşi bucurie şi cu acelaşi interes de a vă asculta. Este prima dată când, Preşedintele României noi, vorbeşte direct catre slujitorii Bisericilor din ţara noastră.

În ce ne priveşte pe noi, Biserica Ortodoxă Română, sigur se vede mereu, în toată expunerea dumneavoastră, ne-am regăsit şi locul şi rostul pentru că trăim de mult. Dar noi înşine trăim mereu cu o bucurie neîmplinită; un adevăr mare pe care ni-l repetă mereu Mântuitorul Hristos tuturor, este acela că străduie la unitate catre ucenicii Săi, „ca bucuria voastră să fie deplină", şi „ca bucuria Mea să fie deplină", adaugă Mântuitorul „ca toţi să fim una" (Ioan, Cap. XVII, 21).

Sigur, finalitatea aceasta eshatologică presupune un drum lung şi ascultându-Vă simţim o coresponsabilitate a noastră, a slujitorilor Bisericii faţă de însănătoşirea şi renaşterea societăţii noastre. Fiecare slujitor de mânăstire sau de parohie sau cei de la Centrele Eparhiale, ne frământăm neîncetat şi este departe de a ne şti că trăim acea „bucurie deplină" a unităţii depline preconizată de Mântuitorul Hristos. Şi dacă întâlnirea de astăzi va avea acest dar, şi eu cred că va avea acest dar, ca să putem răspunde chemării Domniei Voastre decât cu un cuvânt de receptivitate şi de coresponsabilitate, vom fi desigur bucuroşi. Biserica Ortodoxă şi în general Ortodoxia, cum ştiu părinţii şi fraţii noştri prezenţi, este deschisă şi nu se poate lipsi de această continuă colaborare şi coresponsabili-

(Continuare în pag. a III-a)

* Cuvântul rostit de **Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul României** la Palatul Cotroceni, 2 mai 1997.

„O dreaptă apreciere a suferinţelor tuturor cultelor, în pericada comunistă"*

Domnule Preşedinte, cu îngăduinţa Prea-Fericitului Părinte Patriarh, aş dori să spun şi eu câteva cuvinte şi vă rog să-mi permiteţi să nu exprim nici un fel de revendicare, să nu ofer nici un fel de soluţii la unele revendicări care s-au exprimat aici. Şi, de asemenea, să nu intru în polemică cu nimeni.

Cuvântul Dumneavoastră atât de înţelept, paşnic, pacificator, îl consider că a fost un îndemn foarte potrivit şi — daţi-mi voie să salut iniţiativa aceasta a Dumneavoastră de a vă întâlni cu toate cultele —, pentru că am convingerea că pe noi toţi, cuvântul Dumneavoastră înţelept, îndemnul la pace şi la conlucrare va prinde în inimile şi în activităţile noastre. Eu aş vrea să mă refer doar la câteva, dacă îmi permiteţi, la câteva din afirmaţiile Dumneavoastră, nu atât cât să le comentez, cât mai mult să le remarc, spre a fi ţinute mai bine minte de către noi toţi.

În primul rând, pe mine personal, dar sunt convins că şi pe toţi ceilalţi, ne-a bucurat faptul că aţi apreciat global suferinţele tuturor. Având în vedere cei aproape 50 de ani de epocă ateistă, de epocă comunistă, aţi apreciat suferinţele tuturor Bisericilor şi, de ce nu, ale tuturor creştinilor. Pentru că aş vrea să spun — şi cred că e convingerea noastră a tuturor — nimeni nu poate monopoliza suferinţa numai pe seama lui, sau numai pe seama grupului lui. Aţi vorbit convingător despre toleranţă; şi noi ne-am pus de multe ori problema, eu personal am luat parte chiar la câteva congrese internaţionale despre toleranţă. S-a vorbit pozitiv, dar s-a vorbit şi în sensul în care a vorbit domnul academician Cajal, în sensul că toleranţa păstrează încă în ea, oarecare, idei de separare — te tolerez eu, dar nu sunt de acord cu tine, te tolerez să stai afară, să stai lângă mine —; de aceea noi preferăm, şi sunt convins că şi Dumneavoastră înţelegeţi la fel, toleranţa unora faţă de alţii ca pe o conlucrare spre unitate. De altfel, părerea mea este că secolul nostru, al XX-lea, ultimul din Mileniul al II-lea va rămâne în istorie cel puţin prin două evenimente extraordinare; unul bun şi unul rău. Cel rău e bomba atomică, folosită împotriva oamenilor — există şi cealaltă latură a folosirii ei constructive, dar folosirea împotriva oamenilor sigur, e un rău al secolului nostru şi face din noi să nu ne prea deosebim de sălbaticii care mânuiau ghioaga. Bomba atomică, în fond, e o ghioagă mai sofisticată. Dar secolul nostru a realizat şi o idee pozitivă, care ne priveşte pe noi toţi, oamenii religiilor, şi anume, ecumenismul, adică încercarea de adunare a tuturor religiilor şi pe plan creştin a tuturor confesiunilor, la un loc. Aceasta s-a întâmplat în 1948, când nişte oameni inspiraţi, nişte oameni mari, creştini de toate confesiunile au avut inspiraţia ecumenismului. Printre ei aş aminti pe Nathan Söderblom, suedez protestant, pe cardinalul catolic Mercier, belgian, pe Mitropolitul Atenagora, ortodox, Mitropolit

(Continuare în pag. a II-a)

* Cuvântarea **I. P. S. dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului, rostită cu prilejul primirii de la Cotroceni.

Te-am căutat pe tine

FERICITULUI AUGUSTIN

Motto:
„Ne-ai creat pentru Tine, Doamne, şi neliniştit este sufletul nostru până ce nu se va odihni întru Tine".
Fericitul Augustin

*Te-am căutat, o Doamne,
În tot ce mă-nconjoară
Şi mă rugam stăruitor:
— „De eşti în lucruri, Te arată;
De eşti în ceruri, Te coboară!"*

*Te-am căutat pe Tine
În munţii cei măreţi,
Bătrâni ca veşnicia,
Dar am văzut în ei doar umbra
Eternei Tale frumuseţi.*

*Te-am căutat apoi
În murmur de izvoare
Şi mi-au şoptit că toate-s curgătoare,
Dar vor rămâne-n veci izvoare nesecate
Cuvintele-Ţi de viaţă purtătoare.*

*Te-am căutat în mări
Că m-a uimit a lor nemărginire
Şi-n vuiete de valuri mi-au răspuns
Că nu sunt nici măcar un strop
Pe lângă oceanu-Ţi de iubire.*

*Te-am căutat cu trudă
În ceruri printre miile de stele
Şi numele-Ţi mi-au spus ca este „ARMONIE"
Şi că de veacuri braţul Tău puternic
Domneşte peste ele.*

*Flămând de Tine Doamne,
Te-am căutat apoi în arte,
Dar din frumuseţea Ta nespusă
Eu n-am gustat prin toate-acestea
Decât o mică parte.*

*Te-am căutat cu şi mai multă sete
În lăudata-nţelepciune,
Dar despre taina existenţei Tale
Nici luminaţii filosofi
Nu au ştiut a-mi spune.*

*Mi-am îndreptat apoi privirea
În sufletu-mi, cu gândul umilit,
Şi în adâncul inimii
— sfârşit al căutării mele —
Eu, Doamne, Te-am găsit.*

*De-atunci nu caut să explic
Minunea prin cuvinte,
Nici tainele să le-nţeleg,
Ci-n faţa măreţiei Tale
Se pleacă a mea minte.*

*Că universul care l-ai creat
Mărturiseşte despre Tine,
Iar Tu, Acel nemărginit
Ce-n toate eşti ca-ntr-o icoană,
Petreci întreg în mine.*

ŞTEFAN IOAN
Student, anul II,
Facultatea de Teologie Pastorală
Ortodoxă, Alba Iulia

Religia a fost o formă de rezistenţă faţă de totalitarism

(Urmare din pag. I)

deasupra religiei, ori în afara ei. Dimpotrivă, în tot ceea ce întreprindem, pe plan politic, economic sau social, noi încercăm — cu toată modestia şi fără nici un fel de emfază — să ne orientăm, în ultimă instanţă, după marile valori religioase. Nu este pentru nimeni un secret că familia politică din care provin eu însumi, ca şi primul-ministru ori preşedintele Camerei Deputaţilor de altfel, este Democraţia Creştină.

Vreau, de aceea, să vă încredinţez, încă o dată, că interesele noastre sunt aceleaşi, că limba noastră este comună, că respectul pe care vi-l purtăm este respectul pe care-l datorăm propriei noastre tradiţii şi propriei noastre identităţi.

Ne întâlnim acum după o perioadă care, pentru toţi creştinii de diferite confesiuni, pentru evrei şi musulmani a fost un timp de reculegere ,de meditaţie, de concentrare asupra mesajului fundamental pe care-l conţin toate religiile Cărţii. După post şi rugăciune ne aflăm acum în sărbătoare şi n-aş vrea să începem discuţia noastră fără să vă adresez mai întâi tuturor şi fiecăruia în parte felicitările mele cu prilejul acestor sărbători.

Mă întreb dacă există vreo semnificaţie specială a faptului că marile sărbători religioase cad de obicei, primăvara. Mă gândesc că un posibil răspuns poate fi găsit în capitolul 9 din profeţia lui Isaia: „Cărămizile au căzut, să zidim acum cu piatră cioplită; smochinii au fost tăiaţi, să punem cedrii în locul lor". Cum afară a venit în sfârşit **primăvara, e timpul să plantăm cu toţii cedrii acolo unde smochinii** nu au dat roade. Să construim din cea mai durabilă piatră o nouă înţelegere între noi. O înţelegere care să ne unească fără să ne şteargă identitatea.

Aş vrea să încep prin a vă spune câteva lucruri în care cred cu tărie. Nu mă îndoiesc că Dumneavoastră, în calitate de cei mai fini observatori ai lumii şi de experţi în problemele omului, aţi remarcat că m am străduit în ultimele luni, de când îmi este dat să îndeplinesc înalta misiune de Preşedinte al României, să spun adevărul, atât în ţară, cât şi în afara ei, atât faţă de oamenii cei mai putenici ai acestui sfârşit de secol, cât şi în întâlnirile cu oamenii cei mai simpli. Ar fi fost cea mai cumplită greşeală ca tocmai Dumneavoastră să vă ascund ceea ce gândesc cu adevărat, chiar dacă adevărul în care eu cred ar putea deranja.

Vreau să mă opresc mai întâi asupra înţelesului pe care-l atribui toleranţei. Firesc, toată lumea este de acord, în principiu, cu toleranţa. Dificilă se arată mai adesea practica toleranţei. Sunt conştient de faptul că toleranţa reciprocă nu este uşor de realizat, doctrinele şi tradiţiile noastre sunt uneori foarte apropiate, adesea foarte diferite. Mărimea comunităţilor religioase din care facem parte nu este nici ea ace aşi. Când vorbim, într-un Stat de drept, despre egalitatea tuturor cultelor în faţa legii, ar trebui să o facem fără nici o urmă de ipocrizie. Toate bisericile şi comunităţile religioase trebuie să se bucure, fă ă discuţie, de aceleaşi drepturi. Nu putem tolera ca aceste drepturi să fie încălcate sau restrânse într-un caz sau altul. În acelaşi timp însă, nu putem să nu recunoaştem că există în România o Biserică majoritară. Ceea ce nu-i conferă însă nici un privilegiu în ochii legii, dar ne obligă să-i acordăm o atenţie şi o reverenţă speciale. La rândul ei, Biserica Ortodoxă, care cuprinde imensa majoritate a cetăţenilor acestei ţări, n-ar trebui, nici ea ă transforme această poziţie într-un titlu de superioritate. După cum nici comunităţile mai restrânse numeric sau întemeiate la o dată mai recentă n-ar trebui să acţioneze ca şi cum Biserica Ortodoxă n-ar exista. Indiferent de ponderea numerică, de vechime şi de forţa tradiţiei mi se pare că respectul reciproc ar trebui să ne unească pe toţi. Se cuvine ca ecumenismul şi dialogul între religii să devină în sfârşit o realitate, şi aceasta cât mai devreme posibil.

Cât mai curând cu putinţă, pentru că ne aflăm sub harul unui moment cu totul special. Trebuie să înţelegem că Dumnezeu ne-a hărăzit să trăim într-o vreme de răscruce, de care suntem încă poate prea aproape pentru a-I evalua adevărata importanţă. Judecata asupra istoriei cere, de regulă, o anumită perspectivă. Uneori, când te afli chiar acolo unde se face istoria, nu ai răgazul de a-ţi da seama de unicitatea clipei pe care-o trăieşti.

Realitatea este că rareori unei societăţi umane i-a fost dat să se transforme atât de radical, să cunoască o schimbare atât de profundă ca cea care a marcat istoria românească după decembrie 1989. Mai cunoaşte cineva, în toată istoria omenirii, un alt exemplu de ieşire din captivitatea unei dictaturi atât de complete, cum a fost cea de tip comunist, care a făcut atâtea victime în numele unei ideologii care se mândrea cu ateismul ei? Să nu lăsăm să treacă acest prilej. Să ne lăsăm cu toţii atinşi de această schimbare. Desigur, să nu ne pierdem credinţa, convingerile şi identitatea.

Putem însă învăţa din extraordinara lecţie pe care ne-au dat-o tinerii din Piaţa Universităţii şi din Timişoara, înfruntând cel mai puternic regim de opresiune cu mâinile goale şi cu două idei-forţă: Cu noi este Dumnezeu şi Vom muri şi vom fi liberi. Unii au murit, alţii au rămas marcaţi pe viaţă de grave infirmităţi fizice şi sufleteşti. Toţi au devenit liberi. Nimeni nu ne poate contesta că dispunem acum de libertatea pentru care ei au căzut. Problema este dacă am ştiut, dacă ştim şi dacă vom şti ce să facem cu ea. Pe mine, aceste idei m-au marcat în chip decisiv. De aceea, vă îndemn să urmăm cu toţii exemplul acestor tineri care au luptat pentru libertate şi pentru dreptate. Suntem datori faţă de ei şi faţă de noi înşine să părăsim mentalitatea de înfruntare, lipsa de atenţie faţă de cel de lângă noi, absenţa deschiderii pline de solicitudine faţă de aproapele nostru, care se întâmplă adesea într-o societate democratică să meargă la altă biserică decât la cea pe care o frecventăm noi înşine. Să nu pierdem, deci, această ocazie.

Religiile şi confesiunile pe care dumneavoastră le reprezentaţi sunt străvechi. Cele mai multe au rădăcini aici încă din zorii naţiunii noastre. Biserica Răsăriteană şi cea Romană s-au aflat aici de la început, mai întâi nedespărţite, urmând apoi un drum istoric diferit. Armenii şi musulmanii conviеţuiesc cu românii de cel puţin şase veacuri. Reforma Bisericii Catolice a creat, în secolul al XVI-lea, comunităţi luterane, calvine şi unitariene, într-o primă etapă nu numai pentru germani şi maghiari, dar şi pentru un anumit număr dintre românii ardeleni. Sunt trei sute de ani de când o parte din aceştia s-au unit cu Biserica Romană păstrându-şi propria tradiţie liturgică şi naţională. Comunităţile evreieşti încep să participe activ la viaţa societăţii româneşti de cel puţin 200 de ani. În secolul al XIX-lea şi în prima parte a veacului nostru bisericile neoprotestante au venit să îmbogăţească experienţa noastră religioasă.

V-am reamintit toate aceste lucruri pentru că din ele putem desprinde o lecţie majoră, cea a toleranţei. Rareori societatea românească a prilejuit înfruntări şi persecuţii pe teme religioase. Dimpotrivă, Ţările Române au fost un pământ de azil. Husiţii şi au găsit aici adăpost în vremea în care erau expulzaţi din orice altă parte a Europei. Unitarienii, urmăriţi pretutindeni, au dobândit în Transilvania statutul de religie oficială. România se constituie ca un caz special de convieţuire. România are de transmis un mesaj de toleranţă.

De aceea, la acest sfârşit de mileniu, marcat în alte părţi şi pe alocuri chiar şi la noi, de mesaje cu un fals conţinut religios, mesaje care nu au nimic în comun cu tradiţia abrahamică, vă invit pe toţi să aprofundăm proprii e noastre mesaje. Căci a fi toleranţi nu înseamnă să tolerăm agresivitatea celor care îşi închipuie că în România religia este total necunoscută. După cum a fi toleranţi nu înseamnă nici să tolerăm refuzul celor care sunt mai vechi, mai numeroşi şi mai puternici de a-i lăsa să vorbească pe cei care, cu bună credinţă, cred că pot contribui la îmbogăţirea spirituală a societăţii noastre. Să nu ne prefacem deci că nimeni n-a auzit vreodată în România de Evanghelie. Şi nici să nu pretindem că numai noi o ştim pe dinafară. Altfel spus, fiecare biserică, fiecare comunitate religioasă are dreptul, potrivit propriei vocaţii, să-şi aprofundeze mesajul şi să încerce să-i convingă pe toţi ceilalţi de autenticitatea acestuia. Acest drept trebuie respectat şi protejat. Nu însă şi acţiunile de prozelitism agresiv şi lipsit de respect faţă de convingerile celorlalţi. Singura armă a credinţei este şi trebuie să rămână cuvântul. Cuvântul, dacă e rostit cu bune intenţii, trebuie primit cu seninătate, chiar dacă nu suntem de acord cu el. Să nu uităm ce spunea cândva, în momentul în care creştinismul se desprindea de iudaism, rabinul Gamaleel: Dacă un lucru este de la Dumnezeu, va rămâne. Dacă nu, va trece.

Religia a fost o formă de rezistenţă faţă de totalitarist, un mod de a afirma primatul conştiinţei faţă de ingerinţele politice. În proporţii diferite, toate comunităţile confesionale din România au avut martirii şi mărturisitorii lor. Închisorile comuniste au strâns laolaltă călugări, ortodocşi şi episcopi catolici sau greco-catolici, rabini şi pastori, parohi evanghelici şi predicatori neoprotestanţi. Nimeni nu a fost scutit de suferinţă. De aceea, socotesc că nimănui n-ar trebui să transforme această suferinţă într-un privilegiu exclusiv. Au fost, este drept, şi compromisuri, mai mici sau mai mari, ale unor autorităţi ecleziastice. Dar, în materie de credinţă, statisticile nu au nici o relevanţă. În ochii lui Dumnezeu un om este la fel de preţios ca o întreagă cetate. Să nu fim mai severi decât Dumnezeu care e, să nu uităm, că a fost cândva de acord că un oraş întreg merită cruţat dacă locuiesc în el şi numai zece drepţi.

Nu putem, de aceea, în mod legitim şi cu conştiinţa împăcată, să discriminăm pe cineva în mod pozitiv. Societatea românească este acum încordată la maximum. Costul reformei întârziate este imens. Costul acesta, să nu uităm, nu este plătit de la buget, ci de către oameni. Să nu adăugăm poveri noi pe umerii compatrioţilor noştri. În cei cincizeci de ani de totalitarism s-a strâns un şir nesfârşit de nedreptăţi. Au fost confiscate biserici şi şcoli pentru a fi date altor culte, sau pentru a li se schimba pur şi simplu destinaţia. Episcopi, preoţi, pastori, rabini, călugări şi călugăriţe, ori simpli credincioşi au fost închişi pentru ceea ce erau şi pentru ceea ce credeau. Echilibrele sociale, aşa cum fuseseră ele aşezate de veacuri au fost rupte şi aranjate într-un mod diferit. Astăzi putem reforma economia, putem reorganiza societatea, dar asupra timpului care s-a scurs nu mai avem nici o putere.

Statul de drept este, fără îndoială, un stat al dreptăţii. Iar dreptatea potrivit celei mai simple definiţii, înseamnă a da fiecăruia ce este al său şi ce i se cuvine. Ştiu că marea problemă cu care se confruntă, aproape fără excepţie, cultele din România este problema refacerii patrimoniilor comunitare. Calea acestei refaceri este în mod fundamental calea restituirii. Nu este însă vorba despre o cale uşoară. Infinite probleme juridice, politice şi interconfesionale se află în miezul acestei operaţiuni. Nu se pot repara în câteva luni nedreptăţi şi frustrări acumulate de-a lungul câtorva decenii. Restituirea bunurilor comunitare este, nimeni nu poate tăgădui, un proces aflat în plină desfăşurare. Un proces delicat, care trebuie să împace şi să îndrepte, nu să dezbine, să complice şi să adauge noi tensiuni. Primul pas este făcut. Ministerul de Interne a deblocat arhivele comunitare, ce vor fi restituite proprietari or lor legitimi. Chestiunea bunurilor imobile nu va putea fi însă rezolvată de o manieră satisfăcătoare decât după elaborarea şi adoptarea Legii patrimoniului. Viziunea după care se conduc legiuitorii în ceea ce priveşte patrimoniul public, naţional şi local, este una a descentralizării. Statul de drept nu trebuie să repete eroarea statului totalitar, aceea de a se manifesta ca judecător suprem, care confiscă şi distribuie în funcţie de propriile sale interese, ori de ţelurile aliaţilor săi vremelnici. Responsabilitatea restituirii trebuie să revină, într-o logică strictă a subsidiarităţii, comunităţilor locale. Pentru că, uneori, acestе comunităţi se confundă cu comunităţile confesionale. Ele trebuie să judece ce este drept şi ce se cuvine fiecăruia. Statului de drept nu-i revine decât rolul de a stabili cadrul legislativ în care comunităţile vor avea libertatea să lucreze la rezolvarea propriilor probleme şi litigii, Statului nu-i aparţine decât sarcina de a formula în norme de drept voinţa politică de a face dreptate şi de a pune la dispoziţie instanţelor competente mijloacele prin care dreptatea să se facă efectiv.

De altfel, o regulă constituţională elementară cere ca Statul întemeiat pe democraţia reprezentativă să nu intervină, altfel decât prin sprijin şi subvenţii, în problemele care ating Bisericile sau raporturile dintre diferitele confesiuni. Statul de drept îşi asumă de la imensa responsabilitate de a susţine financiar toate cultele. Într-o epocă de drastică austeritate bugetară, atât eu, cât şi Guvernul şi Parlamentul înţelegem că nu putem să privăm bisericile şi comunităţile religioase de ajutorul pe care-l constituie subvenţionarea salariilor slujitorilor de cult. Este modul nostru de a asigura demnitatea bisericilor şi comunităţilor, de a le arăta — fără demagogie, la modul cel mai concret şi fără a cere ceva în schimb — respectul pe care credem că-l merită.

Restituirea integrală, reparaţiile totale sunt un ideal extrem de greu de atins. Nu cred că mă înşel atunci când afirm că o asemenea restituire globală nu a fost niciodată posibilă în istoria mai apropiată sau mai îndepărtată. Deoarece nu avem, în ultimă instanţă, de-a face cu ziduri, fie e'e de biserici, şcoli, mânăstiri, congregaţii sau instituţii. Problema restituirii este o problemă a oamenilor care se află între aceste ziduri. Cineva se va simţi întotdeauna nedreptăţit şi cred cu tot respectul, că nimeni nu este mai puţin chemat decât o biserică sau o comunitate religioasă să se manifeste ca un creditor implacabil. Tocmai pentru că în inima oricărei credinţe se află omul.

Se spune — şi cred că toată lumea va fi de acord — că toate drumurile Bisericii duc către om. Bisericile şi comunităţile religioase nu sunt simple instituţii. Bisericile şi comunităţile religioase au vocaţia de a lucra cu cea mai delicată şi sensibilă materie: conştiinţele şi speranţele oamenilor. Biserica, religia în general este mai apropiată de oameni decât poate spera să fie vreodată o instituţie a statului. Căci bisericile sunt oameni înşişi. Cu nevoile şi exigenţele lor concrete. De aceea, cred că bisericile şi comunităţile religioase sunt mai bine plasate decât aparatele statului pentru a înţelege mai repede unde se află şi care sunt cauzele fracturilor şi dezechilibrelor sociale. Comunităţile confesionale trebuie să se afle — spun acest lucru nu în calitate de reprezentant al Statului, ci ca persoană care face parte din Biserică — în prima linie a războiului văzut şi nevăzut, pe care-l ducem împotriva suferinţei, nedreptăţii, bolii, violenţei şi tuturor celorlalte maladii ale societăţii noastre.

De şapte ani, religia şi-a recăpătat locul central în societatea românească. Bisericile şi comunităţile sunt prezente la toate evenimentele majore ale vieţii publice româneşti. Sunt consultate de fieca e dată când o alegere istorică trebuie făcută. La rândul lor, bisericile şi comunităţile confesionale trebuie să-şi asume răspunderi. Consider, cu tot respectul, că aceste răspunderi nu se opresc la poarta lăcaşului de cult. Oamenii bisericii, responsabilii cultelor se cuvine să meargă, potrivit propriei tradiţii şi vocaţii lor specifice, acolo unde oamenii au nevoie de ei: în spitale, în închisori, în cămine de bătrâni, în aşezăminte pentru orfani şi copii abandonaţi, în instituţii pentru handicapaţi, în unităţi militare. Oamenii bisericii şi responsabilii cultelor trebuie să meargă acolo unde copiii străzii au nevoie de ei, trebuie să se gândească acum la cei, din păcate mulţi, pe care reforma îi va lăsa temporar fără lucru. Altfel zis, cred că oamenii bisericii, slujitorii comunităţilor nu trebuie să aştepte ca oamenii să vină la ei. Menirea lor este aceea de a pleca în căutarea oamenilor, oriunde sunt chemaţi de aceştia.

În aceste zile a'e Paştelui, bucuria mea nu a fost deplină. Căci aceste zile au fost zguduite de omoruri, de tâlhării, de violuri. În aceste zile, în care toţi eram sortiţi bucuriei, semeni ai noştri au căzut victimă violenţei iraţionale şi patimilor necontrolate ale unor concetăţeni ai lor.

Este acum evident pentru toată lumea că dispoziţivul de represiune a criminalităţii cu care este dotat Statul de drept acţionează din plin. Ca niciodată parcă, organele de ordine îşi fac datoria. Justiţia se pronunţă fără întârziere atunci când e vorba de atingerea demnităţii şi integrităţii persoanei. Închisorile noastre sunt de trei ori mai pline decât capacitatea lor. Pericolul, exagerând puţin firesc, este ca o mare parte din preoţi să devină preoţi de închisoare. Mi se pare că unul din rosturile slujitorilor cultului este tocmai acela de a-i împiedica pe semenii lor să ajungă în astfel de locuri.

În calitate de preşedinte îmi doresc o prezenţă mai activă a reprezentanţilor bisericilor şi comunităţilor religioase în toate instanţele societăţii civile, în toate organismele statului şi, în primul rând, în şcoală. Funcţia educaţiei religioase am redescoperit-o după 1989. Bisericile sunt prezente în şcoli. Sunt mândru că în urmă cu ani, ca rector al Universităţii din Bucureşti, am luat iniţiativa de a integra în instituţiile de învăţământ superior facultăţile de teologie. Nu numai cele ale Bisericii Ortodoxe, dar şi, într-un spirit ecumenic, facultăţi de teologie catolică, greco-catolică sau baptistă. Confesiunile sunt astăzi active în sistemul nostru educaţional la toate nivelele. Lor le aparţine acum sarcina de a valorifica la maximum această oportunitate, de a-şi transmite şi perpetua credinţa şi tradiţiile.

Mi se pare că, analizând cu luciditate tot ce s-a făcut vreme de şapte ani, tot ceea ce am început să accelerăm de şase luni, relaţiile dintre Biserică şi Stat — şi folosesc în mod generic termenul biserică — sunt astăzi global mai bune decât au fost vreodată. Ceea ce nu înseamnă că trec cu vederea probleme care încă există şi care sunt departe de a fi uşoare şi uşor de rezolvat. Ele se referă, în primul rând, la chestiuni patrimoniale. Vreau să vă reamintesc însă că numai statul totalitar este statul tuturor posibilităţilor, este statul care, într-u bună zi, poate decide discreţionar să atribuie, să confişte şi să redistribuie. Statul de drept este un stat care nu poate acţiona decât prin lege. Dreptatea sa este o dreptate care ia în calcul, în permanenţă, voinţa cetăţenilor, a tuturor cetăţenilor. A majorităţii, ca şi a minorităţilor. Căci cetăţenii, prin aleşii lor, fac aceste legi. Nimeni nu se poate substitui suveranităţii cetăţenilor. Nimeni nu poate recurge, chiar şi cu bune intenţii, la acte brutale de voinţă. Statul de drept este un stat al deliberării, al consultărilor, al dezbaterilor, iar deliberarea cere timp. Cere să fie ascultate toate părţile, cântărite toate argumentele, evaluate toate riscurile, evitate toate nedreptăţile.

De acum înainte însă, timpul este în puterea noastră. Fără ca prin aceasta să fi câştigat dreptul de a-l comprima. Căci numai pentru Dumnezeu o mie de ani sunt ca o singură zi. Pentru noi este suficientă povara fiecărei zile.

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

O dreaptă apreciere a suferinţelor

(Urmare din pag. I)

al Angliei, pe John Mott, protestant din America. Ei bine, aceşti oameni inspiraţi au creat Consiliul Ecumenic al Bisericilor cu scopul de a aduna toate Bisericile la un loc şi a lucra împreuna pentru unitate. E păcat că acest Consiliu în timp, şi suntem acum la sfârşit de veac şi de mileniu, în cei 50 de ani nu şi-a dus la îndeplinire scopurile iniţiale cu care au pornit profeţii, iniţiatorii, dar mai este timp. Eu cred că zicala lui Mairaux ca „secolul XXI ori va fi creştin, ori nu va fi deloc" e, desigur, o metaforă. Nu va avea consistenţă, dacă nu va fi creştin.

Eu aş mulţumi Domniei Voastre, domnule Preşedinte, şi cred că la aceasta se raliază şi toţi colegii noştri de celelalte confesiuni şi religii, pentru afirmaţia pe care aţi facut-o că *„religia a fost o formă de rezistenţă faţa de totalitarism"*. Aţi exprimat o idee extraordinară, pe care noi toţi o gândim de mult, o ştim. Ne bucură însă ca să o auzim şi din partea Dumneavoastră.

Sigur a fost multă suferinţă. Multă suferinţă din partea tuturor. Aş zice că nu trebuie să transformam sau sa monopolizam suferinţa şi să o prefacem într-un privilegiu numai al unora. Sigur, ştim, cât de mult au suferit fraţii noştri de alte confesiuni, dar daţi-mi voie, şi vă rog să nu mi-o luaţi ca o lipsă de modestie, să vă spun că iată, la această masă sunt trei ortodocşi care au trecut prin ani grei de suferinţa, prin ani grei de închisoare, — zece, şaptesprezece — lucru care se ştie mai puţin... Deci, ideea mea era să nu monopolizăm, să nu transformăm suferinţa într-un privilegiu. La urma urmei am putea spune că tot poporul român a fost în închisoare aproape cincizeci de ani.

Aţi vorbit foarte frumos despre problema patrimoniului. Părerea mea e că aţi exprimat foarte echilibrat problema restituirii sau a restituirilor în general. Ea nu e simplă. Nu e simplă deloc. Poate că în alte ocazii, când vom avea timp mai mult, vă vom expune această problemă mai pe larg şi foarte documentat. Că problema restituirilor poate să însemne şi lucruri bune, restaurare, dar poate însemna şi altceva la un moment dat.

Sperăm că Legea Patrimoniului la care v-aţi referit Domnia Voastră, va rezolva în parte problema dar mi-a plăcut foarte mult un lucru şi văd în acest lucru realismul Dumneavoastră, anume, după ce aţi vorbit de Legea Patrimoniului care va cuprinde elemente şi de restaurare, acestea se vor face totuşi *„pe plan local"*. Acest lucru vreau să-l remarc în chip cu totul şi cu totul special. Am reţinut, bineînţeles, şi cred că toţi confraţii au reţinut ideea că statul sprijină Cultele, şi suntem convinşi că Dumneavoastră însăvă sunteţi un sprijinitor al Cultelor, al vieţii bisericeşti, al credinţei în Dumnezeu.

Îndemnul Dumneavoastră de a ne lărgi sfera de activitate, deci de a trece de la slujbele din Biserică, de la slujbele obişnuite din cadrul unei parohii, la asistenţa în spitale, la asistenţa handicapaţilor, la asistenţa în armată, la asistenţa deţinuţilor în închisori, sau a copiilor străzii — ideea aceasta ne place foarte mult, pentru că ea vine în întâmpinarea şi a dorinţei noastre, a tuturor şi vă spun şi în numele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, Prea Fericitul Patriarh a iniţiat în această privinţă câteva lucruri foarte importante, de pildă deja avem preoţi care îi asistă religios pe cei din închisori; deja avem preoţi pentru spitale; deja avem preoţi pentru orfelinate. Vom continua peste tot, şi în toate eparhiile aceste lucruri, încât îndemnul Dumneavoastră ne cade foarte bine.

Aţi mai spus un lucru care mi s-a părut interesant. Dacă o să-mi permiteţi să vin cu un mic adaos. Bisericile să fie în căutarea oamenilor. Nu să stăm doar cu uşile deschise şi să vină credincioşii la noi. Să ne ducem şi noi în mijlocul lor. Şi ideea e foarte buna. Şi noi am şi început să o punem în practică. Care ar fi micul adaos pe care l-aş propune? Această căutare a credincioşilor să nu se transforme în prozelitism. Adică să nu ne mai întâlnim cu diferiţi inşi în grup sau singuri împrăştiind broşuri, unele nu sunt nici măcar culte religioase, ci sunt asociaţii, care nu fac o operă de predicare a credinţei, ci fac pur şi simplu o operă de prozelitism, adică se iau din credincioşii Bisericii noastre, sau din credincioşii altor Biserici mai mari. Fiecare să-şi aibă grijă de grupul propriu, aşa am înţelege noi coborârea, în mijlocul credincioşilor, sau reînnoirea activităţii Bisericii, în sensul căutării oamenilor şi a sprijinirii lor în momentele dificile ale prezentului.

V-aţi referit la un moment dat şi mi-a părut bine că aţi făcut referinţa aceasta, dar vă rog să nu vă supăraţi dacă o să spun ceva în completare. Aţi spus foarte adevărat că justiţia a început să se pronunţe în anumite cazuri care privesc probleme bisericeşti. Şi de proprietate şi altele. Daţi-mi voie să spun că mai este loc pentru mai bine şi e un cuvânt blând acesta pe care-l spun. Vă dau un simplu exemplu. Noi la Sibiu avem o problemă cu o proprietate, care prin tot felul de tertipuri avocăţeşti, să nu se supere nici un avocat, dar de şapte ani se amână de la o săptămână la alta. De şapte ani! Nu e puţin. Şi în aceşti 7 ani nişte taxe de retenţie, sau nu mai ştiu cum se cheamă, cresc bineînţeles, şi cresc şi cresc în raport cu creşterea dolarului. Nu ştiu, nu ştiu cum vom rezolva această problemă în cele din urmă deşi ne-am adresat şi la Ministrul de Justiţie, ne-am adresat şi la Guvern în general la un moment dat, cred că ne-am adresat şi la Preşedinţie. Între timp, taxele acestea de retenţie cresc mereu, încât până la urmă respectiva clădire nu va mai fi a noastră. Ba chiar, cine ştie, vom fi puşi să mai plătim noi ca să o ia alţii.

Domnule Preşedinte, voi încheia, cred că şi aşa m-am lungit prea mult, dar aş vrea să apreciez — nu sunt eu judecătorul Dumneavoastră — dar aş vrea să apreciez foarte mult ceea ce aţi spus despre necesitatea prezenţei Bisericii în şcoală. Noi v-am ruga chiar mai mult. Să sprijiniţi ca predarea religiei în şcoală să se ridice ceva mai sus. Până la clasele ultime de liceu, să nu rămână numai la primele clase primare. Fără religie, nu e nevoie să o spun eu, nu se poate orienta omul în societate. Sunt mulţi deştepţi care spun: „Nu-i aşa! Trebuie să-l lăsăm pe copil să ajungă matur şi după aceea să aleagă". Ce să aleagă dacă nu i s-a predat religia? Şi i s-a predat, să zicem, doar o biologie materialistă. De aceea, v-am ruga şi pe Dumneavoastră, noi am strâns din Ardeal şi cred că şi din alte Eparhii, am strâns metri cubi de semnături ca să se facă religia în şcoală până la ultimele clase de liceu. Toţi părinţii doresc acest lucru. Şi eu cred că nu e un lucru rău într-o societate ca a noastră, după o încercare de 50 de ani de ateizare. Vă mulţumesc foarte mult că m-aţi ascultat. Mulţumesc Prea Fericitului Părinte Patriarh că mi-a permis să iau cuvântul şi eu. Am putea toţi lua cuvântul, dintre cei care îl însoţim pe Prea Fericirea Sa, pentru că totuşi nu vreau să fac caz de asta, nu vreau să cer privilegii, dar suntem totuşi, 87% din întreaga populaţie a României. Sigur nu mergem pe principii electorale, dar totuşi, şi aceasta este o realitate.

Vă mulţumesc!

Un om cât un secol

PARTENIE COSMA

160 DE ANI DE LA NAŞTERE

Partenie Cosma — în limba vremii Parteniu, nume cu care îşi şi semna publicaţiile — a murit acum 74 de ani, iar de la naşterea lui se împlinesc în anul acesta 160 de ani. Dumnezeu l-a dăruit cu o viaţă lungă (86 de ani), trăind evenimentul Unirii din 1918 — împlinire şi a speranţelor lui — apucând şi cinci ani de viaţă în România Mare. Teolog mai întâi (trei trimestre la Arad) s-a orientat după aceea spre Facultatea de Drept din Pesta. Acolo a lucrat în cancelaria avocaţială a lui Emanoil Gozsdu, dar a fost şi cantor la biserica ortodoxă românească.

A scris în „Telegraful român", în „Concordia" şi a fost primul preşedinte al societăţii academice, literare, „Petru Maior". A fost apoi avocat la Beiuş şi, deputat de Beiuş în mai multe rânduri, apărând în Parlament interesele româneşti. În anul 1876 s-a instalat la Sibiu. Aici a fost mai întâi avocat al Institutului „Albina". În 1885 a ajuns director executiv.

Ca fost teolog, interesat de toate mijloacele prin care românii îşi puteau cere drepturile în Imperiul austro-ungar, şi-a dat seama de la început că unul din aceste mijloace era întărirea Bisericii Ortodoxe din Transilvania. Admirator al lui Şaguna, a fost dintru început printre sprijinitorii acţiunilor sale de consolidare a libertăţii şi a drepturilor românilor asigurate prin Biserică. Se ştie că una din marile idei ale mitropolitului a fost înfiinţarea **Congresului bisericesc** şi alcătuirea **Statutului Organic.** Este de la sine înţeles că pentru aceste înfăptuiri Şaguna a avut nevoie de colaboratori buni şi devotaţi cauzei româneşti şi, pe de altă parte, de buni jurişti. Partenie Cosma şi-a oferit serviciile. A fost ales deputat în primul Congres organizat de Şaguna — din care a făcut parte şi Avram Iancu — şi, a fost însărcinat, împreună cu alţii, să redacteze **Statutul Organic,** lege de bază a organizării Bisericii Ortodoxe din Transilvania, care, mai târziu, după Unire, va fi luat drept bază pentru alcătuirea Statutului Bisericii Ortodoxe Române. De aici vine, de pildă, principiul alcătuirii Marii Adunări Naţionale Bisericeşti din 2/3 laici şi 1/3 clerici, urmărind să angajeze cât mai mulţi laici alături de clerici, pentru mai eficienta apărare a vieţii bisericeşti.

Un comitet prezidat de Partenie Cosma a alcătuit şi a publicat **Memorandumul** din 1883. Începând din anul 1884 el şi-a redus activitatea publică laică, şi s-a consacrat îndeosebi Bisericii, Asociaţiunii (ASTRA), mai rămânând din cele laice doar cu Institutul „Albina".

Avea 80 de ani în 1917 când, în timpul războiului, de teama represiunilor maghiare a plecat la Iaşi, apoi în Rusia şi în alte ţări, întorcându-se la Sibiu în 1919. În România Mare, ca şi Vasile Stroiescu, basarabeanul filantrop, a făcut parte din Senat. A murit în 1924.

D. D.

Cuvântul meu s-a dorit a fi doar un cuvânt de salut şi de binecuvântare a acestei acţiuni a ASTREI, acţiune de comemorare a acestui mare bărbat al Transilvaniei din vremea lui Şaguna şi împreună ostenitor cu Şaguna pentru întemeierea celor mai importante instituţii menite să promoveze supravieţuirea românilor din Transivania, aflaţi atunci sub stăpânire austro-ungară şi supuşi unui proces de maghiarizare, cum puţine popoare din lume au mai avut de suferit astfel de procese de genocid.

A ajuns să trăiască până la Unire şi câţiva ani după aceea. Merită această binecuvântare din partea lui Dumnezeu. Fără îndoială că Simpozionul de azi va scoate în relief multe din activităţile şi virtuţile sale (naţionale, culturale, religioase, economice ş.a.). Ceea ce e limpede astăzi, pentru urmaşi, pentru noi toţi, e că în Panteonul oamenilor mari ai Transilvaniei şi ai românilor de pretutindeni, Partenie Cosma îşi are locul lui bine marcat şi vrednic de trecut în istoria neamului nostru printre eroi.

El însuşi avea cultul eroilor neamului şi dădea prin aceasta un bun exemplu tineretului român, fiind un important factor de promovare a conştiinţei româneşti. Nu vom intra în detaliile vieţii şi operei lui. E puternică însă tentaţia de a pomeni măcar câteva exemple din care să reiasă câteva din preocupările lui, care ne vor da o idee despre orientarea şi temele care îl atrăgeau, chiar atunci, înainte de Unire, cuprinzând în aria sa de interes pe ardeleni, dar şi pe cei de peste munţi deopotrivă.

În 1907 tipăreşte la Sibiu o cărticică despre **Răscoala ţărănească din România.** El mărturiseşte că despre „chestiunea ţărănească" vorbise încă din 1876 cu Ioan Brătianu, şi critică modul cum se încerca rezolvarea ei în România. El aduce aminte de poezia lui Coşbuc **„Noi vrem pământ"**, din 1896 şi profeţeşte că **„dacă legislatorii nu se vor îngriji la timp să-i facă ţăranului posibilă existenţa ca plugar, nevoile îl vor împinge spre ultima ratio"**, adică răscoala. Şi spune el: **„Durere! proorocia poetului Coşbuc s-a împlinit".** Şi citează partea ultimă, cea mai înflăcărată şi mai ameninţătoare a poeziei. El cerea **„ca în timpul posibil cel mai scurt să se curme cauza răului pentru totdeauna"** (p. 11).

Mai reţinem din această scriere îndemnul pe care Cosma îl dădea celor din România: **„recunoaşteţi că «adevăratul conducător al ţăranului... este „părintele" lui sufletesc„ — preotul, care de la naştere până la mormânt trăieşte cu el împreună, îi cunoaşte toate nevoile şi dorinţele şi ale cărui poveţe — dacă preotul este la înălţimea chemării sale — le primeşte ţăranul cu mai multă încredere decât ale oricui"** (p. 14).

Gândirea lui Partenie Cosma e îndrăzneaţă şi emoţionantă.

În „Enciclopedia Română", (vol. II, p. 588—591) el scrie despre Emanoil Gojdu **(Insemnari despre E.G.,** tipografia „Ardealul" din Cluj, f.a.). Care credeţi că e preocuparea lui principală din acest articol? Era aceasta: să dovedească faptul că **Goszdu,** om politic, jurisconsult şi filantrop român avea de fapt numele adevărat de familie **Popovici,** iar cel de la care derivă numele **„desigur a fost preot".** El mai demonstrează că Gojdu **„era român din judeţul Bihării, precum şi însuşi susţinea"**, deci nu era de origine macedo-română. Era **„român şi ortodox pronunţat"**, adică practicant (p. 3). Mai spune despre el: **„era unul din acei rari bătrâni din Ungaria, care aveau ferma speranţa în viitorul naţiunii române".** Mai departe arată că era bun amic cu Şaguna şi lupta împreună cu el pentru autonomia Bisericii Ortodoxe Române. Consideră drept un mare merit al lui Gojdu că a fost membru fondator al **„Asociaţiunii Transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român".** Avea diploma din 4 nov. 1861. În sfârşit se ocupă şi de **Fundaţia Gojdu** care urma să fie condusă de mitropolitul Transilvaniei şi de episcopi ortodocşi români din Transilvania şi Ungaria, ca membri de drept (p. 11).

Am amintit de scrierea lui Partenie Cosma despre Gojdu mai ales pentru că din cele ce preţuieşte el la Gojdu, înţelegem care erau gândurile şi simţămintele lui proprii.

În 1910 Partenie Cosma publică în „Telegraful român" şi apoi în broşură (17 p.) o apologie a lui Miron Romanul mitropolitul care i-a urmat lui Şaguna după o scurtă perioadă în care a fost mitropolit sârbul Procopie Ivacicovici, ajuns apoi patriarh de Carloviţ. Pe Miron Romanul mulţi l-au blamat socotindu-l pro-maghiar. Articolul lui Partenie Cosma se intitulează **„Simeon Popescu şi Mitropolitul Miron"** (Sibiu, 1910, în broşură).

Partenie Cosma se dovedeşte a fi un excelent polemist, dărâmând toate acuzaţiile lui Simeon Popescu împotriva lui Miron Romanul. Printre altele acuzat că ar pactiza cu uniţii, arată Partenie Cosma, acesta îi aduce aminte lui S. Popescu de **Protocolul** încheiat între mitropolitul unit Alexandru Şt. Şuluţiu şi Andrei Şaguna în 1861 la Conferinţa naţională din 1/13 ianuarie de la Sibiu, la punctul 5.

„Adunarea Naţională însufleţită de cuvintele preşedinţilor ei, că toţi românii fără deosebire de confesiune sunt fraţi de acelaşi sânge, şi deosebirea **de confesiune nu-i mai poate despărţi pe unii de către alţii în cauza naţională politică română, trece la Protocol solemna declarare că afurisit are să fie acel Român, care va mai încerca să strice această legătură frăţească"** (cf. Teodor V. Păcăţian, **Cartea de Aur,** vol. II, p 199, cf. Partenie Cosma, p. 8).

Mai arată Partenie Cosma că şi pe vremea aceea, ca şi azi, unii nemulţumiţi de vreo rezoluţie a lui Miron Romanul, ameninţau că trec la greco-catolici. Miron Romanul nu se speria. El făcea oricum dreptate.

Miron Romanul, nu uită Partenie Cosma să arate, a scris acel **„clasic" Circular milenar,** prin care refuza el şi-i sfătuia şi pe preoţi să refuze participarea la sărbătorirea a 1 000 de ani de la venirea ungurilor în Europa. Reclamat, acesta i-a adus o chemare la Viena, la împărat, **„ad audiendum verbum"**, ceea ce echivala cu o destituire. Numai unele încurcături de la Curtea vieneză l-au scăpat atunci şi n-a mai fost chemat. Miron Romanul **„în conflictele avute cu guvernul în două rânduri şi-a pus postul la dispoziţia Coroanei, dacă guvernul va insista să ducă la îndeplinire unele dispoziţiuni care atingeau dreptul autonomic al Bisericii noastre"** (p. 13). Acestea şi altele i-au atras retragerea dotaţiei de la Stat a mitropolitului de 16 000 de coroane anual.

Partenie Cosma scrie în încheiere: **„Se va găsi el istoricul care cu condei imparţial şi lipsit de patimă îi va face biografia, biografia unui cap bisericesc, care în mult persecutata şi mult cârtita biserică orientală a dovedit până la extremitate că nu cunoaşte simonia, nu cunoaşte nepotismul, nu cunoaşte decât numai interesul Bisericii sale"** (p. 15).

Fără să ştim în momentul acela de profeţia lui Partenie Cosma, mă bucur să pot spune că cel dintâi care a fost **acel istoric,** într-o carte întreagă, a fost scriitorul rândurilor de faţă (Antonie Plămădeală, **Lupta împotriva desnaţionalizării românilor din Transilvania în timpul dualismului austro-ungar, în vremea lui Miron Romanul, 1874—1898 după acte, documente şi corespondenţe,** Sibiu, 1988, 358 p.).

La un Congres electoral din iarna anului 1898, după moartea lui Miron Romanul, cuvinte elogioase despre dânsul — citate de Partenie Cosma — a rostit şi **„cel mai luminat contemporan, marele român ortodox şi conducător naţional Dr. Alexandru Mocsony".**

Mă opresc aici. N-am încercat decât o schiţă şi câteva sugestii, despre un om mare al Transilvaniei şi al Bisericii Ortodoxe, contemporan cu Vasile Moga, cu Andrei Şaguna, cu Miron Romanul, cu Ioan Meţianu şi, la adânci bătrâneţe, şi cu Vasile Mangra şi Nicolae Bălan.

Un om cât un secol!

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

M. Eminescu şi religia

Creaţia poetică de factură religioasă a lui M. Eminescu e un fenomen artistic complex rezultat a doi factori: unul **intern,** care ţine de tradiţia ortodoxă şi altul **extern,** care ţine de mişcarea prerafaelită, manifestată în pictură şi care în Anglia a devenit în secolul trecut o mişcare literară.

Prin intermediul culturii germane, în epoca studiilor vieneze (1869—1872), M. Eminescu a putut cunoaşte aspecte ale acestui fenomen şi mărturie sunt poeziile: **Christ** (1869), **Venere şi Madonă, Epigonii** şi **Melancolie.**

În **Christ,** icoana întrevăzută de credincios, stăpân al unei credinţe simple şi adânci, e superioară aceleia zugrăvită de artist. Credinciosul ascultă de avântul sufletului, artistul cu inima seacă de credinţă îl zugrăveşte pe Christ ca om. De aceea poezia se mai intitulează şi **Dumnezeu şi om.**

Oricum, arta trebuie să se întemeieze pe **sinceritate** şi **credinţă:**

Tu Christos în hieroglyphe stai cu fruntea amărâtă
Tu Mario, stai tăcută, ţeapănă, cu ochii reci;

*

O, cum Rafael creat-a pe Madona Dumnezeie;

*

Oamenii din toate cele fac icoană şi simbol.

Ori, cum poetul va mărturisi în **Melancolie** (1876), în care lirismul adânc interiorizat atinge una din marile culmi ale artei:

Credinţa zugrăveşte icoanele-n biserici —
Şi-n sufletu-mi pusesem poveştile-i feerici.

Este vorba aici de concepţia artistică a poetului: arta e în strânsă relaţie cu sufletul creatorului.

Reproducem aici, de această dată, poezia **Rugăciune:**

Rugămu-ne 'ndurărilor,
Luceafărului mărilor:
Din valul ce ne bântuie
Înalţă-ne, ne mântuie,
Privirea adorată
Asupră-ne coboară
O, maică prea curată,
Şi pururea fecioară
Marie!

E o rugă fierbinte adresată Fecioarei Maria.

Din activitatea sa ziaristică, unul din cele mai frumoase articole e **Paştele.**

Articolul **Paştele** este o evocare a sărbătorii. A apărut în ziarul **Timpul,** III, 1878, nr. 86, 16 aprilie şi a fost reprodus de I. L. Caragiale în revista **Moftul român,** I, 1893, nr. 18, 28 aprilie, sub titlul: **Christos a înviat!** şi în volumul de **Nuvele,** Iaşi, 1893, al poetului, îngrijit de dramaturg.

Publicându-l în revistă, I L. Caragiale l-a însoţit de o notă explicativă: **„Să nu se creadă** — scria el — **că acest articol l-am căpătat acum de la Eminescu prin comunicare spiritistă; este un vechi articol al poetului, încă de acum cincisprezece ani, publicat pe cât ne putem aduce aminte în ziarul „Timpul". Credem că facem plăcere cititorilor dând o dată măcar pentru această sărbătoare a paştelui un articol serios şi semnat de un nume atât de iubit".**

Articolul începe într-o formă arhaic-religioasă astfel:

„Să mânecăm dis-de-dimineaţă şi în loc de mir cântare să aducem Stăpânului, şi să vedem pe Christos, soarele dreptăţii, viaţa tuturor răsărind!"

„Şi la sunetele vechei legende — notează poetul — **despre suferinţele, moartea şi învierea blândului Nazarinean, inimile a milioane de oameni se bucură, ca şi când ieri proconsulul Pilat din Pont şi-ar fi spălat mâinile ş-ar fi rostit acea mare, vecinică îndoială a omenirii: „Ce este adevărul?".**

M. Eminescu aminteşte de Buddha-Çakya-Muni, despre David Strauss, scriitorul vieţii lui Iisus **[Das Leben Jesu, hirtisch bearbeit = Viaţa lui Iisus, prelucrat ca păstor]** şi citează cuvintele lui Calist, patriarhul de Constantinopol, descriind caracterul omenesc: *„Video meliora proboque, deteriora sequor"* — *„Vedem cele bune şi le aprobăm, dar urmăm cele rele".*

Poetul trece, în continuare, în revistă, trebuinţele omului, dar la un moment dat, scrie în stilul lui caracteristic:

„De aceea Faust, în care se întrupează omenirea cu poftele, ambiţia şi deşertăciunea ei, dar şi cu geniul şi setea ei de ştiinţă, stând înaintea ultimei probleme, îşi toarnă venin dintr-o fiolă veche într-un pahar şi voieşte să-l bea... când iată că sună încet clopotele şi cântecele de la înviere... şi paharul îi cade din mână.:: el e recâştigat pentru viaţă".

Omenirea însă progresează şi poetul aminteşte de **„pictorul Rafael sau muzicantul Mozart sau astronomul Newton.**

De aceea, la ademenirea muzicei cereşti, Faust răspunde:

«Aud solia, dar îmi lipseşte credinţa în ea!»

Vin zile de înviere şi trec. Ici se salută oameni cu *„Surrexit! Vere Surrexit!"* **[=** *„A înviat! Adevărat a înviat!"*], **dincoace cu** *„Hristos Voscres!"* **[=** *„Hristos a înviat!"*] **şi în toate limbile pământului se repetă acest cuvânt, dar noi zicem ca Faust:**

„Die Botschaft hor'ich wohl, allein mir fehlt der Glaube!" **[=** *„Aud solia cu plăcere, dar îmi lipseşte credinţa!"*] **Ba credem c-a înviat în inimile sincere cari s-au jertfit pentru învăţătura lui, credem c-a înviat pentru cei drepţi şi buni, al căror număr mic este..."** şi poetul încheie inspirat:

„Dar rămâie datina şi înţelesul ei sfânt, aşa cum e de mult; şi, de nu va sosi niciodată acea zi din care să se-nceapă veacul de aur al adevărului şi al iubirii de oameni, totuşi e bine să se creadă în sosirea ei, pentru ca să se bucure cei buni în «ziua învierii», când ne luminăm prin sărbătoare şi ne primim unul pe altul şi zicem fraţi celor ce ne urăsc pe noi şi iertăm pe toţi pentru înviere, strigând cu toţii: „Christos a înviat!"."

În publicistica sa, M. Eminescu arată că prin muncă se dobândesc toate bunurile, că **„asupra datinei frumoase** [a Paştelor] **nu trebuie uitat fondul"**, că oamenii moştenesc valori de la înaintaşi şi că inteligenţa şi cultura trebuie puse în slujba progresului social: **„De aceea pentru înaintarea în viaţă politică cată să se ceară sau o mare inteligenţă sau un mare caracter, care să compenseze munca societăţii ce-i susţine. Acesta ar fi idealul monarhiei creştine şi ar fi misiunea bisericei de-a răspândi acest sentiment (...)"**: Căci să nu uităm zisa poetului: **„Christ a învins cu litera de aur a adevărului şi a iubirei...".**

GRAŢIAN JUCAN

Responsabilitatea noastră, a slujitorilor Bisericii

(Urmare din pag. I)

tate cu ceilalţi. Aţi şi remarcat în prima parte a expunerii Dumneavoastră, această coresponsabilitate şi acest fapt ne bucură şi îl întâmpinăm ca fiind foarte folositor pentru noi.

Toate problemele pe care le-aţi amintit, sunt cu adevărat prezente în lucrarea noastră, unele mai mult, iar altele mai puţin. Rădăcina acelor aspecte negative, la care V-aţi referit şi de care suferim şi noi mult pentru că ştim că ele ocupă din timpul preţios al autorităţilor de stat, este şi în unele stări de lucruri din Biserica noastră. Mă refer la Biserica noastră, unde sunt într-adevăr probleme cărora căutăm însă să le facem faţă. Credem că este foarte necesar pentru noi înşine, în vremurile pe care le trăim, cum aţi remarcat că aceasta este şansa noastră de a fi prezenţi în societate, şansa noastră de a răspunde multelor întrebări, şansa de a răspunde acestora în duhul lui Hristos. De aceea şi problemele dintre noi reprezintă o şansă rară, mare de a le elucida. Ne dăm seama că depinde de fiecare dintre noi. Trebuie să avem o identitate nu fizică sau materială, că aceea este trecătoare ci o identitate a învăţăturii noastre de credinţă. Acum, dialogul dintre noi trebuie să fie roditor deoarece ne aflăm după decenii de dialog, tocmai de aceea acesta trebuie să fie roditor. Şi credem că va fi roditor când vom realiza un consens, când vom avea identitatea cunoscută vizavi de ceilalţi fraţi, o bază doctrinară valabilă pentru toţi. Va trebui să insistăm în realizarea acestei identităţi doctrinare şi organizatorice spre a putea înainta pe calea dialogului şi a unităţii. Fără această deschidere şi fără această înţelegere a realităţilor care ne stau în faţă este foarte greu de deblocat unele aspecte dintre problemele pe care le avem între noi.

Dar mai presus de toate şi pentru a da posibilitatea şi celorlalţi să ia cuvântul, vă mulţumim pentru mesajul pe care l-aţi îndreptat la Sfintele Paşti, către credincioşii Bisericii noastre, către clerul ei şi să vă asigurăm că acest mesaj a fost recepţionat de toţi şi acesta va dobândi roade. Chiar această întâlnire în săptămâna cea luminată va dobândi roade. Cunoaştem că factorii de răspundere sunt stăpâniţi de identitatea adevărului, de identitatea realităţilor vieţii noastre, de valorile pe care trebuie să le promovăm. Valorile sunt ale noastre şi le stăpânim oarecum, dându-le viaţă noi înşine. Aceleaşi nevoi căci viaţa merge înainte şi ne aduce noi şi noi aspecte. Dar din experienţa anilor grei pe care i-am parcurs, nu numai eu dar şi mulţi dintre părinţii şi fraţii care sunt aici, trebuie să recunoaştem, că uneori am şi alunecat împreună, semnând de pildă nişte telegrame.

În ziua Sfintelor Paşti, ca şi în săptămâna luminată, fiecare dintre noi recunoaştem că ne-am umilit atunci, dar ne-am gândit la situaţia Bisericilor pe care le slujeam în condiţiile de atunci. Domnule Preşedinte, Vă rog să primiţi mulţumirile noastre, gândurile şi hotărârile noastre, poate exprimate în mod formal acum, dar spre bine în viitor, şi Dumnezeu ne va ajuta.

Personal, cred că Bisericile noastre au străbătut o perioadă cu jertfe şi şi-au păstrat esenţialul. Vă mulţumim că le-aţi amintit. Sperăm că Dumnezeu ne va ajuta să biruim şi de data aceasta, căci El a biruit răul, a biruit moartea şi ne dă nouă tuturor curaj deoarece slujim pe Iisus Hristos Domnul vieţii şi al păcii.

HRISTOS A ÎNVIAT!

ADEVĂRAT A ÎNVIAT! ca răspuns din partea noastră, a Bisericii Ortodoxe Române la salutul pe care ni l-aţi adresat cu prilejul Învierii Domnului.

Înălţarea Domnului

(Urmare din pag. I)

spre cer? Acest Iisus care s-a înălţat de la voi la cer, aşa va veni precum L-aţi văzut mergând la cer. Atunci s-au întors Apostolii la Ierusalim de la muntele ce se cheamă al Măslinilor, care este aproape de Ierusalim cale de o sâmbătă" (Fapte 1, 9—12).

Minunea aceasta a Înălţării i-a copleşit pe ucenici, şi abia acum au înţeles sensul duhovnicesc al Împărăţiei Mesianice întemeiate de Mântuitorul Hristos, care de altfel le-a şi spus ucenicilor că: „nu este al nostru a şti anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus în stăpânirea Sa" (Fapte 1, 7).

La fel ca şi la Botez, şi la Schimbarea la faţă şi aici la Înălţare apare norul de lumină, simbol al prezenţei lui Dumnezeu în lume şi implicit al teofaniilor din Vechiul şi Noul Testament.

Cei doi bărbaţi în veşminte luminoase, doi îngeri la fel ca şi la Înviere, sau după alţi exegeţi chiar cei doi martori ai Schimbării la Faţă, Moise şi Ilie au rolul de a explicita minunea petrecută acolo pe Muntele Măslinilor şi anume că Fiul Omului venit pe pământ din slava cerului se reîntoarce biruitor şi plin de măreţie în cer şi şade de-a dreapta Părintelui Ceresc conform celor spuse de psalmistul David (Ps. 109, 1).

Martorii cereşti ai Înălţării Domnului, le explică în acelaşi timp, martorilor pământeşti, deci apostolilor şi celor care erau împreună cu ei şi faptul că Înălţarea este un preludiu al Parusiei Domnului, adică a celei de a doua veniri. Hristos cel Înviat rămâne în cer în aşteptarea manifestării Sale finale (Col. 3, 1—4), adică cea de a doua venire a Sa când se va întoarce tot aşa cum a plecat (Fapte 1, 11), coborând din cer (1 Tes. 4, 16), venind pe norii cerului (Apoc. 1, 7), iar aleşii Săi vor urca şi ei întru întâmpinarea Domnului în văzduh (1 Tes. 4, 17).

Prin Învierea Sa din morţi, ca biruitor asupra iadului Hristos cel Înălţat la cer a inaugurat un nou mod de viaţă, a unei vieţi cu şi în Dumnezeu.

Prin Înviere şi prin Înălţare Hristos intră primul în noua viaţă şi în cerul nou şi pământul nou, pentru a pregăti un loc aleşilor Săi, apoi se va întoarce să-i ia împreună cu El ca să fie de-a pururi cu El în ceruri (Ioan 14, 2).

În aşteptarea acestei noi vieţi la care toţi suntem chemaţi, cei botezaţi în numele Sf. Treimi, trebuie să rămânem uniţi prin credinţă şi prin Sf. Taine cu Domnul cel Înviat şi Înălţat la cer.

Înviaţi încă de acum şi înălţaţi la cer împreună cu Hristos (Ef. 2, 6), noi creştinii ţintim către cele de sus căci adevărata noastră viaţă este „ascunsă cu Hristos în Dumnezeu" (Col. 3. 1), iar cetatea noastră este „sus în ceruri" (Filipeni 3, 20), iar idealul nostru este „omul ceresc" (1 Cor. 15).

Într-o lume care se afundă tot mai mult în bezna păcatelor, a nelegiuirilor şi a deznădejdii, Înălţarea la cer este un simbol pentru o continuă strădanie de a ne urca spre cer, spre înălţimea binefăcătoare a Adevărului Suprem care este Hristos şi în acelaşi timp de a „ne înstrăina din lumea cea deşartă şi mintea spre cele dumnezeieşti să o suim pentru ca Dumnezeu să ne ridice la ceruri" cum rostim în condacul Acatistului Mântuitorului.

Pentru fiecare dintre noi ziua Înălţării, care este în tradiţia poporului nostru şi o Zi a eroilor, să fie şi un prilej de rememorare a faptelor de glorie şi a jertfei înaintaşilor noştri şi un imbold de a iubi şi a cunoaşte şi mai mult pe Hristos şi Învăţătura Lui cea dumnezeiască şi de a cinsti şi de a pomeni din neam în neam faptele nepieritoare ale sfinţilor noştri înaintaşi.

Smerita cugetare, seva faptelor bune

Smerita cugetare este un dar al sufletului; o comoară negrăită, pecetluită în trupul nostru (Filocalia IX, p. 292). Unii Sfinţi Părinţi o consideră „bogăţie nejefuită de nimeni", sau o aseamănă cu „un acoperământ dumnezeiesc", fiindcă acopere virtuţile noastre, ca să nu ne mândrim şi să le pierdem prin aceasta. Le acopere chiar faţă de noi. Numai Dumnezeu trebuie să le vadă (idem, p. 335).

Fără această înaltă virtute creştină, zidită pe ruinele „părerii de sine", nu se poate ridica progresiv şi dinamic turnul sporirii duhovniceşti.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos zice: „Învăţaţi de la Mine"; deci nu de la înger, nici de la om şi nici de pe hârtie — ci de la Mine — adică, de la lucrarea Mea în voi, „că sunt blând şi smerit cu inima" şi cu gândul „şi veţi afla odihnă" din partea ispitelor şi a gândurilor rele, „sufletelor voastre" (Matei XI, 29).

Ava Dorotei (sec. VI) în învăţăturile sale ne îndeamnă să ne însuşim acea simţire a inimii, de a ne cunoaşte pe noi înşine şi să nu uităm o clipă că suntem nimic, că stăpânim numai păcatul, că dreptatea vrea ca noi să ne smerim mai mult decât toate creaturile şi că în Împărăţia lui Dumnezeu, „cei dintâi vor fi pe urmă şi cei de pe urmă vor fi întâi" (Matei VIII, 25).

Prin smerita cugetare înţelegem: uitarea virtuţilor proprii. A te considera cel mai de pe urmă şi mai păcătos dintre toţi. A suporta cu bucurie şi nepăsare înjosirile şi ocările ce ţi le aduc alţii, chiar pe nedrept. Până şi atunci când vei vedea pe altul păcătuind sau o mare fărădelege făcând, tot nu trebuie să te socoţi pe tine mai bun decât el, căci vezi, nu ştii până când şi tu te vei putea menţine în bunătate. Slabi suntem toţi, însă mai slab decât pe tine, să nu socoţi pe nimeni. (Urmarea lui Hristos, p. 6—7).

Isaia pustnicul (370—488) îşi îndruma numeroşii săi ucenici şi fii duhovniceşti caracterizând că: „smerita cugetare nu are limbă să vorbească de altul care-şi nesocoteşte slujirea sau altul care gândeşte rău despre cineva, nici ochi care să ia seama la scăderile altuia, nici urechi să audă cele ce nu sunt de folos sufletului propriu. Şi nu are cu altul vreun lucru de vorbit, afară de păcatele sale. Cu toţi oamenii este paşnic, pentru porunca lui Dumnezeu şi nu pentru prietenie". Şi iarăşi: „Dacă cineva posteşte tot timpul şi se predă pe sine la mari osteneli şi porunci, în afară de acest drum al smeritei cugetări, toate eforturile lui sunt zadarnice". Apoi, concluzionează: „Toate faptele bune să le facă având cugetul smerit, ca ostenelile lui să se cunoască, să fie bine primite la Dumnezeu şi să se scrie în „Cartea Vieţii" (Filocalia IX, p. 88 şi 270).

Pentru a ne menţine toată viaţa într-o stare de smerită cugetare, Sfântul Ioan Scărarul (579—649) ne atenţionează şi el zicând: „Toate faptele bune de le vei face; să ştii că eşti încă departe de Dumnezeu". Şi chiar în activitatea zilnică, nu numai în gândire, ne învaţă: „Să-ţi fie ţie chipul şi păşirea şi haina şi scaunul şi hrana şi aşternutul şi casa şi toate cele din casă, potrivit smereniei. Toate să-ţi fie mai degrab semne de modestie" (Filocalia IX, p. 305).

Această nepreţuită virtute, când începe să lucreze în noi, urâm toată slava deşartă şi lauda omenească. Iar când înaintează, odată cu creşterea omului duhovnicesc, socotim ca nimic toate faptele bune săvârşite de noi, cunoscând că în fiecare zi adăugăm mai multe poveri la sarcina noastră. Astfel, Sfinţii, cu cât se apropiau mai mult de Dumnezeu, cu atât se considerau pe ei mai păcătoşi (idem, p. 502).

Nici când erau trimişi de Dumnezeu, cu o misiune în mijlocul oamenilor, nu primeau, ci fugeau, din smerenie pentru a nu cădea în cursa slavei deşarte. Aşa vedem pe Moise înjosindu-se: „Mă rog Ţie, trimite pe altul mai puternic, că eu sunt slab la glas şi zăbavnic la limbă" (Ieşire IV, 10). Pe proorocul Ieremia sfiindu-se: „Sunt prea tânăr" (Ieremia I, 6). Pe Avraam, care s-a învrednicit să vadă pe Dumnezeu, socotindu-se: „pământ şi cenuşă" (Facerea XVIII, 27). La fel proorocul Isaia exclamând: „Vai mie, că sunt necurat" (Isaia VI, 5). Proorocul Daniel, în groapa cu lei fiind, când a primit mâncarea de la Avacum trimis de Dumnezeu a zis: „Şi-a adus aminte Dumnezeu de mine" (Daniel XIV, 36). Cei trei tineri aruncaţi în cuptorul cu foc arzând din Babilon, nicidecum vătămându-se, nu s-au înălţat cu cugetul, ci cu smerenie ziceau: „că nu sunt vrednici să-şi deschidă gura măcar" şi se rugau „să nu fie părăsiţi până în sfârşit" (cântarea celor trei tineri I, 9—10).

În Patericul egiptean se spune că marele Ava Agaton, când era să se săvârşească, l-au înconjurat pe el fraţii văzându-l îngrijorat: „Te temi şi tu părinte?". Iar el a răspuns: „Am făcut tot ce am putut ca să păzesc poruncile. Dar, om sunt şi eu. De unde să ştiu că, lucrul meu a plăcut lui Dumnezeu. Căci, alta este judecata lui Dumnezeu şi alta a oamenilor" (Pateric, p. 28).

La această stare fericită, se poate ajunge „prin osteneli trupeşti şi prin a se socoti cineva mai prejos decât toţi". Căci nu se poate considera pe sine, mai mare decât semenul său, sau înălţa în ceva, sau defăima, sau dispreţui pe cineva „cel ce se socoteşte pe sine mai prejos decât toţi". Cine are smerită cugetare ştie că nu poate dobândi nici un bine în suflet fără ajutorul lui Dumnezeu şi nu încetează a se ruga lui Dumnezeu, ca să facă milă cu el. Şi de se învredniceşte să fie ascultat, ştie că aceasta a venit de la Dumnezeu şi nu se poate înălţa cu gândul. Nici nu pune pe seama puterii sale această izbândă a rugăciunii, ci pe seama lui Dumnezeu şi continuă să se roage, tremurând, să nu cadă de la ajutorul Lui. Şi aşa prin smerenie se roagă şi prin rugăciune se smereşte şi dacă izbuteşte pururea se smereşte şi pe cât se smereşte, pe atâta este ajutat de Dumnezeu şi progresează în cele bune, prin smerita cugetare (Filocalia IX, p. 505).

Femeia păcătoasă plânge la picioarele lui Iisus Hristos, se umileşte pentru păcatele sale. Nu îndrăzneşte nici să ceară iertare. Numai tăcerea ei se roagă. Mântuitorul mişcat o mângâie: „Iartă-se păcatele ei cele multe, căci a iubit mult" (Luca VII, 17).

Cât priveşte ostenelile trupeşti, se ştie că ele smeresc trupul, iar trupul smerindu-se, se smereşte împreună şi sufletul şi astfel omul scapă de multe rele şi e ferit de multe ispite (Idem, p. 506). Chiar dacă nu putem să ne ostenim, din pricina neputinţei, să ne sârguim a ne smeri, căci David zice: „M-am smerit şi m-a mântuit pe mine Domnul" (Ps. 114, v. 6). „Când este cineva neputincios cu trupul şi a săvârşit păcate grele, să umble pe drumul smereniei şi al însuşirilor acesteia, căci altă mântuire nu va afla" (idem, p. 375), şi sufere cu mulţumită boala ce i s-a dat.

Smerita cugetare pe lângă folosul duhovnicesc ce-l aduce creştinului virtuos, acopere sufletul de orice patimi şi se împotriveşte oricărei ispite. Când a văzut Sfântul Antonie cel Mare (251—356) întinse toate cursele davolului, suspinând a întrebat pe Dumnezeu: „Cine le poate trece pe acestea"? I s-a răspuns: „Smerenia le va trece pe ele". Apoi glasul a mai adăugat alt lucru minunat: „Şi nu se va atinge de ea". (Pateric, p. 8). Cu adevărat, nimic nu e mai tare ca smerita cugetare. Nimic nu o biruie. Singura cale, „care este mai presus de toate cursele diavolului" (idem, p. 476). Şi de aceea spun Sfinţii părinţi că: „înainte de orice avem nevoie de smerita cugetare". Că nici frica de Dumnezeu, nici milostenia, nici credinţa, nici înfrânarea, nici oricare alta din virtuţi, nu se poate dobândi fără ea, deşi toate acestea sunt folositoare creştinului (idem, p. 497—499).

Având o lucrare atât de importantă, pentru menţinerea virtuţilor şi sporirea omului duhovnicesc, noi ca creştini indiferent de vârstă, stare fizică şi preocupări, să ne ostenim cu toate forţele ce le avem să ne însuşim această înaltă virtute, căci ea ne va duce neabătut, pe calea cea bună, iar Dumnezeu văzând osteneala noastră, ne va hărăzi Harul Său.

Se cuvine, spune Sfântul Nicodim Aghioritul (1749—1809) în „Războiul nevăzut", pag. 151—152 „să te sileşti şi să te osteneşti a primi toate necazurile şi piedicile. Doreşte să fii defăimat de oricine. Nu dori nici o cinste, decât a pătimi pentru dragostea lui Dumnezeu. Sileşte-te a te bucura când cineva îţi zice cuvinte de ocară, fie că te mustră, fie că te defaimă, căci poate aceasta este slobozită de la Dumnezeu (II Regi, XVI, 10), ca să smerească o mândrie ce se află ascunsă în tine şi tu nu o cunoşti".

Toţi Sfinţii pe această cale au călătorit în viaţa lor. Prin smerenie s-au îndreptat şi cu osteneala ei au săvârşit calea mântuirii, căci David zice: „Vezi smerenia şi osteneala mea şi lasă toate păcatele mele" (Ps. 24, v. 19). Sfântul Isaac Sirul (sec. VI) în cuvântul său XXI, spune: „Cu cât se apropie cineva mai mult de Dumnezeu prin voinţa lui, cu atât se apropie şi Dumnezeu de el cu darurile Sale şi nu va ridica de la el Harul Său, datorită marii lui smerenii" (Filocalia X, p 114).

Părinţii Patericului egiptean, din fericita lor experienţă, ne dau câteva apoftegmate (cuvinte): „Să nu cugeţi în inima ta asupra fratelui tău zicând că eşti mai treaz şi mai nevoitor... ca să nu cazi în duhul laudei de sine şi să-ţi pierzi osteneala" (Ava Or. p. 240).

O alta: „Obişnuieşte-ţi inima câte puţin să zică către fiecare din fraţi: Acesta mă întrece în râvnă pentru Dumnezeu". Şi iarăşi: Acesta este mai osârditor decât mine". Şi aşa, ajungi să fii dedesubtul tuturor şi locuieşte în tine Duhul lui Dumnezeu" (pag. 431).

În fine: „O inimă care şi-a agonisit smerita cugetare, nu este în stare să se gâlcevească sau să se certe. Ea este gata să cedeze totul, numai să scape de gâlceavă şi de ceartă" (idem).

Aşadar, faptele bune străbătute cu seva smeritei cugetări, atât în gând cât şi în tot lucrul, neluând în considerare lauda unora, răbdând cu bucurie şi eroism înjosirile altora, ne pot ajuta să menţinem această comoară duhovnicească, spre folosul sufletelor noastre.

De va trăi omul anii lui Matusalem (Facerea V, 27) şi nu va umbla pe această cale dreaptă, pe care au călătorit toţi sfinţii, adică a smeritei cugetări, care îl apără de gândul înalt şi al părerii de sine, **„patimi ce totdeauna te linguşesc şi te înşală"** (Pateric, p. 411), nu va ajunge la nici un bine „nici mult nici puţin, ci pierde numai anii în zadar" (Din Evergheton).

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCĂ
Mânăstirea Putna — Suceava

DILEME...

În fiecare epocă, dar mai ales în zilele noastre vedem în chip ciudat oamenii răi şi necredincioşi că prosperă.

Îi vedem să aibă sănătate, să le meargă foarte bine, să dobândească slavă şi cinste şi de multe ori să urce la vrednicii înalte, pe care nu le merită.

Şi pe bună dreptate se întreabă mulţi: Dar oare nu vede Dumnezeu? De ce oare îi lasă pe astfel de oameni să prospere, când de fapt nu fac voia Lui? Dacă El cunoaşte totul şi guvernează totul de ce oare nu intervine să-i pedepsească pe astfel de oameni?

Acest lucru, cu siguranţă că l-a făcut şi pe proorocul şi psalmistul David să se întrebe: **„până când Doamne păcătoşii vor propăşi?"** (Ps. 93, 3).

E ca şi cum i-ar fi zis retoric: Nu vezi Doamne ce se întâmplă? Nu iei aminte la cele ce se petrec între oameni? Nu observi că necredincioşii progresează şi cei nedrepţi au tot ce le trebuie?

La fel şi dreptul Iov, mult îndurătorul, îl întreba pe Creator cu aceste cuvinte **„Pentru ce trăiesc cei răi? Pentru ce îi vezi îmbătrânind şi sporind în putere? Sămânţa lor se întăreşte în ei şi în faţa lor, în casele lor domneşte pacea, fără umbră de frică".** (Iov 21, 7—9).

Iar proorocul Ieremia zicea: **„Pentru ce propăşeşte calea celor răi şi toţi mişeii trăiesc în pace?"** (Ieremia 12, 1).

De atunci, din vremurile veterotestamentare şi până în zilele noastre, aceleaşi întrebări, care de multe ori ne obsedează până la chin, le repetăm şi noi şi căutăm tot felul de justificări mai mult sau mai puţin verosimile şi am dori ca pe astfel de oameni Dumnezeu să-i pedepsească imediat.

Cât sunt de greşite însă în realitate astfel de judecăţi de valoare pe care le facem noi, şi care sunt lipsite de orice temei moral.

Cât putem coborî noi din credinţa noastră, încât să-l judecăm pe Dumnezeu şi să-i cerem o justiţie imanentă, directă, în cazul semenilor noştri.

Oameni grăbiţi cum suntem, am dori să vedem pedepsiţi exemplar pe astfel de oameni care calcă legea lui Dumnezeu, deci sunt păcătoşi. De parcă noi n-am fi la fel!

Nu primim sub nici un chip să prospere răpitorii, nedreptii, păcătoşii. Vrem dreptate. Şi o vrem imediat, în faţa ochilor noştri.

Şi de ce să n-o recunoaştem, că uneori, dreptatea dumnezeiască vine, pe neaşteptate asupra celor răi. De câte ori nu vedem oameni care au ajuns sus de tot pe scara ierarhiei sociale, oameni care au devenit bogaţi peste noapte şi dintr-o dată s-a ales praful atât de slava lor cât şi de bogăţia lor.

Poporul nostru are o vorbă **„cum au venit aşa s-au şi dus".** De multe ori, oamenii aceştia, prin viclenie şi intrigi au parte de succese. Cu nedreptăţi, cu minciuni, cu nepăsare şi cu linguşeli, cu tot felul de intervenţii, cu călcări peste trupurile celorlalţi semeni ai lor ajung sus, unii chiar sus de tot.

Şi ei, dar şi noi care-i judecăm, şi ei care progresează prin mijloace necinstite. dar şi noi care ne mirăm de ce Dumnezeu îi lasă în voia lor şi nu-i pedepseşte, toţi deci uităm un singur lucru. Un lucru esenţial. Uităm că există şi o judecată finală, şi că există şi un judecător suprem care este Dumnezeu.

Un Dumnezeu drept care respectă libertatea voinţei omului şi nu intervine brutal în viaţa celui păcătos, ci aşteaptă întotdeauna întoarcerea lui.

Ignorarea veşniciei şi a calităţii de Părinte şi de judecător ale lui Dumnezeu, este în principal lucrul ce-i face pe mulţi să urmeze calea necredincioşiei şi a fărădelegii, iar pe noi să ne mirăm de „progresul" lor.

Dacă am vedea faptele în realitatea lor, din prisma veşniciei, cu siguranţă că judecata noastră ar fi alta. Am cunoaşte atunci că „fericirea" celor necredincioşi nu este decât o himeră trecătoare, şi am şti că există o judecată dumnezeiască unde toţi vom da cuvânt pentru faptele noastre şi unde dreptatea dumnezeiască ne va răsplăti fiecăruia după lucrurile noastre.

Fiind înzestraţi de Dumnezeu cu voinţă liberă, fiecare deci avem posibilitatea de a urma din cele două căi **„calea vieţii sau calea morţii".** Calea vieţii, adică o viaţă cu Hristos, în concordanţă cu poruncile Evangheliei, — calea morţii, o viaţă „fericită" doar în ochii celor nepricepuţi, o viaţă departe de Dumnezeu, trăită doar în fărădelege şi păcat.

Fiecare dintre noi este liber să trăiască cum doreşte: este liber să respecte legea dumnezeiască, dobândind bogăţie nefurată în cer şi pace în suflet; sau să calce orice precept divin, să urce sus, să dobândească slavă şi cinste, dar sufletul să-i fie gol.

Care din cele două feluri de a trăi le vom alege?

Depinde numai de noi.

Dacă în noi s-a înrădăcinat credinţa puternic vom şti cu siguranţă ce opţiune să facem. Vom desconsidera şi vrednicile şi posturile înalte şi bogăţia nedreaptă şi mărirea cea deşartă, spre folosul nostru cel veşnic şi suprem care este mântuirea.

Şi atunci niciodată nu vom tânji şi nu vom fi geloşi pe „progresul" celor necredincioşi, pentru că este un „progres" udat cu amărăciune şi cu otravă.

Progresul nostru duhovnicesc, va fi cu adevărat încununat cu fericirea noastră de a trăi cu Hristos. Tot ceea ce ne dă Acela, aici mai puţin, iar dincolo din belşug este cu binecuvântare. Orice agoniseală de orice fel, fără Dumnezeu este deşartă. Numai în El, este adevăratul tezaur al tuturor darurilor fie materiale, fie spirituale pe care ni le hărăzeşte prin Hristos Domnul nostru, dătătorul tuturor darurilor cereşti şi pământeşti.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Legea morală naturală

1. Pregătirea aperceptivă

Prin căderea omului în păcat, în fiinţa lui s-a produs o dezordine, chipul lui Dumnezeu fiind alterat; mintea i s-a întunecat, voinţa i-a slăbit, iar sentimentele i s-au pervertit. A mai rămas totuşi în sufletul lui înscris de Dumnezeu un îndreptar, sau o regulă care să-i arate şi să-l îndrume spre săvârşirea binelui şi evitarea răului.

II. Anunţarea temei

Acest îndreptar înscris în firea omului pentru a urma binele este legea morală naturală, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Când spunem „lege" înţelegem un îndreptar, sau o regulă, care asigură ordinea şi armonia în univers, în viaţa omului şi în relaţiile dintre oameni. Vedem astfel că ordinea şi armonia corpurilor cereşti este asigurată prin legile puse de Creator în existenţa şi funcţionalitatea lor. Dacă nu ar exista aceste legi, totul s-ar prăbuşi în dezordine şi în haos. La fel şi în natură, există legi care fac ca fenomenele să se raporteze în interdependenţă şi să asigure buna desfăşurare a vieţii pe pământ. La fel, există legi după care se înmulţesc, cresc, e dezvoltă animalele, plantele şi celelalte vieţuitoare. Nici omul nu face excepţie de la aceste legi fizice, sau biologice. Omul are însă în plus şi legi ale sufletului, ale raţiunii, care îl definesc ca fiinţă raţională, creată după chipul lui Dumnezeu. Există în viaţa spirituală a omului şi legi, sau îndreptare înnăscute, date în sufletul lui, prin care deosebeşte frumosul de urât numite legi estetice, precum şi îndreptare, sau reguli după care se orientează în săvârşirea binelui şi care îi impune (porunceşte) chiar să-l săvârşească. Aceasta este legea morală înnăscută, aparţinătoare firii, sau legea morală naturală. Fiind pusă de Dumnezeu în suflet, sau în firea omului ea exprimă voinţa lui Dumnezeu şi este asemenea unei lumini, care îi arată omului drumul pe care să-l urmeze pentru a merge pe calea dreptăţii lui Dumnezeu, sau pentru a împlini voia Lui.

Despre existenţa acestei legi mărturiseşte însăşi firea omenească care se revoltă în situaţiile de nedreptate, de falsitate, sau minciună, dar care primeşte cu satisfacţie viaţa când respectă ordinea şi armonia care îi asigură buna ei desfăşurare. Despre acest fapt, al existenţei legii morale naturale avem şi mărturia expresă a Scripturii: „Cu ştiinţa înţelegerii i-a umplut pe ei şi bune şi rele le-a arătat. A pus ochiul său peste inimile lor. Le-a pus ştiinţă şi legea vieţii lor le-a dat-o moştenire... Şi le-a zis: feriţi-vă de toată nedreptatea şi le-a dat porunci, dând fiecăruia în grijă datoriile către aproapele său" (Sirah 17, 6.7.9.12).

La fel putem citi şi o altă mărturie a Scripturii privind existenţa acestei legi morale naturale înscrisă în firea omului: „Porunca aceasta pe care ţi-o poruncesc eu ţie astăzi nu este neînţeleasă de tine şi nu este departe. Ea nu este în cer ca să zici: cine ne va sui pe noi în cer ca să ne-o aducă şi să ne-o dea să o auzim şi să o facem? Şi nu este ea nici în mare, ca să zici: cine se va duce pentru noi peste mare ca să ne-o aducă, să ne facă să o auzim şi să o împlinim? Ci cuvântul acesta este foarte aproape de tine; el stă în gura ta ca să-l faci" (Deuteronom 30, 11—14).

Sfântul Apostol Pavel referindu-se la starea generală a vinovăţiei în păcat, înaintea venirii Mântuitorului, arată deosebit de concludent că nimeni nu poate avea scuză că nu a cunoscut legea şi nu a ştiut care este binele pentru a-l făptui. Nici iudeii nu pot avea scuză, pentru că li s-a făcut cunoscută voia lui Dumnezeu prin Legea Sa, şi nici celelalte neamuri, care chiar dacă nu le-a fost descoperită legea lui Dumnezeu, ei o aveau totuşi în fire, în natura lor sufletească, această lege: „Căci, când păgânii, care nu au lege, din fire fac ale legii, aceştia neavând lege, îşi sunt ei singuri lege. Care arată fapta legii scrisă în inimile lor, împreună mărturisindu-le cugetul lor, şi gândurile lor pârându-se între sine, sau şi apărându-se" (Romani 2, 14—15).

Legea morală naturală are mai multe caracteristici:

1. Unitatea legii morale naturale se deduce din unitatea neamului omenesc, ca şi unitatea ordinei divine în lume. Iar principiul unic la care ea se referă constă în faptul că binele trebuie urmat, iar răul trebuie evitat.

2. Universalitatea este dată de natura omenească însăşi, care este identică la toţi oamenii, având ca temei creaţia divină şi proveniena dintr-o singură pereche de oameni: „Căci a făcut (Dumnezeu) dintr-un sânge tot neamul omenesc ca să locuiască peste toată faţa pământului" (Fapte 17, 26). De aceea, legea morală naturală are obligativitate pentru toţi oamenii, indiferent de origine, de vârstă, de starea culturală, sau socială.

3. Neschimbabilitatea legii morale naturale este dată de faptul că, exprimând voinţa lui Dumnezeu înscrisă în fiinţa omului, are o durabilitate veşnică, nu se schimbă, ca legile omeneşti în funcţie de situaţii, împrejurări istorice, sau scopuri urmărite, fiindcă „Dumnezeu nu poate să se tăgăduiască pe Sine" (II Timotei 2, 13).

IV. Recapitularea Aprecierea

Din cele de mai sus vedem că alături de legile fizice, care determină corelaţia şi interdependenţa fenomenelor existente în univers, pentru asigurarea ordinei şi armoniei vieţii însăşi, există şi legi logice, estetice, precum şi legea morală, înscrise toate în fiinţa sau în natura omului. Legea morală naturală sau firească are rolul unui îndreptar, sau a unei reguli înscrisă în fiinţa (firea) omului, care exprimând voia lui Dumnezeu, îi indică binele şi îl determină să-l urmeze, precum şi să evite răul. Legea morală naturală are trei caracteristici: unitatea, universalitatea şi neschimbabilitatea.

V. Asocierea

Referindu-se la Legea morală naturală (firească), trebuie să o deosebim de conştiinţa morală, existentă şi ea în sufletul omenesc. Astfel, dacă legea morală naturală este un îndreptar sau o regulă poruncitoare în direcţia urmării binelui şi evitării răului, conştiinţa morală este capacitatea sufletului de a judeca faptele săvârşite dacă sunt conforme sau nu cu legea, aducând mustrarea (când nu sunt conforme) şi satisfacţia (când sunt conforme). Conştiinţa este deci un intermediar între legea (care indică binele) şi fapta (care este conformă sau nu legii morale).

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că legea morală naturală (firească), reprezintă un îndreptar sau o regulă înscrisă de Dumnezeu în fiinţa omului, care exprimând voinţa divină îi porunceşte omului să urmeze binele (voia lui Dumnezeu) şi să evite răul (păcatul).

VII. Aplicarea

Venind să restabilească firea căzută în păcat, Mântuitorul repune în funcţionalitatea ei normală şi autentică legea morală naturală, ca o capacitate a sufletului eliberat de păcat, de a urma poruncile sau voia lui Dumnezeu... În acelaşi timp, Mântuitorul oferă sufletului omenesc prin harul divin şi renaşterea lui duhovnicească, întărindu-i puterea şi energia de a voi asemenea lui Dumnezeu şi a făptui după voia Sa, înscriind astfel legea firii ca o necesitate cerută de natura omenească restabilită prin har; după cum a prevăzut profetul: „Voi pune legea mea înăuntrul lor şi pe inimile lor o voi scrie" (Ieremia 31, 33).

Preot Prof. SORIN COSMA

Dispoziţii canonice ale mitropolitului Şaguna cu privire la săvârşirea Sfintei Liturghii

În lucrarea sa „Compendiu de dreptul canonic" paragraful 39, mitropolitul Şaguna rezumă în 13 puncte pregătirea canonică a preotului liturghisitor, pe care le vom prezenta în cele ce urmează:

1. Preotul trebuie să fie spovedit, şi cu toţi împăcat şi să ajune puţintel de cu seară (citează tipicul de la începutul Liturghiei).

2. Îndată ce va lua vremea spre Liturghisire, să cheme în biserică pe creştinii care stau afară de biserică, să rânduiască citirea ceasurilor, iar el într-aceea să săvârşea că proscomidia.

3. Preotul când a săvârşit la proscomidie pomenirea numelor, să dea semn creştinilor adunaţi în biserică, ca şi ei în linişte să pomenească numele părinţilor şi rudeniilor lor, celor vii şi morţi, iar preotul zice încet: „Pomeneşte-i Doamne".

4. Preotul să nu binecuvinte proscomidia, ci citind rugăciunea prescrisă, numai să ridice mâna şi să arate către ea (citează can. 12 al Sf. Nichifor).

5. Preotul să nu liturghisească fără căldură (apă caldă) (citează can. 13 al Sf. Nichifor).

6. Liturghia să o săvârşească Preotul înainte de amiază (citează can. 48 al sinodului din Cartagina).

7. Preotul să liturghisească nemâncat, pe inima goală (citează tot acelaşi canon de la Cartagina).

8. În ajunul Naşterii şi Botezului Domnului, şi în Sâmbăta Mare să săvârşească Liturghia după amiază (citează tipicul acestor zile în Minei şi Triod).

9. Într-o biserică numai odată pe zi să săvârşea că Liturghia (citează sub însemnarea can. 58 apostolesc în Pidalion).

10. Numai în biserică sfinţită de arhiereu se poate săvârşi Liturghia, dar şi în capele (citează can. 31 al sinodului 6 ecumenic).

11. Preotul la Liturghie să întrebuinţeze numai prescură, va să zică, pâine dospită şi vin curat, turnând la proscomidie în potir vin şi apă curată rece spre închipuirea sângelui şi a apei, ce a curs din coasta Domnului, când unul din ostaşi l-a împuns cu suliţa, fiind răstignit pe cruce. La Liturghie, după ce a pus în potir părticica sfântă a pâinii, turnând în potir apă fierbinte atât încât vinul să se încălzească, spre închipuirea căldurei credinţei către trupul şi sângele Domnului, sub chipul pâinii şi al vinului (citează canonul 13 al Sf. Nichifor şi can. 3 apostolic).

12. Preotul care în cele şapte săptămâni ale postului mare va voi să ţină Liturghia celor mai înainte sfinţite, afară de Sâmbete şi Dumineci este dator a ţinea strâns de învăţătura prescrisă pentru Liturghia înainte sfinţită, şi adică a pregăti agnetele la Liturghie în Dumineca înainte-mergătoare, ca apoi Miercurea şi Vinerea următoare să poată săvârşi Liturghia celor mai înainte sfinţite (citează canonul 52 al sinodului 6 ecumenic).

13. În caz, când liturghisesc mai mulţi preoţi şi diaconi laolaltă, sau cu arhiereu, datori sunt toţi să fie nemâncaţi şi să se cuminece (citează can. 8 apostolesc).

Între cerinţele canonice pentru Liturghie, Şaguna mai numără, în paragraful 39: antimisul, prescura, vinul, apa rece şi caldă, vasele şi odoarele sfinţite, veşmintele bisericeşti, cărţile rituale, lumini, candele şi tămâie.

Antimisul este o năframă de mătase sau de pânză albă, pe care e zugrăvită icoana punerii în mormânt a Domnului, având în cele patru colţuri pe cei patru evanghelişti. Antimisul se află şi se ţine pe masa altarului. Antimisul poate fi şi portativ când Liturghia se săvârşe te afară în câmp. Se sfinţeşte de episcopul locului, este înzestrat cu moaşte mucenicesti, poartă numele arhiereului şi a hramului bisericii căreia i s-a dat. Antimisul învechit sau rupt se pune afară de întrebuinţare, se îngroapă în pământ sau se pune într-o ladă, unde nu umblă nimenea, împreună cu alte lucruri vechi bisericeşti. Nu e îngăduit ca antimisul vechi să se spele sau să se cârpească, căci preotul care ar săvârşi o asemenea faptă îşi pierde darul (citează cap. 26 din Pravila mare).

Prescura trebuie să fie din făină de grâu curat cu sare şi apă şi aluat, pentru că Domnul şi-a asemănat trupul Său cu grâul (Ioan 12, 24). Prescura este pâine dospită şi contrară azimei (citează sub. ins. can. 79 apost. în Pidalion).

Vinul care se întrebuinţează la Liturghie trebuie să fie ales şi curat de alte spirturi (citează can. 13 al Sf. Nichifor şi can. 3 apost.).

Apa rece şi caldă, rece la proscomidie şi caldă la cuminecătură, are a se pune în potir atâta cât vinul să-l facă cât va cald (cit. tot can. Sf. Nichifor).

Vasele şi odoarele liturghice se întrebuinţează exclusiv la serviciile liturgice. Cine le foloseşte în uz privat se opreşte de la cuminecătură. (can. 73 apostolic). Cele vechi să se folosească conf. prevederilor can. 72 şi 73 apostolic în Pidalion.

Odăjdiile şi cărţile rituale care se învechesc să urmeze conform dispoziţiilor can. 63 al sinodului 6 ecumenic şi tâlcului din Pidalion.

Luminile să fie din ceară curată, candele cu untdelemn curat şi tămâia cu bun miros (can. 3 şi 72 apostolic). Din aceste daruri nu se poate înstrăina nimic, conf. can. 72 apostolic.

Acestea sunt prevederile stabilite de mitropolitul Şaguna, conf. canoanelor, pentru săvârşirea de către preoţi a Sf. Liturghii.

Preot. Drd.
LIVIU CLAUDIU MOISIU

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(VI)

După prăbuşirea Regatului feudal ungar, la 1541, Transilvania, care a rezistat tocmai datorită prezenţei masive a românilor şi legăturilor strânse cu celelalte două ţări române, devine principat autonom sub suzeranitate otomană (1541—1688). În această perioadă asuprirea naţională şi socială a românilor a fost agravată prin legiuirile feudale ale principatului, asupra lor manifestându-se şi intoleranţa religioasă, încercările de maghiarizare a românilor de acum prin intermediul confesiunii calvine, îmbrăţişată de o mare parte a maghiarilor în urma mişcărilor Reformei religioase de la mijlocul sec. XVI şi devenită religie dominantă în stat. Presiunile prozelitiste ale principilor calvini, îndeosebi ale celor din sec. XVII, asupra românilor au fost deosebit de intense: impunerea unor pretinşi „episcopi" româno-calvini, tipărirea de cărţi religioase cu caracter calvin în româneşte, îngrădirea autorităţii mitropolitului ortodox, a protopopilor şi preoţilor, ingerinţe umilitoare sau aruncarea în temniţă şi plata unor mari sume băneşti. În veacul amintit, mitropoliţii Dosoftei, Ilie Iorest şi Sava Brancovici au fost înlăturaţi din caun şi aruncaţi în temniţă, bunurile le-au fost confiscate, pentru că s-au opus cu îndârjire condiţiilor impuse Bisericii Româneşti, de către principii şi superintendenţii calvini, condiţii care, dacă ar fi fost acceptate, ar fi dus la o completă calvinizare a Bisericii Româneşti transilvănene.

Instăpânirea Imperiului habsburgic în Transilvania — în urma victoriilor pe care le obţinuse asupra Porţii otomane —, devenită sub forma de „principat", apoi de „mare principat", o provincie a acestuia, s-a bazat tot pe cele trei naţiuni privilegiate — maghiarii, secuii, saşii — şi pe cele patru religii recepte — catolică, calvină, luterană, unitariană, pe aceeaşi legislaţie feudală prin care românii fuseseră excluşi din viaţa publică, ca şi religia lor ortodoxă, cea mai veche şi mai consolidată religie a ţării.

Alcătuit dintr-o conglomeraţie de teritorii şi popoare, Imperiul habsburgic folosea catolicismul drept instrument de unificare şi dominaţie. Paralel cu măsurile de protejare a catolicismului, multe slăbit la acea dată, austriecii au încercat şi alte mijloace. Prin câştigarea românilor la catolicism, întrucât recatolicizarea calvinilor, luteranilor şi unitarienilor nu mai era posibilă, stăpânirea habsburgică s-ar fi întărit, iar românii desprinşi de legăturile cu ţările române ar fi creat perspectiva întinderii antenelor imperialilor şi peste Carpaţi. De aceea, folosindu-se de starea de netă inferioritate în care se aflau românii, inclusiv preoţimea lor, habsburgii i-au tras prin promisiuni la catolicism. Mai întâi trebuia să fie câştigată preoţimea prin avantaje materiale şi prin statut social, promisiuni ademenitoare, întrucât preotul, aproape iobag, era ridicat la o stare privilegiată, tolleratul era recunoscut între „naţiunile" constituţionale. Un sinod întrunit la Alba Iulia în 1698 în frunte cu mitropolitul acceptă unirea cu Biserica Romei, dar cu condiţia păstrării obiceiurilor şi ritului. Unirea religioasă a unei părţi a românilor transilvăneni a fost legalizată prin prima diplomă leopoldină, din 1699; o a doua diplomă, din 1701, asigura încă o dată Biserica, preoţimea şi ţărănimea unită de privilegiile Bisericii şi credincioşilor catolici. Noua diplomă, care scotea poporul român din situaţia de tolerat şi-i oferea perspectiva de a face parte din naţiunile privilegiate, nu s-a aplicat niciodată în aceste puncte. Mitropolia ortodoxă a Transilvaniei a fost desfiinţată, noului cap al Bisericii Unite — episcop — i s-a fixat reşedinţa la Făgăraş, apoi la Blaj, iar episcopia unită a fost subordonată Arhiepiscopiei ungare de Esztergom.

Dr. MIHAI RACOVIŢAN

ŢARA FĂGĂRAŞULUI — o ţară a cerurilor deschise

Pământ binecuvântat de Dumnezeu, acest colţ de ţară al Făgăraşului îşi are cronica lui prin care vorbeşte cu Creatorul, atât prin ctitoriile sale, cât şi prin vieţuitorii râvnitori întru desăvârşire.

Astfel, la loc de cinste, *Mânastirea Sâmbăta de Sus* preamăreşte Treimea Sfântă în *„grădina Maicii Domnului"*, cu istoria şi hramul ei, cu iconarii şi vieţuitorii care se nevoiesc să-L însoţească pe Mântuitorul spre *„Emausul cel de sus"*, cum îi plăcea să spună părintelui Serafim Popescu, un ales trăitor al acestui aşezământ.

Paul din Alep pomeneşte că din 1657 *Preda din Brâncoveni* cerceta Transilvania, preocupat de ridicarea unei mânăstiri. Gândul acestuia va fi împlinit de nepotul său, voievodul martir şi sfânt *Constantin Brâncoveanu*, care ctitoreşte - din zid - în locul unei biserici din lemn, viitorul vestit aşezământ mânăstiresc. Aici va pulsa cu putere duhul unei mişcări ortodoxe româneşti care, în ciuda vitregiilor istoriei, va sluji Biserica şi neamul nostru în decursul veacurilor.

Dacă strădaniile familiei ctitoriceşti salvează biserica de la distrugere, în contextul prigoanei de la 1761, în 1785, de ziua hramului (15 august) este dărâmată de tunuri străine de neam şi de credinţă, deschizând o rană adâncă în inima credincioşilor şi însângerând multă vreme cerul Ţării Făgăraşului.

Ea va fi rectitorită la începutul veacului nostru, într-o nouă zestre brâncovenească, prin purtarea de grijă a celui de al doilea ctitor, *Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan*. Şi de data aceasta vitregiile altor tunuri, tunurile totalitarismului ateu, îi vor pune la încercare temeliile şi mai ales ascultările duhovniceşti ale vieţuitorilor ei.

Purtarea de grijă a Celui Preaînalt a rânduit la cârma Mitropoliei Ardealului pe **I.P.S. Dr. Antonie Plămădeală**. Între gândurile înalte ale Înalt Prea Sfinţitului **Antonie** s-au aflat - într-un mesaj testamentar şi de conştiinţă ctitoricească - preocuparea pentru îmbrăcarea aşezământului într-o haină nouă, voievodală, aşa încât să placă atât Brâncoveanului, cât şi lui Dumnezeu. Cu înţelepciune, I.P.S. Sa a împlinit o lucrare durabilă aici şi în Cer, aşezându-se în felul acesta în cel de al treilea jilţ ctitoricesc al mânăstirii.

Dimtotdeauna, două praznice - cel al hramului *„Adormirea Maicii Domnului* şi cel al *„Izvorului Tămăduirii"* - au prilejuit la *altarul din pădure* o deschidere cosmică a liturghisirii, aşa încât omul şi natura îl preamăresc pe Creator, an de an, transformând Ţara Făgăraşului într-o *Ţară a Cerurilor deschise*.

Avem, însă, zi şi noapte - prin *nevoinţele de rugăciune şi post* - un aşezământ duhovnicesc lăuntric la Sâmbăta. Aici s-au nevoit - înveşmântaţi în smerenie şi anonimat - *schimnici* şi *vieţuitori de obşte*, secole de-a rândul, ctitorind o Sâmbăta interioară, ştiută doar de bunul Dumnezeu.

Dacă cei de odinioară sunt ştiuţi doar de Cel de Sus, vom face pomenire de câţiva mai aproape de noi. Astfel, după rectitorirea făcută de *Mitropolitul Nicolae Bălan*, trei tineri monahi *(părintele Arsenie Boca, părintele Serafim Popescu* şi *diaconul Nicolae Mladin*, care trece ulterior de la chilie la catedră şi arhierie), revigorează curatul duh de trăire ortodoxă românească.

Promotor şi apologet al unei vieţi creştine, care propune un urcuş duhovnicesc, pornind de la *o curăţie sufletească şi trupească totală*, spre trăirea deplină a comuniunii cu Hristos - ca şi scop suprem al vieţii -, **părintele Arsenie** a creat generaţii de ucenici, răspândiţi prin toate colţurile ţării. Aceştia confirmă prin trăirea lor *o puternică şi nebănuită supravieţuire spirituală*, în contextul unui cumplit coşmar totalitarist-ateu.

La rândul său, **părintele Serafim** se remarcă printr-o *statornicie a ascultării monahiceşti* şi respect faţă de rigorile rânduielilor canonice, împletite cu o *bunătate şi o bucurie duhovnicească iradiantă*, pe care la transmitea permanent tuturor celor din preajma sa.

Râvna celor doi este completată de vocaţia cu care înflăcăratul profesor de teologie **Dr. Nicolae Mladin** a coborât şi a sădit în inimile credincioşilor *inefabilul cult al Maicii Domnului*. Sensibilitatea cuvântului său reuşea să deschidă uşor uşile sufleteşti ale celor care-l ascultau şi cărora, vorbindu-le despre Născătoarea de Dumnezeu, transfigura întreg aşezământul mânăstirii într-o adevărată *grădină* a *Pururea Fecioarei Maria*.

Întreaga lor osteneală, *prin împărtăşirea bucuriilor duhovniceşti, prin lupta susţinută împotriva patimilor, precum şi prin promovarea preacinstirii Maicii Domnului* a *însănătoşit* generaţii întregi de fiinţe schilodite de ideologii şi torţionări, pe care au fost obligate să le suporte.

Tot ei, în colaborare cu *părintele Stăniloae*, statornicesc *duhul filocalic* în mânăstire, răspândindu-l totodată în toate provinciile româneşti. Se naşte inegalabila *Filocalie românească* şi din ea se vor adăpa generaţii întregi de credincioşi, care vor străbate deşertul ateu cu *roua rugăciunii inimii* în suflete.

Această realitate de proporţii nebănuite, acest foc al credinţei este preluat azi de către **părintele Teofil Părăianu**, călugărul nevăzător, dar cu o vedere, de multe ori, mult mai limpede decât a noastră. La chilia sfinţiei sale poposesc oameni veniţi pe jos, cu maşini, cu autocare, de pe întreg cuprinsul ţării şi nimeni nu iese de la dânsul flămând sau însetat duhovniceşte, străin sau întemniţat în necunoaştere, gol sau bolnav sufleteşte. Cu chipul său transfigurat, cu ochii lui deschişi înlăuntru - ţintind prin cerurile deschise ale Ţării Făgăraşului *frumuseţile divine* - părintele Teofil trudeşte să-l împace pe om cu Dumnezeu şi să ducă în felul acesta, mai departe, rosturile pentru care odinioară voievodul-martir Constantin Brâncoveanu a ctitorit pentru noi *minunea de la Sâmbăta de Sus*, iar pentru Dumnezeu *locaş de veşnică preamărire*.

Veacurile care vor veni vor găsi aici, la Mânăstirea Brâncoveanu un izvor viu şi nesecat de autentică spiritualitate ortodoxă românească, chezăşie a mântuirii noastre.

† Dr. LAURENŢIU STREZA
Episcopul Caransebeşului

IEROMONAHUL EFREM EGUMENUL

— viitor episcop al Râmnicului —

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, printre egumenii Mânăstirii Bistriţa din Oltenia este menţionat şi Efrem ieromonahul. Deşi ocupă această funcţie în două rânduri (1570—1572 şi 1580—1583), totuşi a fost uitat prin documentele arhivelor. Despre el, istoricii nu pomenesc nimic până la ridicarea sa în rangul de episcop al Râmnicului, dar şi atunci, foarte sumar, din lipsă de material informativ.

Mânăstirea Bistriţa a păstrat câteva hrisoave care atestă pe egumenul Efrem ieromonahul. Toate adeveresc că era un monah vrednic şi administrator destoinic, apărând în faţa justiţiei domneşti drepturile şi privilegiile Mânăstirii, acordate de ctitorii şi binefăcătorii ei.

Prima confirmare documentară a egumenului Efrem ieromonahul datează din 9 ianuarie 1570, când voievodul Alexandru II Mircea (1568—1577) emite un hrisov referitor la un proces al egumenului cu Aldea din Bârlui, care fusese „sluga sfintei Mânăstiri şi vecin". Trimis să colecteze dăjdiile, „a furat şi a ascuns 900 aspri"; ca urmare, egumenul i-a confiscat un cal şi şase porci, iar Aldea a răpit un rob al Mânăstirii şi „nu s-a pârât pe faţă". La judecată, voievodul constată că Aldea este vinovat, iar egumenul Efrem are dreptul să-i perceapă dajdie, întrucât a fost „vecin al Mânăstirii, iar el s-a cnezit".

La începutul anului 1571, egumenul Efrem intervine la domnie, iar la 7 ianuarie, voievodul îi emite o „carte" ca să fie „volnică sluga sa, anume Lupu", să preia nişte robi ai Mânăstirii de la Mihnea din Horezu; acestuia îi porunceşte: „Dacă ţi se pare strâmb, să vii să stai de faţă înaintea domniei mele".

Egumenul Efrem are altă judecată, la 7 iunie 1572, înaintea voievodului Alexandru II Mircea, pentru Potelul şi Balta Albă, vechi proprietăţi ale Mânăstirii, donate de boierii Craioveşti, ctitorii Bistriţei. Ele fuseseră ocupate abuziv de marele vornic Dragomir şi de marele comis Mitrea. În hrisovul domnesc, se specifică: „Şi aşa pârau dregătorii, ce sunt mai sus spuşi, înaintea domniei mele, că au cumpărat mai sus zisa baltă de la domnia mea. Iar domnia mea, la aceasta am cercetat şi am judecat, după lege, cu toţi cinstiţii dregători ai domniei mele, şi am aflat şi am adeverit domnia mea, şi am văzut şi am citit cărţile bătrânilor domni care au fost înaintea noastră, că Balta Albă este a sfintei Mânăstiri de moştenire".

După opt ani, ieromonahul Efrem apare din nou egumen al Bistriţei. La 7 aprilie 1580 are, în faţa voievodului Mihnea Turcitul (1577—1583), judecată cu jupân Pârvu vel clucer, fiul lui Stepan clucer, privind patru sălaşe de robi. Pârvu susţinea că robii au fost aduşi de tatăl său din Ţara Ungurească, dar judecata domnească a dovedit că „i-a luat din Ţara Românească". Voievodul a cerut egumenului să jure în faţa mitropolitului Serafim şi a episcopilor de Râmnic şi Buzău, iar el a jurat „cu mâna pe Tetraevanghel" că sălaşele sunt „de moştenire ale sfintei Mânăstiri". Dregătorul domnesc, marele clucer Pârvu — ctitor împreună cu părintele său la Mânăstirea Coşuna de lângă Craiova în anul 1571 şi devotat voievodului, pe care l-a însoţit în exil, unde a şi murit — a „rămas de lege". Mihnea Vodă precizează că: „Am dat şi domnia mea sfintei Mânăstiri Bistriţa cu egumenul Efrem, ca să-i fie sălaşele de robi". Deci, atunci judecata era dreaptă, nepărtinitoare, chiar dacă în cauză se aflau cei mai devotaţi ai domniei.

La începutul anului 1581, un hrisov din 8 ianuarie abordează iarăşi problema recuperării unor robi, preocupare mai veche a egumenului Efrem. Prin el, voievodul porunceşte marelui ban Dobromir al Olteniei să restituie Mânăstirii nişte robi luaţi ilegal de Radu şi Neagomir. De asemenea, prin altul, din 7 ianuarie 1583, recunoaşte Bistriţei un rob donat de jupâneasa Caplea şi fiul ei Vintilă postelnicul.

Ieromonahul Efrem conduce Mânăstirea Bistriţa până în anul 1583, când pe tronul Ţării Româneşti ajunge voievodul Petru Cercel (1583—1585), iar egumen bistriţean apare Mardarie ieromonahul.

Trebuie remarcat şi faptul că, în timpul ieromonahului Efrem, la Mânăstirea Bistriţa se desfăşura o intensă activitate culturală. Între cele două egumenii ale sale, este menţionat ieromonahul Eftimie care, la 21 decembrie 1573, redactează primul document mânăstiresc în limba română. De asemenea, urmaşul său din a doua egumenie, ieromonahul Mardarie, vinde două cărţi pentru partea de moşie a preotului Stoica din Groşani, cum adevereşte un act scris la 8 iunie 1583; preţul lor echivala cu 850 aspri, un cal şi douăsprezece oi. Deci, producţia de carte de la Bistriţa depăşea necesarul Mânăstirii în timpul egumenului Efrem.

Având în vedere activitatea gospodărească şi numeroasele intervenţii la judecata domnească pentru apărarea drepturilor Mânăstirii, precum şi dovezile despre intensa preocupare cărturărească, desfăşurată în timpul său, credem că se poate admite ideea că acesta este Efrem — mai ales că nu cunoaştem altul de talia sa în epoca respectivă — pe care voievodul Mihnea Turcitul apreciindu-l, pentru calităţile sale necesare unui ierarh, l-a recunoscut episcop al Râmnicului în primele luni ale anului 1586.

Arhim. VENIAMIN MICLE

MATTA EL MESKIN*

Pretexte pentru a fugi de rugăciune

Trupul omului are dorinţe contrare duhului său (cf. Gal. 5, 17). El nu poate găsi odihna în rugăciune, mai ales în rugăciunea sinceră, curată, făcută în duhul adevăratei închinări, pentru că aceasta presupune micşorarea de sine şi moartea patimilor, a dorinţelor şi falselor nădejdi ale acestei lumi... De aceea, trupul inventează mii de pretexte pentru a fugi de rugăciune: motivează că e bolnav, slab, că are dureri de cap, de articulaţii, de spate, că are mare nevoie de odihnă. Şi dacă totuşi te forţezi la rugăciune, trupul încearcă să o scurteze. Şi dacă insişti să urmezi rugăciunea până la capăt, trupul caută să se sustragă, în adevăratul sens al cuvântului: limba se împiedică, atenţia scade şi se împrăştie ici şi colo, mintea se încreuiază. „Eu"-l tău caută pretext trupului pentru a se sustrage cuvintelor rugăciunii, spre a o duce spre moarte. Se aseamănă cu şarpele care fuge de muzica vrăjitoarei şi se grăbeşte să-şi astupe urechile pentru a nu auzi glasul, ştiind că aceasta îi va aduce moartea. Domnul ştie toate acestea; de aceea ne-a sfătuit să ne „rugăm mereu, fără oboseală" (Lc. 18, 1).

Aceste simptome grave nu apar în rugăciunile fariseice, reci, făcute pentru a primi plata oamenilor, adică pentru a ne atrage laudele sau admiraţia lor. Dimpotrivă, trupul se obişnuieşte uşor cu o astfel de rugăciune: se ridică degrabă spre a o face în public şi nu simte nici o oboseală să rămână în picioare ore întregi în faţa oamenilor. Poate recita cu voce puternică, inteligenţa devine foarte atentă, pronunţând rugăciunile cu atitudinea cuvenită, cu claritate şi precizie care să atragă admiraţia celor prezenţi. Acest tip de rugăciune devine plăcut „eu"-lui omenesc, pentru că are în sine o recompensă trupească: conduce la afirmarea de sine, iar nu la umilinţă. De aceea, „eu"-l se complace în ea, aşa cum agreează banul. Şi trupul nu mai oboseşte, aşa cum nu oboseşte de hrana bună.

Bine cunoscând acestea ale omului (cf. In. 2, 25), Domnul ne-a avertizat, zicând: „Tu, dimpotrivă, când te rogi, intră în cămara ta şi, închizând uşa, roagă-te Tatălui tău care vede în ascuns" (Mt. 6, 6). A închide uşa înseamnă, aici, necesitatea de a face în aşa fel ca rugăciunea să nu fie nici văzută, nici auzită de oameni, măcar în intenţia şi în conştiinţa ta, a celui ce te rogi.

Traducere:

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

(Din cartea: CONSIGLI PER LA PREGHIERA, de MATTA EL MESKIN, Ed. Qiqajon, Comunità di Bose, 1988, pp. 30—31).

* Părintele Matta el Meskin este duhovnicul Mânăstirii Sf. Macarie al Schitului, în Egipt. Este unul din marii duhovnici ai monahismului ortodox contemporan.

SFÂNTUL AMBROZIE — 1600

La 4 aprilie a.c. s-au împlinit 1600 de ani de la moartea celui care a fost episcopul Milanului AMBROZIE.

S-a născut în anul 339 la Treveri în Galia, dintr-o familie distinsă de creştini, ai cărei strămoşi ocupaseră funcţii însemnate în Stat. Tatăl său, cu acelaşi nume, era creştin şi era guvernator al Galiei cu reşedinţa la Treveri (Trier). La o vârstă relativ tânără (cam pe la anul 350) el va muri, lăsând în urma sa o văduvă cu trei copii (Marcelina, fiică — care mai târziu va intra în monahism —, Satirus + 377 şi Ambrozie). În urma acestei întâmplări, mama îşi va lua pe cei trei copii şi va merge la Roma. Aici a dorit ea să le asigure copiilor o educaţie cât mai aleasă. În acest oraş îşi va face studiile filologice (latină şi greacă), filosofice, istorice şi de drept, tânărul Ambrozie. După terminarea studiilor va deveni avocat în Roma şi se va distinge prin vastele sale cunoştinţe juridice şi prin deosebite calităţi oratorice. Împăratul Valentinian I (364—375) va preţui aceste însuşiri şi îi va încredinţa în anul 375, postul de guvernator al provinciilor Emilia şi Liguria, având ca reşedinţă Milanul. Ambrozie se va dovedi vrednic de încrederea ce i s-a acordat şi în scurt timp, prin înţeleapta sa guvernare va dobândi simpatia şi stima poporului din cele două provincii.

În anul 374 încetează din viaţă Auxenţiu, episcopul arian de Mediolan (Milan). După moartea lui se punea problema succesiunii, care era atât de greu de rezolvat cu cât erau în dispută ortodocşii cu arienii, căci fiecare parte îşi dorea să vadă ales pe candidatul ei. În scopul alegerii noului episcop, cei în drept de a alege, se adunară într-o biserică din Milan, unde, cum era şi de aşteptat, între cele două părţi se iviră neînţelegeri, care poate ar fi degenerat în certuri grave, dacă guvernatorul Ambrozie, care era de faţă, nu ar fi intervenit la timp, pentru a linişti spiritele. Intervenţia sa a fost făcută cu atâta abilitate şi prudenţă încât ambele părţi s-au liniştit, iar în această liniştе, un copil care se afla în biserică, strigă: „Ambrozie să fie episcop". Cei prezenţi au luat acest strigăt ca un semn divin şi uitând de divergenţele anterioare, au ales în unanimitate pe Ambrozie ca episcop. La început, noul ales va ezita să primească demnitatea episcopală, motivând că încă este tot catehumen (căci deşi s-a născut din părinţi creştini, totuşi nu fusese încă botezat, căci pe atunci tot mai era în practică primirea botezului târziu) şi nu s-a pregătit pentru o astfel de misiune, nu a făcut studii teologice, ci numai profane. Credincioşii însă nu au dorit să ţină seama de cele spuse de Ambrozie (de forme), au stăruit în hotărârea lor, iar Ambrozie a trebuit să se supună şi să accepte episcopatul. A fost botezat şi la opt zile — după ce a primit celelalte trepte ierarhice — a fost hirotonit episcop, spre bucuria generală, la 7 decembrie 374.

Conştient de sarcina pe care a primit-o şi de menirea pe care o are în noua demnitate, îşi dedică întreg sufletul său misiunii episcopeşti. Prima lui grijă a fost să-şi însuşească o temeinică cultură teologică, cu ajutorul căreia să-şi poată îndeplini cât mai bine noua sa misiune. Sub îndrumarea preotului Simplicianus, a început să studieze teologia: citea sărguincios Sfânta Scriptură şi opere de părinţi şi scriitori bisericeşti greci, ca de ex.: Clement Alexandrinul, Origen, Didim cel Orb, Sfântul Vasile cel Mare ş.a., dar nu a neglijat nici scrierile iudeului Filon. Pe de altă parte era preocupat şi de problemele administrative, conducându-şi eparhia în mod exemplar. S-a îngrijit de educaţia moral-religioasă a credincioşilor, pe care îi ajuta şi din punct de vedere material, atât cât îi permiteau împrejurările. Averea mobilă şi-a împărţit-o săracilor, iar pe cea imobiliară a donat-o Bisericii, el mulţumindu-se să trăiască o viaţă simplă de ascet. Dragostea lui faţă de cei necăjiţi era atât de mare încât atunci când s-a pus problema răscumpărării unor captivi, lipsind sumele necesare, el a decis să fie vândute vasele bisericeşti — care nu erau de absolută necesitate pentru cult — ca din preţul lor să poată fi răscumpăraţi cei din captivitate. Când i s-au făcut imputări din partea unor arieni pentru acest fapt, el a răspuns că viaţa fiinţelor omeneşti este mai de preţ decât vasele de aur. Altă dată a intervenit şi a scăpat de pedeapsa morţii pe unul care fusese condamnat pentru ofense aduse împăratului Graţian. A activat cu succes pentru îmbunătăţirea moravurilor clerului şi a credincioşilor şi pentru răspândirea monahismului în Italia de Nord. A luptat pentru convertirea ultimelor resturi de păgânism din Italia, iar în eparhia sa a distrus pe arienii, care se înmulţiseră în timpul predecesorului său, episcopul Auxenţiu şi a făcut ca ortodoxia să fie biruitoare. În anul 385 s-a opus tentativelor arienilor, care ajutaţi de văduva împărătească Iustina, care avea convingeri ariene, au cerut şi pretins, chiar, să li se dea o Biserică din Milan, pe seama lor. Ambrozie nu a cedat acestei pretenţii nici chiar în faţa forţei armate. În anul următor, 386, când tânărul împărat Valentinian II (375—392) încearcă să aducă la îndeplinire cererea arienilor, Ambrozie se va opune din nou, protestând împotriva împăratului spunând că: „Cesarului trebuie să i se dea ceea ce este al său, iar lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu. Împăratului îi aparţin palatele, iar episcopului bisericile", pe care el este dator să le apere de a cădea în mâna ereticilor. Faţă de atitudinea energică a episcopului, împăratul a trebuit să cedeze, iar ortodoxia a rămas triumfătoare la Milan.

Ambrozie a redactat şi o liturghie care se săvârşeşte până azi în biserica din Milan şi care îi poartă numele. A compus mai multe imne cu scop ul de a face cât mai bine cunoscută credinţa ortodoxă. Acestea fiind cântate de credincioşi, conţinutul lor doctrinar se imprima cu mai multă uşurinţă în sufletele credincioşilor, întărindu-i în credinţă şi ajutându-i să se ferească de erezii.

Sfântul Ambrozie face parte din pleiada acelor ierarhi de seamă care s-au străduit să stabilească o strânsă legătură între biserică şi stat, dându-şi seama că armonia dintre acestea două mari puteri (spirituală şi lumească) este necesară pentru progresul omenirii. Pentru calităţile sale el a fost mult apreciat de contemporani şi stimat de împăraţi, care i-au cerut sfatul şi sprijinul în multe din acţiunile lor politice. Acest fapt nu l-a împiedicat, însă, ca atunci când ei au comis diferite fapte care erau în disonanţă cu spiritul creştinismului, el să-i admonesteze sau să protesteze împotriva lor. Tânărul împărat Graţian (375—383), care a fost ucis în 383, îl stimează ca pe un tată şi îi cere sfaturi în toate problemele mari ce se refereau la conducerea statului. Pentru Valentinian II (375—392) face călătorii (383 şi 386) la uzurpatorul Maxim — ucigaşul lui Graţian — în Trier, călătorii care în împrejurările de atunci erau delicate, grele şi periculoase, dar pe care Ambrozie le-a dus la bun sfârşit. În timpul acestui împărat, la anul 384 partea păgână din senatul roman, a cerut prin Symmach, prefectul păgân al Romei, să fie reaşezat în sala senatului altarul zeiţei Victoria, care a fost înlăturat de către Graţian la 382, tot la îndemnul lui Ambrozie. Cu această ocazie Ambrozie a uzat de toată influenţa lui asupra împăratului şi îl determină să nu dea ascultare cererii păgâne. Cu Teodosie cel Mare (379—395) Ambrozie era prieten bun. Când la 388 creştinii din Calinic, lângă Eufrat, au dat foc unei sinagogi, se zice cu învoirea episcopului lor, Teodosie a ordonat ca episcopul să fie obligat să reclădească sinagoga pe spesele lui proprii, iar făptuitorii să fie aspru pedepsiţi. Ambrozie va interveni şi va convinge pe împărat să retragă acea ordonanţă, căci prin aplicarea ei, prin pedeapsa impusă episcopului, aceasta s-ar răsfrânge asupra bisericii. Influenţa episcopului de Milan asupra lui Teodosie se vede însă mai mult cu ocazia dramei din Tesalonic. În anul 390 a avut loc o răscoală în timpul căreia poporul a ucis câtiva funcţionari, reprezentanţi ai puterii statale. Împăratul auzind cele petrecute, plin de mânie, a dispus ca locuitorii din Tesalonic să fie măcelăriţi. Ordinul s-a executat şi pe când tesalonicenii se aflau în hipodrom, au apărut aici pe neaşteptate o mulţime de soldaţi, care au executat, fără milă, ordinul împăratului, scăldând în sânge ca la 7 000 de cetăţeni, între care erau foarte mulţi nevinovaţi. Cele petrecute l-au mâhnit adânc pe Ambrozie, care printr-o scrisoare îi face imputări împăratului pentru cele petrecute şi îi cere pocăinţă şi până atunci îl exclude din comuniunea bisericii sale. Teodosie s-a supus măsurii luate de Ambrozie şi a făcut o îndelungată şi sinceră penitenţă de opt luni. Abia la sfârşitul acesteia i s-a permis apoi să se împărtăşească din nou cu Taina Sfântă a comunecăturii. Atitudinea corectă şi creştinească a lui Ambrozie a făcut ca Teodosie să se exprime cu multă admiraţie faţă de episcopul Milanului zicând că el cunoaşte numai un singur episcop adevărat şi acela este Ambrozie. La moartea împăratului, din 395, Ambrozie a ţinut un cuvânt funebru.

Ambrozie a fost renumit şi ca orator. În urma predicilor şi cuvântărilor sale mulţi dintre eretici s-au convertit şi au revenit la ortodoxie. În urma predicilor lui s-a convertit şi Fericitul Augustin, trecând de la maniheism la ortodoxie.

Ambrozie a fost admirat atât de contemporani cât şi de posteritate. Această admiraţie se datorează devotamentului său pentru păstoriţii săi, fermităţii caracterului lui, rarelor sale aptitudini administrative şi darului său de conducător cu care era în mod deosebit înzestrat. A fost un spirit disciplinat şi practic. Toate puterile sale sufleteşti au fost dedicate prosperării Bisericii Ortodoxe, pentru prestigiul căreia a luptat cu energie şi cu succes.

Din punct de vedere intelectual avea la bază cultura clasică greacă şi latină, căreia i-a adăugat apoi şi pe cea teologică. Elementele acestei culturi le-a căutat la greci, iar Filon şi Origen i-au fost profesori de exegeză, Sfinţii Atanasie, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz şi Chiril al Ierusalimului profesori de dogmatică şi morală. Dintre apuseni se foloseşte numai de Ipolit. Însă cu toate că utilizează într-o aşa de mare măsură pe greci, Ambrozie a rămas un scriitor latin prin excelenţă, el rămânând una din marile figuri ale Bisericii şi literaturii latine din a doua jumătate a secolului IV.

Arhid. Prof. Dr. CONSTANTIN VOICU

Cartea românească sibiană difuzată în Ţările Române în primele decenii ale secolului XIX

Sub influenţa filozofiei iluministe a apărut în Europa o serie de mutaţii, care au dus în cele din urmă la înlăturarea barierelor care nu permiteau accesul unor popoare la drepturi politice şi culturală.

Conceptul „toţi oamenii sunt egali de la natură" a operat în conştiinţa conducătorilor europeni în acest secol al XVIII-lea o schimbare, în sensul unei deschideri spre popoarele cu statut de „tolerate", spre masele largi populare ţinute în stare de servitute, şi lipsă aproape totală de cultură.

Iosif II este cel care dă formă legală noii orientări, publicând în 22 martie 1781 **Decretul de concivitate**, care înseamnă egală îndreptăţire a tuturor locuitorilor şi desfiinţarea privilegiilor celor „trei naţiuni". Peste doi ani, în 1783, când se afla în Sibiu, împăratul hotărâse desfiinţarea servituţii personale a iobagilor, dar naţiunile privilegiate i s-au opus cu străşnicie, făcându-l inpracticabil. Ca răspuns la aceasta a urmat dezlănţuirea sângeroasă, revoluţia lui Horea din 1784, care a zdruncinat din temelii sistemul feudal transilvan.

După focul pustiitor din acel an, prin decretul din 22 august 1785, Iosif al II-lea, desfiinţează servitutea personală, clasele dominante înspăimântate de pârjolul din anul precedent nemaiavând tăria de a se opune. Spre sfârşitul vieţii însă, pe patul de suferinţă, nobilimea l-a silit să revină asupra unor măsuri de liberalizare şi să readucă viaţa constituţională a Transilvaniei la ceea ce a fost înainte de 1780. Decretul **„Revocatio ordinationum"** din 28 ianuarie 1790 îndeplineşte aceasta.

Au trebuit să mai treacă şapte decenii până să ajungă românii la situaţia preconizată de Iosif al II-lea în 1785, căci egala îndreptăţire şi recunoaşterea românilor ca naţiune politică a fost înscrisă abia în Constituţia din 3 martie 1848 şi înregistrată prin votul unanim al Dietei de la Sibiu din 1863. Din cele petrecute în Transilvania înainte de 1790 dăinuia ca un coşmar baia de sânge din 1784, reamintind claselor privilegiate ce consecinţe pot avea în viitor inegalităţile sociale. Mai persista apoi şi convingerea că o cauză a cruzimilor comise de iobagi a fost, pe lângă situaţia social-economică, şi lipsa aproape totală de cultură a maselor populare.

Românii, „misera plebs contribuens", din interesul claselor dominante în primul rând, vor deveni obiect de culturalizare. Acum se va permite înfiinţarea de şcoli şi societăţi culturale. Însuşi statul patronând această activitate, permitea înfiinţarea de tipografii în afara patronatului ecclesiastic, laice, unele chiar particulare, streine de neamul şi credinţa noastră, care vor imprima deopotrivă carte laică literar-ştiinţifică şi bisericească. E cazul tipografiei Curţii de la Viena, numită „tipografia iliriică" şi a celei de la Pesta, patronată de Universitate, care au tipărit cărţi de mare valoare din domeniul istoriei, literaturii, economiei şi ştiinţei .

Aci şi-au publicat cea mai mare parte din operele lor „luceferii" Şcolii ardelene: Samuil Micu, Gh. Şincai, P. Maior, apoi Ioan Molnar-Piuar, Vasile Aaron, Ţichindeal, C-tin Diaconovici Loga, Damaschin Bojincă, Paris Mumuleanu, Dinicu Golescu şi alţii din marea galerie a celor ce au pus bază culturii româneşti moderne.

Tipografiile din cele două capitale străine nu sunt singurele care imprimă carte românească în acea perioadă. Modestă în activitate este tipografia „cezaro-crăiască a Bucovinei" din Cernăuţi, unde între 1805 şi 1812 se tipăresc câteva cărţi şcolare şi cărţi de legi prin tipograful Petru Eckard.

O „privilegiată tipografie" ia fiinţă la Braşov, care între 1805 şi 1827 tipăreşte o serie de cărţi valoroase, pe cheltuiala fraţilor Constantin şi Ioan Boghici, care le difuzează pe toată aria românească. Tipografii G. Schöbel, Ioan Hening, Friederic şi Ioan August Herfurt vor da cărţilor româneşti braşovene un aspect civilizat, atrăgător, într-o limbă rostită în Muntenia, fapt care le-a deschis drumul spre o largă piaţă.

Mult mai important decât Braşovul şi Cernăuţiul, privind activitatea tipografică, este Sibiul. Din punct de vedere al volumului de cărţi tipărite şi difuzate în primele decenii ale sec. XIX, a condiţiilor tehnice şi acurateţea limbii, el se situează pe primul loc.

Un complex de împrejurări a favorizat ajungerea Sibiului în situaţia de a produce carte românească, după o întrerupere de 150 de ani.

E cunoscut faptul că Transilvania în sec. XVIII a fost un foarte important debuşeu pentru cartea tipărită la Bucureşti, Râmnic şi Buzău. Prodigioasa activitate a acestor tipografii suferă însă un declin în a doua jumătate a sec. XVIII. Tipografia de la Buzău îşi încetează activitatea în 1768, iar tipografia Mitropoliei bucureştene abia ajunge să imprime 30 de titluri între 1780—1800 şi numai 26 între 1801 şi 1820. La fel,e situaţia la Râmnic al cărui efort tipografic atinge culmea în 1790, când apar aci, într-un singur an, 6 voluminoase Minee, lunile aprilie-septembrie, după care cade într-o astenie progresivă, căci de la 1780—1800 abia tipăreşte 30 de titluri, iar de la 1800—1820 numai 14.

Un alt factor de natură bisericească susţine necesitatea unei tipografii în Transilvania pe seama ortodocşilor, care după şaizeci de ani de luptă şi mari sacrificii, prin decretele de toleranţă din 13 iulie 1759 şi 6 noiembrie 1763, Austria a fost silită să recunoască religia ortodoxă, să reactiveze scaunul vlădicesc şi să admită organizarea după dreptul canonic oriental.

Legal ortodocşii îşi puteau procura cărţile de cult şi şcolare de la Viena, Pesta şi Blaj. Iaşiţi biruitori dintr-o luptă îndelungată cu ierarhia catolică şi factorii politici din cele două capitale pentru fidelitatea lor faţă de religia strămoşească, românii ortodocşi suspectau tot ce le venea din acele direcţii.

Rezerva faţă de cartea imprimată de aceste întreprinderi şi neputinţa de a se aproviziona cu carte din Ţara Românească din cauza lipsei sau restricţiilor de import, au fost cunoscute de doi tipografi din Sibiu, care, independent unul de altul vor căuta să obţină privilegiu imperial pentru tipărirea şi difuzarea de carte la românii ortodocşi.

Martin Hochmeister, protejatul Curţii fiindcă trecuse de la luteranism la catolicism, după o modestă producţie de carte românească, din care menţionăm BUCOAVNA din 1783 — tipărită cu litere latine, din care cauză a stârnit suspiciune, ca şi carte vieneză şi a suratelor ei — renunţă la tipărirea de carte românească şi se profilează pe comerţul cu carte. În schimb familia Barth, în care se disting ca tipografi Petru şi Ioan Barth şi succesorii lor cu nume diferite, vor face o carieră strălucită timp de peste 150 ani (1788—1946), tipărind şi difuzând carte românească. Ei s-au angajat să reproducă textul cărţilor ce le vor publica după ediţiile de la Râmnic sau Bucureşti; să trimită toate coalele la control înainte de imprimare; să tipărească pe foaia de titlu a cărţii — „Cartea s-a publicat cu aprobarea Consistorului ortodox din Sibiu".

Având acordul Bisericii ortodoxe transilvane, în 1781 Petru Barth solicită Vienei dreptul de a tipări pentru români, argumentând: a) dacă ar primi aprobare, banii pe care îi dau românii pentru carte şi transport din Muntenia, ar rămânea şi circula în ţară cu folos; b) cartea tipărită de el fiind mai ieftină, ar pătrunde în mai multe case, stimulând astfel luminarea poporului. Diferitele dispoziţiuni ale statului care se traduc şi publică în româneşte, le-ar face repede şi corect. Deşi cererea sa este susţinută de Magistratul săsesc în 1784, Viena îi acordă dreptul abia în 16 iulie 1788. În acelaşi an publică o carte de şcoală BUCOAVNA, în 1789 un Catehism, Preoţia şi Aritmetica şi apoi câte una sau două cărţi anual, ajungând în 1801 să se situeze în frunte, cu 37 titluri, faţă de 18 apărute la Viena, 10 la Buda, 26 la Blaj şi 32 la Iaşi.

Din numărul mare de cărţi bisericeşti apărute la Barth în perioada 1788—1800 menţionăm — Acatistul în 7 ediţii, Catavasierul în 4, Catehismul în 2, Ceaslovul în 8, Evangheliarul în 2, Liturghierul în 5, Penticostarul în 2, Psaltirea în 9 ediţii, Triodul, Octoihul şi Tipicul în câte o ediţie. La acestea adăugăm cartea teologică: Preoţia sau îndreptarea preoţilor, 1789; Desvoltele şi tâlcuitele Evangheliі 2 ediţii, Sinopsis, cuprindere pe scurt a Bibliei, 1791, 1808, 2 ediţii, Alfavita sufletească 1803 şi Învăţătură teologicească 1820. **Total 16 titluri.**

Literatura laică 30 de titluri: Şcolare-didactice; Aritmetica, Bucoavna 10 ediţii, Învăţătura către dascălii normalicești o ediţie. Altele — D. Eustatievici, Scurt izvod pentru scrisori, 2 ediţii; Învăţătură folositoare pentru facerea răvaşelor 1803; I. Molnar, Povăţuire praxix către sporirea stupilor, 1808 şi Gramatica 1810, Învăţătură de multe ştiinţe 1811. Cărticica năravurilor bune 1819 etc. Printre autorii de prestigiu se mai întâlnesc Radu Tempea (Gramatica 1797), I. Barac (Arghir şi Elena 1801), V. Aaron: Patimile şi moartea lui Iisus, Piram şi Tisbe 1807, Anul mănos 1820, Leonard şi Dorofata 1815, Versuri ves litoare închinate epp. Bobb 1806 şi Samuil Vulcan 1807. După 1820 publică aici şi Eliade Rădulescu, Gramatica Românească în 1828. Nu trebuie uitat S. Clain cu Legile firii sau filosofia cea lucrătoare, 1800. După 1820 mai apar cărţi noi, ediţii repetate din cele vechi şi alţi scriitori, încât repertoriul cărţilor tipărite de Petru şi Ioan Barth se ridică la 50 de titluri.

Numărul mare de ediţii al unor cărţi se datorează exportului de carte în Ţările Române, BUCOAVNA, 10 ediţii, au ajuns în Muntenia 2100 exemplare: PSALTIREA, 9 ediţii, 2400 exemplare; CEASLOVUL MIC, 7 ediţii, 2500 exemplare; ACATISTUL, 900; CALENDARUL, 800; CATAVASIERUL, 575; LITURGHIERUL, 422; EVANGHELIARUL, 90; PENTICOSTARUL, 86; TRIODUL, 5; MÂNA LUI DAMASCHIN, 13; VIAŢA ŞI PILDELE LUI ESOP, 630 exemplare; ARGHIR ŞI ELENA, 420; Pildele filozoficeşti şi Învăţătura pentru facerea răvaşelor şi altele, în câteva zeci de exemplare. În total Registrul de comenzi al firmei Barth arată că între 1799—1811 s-au vândut în Ţările Române 15 cărţi, în 10422 exemplare. Din acest număr 7000 exemplare sunt manuale de şcoală — Bucoavna, Psaltirea mică şi Ceaslovul mic.

Difuzarea cărţii sibiene s-a făcut în Bucureşti prin comercianţi de profesie. Dumitru Popescu desface, în 1803—1805, 4 000 exemplare; fraţii Manicathi Safranos, câteva sute. Marele comerciant de carte sibiană a fost însă Athanasie Hagi George Polizu, care controla bursa cărţii şi stăpânea târgul de la Râureni. El a vândut în acea perioadă peste 6 500 exemplare de carte.

Prezenţa cărţii sibiene în Moldova este mai modestă, căci acolo funcţionau în mod optim tipografia Mitropoliei, la Iaşi şi cea a Mânăstirii Neamţ. Totuşi s-au vândut şi aici în această perioadă, 650 cărţi sibiene, în ordinea cantităţii: Psaltirea mică, Ceaslovul mic, Bucoavna, deci tot cărţi de şcoală în primul rând, apoi Esopia, Acatistul, Arghir şi Elena, Calendare.

De încheiere trebuie să spunem că opt decenii din sec. XVIII Transilvania a fost alimentată cu carte din Ţara Românească, în concurenţă cu cea de la Viena, Budapesta şi Blaj. Prestigiul cărţii acesteia a fost atât de mare încât, când firma Barth a primit aprobarea de a tipări cărţi pentru ortodocşi, pentru a şi le putea desface a trebuit să imprime pe foaia de titlu anunţul că acea carte e tipărită după textul de la Râmnic sau că apare cu aprobarea Consistorului din Sibiu.

Când în ultimele decenii ale sec. XVIII activitatea tipografică intra în declin, cartea sibiană, cu certificatul de autenticitate imprimat pe foaia de titlu, trece în Muntenia şi Moldova, ducând în lumea satelor prin Calendare, Bucoavne, Psaltiri şi Ceasloave ideea unităţii de neam, limbă şi credinţă a românilor din Transilvania cu cei din Ţara Românească şi Moldova. Acolo se afla o mare personalitate culturală, Gheorghe Lazăr, întemeietorul învăţământului românesc. Ambele prezenţe majore sibiene sunt semnul recunoştinţii şi omagiul Transilvaniei adus cărţii din Ţara Românească şi Moldova, pentru ajutorul dat în faza presiunii seculare de înstrăinare ca să poată supravieţui şi rămâne pentru totdeauna în marele TOT românesc.

Activitatea tipografică a firmei Barth a avut un caracter lucrativ. Pentru noi românii, cartea sibiană, a fost un element de unitate naţională. Şi din acest punct de vedere, deşi tipograful e străin, opera sa are un caracter românesc incontestabil. Mesajul cărţii sibiene era acelaşi cu al cărţilor din Ţara Românească, Bucureşti, Râmnic, etc. — Unitatea Neamului.

Pr. IOAN BEJU

Riscurile la care se expun cei care participă la riturile satanice

Potrivit datelor revelaţionale, pe care ni le pun la îndemână Scriptura şi Tradiţia, satan este o fiinţă reală, un înger, care a fost creat bun, dar a ajuns rău prin propria sa voinţă. S-a prăbuşit atât de adânc în răutate şi vicleşug încât nu mai există pentru el posibilitatea de reintoarcere.

Istoria mântuirii nu este altceva decât un război care se poartă între forţele binelui şi ale răului, ale luminii şi ale întunericului.

Nu este vorba însă de un dualism, care l-ar pune pe satan pe acelaşi plan cu Dumnezeu. Lupta la care ne-am referit nu se poartă între forţe egale. La această luptă participă într-adevăr Dumnezeu cel atotputernic şi satan, care ca spirit este puternic, dar nu atotputernic, cum este Dumnezeu.

Cât priveşte şansa luptei, nu există decât una singură: înfrângerea lui satan şi pecetluirea sa pentru veşnicie în focul gheenei. Tatăl atotputernic L-a trimis pe Fiul Său în lume tocmai „pentru a distruge lucrările diavolului" (I In. 3, 8).

Cu toate că este şi va fi un învins, satan nu încetează să întindă curse oamenilor. Biruinţa finală asupra lui va fi la Parusie. Până atunci, cel care „dintru început este omorâtor de oameni" (In. 8, 44) îi încearcă pe toţi cu vicleşugurile şi ispitirile sale. Cu toate că puterea sa nu este infinită el lucrează totuşi permanent în lume prin ură contra lui Dumnezeu şi a împărăţiei Sale şi cauzează adesea grave tulburări şi sminteli de natură spirituală şi implicit fizică.

Rămâne pentru noi un mister faptul că Dumnezeu i-a permis diavolului să hărţuiască şi să încerce lumea. Ştim însă că „Dumnezeu toate le lucrează spre binele celor ce Îl iubesc pe El" (Rom. 8, 28). Celor care i se împotrivesc lui satan, Dumnezeu le stă alături şi îi fereşte de meşteşugirile acestuia.

Ce se întâmplă însă cu cei care singuri se abandonează satanei, îl caută chiar cu bună ştiinţă, participând la sectele şi cultele satanice?

Desigur că unii ca aceştia ajung total dezarmaţi în faţa ispititorului. Ei devin slabi şi fără de nici o apărare. Curând satan pune stăpânire asupra lor şi îi antrenează cu totul în serviciul său, fără ca ei să mai poată rezista. Îi aduce în stare de disperare, îi tulbură încât nu mai pot să-şi păstreze compătul, îi încearcă cu boli, îi provoacă să se răzvrătească, împotriva lui Dumnezeu, să rostească hule contra lui Hristos, a Evangheliei, a Sfintei Fecioare şi a sfinţilor, îi stârneşte spre violenţă şi crimă.

Singura salvare pentru ei este lucrarea sacramentală a Bisericii, împărtăşirea de harul tămăduitor al Sfintelor Taine. Primirea acestora de către cel bântuit de diavolul constituie o reafirmare a biruinţei lui Hristos asupra lui satan şi a lucrărilor sale.

Pr. prof. D. ABRUDAN

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Mihai Diaconescu

Prelegeri de estetica Ortodoxiei

1. Teologie şi estetică, Ed. Porto-Franco, Galaţi, 1996, 450 p.

Autorul, cunoscut ca romancier, este cadru didactic universitar la Universitatea din Bucureşti şi la cea din Piteşti şi, în acelaşi timp, cercetător ştiinţific principal la Institutul de Istorie şi Teorie Literara „G. Călinescu" al Academiei Române. A participat la multe simpozioane şi reuniuni internaţionale, la Berlin, Leipzig, Paris, Sofia, Bonn şi Hale.

Opera sa publicistică este încărcată de harul inspiraţiei literare dublat de acrivia omului de ştiinţă umanistă şi teologică. Amintim în acest sens, lucrarea publicată nu de mult: **Frumosul — categorie fundamentală în estetica Ortodoxiei** (1994). Cum scria Nichifor Crainic, deschizător de drumuri în estetica ortodoxă română prin **Nostalgia Paradisului:** „Frumuseţea e numele lui Dumnezeu şi când operele de artă se vor făuri sub acest semn, Mântuitorul va avea în această ţară cel mai seducător apostolat laic al împărăţiei cerului" **(Zile albe, zile negre, Memorii,** 1991, p. 279). Un astfel de apostolat desfăşoară autorul în mijlocul generaţiei tinere de studenţi cărora le-a predat prelegerile acestui curs universitar în anul 1994—1995 la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Piteşti şi la Facultatea de Sociologie, Psihologie şi Pedagogie a Universităţii din Bucureşti.

În prefaţa lucrării, autorul ţine să sublinieze faptul „că fără existenţa strălucitei şcoli româneşti de teologie ortodoxă, şi, în mod deosebit, a Şcolii ştiinţifice de Studii Clasice Bizantine şi Patristice dezvoltată în ultimele patru decenii la Institutul Teologic Universitar din Bucureşti, aceste prelegeri nu ar fi fost posibile" şi omagiază în mod special opera teologică a părintelui prof. Dumitru Stăniloae, „cel mai mare teolog ortodox al timpului nostru". Teologia ortodoxă, spune autorul, „a marcat profund şi definitiv profilul spiritual al generaţiilor de intelectuali din România acestui secol", şi reţine aprecieri asupra lucrărilor Î. P. S. Nicolae Corneanu, **Încercări de estetică creştină** (1947) şi **Elemente de estetică patristică** (1959, 1984) şi, de amintit, Pr. prof. Nicolae Neaga, **Problema frumosului în Vechiul Testament** (1958).

Avem acum avantajul unui tratat de Teologie estetică la nivel universitar, în care se aduc noi contribuţii, investigaţii şi noi definiri de care noile generaţii pot beneficia, ca şi cititorii interesaţi în problematica expusă. Autorul a pornit de la considerentul „că un curs de estetică este absolut necesar îndeosebi pentru studenţii de la secţiile de teologie-litere, care vor avea o dublă specializare şi vor deveni profesori de religie ortodoxă şi de limba şi literatura română". Autorul şi-a asumat misiunea de a preda acest curs la Facultatea de Teologie din Piteşti. S-au ivit de la început şi greutăţile, fiindcă în afară „de strălucitele eseuri ale lui Nichifor Crainic, pe care aceste cursuri le valorifică din plin, şi de cele câteva erudite studii ale Părintelui Mitropolit Nicolae Corneanu, nu prea aveam cu ce porni la drum. Nici în teologia catolică, protestantă sau anglicană nu se găsesc prea multe lucrări dedicate în mod special unor probleme de estetică". Autorul adaugă emoţionanta confesiune: „A fost un îndemn providenţial. M-am apucat de lucru. Vechiul sfat al tatălui meu, preotul şi învăţătorul de ţară Aurelian Diaconescu, binecuvântată fie-i memoria: „Încearcă să treci prin inimă ceea ce lucrezi cu mintea şi cu mâinile", mi-a fost mereu îndreptar".

Puţinătatea studiilor de estetica Ortodoxiei, explică, afirmă autorul, caracterul de primă schiţă al celor apărute în diversele capitole. Ele sunt doar o vagă şi schematică evocare a vastei şi fascinantei problematici a esteticii Orodoxiei. Aproape jumătate din materia prelegerilor discută numai câteva ipostaze ale artei. Din punct de vedere principial şi al metodicei, problema are un caracter mult mai complex. Evaluarea diverselor ipostaze ale artei arată că ea există numai ca mod de comuniune, de comunicare şi de revelare a ceva. În acest sens, subliniază autorul, arta este ofrandă, bucurie, tradiţie vie, doxologie, catehizare, diaconie, reuniune de simboluri, spiritualizare" (p. VIII).

În realitate, estetica este o disciplină paradoxală, pentru că în ea se încearcă expunerea discursivă, raţională, categorială, metodică, sistematică, riguros sancţionată pe capitole şi pe grupări de probleme a ceea ce este trăit ca realitate vie, cuprinzatoare, indivizibilă. Cel ce se simte atras şi pătruns, transformat, de evidenţa în Sinea Frumuseţii, trăieşte în elanul credinţei, al revelaţiei şi percepţiei directe, atotcuprinzătoare, indivizibile, şi nicidecum în deliberările, căutările, reluările schematice şi antinomiile expunerii sistematice. În această privinţă, dogmatica şi experienţa filocalică ortodoxă sunt fundamentul sigur al oricărei abordări adecvate a problemelor estetice" (p. IX). Îndeosebi în operele teologice ale Sfinţilor Părinţi şi Scriitori bisericeşti, găsim expresia sublimă a unor adevăruri descoperite prin trăire, prin spor în credinţă şi prin înaintare neabătută spre Dumnezeu Cel lăudat în Sfânta Treime, Creatorul a toată făptura văzută şi nevăzută, Proniatorul a toată firea. Teologia lor este, în egală măsură, expresia unei autentice trăiri în Iisus Hristos Domnul nostru şi a meditaţiei profunde asupra celor descoperite. Simţim în aceste opere cât de puternic L-au trăit Sfinţii Părinţi ai Bisericii pe Hristos Mântuitorul cel Preabun. Dar în acelaşi timp — cât de limitate sunt puterile limbajului de a comunica sublima trăire a tainelor spirituale cu care s-au învrednicit în rugăciunile şi lucrările lor pline de smerenie. Sfinţii Părinţi şi Scriitori bisericeşti sunt cei mai importanţi inspiratori şi cele mai înalte modele ale paginilor tratatului elaborat de autor" (p. IX). Prelegerile de estetica Ortodoxiei din tratatul său îşi au sursa într-o dorinţă de comuniune şi comunicare trăită de autor (p. X). Notele explicative, pe care am ţinut să le reţinem din Prefaţă, ilustrează importanţa şi perspectivele acestui unic tratat de estetica Ortodoxiei, adus de autor în atenţia recunoscătoare a tinerilor săi studenţi, ca şi contribuţia sa meritorie adusă dintr-o perspectivă nouă culturii româneşti contemporane.

Lucrarea este structurată în patru mari capitole, cu subdiviziunile lor:

I. **Teologie şi estetică: Prolegomene; Ortodoxia sau dreapta credinţă; Definiţia esteticii. Momente din evoluţia esteticii; Estetica Ortodoxiei, ca disciplină teologică; Frumosul — Categorie fundamentală în estetica Ortodoxiei; Fiinţa se revelează prin intermediul a numeroase categorii; Caracterul schematic şi restrictiv al cunoaşterii logice şi teoretice.**

În **Prolegomene,** autorul precizează de la început că estetica este considerată în mod curent o teorie a frumosului. Mai precis — a frumosului în general şi a sentimentului pe care el îl provoacă şi îl întreţine în noi. Estetica se constituie ca un ansamblu de principii, categorii, explicaţii, demonstraţii şi valori care au la bază o anumită expresie artistică conformă cu un ideal de frumuseţe. În acest sens estetica este considerată o disciplină filosofică alături de antropologie, gnoseologie, axiologie, morală, psihologie, logică. Estetica Ortodoxiei porneşte de la învăţătura de credinţă autentică a Bisericii şi se înfăţişează ca un ansamblu coerent şi revelator despre variate categorii specifice, despre un mare număr de principii, demonstraţii şi concluzii legate de vasta problematică a Frumosului. Estetica Ortodoxiei este cea mai cuprinzătoare şi cea mai revelatoare doctrină a frumosului şi a artei fundamentate pe principii religioase. După învăţătura de credinţă ortodoxă, revelarea Divinului în lume prin Kenoza Fiului lui Dumnezeu, face posibilă îndumnezeirea omului (theosis, deificatio), adică participarea acestuia prin energiile divine necreate, la viaţa lui Dumnezeu şi la Frumuseţea divină ca atribut al Sfintei Treimi şi totodată la frumuseţea lumii întregi, a umanităţii, în general, şi a fiecărei persoane ca chip al Creatorului ei, a lucrărilor omeneşti şi a fiecărei opere de artă — în parte. În credinţa ortodoxă nu numai omul se înfăţişează, înfrumuseţează prin purificare de patimi, spiritualizare şi înaintare (anabasis) pe calea virtuţilor spre Arhetipul Frumuseţii, ci lumea întreagă e însetată de Creatorul ei. Ortodoxia porneşte în formulările ei estetice de la Frumuseţe ca atribut al Divinităţii, la frumuseţea lumii, la frumuseţea omului, a lucrărilor sale şi cu deosebire a operelor de artă. Integrate viziunii pancalice ele dau credinciosului sentimentul propriei participări la Frumuseţe. Nici o altă doctrină estetică nu are o astfel de cuprindere. Adevărul estetic revelat în Ortodoxie se dobândeşte în cuprinsul credinţei şi implică aspiraţia spre Dumnezeu. Frumuseţea Arhetipală este Dumnezeu ce nu poate fi definit printr-o relaţie. Estetica Ortodoxiei nu rămâne o disciplină filosofică, ci devine teologie şi teologhisire. Ea aspiră să exprime sistematic cu mijloace relaţionale, respectiv pe cele legate de problematica frumosului. Prezenţa creatoare, proniatoare şi judecătoare a lui Dumnezeu în lume ni se descoperă şi prin intermediul frumuseţii. Altfel spus — frumuseţea este o cale de înălţare a omului spre Dumnezeu Frumuseţe.

II. **Ipostazele Frumosului: Frumosul divin; Frumuseţea lumii; Frumosul uman; Frumosul artistic.** Cu Frumosul divin putem comunica doar pe cale apofatică. Ştim că fiecare atribut legat de infinitatea lui Dumnezeu este, la rândul său, infinit. Dar ce anume este infinitatea, care este „conţinutul concret al infinităţii acestor atribute" nu reuşim să sesizăm. Învăţătura ortodoxă despre diversele moduri de cunoaştere ale fiinţei şi atributele divine ne ajută să înţelegem, pe de o parte — că Dumnezeu „se caracterizează prin frumuseţe, frumuseţea maximă", iar pe de altă parte — că „El însuşi este Frumosul". În Sfânta Scriptură găsim numeroase texte din care putem înţelege frumosul ca dar al Dumnezeirii. Frumosul apare în primul rând în creaţie. „Şi a privit Dumnezeu la toate câte făcuse şi iată erau foarte bune" (Fac. 1, 31). Sfinţii Părinţi afirmă că El este atotfrumos. Toată frumuseţea lumii îşi are cauza în Dumnezeu Frumuseţe la care aspiră prin spiritualizare. Din Dumnezeu Frumuseţe îşi trag existenţa toate câte sunt frumoase în lume, orice ar fi ele. Frumuseţea este un nume al Divinităţii. În acest sens, Frumosul Divin este mai presus de toate cele omeneşti şi lumeşti, mai presus de orice revelaţie naturală sau supranaturală. Urâţenia este introdusă în lume prin păcatele oamenilor. Perfecţiunea frumuseţii umane se realizează în Sfânt. Idealul creştinului este Sfinţenia. Esenţa sfinţeniei este de ordin spiritual. Prin artă omul îl adoră şi-L preamăreşte pe Dumnezeu. Arta însumează totalitatea operelor create de om pentru a exprima un ideal spiritual-estetic. Frumosul artistic ne înalţă sufletul spre Frumuseţe, ca atribut al Divinităţii. Frumuseţea astfel ni se impune ca un mod de revelare a Divinităţii. Pentru că Frumosul nu poate veni decât de la Dumnezeu. De la frumuseţe, ca atribut al Divinităţii, la frumuseţea lumii, la frumosul uman şi la frumosul artistic, iar de la frumosul artistic spre Dumnezeu circuitul este complet. În acest sens, frumosul artistic este un moment într-o devenire continuă în care energiile divine necreate lucrează fără oprire.

III. **Mistagogie şi Caligogie. Frumosul în Teologia, Mistagogia şi Caligogia Sfântului Dionisie Smeritul şi Areopagitul; Contemplaţie sensibilă, contemplaţie estetică şi contemplaţie mistică; Teofilie, teognosie şi filocalie; Estetica urâtului; Estetica Ortodoxei în concepţia lui Nichifor Crainic; Valoarea estetică şi norma estetică; Rigoare dogmatică şi norma estetică.** Estetica Ortodoxiei are un punct ferm de plecare în scrierile fundamentale ale Sfântului Dionisie Smeritul şi Areopagitul. „Identitatea dintre Dionysius Exiguus, marele teolog din Scythia Minor, fondatorul erei creştine, şi Sfântul Dionisie Areopagitul (Dionisie Pseudo-Areopagitul), autorul genial care ne-a lăsat **Teologia mistică** şi **Despre Numele Divine** este acum un fapt

(Continuare în pag. a 8-a)

Pr. I. IONESCU

Lecţia orbului

DUMINICA a 6-a după Sf. Paşti (a Orbului)

... Aşadar, iată, pentru ce a venit Mântuitorul Iisus Hristos şi a făcut în faţa lor această minune. Ca pornind de la acest caz concret să-i poată pune în confruntare pe ei cu ei înşişi. Ca ei să se analizeze, să se privească mai obiectiv, mai profund şi să tragă concluziile care se impuneau de la sine. Mântuitorul a zis, însă ei au rămas în starea în care se aflau. Dovadă e faptul că nici măcar pe orbul din naştere nu l-au mai recunoscut când s-a vindecat. Era real în faţa lor, adevărat, prezenţă vie, şi nu recunoşteau că ar fi el. La început au făcut tot felul de interogatorii ridicole, gratuite, doar, doar, s-ar dovedi că este o şarlatanie, sau un fals la mijloc. Ori orbul a fost tare pe poziţie. Le-a dat o lecţie pe care nu o primeau prea des, poate chiar de loc. Căci cine îndrăznea? Ei nu-l recunoşteau nu numai pe orb; nu-L recunoşteau nici pe Mântuitorul Hristos care făcea atâtea minuni. Ce să mai spunem că n-au vrut să-l recunoască pe orb? Însă, cum am menţionat, orbul le-a dat o lecţie atât de lo ică cât şi de existenţă întru normal, de trăire în dreaptă judecată, de judecare dreaptă, adevărată a tuturor lucrurilor.

Pentru că atunci când se afla la interogatoriu, şi când îl întrebau dacă este el sau dacă nu este el, şi când Îl acuzau pe Mântuitorul Hristos că ar fi călcător de lege, că ar fi demonizat, că ar fi samarinean, păcătos, orbul le-a zis ferm: Pe mine nu mă interesează. Eu ştiu un singur lucru, **simplu şi adevărat: am** fost orb şi acum vă ! Şi mai ştiu un lucru: că Dumnezeu pe păcătoşi, pe demonizaţi nu-i ascultă. Şi că nu s-a mai văzut vreodată ca cineva să facă asemenea lucruri în I rael, să vindece un orb din naştere. Cel care vindecă un orb din naştere nu poate decât să fie de la Dumnezeu. (Ioan 9, 31—33).

Le-a dat această lecţie de simplitate sănătoasă a vieţii. Le-a dat un exemplu simplu, dar sănătos, de a fi integraţi în linia aceasta a înţelegerii normale a lucrurilor. Nu complicându-le şi răsturnându-le, ci simplificându-le şi văzându-le aşa cum sunt. La care aceştia, în replică, ce au făcut? Sau mai bine zis, neavând replică, ce au făcut? L-au dat pur şi simplu afară. Iată atitudinea celui învins!

Învins cine de cine? Să ne amintim lucrul acesta că este important: doctorii Legii vechi, învăţătorii Legii vechi, de un cerşetor. Căci orbul era un simplu cerşetor, pe care-l disprefuiau toţi, pe care nici măcar nu-l mai recunoşteau acum; pe care nu dădea nimeni doi bani. Acesta i-a învăţat pe aceia cum să judece adevărat lucrurile, el le-a restaurat logica, chiar dacă ei n-au recunoscut nimic din toate acestea.

Preot Dr. THEODOR DAMIAN

New-York

Chemare şi răspuns

(Naşterea Sf. Ioan Botezătorul)

Biserica noastră Ortodoxă susţine că fiecare fiinţă umană care vine în lume nu este rodul exclusiv al părinţilor ci, într-o anumită măsură îşi datorează existenţa lui Dumnezeu. Legea perpetuării speciei umane nu acţionează doar ca un instinct orb şi iraţional, ci prin această lege Dumnezeu însuşi îşi exprimă dorinţa de afirmare a vieţii: „fiţi rodnici şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l stăpâniţi". (Fac. 1, 28). Procreaţia nu este un act exclusiv uman, ci un act de sinergie, de cooperare a omului cu Dumnezeu, care în acest fel i-a oferit privilegiul de a naşte viaţă, participând prin aceasta la creaţia de după creaţie.

Cu fiecare fiinţă care vine la existenţă i se oferă lumii o şansă în plus la viaţă, se deschide o fereastră spre lumină şi se îngustează puterea morţii. Aceasta constituie motivul principal pentru care Biserica este aşa de severă cu cei care refuză naşterea de prunci, pentru că avortul nu este doar un atentat la viaţa celuilalt, ci el este în acelaşi timp şi o împotrivire la voinţa lui Dumnezeu care doreşte ca „lumea viaţă să aibă şi din belşug" (In. 10, 10).

Naşterea Sf. Ioan Botezătorul, aşa cum ne este cunoscută din relatările sfintelor Evanghelii, evidenţiază tocmai aceste lucruri afirmate mai sus. Născut în urma unei intervenţii spectaculoase a lui Dumnezeu în planul existenţei umane, dar fără ca prin aceasta să se impieteze asupra legilor sale, naşterea sa se păstrează totuşi în limitele firescului. Ceea ce ne apare nefiresc în cazul naşterii sale este vârsta mult prea înaintată a părinţilor săi, care după logica imediată nu mai erau capabili pentru un atare act. Dar cele ce sunt cu neputinţă la oameni sunt cu putinţă la Dumnezeu. El intervine pentru corectarea acestui neajuns, însă intervenţia divină nu echivalează cu o contorsionare sau o încălcare a legilor firii, ci doar cu o reaşezare a lor pe făgaşul normalităţii. Dumnezeu, Cel ce este mai presus de natură, operează asupra naturii în baza suveranităţii Sale, folosindu-se însă de mijloace naturale. În cazul celor doi părinţi vârstnici ai Sf. Ioan, neputinţele bătrâneţii sunt corectate de Dumnezeu prin întărirea şi potenţarea puterilor trupeşti prin mijloace care scapă puterii noastre de înţelegere. Efectul este absolut firesc şi întru totul în limitele normalităţii, nefirească ne apare doar modalitatea prin care Dumnezeu a operat, însă aşa cum spunea Sf. Ioan Damaschin „natura cedează harului".

De altfel naşterea Sf. Ioan nu este singulară, pentru că Vechiul Testament mai menţionează şi alte asemenea cazuri. Avraam şi Sarra deşi mult prea vârstnici şi nemaifiind în stare să zămislească, vor avea totuşi un moştenitor în urma promisiunii făcute de cei trei îngeri (Fac. 18, 10—14). Este şi cazul lui Elcana şi a soţiei sale Ana, părinţii lui Samuel (1 Reg. 1, 19—20), a lui Manoe şi a femeii sale care în urma unei apariţii minunate vor avea parte de naşterea fiului lor Samson (Jud. 13:5). În toate aceste cazuri apare cu evidenţă faptul că Dumnezeu este într-o continuă legătură cu lumea şi că El îşi duce la împlinire planurile Sale prin oameni.

Deşi aceste naşteri au un aparent aspect supranaturesc şi care ne-ar putea îndemna să acceptăm ideea predestinării, ceea ce se dovedeşte însă fals şi fără suport real, trebuie totuşi să recunoaştem că nu venim în lume la voia întâmplării ci, cu fiecare existenţă nou-creată Dumnezeu are un plan, o intenţie. Venim în lume în virtutea acestui plan divin, există întipărită în intimitatea fiinţei noastre un anumit scop spre care ne este dat să tindem şi căruia îi suntem hărăziţi „pe toate le-a făcut Dumnezeu, fiecare cu scopul său" (Pilde 16, 4). Ceea ce este însă esenţial pentru noi este ca pe parcursul vieţii să reuşim să descoperim intenţia lui Dumnezeu cu noi, şi ceea ce este cel mai important, să ne facem împreună — lucrători cu El pentru a evidenţia cât mai mult această intenţie.

În cazul Sf. Ioan Botezătorul, ne apare evident faptul că încă din momentul venirii sale la existenţă Dumnezeu urmărea un plan, avea o intenţie, şi anume ca el să devină Înaintemergătorul Domnului. De altfel, despre venirea lui Ioan se vorbea încă cu sute de ani înainte „Iată, Eu îl trimit înaintea feţei tale pe îngerul meu, care-Ţi va pregăti calea dinaintea Ta" (Mal. 3, 1). Născut după legea firească, aşa cum se naşte orice fiinţă omenească, totuşi venirea lui în lume se datorează unei intervenţii divine ceea ce indică scopul deosebit pentru care Dumnezeu avea să-l hărăzească „că mare va fi el înaintea Domnului... Şi încă din pântecele maicii sale se va umple de Duh Sfânt" (Lc. 1, 15). Apropiaţii familiei sale, dar şi ceilalţi, intuind prezenţa sacrului precum şi scopul deosebit căruia el îi era menit vor constata „ce va fi, oare, acest copil? Căci într-adevăr mâna Domnului era cu El" (Lc. 1, 66).

Dar pentru a înţelege cât mai bine intenţia lui Dumnezeu în cazul Sf. Ioan, pentru a cunoaşte rostul pe care el avea să-l îndeplinească în iconomia divină, şi anume acela de Înaintemergător al Domnului, va trebui să cunoaştem starea lumii din vremea respectivă. Ne vom referi nu atât la lumea numită cu un termen generic păgână şi care ajunsese să se înstrăineze cu totul de Dumnezeu, deformând religiosul până la exacerbare „deşi l-au cunoscut pe Dumnezeu, nu ca pe Dumnezeu L au slăvit şi nici nu i-au mulţumit, ci-n cugetările lor s-au rătăcit şi inima lor cea neînţelegătoare s-a întunecat... şi slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios au preschimbat-o în asemănarea chipului omului stricăcios şi al păsărilor şi al patrupedelor şi al târâtoarelor... au preschimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună şi s-au închinat şi i-au slujit făpturii în locul Făcătorului" (Rm. 1, 21, 23, 25), cât mai ales la poporul evreu, pentru că acesta a fost poporul căruia Dumnezeu îi rânduise să fie moştenitorul făgăduinţelor Sale. Ce este de fapt istoria poporului evreu dacă nu o continuă chemare la credinţă adresată lor de către Dumnezeu şi lepădare şi revoltă împotriva voinţei divine, ceea ce-i va aduce însă multe şi îndelungate suferinţe tocmai ca o răsplată a neascultării. Umiliţi de egipteni şi asiro-babilonieni, vor sfârşi mai apoi îngenunchiaţi de vulturul roman. În adâncurile abisului în care se prăbuşise, poporul evreu cel atât de mândru de tradiţiile sale tânjea după Mesia, Cel despre care Dumnezeu le vorbise de atâtea ori prin profeţii săi.

Acesta era visul care înfierbânta sufletul şi mintea oricărui evreu, dar ei în orbirea şi infatuarea lor, îşi arogau această promisiune doar pentru ei, excluzând celelalte neamuri. Îl aşteptau pe Mesia, dar un Mesia doar al lor, şi care să răzbune noianul de suferinţe îndurate de-a lungul timpului. Astfel se prezenta starea religios-morală a lumii din vremea venirii lui Ioan, iar misiunea lui era cu atât mai dificilă, el având de luptat mai întâi de toate împotriva beznei care se înstăpânise în minţile şi sufletele infatuaţilor săi conaţionali. El era cel „trimis de Dumnezeu" (Lc. 3, 2) ca să-i pregătească pentru primirea Luminii, să-i elibereze, nu din robia lumească a romanilor, ci să le elibereze sufletele din bezna care le stăpânea sufletele şi minţile „oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina, fiindcă faptele lor erau rele" (In. 3, 19).

Pentru aceasta a venit Ioan, şi aceasta era misiunea pe care Dumnezeu i-o încredinţase, să-i facă pe oameni capabili să primească Lumina: „Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi-I cărările. Orice vale se va umple şi orice munte şi deal se va micşora; cele strâmbe se vor face drepte şi căile colţuroase, netede. Şi toată făptura va vedea mântuirea lui Dumnezeu" (Lc. 3, 4—6). Om firav, spre a se putea încumeta la această lucrare, avea nevoie să se întărească, iar spre a se putea întări în lucrarea lui, se va retrage în pustie, se însingurează pentru a se apropia cât mai mult de Dumnezeu de la care avea să ia putere. Acolo, în singurătatea pustiei, el se apropie de Dumnezeu şi de semenii săi. Se întăreşte lăuntric prin post şi rugăciune, se degajează de sine pentru a-L lăsa pe Dumnezeu să lucreze prin el. În acest fel, Ioan nu face decât să se recunoască pe sine drept instrumentul prin care Dumnezeu avea să-şi dea la îndeplinire planul Său. Atunci când se va socoti îndeajuns de puternic, va purcede la împlinirea misiunii încredinţate lui de Dumnezeu. „Pocăiţi-vă", cu acest cuvânt îi întâmpină Ioan pe cei care veneau la el. Îndreptaţi-vă, întoarceţi-vă din păcatele voastre căci în curând va să vină Cel care este Lumina.

Ioan nu spunea mai mult, nu era mandatat să spună decât că „împărăţia cerurilor se apropie" şi că ea se va cuprinde în fiinţa Aceluia care va să vină după el „Eu vă botez cu apă spre pocăinţă, dar Cel Ce vine după mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I duc încălţămintea; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc" (Mt. 3, 11). Cutremuraţi de gravitatea cuvintelor sale, noroadele alergau la el, cerând sfat. Pocăiţi-vă, îi îndemna Ioan, lepădaţi întunericul ca să puteţi primi Lumina pe care va s-o aducă Cel despre care eu vă vorbesc. Pregătiţi-vă să vă puteţi îmbrăca în haina cea nouă, să trăiţi viaţa cea nouă care mijeşte la orizont.

Atunci când Lumina a început să strălucească la orizont, cu smerenie, se va pleca în faţa Aceluia care „trebuia să crească" (In. 3, 30), încheind în chip tragic şi solemn, nu numai misiunea pe care Dumnezeu i o încredinţase şi pentru care a venit de fapt în lume, dar şi o perioadă istorică „toţi proorocii şi Legea au proorocit până la Ioan" (Mt. 11, 13).

Preot S. NICOLAE

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

LUNA APRILIE 1997

● **DUMINICĂ, 6 APRILIE 1997**
— A plecat spre Roma - Italia, unde a participat la lucrările unei Conferinţe pregătitoare cu privire la reluarea dialogului internaţional dintre Biserica Ortodoxă şi Biserica Romano-Catolică. În acest sens, s-a întrunit la Roma, Comitetul de coordonare a dialogului din care face parte şi **Î. P. S. Mitropolit ANTONIE:**

● **SÂMBĂTĂ 12 APRILIE 1997,**
— A cercetat Mânăstirea Sâmbăta.

● **MARŢI, 15 APRILIE 1997,**
— A prezidat la Reşedinţa Mitropolitană lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial, unde s-au rezolvat probleme curente ale vieţii religioase din Eparhie.

● **JOI, 17 APRILIE 1997,**
— La sediul Băncii Internaţionale a Religiilor din Bucureşti primeşte „Premiul naţional pentru ecumenism" ediţia a II-a 1997, pentru contribuţia unanim recunoscută la promovarea şi consacrarea unui climat superior de dialog şi solidară colaborare în favoarea armoniei sociale, interetnice şi interreligioase în spaţiul spiritualităţii româneşti.

● **DUMINICĂ 20 APRILIE 1997,**
— „Floriile", slujeşte Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană.

● **JOI, 24 APRILIE 1997,**
— Slujeşte în Catedrală Denia Celor 12 Evanghelii.

● **VINERI, 25 APRILIE 1997,**
— Acordă un interviu postului de televiziune „Antena 1" Sibiu în legătură cu Sărbătoarea Sf. Paşti.
— Acordă un interviu postului de radio „România Actualităţi", redactorului Carmen Vulcan, în legătură cu Învierea Mântuitorului Iisus Hristos.
— Slujeşte în Catedrală Denia „Înmormântării Domnului Iisus Hristos".

● **DUMINICĂ, 27 APRILIE 1997,**
— „SFINTELE PAŞTI", slujeşte Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană şi adresează Cuvântul pastoral tuturor celor prezenţi.
— În după-amiaza aceleiaşi zile slujeşte vecernia în Catedrală.

● **LUNI, 28 APRILIE 1997,**
— Primeşte în Catedrala Mitropolitană pe Majestatea Sa, Regele Mihai şi Regina Ana, adresându-le un cuvânt de bunvenit.

● **MARŢI, 29 APRILIE 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Sâmbăta.

LUNA MAI 1997

● **JOI, 1 MAI 1997,**
— A acordat un interviu postului de radio Făgăraş cu tema: „Izvorul Tămăduirii" şi semnificaţiile sale la Mânăstirea „Sâmbăta".

● **VINERI, 2 MAI 1997,**
— Slujeşte Sfânta Liturghie la Mânăstirea „Brâncoveanu" din Sâmbăta de Sus, cu ocazia sărbătorii „Izvorul Tămăduirii". Adresează un cuvânt de învăţătură tuturor celor prezenţi.
— În după-amiaza aceleiaşi zile participă în Bucureşti, la Palatul Cotroceni la o întâlnire cu preşedintele României, domnul Emil Constantinescu şi şefii cultelor religioase din România.
— În seara aceleiaşi zile are o întâlnire, la Palatul Patriarhal cu domnul Adrian Severin, Ministrul de Externe al României.

● **SÂMBĂTĂ, 3 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Predeal.

● **LUNI, 5 MAI 1997**
— Cercetează Casa de Odihnă şi biserica din localitatea Bazna, Protopopiatul Mediaş, unde urmează a se efectua lucrări de de întreţinere şi reparaţii.

● **JOI, 8 MAI 1997,**
— Cercetează şantierul de la Mânăstirea Sâmbăta.
— Vizită la şantierul de la Schitul Orlat.

● **VINERI, 9 MAI 1997,**
— Primeşte la Reşedinţa Mitropolitană, corul mixt al Facultăţii de Teologie din Iaşi condus de Preot Lector Alexăndrel Barnea, cor aflat în vizită la mânăstirile şi schiturile din Transilvania. Cu această ocazie Î. P. S. Sa le vorbeşte despre istoria Transilvaniei, cu referire specială la Uniatism.

● **VINERI, 16 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Sâmbăta.
— Acordă un interviu postului de televiziune PRO TV. Bucureşti, reporterului Radu Anton Roman, despre istoricul Mânăstirii „Brâncoveanu".

● **SÂMBĂTĂ, 17 MAI 1997,**
— Prezidează la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus, lucrările Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului şi rezolvă probleme curente în Arhiepiscopie.

● **DUMINICĂ, 18 MAI 1997,**
— Participă la Sfânta Liturghie la Mânăstirea „Brâncoveanu" Sâmbăta de Sus.

● **JOI, 22 MAI 1997,**
— Participă la Capela Facultăţii de Teologie la Liturghia festivă cu ocazia terminării cursurilor de către studenţii anului IV.
— Primeşte la Reşedinţa Mitropolitană, într-o vizită particulară, pe domnul prefect al judeţului Sibiu, Tiberiu Costăchescu.
— În după-amiaza aceleiaşi zile participă la masa festivă organizată de studenţii anului IV, unde rosteşte un cuvânt „Despre preoţie".

● **SÂMBĂTĂ, 24 MAI 1997,**
— La invitaţia P. S. Gherasim al Râmnicului, participă la Mânăstirile Hurez şi Bistriţa la inaugurarea lucrărilor de reconstrucţie, consolidare şi întreţinere a aşezămintelor mânăstireşti de acolo.

● **LUNI, 26 MAI 1997,**
— Participă în Bucureşti, la sediul Secretariatului de Stat pentru Culte, la o discuţie referitoare la Noul proiect al Legii Cultelor din România.

● **MARŢI, 27 — JOI, 29 MAI 1997,**
— Participă la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, lucrări ţinute la sediul Patriarhiei.

● **VINERI, 30 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea Predeal.

● **SÂMBĂTĂ 31 MAI 1997,**
— Cercetează Mânăstirea „Brâncoveanu", Sâmbăta de Sus, şi participă la simpozionul internaţional „Interculturalitate — 1997" — experienţa Transilvaniei", organizat de Centrul European de Studii în probleme etnice şi Academia Română, sub înaltul patronaj al Ministerului de Externe.
— În după-amiaza aceleiaşi zile primeşte la Reşedinţa sa de la Mânăstirea Brâncoveanu pe domnul Acad. Prof. Dr. Nicolae Cajal, preşedintele Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România.

Secretar eparhial,
Pr. VALENTIN SICOE

Prelegeri de estetica Ortodoxiei

(Urmare din pag. a 7-a)

ferm stabilit, datorită studiilor de o severă rigoare ştiinţifică întreprinse timp de mai bine de două decenii de Pr. Prof. Dr. Gh. Drăgulin" (p. 150). Această identitate de persoane, considerată „acum un fapt ferm stabilit", trebuie privită însă cu prudenţă, pentru motivele ,mai întâi, de ordin lingvistic.

Dionisie Exiguul sau **Smeritul**, considerat când „străromân", când „român", când „daco-roman" trăieşte între anii cca 470 - cca 545 şi nu poate fi străromân, fiindcă perioada „străromână" sau „română comună veche" se încadrează între secolele VIII—XII. **Dionysios** este un nume grecesc şi nu un nume traco-dac romanizat, ca Sf. **Dasius Argesus** sau **Dada**, nume de sfinţi daco-romani, din sec. IV. **Exiguus**, ad latin = mic, slab, neînsemnat, folosit drept cognomen şi de alte categorii sociale, ca militari, oameni politici, nu poate fi sinonim cu „smeritul", fiindcă smerenia este o virtute morală şi călugării, „în smerenia" lor nu-şi atribuie virtuţi, ci păcate, pentru care îsi adaugă cognomenul de „păcătosul", „peceans — peccator sau „amartios — amartia", păcat, greşeală în limba greacă.

Identificarea de opere scrise aflate sub diferite nume, dar aparţinând numai unui singur scriitor, se face pe bază textologică şi stilistică, deci problema este mai întâi de ordin lingvistic, ceea ce nu s-a făcut, ca să se poată afirma identitatea stilistică sau textologică dintre operele celor doi scriitori, şi ca să se poată afirma identitatea lor de nume.

După Sfântul Dionisie Areopagitul, Frumosul este un nume al Divinităţii. Frumosul este etern, imuabil, supra-raţional, supra-esenţial, supra-unitar, şi este sursa inepuizabilă a armonieiei şi a frumuseţii raţionale existente în lume, „fiind cauza creatoare ce pe toate le mişcă şi le strânge la un loc prin dragostea de frumuseţe proprie". Trăirea cea mai intensă a Frumuseţii, maxima deschidere a fiinţei umane spre Divinitate se realizează în extaz, în cadrul cunoaşterii apofatice. Trăirea filocalică, preocupare majoră în cadrul Creştinătăţii Răsăritene, este orientată spre Frumuseţea nepieritoare. Filocalia este iubire de Frumuseţe netrecătoare. Ea susţine aspiraţia spre îndumnezeire a celor mai buni dintre credincioşi. Preocupările filocalice sunt o constantă în întreaga Ortodoxie. Trăirea Frumuseţii nu este posibilă decât în contemplaţie. După învăţătura ortodoxă, omul, chipul nemuritor al lui Dumnezeu, restabilit şi desăvârşit în Hristos, are o frumuseţe aparte, care îşi are sursa în infinitul Frumuseţii Divine. Spre Frumuseţea Divină, arhetipală, aspiră frumuseţea umană, respectiv tot ceea ce este mai uman în om. Remarcabile referinţe sunt aduse despre „Estetica urâtului" care în Ortodoxie echivalează cu păcatul, care vine de la diavol, care distruge şi trupul, dar mai ales sufletul. El este „o cale sigură spre iad", iar iadul „este tot ceea ce poate fi mai sumbru, mai teribil, mai monstruos în condiţia umană. Ca şi păcatul sau ca şi diavolul, iadul este de o urâţenie absolută". Ar fi fost binevenit aici să se fi vorbit şi despre manifestările degradante ale zişilor sataniști din zilele noastre. Vorbindu-se despre „Reprezentarea simbolică a iadului", trebuie cuprins şi subcapitolul „Reprezentarea simbolică a raiului".

Sunt sugestive referinţele despre „Denunţarea urâtului în opera lui Tudor Arghezi" (p. 230—233). Importante sunt consideraţiile de restituire ale operei lui Nichifor Crainic, privind Estetica Ortodoxă (p. 236—263). Arta Ortodoxiei, subliniază autorul, mărturiseşte şi laudă Adevărul lui Dumnezeu. Prin artă oamenii Îl adoră pe Dumnezeu. De aceea în Ortodoxie arta este doxologie. Prin artă oamenii trăiesc în comuniune în cuprinsul noului popor al lui Dumnezeu şi în faţa lui Dumnezeu oamenii sunt egali. Ortodoxia comunică atât de strâns cu actele, formele şi semnificaţiile cultului divin. În teologie, şi cu deosebire în teologia dogmatică, ca mod de cunoaştere a lui Dumnezeu şi modalitate de exprimare a experienţei, cultului şi misticii spirituale a Bisericii, se află categoriile, principiile, noţiunile şi demonstraţiile cu care estetica Ortodoxiei abordează inepuizabila problematică a frumosului, a proceselor creaţiei şi a ipostazelor artei indiferent de locul şi timpul în care ele au fost afirmate (p. 290).

IV. **Artistul şi creaţia: — Kenoza artistului; Creaţia artistică; Inspiraţia; Credinţa artistului; Speranţa activă; Dragostea lucrătoare.**

Reţinem din acest capitol concluzia sugestivă ca meditaţie şi mesaj: „Arta îşi are sursa în dragoste, se manifestă ca dragoste, se împlineşte ca dragoste şi străluceşte ca dragoste, pentru că omul a fost creat din dragoste de Dumnezeu care este dragoste. Ca permanenţă şi dominantă a spiritualităţii creştine ortodoxe dragostea conferă sens şi cele mai înalte semnificaţii nu numai operelor de artă, ci şi vieţii celor ce le-au creat, celor care le contemplă, oamenilor de pretutindeni şi lumii întregi, care se spiritualizează necontenit însetată de Creatorul ei" (p. 444).

Cu asemenea reflexiuni de estetică filosofică creştină ortodoxă este încărcată întreaga lucrare a autorului, care indică un drum de ascensiuni spirituale în cultura contemporană românească, pentru care nu putem să-i fim decât recunoscători.

Asociaţia Christiana Sibiu — Bilanţ 1996

● Imediat după Revoluţia din Decembrie 1989, a luat fiinţă la Bucureşti, Asociaţia Medical-Creştină Christiana, care are o filială foarte activă şi în oraşul Sibiu.

De-a lungul anilor, această Asociaţie, prin râvna membrilor săi, a desfăşurat o activitate meritorie în slujba valorilor creştine şi a slujirii semenilor.

Şi în anul trecut 1996 — conform Raportului de activitate al acestei Asociaţii, activitatea ei a fost deosebit de bogată, bucurându-se de sprijinul Arhiepiscopiei Sibiului, personal a **I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală**, a Bisericii Evanghelice C.A. din Sibiu, a organizaţiei Diakonisches Werk din Sibiu, a Primăriei Sibiu, a studenţilor şi studentelor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu şi nu în ultimul rând a cadrelor medicale angrenate în această acţiune a Asociaţiei Christiana.

În anul trecut, Arhiepiscopia Sibiului a asigurat din Fondul Filantropic Eparhial suma de 2 milioane lei pentru achitarea şi distribuirea gratuită sau cu reducere a unor medicamente, persoanelor aflate în nevoi. De menţionat faptul că Asociaţia a fost sprijinită substanţial şi de organizaţia Diaconisches Werk — mai ales în procurarea unor medicamente şi proteze sau alte accesorii medicale necesare unor persoane bolnave.

Pe lângă persoanele de religie ortodoxă au fost ajutate şi cele de alte confesiuni.

Raportul prezintă detaliat activitatea pe sectoare a Asociaţiei Christiana Sibiu, căreia i se aduc şi din partea Arhiepiscopiei Sibiului felicitări şi mulţumiri pentru activitatea depusă pe plan filantropic-medical şi nu în ultimul rând dl. dr. Aurel Creţu — preşedinte, P. C. pr. Covaci Ioan — secretar şi d-nei contabil Viorica Nicoară din conducerea Asociaţiei.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Continuându-şi opera gigantică de a ne da o nouă traducere a **Bibliei,** Î. P. S. Arhiepiscop Bartolomeu Anania al Vadului, Feleacului şi Clujului, după ce a tipărit **Noul Testament,** a început acum cu Vechiul Testament, tipărind **Pentateuhul** (Ed. Inst. Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti, 1997).

Volumul e prefaţat de P. F. Patriarh Teoctist, iar în continuare **„un Cuvânt lămuritor asupra Sfintei Scripturi"** e semnat de autorul traducerii şi al comentariilor. Acest **Cuvânt lămuritor** e o adevărată şi concisă istorie a textelor biblice, iar comentariile sunt operă de savant.

Poate e doar o impresie de om neinformat, dar mi se pare că această lucrare uriaşă a Î. P. S. Bartolomeu Anania nu şi-a găsit încă locul cuvenit în seminariile teologice, în facultăţile de teologie şi în bibliotecile parohiale şi personale ale preoţilor. Dincolo de toate acestea parcă mi-ar place să se afle şi în bibliotecile intelectualilor, ca şi în casele creştinilor de rând. Dincolo de valoarea propriuzisă a textelor inspirate de Dumnezeu, transpunerea literară a acestor texte, cu respectul faţă de „limba vechilor cazanii", dar şi cu înnoirile pe care le-a traversat limba română până la vorbirea românilor de astăzi, fac textele biblice contemporane cu noi şi le reînnoiesc şi le renasc autoritatea.

În tinereţe Î. P. S. Bartolomeu semna note, comentarii şi alte studii „Bartolomeu diacul". Acum diacul intră în familia lui Coresi, a lui Simion Ştefan, a Fraţilor Greceanu, a lui Nicolae Milescu, a lui Mitrofan al Buzăului, a lui Filotei al Buzăului şi a lui Andrei Şaguna.

*

● A reapărut prin grija d-lui Ion Dur, SAECULUM, revista fondată de Lucian Blaga (serie nouă, an I (III), nr. 3—4, (12)). Are un cuprins bogat, dedicat mai ales lui Lucian Blaga (Al. Boboc, Gh. Pavelescu, Eugène von Itterbeek, Ioan Mariş, Anca Sârghie ş.a.) şi printre colaboratori pe Paul Philippi, Dennis Deletant, Cioran, Noica (de Ion Dur) şi o poezie inedită de Sandu Tudor.

Multe din articole ar trebui remarcate, d.p. cele scrise de Vasile Avram, Dan Silviu Boerescu, Ileana Marinescu, ordinea fiind notată la întâmplare şi nu datorită vreunei scări valorice.

Revista găzduieşte şi o prezentare a **Rugului Aprins: moment de spiritualitate românească,** de Antonie Plămădeală, moment căruia i se face tot mai mult loc în spiritualitatea şi cultura românească, marcând jumătatea secolului al XX-lea la români cu o prezenţă gata-gata să se piardă în uitare.

E o revistă care face cinste Sibiului Cultural ca şi iniţiativei şi muncii pricepute a d-lui Ion Dur.

*

● Iată o carte menită să suscite interesul multora: filozofi, teologi, oameni de ştiinţă şi chiar şi al marilor mase, fiindcă e scrisă pe înţelesul oricui are deprinderea unei gândiri trecute de nivelul primar. Cartea are şi un titlu incitant şi, pentru cei cu ochelari de cal, atotştiutorii, provocator: MIRAREA FILOZOFICĂ. ISTORIA FILOZOFIEI EUROPENE (trad. de Damian Vasile, Humanitas, 1997, 393 p.) de Jeanne Hersch.

E în afară de orice îndoială că cel ce se miră a aflat ceva nou. Dacă, la început, sau pentru totdeauna nu şi-l explică, mirarea rămâne şi creşte. Uneori devine temă de filozofare, alteori de teologie. Cea din urmă se foloseşte oricum şi de cea dintâi. În definitiv totul în lume, în pământ, pe pământ, în cosmosul plin de stele şi planete, în trupul şi mintea omului, sunt semne de mirare. De admiraţie, de mândrie şi umilinţă, de disperare şi speranţă, drum către un sens ultim. Ce titlu minunat aşadar: **Mirarea filozofică.**

Cine are capacitatea să se mire e un om mare. Cine are capacitatea să-şi ducă mirarea până la extaz, e un sfânt. Cine are capacitatea să-şi transforme mirarea în intuiţie şi intuiţia în silogism, e un geniu.

Desigur, nu-i avem în vedere aici, pe cei despre care poporul zice: **se miră ca prostul!** Aceea nici nu e mirare şi, în orice caz nu e avută în vedere în această carte. De mirarea proştilor nu se miră nimeni.

*

● DICŢIONARUL OPERELOR FILOZOFICE ROMÂNEŞTI coordonat de Ion Ianoşi, are pe frontispiciu: 111 lucrări fundamentale (Humanitas, 1997, 317 p.), e o carte care poate orienta bine în filozofia românească pe oricine. M-a bucurat nu numai bogăţia informaţiei, texte originale sau comentarii ale unor opere pentru mulţi uitate. Evident, Dicţionarul nu e scris nici pentru studenţii în filozofie, nici pentru profesorii de filozofie. Aceştia sunt chemaţi să adâncească. Dicţionarul e însă o bună introducere în filozofie a celor ce studiază altceva şi a căror cultură generală nu se poate lipsi de cunoştinţele măcar sumare de filozofie. Nu le strică însă nici „filozofilor".

Personal m-am bucurat că autorii n-au nesocotit interferenţele filozofie-teologie. Sunt prezente în volum nume şi titluri, opinii şi orientări ale unor cunoscuţi teologi precum: Dumitru Stăniloae (cu şapte titluri), Emilian Vasilescu (cu cinci titluri), Ioan G. Savin, (cu zece titluri), Eufrosin Poteca, (cu trei titluri), Pavel Constantin (cu trei titluri), Nicolaus Olahus (cu două titluri), Samuil Micu-Klein (cu trei titluri), Lăncrăjan Ion (cu patru titluri), Şerban Ionescu (cu şase titluri), Nichifor Crainic (cu patru titluri), Coman I. Gh. (cu şapte titluri), Blaga Lucian (era teolog, cu toată opera), Balca Nicolae (cu trei titluri).

Iată doar câteva momente ale prezenţei în cultura românească a teologiei şi a teologilor.

Fără alte comentarii!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

15 iunie

Nr. 23—24

1997

POGORAREA DUHULUI SFÂNT

Praznicul Pogorârii Duhului Sfânt datează din vremea Sfinţilor Apostoli. A fost proorocit cu opt sute de ani înainte de Hristos: „Vărsa-voi Duhul meu peste tot trupul..." (Ioil 3, 1—2) Această profeţie s-a împlinit la zece zile după Înălţarea Domnului.

Prăznuirea Pogorârii Duhului Sfânt este confirmată de scriitori şi mari sfinţi Părinţi. Ne vorbeşte, despre ea, Sfântul Irineu pe la anul 200. Sfântul Ioan Gură de Aur o numeşte „Duminica mântuirii", iar Sfântul Maxim Mărturisitorul îi spune Cincizecime.

Cincizecimea era rânduită şi în Legea veche. În V chiul Testament ea marca sfârşitul sărbătoririi Paştelui iudaic şi invoca ziua în care, pe muntele Sinai, a fost dat Decalogul la cincizeci de zile din momentul în care poporul Israel părăsise Egiptul înrobitor.

Pogorârea Duhului Sfânt mai poartă şi denumirea de Rusalii. Această denumire confirmă legătura poporului român cu tradiţiile romane pe care le-a încreştinat. La romani termenul de florar, de Rusalii cinsteşte frumuseţea în general, pe a florilor în special. Duhul Sfânt ne întăreşte spre rodirea virtuţilor morale care sunt flori spirituale menite să înfrumuseţeze sufletul şi să înmiresmeze viaţa omenească de pretutindeni.

Rusaliile înnobilează nu numai relaţiile dintre cei vii, ci întăreşte şi sentimentul de legătură cu înaintaşii prin veacuri. În sâmbăta Rusaliilor se săvârşeşte şi pomenirea celor adormiţi.

La Praznicul Pogorârii Duhului Sfânt, căruia i se mai spune şi „Duminica Mare", „Capătul Sărbătorilor", mărturisim bucuria de a fi primit „semnul împăcării dintre Dumnezeu şi om în Iisus Hristos". Îl rugăm, pe Împăratul ceresc, pe Mângâietorul şi Duhul Adevărului, să lucreze şi întru noi, să ne lumineze, să ne curăţească de toată întinăciunea, să sfinţească şi să mântuiască sufletele noastre.

Pr. GH. RĂŢULEA

Duminica Sfinţilor Români

Este mai mult decât binevenită hotărârea Sf. Sinod al Bisericii noastre Ortodoxe, care în Şedinţa sa solemnă din 20 iunie 1992 a decis ca duminica a doua după Rusalii, care urmează după duminica tuturor Sfinţilor, să fie închinată pomenirii **Sfinţilor Români.** În acest fel li se răspunde celor care ne-au tot reproşat şi ne reproşează încă, faptul că noi românii am fi un popor care n-avem sfinţi.

Când astfel de acuze vin din partea unora care sunt străini de neamul şi credinţa noastră, parcă îi mai putem înţelege, pentru că astfel de afirmaţii au de obicei la bază lipsa de informaţie, deşi nu s-ar putea spune că igoranţa ar fi chiar o scuză. Mai dureros este atunci când atari afirmaţii vin din partea unora care sunt de-o fiinţă şi de un neam cu noi.

Iorga, cât de mare a fost, a făcut şi el la un moment dat o astfel de afirmaţie nefericită. Tragedia nu constă în faptul că marele Iorga a avut un moment de inspiraţie proastă, căci la urma urmelor nimeni nu este scutit de greşeală, deci infailibil, chiar şi geniile au căderile lor. Necazul cel mare este că unii răuvoitori se folosesc de numele şi autoritatea lui atunci când abordează această problemă.

Ce să mai spunem de Emil Cioran, care s-a străduit în fel şi chip să-şi judece neamul din care descindea, neomiţând să-i sublinieze relele şi căderile posibile şi imposibile. Mă refer mai ales la cartea sa „Schimbarea la faţă a României", a cărei apariţie a stârnit oarece valuri la vremea respectivă, carte în care autorul nu precupeţeşte să ne înfăţişeze o istorie „à rebours" a românilor, în care toate valorile noastre tradiţionale sunt demolate, iar spaţiul românesc definit nici mai mult nici mai puţin decât „neantul valah". Îşi va fi avut Cioran socotelile lui cu istoria, dar aceasta este o altă poveste care nu face obiectul rândurilor de faţă.

Chiar dacă Biserica noastră nu s-a pronunţat decât relativ recent în privinţa canonizării sfinţilor români — pentru prima dată în 1950, apoi în 1955, şi cel mai recent în 1992 —, aceasta nu înseamnă că noi românii n-am avut sfinţi, sau că aceştia nu se bucurau de cinstire din partea poporului drept-credincios. Pentru că, în ultimă instanţă, poporul credincios cu simţul său deosebit în a percepe sacrul, este cel care îi consacră şi îi impune pe sfinţi posterităţii. Biserica nu face altceva decât să vină întru întâmpinarea unei realităţi deja existente, pe care o consfinţeşte prin autoritatea ei şi o oficializează. Sunt, iată,, aproape 500 de ani de când s-a mutat la cele veşnice slăvitul domn al Moldovei, Ştefan cel Mare, şi tot atâţia ani sunt de când arde nestinsă candela de la mormântul său de la Putna, semn şi simbol al evlaviei pe care poporul nostru i-a închinat-o dintru-nceput.

O posibilă cauză care ar putea explica faptul — totuşi aparent şi de suprafaţă —, prin care suntem acuzaţi că n-am excelat şi nici n-am avea sfinţi, este poate şi prea multa discreţie în care i-a plăcut totdeauna poporului nostru să se păstreze, preferând mai degrabă să-şi macine durerile şi să-şi consume bucuriile în binecuvântată tăcere. Mai este apoi şi acea gravitate pe care poporul nostru a păstrat-o ori de câte ori era vorba despre cele sfinte. Dacă a fi sfânt înseamnă pentru unii doar să-ţi afişezi credinţa, ba să mai şi faci paradă din meritele tale religioase, cum din păcate ne-a fost dat să mai vedem pe ici, pe colo, în acele aşa-numite spectacole religioase ale neoprotestanţilor, ţinute pe stadioane şi în săli publice, atunci trebuie să recunoaştem că într-adevăr, astfel de „sfinţi" noi n-am avut, şi nici de mare pagubă nu ne este, pentru că nu în aceasta constă de fapt sfinţenia.

Prin această **Duminică a Sfinţilor Români,** Biserica noastră Ortodoxă nu face altceva decât să confirme vocaţia creştină a poporului român. Într-o astfel de zi solemnă, ziua cinstirii sfinţilor noştri, s-ar cuveni să nu facem nimic altceva decât să ni-i aducem în gând pe fiecare în parte şi apoi să rostim în taina sufletului câte un acatist la pomenirea numelui fiecăruia dintre ei. Să ne amintim măcar de câţiva dintre ei pe rând, spre cinstirea neamului din care au odrăslit şi spre mai marea slavă a lui Dumnezeu: Sf. Cuv. Casian Dobrogeanul şi Gherman din Dobrogea, Sf. Ierarh Calinic de la Cernica, Sf. Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest şi Sava, Mitropoliţii Transilvaniei, Iosif Mărturisitorul din Maramureş, Sf. Mucenic Ioan Valahul, Sf. Ierarh Ghelasie de la Râmeţi, Sf. Leontie de la Rădăuţi, Sf. Voievod Ştefan cel Mare, Cuv. Ioan Iacob de la Neamţ, Sf. Cuv. Teodora de la Sihla, Sf. Martiri Brâncoveni: Constantin Vodă şi cei patru fii ai săi: Constantin, Ştefan, Radu, Matei şi Sfetnicul Ianache, Sf. Ierarh martir Antim Ivireanul, Cuv. Visarion, Sofronie, Oprea Nicolae, şi Sf. Preoţi Mărturisitori Ioan din Galeş şi Moise Măcinic din Sibiel, Sf. Cuv. Paisie de la Neamţ, Sf. Cuv. Daniil Sihastrul, şi mulţi, mulţi alţii.

Dar nu numai pe aceştia suntem chemaţi să-i cinstim într-o astfel de zi solemnă, ci şi pe aceia mulţi, care au ajuns la măsura sfinţeniei, fără să fie cunoscuţi de semenii lor, cunoscuţi însă de Dumnezeu şi preaslăviţi de El.

Despre un astfel de sfânt anonim a dat mărturie scriitorul şi filosoful nostru Mircea Vulcănescu. Supărat pe bună-dreptate pe Cioran, care nu mai prididea cu acuzele la adresa românilor în ceea ce priveşte lipsa sfinţilor, şi care făcea mare tapaj pe seama „neantului valah", este apostrofat cu severitate de Vulcănescu prin cuvintele: „ar fi trebuit să vezi pe femeia pe care am cunoscut-o eu într-un sat de munte, ai cărei genunchi lăsaseră urme în pământul colibei sale, de atâtea mătănii câte făcuse. Adevărata sfinţenie n-are nevoie să se arate şi să fie recunoscută" (Întâmplarea o povesteşte Cioran însuşi, şi se găseşte în Rev. de istorie şi teorie literară, nr. 3—4/1988, p. 194).

Şi dacă tot am pomenit de Mircea Vulcănescu, să ne aducem aminte de felul în care a murit. Azvârlit în temniţele comuniste, el, seniorul românismului, adevărat fiu şi mărturisitor al credinţei ortodoxe, fiind batjocorit, schingiuit şi omorât cu bestialitate, ne-a lăsat acel zguduitor testament creştin: „să nu ne răzbunaţi!". Numai un adevărat trăitor al lui Hristos putea să primească moartea cu seninătate, să-şi depăşească firea cu slăbiciunile ei, şi să se roage pentru iertarea călăilor săi.

I-a fost dat poporului nostru să petreacă aproape 50 de ani de răceală şi beznă ateistă, ani în care s-a încercat desfiinţarea Bisericii. Cum se putea realiza mai bine acest plan diabolic decât lovind în oamenii Bisericii. Ierarhi, preoţi, monahi, dar şi simpli credincioşi au fost azvârliţi în cele mai lugubre beciuri. Batjocoriţi, schingiuiţi, condamnaţi la ani grei de temniţă sau omorâţi cu bestialitate. Nici până astăzi nu se cunoaşte numărul lor decât cu aproximaţie. Toţi şi-au purtat crucea cu smerenie şi cu demnitate. Osemintele unora dintre ei nu s-au descoperit nici până astăzi, alţii s-au întors la casele lor, fără să se laude însă niciodată cu încercările şi suferinţele prin care au trecut. Din când în când, câte unul dintre ei se încumetă anevoie să vorbească despre infernul prin care a trecut, iar atunci când o fac, răzbate din vorba lor atâta sfială, de pare că s-ar teme să vorbească despre astfel de lucruri. Cândva, pentru o mai dreaptă evaluare a lucrurilor, va trebui să se scrie istoria acestor destine exemplare, multe dintre ele demne de Vieţile Sfinţilor.

Dacă cineva îşi închipuie că sfinţii sunt ceva care ţine de domeniul trecutului, acela nu face decât să se înşele amarnic. Pentru că

(Continuare în pag. 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

M. Eminescu şi M. Sadoveanu

Dragostea şi admiraţia lui M. Sadoveanu pentru M. Eminescu au fost deseori mărturisite. Relatările le găsim reunite în volumele: *Evocări* (1954), *Mărturisiri* (1960), *Opere* (19 şi 20) ori în unele *prefeţe* ale poeziilor poetului, cât şi înregistrările pe disc.

Scriind romanul *Creanga de aur* (1933), M. Sadoveanu s-a inspirat din poemul *Strigoii* al lui M. Eminescu, care i-a sugerat chipul magului:

„Cenuşa veche sta încă în vatra părăsită; lătra în adâncime câţelul pământului; am intrat şi l-am găsit palid şi semet în jilţul dăltuit în stâncă. Cu dreapta ţinea toiagul de fildeş. Avea muşchi în plete şi pe sân; îi ajungea barba la pământ şi genele la piept; deasupră-i îlfâia, gonindu se în roate,

CU-ARIPILE OSTENITE, UN ALB ŞI-UN NEGRU CORB...

Sub povara acestui semn al zilelor şi nopţilor stătea orb, însă numerele de aur continuau să clipească sub bolta frunţii lui, scriind misterios timpurile".

„Cu aceasta, — nota Dan Mănucă — *am atins o problemă care priveşte soarta unui motiv literar şi geneza (o putem oare presupune?) unei capodopere. CREANGA DE AUR a lui Sadoveanu îl are drept protagonist pe Kesarion Breb, prelungire şi probabil sugestie a magilor eminescieni în ceea ce au ei caracteristic: autohtonismul, ceremonialul (ezoterismul) şi preocuparea faţă de timp (...) Sadoveanu, în CREANGA DE AUR, va proceda aidoma lui Eminescu, din POVESTEA MAGULUI. Asemănările merg, câteodată, deajuns de departe, până la nivelul gesticii, hieratice, ori al ambianţei. «Zăhastrul» lui Eminescu lasă în urma sa, îndreptându-se către muntele sacru, «iarnă, ploaie, zăpadă, fiori», tot aşa precum Breb înainte de a se transforma în ultimul Decheneu. El intră în peştera simbolică, iar magul poetului — în «măreţul mormânt» al domului".*

M. Sadoveanu spunea despre poet că *„arta lui, aşa de subţire, are rădăcini şi-n sufletul marilor şi simplilor rapsozi populari".* Următorul motiv:

Greeruş ce cânţi în lună
Când pădurea sună,
Cum nu ştii ce am în mine,
Greere străine?

a fost reluat de M. Sadoveanu din doinele basmului versificat *Călin Nebunul,* care e de esenţă folclorică la rândul lui. Iată-l în *Nada Florilor* (1950):

Greiere ce cânţi în lună
Când pădurea sună,
De ce frângi inima-n mine
Greiere străine?

Căci şi eu îs un pribeag,
Greier drag,
Şi-am lăsat la noi la Crâng
Ochi care mă plâng.

Astfel creaţia sadoveniană urmează îndeaproape creaţia populară şi devine la rândul ei iar populară, prin felul în care a fost reluată şi prelucrată de rapsozi.

„Mihail Eminescu — scria Victor Eftimiu — *a scris foarte puţin, iar Mihail Sadoveanu foarte mult. Unul e poet, celălalt prozator. Şi, cu toate acestea, sunt mai aproape unul de altul decât, de pildă, Eminescu de Alecsandri şi Sadoveanu de Caragiale. Această înrudire, mai presus de genuri şi cantitatea operei, o face acel ritm interior, acea nostalgie acel ecou de doină, — poezia melancolică a pământului moldovenesc...*

Peisagiul, sufletescul acestor ţinuturi, turnate în tipare proprii, în fragede şi calde potriviri de cuvinte, într-o melopee de dor şi renunţare, fac pe Eminescu şi Sadoveanu improprii unor adaptări egale, în limbi occidentale: polenul ce le colorează gris şi ruginiu viziunea de artă, se şterge, se evaporează, ca primele brume pe ultimele frunze, într-o dimineaţă însorită de noiembrie..."

Redăm în continuare, două texte (din M. Eminescu şi M. Sadoveanu), care se aseamănă oarecum. Textele privesc balada *Mioriţa: „Închipuiţi-vă* — scria poetul în TIMPUL — *de pildă un păstor rătăcit pe Carpaţi, petrecând lungile nopţi înstelate în mijlocul turmei sale, neavând altă petrecere decât din timp în timp lătratul câinilor săi sau strigătul plângător al oilor sale. — Acest om care nu ştie nici limbă, nici gramatică, nici versificaţiune, insuflat numai de priveliştea naturei şi de geniul ascuns care a aprins sufletele barzilor cei vechi, apucă deodată fluierul şi lasă cugetarea să se rostească în şoapte blânzi şi armonioase, şi iată Mioriţa..."*

„Amintiţi-vă — scria M. Sadoveanu — *versurile MIORIŢEI şi închipuiţi-vă că le ascultaţi într-un amurg de toamnă, pe o coastă de munte, subt un cer adânc. În asemenea peisagiu, poetul de demult a visat pe acel păcurar tânăr, asupra căruia apasă destinul morţii. În singurătăţile Ceahlăului şi ale Călimanilor, unde oamenii sunt singuri între ei sub stihii, numai fluierul, mioara preferată sau câinele credincios pot să se împărtăşească din viziunile şi solilocviile lui".*

Alăturarea acestor două texte nu este întâmplătoare. Ele arată intuiţia poetică a scriitorilor privind balada noastră păstorească: *Mioriţa.* Aşadar: prin intuiţia poetică privind peisajul păstoresc, asemănarea e izbitoare, măcar ca atitudine, atmosferă şi climat sufletesc, ca modalitate de a scrie, de a evoca.

Literatura sadoveniană *„foarte asemănătoare în această privinţă cu aceea a lui Eminescu, îşi trage sevele dintr-o analiză a eului social, dintr-o explorare arheologică a sufletului nostru colectiv"* (G. Călinescu).

Legaţi puternic de înaintaşi printr-o înaltă concepţie despre misiunea literaturii şi artei, M. Eminescu şi M. Sadoveanu au ridicat motivele poetice ale patrimoniului popular la altitudinea capodoperei, şlefuind limba poporului şi prefăcând-o în giuvaeruri.

„Ca şi poezia lui Eminescu, proza lui Sadoveanu atinge fondul cel mai adânc al specificităţii noastre..." (G. Călinescu).

Cu rădăcini adânc înfipte în solul natal, ei au cântat durerile şi bucuriile inimii omeneşti, trecutul glorios al poporului, detestând strâmbele rânduieli ale vremii. Şi M. Eminescu şi M. Sadoveanu au cântat cu însufleţire plaiurile Ţării de Sus a Moldovei, încântându-se şi vibrând la adierea frunzei, tremurul iazurilor şi sclipirea stelelor.

GRAŢIAN JUCAN

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(VII)

Întrucât imperialii nu şi-au onorat promisiunile, reacţia românilor n-a întârziat. Deschizătorul luptei românilor transilvăneni pentru drepturi politice şi naţionale a fost episcopul unit de la Blaj, Inocenţiu Micu Clain (1692—1768). Este de menţionat faptul important, anume că lupta naţională dusă de Inocenţiu Micu are o componentă majoră şi lupta pentru independenţa Bisericii Unite, care pentru el făcea parte din independenţa şi demnitatea naţiunii române. El a pornit pe firul făgăduielilor neîndeplinite ale diplomei leopoldine, stabilind obiectivele luptei potrivit cu nevoile proprii ale întregului popor român. A cerut ca românii să fie egal îndreptăţiţi cu celelalte „naţiuni" ale Transilvaniei, „plebea română" să fie considerată egală cu plebea celorlalte naţiuni. În memoriile înaintate Curţii din Viena sau Dietei Transilvaniei, Inocenţiu Micu s-a întemeiat deopotrivă pe dreptul natural şi pe cel istoric al poporului român, invocând, pe de o parte, numărul covârşitor şi cantitatea covârşitoare a sarcinilor publice şi militare suportate de el, pe de altă parte superioritatea originii sale nobile, latine, vechimea şi continuitatea neîntreruptă a românilor pe pământul Transilvaniei.

Îndepărtarea temerarului episcop din Transilvania a avut serioase consecinţe; dezamăgiţi în speranţele puse în îmbunătăţirea situaţiei lor pe această cale, sate întregi părăsesc Unirea, revenind la Ortodoxie. Mişcarea se declanşează în 1744 prin propaganda călugărului Visarion şi ia o deosebită amploare în anii următori. Edictul de toleranţă din 1759 a recunoscut existenţa religiei ortodoxe în Transilvania, măsură interpretată de masele tărăneşti conduse de ieromonahul Sofronie din Cioara ca o libertate a revenirii la Ortodoxie. Între anii 1759—1761, mişcarea împotriva unirii cunoaşte maxima amploare, cuprinzând o mare parte a Transilvaniei, încât Viena a fost nevoită să recurgă la forţa militară, generalul-baron Adolf von Bukow efectuând „pacificarea" tulburărilor şi separarea celor două confesiuni, românii ortodocşi primind episcop (sârb), fiind supuşi mitropoliei sârbeşti. Generalul Bukow a distrus zeci de schituri şi mânăstiri ortodoxe, cu deosebire în părţile de sud ale Transilvaniei, locuite în masă compactă de români ortodocşi.

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Postul

Când prin post şi rugăciune,
Vrei să-ncerci o uşurare,
Mulţumeşte-i Celui Veşnic
Înainte de mâncare.

Pune-n blidul tău pe masă,
Din puţin, din mult ce ai,
Cele ce le-ai strâns în casă:
Pâinea, coaja de mălai.

Ia din toate cât nevoie-i
Trupului să fie-n stare
Rostul zilei să-l plinească,
Fără gânduri de-mbuibare.

Când postești îţi spală faţa
Cum în orice zi o faci;
Unge-ţi capul cum se cere,
Domnului de vrei să-i placi.

Postul tău din ziua-aceea
Leagă l cu o faptă bună
Şi cu vorba ta de pace:
Toate-s postul, împreună.

Nu ce pune omu-n gură
Din ce trupului i-i dat,
Ci cuvântul rău ce iese
E osândă şi păcat.

Nu-ţi posomorî privirea,
Oamenilor dând cuvânt
Să vorbească despre tine
Ce cucernic eşti, ce sfânt.

Şi Acel ce vede toate,
Şi-n adâncul tău te ştie,
Îţi va da după dreptate,
Astfel postul de-o să-ţi fie.

PETRE ŞAITIŞ

Rânduieli canonice, în lucrările mitropolitului Andrei Şaguna — cu privire la post

În opera sa „Compendiu de dreptul canonic", §-ele 43, 44 şi 45, Mitropolitul Şaguna se referă la post: ce, şi spre ce scop este postul; despre felurile posturilor bisericeşti; cine se dezleagă de la post, şi cum trebuie creştinii să se poarte când postesc.

„Postul — scrie Şaguna — în Biserica ortodoxă — răsăriteană este una dintre instituţiunile cele mai sublime pentru creştini, având de scop ca să li se dea creştinilor prilejuri, în unele timpuri ale anului la cugetarea serioasă asupra virtuţilor. Postul în Biserica noastră nu este numai o reţinere şi înfrânare de la unele mâncări, ci el cuprinde o nizuială către o viaţă mai desăvârşită. De aceea şi Sinţii Părinţi zic că postul trebuie să fie cu înstrăinarea de răutăţi, cu înfrânarea limbii, cu înfrânarea de pofte de clevetire, de minciuni şi de jurământ strâmb (sthira întâia de luni seara în săptămâna întâia a postului)".

În porunca a doua bisericească este hotărât timpul postului, în următorul chip:

Fiecare creştin e obligat să postească cele patru posturi mari: postul Naşterii Domnului, postul Paresimilor, postul Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi postul Adormirii Născătoarei de Dumnezeu. În porunca a doua bisericească se mai prescrie ca creştinii să postească miercurile şi vinerile de peste an, la tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul şi la sărbătoarea Înălţării Sf. Cruci.

Posturile sunt de două feluri: posturi obişnuite şi posturi neobişnuite. Posturile obişnuite le permite creştinilor a consuma de două sau de trei ori pe zi: legume, vin, undelemn sau alte bucate de acest fel. Posturile neobişnuite sunt atunci când creştinii nu mănâncă numai o singură dată în zi, mâncare uscată de pâine şi apă, după rugăciunile de seara. Acestea se numesc ajunuri (tâlcul can. 64 şi 69 apostolesc din Pidalion). Astfel de posturi sunt: ajunul Naşterii şi Botezului Domnului şi Vinerea din săptămâna patimilor Domnului.

În afară de aceste posturi mai sunt şi posturi cazuale şi voluntare, când un om, sat, oraş, ţinut, ţară se hotărăşte a posti pentru încetarea unei molime, boli, sau încetarea unui război, etc. Aşa se aminteşte că Israelitenii au postit (Iudita cap. 4), Israeliţii înfricoşaţi de Olofern, s-au încins cu sac, au presărat cenuşă pe cap,... şi poporul din toată Iudeea şi locuitorii Ierusalimului au postit mai multe zile în faţa templului Domnului celui atotputernic (Iudita, 4, 10—13).

Şaguna aduce şi exemplul împăratului David, care a plâns pe Abner. „Atunci tot poporul a început să plângă încă şi mai tare după el. Şi a venit tot poporul să aducă lui David pâine, când încă era ziuă; însă David s-a jurat, zicând: „Aşa şi aşa să facă Dumnezeu cu mine şi încă şi mai mult să facă, de voi gusta pâine sau altceva înainte de asfinţitul soarelui" (II. Regi. 3, 35). Acelaşi împărat David a postit pentru fiul său: „Şi s-a rugat David Domnului pentru copil, a postit şi, ducându-se deoparte, a petrecut noaptea întins pe pământ" (II. Reg. 12, 16).

Posturi voluntare sunt — după Mitropolitul Şaguna — posturi când cineva de bună voie promite a posti una sau mai multe zile, în scopul împlinirii unor rugăminţi sau lucruri. Aşa a postit Moise înainte de a primi cele două table: „Şi s-a suit Moise pe munte şi a intrat în mijlocul norului; şi a stat Moise pe munte patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi (Ieşire, 24, 18). La fel a făcut Iudita, care a ucis pe Olofern şi a salvat poporul din Betulia: „Şi ea îşi făcuse o colibă pe acoperişul casei şi umbla încinsă cu sac împrejurul coapselor sale şi purta hainele văduviei sale. Şi postea în toate zilele văduviei sale..." (Iudita, 8, 5—6).

Mântuitorul a postit în pustie patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, înaintea de a începe propovăduirea Sa.

Cu privire la cei care se dezleagă de post, Şaguna, conf. can. 9 al Sf. Timotei din Alexandria, îndrumă ca cei bolnavi şi slăbănogi să nu fie obligaţi a posti, ci să mănânce bucatele care le priesc sau pe care le prescrie medicul.

Spre a ne arăta cum trebuie să postească creştinii adevăraţi, Şaguna ne pune în faţă cuvintele Mântuitorului: „Când postiţi, nu fiţi ca făţarnicii; că ei îşi smolesc feţele, ca să se arate oamenilor că postesc ... Tu însă, când posteşti, unge capul tău şi faţa ta o spală, ca să nu te arăţi oamenilor că posteşti, ci Tatăl Tău Care vede în ascunse, îţi va răsplăti ţie" (Mt. 6, 16—17). Şi cuvintele Sf. Pavel: „Cel ce mănâncă să nu dispreţuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu osândească pe cel ce mănâncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine eşti tu ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea" (Rom. 14, 3—4).

Împlinind aceste rânduieli canonice cu privire la post ne vom face vrednici să ne împărtăşim de bucuriile şi roadele postului şi ne vom merita răsplătirea pe care Domnul o dă tuturor celor care gătesc postiri sfinte, căci El este milostiv şi iertător. Prin profetul Isaia Domnul ne spune cu privire la post: „Nu ştiţi voi postul care îmi place? — zice Domnul. Rupeţi lanţurile nedreptăţii, dezlegaţi legăturile jugului, daţi drumul celor asupriţi, şi sfărâmaţi jugul lor" (Is. 58, 6).

Preot drd.
MOISIU LIVIU CLAUDIU

Tehnica racolării în cazul organizaţiei Martorii lui Iehova*

CONSIDERAŢII GENERALE

Martorii lui Iehova constituie un caz destul de neobişnuit chiar şi în spectrul larg al grupărilor neoprotestante. Având o logistică extrem de bine pusă la punct, un sistem de organizare demn de invidiat, o doctrină perfect adaptată sistemului pe care-l susţin, ei sunt capabili să creeze în timp o reţea de nuclee greu de controlat, un real pericol pentru orice sistem de guvernare. Refractari faţă de orice formă de autoritate străină societăţii **Watch Tower**, membrii organizaţiei sunt supuşi unui sistem evasiizolat, cu o ierarhie şi o structură de conducere deosebit de eficientă. Diseminaţi în toate mediile şi categoriile sociale, desfăşoară o formă de prozelitism agresiv şi rafinat, dificil de contracarat.

Tocmai din această cauză este interesant de studiat mecanismul prin care se realizează propaganda iehovistă.

Politicoşi, folosind un limbaj atent studiat, **„dăruind contra unei donaţii benevole"**, reviste şi cărţi cu multe ilustraţi, ei încântă ascultătorul care devine neatent la sensul subtil al mesajului şi lesne de manevrat.

ASPECTE GEO-POLITICE ŞI SOCIALE

Zone geografice şi categorii sociale vizate:

a) regiunile geografice puţin dezvoltate din punct de vedere economic, ţările lumii a treia, în special din cauza mâinii de lucru ieftine;

b) ţările din fostul lagăr comunist, unde vreme îndelungată fenomenul religios a fost supus unui regim de exterminare şi unde segmente importante ale populaţiei reprezintă o cunoaştere superficială a valorilor spirituale sau manifestă ignoranţă;

c) mediile suburbane ale marilor oraşe, periferiile intelectuale, culturale şi educaţionale;

d) emigranţii, strămutaţi, persoanele desprinse de matricea comunitară şi ruptă de tradiţia spirituală.

TEHNICA RACOLĂRII. ETAPE FORMALE

A. Stabilirea contactului

Contact indirect: abordarea în locuri publice, gări, trenuri, metrou, magazine, vecinătatea instituţiilor de învăţământ etc.; vizite din casă în casă.

Contact direct: pliante şi periodice introduse în cutiile de corespondenţă.

În cazul zonelor aglomerate, magazine, gări, stadioane etc., uneori pot fi întâlnite grupuri numeroase de „martori", care difuzează reviste şi pliante; aceasta însă este o procedură nespecifică şi este utilizată de diferitele congregaţii în cazul acumulării unui stoc prea mare de material informativ.

În general, potenţialii prozeliţi sunt acostaţi de către **„doi martori"**: dintre care de regulă unul este expert în doctrină, iar celălalt urmează o practică de instruire în acelaşi scop. Prezentarea lor este indirectă, aceştia ridicând probleme de ordin general: pericolul nuclear, dezastrul ecologic, declinul civilizaţiei moderne, fericirea, existenţa lui Dumnezeu, ca puncte de pornire pentru dialog. În cazul unui refuz, devin în mod agresiv insistenţi, oferind reviste şi pliante viu colorate cu subiecte din cele mai diverse şi care conţin adrese **la care pot fi contactaţi, chipurile în scopul de a „salva"** sufletele de sub stăpânirea lui Satan şi a le aduce pe teren sigur într-una din congregaţiile iehoviste.

În cazul acceptării dialogului, „martorii" se manifestă într-un mod deosebit de îndatoritor, propunând subiecte de discuţie şi diferite formule de menţinere a relaţiei astfel iniţiate.

B. Stabilirea relaţiei

Relaţie directă: vizite periodice la domiciliu, de obicei săptămânale sau bilunare, invitaţii la locurile de adunare.

Relaţie indirectă: corespondenţă-periodice, cărţi de popularizare şi tematice, cursuri prin corespondenţă.

Odată stabilit contactul, „studenţii în Biblie" iniţiază procedura de menţinere a legăturii create, încercând o permanentizare a acesteia. Se vor înmulţi vizitele la domiciliu şi invitaţiile la „Sala tronului".

C. Intoxicarea

Pentru interpretarea Bibliei, caracteristică grupărilor neo-protestante este **tehnica mozaicului,** cea a fariseilor şi cărturarilor din toate timpurile, adusă de Martorii lui Iehova aproape de perfecţiune. Acesta este un mod extrem de rafinat de manevrare intelectuală şi psihologică. Fragmente, sau versete biblice sunt scoase din context şi asamblate sub forma unui mozaic, pentru a construi un eşafodaj doctrinar.

Nesocotind unitatea structurală a textului Sfintei Scripturi, eludând logica sa interioară, neglijând contextul istoric, sunt susţinute în mod artificial puncte doctrinare delicate. Mai mult, atunci când doctrina o cere sunt utilizate fragmente ale unor traduceri diferite ale Bibliei, aparent pentru o mai mare obiectivitate şi imparţialitate. Cu toate aceste abuzuri, există puncte ale doctrinei care nu pot fi susţinute de nici o traducere a Sfintei Scripturi. Pentru aceasta, societatea Watch Tower a elaborat în conformitate cu „viziunile profetului" Russell, o nouă traducere a Bibliei şi anume **New World Translation,** invocată cu fervoare în disputele teologice.

Pe această bază a fost elaborată o strategie subtilă de intoxicare, adaptată mediilor subculturale, ai căror membri, zăpăciţi de construcţia „logică", vor fi lesne de cucerit. Ei nu sesizează contradicţiile interne ale construcţiei şi fascinaţi de promisiuni deşarte „ascunse" în text şi chipurile revelate de Russell, vor fi mai puţin atenţi la viciile doctrinare.

D. Câştigarea adepţilor

Momentul în care un simpatizant va fi socotit pe deplin câştigat, devenind adept, este cel al aşa-numitului botez. Botezul „studenţilor în Biblie" n-are nici o legătură cu Sfânta Taină a Bisericii creştine şi se desfăşoară adeseori în cadrul Congreselor societăţii Watch Tower, în piscine sub îndrumarea supraveghetorilor. Spre deosebire chiar de grupările neoprotestante, Martorii lui Iehova nu mai recunosc botezul vreunui cult de provenienţă creştină şi nici pe cel al Bisericilor istorice, începând cu anul 1914, an care ar marca a doua venire a lui Iisus Hristos (deocamdată undeva în ceruri, şi „în curând" şi pe pământ). După „botez" neofitul trebuie să se supună legilor Societăţii Watch Tower, printre care obedienţa necondiţionată şi legea tăcerii.

E. Crearea dependenţei

Şedinţe bisăptămânale la Sala tronului, în care se desfăşoară printre altele activităţi specifice şi un curs de îndoctrinare, cu durata de aproximativ o oră.

Repetarea unor formule standard — idei forţă — care treptat trec din conştient în subconştient, determinând dependenţa.

Curent utilizată este formula şantajului spiritual. „Studenţii în Biblie" promit adepţilor că nu vor muri niciodată, deoarece, „grandiosul apogeu al apocalipsului este aproape". Astfel sunt speculate frica de moarte şi angoasele existenţiale — ale vârstnicilor în special şi canalizate spre o rezolvare imaginară.

Doctrina martorilor, fundamental antispirituală, seamănă intoleranţă, îndepărtând adepţii de realitatea prezentului şi proiectându-le aspiraţiile într-un mâine iluzoriu, în care vor fi stăpânii planetei.

F. Spălarea creierilor

Această etapă este cea care consolidează şi amplifică dependenţa de sistemul Societăţii Watch Tower.

Prin inducerea şi repetarea necontenită a ideii conform căreia întreaga lume exterioară societăţii este aservită lui satan, în pragul distrugerii şi că singura cale de salvare este cea a apartenenţei active la societatea Watch Tower, determină crearea şi întreţinerea unei bariere psihologice faţă de orice alt sistem, formă de gândire şi de manifestare externă.

Îndepărtarea de matricea comunitară, de fondul cultural, de mijloacele de informare în masă.

Inducerea unei aversiuni faţă de Biserică, faţă de înţelepciunea populară (datini şi obiceiuri), faţă de instituţiile sociale şi formele culturale.

Devierea sistemului axiologic faţă de sistemele spirituale tradiţionale, sub pretextul îndepărtării de sistemul social corupt.

Determinarea adepţilor de a gândi în forme fixe, induse, în scopul de a deveni uşor de controlat şi de manevrat.

G. Manevrarea

„Studenţii în Biblie" vor fi utilizaţi pentru racolare de noi membri, privită ca o activitate misionară de salvare a sufletelor din gheara lui satan. Pentru această activitate, ei vor primi răsplată materială şi promisiuni de fericire spirituală.

Societatea Watch Tower a creat în timp o structură economică proprie, dotată cu ferme, întreprinderi şi un sistem editorial deosebit de performant, în care lucrează, pentru salarii derizorii, membrii societăţii. Convingerea lor este că astfel vor fi pe placul lui Iehova, care-i va răsplăti cu viaţa veşnică. În acelaşi timp, membrii Comitetului Director şi ceilalţi înalţi funcţionari, se îmbogăţesc datorită penetrării pieţei de bunuri de larg consum printr-o polit că de dumping.

Unul dintre scopurile declarate activităţii societăţii este răspândirea de literatură „religioasă", în ideea câştigării de acoliţi sau cel puţin pentru producerea confuziei şi nesiguranţei în mintea virtualului adept; este cunoscut faptul că un individ debusolat, fără o scară de valori bine precizată şi bombardat din toate părţile cu informaţie va fi atras de sistemul care pare că oferă cel mai mare „confort", iar în domeniul producerii unei asemenea iluzii, Martorii lui Iehova sunt adevăraţi experţi.

Miron Alexandru DAMIAN

* Articol preluat din „Misionarul" — Supliment al ziarului „Alfa şi Omega" al Mitropoliei Basarabiei, Nr. 3/1—15 februarie 1997, p. 1.

Minunat este Dumnezeu întru sfinţii săi

(Ps. 67, 36)

La Duminica I după Rusalii, a tuturor Sfinţilor

Sfânta Biserică pomeneşte în prima duminică după Pogorârea Sfântului Duh pe toţi sfinţii săi, ca pe nişte eroi şi credincioşi, ca pe luminători ai vieţii creştine şi moştenitori neobosiţi, în mărturisirea adevărului lui Hristos.

Înainte de Înălţarea Sa la cer, Mântuitorul a spus sfinţilor Apostoli: „Voi sunteţi martorii acestora" (Luca 24, 48), adică a tuturor minunilor Sale, a învăţăturii Lui şi îndeosebi a învierii din morţi. Ei aveau misiunea să-L mărturisească pe Iisus în faţa neamurilor. Datoria de a-L mărturisi a fost exprimată de Iisus în cuvintele. „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi şi Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri" (Mt. 10, 32).

Cea mai deplină mărturisire despre Hristos au făcut-o Sf. Apostoli şi ceilalţi sfinţi. Ei au propovăduit neclintiţi Sf. Evanghelie, chiar dacă împotriva lor s-au ridicat atât iudeii, cât şi alte neamuri şi mulţi dintre ei au suferit chinuri grele şi chiar moarte, dar nu s-au lepădat de Hristos.

Lucrarea sfinţilor în lume a avut un rezultat minunat. Întăriţi de Duhul, ei au reuşit să vestească Evanghelia în numeroase provincii, iar numărul creştinilor devenea tot mai mare. Sfinţii s-au arătat modele de viaţă şi de gândire care înălţau pe om spre o lume nouă: lumea iubirii, a dreptăţii şi a nădejdii în viaţa veşnică. Nici ştiinţa şi filozofia vremii, nici represiunea stăpânirii romane, nici învăţăturile eretice n-au avut puterea să slăbească Biserica. Sfinţii cuceream sufletele oamenilor cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu credinţa lor. Ei n-au urmărit slava lor proprie, ci slăvirea lui Dumnezeu şi astfel s-a adeverit cuvântul profetic: „Minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi" (Ps. 67, 36).

Biserica aduce cinstirea cuvenită tuturor sfinţilor din toate timpurile. Cinstind pe sfinţi, noi dăm slavă lui Dumnezeu că i-a întărit pe ei şi le-a dat darul de a fi povăţuitori buni în frământările sufleteşti ale credincioşilor.

În ordinea vechimii, primii sunt sfinţii Apostoli peste care s-a pogorât Duhul Sfânt (Fapte 2, 4) şi lor le-a spus Mântuitorul: „Adevărat zic vouă că voi cei ce Mi-aţi urmat Mie, la înnoirea lumii, când Fiul Omului va şedea pe tronul slavei Sale, veţi şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel" (Mt. 19, 28). Preţuirea şi dragostea Mântuitorului faţă de Sf. Apostoli se arată şi în alte cuvinte: „Voi sunteţi prietenii Mei, dacă faceţi ceea ce vă poruncesc" (Ioan 15, 14), iar în rugăciunea Sa, la Cina cea de Taină, Iisus zicea către Părintele ceresc: „Şi slava pe care Tu Mi-ai dat-o, le-am dat-o lor, ca să fie una, precum Noi una suntem: ... Părinte, voiesc ca, unde sunt Eu, să fie împreună cu Mine aceia pe care Mi i-ai dat, ca să vadă slava Mea" (Ioan 17, 22 şi 24). Este bine să amintim aceste cuvinte celor ce s-au rătăcit în credinţă şi să le spunem că avem temeiuri sigure în Sf. Scriptură să cinstim pe Sf. Apostoli dacă Însuşi Mântuitorul i-a preţuit şi le-a dat slava Sa şi cinstirea de a judeca seminţiile lui Israel. Cine refuză să cinstească pe Sfinţii Apostoli, acela nu mai recunoaşte autoritatea cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos. Cât de minunate au fost faptele Sf. Apostoli aflăm tot din Sf. Scriptură şi din istoria bisericească. Cu ajutorul Duhului Sfânt, ei au organizat numeroase Biserici, s-au întrunit în primul Sinod Apostolic din Ierusalim, spre a discuta problemele importante (Fapte 15, 1—30) şi cei mai mulţi dintre ei au suferit moarte mucenicească pentru Hristos.

Locul lor, în activitatea Bisericii, a fost luată de Sf. Părinţi Apostolici ca de ex. Sf. Iustin Martirul, sfinţii Policarp de Smirna, Ignatie, episcopul Antidriei, Irineu, episcopul de Lugdunum, tot mucenici, şi mulţi alţii, despre care Sf. Ioan Gură de Aur scrie: „Nu este atât de strălucitor cerul împodobit fiind cu mulţimea stelelor, pe cât de împodobite sunt trupurile mucenicilor cu mulţimea ranelor" (Cuvânt la Duminica tuturor Sfinţilor, în Cuvântări la Praznice Împărăteşti, (trad. rom. pr. D. Fecioru, Bucureşti, 1942, p. 281).

(Continuare în pag. a 6-a)

Pr. MIHAIL COLOTELO

Duminica Sfinţilor Români

(Urmare din pag. 1)

sfinţii vor exista atâta timp cât va exista istoria, ei fiind semnul prezenţei lui Dumnezeu în lume.

Două astfel de cazuri de sfinţi anonimi, cu nimic mai prejos celor întâlniţi în Vieţile Sfinţilor, aş vrea să le aduc la cunoştinţa cititorilor, şi numai bunul Dumnezeu ştie câţi asemenea lor vor mai fi fiind printre noi.

Despre un astfel de sfânt anonim vorbeşte părintele Ilie Cleopa, starețul de la Sihăstria. Întâmplarea se găseşte în cartea părintelui Ioanichie Bălan, Convorbiri duhovniceşti. Povesteşte părintele Cleopa că într-o dimineaţă se afla în biserică, săvârşind proscomidia în altar. Deodată, abia auzindu-i-se paşii, mai mult plutind decât călcând, a intrat în biserică o măicuţă din acelea de la ţară, plină de sfioşenie, pe care cine ştie ce gânduri şi necazuri o purtau într-acolo. După ce a sărutat icoana Maicii Sfinte, a îngenunchiat, rugându-se cu atâta căldură încât, la un moment dat părintele Cleopa a văzut deasupra capului apărându-i o aură luminoasă, aşijderea celei cu care ne sunt înfăţişaţi sfinţii din icoane. Femeia era una dintre sfintele noastre, fără ca ea să ştie lucrul acesta.

La o întâmplare asemănătoare, pentru care mă consider fericit că am putut să o văd, mi-a fost dat şi mie să asist. Treceam prin mijlocul oraşului. Într-un colţ, un cerşetor îşi striga suferinţa şi obida. Trecătorii, absenţi sau indiferenţi, îi aruncau din când în când câte ceva de pomană. La un moment dat, o femeie simplă de la ţară, s-a desprins din mulţimea grăbită, s-a îndreptat spre cerşetor, a scos o monedă, pe care, după ce a sărutat-o, i-a dat-o sărmanului aceluia. S-a închinat apoi de trei ori adânc, aşa cum te închini numai înaintea icoanei lui Hristos. Nu ştiu de ce, dar pentru o clipă, am avut senzaţia clară că timpul s-a oprit. O vedeam pe femeia aceea întinzându-şi bănuţul şi citeam pe faţa ei convingerea că ea de fapt îl împrumută pe Hristos, ca într-un ritual sacru, şi parcă pentru o clipă nu se mai găseau acolo decât femeia şi Hristos, iar eu mă găseam în preajma uneia dintre sfintele noastre ştiute numai de Dumnezeu.

Sfinţilor noştri ştiuţi, pe care istoria i-a consemnat în documente, şi mai ales acelor mulţi şi neştiuţi, însă cunoscuţi şi iubiţi de Dumnezeu, sfinţilor noştri anonimi, le este consacrată această duminică.

Embrionul uman e o persoană

Academia Pontificală pentru Viaţă a reunit, zilele trecute, în Vatican, biologi, medici, filosofi şi juristi, proveniţi din diverse ţări ale lumii, spre a discuta despre statutul de persoană al embrionului uman. Din punct de vedere biologic, formarea şi dezvoltarea umană apare ca un proces „continuu, coordonat şi gradual" încă de la concepţie. „Perspectiva teologică — afirmă documentul publicat de Academie — confortează şi susţine raţiunea umană în aceste concluzii, fără să prejudicieze achiziţiile dobândite de pe o poziţie de credinţă". Femeii îi revine misiunea particulară de a apăra embrionul, căci e prima persoană care-i chemată să primească în sânul său şi să hrănească, în dragoste şi cu dăruire, pe cel ce e deja un om". Rolul de nesubstituit de apărător al vieţii umane, ce revine maternităţii feminine, trebuie să găsească, în societatea civilă, „apreciere şi sprijin faptic", se exprimă Academia pentru Viaţă.

(Cf. Città Nouva, nr. 5, din 10 martie 1997, p. 26)

Traducere,

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
Parohul Comunităţii Ortodoxe Române „Sf. Ioan Casian", Roma

Reacții, Proteste, Scrisori, Declarații de presă — la încercarea de impunere, prin intermediul autorității politice, a unor stări de lucruri de natură să tensioneze relațiile dintre culte

În data de 12 iunie 1997, Senatul României a luat în discuție și aprobat un proiect de lege, care vizează retrocedarea către Biserica Greco-Catolică a unor lăcașuri de cult aparținătoare în prezent Bisericii Ortodoxe.

Cum era de așteptat, proiectul a declanșat vii discuții chiar în această fază a propunerii și adoptării sale.

După ce opinia publică a fost încunoștințată de legea adoptată, reacțiile n-au întârziat să apară. Ierarhi, preoți și credincioși ortodocși au dat expresie neliniștii lor în legătură cu măsura adoptată de către una din camerele forului legislativ al țării.

În general se apreciază că dialogul ar rămâne totuși calea firească de soluționare a problemelor care s-au ivit între cele două Biserici.

Implicarea factorului politic trezește inevitabile suspiciuni și neliniști.

Redăm, în continuare, câteva dintre luările de poziție față de actul legislativ, care s-a consumat în Senat.

Fapt inadmisibil şi inechitabil*

DOMNULE PREȘEDINTE,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință că de curând am aflat cu nedumerire că Senatul României urmează a lua în dezbatere un proiect de lege privind... „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma, Greco-Catolică", inițiat între alții de către P.C. preot greco-catolic — senator Matei Boilă. Nedumerirea noastră constă în fapul că acestă inițiativă legislativă a fost înscrisă pe ordinea de zi a Senatului României pentru dezbatere, fără ca Biserica Ortodoxă Română să fie avizată pentru a-și exprima punctul de vedere, așa cum s-a procedat în cazurile anterioare.

După cum se cunoaște, P.C. preot senator Matei Boilă se află la a cincea inițiativă legislativă pe aceeași temă, a restituirii lăcașurilor de cult care înainte de anul 1948 au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică).

Actuala inițiativă legislativă intitulată „Proiect de lege privind utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică" vizează în esență, modificarea dispozițiunilor articolului 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990, text care prevede că situația juridică a lăcașurilor de cult și a caselor parohiale care au aparținut Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) înainte de 1948 și au fost preluate de Biserica Ortodoxă Română, se va stabili de către comisia mixtă, formată din reprezentanții clericali ai celor două culte religioase, ținând seama de dorința credincioșilor comunităților care dețin aceste bunuri".

Considerăm că prevederile art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990 în actuala sa formă respectă principiile de drept și ține seama de realitățile concrete din parohii, nejustificându-se modificarea și completarea lui. Acesta este punctul de vedere oficial al Bisericii Ortodoxe Române în problema greco-catolică, punct de vedere transmis în repetate rânduri, principalelor instituții ale statului: Președinție, Senat, Camera Deputaților, Guvern, Curtea Constituțională.

Dorim să cunoașteți că la inițiativele legislative anterioare având același obiect, Biserica Ortodoxă Română a fost invitată să participe la Comisia de avizare de specialitate, prin reprezentanții ei, împreună cu reprezentanții Bisericii Române Unite cu Roma (greco-catolică) pentru a-și exprima punctele de vedere. Obiectăm că de această dată, această metodologie a fost eludată, fapt care a condus la promovarea prezentului proiect de lege.

Având în vedere că Biserica Ortodoxă Română este direct implicată în soluționarea corectă a acestei probleme, considerăm că includerea pe ordinea de zi a Senatului României a inițiativei legislative privind „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-catolică" s-a făcut în mod unilateral, fără cunoașterea punctului de vedere al Bisericii Ortodoxe Române.

De aceea ne vedem în situația de a considera faptul ca inadmisibil și inechitabil.

Ne vedem iarăși în situația de a obiecta că, potrivit metodologiei generale de elaborare și tehnică legislativă, proiectul de lege susmenționat nu a fost trimis în avizarea ministerelor funcționale și instituțiilor centrale interesate, respectiv Consiliului Legislativ, Secretariatului de Stat pentru Culte și Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române pentru formulare de observații și că acest proiect de lege nu a primit nici avizul de specialitate al Comisiei juridice a Senatului;

Constatăm totodată că inițiativa legislativă... „privind utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică" încalcă în mod flagrant prevederile art. 3 din Decretul-Lege nr. 126/1990, care a fost confirmat ca fiind constituțional prin Decizia Curții Constituționale nr. 127/1994.

De asemenea, având în vedere dialogul dintre Biserica Catolică și Biserica Ortodoxă, respectiva inițiativă legislativă este contrară Documentului de la Balamand-Liban, semnat în anul 1993 de reprezentanții cei mai autorizați ai Bisericilor Catolică și Ortodoxă, act normativ care reglementează soluționarea problemei locașurilor de cult foste greco-catolice exclusiv pe calea dialogului și condamnă ocuparea bisericilor prin violență.

Față de cele arătate mai sus, ne exprimăm protestul față de împrejurarea că înscrierea pe ordinea de zi a Senatului României a proiectului de lege privind... „utilizarea unor lăcașuri de cult de către Biserica Română Unită cu Roma — Greco-Catolică" s-a făcut fără consultarea prealabilă a Secretariatului de Stat penru Culte și a Bisericii Ortodoxe Române pentru a-și exprima punctul de vedere în această problemă. Este motivul pentru care vă adresăm rugămintea ca această inițiativă legislativă să fie scoasă de pe ordinea de zi și să fie remisă Comisiilor de specialitate ale Senatului României pentru avizare, după ce în prealabil acestea vor cunoaște și punctul de vedere al Secretariatului de Stat pentru Culte.

Solicităm totodată remiterea proiectului de lege menționat, Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române pentru ca această inițiativă legislativă **să fie cunoscută de organele locale ale Centrelor Eparhiale din** Transilvania, direct interesate în problema restituirii lăcașurilor de cult și a caselor parohiale și să-și exprime punctul de vedere.

Suntem încredințați că veți manifesta întreaga solicitudine față de doleanțele justificate ale Bisericii Ortodoxe Române în soluționarea justă a acestei probleme.

Primiți, Vă rugăm, Domnule Președinte al Senatului României, asigurarea deosebitei noastre considerații.

† **TEOCTIST,**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

---

* Scrisoarea P.F. Părinte Patriarh **Teoctist,** adresată D-lui Petre Roman, Președintele Senatului României.

Comunicat

Protopopii ortodocși români din Județul Mureș, întruniți în ședință extraordinară, azi 13 iunie 1997, sunt consternați de modul în care una din Camerele Parlamentului României a nesocotit Constituția și mai ales autonomia Bisericii Ortodoxe Române, a celui mai reprezentativ cult pentru covârșitoarea majoritate a cetățenilor țării, votând un articol de Lege, propus și susținut de un senator și preot greco-catolic.

Bisericile nu sunt ale senatorilor, nici ale episcopilor, nici ale preoților, ci sunt ale credincioșilor care le-au ctitorit, le-au reparat, le-au întreținut și s-au rugat în ele. Ei sunt cei care hotărăsc asupra destinului lor.

Iată pentru ce dezavuăm o asemenea Lege ca cea votată recent în Senat.

PROTOPOPI:

Pr. Gheorghe Șincan — Tg. Mureș; **Pr. Teodor Beldeanu** — Reghin; **Pr. Ioan Boian** — Sighișoara; **Pr. Iuliu Bacali** — Luduș; **Pr. Pop Partenie** — Târnăveni

LEGEA BOILĂ TREBUIE RESPINSĂ

Legea Boilă aprobată de Senatul României la 12.06.1997 este un act de autoritate, de presiune politică juridică care este în dezacord cu consensul ecumenic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Catolică (Documentul de la Balamand) și va duce inevitabil la încetarea dialogului dintre Ortodoxie și Catolicism.

Legea urmărește prin metode prozelitiste să atragă credincioșii ortodocși la catolicism, să catolicizeze țara, să deschidă vechi răni, să ne despartă, să ne învrăjbească din rațiuni politice.

Încălcând autonomia și libertatea cultelor, legea este ilegală și anticonstituțională (Art. 29, al. 5).

Prin această lege Statul în loc să ajute cultele încearcă prin acte de autoritate să dispună asupra unor bunuri ce nu-i aparțin. Bisericile sunt ale comunităților parohiale și nu ale Statului.

Legea Boilă este un act politic care va genera conflicte, răsvrătiri cu rezultate imprevizibile de care facem răspunzători pe inițiatori și cei ce au votat.

Socotim legea votată de Senat o tentativă la viața Bisericii Ortodoxe Române și a neamului nostru, fapt pentru care cerem forurilor abilitate: Camerei Deputaților și Președinției să respingă această lege periculoasă și nedorită.

Cerem credincioșilor și preoților ortodocși să folosească toate mijloacele democratice de apărare a drepturilor lor firești și respingere a tentativelor abuzive la existența noastră.

Chemăm întoarcerea la dialog, consultare și cooperare și să evităm vrajba, ura și discordia dintre frați.

Socotind Legea Boilă neecumenică, ilegală și anticonstituțională, cerem respingerea ei în forurile abilitate și instaurarea unui climat de pace și bună înțelegere, de care România are azi nevoie mai mult ca oricând.

Să nu reeditâm evenimentele de la 1700 când străini de neamul nostru au frânt inima neamului și au făcut răni și suferințe.

Apelul nostru este în asentimentul tuturor credincioșilor, clericilor și călugărilor din Ardeal hotărâți a-și apăra demnitatea și drepturile, așa cum au făcut-o în repetate rânduri când acestea au fost călcate în picioare, așa cum se încearcă și azi prin Legea Boilă. Atenție guvernanți! Atenție Parlamentari!

† **ANTONIE,**
Arhiepiscop al Sibiului,
și Mitropolit al Ardealului

Nu dictat, ci dialog

Legea Boilă, votată de Senatul României în 12.06.1997, prin care se dictează Bisericii Ortodoxe Române să retrocedeze, fără dialog și consultare, locașuri de cult către Biserica Greco-Catolică, Unită cu Roma, lege inițiată de preotul catolic senator Boilă, este o „fărădelege" și un dictat, din mai multe puncte de vedere.

1. Ea este în mod intenționat elaborată acum în vidul legal datorat absenței unei Legi actuale a Cultelor (care este deja în pregătire);
2. Ea este anticonstituțională, pentru că încalcă autonomia, libertatea și egalitatea cultelor, favorizând, sub pretextul dreptății, un cult anume, în dauna libertății de conștiință a altuia;
3. Ea este anticonstituțională și pentru că este un act de învrăjbire a două culte, în loc să le împace (vezi art. 29 din Constituția României);
4. Prin legea Boilă, statul, în loc să ajute mai mult Bisericile, încearcă să dispună în mod autoritar și abuziv de bunuri care nu-i aparțin lui, (locașurile de cult), ci credincioșilor stăpâni și pe opțiunile lor religioase;
5. Prin legea Boilă, se oferă un suport legal prozelitismului catolic printre ortodocșii români, fiindcă, în realitate, nu se caută atât dobândirea de locașuri de cult cât atragerea la catolicism a credincioșilor ortodocși care frecventează aceste locașuri în virtutea obișnuinței lor liturgice;
6. Legea Boilă este un act periculos de politică confesională și de confesionalizare a politicii Statului, din diverse rațiuni politice interne și externe; ea nu repară o nedreptate și nu stinge un conflict, ci le adâncește pe plan psihologic și religios de grup confesional, într-un context social deja plin de nemulțumiri. Astfel de acte n-au dat rezultate pozitive niciunde și niciodată.
7. Legea Boilă este un act autoritar și de presiune juridico-politică în dezacord cu principiile dialogului și acordului ecumenic internațional dintre Biserica Ortodoxă și Biserica Romano-Catolică (documentul de la Balamand). În acest sens, ea împiedică, nu favorizează, dialogul dintre Ortodoxie și Catolicism;
8. Legea Boilă este o tentativă și o demonstrație abilă a Bisericii Unite cu Roma de-a lovi, pe cale politico-juridică, în Biserica Ortodoxă, pe care n-a încetat să o denigreze pretutindeni, pentru că se contează pe faptul că aceasta nu are acum pe nimeni să o apere nici în țară, nici în străinătate. Starea de spirit de la baza legii Boilă nu este atât dreptatea, cât răzbunarea și resentimentul pe care, de fapt, nu se poate zidi pacea între culte;

Din aceste motive, expuse mai sus, legea Boilă trebuie respinsă; ea nu este, de fapt, nici în favoarea catolicilor care doresc dialogul, cooperarea și comuniunea dintre Ortodoxie și Catolicism. Ea va fi o victorie doar aparentă pentru catolici, deoarece naște o vrajbă permanentă între aceștia și ortodocși. Niciodată dictatul nu poate înlocui dialogul oricât de anevoios ar fi acesta, iar constrângerea în materie de relații între culte nu poate înlocui consultarea și cooperarea.

† **DANIEL,**
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Acțiuni ce seamănă vrajbă*

Înalt Prea Sfinția Voastră,

Cu frățească dragoste, Vă aducem la cunoștință că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în ședința sa de lucru din 27—29 mai 1997, a luat în examinare unele aspecte actuale ale relațiilor Bisericii noastre cu Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (greco-catolică).

Având în vedere că în întâlnirile cu reprezentanții Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin (greco-catolică), Biserica noastră a făcut apel, în repetate rânduri, ca pentru pregătirea unei atmosfere reale de dialog între cele două Biserici, să renunțe la atacurile din presă la adresa Bisericii Ortodoxe Române și a ierarhilor ei, să înceteze acționările în justiție ale unor parohii ortodoxe și să renunțe la a mai iniția acțiuni de ocupare forțată a unor locașuri de cult, iar pe plan mai înalt, să se renunțe la introducerea de inițiative legislative având ca scop anularea Decretului-Lege nr. 126/1990;

Ținând seama că față de continuarea acestor acțiuni de către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, în numele Bisericii Ortodoxe Române și cu aprobarea Sfântului Sinod (ședința de lucru din 13—14 februarie 1997), am adresat, la data de 12 martie a.c., un *„Apel la reconciliere și unitate"* către I.P.S. Mitropolit Lucian Mureșanu de la Blaj și colaboratorii săi, dar care nu a aflat un ecou pozitiv în rândurile acestora;

Constatând că și după acest apel, Biserica Catolică Orientală de rit bizantin continuă și chiar își intensifică metodele de acționare în judecată a parohiilor ortodoxe, fie pentru restituirea locașurilor de cult, fie pentru obținerea prin sentință judecătorească a dreptului de slujire-alternativă;

Luând cunostință din sesizările primite la Patriarhia Română că:

În Arhiepiscopia Clujului 10 parohii sunt aduse în fața instanțelor de judecată care, în patru cazuri au pronunțat sentințe pentru slujire alternativă, celelalte 6 cazuri fiind în curs de judecată;

În Episcopia Oradiei, numai în protopopiatul Beiuș, 6 parohii se află în judecată, în două dintre cazuri fiind pronunțate hotărâri de către Judecătoria Beiuș, în favoarea greco-catolicilor;

În Episcopia Maramureșului și Sătmarului, în municipiile Baia Mare și Satu Mare, se exercită presiuni pentru cedarea unor biserici, cu concursul binevoitor al tribunalelor, magistraților, a unor persoane publice influente sau a unor parlamentari;

Examinând memoriul I.P.S. Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului cu nr. 1148/23 mai a.c. adresat Sfântului Sinod și Ministerului Justiției și celelalte memorii în care sunt sesizate cazurile parohiilor ortodoxe acționate în justiție din Arhiepiscopia Clujului, Episcopia Oradiei și Episcopia Maramuresului și Sătmarului, membrii Sfântului Sinod au luat la cunoștință cu mâhnire și cu îngrijorare că aceste acțiuni seamănă vrajbă între credincioși și denotă abuz din partea instituțiilor judecătorești, luările de cuvânt ale ierarhilor din Transilvania confirmând realitățile celor relatate în sesizările primite la Patriarhia Română.

Ca urmare, în baza amplelor discuții care au avut loc, a opiniilor exprimate în și la propunerea Comisiei pentru doctrină, viață monahală și misiune socială, Sfântul Sinod a hotărât:

— *Se va adresa o scrisoare Corpurilor legiuitoare ale României arătându-se că inițiativa legislativă a senatorului Matei Boilă este nejustificată și că ingerințele Statului sau ale Parlamentului în problemele bisericești sunt neavenite, creând posibilitatea deschiderii unor conflicte nebănuite.*

Biserica Ortodoxă Română își menține propunerea ca o comisie mixtă să rezolve problemele de la caz la caz:

— *Ia act cu regret că și în urma apelului de reconciliere al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, greco-catolicii continuă să acționeze în judecată parohiile ortodoxe și să încerce ocuparea de biserici în forță.*

— *Aprobă ca memoriul Arhiepiscopiei Clujului nr. 1148/1997 și memoriul Protopopiatului Beiuș nr. 201/1997 să fie trimise Ministerului Justiției pentru cercetarea cazurilor semnalate, în vederea stabilirii și restabilirii dreptății.*

Vă rugăm să binevoiți a lua act de această hotărâre a Sfântului Sinod pentru cele de urmare.

Cu frățească întru Hristos îmbrățișare.

PREȘEDINTELE SFÂNTULUI SINOD
† **TEOCTIST,**
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

---

*) Scrisoarea adresată de Patriarhia Română (Cancelaria Sf. Sinod), I.P.S. Mitropolit Antonie

DECLARAȚIE DE PRESĂ

Mă deranjează mai puțin faptul că într-o seamă de localități rurale majoritatea ortodoxă ar urma să-i retrocedeze minorității greco-catolice cea de a doua biserică, cât faptul că retrocedarea se vrea obținută nu prin bună înțelegere, ci prin constrângere. De ani de zile, greco-catolicii refuză cu obstinație dialogul și negocierile, preferând promovarea unor mijloace coercitive instrumentate fie prin administrație, fie prin justiție, fie prin parlament. Nu cred că Biserica Ortodoxă Română va mai permite cuiva să-i bată din picior.

E motivul pentru care decizia Senatului de a provoca ingerințe ale statului de drept în relațiile interconfesionale se cere întâmpinată de majoritatea ortodoxă (87% din populația țării) nu numai cu proteste, ci și cu îngrijorare: dacă până astăzi relațiile dintre ortodocșii și greco-catolicii din mediul rural au cunoscut o relativă acalmie sau stări tensionate izolate și temporare, de acum înainte ne putem aștepta la stări conflictuale generalizate, de ale căror imprevizibile urmări se fac răspunzători atât inițiatorii legii, cât și cei ce au votat-o.

De altfel, legea e profund neconstituțională; nu-i văd șansa de promovare în Camera Deputaților, și cu atât mai puțin pe aceea de promulgare, știut fiind că poziția președintelui României se află la polul opus.

Din punct de vedere politic, cred că senatorii care au votat împotriva proiectului își cunosc mai bine interesele. Cât despre cei ce au votat în favoarea lui, mă întreb dacă la sfârșitul zilei nu-i va fi jenat constatarea că exact la orele când Casa Albă ne oprea năzuințele de integrare în NATO, excelențele lor reiterau proverbul cu țara care arde...

Dumnezeu să aibă milă de poporul român!

† **BARTOLOMEU ANANIA**
Arhiepiscopul Clujului

COMUNICAT
din partea Episcopiei Ortodoxe a Maramureșului și Sătmarului

Față de promovarea în Senatul României și votarea legii cu privire la retrocedarea unor locașuri de cult ortodoxe către cultul greco-catolic declarăm următoarele:

Soarta bisericilor ortodoxe din Maramureș și Sătmar nu se decide la București și nici de către un grup de senatori, ci de creștinii care sunt proprietarii acestor locașuri moștenite de la înaintași și nicidecum chiriașii acestora. Aceste biserici ei le-au salvat de la degradare, le-au reparat și întreținut și ca atare constituie o moștenire sfântă a majorității credincioșilor.

Declarăm legea votată de Senatul României cu privire la cedarea unor locașuri de cult greco-catolicilor, ca fiind nulă și neavenită întrucât este o imixtiune în problemele interne ale Bisericii, încălcând astfel principiul autonomiei Bisericii Ortodoxe Române consfințit prin art. 29, alin. 5 din Constituția României care precizează: „Cultele sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia".

O astfel de lege provoacă mari tensiuni și dezbinări în rândul românilor din Transilvania, ce pot avea consecințe imprevizibile cu deznodăminte tragice.

Oare se vrea neapărat din partea actualei suprastructuri politice a se face din Ardeal un Belfast sau o altă Iugoslavie?

Prin urmare, dând glas preoțimii și celor peste șase sute de mii de credinciosi ortodocși din eparhia noastră declarăm hotărârea Senatului din 12 iunie 1997 abuzivă, provocatoare și inaplicabilă având în vedere dreptul sacru al majorității credincioșilor ortodocși de a decide asupra propriului lor patrimoniu.

„VOX POPULI, VOX DEI"!

† **JUSTINIAN**
Episcopul Maramureșului
și Sătmarului
† JUSTIN SIGHEȚEANU
Arhiereu vicar

Abuz din partea unor instituţii judecătoreşti*

DOMNULE MINISTRU,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoştinţă că la solicitarea unor eparhii din Transilvania, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române întrunit în şedinţă de lucru la 27—29 mai 1997, a luat în examinare unele aspecte actuale ale relaţiilor Bisericii noastre cu Biserica Catolică Orientală de rit bizantin (greco-catolică).

În întâlnirile noastre cu reprezentanţii Bisericii Catolice Orientale de rit bizantin, am făcut apel la aceştia ca pentru pregătirea unei atmosfere reale de dialog între cele două Biserici să renunţe la atacurile din presă la adresa Bisericii Ortodoxe Române şi a ierarhilor ei, să înceteze acţionările în justiţie ale unor parohii ortodoxe române şi să renunţe a mai iniţia acţiuni de ocupare forţată a unor locaşuri de cult, iar pe plan mai înalt, să renunţe la introducerea de iniţiative legislative, având ca scop anularea Decretului-Lege nr. 126/1990.

Faţă de continuarea acestor acţiuni de către Biserica Catolică Orientală de rit bizantin, în numele Bisericii Ortodoxe Române şi al Sfântului Sinod, am adresat personal un „Apel la reconciliere şi unitate" către I.P.S. Mitropolit Lucian Mureşan de la Blaj şi către colaboratorii săi, la 12 martie 1997, dar care n-a aflat ecou pozitiv în rândurile acestora.

Din sesizările şi memoriile primite la Patriarhia Română, Sfântul Sinod a luat cunoştinţă că Biserica Catolică Orientală îşi continuă şi chiar şi-a intensificat metodele de acţionare în judecată a parohiilor ortodoxe, fie pentru restituirea locaşurilor de cult foste greco-catolice, fie pentru obţinerea prin sentinţă judecătorească a dreptului de slujire alternativă.

Astfel, în Arhiepiscopia Clujului, 10 parohii se află aduse în faţa instanţelor judecătoreşti, care, în patru cazuri au pronunţat deja sentinţe pentru slujire alternativă, iar celelalte 6 cazuri se află încă în curs de judecată.

În Episcopia Oradiei numai în protopopiatul Beiuş, 6 parohii se află de asemenea în judecată ,în două dintre cazuri fiind deja pronunţate hotărâri de către Judecătoria Beiuş, în favoarea catolicilor orientali de rit bizantin. În Baia Mare şi în Satu Mare se exercită presiuni pentru cedarea unor biserici, cu concursul binevoitor al tribunalelor, magistraţilor, a unor persoane publice locale influente sau a unor parlamentari.

Sfântul Sinod luând cunoştinţă cu mâhnire de aceste acţiuni care seamănă vrajbă între credincioşi şi denotă abuz din partea unor instituţi judecătoreşti;

Examinând memoriul adresat de către Înalt Prea Sfinţitul Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, Sfântului Sinod şi Ministerului Justiţiei, privind cazurile din acea eparhie relatate în adresa nr. 1148 din 23 mai 1997;

Noi personal şi Sfântul Sinod fiind încredinţaţi de realităţile relatate în sesizările primite, care au fost confirmate şi de către ierarhii din Transilvania, care au participat la şedinţa sinodală, Vă adresăm rugămintea de a dispune cercetarea cazurilor semnalate şi măsurile cuvenite în lumina prevederilor Decretului-Lege nr. 126/1990, care prevede soluţionarea lor pe calea dialogului dintre Biserici, de către comisii locale, ţinându-se seama de voinţa majorităţii credincioşilor.

Anexăm în acest scop adresa nr. 1148/1997 a Arhiepiscopiei Clujului, în original şi Memoriul Protopopiatului Beiuş, nr. 201 din 14 mai 1997.

Cu încredinţarea că veţi veni în întâmpinarea solicitării noastre pentru stabilirea şi restabilirea dreptăţii, rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu să Vă binecuvinteze strădaniile în slujba adevărului pe care să se temeluiască pacea şi înţelegerea necesare propăşirii fiilor ţării noastre.

† TEOCTIST,
PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

* Scrisoarea P.F. Patriarh **Teoctist** adresată D-lui Valeriu Stoica, Ministrul Justiţiei.

Dialogul — singura cale de soluţionare a diferendelor*

Episcopia Ortodoxă Română a Oradiei a luat act cu surprindere de adoptarea de către Senat a legii de cedare a unor biserici, din mediul rural, greco-catolicilor şi aceasta la scurtă vreme după primirea de către preşedintele ţării a reprezentanţilor cultelor, unde s-a vorbit de dialog şi reconciliere.

Dialogul, din păcate, nu s-a purtat niciodată, pentru că acţionările în judecată şi acuzele aduse prin presă sau cărţi voluminoase nu înseamnă nici pe departe dialog.

Totuşi un dialog s-a purtat, la nivelul mai înalt al Ortodoxiei şi Catolicismului, în cadrul Comisiilor, care de mai mulţi ani au avut întruniri, când la unii acasă, când la alţii.

În problema uniatismului s-au adoptat unele decizii, ca cele de la Balamand, socotite de bun augur pentru continuarea dialogului şi progresul către unitatea creştină mult dorită.

Din păcate, aceste decizii au fost dezavuate unilateral de către greco-catolici, care au continuat să agreeze calea impunerii cu forţa a unor pretenţii patrimoniale.

Antrenarea factorilor politici în adoptarea unor măsuri legislative, referitoare la relaţiile dintre culte nu poate însemna altceva decât degradarea acestor relaţii. Inevitabil apare suspiciunea şi neîncrederea în imparţialitatea factorului politic.

Dacă regimul totalitar a încălcat flagrant drepturile şi libertăţile tuturor cultelor, nu credem că este consult ca politicul să se mai amestece în probleme, care ar fi de dorit să le rezolve, prin dialog, cultele între ele.

Că dialogul presupune răbdare, iertare şi înţelepciune, este adevărat, numai că fără acestea orice rezultat pozitiv este de neconceput.

* Luare de poziţie a Episcopiei Ortodoxe Române Oradea.

CĂTRE,
PATRIARHIA ROMÂNĂ,
PREŞEDINŢIA ROMÂNIEI,
SECRETARIATUL DE STAT PENTRU CULTE

Cu multă îngrijorare, preoţimea, credincioşii şi monahii Protopopiatului Ortodox Român SATU MARE, au primit vestea celor întâmplate în **Senatul României** în ziua de 12.06.1997 tocmai din partea celor care au fost votaţi de majoritatea fiilor Bisericii Ortodoxe Române şi anume: retrocedarea unor lăcaşe de cult din mediul rural Bisericii Române Unite cu Roma — Greco-Catolice.

Dintru început protestăm cu toată fermitatea împotriva acestui act ce contravine Constituţiei României, care consfinţeşte autonomia Bisericii faţă de Stat. Oare cei care au votat acest proiect de lege nu s-au gândit la urmările care pot fi dezastruoase pentru întreaga ţară?

Credincioşii ortodocşi nu sunt chiriaşi ci proprietari ai locaşurilor de cult pe care nu le-au părăsit nici în timpul dictaturii comuniste ci le-au întreţinut cu mari jertfe. Ne întrebăm ce trebuie retrocedat şi cui, din moment ce în 1948 imensa majoritate a credincioşilor din părţile noastre au rămas în bisericile moşilor şi strămoşilor lor. Bisericile nu au fost imobile părăsite, în ele s-a slujit fără întrerupere. Cine doreşte atunci să-i scoată pe aceşti credincioşi din propriile lăcaşe de cult? Sunt localităţi în care credincioşii ortodocşi nu încap în bisericile parohiale. Ei ne întreabă ce va fi cu ei. Vor fi scoşi pe străzi? Parlamentarii, care nădăjduim cunosc istoria românilor din Transilvania, oare uită că după 1700 ortodocşilor li s-au luat cu forţa bisericile şi mânăstirile, iar celor care s-au opus li s-au dărâmat?

Regretăm mult lipsa de susţinere de către parlamentarii sătmăreni a cauzei Bisericii Ortodoxe, parlamentari aleşi de marea majoritate a credincioşilor ortodocşi, care şi-au pus mari speranţe în domniile lor.

Cu multă amărăciune constatăm că cei pe care i-am votat, odată instalaţi în fotolii de primari, preşedinte de Consiliu Judeţean, consilieri comunali şi alte structuri ale puterii locale au pornit o luptă furibundă împotriva Bisericii Ortodoxe Române.

Ţara trece prin mari greutăţi şi de aceea, dorim ca cei ce ne conduc să nu emită legi care pot stârni conflicte confesionale.

Ne rugăm ca Dumnezeu să lumineze cugetele aleşilor noştri întru adoptarea unor legi care să evite neînţelegerile dintre cele două culte.

Prot. ALEXANDRU TINCU
Protopopiatul Ort. Român Satu Mare

Nu vă încredeţi în cei puternici

Peste noi, creştinii ortodocşi din Transilvania, s-a trecut de multe ori cu tăvălugul. În faţa forţei argumentele izvorâte din sufletele creştinilor, convinşi că-şi apără credinţa lăsată de Mântuitorul Hristos şi spiritualitatea lor autentică, au fost ignorate. Interesele politice şi economice erau prea mari încât să mai fie băgaţi în seamă nişte valahi „schismatici" şi „inculţi". Aşa s-a ajuns ca la 1700 Biserica Ortodoxă din Transilvania să fie decapitată, prin maşinaţiile Curţii din Viena, să rămână 60 de ani fără episcop, să-i fie luate lăcaşurile de închinare, şi atunci când rezistenţa mărturisitorilor a fost prea mare generalul Bukow s-a folosit de tunuri. Mai apoi a venit ciuma comunistă. Dacă Biserica Greco-Catolică a fost suprimată, Biserica Ortodoxă a fost umilită, batjocorită şi s-a încercat compromiterea ei. Şi cu toată situaţia critică în care se găsea a păstrat în sufletele oamenilor flacăra credinţei pâlpâind.

A venit descătuşarea. După '89 măcar un lucru s-a câştigat cu siguranţă: libertatea. În 1996 am votat schimbarea. Şi am crezut că nimeni, niciodată, nu se va amesteca brutal în viaţa Bisericii. **Ne-am înşelat însă.** Cu toate că în Constituţia României, art. 29, alin. 5, scrie că bisericile **„sunt autonome faţă de stat şi se bucură de sprijinul acestuia"**, am asistat joi, 12 iunie 1997, la o imixtiune grosolană a Senatului României în viaţa Bisericii. Domnii senatori s-au apucat să împartă bisericile comunităţilor româneşti din Transilvania. Cu ce drept domnilor senatori? Bisericile acestea nu sunt ale dumneavoastră, nici ale episcopilor, nici ale preoţilor, ci sunt ale creştinilor care le-au ctitorit, le-au reparat, le-au întreţinut şi s-au rugat în ele. Oare chiar nu realizaţi ce urmări poate avea acest act iresponsabil acum când avem nevoie de linişte şi de pace pentru a ne putea integra şi noi în comunitatea Europei civilizate?

Ne-am adresat tuturor forurilor conducătoare, preşedinţilor celor două camere, am crezut că suntem înţeleşi şi totuşi ne vine să credem că se adeveresc cuvintele proorocului David care spune: **„Nu vă încredeţi în cei puternici, în fiii oamenilor, în care nu este izbăvire"** (Psalmul 145, 3). Politica îşi are perfidia ei, dar şi din punct de vedere politic e o mare gafă să te pui împotriva marii majorităţi a românilor, care sunt ortodocşi. Dacă şi dintre zişii „ortodocşi" unii sunt de acord cu legea propusă în Senat, cu siguranţă, ori n-au legătură cu viaţa religioasă, ori sunt de orientare ateistă sau francmasonică.

Am rămas stupefiaţi de riposta dură pe care a primit-o Domnul Ministru Secretar de Stat Gheorghe Anghelescu, singurul care cunoştea bine situaţia de pe teren, sau senatorul Dobrescu, istoric de profesie. Am avut impresia că în mod cinic senatorii se târguiesc cu cea mai scumpă moştenire a românilor: credinţa lor.

În orice caz, înainte de a fi promulgată de Domnul Preşedinte al României, legea mai trebuie să treacă prin Camera Deputaţilor. Şi ştim sigur că Domnia Sa nu-i de acord cu o asemenea lege. Mai au timp până atunci şi cei cărora le-a lipsit discernământul să mai mediteze. Poporul dreptcredincios îşi pune nădejdea în Dumnezeu, şi chiar dacă pe pământ se va finaliza o lege strâmbă, lucru ce sperăm să nu se întâmple, ea nu va fi sancţionată în cer. Şi, după cuvântul Scripturii, întâi trebuie să ascultăm de Dumnezeu şi apoi de oameni. (F.Ap. 4, 19). Ca atare o asemenea lege noi nu o vom recunoaşte niciodată.

† ANDREI,
Episcopul Alba Iuliei

Scrisoare adresată d-lui Ion Diaconescu

PREŞEDINTELE CAMEREI DEPUTAŢILOR, BUCUREŞTI

Episcopul, preoţii şi credincioşii ortodocşi români din **Episcopia Caransebeşului** (judeţul Caraş-Severin), au aflat cu mâhnire că **Senatul României** a votat PROIECTUL-LEGE — iniţiat de către dl. senator Boilă şi a aprobat AMENDAMENTUL propus de către dl. senator Corneliu Turianu, în furtunoasa şedinţă din data de 12.06.1997, **privind retrocedarea, în localităţile rurale a unor biserici foste greco-catolice.**

Considerând această acţiune drept **o imixtiune în viaţa Bisericii neamului,** lezându-i **autonomia,** aşa cum este ea **prevăzută şi garantată** în Art. 29, alin. 5, din **Constituţia României,** unde se spune: **„Cultele religioase sunt autonome faţă de stat şi se bucură de sprijinul acestuia..."**, **protestăm împotriva neconstituţionalităţii acestei hotărâri.** S-a profitat — prin **abuz legislativ** — de absenţa unei **Legi a Cultelor actualizată,** care să precizeze **sfera autonomiei şi domeniul de acţiune al Statului.** Sperăm să avem cât mai curând această Lege, pentru a se evita abuzuri şi mai grave, provocatoare de convulsii.

Lăsând la o parte **încă'carea autonomiei Bisericii şi acceptând pretinsa „reparaţie istorică"**, nu putem să nu fim **îngrijoraţi** de faptul că **se dispune, la nivelul cel mai înalt, de bunurile Bisericii majoritare, fără ca ea să fie consultată.** Se încearcă, astfel, **un „act reparator" printr-o altă ingerinţă politică,** ale cărei efecte nu pot fi bănuite de către **„teoreticienii"** legilor.

În ce ne priveşte, nutrim sentimente sincere faţă de fraţii noştri **catolici de rit bizantin, însă nu putem fi de acord cu această hotărâre,** deoarece **fenomenul religios românesc** a cunoscut în **ultimii 50 de ani o evoluţie, o schimbare profundă,** exprimată, cu obiectivitate, şi de Recensământul din 1992 (228 377 credincioşi uniţi — 1%), realitate de care **trebuie să se ţină seama.**

Silnicia la care au fost supuse comunităţile ortodoxe româneşti din Transilvania în sec. XVIII, **în plin proces „uniat"**, şi cele aproximativ **150 de mânăstiri şi schituri** ortodoxe, **distruse abuziv** de către generalul Adolf von Bukow, constituie un **bun spiritual şi material irecuperabil,** de care Biserica Română Unită cu Roma n-a fost străină.

A dispune, prin lege, retrocedarea unor biserici, în condiţiile în care **ele aparţin — de fapt şi de drept — comunităţii credincioşilor,** iar nu **episcopilor şi preoţilor,** şi cu atât **mai puţin Parlamentului,** înseamnă şi un **imens risc politic,** cu imprevizibile consecinţe în viaţa social-religioasă a ţării.

La nivelul **Episcopiei noastre,** pentru rezolvarea concordială a unor astfel de realităţi, **au fost retrocedate,** în mediul rural, **mai multe biserici** unor comunităţi greco-catolice, deşi erau constituite dintr-un număr foarte mic de credincioşi (la **Vermeş, Surduc, Scăiuş, Ticvaniul Mic** etc., şi în mediul urban: **Bocşa şi Oraviţa**). Sunt şi cazuri, cum ar fi în **Ticvaniul Mare,** unde ambele biserici au fost construite de ortodocşi (1770), iar comunitatea — **trecută forţat la uniaţie** — a revenit la Ortodoxie, în anul **1925, fără constrângeri totalitariste.** Ne întrebăm: **cum se va putea aplica aici „legea d-lui senator Boilă"**, care doreşte să facă dreptate religioasă?

Acolo unde au existat stări conflictuale confesionale, s-au rezolvat prin aplicarea **Decretului-Lege Nr. 126/1990,** dar a **„reglementa"** o astfel de situaţie printr-o **tentativă legislativă anticonstituţională** înseamnă a declanşa — **o stare tensională,** în totală discordanţă cu înţelepciunea neamului românesc şi a Bisericii noastre naţionale.

Oricât de democraţi s-ar considera unii domni parlamentari — **din păcate străini de viaţa şi structurile autentice ale Bisericii neamului** — noi avem datoria de a ne apăra Biserica, în conformitate cu îndemnul **Întemeietorului ei: „Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile Sale" (Ioan, 10, 11).**

Am apreciat în mod deosebit declaraţia **Preşedintelui României, Domnul Emil Constantinescu,** la întrunirea sa din 2 mai a.c., cu şefii de Culte din ţară, când a spus, între altele: **„tot ceea ce s-a făcut vreme de şapte ani, tot ceea ce am încercat să accelerăm de şase luni, relaţiile dintre Biserică şi Stat sunt astăzi, global, mai bune decât au fost vreodată"**, afirmaţie care garantează o deschidere spre dialog între noi şi fraţii greco-catolici, diametral opusă **„Proiectului-Lege"** în cauză şi consecinţelor nedorite care derivă din aplicarea lui.

Împărtăşind cu largheţe principiile unei democraţii autentice, **nu putem înţelege şi nici califica** atitudinea publică **regretabilă** a domnului senator **Emil Tocaci,** care ameninţă cu demiterea pe

(Continuare în pag. a 6-a)

† **Dr. LAURENŢIU**
Episcopul Caransebeşului

Scrisoare de protest

Profesorii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu îşi exprimă protestul şi întreaga lor indignare faţă de modul arbitrar în care s-a pus în discuţie în Senat, problema retrocedării unor biserici, azi ortodoxe, puţinilor credincioşi uniţi din anumite parohii din Transilvania şi Banat.

Discuţiile din Senat au dovedit întregii ţări că actualii parlamentari nu cunosc problemele bisericeşti din Transilvania, motiv care ne face să ne întrebăm dacă nu cumva actualul Partid Naţional Ţărănesc Creştin şi Democrat urmăreşte să continue politica fostului Partid Naţional Ţărănesc din perioada interbelică, de sprijinire făţişă a Bisericii Unite şi de asuprire a Bisericii Ortodoxe strămoşeşti!?

După 1989, Biserica Ortodoxă a fost mereu acuzată de cercurile bisericeşti greco-catolice, şi chiar de anumiţi politicieni că ar fi colaborat cu regimul comunist din ţara noastră şi că ar fi ocupat în mod abuziv lăcaşurile de cult greco-catolice din Transilvania, în urma desfiinţării acelei Biserici la 1 decembrie 1948. Cei care fac asemenea afirmaţii nu ştiu însă că în închisorile comuniste au fost aruncaţi peste 1 000 de preoţi ortodocşi, câţiva au fost împuşcaţi pentru că au sprijinit pe partizanii din munţi, iar un fost mitropolit al Bucovinei a fost condamnat la moarte în contumacie şi silit să trăiască departe de ţară timp de două decenii. Cei aproximativ 8 000 de preoţi activi ai Bisericii noastre, ca şi studenţii teologi şi elevii seminarişti sau puţinii călugări şi călugăriţe care au mai rămas în mânăstirile noastre, mai ales după aplicarea Decretului 410/1959 privitor la mânăstiri, au fost în permanenţă supravegheaţi de către autorităţile de stat.

Revenind la problema bisericilor foste „unite" de până în 1948, trebuie să spunem actualilor politicieni că multe din acestea au fost iniţial ortodoxe, cum au fost mânăstirile Prislop, Nicula şi Bixad, sau biserica Sf. Nicolae din Făgăraş şi biserica din Ocna Sibiului, ambele ctitorii ale domnitorului martir Constantin Brâncoveanu şi alte aproximativ 500 de biserici din mediul rural, toate atribuite în mod abuziv uniţilor de către generalul Adolf von Bukow, cel care a distrus peste 150 de mânăstiri şi schituri ortodoxe şi care este considerat adevăratul întemeietor al Bisericii Unite.

Nu înţelegem de ce trebuie să se revină la vremurile lui Bukow şi ale împărătesei Maria Tereza, când bisericile noastre au fost transferate uniţilor prin forţă şi prin măsuri abuzive ale autorităţilor de stat!!! În 1948, lucrurile s-au prezentat altfel. Recunoaştem ingerinţa autorităţilor de stat în „revenirea" din 1948, dar din moment ce întreaga comunitate a devenit ortodoxă, implicit şi lăcaşul de cult a devenit ortodox. Ca atare, în cei aproape 50 de ani care au trecut de atunci, ortodocşii au fost cei care au conservat patrimoniul cultural-artistic al fostei Biserici Unite, ortodocşii au întreţinut, refăcut sau pictat lăcaşurile de cult foste unite, apoi mii de tineri proveniţi din familii unite au învăţat în şcoli teologice ortodoxe, activând azi ca preoţi ortodocşi în diferite parohii din Transilvania şi Banat. Este ilustrativ faptul că din acest număr mare de absolvenţi, doar aproximativ 10 au devenit preoţi uniţi după 1989.

Dorim să reamintim tuturor că în 1948 Biserica Unită din Transilvania număra aproximativ 1 200 000 de credincioşi, câtă vreme după recensământul din 1992 ea mai numără abia 228 000 de credincioşi, reprezentând un procent de 1% din populaţia ţării. În această situaţie, nu înţelegem de ce trebuie să fie restituite uniţilor bisericile ctitorite de înaintaşii credincioşilor noştri care astăzi sunt ortodocşi, şi care au fost întreţinute şi înfrumuseţate de ei timp de o jumătate de veac. Nu înţelegem de ce problemele bisericeşti sunt tratate azi de autorităţile de stat, poate într-o manieră mai abuzivă decât şi-au permis să o facă generalul Bukow în 1761—1762, iar în vremurile mai apropiate de noi, fostul regim comunist. Ne întrebăm de ce nu se respectă înţelegerea survenită în 1990 între reprezentanţii celor două Biserici, ca problema lăcaşurilor de cult să fie rezolvată pe cale amiabilă şi prin dialog de către fiecare comunitate parohială ortodoxă sau unită, acolo unde este cazul. În sfârşit, nu înţelegem de ce se încearcă rezolvarea problemelor noastre bisericeşti de către oameni politici care nu cunosc aceste probleme şi chiar de către adepţi ai altor culte (catolic, calvin sau unitarian), membri ai Senatului.

O asemenea măsură abuzivă luată de Parlamentul ţării n-ar face altceva decât să sporească tensiunea şi neînţelegerile din fostele parohii mixte, ar duce la înmulţirea proceselor dureroase pe care Biserica Unită cu Roma le intentează mereu parohiilor ortodoxe. O asemenea măsură devine automat un afront la adresa clerului şi mai ales a credincioşilor Bisericii Ortodoxe, care, după cum se ştie, reprezintă majoritatea covârşitoare a poporului român (87% din populaţie). Noi avem nevoie de pace confesională, de bună înţelegere şi nu de lupte între fraţi patronate de anumiţi parlamentari în necunoştinţă de cauză.

Acceptând acest fapt, noi nu vrem să ignorăm drepturile firesti ale minorităţii confesionale greco-catolice din ţara noastră, problemă care este înscrisă pe agenda „Dialogului dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică", aflat în plină desfăşurare. De altfel, în cadrul acestui Dialog s-au şi înregistrat progrese remarcabile care vor duce mai uşor la soluţionarea problemelor aflate în litigiu, decât prin măsuri legislative luate în mod unilateral.

Ne exprimăm speranţa că factorii de decizie ai ţării nu vor îngădui aplicarea unei asemenea legi.

Sibiu, 13 iunie 1997

PROFESORII FACULTĂŢII DE TEOLOGIE
„ANDREI ŞAGUNA" DIN SIBIU

Conştiinţa morală

1. PREGĂTIREA APERCEPTIVĂ

Auzim adesea spunându-se despre unul sau despre altul care este punctual şi îşi îndeplineşte toate datoriile ce-i revin, că este conştiincios şi, ca urmare, satisfăcut în urma faptei sau activităţii depuse. La fel auzim spunându-se despre cineva, care apucând pe un drum greşit, comiţând fapte pe care apoi le regretă, că are procese de conştiinţă... Citim şi în foarte multe opere de mare valoare literară despre unele personaje care, comiţând fapte condamnabile, sunt mustrate sau judecate foarte aspru şi nepărtinitor de însuşi cugetul lor...

2. ANUNŢAREA TEMEI

Acest judecător care îţi aduce mustrarea în urma faptelor rele, dar şi satisfacţia în urma faptelor bune este conştiinţa morală, la care ne vom referi în cele ce urmează.

3. TRATAREA

În general vorbind, conştiinţa morală reprezintă capacitatea sufletului de a face deosebire între bine şi rău. Această capacitate a sufletului apare însă ca un judecător, care sancţionează faptele rele săvârşite, sau dă satisfacţie pentru cele bune. Despre acest judecător aparţinător sufletului, unii au spus că reprezintă chiar un „instinct divin", sau „glasul lui Dumnezeu" în sufletul omului. Adevărul este că conştiinţa morală este numai o aptitudine, sau o capacitate ce face parte din chipul lui Dumnezeu în sufletul omului. Sfânta Scriptură o numeşte „inimă" (ca parte spirituală a fiinţei umane), sau „cuget", fiindcă raţiunea sau mintea curată poate fi lumina sufletului spre a deosebi binele de rău. Mântuitorul îi spune foarte sugestiv „luminătorul" vieţii: „Luminătorul trupului este ochiul. Deci de va fi ochiul tău curat tot trupul tău va fi luminat..." (Matei 6, 22—23). Aparţinând sufletului omenesc, acest judecător nu prezintă numai o formă statică şi inflexibilă, ci poartă în sine şi o putere de schimbare şi de modelare. Poate fi dezvoltată, sau poate fi înăbuşită; poate fi influenţată de concepţia la care ajunge cineva, de experienţa dobândită, de contactele stabilite cu mediul înconjurător, cu lumea, cu viaţa, şi nu în ultimul rând de credinţa religioasă a cuiva. Pentru a înţelege mai bine aceasta, să ne referim prin analogie la limbaj. Orice om normal posedă de la naştere capacitatea de a vorbi, dar conţinutul limbajului sau al vorbirii îl dobândeşte, putându-l amplifica, deprinzând vorbirea mai multor limbi, sau chiar poate uita pe acelea pe care nu le mai vorbeşte. S-au chiar găsit copii crescuţi de animale sălbatice, care neavând posibilitatea de a învăţa o limbă oarecare, imitau pur şi simplu „limbajul" acelor animale. Când însă au fost luaţi de oameni, ei au putut uşor învăţa limba, sau vorbele lor. La fel se poate spune şi despre simţul estetic prin care deosebim frumosul de urât, sau despre simţul muzical, sau chiar a formării procesului de gândire, prin care ne orientăm în viaţă spre a determina realitatea. Rezultă de aici că tot astfel şi conştiinţa morală are în sine, pe de o parte aptitudinea înnăscută, ca o capacitate a deosebirii binelui de rău, iar pe de altă parte, posedă şi conţinutul dobândit în decursul vieţii. Acesta este elementul variabil, schimbător, dinamic şi creator al conştiinţei morale.

Am văzut că, aparţinând sufletului încă de la creaţie, conştiinţa morală face parte din chipul lui Dumnezeu în om. Desigur, înainte de căderea în păcat ea se manifesta ca satisfacţie, sau mulţumire. Abia păcatul îi determină calitatea de judecător al vinei (vinovăţiei păcatului) şi apare funcţia ei mustrătoare. În situaţiile de revenire de la rău, sau de schimbare în bine, ea îşi schimbă şi funcţia, din mustrătoare în satisfăcătoare, sau mulţumitoare. De pildă, conştiinţa morală îl mustră pe Cain în urma faptei săvârşite. La fel pe Iuda şi pe Petru. Iuda cade victimă vinovăţiei sale. Petru însă mustrat pentru fapta lui, se ridică, şi lacrimile de regret devin mângâietoare sufletului... Fiul risipitor şi Zacheu sunt mustraţi de vinovăţia faptelor rele săvârşite. Dar aceeaşi conştiinţă morală, acelaşi judecător le aduce şi satisfacţia, sau mulţumirea în urma căinţei şi a îndreptării.

Ne întrebăm: cum se află conştiinţa morală după căderea omului în păcat?

Datorită faptului că firea este căzută, iar chipul lui Dumnezeu în om este alterat de păcat (mintea este întunecată, voinţa este slăbită, iar simţirea este pervertită), această tulburare se repercutează şi asupra conştiinţei morale. Ea nu mai este luminătorul care să indice cu adevărat drumul alegerii dintre bine şi rău, încât asistăm la confuzia dintre bine şi rău... Aceasta nu înseamnă însă că, conştiinţa morală s-a stins, sau că s-a nimicit. Ea apare cu mustrările ei de multe ori neiertătoare. Cazul lui Cain este un exemplu concludent în acest sens... Grecii şi romanii şi-o chiar înfăţişau simbolic prin chipul unor femei (numite Furii sau Ernii) care având în părul despletit şerpi, urmăreau cu făclii aprinse pe criminali.

Pentru a indica însă omului căzut în păcat adevărata orientare, Dumnezeu îi descopere Legea Sa. Având Legea, conştiinţa morală cunoaşte calea şi nu se mai înşală în căutarea ei. Conştiinţa morală devine astfel, intermediarul între lege şi faptă. Adică, ea va judeca faptele referindu-le la norma exactă a binelui, care este Legea lui Dumnezeu, expresie a voinţei divine.

Funcţionalitatea conştiinţei morale ca intermediar între faptă şi lege are o orientare precisă. Putem astfel spune că în această situaţie ea poate fi antecedentă, ca sfătuitoare înaintea săvârşirii faptei; concomitentă, ca martor în timpul săvârşirii faptei; şi consecventă, ca judecător după săvârşirea faptei, aducând mustrarea sau satisfacţia.

Tot în acest context putem determina şi felurile conştiinţei morale. Astfel, dacă va fi conformă cu legea, arătând drumul drept, va fi o conştiinţă dreaptă. Dacă nu este conformă cu legea, spunem că este rătăcită. Psalmistul ne oferă un grăitor model al conştiinţei drepte, spunând: „Fericit bărbatul, care... pe calea păcătoşilor n-a umblat şi în adunarea hulitorilor n-a şezut, ci legea Domnului e dorirea lui şi la legea Lui cugetă ziua şi noaptea. Acela în toate câte face are spor şi e ca un pom sădit pe malul unor ape care-şi dă rodul la vreme şi ale cărui frunze nu se veştezesc..." (Psalmul 1, 1—3): Dacă reacţionează cu promptitudine, ca fiul cel pierdut, Zacheu, sau tâlharul mântuit de pe Golgota, este o conştiinţă trează. Sunt însă şi conştiinţe adormite, ca cea a fecioarelor nebune din Sfânta Evanghelie... Conştiinţa adormită duce spre laxism, sau chiar la pierderea simţului moral, adică la patologie sau boală, ca incapacitate a deosebirii binelui de rău... Astfel, dacă despre cei cu conştiinţa trează se spune că sunt conştiincioşi, despre cei cu conştiinţa adormită se spune că „nu au conştiinţă" (sunt inconştienţi sub aspectul îndeplinirii datoriilor ce le revin). De notat este şi conştiinţa sigură, hotărâtă, lipsită de ezitări, ca cea a fecioarelor înţelepte care aşteptau mirele şi având siguranţa că nu se înşală în aşteptările lor, erau hotărâte să nu piardă această ocazie... Există însă şi conştiinţe şovăielnice, nesigure, nestabile, cum a fost de pildă cea a Sfântului Apostol Petru aflat pe valurile mării înfuriate, când nu a avut certitudinea sau siguranţa că Cel care îl cheamă este tocmai Salvatorul său... Există apoi şi conştiinţe scrupuloase, care aduc prea uşor mustrarea şi apăsarea vinei, acordând prea mare importanţă lucrurilor neînsemnate. În sfârşit, se poate vorbi şi de o conştiinţă fariseică, nesinceră, falsă, caracteristică fariseilor din timpul Mântuitorului. Ei aduc la Iisus o femeie prinsă în desfrâu, cerând condamnarea ei. Când Domnul cere ca cel fără de păcat să arunce primul cu piatră în ea, „mustraţi de cuget" (conştiinţă) (Ioan 8, 9), părăsesc acel loc... Ei se conformau numai la litera legii, neglijându-i duhul şi erau oricând gata să condamne cu legea în mână numai pe alţii, chiar dacă şi ei se făceau vinovaţi exact de aceleaşi fapte, sau păcate...

Ne întrebăm acum mai departe: care este legea care reprezintă binele sau voia lui Dumnezeu şi la care trebuie să ne raportăm faptele noastre prin intermediul conştiinţei morale?

Desigur, Legea dată de Dumnezeu este Decalogul, sau cele zece porunci. Fiind dat de Dumnezeu, Decalogul are valabilitate universală şi veşnică. Mântuitorul însuşi a spus că nu a „venit să strice legea, ci să o împlinească" (Matei 5, 17). Pe de altă parte, Sfântul Apostol Pavel spune despre legea veche că este „sfântă, şi porunca sfântă şi dreaptă şi bună" (Romani 7, 12), dar firea fiind sub influenţa păcatului, „nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârşesc" (Romani 7, 19), sau: „Cu mintea slujesc legii lui Dumnezeu, iar cu trupul legii păcatului" (Romani 7, 25). Şi în astfel de situaţii legea împovărează, apasă conştiinţa, nu o eliberează. Legea obligă conştiinţa să mustre, arătând vinovăţia rezultată din neîmplinirea ei. Din această dramatică confruntare dintre conştiinţă, lege şi faptă, ne poate scoate harul divin, care punându-ne în comuniune cu „legea duhului vieţii în Hristos Iisus, ne izbăveşte de legea păcatului şi a morţii" (Romani 8, 2). De aici vedem că legea cea nouă a harului divin nu rămâne poruncitoare în afara firii, cum era legea veche, ci împărtăşind duhul vieţii lui Iisus Hristos, devine interioară firii, spre a o restabili şi înnoi duhovniceşte: „Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi" (II Corinteni 5, 17). Într-o astfel de renaştere duhovnicească în duhul vieţii lui Hristos, împlinirea legii nu mai este o povară, ci o necesitate a firii. E împlinită din convingere. Credinciosul iese din obsesia tiranică a păcatului, aspirând spre sfinţenie şi desăvârşire: „Izbăvindu-vă de păcat — spune Apostolul — v-aţi făcut robi dreptăţii (sfinţeniei)" (Romani 6, 18).

4. RECAPITULAREA-APRECIEREA

Ce reprezintă conştiinţa morală? (Capacitatea sufletului de a deosebi binele de rău). Ce consecinţă are acest fapt? (Că ea este un judecător care îţi dă satisfacţie când faci binele, şi te mustră când săvârşeşti răul). Se poate spune despre conştiinţa morală că este glasul lui Dumnezeu în suflet? (Dacă ar fi aşa, nu ne putem explica rătăcirile conştiinţei morale). Dar atunci care este originea conştiinţei morale? (Ea are elemente fixe, stabile, înnăscute, ca dispoziţii puse de Dumnezeu încă de la creaţie, dar are şi elemente variabile, dobândite în cursul vieţii). Având elemente variabile, ce putem spune despre conştiinţa morală? (Că se poate forma prin experienţă, prin convingeri şi credinţă, că reprezintă un proces dinamic-creator ce poate fi educat). Care este locul conştiinţei morale în raportul dintre legea morală şi faptă? (Ea este un intermediar, care raportează permanent fapta la legea morală). Care sunt funcţiile ei? (Antecendentă, sau premergătoare faptei, concomitentă, în timpul faptei, şi consecventă, după săvârşirea faptei). Care sunt felurile conştiinţei morale? (Ea poate fi dreaptă şi rătăcită, sigură şi îndoielnică, trează şi adormită, scrupuloasă şi laxă, precum şi falsă sau fariseică). Din toate acestea, care este funcţionalitatea corectă a conştiinţei morale? (Dreaptă, sigură şi trează). Ce aduce nou harul divin în cadrul conştiinţei morale? (Sufletul fiind pătruns de „legea harului vieţii lui Hristos", conştiinţa morală ca intermediar între lege şi faptă, va exercita funcţia transpunerii legii în faptă din convingere, sau dintr-o cerinţă a firii restabilită şi înnoită prin har, eliberată de sub povara păcatului apăsător).

5. ASOCIEREA

Conştiinţa morală fiind un proces dinamic şi variabil, poate fi educată şi transformată. În funcţie de modul în care cineva îşi modelează prin educaţie conştiinţa morală, rezultă şi caracterul lui moral, care dă statornicie conştiinţei în opţiunea şi orientarea constantă spre săvârşirea binelui. Astfel, conştiinţa dreaptă va acţiona conform legii lui Dumnezeu, împlinind voia Lui. Conştiinţa trează având simţurile învăţate să deosebească binele de rău" (Evrei 5, 14), dă fermitate caracterului, deschizând drumul virtuţii, ca statornicie în săvârşirea binelui. În acelaşi timp, conştiinţa sigură creează acţiuni hotărâte în urma unei deliberări conştiente, ceea ce duce la dăltuirea caracterului religios moral.

6. GENERALIZAREA

Din cele până aici tratate vedem că în suflet există conştiinţa morală înnăscută şi dobândită, pe măsură să judece faptele săvârşite în raport cu legea morală şi să formeze astfel caracterul moral.

7. APLICAREA

Având în considerare faptul că acest judecător al faptelor noastre nu este numai static şi fix, ci şi dinamic şi variabil, vom vedea care sunt mijloacele prin care credincioşii îşi vor putea educa conştiinţa lor morală.

1. Pentru a dobândi o conştiinţă dreaptă şi sigură se cere mai întâi ca ea să fie trezită din păcat şi prin „înnoirea duhului minţii" (Efeseni 4, 23) să fie orientată şi pătrunsă de „legea duhului vieţii lui Hristos" (Romani 8, 2). Aceasta se poate realiza cu multă eficienţă duhovnicească mai întâi în scaunul mărturisirii şi apoi prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului.

2. Pentru a ne păstra conştiinţa dreaptă, sigură şi trează se impune examenul zilnic de conştiinţă, prin raportarea faptelor proprii la viaţa duhovnicească a Mântuitorului şi prin necontenita străduinţe de a-L imita, tinzând mereu spre asemănarea Lui morală.

3. Accentul principal în educarea conştiinţei morale va trebui să cadă pe faza antecendentă săvârşirii faptei. Pentru a realiza acest obiectiv se recomandă să ne punem întrebarea înaintea săvârşirii unei fapte: „Ce ar face Hristos în locul meu?...":

Pr. Prof. SORIN COSMA

Bioetica şi semnificaţia suferinţei

Despre suferinţă s-a scris foarte mult, dar niciodată nu se va putea afirma că s-a spus totul. Căci suferinţa este una din marile taine ale existenţei umane.

Se vorbeşte azi în gândirea occidentală de o evoluţie istorică a modului în care a fost înţeleasă durerea. Se pune pe seama Evului Mediu o semnificare idealistă a durerii, de obicei asociată cu munca. Viziunea şi-ar avea izvorul în cuvintele Creatorului, care, când alunga pe Adam din rai, blestema pământul, pe care să-l lucreze cu trudă (Fac. 3, 17), iar femeii, că va naşte pruncii în dureri înmulţite (Fac. 3, 16). În sensul acesta, durerea era evitată, iar munca, pe care o însoţea, era rezervată servitorilor. Epoca cruciadelor face din suferinţă un act eroic, contribuind astfel la re-evaluarea acesteia. Altfel spus, de la valoarea de act eroic se trece la o „umanizare" a durerii, acceptată ca o realitate general umană.

Epoca modernă a suferit însă o transformare de gândire, încât puţini mai consideră azi durerea ca având conotaţii pozitive sau curăţitoare. Această transformare de gândire, fructul unei filosofii de viaţă hedoniste, a îmbogăţit suferinţa cu conotaţii negative, preconizând o societate fără durere. Dar niciodată n-au existat atâtea mijloace de divertisment, ca astăzi, şi nici atâtea posibilităţi de a gusta plăcerea şi, de asemenea, niciodată, ca azi, n-a existat atâta disperare[1]. Există deci o apercepţie socială a durerii. Şi refugiul se caută adesea în plăcere. Nu puţine sunt cazurile când omul contemporan, neputând re-semnifica durerea la un nivel mai înalt, nu găseşte ieşire decât în a depune armele. Fie că e vorba de sinucidere, fie că e vorba de apelul la drog. S-a crezut cândva în puterea medicamentelor de a suprima durerea şi au fost privite cu speranţă psiho-tranchilizantele, dar complicaţiile au creat stări şi mai dramatice. Suferinţa psihică a fost privită ca o cale fără ieşire, chiar şi când a fost abordată filosofic, avându-se în vedere efemeritatea existenţei noastre. Iată cum se exprimă un filosof contemporan: „Poate vom reuşi să înlăturăm durerea fizică, dar cu siguranţă nu şi suferinţa psihică; poate vom ajunge la o umanitate tranchilizată de medicamente perfecte, şi deja azi există medicamente ce dau seninătate: dar nu putem să nu reflectăm asupra faptului că (omul) e o creatură ce vine din nimic şi se va întoarce în nimic".[2]

Se observă azi, în rândul unei părţi a oamenilor de ştiinţă, o sensibilă delimitare de pozitivismul ce a zeificat omul şi a construit o societate consumistă, al cărei model e deja falimentar. Am putea numi acest curent neo-pozitivism, care foloseşte în continuare o mare parte a metodologiei pozitiviste, dar încearcă să şi depăşească viziunea actuală. Şi aceasta, chiar şi în ce priveşte înţelegerea suferinţei, ca realitate a existenţei umane din toate timpurile. Am citat mai sus un articol al lui Alberto Oliverio („Le tempeste nel corpo"), în care durerea e abordată într-o viziune neo-pozitivistă, adică interpretează fenomenele de la simplu la complex, după modelul de construcţie a unui zid, din mai multe pietre. Metoda e cea obişnuită în ştiinţa pozitivistă, comportând insuficienţele uşor de observat. Putem reţine doar că zidul nu înseamnă numai construcţie, ci că trebuie să aibă şi ferestre! Adică, abatere de la regulă. Şi, de asemenea, zidul nu se confundă cu movila! Este esenţială concepţia care te ghidează în a exprima o concluzie, după ce ai analizat faptele elementare. Este însă demn de notat că autorul pledează totuşi în favoarea unei „acceptări" sociale a durerii. Identificăm aici o atitudine anti-pozitivistă, deci o influenţă a ştiinţelor umaniste asupra celor pozitiviste. Este un pas pozitiv spre înţelegerea realistă a durerii, căreia oamenii nu-i găsesc încă o semnificaţie mai înaltă, o semnificaţie transcendentă, pe care au pierdut-o, deşi Biserica a propovăduit-o neîncetat.

O apreciere raţională a suferinţei este practic imposibilă în lumea noastră, datorită imperfecţiunii noastre. Ştim însă că ceea ce este neclar acum, se va lămuri la sfârşit, că cele ce par acum nedrepte se vor înfăţişa drept la Judecata din Urmă. Aşadar, şi suferinţa o putem privi într-o perspectivă eshatologică, însă numai prin Iisus Hristos.

Omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu şi rânduit să ajungă la asemănarea cu Creatorul, după cum se exprimă Sfântul Grigorie de Nyssa. Numai că, greşind, omul şi-a trădat vocaţia sa ontologică, în virtutea chipului lui Dumnezeu cu care a fost dăruit. Acest chip n-a fost distrus, ci umbrit de păcat şi moarte. Prin venirea lui Hristos în lume, prin patima şi învierea Sa, acest chip al lui Dumnezeu a fost restaurat în om, care a redobândit puterea să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, chiar într-un mod mai desăvârşit decât înainte de cădere. Omul este chemat să se facă părtaş dumnezeieştii firi (II Pt. 1, 4), să se îndumnezeiască. În această lucrare este angajat nu doar sufletul, ci şi trupul. Spre deosebire de platonism, cu care se obişnuieşte să se stabilească anumite conexiuni, creştinismul afirmă şi susţine valoarea trupului, ca templu al Duhului Sfânt, iar nu ca temniţă a spiritului. Aşadar, transfigurarea nu priveşte doar sufletul, ci întreaga fiinţă a omului şi, odată cu el, a întregului cosmos.

Dacă suferinţa a intrat în lume prin păcat, el însuşi având-şi izvorul în voinţa liberă a omului, iar nu în Dumnezeu, ea este rezultatul depărtării omului de Dumnezeu. De aceea, nu Dumnezeu este cauza suferinţei — aceasta ar fi o greşală gravă —, ci omul însuşi. Însă, după cum răul nu este veşnic, căci a fost omorât prin învierea lui Hristos, nici suferinţa nu e veşnică. Prin înviere, Mântuitorul Hristos a schimbat condiţiile ontologice ale existenţei noastre, transfigurându-le. Durerea, suferinţa se transformă în mijloace împotriva păcatului.[3] Căci Domnul, singurul dintre oameni lipsit de păcat, pentru că era şi Dumnezeu în acelaşi timp, a răbdat durerea, a suportat suferinţa în profunzimea ei şi, prin umanitatea Sa îndumnezeită, a transfigurat-o, i-a schimbat rosturile. De-acum, suferinţa nu va mai fi înţeleasă în sens strict, rigid, drept pedeapsă pentru păcat, ci cale de apropiere de Dumnezeu, de comuniune cu Cel ce a suferit pentru noi şi care suferă încă cu noi, până la eliberarea noastră totală. După învăţătura Sfinţilor Părinţi, suferinţa e dată de Dumnezeu celui pe care-l iubeşte şi pe care vrea să şi-l apropie. Căci zice Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Aripile soarelui dreptăţii sunt Pronia şi Judecata. Cuvântul, zburând prin acestea, Se sălăşluieşte în chip nevăzut în făpturi, tămăduind prin raţiunile înţelepciunii pe cei ce voiesc să se tămăduiască şi vindecând prin modurile certării pe cei greu de urnit spre virtute".[4]

Părintele Dumitru Stăniloae, citând pe Sfinţii Marcu Ascetul şi Isaac Sirul, vorbeşte de rostul necazurilor, exprimat în cinci sentinţe. „În primul rând, prin necazuri ne atrage Dumnezeu de la păcate. În al doilea rând, necazurile urmează de multe ori păcatelor, chiar dacă le-am mărturisit. Prin ele se restabileşte firea povârnită şi se întăreşte din nou. Există o compensaţie regulată între păcatul primit cu voia şi necazul venit fără voie. În al treilea rând, necazurile se trimit pentru probare, pentru întărirea firii şi pentru ferirea de greşeli viitoare. În al patrulea rând, ele pot veni chiar când n-am păcătuit noi: ne vin pentru păcatele altora. În lucrul al cincilea care trebuie remarcat este că răbdarea lor este semn de putere şi înţelepciune, şi ne înzestrează cu putere şi înţelepciune".[5]

Aşadar, există o întreagă economie a necazurilor, prin care omul, transfigurând suferinţa, o pune în slujba unui ideal transcendent: mântuirea sufletului.

În lumea modernă, în care se întâlnesc atâtea moduri de a înţelege suferinţa, de la refuzul categoric al durerii şi până la nevoia patologică a acesteia (aberaţii sado-masochiste), Biserica creştină afirmă sensul purificator al suferinţei. Singura ameninţare serioasă la adresa vieţii este depărtarea de Dumnezeu. Suferinţa credinciosului însă se identifică cu cea a lui Hristos, care a pătimit pentru noi şi care o transformă în izvor de virtuţi, spre viaţa veşnică.

Medicina va căuta să diminueze durerea, pe cât va fi cu putinţă. Bioetica însă va fi aceea care va arăta că eradicarea durerii nu poate fi un scop al ştiinţelor biologice (faptul nici n-ar fi posibil), ci că suferinţa însăşi e un mijloc spre atingerea unui ideal transcendent.

Ierom. Drd. IUVENALIE IONAŞCU

1 Alberto Oliverio — Furtunile din corp, în rev. Sfera, nr. 39/1994, Roma, p. 24.,
2 Ibidem, p. 25.
3 Dumitru Gh. Popescu — Teologie şi cultură, Bucureşti, 1993, p. 145.
4 Sf. Maxim Mărturisitorul — Răspunsuri către Talasie, Scolia 19, în Filocalia (românească), vol. III, p. 242;
5 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae — Ascetica şi mistica ortodoxă, Alba Iulia, 1993, vol. I, p. 174—175.

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat

(Urmare din pag. I)

Lupta românilor a continuat şi în deceniile următoare, culminând prin marea răscoală din 1784, cu Horea — în ea fiind implicaţi şi numeroşi preoţi — şi are profunde semnificaţii naţionale, prin aceea că imensa majoritate a celor răsculaţi erau iobagi români şi erau confruntaţi cu exploatarea şi asuprirea stăpânitorilor de neam străin.

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea s-a oferit totuşi posibilitatea unor elemente dotate din rândul tinerilor studioşi români ardeleni să înveţe la universităţile din Viena şi Roma. Acolo au venit în contact cu comorile infinite ale bibliotecilor şi arhivelor şi ne-au redeşteptat conştiinţa de români, având ca temei originea nobilă, latină, vechimea şi continuitatea neîntreruptă pe pământul Transilvaniei. Precum au făcut înaintea lor cronicarii aceştia ne-au reamintit gloria strămoşilor şi ne-au lămurit că, întrucât suntem majoritari şi deci prin sudoarea noastră susţinem în însemnate proporţii edificiul statal, în aceeaşi măsură trebuie să ne bucurăm şi de drepturi, nu trebuie să persistăm în pasivitate şi delăsare, ci trebuie să luptăm pe toate căile pentru a le dobândi. Ei au transformat istoria şi filologia în arme de luptă politică-naţională. Sunt Samuil Micu, Gheorghe Şincai, Petru Maior, Ioan Budai Deleanu, marii cărturari ai Şcolii Ardelene şi tot ei sunt principalii autori ai importantului document, **Supplex Libellus Valachorum** din 1791 — alături de Iosif Mehesi, Ioan Piuaru-Molnar, Ioan Para, starea grănicerilor, negustori români —, program de luptă pentru generaţiile următoare. Izolarea lor, pe temeiuri confesionale, de lungul şir al luptătorilor români pentru emancipare naţională ar fi desigur o greşeală, ei nefăcând altceva decât să se dăruiască neamului întreg.

Minunat este Dumnezeu

(Urmare din pag. a 2-a)

Sfinţii Părinţi, urmaşii Apostolilor, ne-au lăsat numeroase scrisori, în care au tâlcuit învăţatura creştină şi au apărat pe creştini de atacurile diferitelor învinuiri, fără temei din partea necreştinilor sau a celor care se abătuseră de la dreapta credinţă.

Oare cine va putea cere să descrie toate nevoinţele sfinţilor? În calendarul nostru găsim mii de nume de sfinţi. În cărţile bisericeşti se află şi mai multe nume. Acolo e descrisă pe scurt şi viaţa lor. Despre unii aflăm că au fost chinuiţi cumplit, ca să se lepede de Biserică şi să treacă la alte credinţe. Cei care refuzau acest lucru erau omorâţi în diferite feluri. Dar nici un fel de mijloace nu erau în stare să le frângă răbdarea şi credinţa. Ei renunţau la avere, la bucuriile vieţii, la demnităţi şi ranguri mari, care li se promiteau dar nu renunţau la un singur lucru: nu renunţau la Biserica lui Hristos. În acest fel, însă, ei dobândeau totul, căci în locul celor pământeşti şi vremelnice, ei câştigau cele cereşti şi veşnice. În atitudinea lor, în caracterul lor, în dragostea lor statornică faţă de Hristos, în răbdarea lor uriaşă s-au împlinit cuvintele Mântuitorului: „Şi oricine a lăsat case, sau fraţi, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau ţarine pentru numele Meu, înmulţit va lua înapoi şi va moşteni viaţa veşnică“ (Mt. 19, 29). În aceste cuvinte se exprimă o făgăduinţă cu caracter sfinţitor, dată sfinţilor, în care Însuşi Mântuitorul îi cinsteşte.

Credincioşii Bisericii nu pot avea faţă de sfinţi decât aceeaşi atitudine de cinstire. În caz contrar, ei ar contrazice pe Mântuitorul.

După anul 313, viaţa Bisericii a cunoscut o schimbare importantă. În urma unei legi, date de împăratul Constantin cel Mare, au încetat prigoanele împotriva creştinilor. Dar noile condiţii istorice au dat la iveală o altă categorie de sfinţi: Sfinţii Părinţi care şi-au închinat viaţa unei slujiri de mare valoare în folosul Sf. Biserici. Dintre ei, mulţi au luat parte la sfintele sinoade şi au depus acolo o mărturisire, neîntrecută în măestrie, despre adevărurile credinţei celei neschimbate, primite de la Mântuitorul şi Sf. Apostoli. Ei au luptat, uneori în condiţii foarte grele, cu diferiţi eretici, care propovăduiau învăţături greşite. Unii dintre eretici aveau trecere la curţile împăraţilor sau ale unor demnitari din acea vreme şi încercau să înăbuşe cu forţa pe apărătorii dreptei credinţe. În această privinţă este destul să amintim de sfinţii Părinţi Ioan Gură de Aur, Grigore de Nazianz, Grigore de Nissa, Atanasie cel Mare ş.a. care au suferit numeroase exiluri şi pedepse, iar Sfântului Maxim Mărturisitorul i s-a tăiat mâna dreaptă, să nu poată scrie şi i s-a smuls limba să nu poată propovădui învăţătura dreptei credinţe.

Toţi aceşti Sfinţi părinţi au depus o muncă uriaşă pentru întărirea Bisericii şi precizarea adevărurilor privitoare la credinţa şi rânduielile ei, alcătuind şi numeroase legi bisericeşti, numite canoane, care îndreptau viaţa creştină pe drumul mântuirii. Unii dintre ei, ca Sf. Vasile cel Mare, s-au făcut pildă tuturor în purtarea de grijă faţă de bolnavi, săraci, orfani, văduve şi alte categorii de nenorociţi.

Despre alţi sfinţi aflăm că au o viaţă cuvioasă de sfinţenie, petrecând în rugăciune şi fapte bune şi s-au făcut pildă tuturor în acest sens.

Şi pentru poporul român este o mângâiere că a fost binecuvântat cu vrednicia de a avea sfinţi: Mucenicii Ioan Valahul şi Oprea Miclăuş; Cuvioşii Visarion, Sava Iorest, Sofronie, Iosif de la Partoş şi alţii mai puţin cunoscuţi.

Sfinţii sunt binecunoscuţi lui Dumnezeu şi s-au făcut ocrotitorii noştri şi rugători pentru noi. În viaţa pământească ei s-au nevoit pentru binele oamenilor, iar în cea cerească ei se roagă pentru fericirea şi mântuirea acestora. Acest lucru stă scris în Sf. Scriptură, în cartea Apocalipsei/5, 8 şi 8, 4, unde se spune că rugăciunile sfinţilor se ridică ca tămâia înaintea tronului lui Dumnezeu.

Sfinţii au fost învredniciţi să fie făcători de minuni, iar trupul lor n-a fost supus stricăciunii, ci a devenit izvorâtor de mir. De aceea, în multe biserici se găsesc Sfintele moaşte, cărora se închină mii de credincioşi şi primesc ajutorul de care au nevoie.

Sfinţii vor rămâne totdeauna modele de altruism, de moralitate şi de slujire devotată cauzei Evangheliei. Ei pot spune ca Sf. Apostol Pavel: „Lupta cea bună am luptat, călătoria am săvârşit, credinţa am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptăţii, pe care Domnul îmi va da-o“ (II Tim. 4, 7—8). De altfel, sfinţii au şi primit această cunună şi formează Biserica triumfătoare, sau cerească, spre care noi privim cu încredere. Ne încredem în rugăciunile sfinţilor, ca să ne ajute să biruim păcatul şi să mergem pe drumul ce duce la sfinţenie în împărăţia lui Dumnezeu. Sfinţii au avut aceeaşi fire omenească ca şi noi. Dar credinţa şi puterile lor sufleteşti au fost mari şi i-au călăuzit spre veşnicie. Sfinţenia e un dar al lui Dumnezeu unit însă cu un mare efort de colaborare şi participare la acest dar din partea omului.

Cinstirea sfinţilor nu înseamnă slăbirea credinţei în Dumnezeu, sau a iubirii lui Dumnezeu. Nu poate însemna micşorarea adorării şi închinării datorate lui Dumnezeu. Pomenind pe sfinţi, credincioşii preamăresc pe Dumnezeu, Care a întărit pe sfinţi şi le-a dat putere de a dobândi sfinţenia. Toate rugăciunile către sfinţi sunt legate în permanenţă de preamărirea lui Dumnezeu, Care dă mântuirea. Sfinţii se roagă pentru ajutorul nostru în viaţă şi pentru mântuirea noastră de către Dumnezeu.

Prin cuvintele Sf. Apostol Petru, Dumnezeu ne cheamă la sfinţenie: „După Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiţi şi voi înşivă sfinţi pentru că Eu sunt Sfânt“ (I Petru 15, 16).

Să luăm aminte, ca şi sfinţii, la această chemare.

Scrisoare adresată d-lui Ion Diaconescu

(Urmare din pag. a 4-a)

domnul **Dr. Gheorghe Anghelescu, Secretarul de Stat pentru Culte**, act care ne aminteşte de vremurile triste, când **adevărul trebuia ascuns**, iar **cel care-l mărturisea era redus la tăcere.** Domnul Anghelescu — în ciuda furtunoaselor atacuri asupra Domniei Sale — s-a dovedit a **fi singurul care cunoaşte realitatea şi stăpâneşte cu mulă competenţă, problemele dintre cu te.**

Nu ne rămâne de acum înainte decât să urmărim cu mai multă prudenţă **linia politică** adoptată de unele grupări parlamentare, care par să readucă în actualitate **atmosfera procatolică** din perioada interbelică, potrivnică Ortodoxiei româneşti, totdeauna majoritară.

Situaţia nedorită, care s-a creat de către Forul legislativ, reliefează **absenţa reprezentării de drept** a Bisericii în structura parlamentară, **un ca soluţie** pentru rezolvarea obiectivă a problemelor religios-sociale din ţară.

Nădăjduim în ajutorul Bunului Dumnezeu, Singurul care poate să readucă iubirea divină în inimile noastre, pentru a ne putea ridica la înălţimea spirituală a înaintaşilor noştri!

Scrisoare deschisă

adresată Preşedinţiei, Guvernului şi Parlamentului României, precum şi tuturor studenţilor teologi ortodocşi în vederea unei depline solidarizări cu noi

Studenţii Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna“ din Sibiu îşi exprimă profunda indignare faţă de modul în care s-a discutat în Senat problema cedării unor biserici ortodoxe, puţinilor credincioşi uniţi din Transilvania şi Banat.

Poziţiile exprimate de reprezentanţii P.N.Ţ.C.D. au dovedit clar că parlamentarii aparţinători acestui partid nu cunosc problemele bisericeşti din Transilvania şi că prin deciziile luate nu se urmăreşte altceva decât sprijinirea făţişă a Bisericii Unite, fără să se ţine seama de realitatea existentă în parohii şi de consecinţele adoptării unor astfel de decizii. Îndrăznim să spunem că cei care iau asemenea decizii nu cunosc nici trecutul şi nici situaţia actuală.

Este necesar să amintim actualilor conducători că mulţi dintre noi am crescut în familii în care părinţii şi bunicii noştri au fost greco-catolici, iar revenirea în sânul Bisericii Ortodoxe n-a constituit un motiv de conflicte între credincioşi, cum s-ar putea întâmpla astăzi prin adoptarea unei asemenea legi abuzive. Ca argument în favoarea acestei afirmaţii menţionăm că majoritatea credincioşilor din fostele parohii unite sau mixte au dorit să rămână şi după 1989 în sânul Bisericii ortodoxe strămoşeşti. Considerăm că fiecare cetăţean al acestei ţări are dreptul de a-şi manifesta convingerile religioase într-un cadru liturgic, însă luarea unei hotărâri privind cedarea unui locaş de cult nu ţine de competenţa unui organism extraecclesial ci de hotărârea obştii credincioşilor care alcătuiesc comunitatea parohială.

Ţinem să atragem atenţia că o asemenea măsură abuzivă nu face altceva decât să sporească tendinţele prozelitiste şi neînţelegerile dintre credincioşi, care deja se fac simţite în majoritatea parohiilor din Transilvania, unde există asemenea situaţii. Prin aceasta se încalcă flagrant articolul 29 din Constituţia României.

Noi avem nevoie de pace confesională, de bună înţelegere şi nu de lupte între fiii aceluiaşi neam, lupte de care ar deveni responsabili cei care ar adopta o asemenea lege.

În spiritul acestei scrisori deschise, care în acelaşi timp înseamnă şi un protest, chemăm să se solidarizeze cu noi toţi studenţii Facultăţilor noastre de Teologie şi în acest context ne exprimăm speranţa că factorii de decizie ai ţării nu vor îngădui aplicarea unei asemenea legi.

Sibiu, 15 iunie 1997

STUDENŢII FACULTĂŢII DE TEOLOGIE „ANDREI ŞAGUNA“ DIN SIBIU

ACTELE MARTIRICE

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti 1997.

Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române ne-a obişnuit în ultimul timp cu apariţii editoriale remarcabile. Demnă de toată lauda este şi iniţiativa acestei edituri de a reedita unele lucrări foarte importante care au văzut lumina tiparului cu ani în urmă în colecţia „PĂRINŢI ŞI SCRIITORI BISERICEŞTI“. Între acestea se numără şi volumul de faţă intitulat „ACTELE MARTIRICE“. Prima ediţie a acestei lucrări a fost publicată în colecţia P.S.B., volumul 11, în 1982 în traducerea regretatului istoric bisericesc Pr. Prof. Ioan Rămureanu. Aceasta a doua ediţie reproduce textul ediţiei întâi, iar cuvântul înainte este semnat de P.F. PĂRINTE PATRIARH TEOCTIST. Reeditarea acestei scrieri reprezintă un eveniment editorial remarcabil al acestui an.

Actele martirice redau suferinţele, torturile şi toate umilinţele la care au fost supuşi creştinii pentru credinţa lor în Hristos. O parte dintre acestea sunt actele juridice şi oficiale sau procesele verbale de la judecata martirilor pe care creştinii le obţineau (în copie) de la tribunalele romane. Ele cuprind procedura de judecată, interogatoriul şi condamnarea martirilor. Alte acte cuprind relatările creştinilor care au fost martori oculari la procese şi la execuţii. În unele acte martirii au scris ei înşişi despre pătimirea lor până aproape de moarte cum a fost cazul sfintei Perpetua.

Desprindem din actele martirice **chipuri de ierarhi** (Policarp al Smirnei, Ciprian al Cartaginei, Irineu de Sirmium), **de preoţi şi diaconi** (Pioniu Montanus, Sanctus, Euplus, etc.), **chipuri feminine** (Perpetua, Felicitas, Agapi, Irina, Hiona), **laici** (Iustin Martirul, medicul Alexandru, Carp, Papil, Sava Gotul), **senatori şi soldaţi romani** (Apollonius, Dasius, Alexandru Romanul, Sfinţii 40 de mucenici, Emilian) etc.

Valoarea istorică a acestor acte este fără îndoială extraordinară, ele arătându-ne credinţa şi viaţa exemplară a creştinilor din acea epocă. Ele ne arată de asemenea ce gândea societatea păgână greco-romană despre creştini şi măsurile de pedepsire pe care le-au luat autorităţile romane împotriva creştinilor.

Actele martirice au şi o mare **valoare morală** evidenţiind tăria credinţei şi atitudinea curajoasă a martirilor în faţa morţii.

Pe lângă valoarea istorică şi morală desprindem şi o **valoare doctrinară** deoarece ne arată credinţa creştinilor pe care aceştia au mărturisit-o în faţa persecutorilor. Desprindem elemente de doctrină cu privire la Sfânta Treime, scopul creaţiei, scopul întrupării Mântuitorului, însemnătatea învierii lui Hristos pentru creştini, credinţa în nemurirea sufletului etc.

Actele martirice ne arată cum a luat naştere cultul sfinţilor şi al sfintelor moaşte. El s-a practicat încă de la începuturile creştinismului. Creştinii au făcut întotdeauna o deosebire clară între cultul sfinţilor şi cultul păgân al morţilor şi al eroilor. Martirii au fost îngropaţi cu mare cinste, pe mormintele lor ridicându-se primele lăcaşuri creştine de cult numite „Martyria“ unde se săvârşea îndeosebi SFÂNTA EUHARISTIE.

Încheiem aceste scurte consideraţii cu convingerea că lectura Actelor Martirice va trezi în sufletele tuturor un îmbold de a urma aceste minunate pilde de vieţuire creştinească.

Pr. ION ALEXANDRU MIZGAN

Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● După ce editura Humanitas l-a prezentat pe Socrate şi pe alţii, iată acum în colecţia „Maeştrii spirituali“ şi pe PLATON, de R. M. Hare, în traducerea lui Matei Pleşu, (Buc., 1997, 140 p.). Autorul e profesor de filozofie morală la Oxford.

Precum toate cărţile din această colecţie de veche tradiţie în Occident, nici aceasta nu e o prezentare exhaustivă a filozofului antic. E mai mult o introducere în folosul celor ce vor să-şi lărgească orizontul cultural, având cele mai diverse profesii.

Autorul spune în prefaţă: **„E bine să spunem că nu există nici o afirmaţie cu privire la Platon, pe care savanţii să nu o pună în discuţie“.**

Şi ne mai mirăm de cele peste 2 000 de interpretări ale Bibliei care au dat naştere la tot atâtea secte, pe lângă Confesiunea originară — Ortodoxia — şi celelalte noi confesiuni creştine, catolicismul, protestantismul şi evanghelismul!

Oricum, revenind la afirmaţia de mai sus a autorului cu privire la Platon, acesta justifică încercarea sa de a ne da **şi el** o interpretare. Nu are însă pretenţia că ne dă mai mult decât informaţii. Îşi numeşte cartea: **„de popularizare“.** În această accepţiune o socotim binevenită şi utilă. Deşi eforturile autorului merg mai departe decât merge o obişnuită carte de popularizare. Utilizează multe texte platonice şi peste o sută de note de bună informaţie şi lămureşte multe din conceptele platonice prin filozofi moderni şi, uneori, chiar şi prin Sf. Scriptură. A se vedea d.p. capitolul **„Sufletul divizat“**. Pentru cultura românească introducerea la tot ce n-am avut acces jumătate de secol, sau ne-a fost prezentat eronat, „cu tendinţă“, cartea e o reparaţie şi o reconsiderare necesară.

*

● Editura Humanitas nu ocoleşte nici cărţile „grele“ şi greu accesibile publicului, nici pe unele mai uşuratice, pe gustul publicului în căutare de maniere elegante.

Enciclopedia ştiinţelor filozofice, a lui Hegel, e dintre cele „grele“. Volumul cuprinde partea întâi, **Logica** (trad. de D. D. Roşca, Virgil Bogdan, Constantin Floru şi Radu Stoichiţă, Humanitas, 1995, 351 p.).

O recomandăm mai ales celor pentru care e „uşoară“.

ANTONIE P.

„Iată vin să fac voia Ta, Dumnezeule“

Pentru credincioşii ortodocşi greci de la parohia Sf. Vas'le-Metsovu, din centrul Atenei, şi în ac laşi timp pentru comunitatea română din capitala Greciei, duminica din 1 iunie a.c., a constituit un prilej de aleasă bucurie şi de înălţare duhovnicească.

În această zi, prin voia lui Dumnezeu, părintele diacon drd. Eugen Moraru, aflat la studii de doctorat în Atena şi slujitor ani îndelungaţi ca diacon la această biserică, a primit harul sfintei preoţii.

Bucuria a fost generală şi încărcată de emoţie sufletească pentru încă un tânăr teolog român care a primit taina preoţiei pe pământul binecuvântat al Eladei.

Din încredinţarea S. S. Seraf'm, Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade, cu binecuvântarea şi încuviinţarea specială a **I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală,** arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei, al cărui fiu duhovnicesc este părintele Eugen Moraru, taina hirotoniei întru preot a fost săvârşită de către P. S. Damaskinos Karpatakis, episcop titular de Diavleyas şi secretar al Sf. Sinod al Bisericii Greceşti.

Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată în monumentala biserică Sf. Vasile-Metsovu, aflată în centrul capitalei elene, la ea participând un ales sobor de preoţi şi diaconi între care şi teologii clerici români aflaţi la studii la Atena. La Sf. Liturghie a luat parte un mare număr de credincioşi greci şi români.

A fost de faţă dl. Mihai Rasica secretar prim al Ambasadei României la Atena.

Înainte de a săvârşi taina hirotoniei, P. S. Damaskinos a rostit, aşa cum se obişnuieşte în Biserica Greacă, un cuvânt adecvat adresat noului hirotonit şi credincioşilor prezenţi. P. S. Sa a subliniat faptul că din dispoziţia S. S. Serafim al Atenei şi cu acordul I. P. S. Mitropolit Antonie, săvârşeşte această sfântă taină în mijlocul parohienilor unde şi-a desfăşurat activitatea ca diacon, vreme de 10 ani, părintele Eugen. P. S. Sa a scos în relief bunele relaţi dintre cele două Biserici surori şi în acelaşi timp a dat sfaturi folositoare celui ce avea să primească Taina S., preoţii.

P. C. diacon Eugen Moraru a răspuns printr-o emoţionantă cuvântare, în care şi-a exprimat mulţumirea şi recunoştinţa faţă de toţi cei care i-au stat mereu în ajutor în toţi aceşti ani de când se află la Atena ca doctorand şi ca diacon slujitor la această b serică.

P. C. Sa a adresat mulţumiri speciale P. F. Părinte Teoctist, patriarhul României, S. S. Arhiepiscop Serafim al Atenei şi I. P. S. M tropolit Antonie al Ardealului care a încuviinţat săvârşirea acestei sfinte taine şi a delegat special pe P. S. Damaskinos în vederea hirotoniei sale.

A urmat apoi actul hirotoniei întru preot după care P. S. Sa l-a prezentat din nou credincioşilor adresându-i fel citări şi urări de spor duhovnicesc în noua sa calitate de păstor sufletesc.

După terminarea Sf. Liturghii, conform obiceiului, noul hirotonit împreună cu prezbitera Maria, a împărţit anafura tuturor credincioşilor prezenţi precum şi câte o mică amintire de la hirotonie fiecăruia.

O recepţie oferită apoi în paraclisul Sf. Împăraţi Constantin şi Elena de la subsolul bisericii Sf. Vasile, de către conducerea parohiei a reunit soborul slujitor în frunte cu P.S. Episcop Damaskinos, precum şi celelalte oficialităţi prezente la această sărbătoare. P. S. Damaskinos a rugat şi pe această cale să fie transmise I. P. S. Mitropolit Antonie, cele mai alese urări de sănătate şi de îndelungată păstorire precum şi mulţumiri pentru binecuvântarea acordată noului hirotonit. În acelaşi timp P. S. Sa a avut cuvinte de apreciere pentru toţi teologii români care studiază ca bursieri ai Sf. Sinod sau ai Statului Grec în Atena.

Urăm părintelui Eugen Moraru, care cât de curând îşi va încununa strădania sa teologică cu titlul de doctor în teologie al Facultăţii de Teologie din Atena, multă sănătate alături de distinsa lui familie, precum şi noi împliniri duhovniceşti în nouă slujire la care a fost chemat şi în acelaşi timp să rămână şi pe mai departe, ca şi până acum, pentru credincioşii care-i va păstori acolo şi pentru toţi românii aflaţi în Atena un părinte sufletesc şi un îndrumător spre cele de folos şi spre mântuire.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

Popas valah

— filă de jurnal —

Mă aflu de câteva zile în Napoli, pentru un seminar. Şi cu o credincioşie rituală, mă abat pe la Mânăstirea Capucinilor de la Mergellina unde se află mormântul Fericitului Ieremia Valahul...

... Acest fericit a trăit pe la 1556—1625. Era valah de neam, din Moldova. În compania unui medic italian, a ajuns la Napoli, unde, rămas singur, a intrat în mânăstirea fraţilor capucini. A trăit toată viaţa în sărăcie şi în slujirea bolnavilor şi a năpăstuiţilor, încât Dumnezeu l-a cercetat cu darul lucrării minunilor, prin care a rămas viu în mintea credincioşilor până astăzi...

Ajuns în faţa bisericii, văd intrarea împodobită a sărbătoare, cu o imensă perdea de catifea vişinie şi cu dantele albe în jurul icoanei Fericitului Ieremia, aşezată deasupra uşii. Nu-mi venea să cred ochilor: înlăuntru se desfăşura „Misa solemnă“ în cinstea Fericitului Ieremia, a cărui zi de praznic e cea de azi. Aproape involuntar, merg până în faţa mormântului, pe care stă scris: „Beato Geremia Stoica da Valacchia“; deasupra străjuieşte chipul zăbitor al Sfântului. Îngenunchiez pe lespedea de marmură şi, în mireasma florilor prezente din belşug, murmurând frânturi de rugăciuni împreună cu poporul sau, în limba Sfântului, improvizaţii de moment, caut să identific trăsăturile unui valah îmbrăcat în veşmântul capucinilor. Rămân aşa până la sfârşitul slujbei, într-o negrăită bucurie şi uitare de sine.

Mă trezesc ca dintr-o visare când un călugăr — cu barbă, ca şi Sfântul — se apropie de mine şi mă atinge pe umăr. Mă aud vorbind:

— Sunt român...; dar părnitele mă întrerupe brusc:

— A, da, eşti din neamul Fericitului Ieremia. Din Valahia. Înţeleg. Ai venit la ziua lui.

Am vrut să continui dialogul, dar n-am reuşit. Cuvintele acestea îmi sună paulin, cu rezonanţe din Areopag (F. Ap. 17, 28), ca o chemare tainică de dincolo de timp, în virtutea unei sensibilităţi profunde: a sfintei credinţe creştine a Părinţilor şi Fericiţilor neamului meu valah.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA“ SIBIU